This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

A 468640 DUPL

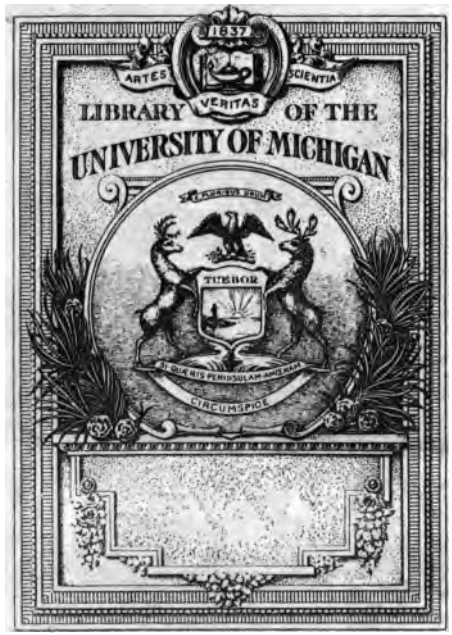

THE GIFT OF
W. W. Murphy

[redacted]

W. W. Murphy

P. Ovidii Nasonis

METAMORPHOSEON,

LIBRI ...

Ad fidem Editionis Heinsianæ

Accuratè Emmendati.

CUM

NOTIS MINELLIANIS.

Notis *Minellianis*

CANTABRIGIÆ,

Impensis Societatis STATIONARIORUM

Londini. MDCCVI.

NASONIS EPIGRAM

Orba parente ſuo quicunque Volumina tangi
His ſaltem veſtrâ detur in urbe locus.
Quoque magis faveas, non ſunt hæc edita a
Sed quaſi de Domini funere rapta ſui.
[illegible]uidquid in his igitur vitii rude Carmen ha
Emendaturus, ſi licuiſſet, erat.

quantâ potui cum curâ emendata
autem Minellianas ferme integras : ali
multis in locis neceſſe erat eas immutare,
nim ad vulgares Editiones fuerint conf
in quibus menda erant propè infinita, ub
m eſſet Textu correcto, eas prout primi
ſſent conceptæ prælo tradere. Praterea
ie cum pleraque omnes ſint pædogogicæ,
ntegras relinquere non tanti fuit, ac eſſet,
uditionis alicujus reconditæ ſpeciem aliquam
ſe tuliſſent : nam ſæpiſſime falſus eſt Mi
us, ſæpiſſime quoque nil niſi frivolum om
ſque notum jactat. Pueris tamen, politio
ie Literaturæ rudibus, ſcriptor eſt non inu
: eiſque prodeſſe ſolum ſtuduit. Itaque
æ ex Notis Heinſianis excerpſi, quædam
ue de meo adieci, quæ fere omnia uncis

quoque ſubjungere eorum quæ mihi vel ex Heinſio vel ex aliis fuiſſent obſervata, quibus lucem Auctori noſtro darem. Conſilium autem mutare coactus, ne moles Libri nimis creſceret plura quam antea decreveram, inter ipſas notas Minellianas interpoſui. Quam ob cauſſam ſpicilegii mentio eſt aliquoties facta ſub initium Libri, quod ſpicilegium nuſquam apparet. Et autem ad finem Libri addunntur, ne frauden ſibi factam fore quiſquam quereretur. Hoc quoque te certiorem factum volo, omnes verſus uncis incluſos Heinſio eſſe ſuſpectos: ideoque & religio mihi fuit, ea pro genuinis tradere, qui tanto Viro ſpuria videbantur. Quibuſdam autem in locis illi haud prorſus aſſentior, qui omnia prout quæque occurrunt, notata reperies. Vale & his fruere.

ADDENDA.

LIB. 1. v. 226. *Miſi de gente Mιλήτα*] Lege *Amyci de gente*: Amycus nomen Oſiridis, in veterrimi codice legebatur *Auici*.

V. 545. *Quâ nimium placui.*] Quidam codices hos verſus ſuperiori præponunt. Aut tollendi ſunt, aut legendi ordine inverſo,

Quæ facis ut lædar, Tellus, aut hiſce, vel iſtam,
Quâ nimium placui, mutandis perde figuris.

V. 591 *Altorum nemorum.*] Forte melius ſic

Eſt horum nemorum, & nemorum monſtravere umbræ.

nam *Altorum* minùs placet, cum *Altiſſimus* proximo Verſu legatur.

V. 639. *Venit ut ad ripas.*] Potius legendum

Venerat ut patrias ubi ludere ſæpe ſolebat
Inachis ad ripas.

V. 700. *Talia verba refert.*] In vulgatis ſequuntur

Tibi nubere Nympha volentis Votis cede Dei.

hæc autem minime ſunt Latina, præcipuamque narrationis venuſtatem ſubvertunt: in veterrimis quoque libris non leguntur.

Lib. 2. 856. *Cornua parva quidem.*] Lege *vara* nam parva cornua boum vituperantur. Moſcho εὐρυκέρως Βῦς. Nonno ὑψικέρως Βῦς de Jove in taurum mutato. Hactenus Heirſius.

Lib. 3. v. 131. *Poteras jam Cadme.*] Quæ ad hunc locum notaveram de mirâ illâ ἀκολουθίᾳ, qua fabulas inter ſe connexuit Ovidius, pluribus ſunt perſequenda. Principio Operis *carmen ſuum perpetuum* nuncupavit: *Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.* Tale opus Græci vocant ἔπος κυκλικὸν. Hoc autem carmen cyclium, ita appellatur duas ob cauſſas. Primò quod continuo ordine poſteriora prioribus ſuccedunt: ita ut prima fabula ſit cauſſa ſecundæ, iſta tertiæ, & ſic deinceps: ideoque communi *vinculo* omnia inter ſe colligantur. *Deinde quod* quæcunque ad iſtam materiam

ſpectare poſſint contineat: Ita Noſter omnes re tranſmutationes, quæ vel Græcis vel Romnis erant cantatæ, ſuo operi inſeruit; Talia poemata fuere a Græcos multa. Immo quædam opera ſolutâ orat concepta, eandem ob cauſſam κύκλος vocabantur. Apollodori Bibliothecam non inconcinnè quil κύκλον μυθικὸν diceret. Unde & Epigrammati cum epico Cyclo Apollodori ſcriptum contulit:

Μὴ κυκλίον ζήτει πολύθρυλ' ἔπος. Εἰς μὲ γὰρ ἀθρῶν
Ἰωνίσεις ἐν ἐμοὶ πάντ' ὅσα κόσμος ἔχει.

Cyclo igitur omnia quæ ejuſdem ſunt Argumenti tinentur: ut ſi continuo ordine ſibi mutuo nexa cc reant, *opus perpetuum* appellari poſſit. Qui plura d volet, adeat Dan. Heinſii Notas in Horat. *Od.* vii.

Lib. 3. v. 314. *Nyſeides antris.*] Nyſa mons ſeu pidum Arabiæ aut Indiæ ut quidam volunt. Ibi chus educatus: inde Nymphæ Bacchi altrices *Nyſe* dictæ. Sileni quoque, & Satyri *Nyſigenæ*. Catu Epith. Thetidis:

At Pater ex aliâ florens volitabat Iacchus
Cum Thiaſo ſatyrorum, & Nyſigenis Silenis.

Lib. 3. v. 723. *Ille etiam vellet.*] Verſus hic rumque abeſt in impreſſis. Quædam membranæ agnoſcunt, ut & Vivianus. Heinſius tamen Textui luit cum inſerere. Si quis autem ad hos duos ve qui ſequuntur attendat, agnoſcet ſequentem verſ eſſe mutilum abſque præcedente. Verſus autem ſunt, Lib. 1. de Io.

Ille etiam ſupplex Argo cum brachia vellet
Tendere, non habuit quæ brachia tenderet Argo.

Hæc enim quæ de Io, & iſta quæ de Pentheo legun quivis per ſe videat ſibi invicem examuſſim reſpon re: levi autem mutatione, res (ni fallor) melius p bit. Cum itaque in impreſſis hic Verſus ita lega *Ille etiam vellet cum Brachia tendere Matri* ita potiu gendum eſſe exiſtimo

Ille etiam matri cum Brachia tendere vellet

ut ita cum ſequente conjungatur

Non habet infelix quæ Matri brachia tendat.

hæ autem repetitiones noſtro Poetæ frequentes.

Lib. 4. v. 159. *Pulloſque & lactibus* [Ver[illegible] *pullus* malè pro *nigro* accipitur: eſt enim ex purpureo nigricans. Amictus lugubris veterum non ſemper niger: iſte color plebi infimæ proprius, non [illegible] ribus: Ii enim ut apud nos Reges & principes cum lugerent veſtibus atro-purpureis indati incedebant. Color iſte *pullus* & *anthracinus* vocabatur; cujus enim non penitus extinctorum color, non niger ſed ferrugineus, ad cæruleum aliquanto accedens; idem que à Græcis κυάνεος dictus. Qui plura voler, adeat I. Voſſium in Catullum, *p.* 158, & 208.

Lib. 4. v. 224. *Arripite arbitrium.*] Hic verſus [illegible] ſic legendus *Arripite arbitrium matre in ſecreta [illegible]*. In *ſecreta* pro, in ſecreto loco. Noſter Lib. xii. *ſecreta venit*; de Polymeſtore Hecubam in Colloquium ſecretum admittente.

V. 273. *Sed non & Bacchus in illis.*] Artea ſic legebatur vice τῆς δε, perperam. Virg. Æn. viii.

-------*Patriis ſed non & filius arvis.*

Contentus. Æneid. vi. -------*Dardanidæ venient in te, ſed Latini*; *Sed non & veniſſe volent.*

V. 533. *Aduncotibia cornu.*] Tibiis Bacchantum ut & Μητραλτᾶν aduncum ſeu curvum Cornu affigebatur, ut eo graviorem ederent Sonum: Græcis κώδων κεκλασμένος corna vocatur; quoniam cornu inſtar curvatum erat, & ex ære fabricatum. Voſſ. in Cat. p. 162.

V. 537. *Inania Tympana vincant.*] Tympanum conſtruebatur, ex Cylindro concavo ligneo, qui pelle inducebatur, tintinnabulis æreis oram Cylindri ambientibus. Multus de his, eorumque conſtructione & uſu idem ſupra memoratus Voſſius in Catullum, p. 161.

Lib. 5. v. 48. *Edita limnate.*] Unde Diana Limnatis dicta magna lis eſt. Heinſii ſententiam Notis inſe. Callimachi Interpres, Λίμναις δῆμος Ἀττικῆς, ἔνθα μάλιστα ἡ Ἄρτεμις. *Limnæ, pagus Atticus, ibi Diana colitur*: forſitan ἀπὸ λιμνῶν a *Portubus*. Nautæ enim Dianæ Limnatidi vota ſuſceperunt. Callimachus ---- μὲ ἀγυιὰς Ἕσση καὶ λιμένεσσιν ἐπίσκοπος. *Nam [illegible] triviis & portubus preſtitis.*

V. 440. *Rutilis veniens Aurora capillis.*] Rutilus co-

lor crinum mulieribus percarus. Unde *rutila* dic mulieres teſte Afranio, qui Feſto citatur voce *Rutil* Cinere itaque aſpergebantur, quo crines rutilaban miniſtri qui id officium peragebant Cinerarii & Ci flones dicti. Cinis autem ille quo uſi erant, non fe per erat pulvis *Carbonum*, ſed ſapo Gallicus. Plini Nat. Hiſt. lib. xxviii. cap. 12. *Prodeſt & ſapo, Gallor hoc inventum rutilandis capillis. Fit ex Sebo & Cine. Optimus fagino & caprino, qui & ſpiſſus & Candid* Gallos ob hoc inventum laudat Lucanus, Lib. x.

Hæc Libycos, pars tam flavos gerit altera crines
Ut nullis Cæſar Rheni ſe dicat in arvis
Tam rutilas vidiſſe comas.

Lib. 6 v. 200. *Latonæ.*] Hæc in vulgatis mirè pravata leguntur :

Ite ſatis propere ſacris, laurumque capillis
Ponite. Deponunt & ſacra infecta relinquunt.
Quodque licet tacito venerantur murmure numen
Latonæ. Turbâ quantum diſtabat ab orba.
Tantum animoſa ſui furiis agitata doloris
Indignata Dea eſt ------

vides nunc quam bellè omnia cohæreant, penultir verſu ſublato, cæteriſque ad fidem optimorum libr rum ſuo loco reſtitutis.

Lib. 9. v. 74. *Domitamque peremi.*] Vulgò *redu* ad fidem duorum codicum qui *peremi* legunt ; quor lectionem textui inſeruit Heinſius, qui iſtâ non conte tus, *peruſſi* vel *præuſſi* potius reponendum cenſuit : mi mâ autem mutatione res tota perficitur : lege *redu* à *reduro* verbo obſoleto : inuſtata vox Librarios fefell & pro *ss x* poſuere : & ſic pro *reduſſi*, quod non int lexerunt, *reduxi* legerunt, voce communi quidem, ſ quæ heic nihil ad rem facit. *Peremi* quoque ni fal primò interlineari manu poſita, inde vel inſcitiâ vel dacià exſcriptoris in textum irrepſit. *Peruſſi* quoq legendum conjiciebat Heinſius, quod Hydræ cervix fecta flammis eſt domita, ne repullularet. Hanc mendationem debes Stephano Weſtono, Viro hau Literarum peritiſſimo, Collegii Regalis apud Cantab gienſes Socio.

P. OVII

P. Ovidii Naſonis

METAMORPHOSEΩN

LIBER I.

1 IN nova 2 fert animus 3 mutatas dicere formas
Corpora. 4 Di cœptis (5 nam de mutatis & illas)
6 Aſpirate meis; primâque ab origine mundi
Ad mea perpetuum 7 deducite 8 tempora carmen.

libris Transformationes illas, cum rerum, tum perſonarum, quæ [illegible] mundi uſque ad ipſius tempora acciderſe fabulis traditum [illegible] re.

1 Mos eſt ferè Poetarum ſtatim in ipſo operis ſui exordio [illegible] primùm quibus de rebus ſint tractaturi: deinde invocare [illegible] Eam conſuetudinem Ovidius quo[illegible]que in hujus operis initio ſervat. N[illegible] rece, de quibus eſt ſcripturus, proponit: mox Deos, [illegible] denique narrationem ab ipſo mundi primordio orditur. 2 C[illegible] 3 Per Hypallagen: valet enim, corpora mutata in novas [illegible] quam autem eleganter Poëta de corporum transformationibus dixerit, [illegible] verborum structura orditurur, ut nempe rerum mutationem verbo[illegible] citatemus adumbret. 4 Deos invocat, quo ſibi ita favere velint, ut [illegible] cipio mundi uſque ad ſua tempora facta ſint mutationes, perpetuum [illegible] peſſi poſſit. 5 Etenim Vos, Dii, mutatis illas, ac prorſus mirè [illegible] enarrandis implore auxilium. 6 Spiritum ac favorem immittite. M[illegible] ventis ſumpta, quibus navium vela implent, aſpirare proprie dicuntur. Virgil. Aſpirat *primo fortuna* labori. 7 Producite, protribite [illegible] nem illam carminis materiam. 8 Perpetuum, id eſt, nullum [illegible] *Horat. lib. 1. Od. 6.* Carmine perpetuo celebrare; ita ut alterum [illegible] concinnè aptè que connectatur. 8 Uſque ad initium imperii Aug[illegible]

Chaos, & Mundi creatio. *Fab.* I.

Chaos, ut Heſiodus indicat in volumine quod deorum originem continet, fuit in initio rerum confuſio, quæ poſtea in ſuas ſpecies diſtributa eſt, ita ut leviſſima corporum, æther igneus, & infra hunc aer frigidus cæteraque ſidera ſublimem peterent partem: per quæ ſolis ſplendor ac lunæ vagaretur: graviſſima autem humus, liquorque, in ima parte ſubſiderent.

1 ANte mare & tellus, & quod tegit omnia 2 cœlum, 5 [illegible]
Unus erat toto 3 naturæ vultus in orbe,

origine Poëta ſic reperit, ut deſcribat primam rerum mutationem. Nempe [illegible] omnium fuiſſe Chaos aut, id eſt, quandam rerum omnium, nec ſatis [illegible] onem. Deinde narrat, quomodo Chaos in quatuor elementa, (ut videtur, [illegible] volluerunt) æthe-rem, aërem, aquam, terram fuerit commutatum: [illegible] rum, ut æther propter levitatem ſummum occupaverit locum, proximum [illegible] tionem aqua, in infimum vero propter gravitatem terra delapſa fuerit. 2 [illegible] alii conjiciunt Cœlum derivari vel à celando, vel à cædendo. mihi equidem [illegible] rentius videtur habere nomen ἀπὸ τῦ κοιλᾶ, à concavitate. 3 Naturæ ſ[illegible] *omnia naſcuntur.*

lor crinum mulieribus percarus. Unde *rutilæ* dictæ mulieres teſte Afranio, qui Feſto citatur voce *Rutilus*. Cinere itaque aſpergebantur, quo crines rutilabant; miniſtri qui id officium peragebant Cinerarii & Ciniſiones dicti. Cinis autem ille quo uſi erant, non ſemper erat pulvis *Carbonum*, ſed ſapo Gallicus. Plinius Nat. Hiſt. lib. xxviii. cap. 12. *Prodeſt & ſapo, Gallorum hoc inventum rutilandis capillis. Fit ex Sebo & Cinere. Optimus fagino & caprino, qui & ſpiſſus & Candidus.* Gallos ob hoc inventum laudat Lucanus, Lib. x.

Hæc Libycos, pars tam flavos gerit altera crines
Ut nullis Cæſar Rheni ſe dicat in arvis
Tam rutilas vidiſſe comas.

Lib. 6 v. 200. *Latonæ.*] Hæc in vulgatis mirè depravata leguntur:

Ite ſatis propere ſacris; laurumque capillis
Ponite. Deponunt & ſacra infecta relinquunt.
Quodque licet tacito venerantur murmure numen
Latonæ. Turbâ quantum diſtabat ab orba.
Tantum animoſa ſui furiis agitata doloris
Indignata Dea eſt ------

vides nunc quam bellè omnia cohæreant, penultimo verſu ſublato, cæteriſque ad fidem optimorum librorum ſuo loco reſtitutis.

Lib. 9. v. 74. *Domitamque peremi.*] Vulgò *reduxi*: ad fidem duorum codicum qui *peremi* legunt; quorum lectionem textui inſeruit Heinſius, qui iſtâ non contentus, *peruſſi* vel *præuſſi* potius reponendum cenſuit: minimâ autem mutatione res tota perficitur: lege *reduſſi*: à *reduro* verbo obſoleto: inuſitata vox Librarios fefellit, & pro *ss* *x* poſuere: & ſic pro *reduſſi*, quod non intellexerunt, *reduxi* legerunt, voce communi quidem, ſed quæ heic nihil ad rem facit. *Peremi* quoque ni fallor primò interlineari manu poſita, inde vel inſcitiâ vel audaciâ exſcriptoris in textum irrepſit. *Peruſſi* quoque legendum conjiciebat Heinſius, quod Hydræ cervix deſecta flammis eſt domita, ne repullularet. Hanc emendationem debes Stephano Weſtono, Viro harum Literarum peritiſſimo, Collegii Regalis apud Cantabrigienſes Socio.

P. OVIDII

Ovidii Naſonis

ETAMORPHOSEΩN LIBER I.

* METAMORPHOSIS Latine Transformatio, a μετα, trans, & μορφη, forma, quaſi transformatio, alterius in aliam naturam. Deſcribit autem Ovidius has transformationes illas, cum rerum, tum perſonarum, quæ jam inde ab initio uſque ad ipſius tempora accidiſſe fabulis traditum fuit.

ora [2] fert animus [3] mutatas dicere formas
pora. [4] Di cœptis (ſ [5] nam di mutaſtis & illas)
rate meis; primâque ab origine mundi
perpetuum [7] deducite [8] tempora carmen.

eſt ferè Poëtarum ſtatim in ipſo operum ſuorum principio proponere quibus de rebus ſint tractaturi: deinde invocare: tertio loco [illegible] uetudinem Ovidius quoque in hujus operis initio ſervat. Nam & breviter quibus eſt ſcripturus, proponit; mox Deos, ut ſibi deſſe velint, rogat, narrationem ab ipſo mundi primordio orditur. 2 Cupit, id eſt, conatur: ypallage: valet enim, corpora mutata in novas formas figurasque, pertem eligimur Poëta de corporum transformationibus dicturus, abſimilorum ſtructura orditur, ut nempe rerum mutationem verborum mutatione adumbret. 4 Deos invocat, quò ſibi ita favere velint, ut, quæ primùm uſque ad ſua tempora facta ſunt mutationes, perpetuo carmine comoſſit. 5 Etenim Vos, Dii, mutatis illis, ac proinde merito veterum in nos dis implore auxilium. 6 Spiritum ac favorem immittite. Metaphora umpta, qui dum navium vela implent, aſpirare proprie dicuntur. Sic . Aſpirat *primo fortuna labori*. 7 Producite, protrahite inſtar filii omam carminis materiam. 8 Perpetuum, id, eſt, nuſquam interruptum. Sic lib. 1. Od. 6. Carmine perpetuo celebrare; ita ut altera tranſitoria alteræ apteque connexatur. 8 Uſque ad initium imperii Auguſti.

aos, & Mundi creatio. *Fab.* I.

ut Heſiodus indicat in volumine quod deorum ori- m continet, fuit in initio rerum confuſio, quæ po- inſuas ſpecies diſtributa eſt, ita ut leniſſima cor- m, æther igneus, & infra hunc aer frigidus cæ- rue ſidera ſublimem peterent partem: per quæ ſo- lendor ac luræ vagaretur: graviſſima autem hu- liquorque, in ima parte ſubſiderent.

Ante mare & tellus, & quod tegit omnia [2]cœlum, 5
Unus erat toto [3] naturæ vultus in orbe,

[1] Hæc narratio, quæ a prima rerum

[2]cœlum ſic repetit, ut deſcribat primam rerum mutationem. Nam primum fuiſſe Chaos ait, id eſt, quandam rerum omnium, ſine ullâ forma, confuſionem: inde narrat, quomodo Chaos in quatuor elementa, (ut veteres Philoſophi ut) æthereum, aërem, aquam, terram fuerit commutatum: & ſic diſcretum æther propter levitatem ſummum occupaverit locum, proximum aër, terra in infimum: aqua vero propter gravitatem terra detruſa fuerit. 2 Quæ quid ei im: Cœlum derivari vel à celando, vel à cælando, mihi equidem conveniens videtur habere nomen ἀπὸ τῆ κοιλάδ, à concavitate. 3 Natura eſt *omnia naſcentia.*

lor crinum mulieribus percarus. Unde *rutilæ* dictæ mulieres teſte Afranio, qui Feſto citatur voce *Rutilus*. Cinere itaque aſpergebantur, quo crines rutilabant; miniſtri qui id officium peragebant Cinerarii & Ciniflones dicti. Cinis autem ille quo uſi erant, non ſemper erat pulvis *Carbonum*, ſed ſapo Gallicus. Plinius Nat. Hiſt. lib. xxviii. cap. 12. *Prodeſt & ſapo, Gallorum hoc inventum rutilandis capillis. Fit ex Sebo & Cinere. Optimus fagino & caprino, qui & ſpiſſus & Candidus.* Gallos ob hoc inventum laudat Lucanus, Lib. x.

Hæc Libycos, pars tam flavos gerit altera crines
Ut nullis Cæſar Rheni ſe dicat in arvis
Tam rutilas vidiſſe comas.

Lib. 6 v. 200. *Latonæ.*] Hæc in vulgatis mirè depravata leguntur :

Ite ſatis propere ſacris; laurumque capillis
Ponite. Deponunt & ſacra infecta relinquunt.
Quodque licet tacito venerantur murmure numen
Latonæ. Turbâ quantum diſtabat ab orba.
Tantum animoſa ſui furiis agitata doloris
Indignata Dea eſt ------

vides nunc quam bellè omnia cohæreant, penultimo verſu ſublato, cæteriſque ad fidem optimorum librorum ſuo loco reſtitutis.

Lib. 9. v. 74. *Domitamque peremi.*] Vulgò *reduxi*: ad fidem duorum codicum qui *peremi* legunt; quorum lectionem textui inſeruit Heinſius, qui iſtâ non contentus, *peruſſi* vel *præuſſi* potius reponendum cenſuit: minimâ autem mutatione res tota perficitur: lege *reduſſi*: à *reduro* verbo obſoleto: inuſtata vox Librarios fefellit, & pro ss x poſuere: & ſic pro *reduſſi*, quod non intellexerunt, *reduxi* legerunt, voce communi quidem, ſed quæ heic nihil ad rem facit. *Peremi* quoque ni fallor primò interlineari manu poſita, inde vel inſcitiâ vel audaciâ exſcriptoris in textum irrepſit. *Peruſſi* quoque legendum conjiciebat Heinſius, quod Hydræ cervix deſecta flammis eſt domita, ne repullularet. Hanc emendationem debes Stephano Weſtono, Viro harum Literarum peritiſſimo, Collegii Regalis apud Cantabrigienſes Socio.

P. OVIDII

P. Ovidii Naſonis

*METAMORPHOSEΩN LIBER I.

1 IN nova 2 fert animus 3 mutatas dicere formas
Corpora. 4 Di cœptis (5 nam di mutaſtis & illas)
6 Adſpirate meis; primâque ab origine mundi
Ad mea perpetuum 7 deducite 8 tempora carmen.

*METAMORPHOSEΩN LIBRIS Transformationes illas, cum rerum, tum perſonarum, quæ jam inde ab initio mundi uſque ad ipſius tempora accidiſſe fabulis traduntur plurimæ.

1 Mos eſt ferè Poëtarum ſtatim in ipſo operum ſuorum principio proponere primum quibus de rebus ſint tractaturi: deinde invocare: tertio loco narrare. Eam conſuetudinem Ovidius quo jure in hujus operis initio ſervat. Nam & brevi proponit, de quibus eſt ſcripturus, proponit; mox Deos, ut ſibi adeſſe velint, invocat, denique narrationem ab ipſo mundi primordio orditur. 2 Cupit, id eſt, conatur. 3 Per Hypallagen: valet enim, corpora mutata in novas formas figurasque, priusquam autem eleganter Poëta de corporum transformationibus dicturus, abominatæ verborum ſtructura orditur, ut nempe rerum mutationem verborum mutatione quodammodo adumbret. 4 Deos invocat, quò ſibi ita favere velint, ut, quæ a principio mundi uſque ad ſua tempora facta ſunt mutationes, perpetuo carmine complecti poſſit. 5 Etenim Vos, Dii, mutaſtis illas, ac proinde merito vestrum in illas enarrandis imploro auxilium. 6 Spiritum ac favorem immittite. Metaphora a ventis ſumpta, qui dum navium vela implent, aſpirare proprie dicuntur. Sic Virgil. *Aſpirat primo fortuna labori.* 7 Producite, protrahite initio ſui omnem *illam* carminis materiam. *Perpetuum*, id, eſt, nuſquam interruptum. Sic *Horat. lib. 1. Od. 6.* Carmine perpetuo celebrare; ita ut altera pars alteri concinnè atque connectatur. 8 Uſque ad initium imperii Auguſti.

Chaos, & Mundi creatio. *Fab.* I.

Chaos, ut Heſiodus indicat in volumine quod deorum originem continet, fuit in initio rerum confuſio, quæ poſtea in ſuas ſpecies diſtributa eſt, ita ut leviſſima corporum, æther igneus, & infra hunc aer frigidus cæteraque ſidera ſublimem peterent partem: per quæ ſolis ſplendor ac lunæ vagaretur: graviſſima autem humus, liquorque, in ima parte ſubſiderent.

1 ANte mare & tellus, & quod tegit omnia 2 cœlum, 5
Unus erat toto 3 naturæ vultus in orbe,

1 Hæc narratio, ſumma prima mundi origine Poëta hic repetit, ut deſcribat primam rerum mutationem. Nam parvum omnium fuiſſe Chaos ait, id eſt, quandam rerum omnium, ſine ullâ forma, commixionem. Deinde narrat, quomodo Chaos in quatuor elementa, (ut veteres Philoſophi voluerunt) ætherem, aërem, aquam, terram fuerit commutatum; & in diſcretum, ut æther propter levitatem ſummum occupaverit locum, proximum aër, infimam aqua, infinitum vero propter gravitatem terra detruſa fuerit. 2 Quæ quid alii conjiciunt Cœlum derivari vel à celando, vel à cælando, mihi equidem convenientius videtur habere nomen ἀπὸ τῆ κοιλάσ, à concavitate. 3 Natura eſt vis, qua omnia naſcuntur.

Quem dixêre Chaos; rudis indigeſtaque moles:
Nec quicquam, niſi pondus [1] iners; congeſtaq; [2] eôdem
Non bene junctarum diſcordia ſemina rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina [3] Titan;
Nec nova creſcendo repararat cornua [4] Phœbe,
Nec [5] circumfuſo pendebat in aere tellus
Ponderibus librata ſuis: nec [6] brachia longo
[7] Margine terrarum porrexerat [8] Amphitrite,
Quâque fuit tellus, illic & [9] pontus, & [10] aër:
Sic erat [11] inſtabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër: [12] nulli ſua forma manebat.
[13] Obſtabatque aliis aliud: quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis,
Molliia cum duris, ſine pondere [14] habentia [15] pondus.
Hanc Deus & melior litem [16] natura [17] diremit.
Nam cœlo terras, & terris abſcidit undas:
Et [18] liquidam [19] ſpiſſo ſecrevit [20] ab aëre cœlum.
[21] Quæ poſtquam evolvit, cæcoque exemit acervo,
Diſſociata locis concordi pace ligavit.
[22] Ignea convexi vis & ſine pondere cœli
Emicuit, ſummâque locum ſibi [23] legit in arce,
[24] Proximus eſt aër illi levitate, locoque
[25] Denſior his tellus; [26] elementaque grandia traxit;
Et preſſa [27] eſt gravitate ſui. [28] Circumfluus humor,
Ultima poſſedit, [29] ſolidumque coërcuit orbem.

1 Pigram & immobile. 2 In eandem locum inter ſe diſcordia ſemina & primordia rerum male congruentium. 4 Nec ſol uſquam erat, qui lumen funderet, nec luna quæ nascendo reſeceret, novio decreſceret. 4 Lucretius, quæ ſingulis menſibus renovari videtur. 5 Sol, Phœbe Luna: Græcè [illegible]. 6 Necterra undique aquis circumfluis pendebat, ſed ibi ſuſpenſa in aere, ut nec apparet. 7 Sic aquæ vocantur Brachia terræ quibus [illegible]. 8 Oceanus terrarum extremitates ambitu ſuo fuerat complexus. 8 Oceani [illegible] Neptuni uxor, ex qua Triton natus, hîc atq; alibi pro mari ponitur, ſic [illegible] τὴν ἐκ τῆς ἁμαξείας τὴν γῆν, quod terram ambeundo conterat. 9 Pro aqua. Metonym. 10 Derivatur ut quidam volunt, ἀπὸ τῆς αἴρειν, id eſt ab elevando, vel extollendo. 11 Mobilis. 12 Nullum elementorum propriam habebat figuram atq; naturam. 13 Inter ſe elementa pugnabant, quia contrariæ qualitates in eodem erant ſubjecto. 14 Cum levibus. 15 Gravia. 16 Deus. Natura & expoſitio hîc accipitur: q.d. Deus, ſive Natura, vel Deus, i.e. Natura. 17 Diſſolvit. Proprie autem dirimi dicuntur lites & prælia, cum diſſolvuntur atq; tolluntur. 18 Æthereum, clarum. 19 Craſſo: in quo & nubes generantur & pluviæ. 20 Separavit atq; diſtinxit. 21 Poſtquam Deus quatuor elementa explicuit, & ex illo acervo, quod Chaos dicunt, eduxit, quamvis locis diſjuncta eſſent, quadam tamen concordia ea copulavit. 22 Æther atq; ignis, qui ſupremum propter levitatem ſibi locum vindicavit. 23 Elegit. 24 Proxime ad ignem ætheremq; accedit. 25 Crassior & gravior. 26 Partes magnas & graviores ex illo acervo ſecum traxit. Rapere erunt; nam vi quadam naturali omnia gravia deorſum trahuntur. Elementum vero eſt corpus ſimplex in quod alia corpora reſolvuntur. Dicitur Elementum, quaſi Alimentum, ab alendo, quod omnia corpora mixta ex illis aluntur, foventur & conſervantur. Proprie Elementum id dicitur, quod in re aliqua primum eſt, ex quo ipſa res componitur, ut literæ ſunt elementa dictionis. Sumitur etiam pro primis cujuſlibet artis principiis, & præceptis: ſic præcepta vel rudimenta Grammaticæ, &c. vocamus elementa. Sic ex veterum Philoſophorum ſententia ſumitur pro illis quatuor ſimplicibus corporibus, igne, aëre, aqua & terra, ex quorum permixtione omnia corpora inferiora, quæ proprie mixta dicuntur conſtituunt. 27 Ob gravitatem ſuam in infimum locum deſcendit. 28 Aqua. 29 Continuit durum terræ orbem. Cœrcere enim eam non poſſet, niſi totum ipſum complecteretur. De hoc luculenter. 1 Fuit. Lucidus hic aer, & quæ tria corpora reſtant, Ignis, aqua, tellus, unus acervus erat. Ut ſemel hæc rerum facta eſt lis ſuarum, Ingi novas abiit maſſa ſoluta domos; Cœlum flamma petit, proprior locus aëra cepit, Sederunt medio, terra fretumq; loco. Et, Poſt quam ut primum data ſunt tria corpora mundo, Inque novas ſpecies omne reſolvit opus: Pondere terra ſuo ſubſedit, & æquora traxit, Aſcendunt levitate in [illegible] tulit.

Homer

ta jam terra erat à cæteris elementis : ſed ſecundum naturæ ; ipſis terræ cultor futurus & nus. Itaque Prometheus ſegeti ſuæ terræ e molivit, & ex hac hominem ad Deſimilitudinem & imaginem finxit : cujus faciei non poſſet cæteris animalibus, eſſet in terram, ſed cœlum erectus.

ubi diſpoſitam, quiſquis fuit ille deorum,
geriem [1] ſecuit, ſectamq; in [2] membra redegit :
ipio terram, [3] ne non [4] æqualis ab omni
oret, magni ſpeciem [5] glomeravit in orbis.
freta diffundi, [7] rapidiſque [8] tumeſcere ventis
, & [10] ambitæ circumdare littora terræ.
: & fontes, immenſique [11] ſtagna, [12] lacuſque ;
aque obliquis [13] cinxit [14] declivia [15] ripis :
: diverſa locis partim ſorbentur ab ipſa ;
: perveniunt partim, [16] campoque recepta
ris aquæ, pro ripis littora [17] pulſant.
& [18] extendi campos, [19] ſubſidere [20] valles,
ide tegi ſylvis, [21] lapidoſos ſurgere montes.
[3] duæ [24] dextrâ cœlum totidemq; ſiniſtrâ

um ſqui undiq; rotundæ eſt. 6 Inter
inter duas terræ
ibus. 8 Inſtar
. Littora autem
ſit. 13 Deorſum
turam deſcribit.
tur, 16 Æquor
er autem litora
r. 18 Terræ
concavitas dic
aſci. 22 Monte
ſpatium terræ interpoſitum
rum, & vicinum circulum Polarem,
e proximum punctum Polarem
duæ extremæ Frigidæ dicuntur,
idam & Frigidam.
xtremæ dextrâ
: Has iver
tur autem Zonæ,
undam ambientes.
pricorni continetur,
cubus Æquinoctialis.
perpetuo ardere :
Zona Temperata ad Septentrionem
Arcticum.
Circulum Antarcticum.
& calorem poſitæ
icum, & paſſim Polum
um ſunt gradus
rarcticum, & paſſim
frigidæ, quia
habitabiles veteribus exiſtimabantur.
25 Quæ ad Antarcticum vergit Polum

Parte ſecant Zonæ, [1] quinta eſt ardentior illis:
[2] Sic onus incluſum numero diſtinxit eodem
[3] Cura Dei: totidemq; [4] plagæ tellure premuntur.
Quarum quæ media eſt, non eſt habitabilis [5] æſtu;
Nix tegit alta duas: [6] totidem inter utramq; locavit,
[7] Temperiemq; dedit, miſtâ cum frigore flammâ.
Imminet his aer, qui, quanto eſt pondere terræ,
Pondus aquæ levius; tanto eſt [8] onerοſior igni.
[9] Illic & [10] nebulas, illic conſiſtere [11] nubes
Juſſit, & humanas motura [12] tonitura mentes,
Et cum [13] fulminibus facientes frigora [14] ventos.
His quoque non paſſim mundi fabricator habendum
Aera permiſit. [15] Vix nunc obſiſtitur illis,
(Cum [16] ſua quiſq; regant [17] diverſo flamina tractu)
Quin [18] lanient mundum. *Tanta eſt diſcordia* [19] *fratrum:*
[20] Eurus ad [21] Auroram, [22] Nabathæaq; regna receſſit,
[23] Perſidaque, & [24] radiis [25] juga ſubdita matutinis.
[26] Veſper, & occiduo quæ littora ſole tepeſcunt [nem.
Proxima ſunt Zephyro: [27] Scythiam, [28] ſeptemq; trio-
[29] Horriſer invaſit [30] Boreas: contraria tellus
Nubibus aſſiduis, [31] pluvioque madeſcit ab Auſtro:

1 Quintam Poeta Medium vocat, quam idcirco ardentiorem eſſe ait quod per eam Sol bis in anno decurrit. 2 Terram. Nam Terra, quæ eſt ponderoſa, quinque Zonis continetur atque diſtinguitur. 3 Deus. 4 Regiones. 5 Fervore ac nimio calore. 6 Duas temperatas inter extremas & medium collocavit. 7 Quæ idcirco Temperiæ vocantur, quia (ut diximus) in medio inter frigus & calorem poſitæ ſunt. 8 Ponderoſior, gravior. 9 In illo aëre. 10 Nebulæ ſunt vapores denſi haud longe a terra aquiſve recedentes. 11 Nubes eſt vapor humidus & denſus, ad mediam uſq; aëris regionem evectus ibiq; compactus à frigore, ut cœlum nobis obumbret. 12 Tonitru eſt ſonus, quem ficca exhalatio, intra nubem denſam ac magnam concluſa, & ictu vehementi eam diſrumpens, efficit. 13 Fulmina & venti, frigora addu entes, in aëre gignuntur. Fulmen eſt exhalatio ignita e nube magno impetu excuſſa. 14 Ventus eſt exhalatio multa & copioſa, à terra progreſſa, quæ ab occurrente frigore repulſa & repreſſa paulatim in obliquum reſorquetur, & cum impetu per aërem ruit. 15 Cum difficultate reſiſtitur violentiæ ventorum, quamvis unicuiq; eorum propria loca fuerint aſſignata. Quod ſi totus aer illis fuiſſet permiſſus, de rebus humanis actum foret. 16 Suos ſpiritus. 17 Diverſis regionibus: Eurus ab Oriente. Zephyrus ab Occidente, Auſter à Meridie, Boreas à Septentrione. 18 Dilacerent. 19 Quia Auroræ & Aſtræi gigantis filii fuiſſe finguntur. 20 Hic deſcribuntur Venti Principales ſeu Cardinales, qui à quatuor mundi cardinibus, Oriente, Occidente, Meridie, & Septentrione (unde Cardinales dicti) ſpirant. 21 Hic ſpirat ab ortu æquinoctiali, qui cum ſuis collateralibus eſt moderatè calidus, ſiccus, ſerenus, omnium ſaluberrimus, reddit corpora expedita & mollia. 22 Orientalia: Nabath enim (ut narrant) Ismaelis filius, una cum undecim fratribus ſuis omnem terram ab Euphrate ad mare rubrum uſq; poſitam tenuit. Nabathæamq; provinciam nominavit. Unde Nabathæa regna fuerunt appellata. 23 Perſis, quæ à Perſia dicitur, regio eſt Indiæ finitima. 24 Radiis Solis exorientis. 25 Montes ſubjectos. 26 Euro contrarius Zephyrus (quem Favonium quod ſatis omnibus faveat, Latini appellant) ab occaſu æquinoctiali flat, qui ventus cum ſuis collateralibus eſt frigidus & humidus, nubilus & tempeſtuoſus, ad pluviam pronus, corporibus & animis multa fabricaris. 27 Regionem ad ſeptentrionem ſitam, à Scytha rege denominatam. 28 Triones boves dicti ſunt arationi. Septem autem ſtellæ ita in ea parte cœli ſunt collocatæ, ut plauſtrum cum bobus effingere videantur, quæ Septentrionales vocantur, & illi regioni ſeptentrionis non ein impoſuerunt. Lego tamen cum optimæ notæ membranis ſept. rrionem. ita Virg. Talis hyperboreo ſeptem ſub-ſ-trione, genus eſtræ virum. Hemſ. 29 Horrorem ac frigus ferens. 30 Hic à ſeptentrione ſpirat, qui cum ſuis collateralibus frigidus eſt ac ſiccus. (tranſ-ſ-rrunt enim per loca nivoſa & frigida) ideoque concitat grandines, nives, fulmina, aëremq; purgat, corpora corroborat. 31 Auſter ſeu Notus calidus eſt & humidus, loca pluviosus (ſpirat enim per mare & loca humentia & calida) à meridie ſpirat. Alii plures ventos ſtatuunt, quos collaterales vocant, qui ad latera ventorum principalium tanquam ſocii & comites adjiciuntur. ita ut omnino ſint 12. his verbis comprehenſi: Flat Subſolanus, Vulturnus & Eurus ab Ortu: Circius Corus, Zephyrusq; Favonius affl nt. Et media de parte die Notus, Africus, & aer. Convenient Aquilo Boreæ, & Cerus ab Arcto.

[1] Hæc

[1] Hæc ſuper impoſitum liquidum & gravitate carentem
Æthera, nec quicquam terrenæ ſæcis habentem.
Vix ea limitibus [2] diſcluſerat omnia [3] certis:
Tum, quæ preſſa diu [4] maſſa latuere ſub illa,
Sidera cœperunt toto effervelcere cœlo.
[5] Nec regio foret ulla [7] ſuis animantibus [8] orba:
[9] Aſtra tenent cœleſtes [10] ſolum, formæque Deorum:
[11] Ceſſerunt [12] nitidis habitandæ piſcibus undæ;
[13] Terra feras cepit, [14] volucres [15] agitabilis aer.
[16] Sanctius [17] his animal, mentiſq; capacius [18] altæ
Deerat adhuc, [19] & quod dominari in cætera poſſet.
Natus homo eſt: ſive hunc divino ſemine fecit
[20] Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus, [21] ſeductaque nuper ab alto
Æthere, [22] cognati retinebat ſemina cœli:
Quam [23] ſatus Iapeto, miſtam fluvialibus undis,
[24] Finxit in [25] effigiem [26] moderantum cuncta Deorum.
[27] Pronaq; cum ſpectent animalia cætera terram,
Os homini ſublime dedit, cœlumque tueri
Juſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.
Sic [28] modo quæ fuerat rudis & ſine [29] imagine tellus,
[30] Induit ignotas hominum [31] converſa figuras.

æva, quod Chaos priſci vocarunt. 5 Sidus eſt ſignum ex multis ſtellis compoſitum, ut Aries, Taurus, &c. Stellæ errones, quæ ſingulares, ac ſolæ, ut cometæ, ut Planetæ. 6 Neve. Amplius ita mundi partes ſeparatæ ex rudi, ut Dii & Aſtra cœlum tenerent, piſces aquam, terra feras, &c. alerent, volucribus aer ille aſſignatus. 7 Propriis ſingulis animalibus. 8 Privata. 9 Eorum ſequimur opinionem, qui animi naturam ex aura ducunt. 10 Solum eſt, quicquid rem alit, quam ſuſtinet: ut navium pelagus, piſcium aqua, avium aer: dicimurque ſolum habere, quicquid ſuſtinet. Unde etiam patrium natale ſolum dicimus, & exteros qui à patria ſe expulſos, quaſi ſua ſolum ut eiecti. 11 In divino ſe delectatus. Cetera animantium ferum, ſignificat, ut jus dicturis venire: ut hoc mihi cedit, id eſt, meum fit. Alio ſui cedere eſt abire, & locum dare. 12 Ob nitorem aquarum, quæ ſpeculi adinſtar lucem reflectunt. 13 Terra ſuis alta ſeparata. 14 Aves, à volando dictas. De hoc 2. De Arte. Sylva ferarum. 15 Mobilis, quam ſe habendas: In liquida piſces delituiſti aqua. 16 Ulterius animalium homo ex terra limo rudimentum Dei fuit creatus, ſive à Deo, totius mundi opifice, ſive à Prometheo, Iaperi filio, quod Poeta fingit. 17 Homo, his animalibus, non Dis. 18 Profundæ memoriæ, magnique ingenii, vel mentis, quam cætera animantia, propter rationem, quæ eſt quæ divinæ particula auræ appellatur. 19 Quod in reliqua animantia habet: omnia enim poteſtati hominis Deus ſubjecit. 20 Deus, rerum omnium eſt auctor. 21 Separata. 22 Simul nata. Nam terra ubi ſe ex illo ſeparavit, quod Chaos vocarunt, orta eſſe perhibetur. 23 Filio. 24 Finxit. Prometheus. 25 Formavit. 26 In imilitudinem & imaginem. 27 Cum cætera animalia curvata ſint in terram, ſolus homo ſublime formatus ad cœlum erectus, præditus eſt, ut Deum, ad cujus imaginem creatus eſt, intueatur, & cœlum (unde originem traxit) intueatur. 28 Nuper, paulo antè. 29 Formâ. 30 Accepit homines antea ſibi ignotas. 31 In figuram earum quam habet commutata.

Quatuor Mundi Ætates. *Fab.* III.

Ex quo Chaos tenebroſum injecta luce diſcuſſum eſt, & diſcretis elementis faciem hanc tam claram mundus accepit

accepit ; deinceps, quas in ætates quasdam ſæcula quatuor diſtributum eſt, hoc eſt, Au Argenteum, Æreum, Ferreum quibus pro qua ſui aſcripta ſunt nomina. Nam Aureum ſæ dictum eſt, quod Saturno regnante, omnium erat plena tranquillitas : non furor ſæviebi morum, non avaritia hominum fluctibus con rat vitam : & ceſſantibus raſtris inarata gre fruges terra præbebat. Otioſa erat ac ſecur mortalibus ; ac ſine viciſſitudine temporum mua veris gratia fruebantur. Deinde ſæculi Argenteum ab aureo colore migravit : tunc mum & æſtus ardentior cœli, & graviora fi incubere mortalibus. Tunc ædificata domoru tiora ſecreta. Antea enim aut in antris ha bant, aut incolebant tecta ſylvarum. Semina tum primum ſulcis cœpere committere ; jam terra ſolita hominibus negaret alimenta. tium ſæculum ſucceſſit Æreum argento jam d Cœpere homines inverecundius vivere : na piditate habendi avaritia cum invidia exor Inde mare pervium factum, dum divitiæ runtur. Terra quoque antea cunctis comm limitibus, terminiſque diſcreta eſt : & in ven jus non ſolum frumenta quæſita ſunt, ſed & la inventa crepuerunt. Quartum ſæculum nimio rigore duratum eſt : quod in tantam r furoris erupit, ut omnia ſcelera cupiditatis ex ret : nam ob otioſo vitio, & inſanientis ava graſſationibus ad parricidia uſque proventum

[2] Ex variis hominum moribus quatuor ætates effectæ videntur, quibus pro morum qualitate à metallis nomina impoſita fuerunt.

[3] AUrea prima [4] ſata eſt ætas, quæ [5] vindice ſponte ſua ſine lege fidem [6] rectumq; coleba Pœna metuſq; aberant ; nec verba [7] minacia fi Ære legebantur ; nec [8] ſupplex turba timebat Judicis [9] ora ſui ; ſed erant ſine vindice [10] tuti. [11] Nondum cæſa ſuis, [12] peregrinum ut [13] viſceret or

runt. Prima enim Aurea fuit appellata, quod optimis moribus, illo ten quo Saturnus regnavit, homines floruerint. Secunda Argentea, quod quo pore cœpit regnare Jupiter, in vitia homines inclinare cœperunt. Terti rea, quam bella occuparunt. Quarta Ferrea, quod in ea à nullo crude genere homines abſtinuerunt. 2 Seminata, ac ex moribus hominum effec Punitore. 4 Honeſtatem ac virtutes. 5 Nec leges atque edicta in æs i bantur, &, ut ab omnibus legi poſſent, publicis parietibus affigebantur, apud Romanos S C. cæteraſque publicas Leges Æneis Tabulis incitas S conſpicuo adfixas publice legendas proponere. 6 Nam aureæ ætatis re nullus erat judex, cum omnes ſponte rectè agerent. 7 Faciem & vultu Securi & ab omni injuria remoti. 9 Tunc nemo ad navigandum naves ; catus eſt : unuſquiſque enim ſuis locis contentus erat. 10 Alienas terras, tum pro parte. 11 Ad videndum iret.

in liquidas [1] pinus descenderat undas:
[2] mortales præter sua littora norant.
[4] præcipites cingebant oppida fossæ;
a directi, non [5] æris cornua flexi,
eæ, non ensis erant: sine militis [8] usu
curæ peragebant otia mentes.
oq: [11] immunis, [12] raftroq; intacta nec ullis
omeribus, per se dabat omnia tellus.
ie cibis nullo [14] cogente creatis,
» fœtus, [16] montanaque fraga legebant,
; & in [18] duris hærentia mora [19] rubetis,
deciderant patula Jovis arbore glandes.
t æternum; placidique tepentibus auris
int Zephyri natos sine semine flores.
[23] fruges telius inarata ferebat:
ovatus ager gravidis [25] canebat [26] aristis.
m lactis, jam flumina [27] nectaris ibant:
le viridi [28] stillabant [29] ilice mella.

1 Abies. Spe
2 mortales, Nulli
4 Antè.
5 Nam
8 Nec, Ne
11 Aurea.
12 Nec
14 Ipse
16 Et
18 Et
19 Rubetis
23 Ipsa
25 Et
26 Et
27 Et
28 Et
29 Quercus

a, ab effectu quod molles homines reddant. 12 Tum nec ullo cultu animalium ne usuris abunde suppeditabat. Ut ait Virg. 1. Georg. &c. 11 Liber quia a cultura. aut sine ullo [illegible] nere. 12 m ad excolendam terram accommodatum [illegible] dum, incon . 13 Vulnerata. Cum enim terra pa [illegible] arari, maxima pati videtur. 14 Coloni [illegible] ut fructus emittant. 15 Fraga [illegible] na feren- rubicunda. 16 Quæ in montibus [illegible] 18 Asperis, spinosis. 19 Lodi [illegible] quoque, quæ ex querc [illegible] Jovi [illegible] debant, vesci homines primi. 21 Non [illegible] sed Zephyrus temperatus. sed Zephyrus flantes sine ullo semine flores gignebant, ut semper fuerunt. 22 Lenibant fluvii, ut non nimis [illegible] neque frangerent. 23 Fruges dicuntur omnes fructus, [illegible] terra nascentes, quibus poma quoque connumerantur. 24 Terra [illegible] ne opus erat are, cum frugifera annis sine ullo cultu fruges terra ferret. Est ergo, periphrasis: Novis ex [illegible] verisimile videbat. Nam æris [illegible] maturis, cum arare videretur. 26 Pa spicis. Aristas cum [illegible] non [illegible] nascentes non sumpserunt) pro ipsis spicis posuit. 27 Nectar [illegible] Deorum. 28 Guttatim cadebant. 29 Quercus. Ilex autem arbor erat Jovi consecrata.

or Anni Tempora. *Fab.* IV.

ne aurei sæculi rectore, cœli arce dejecto, Jupiter mundum. sicut ipse Saturnus imperio quatuor ac diversa tempora coarctavit, ut ad fuerant ante unius semper ad jurem, ita tem continuam, in parte anni quarta finem caperet temp : ut hinc sequeretur flatis, & tertio sequeretur autumnus [illegible] es, & post hæc totus annus rigida hyems tur : quatuor tempora veris exordio quasi mitaretur, & celatum sæculorum.

1 Pet.

1 Aureæ ætati, quâ Saturnus regnavit, ſubnectitur Argentea, in quâ regnavit Jupiter, quæ ut Aureâ deterior, ſic eſt Æreâ melior. 2 Poſtquam Saturnus, Aurei ſæculi rector, à Jove filio, Cretæ regno eſt pulſus, & ad inferos relegatus. Saturnus enim, Veſtæ filius, auxilio Titanum fretus, cum Jove filio, imperium orbis occupante, congreſſus & ab illo Cretæ regno pulſus, ad Janum, Italiæ regem, confugit, à quo benignè ſuſceptus & in partem regni admiſſus urbem condidit in iis locis, ubi nunc eſt Roma, quam de ſuo nomine Saturniam appellavit. Hinc Virg. 7. Æn. Primus ab æthereo, &c.

1 POſtquam, [2]Saturno [3] tenebroſa in [4] Tartara miſſo
Sub [5] Jove mundus erat; ſubiitq; argentea proles
Auro deterior, fulvo pretioſior ære; 11
Juppiter [6] antiqui [7] contraxit tempora veris,
Perque hyemes, [8] æſtuſque, & inæquales autumnos,
Et [9] breve ver, [10] ſpatiis [11] exegit quatuor annum.
Tum primùm ſiccis aër fervoribus uſtus [12
[12] Canduit; & [13] ventis glacies [14] aſtricta [15] pependit
Tum primùm ſubiere domus; domus antra fuerunt.
Et denſi frutices, & [16] vinctæ cortice virgæ.
[17] Semina tum primùm longis [18] Cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preſſique jugo gemuere juvenci. 12
[19] Tertia poſt illas ſucceſſit ahenea proles.
[20] Sævior ingeniis, & ad [21] horrida promptior arma,
Non ſcelerata tamen. [22] De duro eſt ultima ferro.
Protinus [23] irrumpit [24] venæ pejoris in ævum
Omne nefas: fugêre pudor, verumque, fideſque: 13
In quorum ſubiêre locum fraudeſque, doliqne,
Inſidiæque, & [25] vis, & [26] amor ſceleratus habendi.
[27] Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illos
[28] Navita, quæque diu ſteterant in montibus altis,
Fluctibus ignotis [29] inſultavêre carinæ.
[30] Communemq; priùs, ceu lumina ſolis & auras, 135
[31] Cautus humum longo ſignavit [32] limite menſor
[33] Nec tantùm ſegetes alimentaque debita dives
Poſcebatur humus; [34] ſed itum eſt in viſcera terræ:

2 Tenebrarum plena. 4 Tartarus locus eſt apud inferos profundiſſimus. 5 Imperio Jovis, qui filius Saturni & Opis fuiſſe, ac eodem partu cum Junone editus dicitur, Jupiter dictus eſt (ut ſcribit Cicero) quaſi juvans pater. Ordo eſt: Juppiter contraxit tempora antiqui veris, poſtquam mundus erat ſub Jove, miſſo Saturno in Tartara tenebroſa. 6 Perpetui illius, quo Aurea ætas eſt gavifa. 7 Abbreviavit. 8 Æſtatem. 9 Illius perpetui comparatione ver breve dicitur. 10 Menſuris temporum, ſingulæ enim anni partes ex tribus menſibus conſtant. 11 Digeſſit. 12 Candens & igneus viſus eſt propter nimium æſtum. 13 Boreâ, aliiſque frigidis. Ventorum enim frigore aqua in glaciem conſtringitur. 14 Conſtricta, congelata. 15 Ab arboribus, ſpeluncarumque tegminibus, 16 Crates, aut ſimile quippiam ex corticibus & virgis inter ſe junctis contextum, quibus tum pro domibus uſi ſunt habitantes. De hoc 2. de Arte: Tum genus humanum ſolis errabat in agris; Hiſque meræ vires, & rude corpus erat. Sylva domus fuerat, domus herba, cubilia frondes: Jamque diu nulli cognitus alter erat. 17 Tunc primùm homines cœperunt arare & ſeminare. 18 Frumenta: nam Ceres prima omnium frumenta hominibus oſtendit, cùm antea glandibus veſcerentur. 19 Ærea ætas, quæ & Ænea dicitur, Argenteam eſt ſubſecuta, cujus homines bellicoſi quidem erant, procul tamen à notoriis ſceleribus aberant. 20 Durior, aſperior, quàm Argentea fuit. 21 Horrorem incutienti. 22 Ultima ætas à ferro, metallorum duriſſimo, propter feros mores eſt appellata. Nam relictis virtutibus illius ætatis, homines vitia ita ſunt amplexi, ut omne honeſtum terras reliquiſſe videatur. 23 Cum impetu intravit. 24 Metalli deterioris. Nam venæ non tantum animalium dicuntur, ſed etiam metallorum. 25 Violentia. 26 Avaritia, quæ idcirco ſcelerata vocatur, quòd hominem ad omne ſcelus impellat, ſceleratumque faciat. 27 Navigabat. Probat autem homines ferreæ ætatis avaritiæ nimium ſtuduiſſe, cum imperiti navigandi, ſe tamen ventis quorum naturam ignorabant, committerent. 28 Nauta, per epenthefin. 29 Saltus quoſdam dediſſe ſunt viſæ. 30 Tum primùm terra, antea communis, dividi eſt cœpta. 31 *Providus.* 32 *Termino.* Agri Menſores autem dicebantur qui agros limitibus *diſcernebant.* 33 *Non ſolùm* fruges coacta eſt proferre terra, ſed lapilli quoque *pretioſi, & metalla ex ejus viſceribus ſunt effoſſa.* 34 In intimas terræ partes *dicendo deſcenſum eſt.*

Quæque

Quiſq; recondiderat, [1] Stygiiſq; [2] admoverat umbris,
Fulmina [3] opes, [4] irritamenta malorum. 140
Jam [5] mons ferrum, [6] ferroque nocentius aurum
Prodierat: prodit bellum, quod pugnat [7] utroque;
Venit & [8] cruenta manu [9] crepitantia concutit arma.
Vivitur ex [10] rapto: non [11] hoſpes ab hoſpite tutus,
Non ſocer a genero: [12] fratrum quoq; [13] gratia rara eſt.
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti: 145
Lurida [14] terribiles miſcent [15] aconita novercæ:
Filius ante diem patrios [16] inquirit in annos.
Victa [17] jacet [18] pietas: & [19] virgo [20] cæde madentes
Ultima cæleſtûm terras Aſtræa reliquit. 150

1 Inferis. Eorum ſequitur opinionem qui animas inferri in centro terræ eſſe. 2 Appoſuerat. 3 Lapilli pretioſi, aurum & argentum. 4 Inſtrumenta ac ſtimuli ad mala perpetranda. 5 Ex ferro enim conficiuntur enſes, quibus homines occi-

ſum. 6 Nam auri adipiſcendi gratia, graviſſima quæque fœdiſſimaque ſcelera committuntur. Unde Virg. Quid non mortalia pectora cogis Auri ſacra fames? 7 Et ferro & auro. Victoria etiam ſolet in illis reſidere cantris in quibus plurimi pecuniarum; habetur. 8 Sanguinolenta. Bellum autem, ut homini cruento & ſæſtum attribuit Poëta. 9 Reſonantia. 10 Rapina. 11 Hoſpes enim proprie dicitur, qui privatim & amicitiæ causâ alterum hoſpitio excipit, vel alio excipitur. Hoſpes item pro peregrino accipitur. 12 Concordia. 13 Merces terribilis, h. e. dira, luctuoſa, nigra appellantur. 14 Crudeles in priſcis. 15 Venena. Nam aconitum herba eſt maximè venenoſa ex ſpuma Cerberi orta primum in cotibus natæ, unde & nomen accepit. Nam ἀκόνη Græcè cotem ſignificat unde aconitum eſt deductum. 16 Utrum pater multos annos ſit victurus, an paucos, ſcrutetur filius conſilii. 17 In nullo eſt pretio. 18 Pietas enumeratur. Proprie autem pietas dicitur cultus, quem Deo, patriæ, parentibus, & ſanguine conjunctis debemus. 19 Juſtitia, quæ Aſtræi gigantis filia fabulis dicitur, vel (ut alii) Jovis & Themidis. Ordo eſt, Et virgo Aſtræa ultima cæleſtium reliquit terras madentes cæde. 20 Sanguinis effuſione. Hæc de rebus, i. e. Poëtæ. Nondum futurum facinus mortale fugârat, Ultima de ſuperis illa reliquit humum.

Gigantomachia. *Fab.* V.

Gigantes immenſæ molis homines, & ſimiles matri filios parens Terra progenuit: quorum magnitudini par exarſit audacia. Nam extructis in excelſum aggerem montibus, ſacrilegas manus injecêre cæleſtibus. Sed fulminum igne dejecti, impium genus pœna ſua & cruore generârunt: nam ſanguis eorum permiſtus terræ, homines procreavit haud longe ab origine diſcrepantes.

NEve foret terris ſecurior [1] arduus æther;
[2] Affectâſſe ferunt regnum cœleſte [3] Gigantas,
Altaque congeſtos ſtruxiſſe ad ſidera montes.
Tum [4] pater omnipotens miſſo perfregit [5] Olympum
Fulmine, & [6] excuſſit ſubjecto [7] Pelio Oſſam
[8] Obruta mole ſua cum corpora [9] dira jacerent,
Perfuſam multo natorum [10] ſanguine terram
Inmaduiſſe ferunt, [11] calidumque animaſſe cruorem.

1 Altum cœlum. 2 Anxiis, & ſummo cum deſiderio quæſiviſſe. Nam affectare ſignificat aliquid nimium appetere. 3 Vaſtiſſimorũ corporum homines. Terræ filii,

ſive patre. 4 Jupiter. 5 Macedoniæ montem altiſſimum. Sæpiſſime tamen, ut & in hoc loco Olympus pro ipſo cœlo ponitur. 6 Quatiendo dejecit. 7 Theſſaliæ montes ſunt. 8 Oppreſſa vaſtitate ſuâ, magnitudine ac pondere. 9 Crudelia. 10 Nam Gigantes Terræ filii fuiſſe diximus. 11 Animam calido cruore imbuiſſe.

Et

[1] Et ut aliqua memoria ſuæ feræ prolis maneret ac reſtaret. [2] Memoria ſuæ prolis.

[1] Et, ne nulla feræ ſtirpis [2] monumenta maneren
In [3] faciem vertiſſe hominum: ſed & [4] illa propa
Contemptrix Superum, ſævæque avidiſſima cæc
Et violenta fuit. [5] *Scires à ſanguine natos.*

Monumentum enim dicitur, quicquid ad poſteritatis memoriam conficitur ſtatuarum humanarum, ac denique in homines. 4 Verum etiam illa progen ex ſanguine Gigantum orta eſt, impia fuit in Deos, & ab omni humani quitateque aliena. 5 Scire poſſes ex aviditate cædis, ex Gigantum ſ genitos eſſe.

Lycaon in Lupum. *Fab.* VI

De Gigantum ſanguine nati quam ſacrilega verſati ſint, Lycaonis exemplum teſtatur: q rannus Arcadiæ, cum advenas & hoſpites tr ret, etiam Jovem in ſe accendit iratum. Na piter humani ſceleris impatiens, ad deos quer delata, & ſimulata hominis ſpecie, ad Lycac giam venit: cui Lycaon quaſi mortali præ mortem, prius humana membra devoranda, hoſpitali humanitate appoſuit. Quod poſ Jupiter ſenſit, non eum penitus interemit, ne j cii amitteret ſenſum: ſed in lupi formam con qui & mores in rabie, & nomen Lycaonis pellatione ſervaret. Nec contentus fuit Jupit teros homines unius Lycaonis terrere ſupplicl in omne genus ſæviret. Inde denique juſſit t aquarum copiam redundare, ut opertis montibus, cuncti homines interirent.

[1] Jupiter, Saturni filius. [2] Poſtquam. [3] A ſummo cœli vertice. [4] Propter ſcelus paulo antè commiſſum nondum erant cognita Lycaonis convivia Jovi appoſita. [5] Crudelia.

QUÆ [1] pater [2] ut [3] ſumma vidit Saturnius a
Ingemit: [4] & facto nondum vulgata recenti
[5] Fæda Lycaoniæ [6] referens convivia menſæ.
Ingentes animo, & dignas Jove concipit iras:
[7] Conciliumque vocat; tenuit mora nulla voca
[8] Eſt via ſublimis, [9] cœlo manifeſta ſereno;
Lactea nomen habet, [10] candore notabilis ipſo.
Hac iter eſt ſuperis ad magni tecta [11] Tonantis,
Regalemque domum: dextrâ, lævâque [12] deoru

Nam Lycaon hoſpitio ſuſceptos non ſolùm interfecerat, ſed etiam convivis dendos apponebat. Quod quidem cum Jupiter cognoviſſet, ejus domum dit, & Lycaonem in lupum, animal rapacißimum mutavit. Sanè Lycaon λύκος, quod lupum ſignificat, dictus videtur. 6 Animo revolvens. 7 tulinem Deorum ad conſulendum congregatam. 8 Lacteum circulum de per quem ad regiam Jovis iter diis eſſe ait. Lacteum circulum Græci ξίφιας (ἀπὸ τῆς γάλακτος, à lacte; unde & Latini Lacteum appell alii viam Lacteam appellant. 9 Nam Lacteus circulus unus ex omnibus noſtris conſpicitur, alii ſolâ percipiuntur cogitatione. 10 Notatu & viſu lis ob ſuum candorem. 11 Jovis. 12 Cœlorum, qui Majorum Gentiu appellantur. Sunt autem 12. & nomina quidem mulierum ſunt: Juno, &c

am valvis [2] celebrantur [3] apertis.
nt diverſâ locis: [5] a fronte potentes
ique ſuos poſſidere Penates.
quem, [6] ſi verbis audacia detur, 175
magni dixiſſe [7] palatia cœli.
rmoreo ſuperi ſedere recella;
loco ſceptroque innixus [10] eburno,
pitis [11] conceſſit terque, quaterque
, cum qua terram, mare, ſidera movit. 180
le modis ora indignantia ſolvit:
ro mundi regno magis anxius illâ
ai, qua [15] centum [15] quilque parabat
ipedum captivo brachia [17] cœlo.
quam ferus hoſtis erat, tamen illud ab uno
r una pendebat origine bellum. [orbem,
i, [20] qua totum [21] Nereus [22] circumſonat
nortale genus: [23] per flumina juro
rras [24] Stygio labentia luco. — —
is tentanda: ſed [26] immedicabile vulnus 190
ſum, ne [27] pars ſincera [28] trahatur.
Semidei, ſunt ruſtica numina Fauni,

[2] Valvis. [3] Frequentantur. [5] Omnis prædium. [6] Si verbis audacia detur, ſi liceret dicere. [7] Magni palatia cœli, Jovis. [10] Eburno, ſplendido. [11] Conceſſit, reverberavit, ſeſe propulit. [15] Centum quilque, centimani. [17] Cœlo, cœlum. [20] Qua, quem. [21] Totum, omnem. [22] Circumſonat, circumfluit. [23] Per flumina juro, per Styga. [24] Stygio luco, Stygis paludis. [26] Immedicabile vulnus, incurabile malum. [27] Ne pars ſincera trahatur, ne reliqua corporis pars putredine contagionis corripiatur. [28] Trahatur, contrahatur.

Regiam cœli. Palatium enim unus eſt è collibus Romanis, in quo imperatorum ædes conſpiciebantur. Inde factum eſt, ut omnia regia vulgus palatia vocet. 8 In interiore ædium parte marmoreâ. 9 Jupiter ſublimior cæteris, ut reges ſedere conſueverunt. 10 Sceptro confecto incumbens. Sceptrum autem boculus eſt, quo primi reges utebantur, verbi imprimis Jovi attribuitur, ut qui rex ſit hominum atque deorum: *ſceptrum autem dictum eſt ἀπὸ τῆς σκήψεως*, ab innitendo, quod illi innitantur. 11 Sæpius commovit atque agitavit. Hoc autem habito *Jovem fuiſſe iratum*. Crebra enim concuſſio capitis indignationem ſignificat. 12 Crines terrorem incutientes. 13 Hoc modo iratus Jupiter eſt deſcriptus. 14 De mundi regno Jupiter cum Gigantibus gravissimum gerit bellum: eundem ſuperavit, & ad inferos detruſit. 15 Centum manus. Unde centimani à centum manibus vocantur. 16 Quilque pigrorum. Nam fuerunt Gigantes, quibus angues pro pedibus, habere videremur, ut ſcribit Virgilius ſignificat (ut ait Macrobius) nihil eos rectum, nihil ſuperbum cogitare eorum greſſus ad ea proceſſu in infima tendentes. 17 Quo cœlo cupiebant. Quid. Nunc magis ſum tollimus, quam cum gigantes fierent contra ſuos. 18 Nam quemvis gigantes vicerit, ſtultum, lum minimè eam totâ hominum genere ſuſcipiendum fuit, ſed cum autem progenie. 19 Nunc non unum vereor, ſed omnes hoſtes mihi ex perſequendum. 20 Quatenus ſe patiatur. 21 Deum maximum Oceano ponitur, qui universum orbem circumit. Unde & Paſiphaë quondam Tritonida Tritonyn. Qui terram & undis, quæ paſſim circumfluunt. 22 Circumſonat, circumfluit. 23 Per Stygem paludem juro, per Stygis genus juraverunt. 24 Nereum Stygis paludis incolere. 25 Graviora. 26 Immedicabile vulnus, quam genus humanum perditur. Sed malis medicinæ perficiuntur. 27 Ne pars ſincera trahatur, ne reliqua corporis pars putredine contagionis corripiatur. 28 Trahatur, contrahatur. Ut enim corporis partes inficiuntur, ſic gentes. Ita ordendum, ne ſatyri, Nymphæ ac Fauni hominum ſocietatem in integra ac ſana, & incorrupta. Ut Satyri, &c. 29 In putredinem ne ducatur. 29 Heroes ſic nomine vocantur: qui vivi ſunt homines fuiſſe, videntur. Fauni, Satyri, Sylvani Lar hanti

[1] Et, ne nulla feræ ſtirpis [2] monumenta manerent,
In [3] faciem vertiſſe hominum: ſed & [4] illa propago
Contemptrix Superum, ſævæque avidiſſima cædis,
Et violenta fuit. [5] *Scires è ſanguine natos.*

1 Et ut aliqua memoria ſuæ feræ prolis maneret ac reſtaret. 2 Memoria ſuæ prolis. Monumentum enim dicitur, quicquid ad poſteritatis memoriam conficitur. 3 In figuram humanam, ac denique in homines. 4 Verum etiam illa progenies quæ ex ſanguine Gigantum orta eſt, impia fuit in Deos, & ab omni humanitate æquitateque aliena. 5 Scire poſſes ex aviditate cædis, ex Gigantum ſanguine genitos eſſe.

Lycaon in Lupum. *Fab.* VI.

De Gigantum ſanguine nati quam ſacrilega mente verſati ſint, Lycaonis exemplum teſtatur: qui tyrannus Arcadiæ, cum advenas & hoſpites trucidaret, etiam Jovem in ſe accendit iratum. Nam Jupiter humani ſceleris impatiens, ad deos querimonia delata, & ſimulata hominis ſpecie, ad Lycaonis regiam venit: cui Lycaon quaſi mortali præparans mortem, prius humana membra devoranda, velut hoſpitali humanitate appoſuit. Quod poſtquam Jupiter ſenſit, non eum penitus interemit, ne ſupplicii amitteret ſenſum: ſed in lupi formam convertit, qui & mores in rabie, & nomen Lycaonis in appellatione ſervaret. Nec contentus fuit Jupiter, cæteros homines unius Lycaonis terrere ſupplicio, niſi in omne genus ſæviret. Inde denique juſſit tantam aquarum copiam redundare, ut opertis diluvio montibus, cuncti homines interirent.

QUÆ [1] pater [2] ut [3] ſumma vidit Saturnius arce,
Ingemit: [4] & facto nondum vulgata recenti
[5] Fæda Lycaoniæ [6] referens convivia menſæ.
Ingentes animo, & dignas Jove concipit iras:
[7] Conciliumque vocat; tenuit mora nulla vocatos.
[8] Eſt via ſublimis, [9] cœlo manifeſta ſereno;
Lactea nomen habet, [10] candore notabilis ipſo.
Hac iter eſt ſuperis ad magni tecta [11] Tonantis.
Regalemque domum: dextrâ, lævâque [12] deorum

1 Jupiter, Saturni filius. 2 Poſtquam. 3 A ſummo cœli vertice. 4 Propter ſcelus paulo antè commiſſum nondum erant cognita Lycaonis convivia Jovi appoſita. 5 Crudelia. Nam Lycaon hoſpitio ſuſceptos non ſolùm interficiebat, ſed etiam convivis comedendos apponebat. Quod quidem cum Jupiter cognoviſſet, ejus domum incendit, & Lycaonem in lupum, animal rapaciſſimum mutavit. Sane Lycaon λύκος, quod lupum ſignificat, dictus viderur. 6 Animo revolvens. 7 Multitudinem Deorum ad conſulendam congregaram. 8 Lacteum circulum deſcribit, per quem ad regiam Jovis iter diis eſſe ait. Lacteum circulum Græci γαλαξίαν (ἀπὸ τῆς γάλακτος, à lacte; unde & Latini Lacteum appellarunt.) alii viam Lacteam appellant. 9 Nam Lacteus circulus unus ex omnibus oculis noſtris conſpicitur, alii ſolâ percipiuntur cogitatione. 10 Notatu & viſu facilis ob ſuum candorem. 11 Jovis. 12 Clarorum, qui Majorum Gentium Dii appellantur. Sunt autem 12. & noxiæ quidem mulierum 6. Juno, &c.

ilium valvis [2] celebrantur [3] apertis.
irant diverſa locis: [4] a fronte potentes
larique lios poſſere Penates.
.ſt, quem, [6] ſi verbis audacia detur,
am magni dixiſſe [7] paſtia cœli.
marmoreo ſuperi ſedere recenſu;
ole loco ſceptroque innixus [10] eburno,
capitis [11] concuſſit terq; quaterque
m, cum qua terram, mare, ſidera movit, [13]
inde modis ora indignantia ſolvit:
o pro mundi regno magis anxius illa
e fui, qua [15] centum [15] quiſquiſe parabat
guipedum captivo brachia [17] cœlo.
anquam ferus hoſtis erat, tamen iſtud ab uno
: ex una pendebat origine bellum. Orbem,
nihi, [20] qua totum [21] Nereus [22] circumſonat
n mortale genus: [23] per flumina juro
b terras [24] Stygio labentia luco.
oriùs tentanda: ſed [26] immedicabile vulnus
endum, ne [27] pars ſincera [28] trahatur.
[29] Semidei, ſunt ruſtica numina Fauni,

7 Regium cœli. Palatium enim unus eſt e collibus Romæ in quo Imperatorum ædes conſpiciebantur. In iſs tantum erat, ut vulgus palatia vocet. 8 In interiore ædium parte marmoreo ſe ipſe Jupiter ſublimior cæteris, ut regem ſedere conſuerant. 10 Sceptrum autem hoc loco concedo incumbens. Sceptrum autem huc eſt ut primi reges Sceptrum verò imprimis Jovi attribuitur, ut qui rex in hominum genere Sceptrum autem dictum eſt ἀπὸ τῆς σκήπτεσθαι, ab innitendo quod illi es innitamur. 11 Sæpius commovit atque agitavit. Hoc autem habuit *Jovem fuiſſe iratum.* Crebra enim concuſſio capitis indignationem 12 Crines terrorem incutientes. 13 Hoc modo irato Jupiter eſt ſe ſe. 14 De mundi regno Jupiter cum Gigantibus gravi bello e tandem ſuperavit, & adverſeros detruſit. 15 Centum manib. Centimani à centum manibus vocantur. 16 Quinquepedum. Nam dicti ſunt Gigantes, quòd pedes habuerint quinos, ut Scribonius ſignificat (ut ait Meursius) nihil eos rectius, nihil ſuperbius co ut vitæ eorum greſſus ac progreſſio inſtruamur, &c. 17 Quod cadere cupiebant. Quid. Non magis cum illi minus, quam cum Gigantes inijcere conati ſunt. 18 Gigantes vel centimani. Emi. bellum minimè eum toto humani generis ſuperpondium. Vel cum ſigneum progenie. 19 Non in mari, &c. Ita Ovidius Metam. ſibi ex perdendum. Sic Virgilius Æneid. 1. ore Oceano poſitum, ubi verſum oriens exurgit. Cæſ. eamus nomen Tritonis Thetyn. Quo terram, &c. 22 Circumſonat. Vulg. circumſonat. 23 Per Stygem paludem jurare ſolebant. 24 Nempe Styge paludem in inferis. 25 Immedicabile vulnus. Ita Ovidius Metam. 1. ſed immedicabile vulnus ira facit. Ita Virgilius Æneid. 1. 26 Immedicabile. Ut enim corpus, ſic animus, ſi ſolent imperitorum reſipiſcere, ſi ſanari poſſunt. 27 Pars ſincera. Ne pars ſincera trahatur. Ita Horatius Epiſt. 1. 1. Ne pars ſincera trahatur. 28 Trahatur. Ne pars ſincera trahatur. 29 Semidei, ſunt ruſtica numina Fauni, Ne pars ſincera trahatur. Ita Horatius Epiſt. 1. 1.

Et [1] Nymphæ, Satyrique, & monticolæ Sylvani :
Quos quoniam cœli nondum [4] dignamur honore,
Quas dedimus, certe terras habitare ſinamus.
Aú [3] latis ô ſuperi, tutos fore creditis illos,
Cùm mihi, qui fulmen, qui vos [4] habeoque regoque,
Struxerit inſidias notus feritate Lycaon?
[5] Confremuêre omnes : [6]ſtudiiſq; ardentibus auſum
Talia [7] depoſcunt. [8]Sic, cùm [9] manus impia [10] lævit
[11] ſanguine Cæſareo [12] Romanum extinguere nomen ;
[13] Attonitum tanto ſubitæ terrore ruinæ
Humanum genus eſt, totuſque perhorruit orbis.
[14] Nec tibi grata minùs pietas, Auguſte, tuorum,
Quam fuit illa Jovi. Qui poſtquam voce manuque
Murmura [15] compreſſit ; tenuere ſilentia cuncti.
[16] Subſtitit ut clamor preſſus gravitate regentis,
Juppiter hoc iterum ſermone [17] ſilentia rumpit :
[18] Ille quidem pœnas (19curam dimittite) ſolvit ;
[20] Quod tamen admiſſum, quæ ſit vindicta, docebo.
Contigerat noſtras [21] infamia temporis aures :
Quam cupiens falſam, [22] ſummo delabor Olympo,
Et Deus humanâ [23] luſtro [24]ſub imagine terras.
[25] Longa mora eſt, quantum [26] noxæ ſit ubiq; repertum,
Enumerare : [27] minor fuit ipſa infamia vero.
[28] Mænala tranſieram latebris horrenda ferarum,
Et cum [29] Cyllene gelidi [30] pineta [31] Lycei.
Arcados hinc ſedes & [32] inhoſpita tecta [33] tyranni
Ingredior, [34] traherent cum [35] ſera [36] crepuſcula noctem.

[1] Nympharum varia ſunt nomina. Aliæ enim dicuntur Nereides, quæ mare incolunt, a Nereo patre : aliæ Naiades, quæ fontes, ἀπὸ τῶν ναίειν, a fluendo : aliæ Napeæ, quæ ſylvas : aliæ Orcades quæ montes, ἀπὸ τῶν ὄρεων a montibus : aliæ Dryades : aliæ Hamadryades : quæ in ſylvis habitare, juſque cum arboribus naſci, moriique dicuntur ἅμα enim ſimul & δρῦς, arborem & quercum ſignificat : attendere autem pueri deberent, in hoc verſu eſſe ſpondæum pro dactylo in penultimo loco ; ita Virgil. Clara Dei ſoboles, magnum Jovis incrementum ; & Perſius, ſic coſtam longo ſubduximus Apennino, exempla talia admodum raro occurrunt. [2] Nondum dignos cenſemus, qui in cœlum recipiantur. [3] Hoc argumento, à Majori ſumpto, colligit Jupiter genus humanum omninò eſſe perdendum. Nam ſi mihi (inquit) cui imperium eſt in Deos & homines, inſidias struere Lycaon, feritate ſuâ notiſſimus eſt auſus, quomodo Dii Minores ab humano genere poterunt eſſe tuti? [4] Scilicet ſub poteſtate. [5] Simul fremuerunt & murmuraverunt facinoris immanitate commoti. [6] Iratis animis. [7] Sc. ad pœnam. [8] Ut totum genus humanum conjurationibus & inſidiis, contra Auguſtum Cæſarem ſtructis, commorum eſt ; ſic Dii auditis Jovi ſtructis inſidiis, irati ſunt. [9] Impiorum conjuratorum multitudo. [10] Sævit ut extingueret. [11] Auguſti Cæſaris cæde, qui Julii Cæſaris filius fuit adoptivus. [12] Famam, ſplendorem, gloriam. [13] Stupefactum. [14] Non minùs pietas populi Romani, qui tuos inſidiatores ultus eſt, tibi grata fuit quam Jovi Deorum indignatio, quam conceperunt, cum audiſſent inſidias Jovi ipſi à Lycaone fuiſſe ſtructas. [15] Compeſcuit. [16] Poſtquam ceſſavit clamor, Jovis autoritate cohibitus. [17] Locutus eſt. Sic Virg. Quid me alta ſilentia cogis Rumpere? [18] Lycaon ille, feritate nobilis, pœnas dedit. [19] Ipſum depoſcendi ad pœnam. [20] Quamvis dederit pœnas Lycaon, volo vos tamen docere & peccatum, quod admiſit, & pœnam qui fuit affectus. [21] Ignominia ſæculi quo crudeliſſima quæque ſcelera commit tebantur. [22] E ſummo cœlo in terras deſcendo. [23] Peragro, circumeo. [24] Aſſumpta humanâ formâ. [25] Longum foret enumerare, quantum ubiqui ſceleris invenerim. [26] Culpæ, ſceleris. [27] Eo quod verum erat. Majora enim ſcelera & plura, à Jove deprehenſa fuêre, quam dicebantur. [28] Deſcribit iter, quo ad Lycaonem pervenit. Menalus autem & urbs, & mons eſt Arcadiæ celeberrimus, à Mænalo, Arcadis filio, denominatus. [29] Cyllene mons eſt Arcadiæ, Mercurio dicatus. Undè etiam Cyllenius appellatur. [30] Loca pinis conſita. [31] Arcadiæ montis, Pani ſacri. [32] Inhoſpitalia. [33] Lycaonis, Arcadiæ regis. Tyrannus enim apud priſcos pro rege & bono principe accipiebatur. Virg. Pars mihi pacis erit dextram tetigiſſe tyranni. Uſus deinde obtinuit, ut pro eo poneretur, qui dominatur crudeliter abuteretur. Arcas autem proprium filii Calliſtus nomen eſt, & gentile undè Arcadius, & Arcadicus derivatur. [34] Adducerent. [35] Cùm adveſperaſceret. [36] Crepuſculum dicitur dubia lux.

[1]Signa dedi veniſſe Deum ; vulgiſque [2] precari
Cœperat : irridet primo [3] pia vota Lycaon,
[4]Sic ait, experiar, Deus hic, [5] diſcrimine aperto,
An ſit mortalis : [6] nec erit dubitabile verum.
Nocte gravem ſomno, nec [7] opinâ perdere morte
Me parat : hæc illi placet experientia veri.
Nec [8] contentus eo, miſſi de gente [9] Moloſſâ
Obſidis unius jugulum mucrone [10] reſolvit :
Atque ita [11] femineces partim ferventibus artus
[12] Mollit aquis, partim ſubjecto torruit igni.
Quos ſimul impoſuit menſis ego [13]vindice flammâ
In domino [14] dignos everti [15] tecta *penates*.
[16] Territus ipſe fugit, nactuſque [17] ſilentia rur's
[18] Exululat, fruſtraque loqui conatur : [19] ab ipſo
Colligit os rabiem, ſolitæque cupidine cædis
Vertitur in pecudes;[20] & nunc quoq; ſanguine gaudet.
[21] In Villos abeunt veſtes, in crura lacerti.
Fit lupus, & [22] veteris ſervat veſtigia formæ,
Canities eadem eſt, eadem violentia vultu :
Idem [23] oculi lucent; eadem feritatis imago.

1 Signa dedi veniſſe Deum ; vulgiſque precari
Cœperat : irridet primo pia vota Lycaon,
Sic ait, experiar, Deus hic, diſcrimine aperto,
An ſit mortalis : nec erit dubitabile verum.
Nocte gravem ſomno, nec opinâ perdere morte
Me parat : hæc illi placet experientia veri.
Nec contentus eo, miſſi de gente Moloſſâ
Obſidis unius jugulum mucrone reſolvit :
Atque ita femineces partim ferventibus artus
Mollit aquis, partim ſubjecto torruit igni.
Quos ſimul impoſuit menſis ego vindice flammâ
In domino dignos everti tecta *penates*.
Territus ipſe fugit, nactuſque ſilentia rur's
Exululat, fruſtraque loqui conatur : ab ipſo
Colligit os rabiem, ſolitæque cupidine cædis
Vertitur in pecudes; & nunc quoq; ſanguine gaudet.
In Villos abeunt veſtes, in crura lacerti.
Fit lupus, & veteris ſervat veſtigia formæ,
Canities eadem eſt, eadem violentia vultu :
Idem oculi lucent; eadem feritatis imago.

viſum eſt me velle perdere, niſi etiam mihi in cœnam carnes humanas porrexiſſet. 9 Moloſſi populi ſunt Epiri. 10 Aperuit. 11 ſeminecia membra. 12 Coquit. 13 Ultrice. 14 Qui in eo lærentur. 15 Domus pars pro toto. 16 Impiis territus Lycaon, in ſylvas aufugit, & in lupum, feritati convenienti animal, fuit commutatus. 17 Sylvas. 18 Valde ululat. 19 Ejus animum in lupum fuerat mutatus : nam ululare luporum eſt proprium. 20 Quia loqui non poterat, *in rabiem* actus eſt, quam ab hominibus in pecudes [illegible] lit. 21 Quemadmodum cum eſſet homo. 22 In pilos veſtes mutatæ [illegible] brachia autem in crura. Sicque Lycaon in lupum fuit mutatus. 23 Adhuc [illegible] na priſtinæ formæ retinet : nam & eandem canitiem, & vultus violentiam [illegible] 23 Oculi præterea ipſi, ut prius, lucent : ac eandem ferit[illegible] ſum prius, exercet. Homines aliquando in lupos mutari falſo nonnulli tradiderunt Herodot. de Neuris, &c. Puerilibus quibus mentitur ille Olaus Magnus de gentibus Septentrionalibus. Originem traxiſſe hæc nugæ videntur ex morbo quodam, quem medicorum filii λυκανθρωπίαν vocant. Hæc eſt melancholia quædam, quâ qui laborant, luporum de more noctu egrediuntur, ululantes imitati lupi, ſeque ipſos revera lupos eſſe autumant.

Diluvium, & reparatio generis humani jactu lapidum. *Fab.* VII.

Jupiter propter audaciam Lycaonis cæterorumque mortalium, qui ſceleribus ſuis etiam deorum potentiam tentabant, orbem terrarum profuſis imbribus inundavit. Et cum duo pietate cæteros mortales anteceſſiſſent, Deucalion Promethei filius, ac Pyrrha, eadem ſoror, atque conjux ; & in Parnaſſi monte proluviem imbrium effugiſſent.

Jove

[1] Omnia mare occupaverat.
[2] Alius ex hominibus in montem confugiebat, alius in cymbam. [3] Remigat. [4] Alius. [5] Domus & ædificii in agris. Est enim villa domus in agro, agri colendi, & fructuum condendorum, aut etiam habitationis causâ constituta. Dicta autem est villa à vehendo, i. trahendo, quasi vehilla, quod in eam fructus convehebantur ex agris, & avehantur, cum vendentur.
[6] Si casu evenit. [7] Instrumentum ferreum, quod ad continendas naves in mare demittitur. Unde anchorarii funes dicuntur, quibus anchoræ ligantur. [8] Loca vitibus consita. [9] Paulò antè. [10] Macræ & agiles capræ. [11] Herbam. Species

[1] Omnia ponus erant, deerant quoque littora [2] Occupat hic collem ; cymbâ sedet alter aduncâ
Et [3] ducit remos illic, ubi nuper arârat.
[4] Ille supra segetes, aut mersæ culmina [5] villæ
Navigat : hic summâ piscem deprendit in ulmo
Figitur in viridi (6 si fors tulit) [7] anchora prato
Aut subjecta terunt curvæ [8] vineta carinæ.
Et [9] modo quà [10] graciles [11] gramen carpsêre capellæ
Nunc ibi [12] deformes ponunt sua corpora phocæ
Mirantur sub aqua lucos, urbesque, domosque
[13] Nereides : sylvasque tenent delphines, & alti
[14] Incursant ramis, [15] agitataque [16] robora [17] pulsant
[18] Nat lupus inter oves ; fulvos vehit unda leones
Unda vehit [19] tigres ; nec [20] vires [21] fulminis ullas
Crura nec ablato prosunt velocia cervo.
Quæsitisque diu terris, [22] ubi lidere detur,
In mare [23] lassatis volucris vaga decidit alis.
[24] Obruerat tumulos immensa licentia ponti,
[25] Pulsabantque [26] novi [27] montana cacumina fluctus
[28] Maxima pars undâ rapitur : [29] quibus unda pepercit
Illos longa domant inopi jejunia victu,
[30] Separat [31] Aonios [32] Actæis [33] Phocis ab arvis
Terra [34] ferax, dum terra fuit : sed tempore in illo
Pars maris, & latus subitarum campus aquarum
[35] Mons ibi verticibus [36] petit arduus astra duobus
Nomine Parnassus, superatque cacumine nubes.
[37] Hic ubi Deucalion (nam [38] cætera texerat æquor)
[39] Cum consorte tori parvâ rate vectus adhæsit,
[40] Corycidas Nymphas, & [41] numina montis adorat
[42] Fatidicamq; Themin ; quæ tunc [43] oracla tenebat

nere, [12] Turpes & vasti vituli marini. [13] Nymphæ marinæ, a Nereo appellatæ. [14] Frequenter incurrunt. [15] Impulsa. [16] Arbores. Sp.p [17] Percutiunt. [18] Natat. [19] Feras truculentas, mirandæ velocitatis, menia Indiaque nascentes, Tigris etiam est fluvius Armeniæ, à celerit decurrit, sic appellatus. [20] Quia aquæ vis, cursum impediebat. [21] Q dem fere vis est dentis apri in feriendo & penetrando, quæ fulminis : un & fulmineus à Poetis appellatur. [22] In quibus terris se firmare p fatigatis, fessis. [24] Cooperuerat montes. Obruere enim est terrâ aqu operire. [25] Percutiebant [26] Insoliti. [27] Montium summitates. minum. [29] Qui submersi non fuerunt, fame periêre. [30] Montem Pa describit, in cujus cacumen, suâ altitudine ab undis tutum, Deucalion ha se receperunt. [31] Bœotiam. [32] Ab Attica regione. [33] Regio Bœotiam & Atticam, à Phoco denominata, in qua mons est Parnassus, duo libus eminens conspicitur. [34] Fertilis. [35] Parnassus mons est Phocidis à P antiquissimo vate cognominatus. [36] Tendit in altum sydera versus. [37] monte Parnasso. [38] Reliqua loca mare occupaverat. [39] Cum uxore uxor lecti mariti consors est. [40] Corycum antrum est Parnassi, Nymphis Unde Corycides Nymphæ dicuntur. [41] Apollini, Bacchо, & Musis P dicitur esse consecratus. [42] Themidem arcana fatorum prædicentem. autem filia Cœli & Terræ fuisse scribitur. Hæc Dea fuit, quæ præ hominibus, ut à Diis peterent id quod fas esset, unde etiam nomen Nam θέμις apud Græcos fas ac justum significat. [43] Responsa dabat.

Noe 1 illo melior quiſquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa mentientior ulla deorum.
2 Jupiter ut liquidis 3 ſtagnare paludibus orbem,
Et 4 ſupereſſe videt de tot modo millibus unum,
Et ſupereſſe videt de tot modo millibus unam ;
5 Innocuos ambos, cultores numinis ambos ;
6 Nubila diſjecit: nimbiſque 7 Aquilone remotis,
8 Et 9 cœlo terras oſtendit, & æthera terris.
Nec maris 10 ira 11 manet : poſitoq; 12 tricuſpide telo,
13 Mulcet aquas 14 rector pelagi ; ſupraq; profundum
Exſtantem, atq; humeros 15 innato murice 16 tectum
Cæruleum 17 Tritona vocat ; conchæque ſonaci
Inſpirare jubet : fluctuſque & flumina 18 ſigno
Jam revocare dato. Cava buccina ſumitur 19 illi
20 Tortilis, in latum 21 quæ turbine creſcit ab imo :
Buccina, quæ medio 22 concepit ut aera ponto,
23 Littora voce replet ſub 24 utroque jacentia Phœbo.
25 Tum quoque ut ora Dei madida 26 rorantia barba
Contigit, & cecinit juſſos inflata 27 receptus ;
Omnibus audita eſt telluris, & æquoris undis :
Et quibus eſt undis audita 28 coercuit omnes.
Jam mare 29 littus habet ; plenus capit alveus amnes :
Flumina 30 ſubſidunt ; colles exire videntur,
Surgit humus ; creſcunt loca decreſcentibus undis.
31 Poſtque diem longam 32 nudata cacumina ſylvæ
Oſtendunt, limumque tenent in fronde relictum
Redditus orbis erat : quem poſtquam vidit inanem,
Et 33 deſolatas agere alta silentia terras ;
Deucalion lachrymis ita Pyrrham affatur 34 obortis :
O 35 ſoror, ô conjux, ô femina ſola ſuperſtes,
Quam commune mihi genus, & 36 patruelis origo,
Deinde 37 torus junxit, nunc ipſa pericula jungunt :
Terrarum, quoſcunque vident occaſus & ortus,

1 Deucalione. Hæc eo pertinent, ut oſtendat poeta, Deucalionem & Pyrrham ob pietatem in Deos meritò fuiſſe incolumes conſervatos.
2 Poſtquam Jupiter vidit totum terrarum orbem ſic aqua eſſe obrutum, ut ſtagnum eſſe videretur, atque ex hominibus ſolos Deucalionem & Pyrrham ſupereſſe, reducta ſerenitate, diluvium ita decreſcere juſſit, ut terræ ſuperni apparerent. 3 Stagnum & lacuna eſſe effectum. Stagnare enim propriè dicuntur terræ aquis non diutiùs ſuis operta. Stagna enim paludes vocantur. 4 Superſtites eſſe, ſupervivere. 5 Innocentes, innoxios. 6 Nubes diſſipavit. 7 Ab Aquilone depulſis. Eſt enim Aquilo ventus nubila depellens. 8 Eleganter : nam terræ aquis ita tegebantur, ut aer oriri non poſſet. 9 Aëri. 10 Tempeſtas. 11 Perſeverat. 12 Tridente depoſito : tridens cuſpides habet, unde & tridens dictus eſt. 13 Mitigat mare humidum atque fluctuoſum. 14 Neptunus Deus maris. 15 Murex eſt concha, ex cujus ſanguine purpureus conficitur color, pro ipſo colore ſæpius à Poetis uſurpatur. 16 Tectus & coopertos humeros habentem. 17 Tubicinem Neptuni, cui mandat ut receptui canat, fluvioſque in ſuos fontes revocet. 18 Facto ſigno, ut recedant. 19 Ab illo Tritone. 20 Retorta in latitudinem. 21 Quæ ab ore angulo incipit, & in amplum deſinit, ad turbinis ſimilitudinem. 22 Poſtquam inhalaverit. 23 Omnia littora reſonant. 24 Sic in Epit. Delenii. Impletti meritis ſuis utramque domum. Eſt autem hyperbole poetica : ab Oriente ad Occidentem. 25 Poſtquam ori Tritonis fuit admota. 26 Stillantia. 27 Canere receptui dixerunt veteres, cum militibus à pugna deſiſtere juſſerunt. 28 Inhibuit, & continuit. 29 Qua paulo antè carebat. 30 Diminuuntur, & minus profunda fiunt. 31 Poſt longum tempus. 32 Follis privata. 33 Deſtitutas ab hominibus & à beſtiis. 34 Repente natis. 35 Oratio eſt affectus plena, quâ Deucalion maximopere ſibi Pyrrham divinxit, tacitoque eò incucit, ut ſecum de genere humano reparando conſilium capiat. 36 Deucalion & Pyrrha patrueles fuerunt : nam Iapetus duos habuiſſe filios dicitur, Prometheum, qui Deucalionem, & Epimetheum, qui Pyrrham genuit. 37 Lectus & nuptiæ.

Nos duo turba ſumus: poſſedit cætera pontus. 3
Nunc quoque adhuc vitæ non eſt fiducia noſtræ
Certa ſatis: terrent etiamnum nubila mentem.
Quid tibi, ſi ſine me fatis [1] erepta fuiſſes,
Nunc animi [2] miſeranda foret? Quo ſola timorem
Ferre modo poſſes? Quo conſolante dolores? 3
Namq; ego, (crede mihi) [3] ſi te modo pontus haberet
Te ſequerer conjux; & me quoque pontus haberet.
O utinam poſſem populos reparare [4] paternis
Artibus; atque animas formatæ [5] infundere terræ!
Nunc genus in nobis reſtat [6] mortale duobus; 3
Sic viſum ſuperis) hominumq; [7] exempla manemus.
Dixerat, & flebant: placuit cœleſte precari
Numen; & auxilium [8] per ſacras quærere ſortes.
Nulla mora eſt: adeunt pariter Cephiſidas undas.
Ut nondum [9] liquidas, [10] ſic jam vada nota ſecantes.
[11] Inde ubi libatos [12] irroravere [13] liquores 3
Veſtibus, & capiti; flectunt veſtigia ſanctæ
Ad [14] delubra [15] deæ: quorum [16] faſtigia turpi
[17] Squallebant [18] muſco, [19] ſtabantq; ſine ignibus ar
Ut templi tetigere gradus; [20] procumbit [21] uterq; 3
Pronus humi, gelidoque pavens dedit oſcula ſaxo:
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina [22] juſtis
Victa [23] remolleſcunt, ſi flectitur ira Deorum;
Dic, Themi, qua generis damnum reparabile noſtri
Arte ſit; & [24] merſis fer opem, mitiſſima, rebus. 3
Mota [25] dea eſt; [26] ſortemq; dedit: *Diſcedite templo*
Et [27] *velate caput; cinctaſque reſolvite veſtes;*
[29] *Oſſaque poſt tergum magnæ jactate parentis.*
[30] Obſtupuere diu: [31] rumpitque ſilentia voce
Pyrrha prior: juſſiſque deæ parere recuſat:
Detque ſibi veniam [32] pavido rogat ore, [33] pavetque
Lædere jactatis [34] maternas oſſibus umbras.
Interea [35] repetunt cæcis obſcura [36] latebris

1 Liberata ab hoc diluvio. 2 Miſericordiâ digna. 3 Si tu in mare decidiſſes ac ſubmerſa eſſes: ego quoque, cujus in te amor ſummus eſt, in mare præcipitem me dare. Hic vide *Vir.* 1. *Æn. Et te, pater optime Teucrûm, Pontus habet Libicus.* 4 Nam Prometheus, ut ſupra vidimus, terram in imaginem hominis figuravit, eique animam ex igne eductam immiſit. 5 Immittere. 6 Humanum. 7 Exemplaria. Exemplum enim eſt id, quod proponitur aut ad imitandum, aut ad fugiendum. Exemplar autem id ad cujus ſimilitudinem aliquid fit. 8 Per ſacra oracula & Deorum reſponſa. Hor. *Fidis per carmina ſortes.* 9 Puras ac limpidas ſed limo turbidas. 10 Sed jam alveos ſuos tenentes: neque enim ripis egrediebantur. Virg. Ille viam ſecat ad naves, i. net. 11 Antiqui templa ingreſſuri, Deoque precaturi, prius aqua ſe aſpe bant, & lavabant: quam conſuetudinem Deucalion & Pyrrha Diis ſupplica ſervarunt, indeque mos aqua ſacrata veſtes ſupplicantium inſpergendi in Chri norum Templis originem traxit. 12 Inſpersere. 13 Hauſtas aquas. 14 T pla. Nam delubra ſunt templa, aut loca, in quibus ſunt ſimulacra Deorum. dicta, quod in iis dii ponantur; ſicut candelabrum dicitur, ubi candela poni ut ait Varro. 15 Themidis. 16 Summitates: nam faſtigium eſt altitudo ac f nitas, cujuſcunque operis. 17 Squalida erat. 18 Herbula minutiſſimaquæ rietibus & corticibus arborum plurimarum adnaſcitur. 19 Altaria ſine ſacrifici rant. 20 Procidit. 21 Deucalion & Pyrrha. 22 Juſtorum hominum. 23 tia fiunt. 24 Dejectis & oppreſſis. 25 Themis. 26 Oraculum & reſpon quod ſubjicitur. 27 Velato capite Deos adorare ſignum erat humilitatis. 28 cingite veſtes veſtras, quæ ſunt cinctæ more ſacrificantium. 29 Lapides t ut mox Deucalion interpretatur. 30 Per longum tempus ſtupentes adm ſunt, nuidnam ſibi vellet tale reſponſum. 31 Locuta eſt. 32 Ipſa pa 33 Quia timet. 34 Matris animam. 35 Mente revolvunt. 36 Myſteriis.

datæ ſortis ſecum, inter ſeque [1] volutant [390
[2] Promethides placidis [4] Epimethida dictis
cet; &, Aut fallax, ait, eſt [6] ſollertia nobis,
ia ſunt, [7] nullumque nefas oracula [8] ſuadent.
na pareas terra eſt: lapides in corpore terræ
cor dici: jacere hos terga jubemur. [395
onjugis augurio quanquam [11] Titania mota eſt;
tamen in dubio eſt: adeo cœleſtibus ambo
ſiduut monitis! [13] ſed quid tentare nocebit?
ſcendunt; [15] velantque caput tunicaſq; recingunt;
ſos lapides ſua poſt [16] veſtigia [17] mittunt.
(quis hoc credat, niſi ſit pro teſte [18] vetuſtas?)
nere duritiem cœpere, ſuumque rigorem; [400
ollirique mora, mollitaque [21] ducere formam.
ubi creverunt, naturaque [22] mitior illis
git; [23] ut quædam, ſic non manifeſta videri
a poteſt hominis, ſed [24] uti de marmore cœpto,
[25] exacta ſatis, [26] rudibuſque ſimillima ſignis.
quæ tamen ex illis aliquo pars humida ſucco,
rrena fuit, verſa eſt in [28] corporis uſum:
ſolidum eſt flectique nequit, mutatur in oſſa;
modo vena fuit ſub [29] eodem nomine manſit. 410
brevi ſpatio, ſuperorum [30] munere, ſaxa
miſſa [32] viri manibus faciem [33] traxere virilem;
[34] de fœmineo reparata eſt fœmina jactu
genus durum ſumus [35] experienſque laborum:
[36] documenta damus, [37] qua ſimus origine nati. 415

1 Cogitant.
2 Deinde.
3 Deucalion.
Promethei filius. 4 Pyrrham Epimethei filiam. 5 Mitigat ac ſolatur.
6 Ingenium, prudentia. Propriè autem eſt ingenii acumen, & dexteritas ad rem aliquam agendam: à ſoleo.
7 Nullam impietatem.
8 Mandant.
9 Rectè oraculum interpretatus eſt Deucalion. Nam terra meritò magna parens dicitur, cùm animata omnia atque inanimata ex eâ naſcantur. 10 Martia Deucalionis conjectura.
11 Pyrrha Japeti Titanis neptis. 12 Non credunt. 13 Hæſitant. 14 Tentant.

15 *Tegunt, uti juſſi erant à Themide.* 16 Poſt ſua terga. Veſtigia autem ſigna dicuntur, ſed ſæpius pro ipſis pedibus ponuntur. 17 Jaciunt. 18 Antiquitas, quæ maximæ eſt autoritatis. Hoc autem ideircò fingitur, quòd Deucalion rex Theſſaliæ, poſt diluvium, quo tota Græcia fuit inundata, rudes homines feros moribus ac legibus inſtruxit, quibus informati duritiem omnem ac feritatem depoſuêre. 19 Deponere. 20 Mollia fieri. 21 Accipere formam & ſimilitudinem humanam. 22 Mollior. 23 Aliquam quidem formam habere videntur ſaxa illa, ſed non humanam apertè præ ſe ferebant formam. Talem autem habent, qualem ſtatuæ marmore inchoatæ. 24 Tanquam. 25 Perfecta. 26 Imperfectis ſtatuis. Signa etiam ſtatuas ſignificant. Sic lib. 3. Pario fulgentia marmore ſigna. Signum propriè eſt parva quædam ſignificatio, indicans totius rei quæ ſignum. 17 Terrenæ partes lapidum molles & humidæ in corpus fuerunt mutatæ. 28 Verò & ductæ, in oſſa. Venæ autem in venas, nam & lapides venas habent. 28 Carnis. Corpus enim propriè viventium dicitur; caro mortuorum. 29 Venæ. 30 Voluntate Deorum. 31 Jacta. 32 Deucalionis. 33 Acceperunt formam maſculorum. 34 Lapides à Pyrrha jacti, in feminas creverunt. 35 Patientes laborum ac pœnarum. Sic Vir. Deucalion vacuum lapides jactavit in orbem, unde homines nati, durum genus. 36 Experimenta, probationes. 37 Quare ex lapidibus ſumus ſortiti. Cùm enim tam patientes laborum ſimus, facilè oſtendimus nos ex lapidibus eſſe generatos.

Python ſerpens. *Fab.* VIII.

Diluvium factum edidit terra Pythonem ſerpentem, ſpeciem ignotam mortalibus. Hunc A-

pollo ſagittis interemit ; & ne ejus nomen aboleſceret inſtituit ludos ; & certamina quædam in his oſtendit. Unde etiam Apollo Pythius eſt appellatus, ludique Pythii.

1 Reliqua animalia ex terra humida & ſole calefacti orta ſunt. 2 Humidæ. 3 Terra vitam ſubminiſtrante. 4 Tanquam in utero matris. 5 Formam & figuram. 6 Concepére, accepére. 7 Quod ſeptem oſtiis in mare erumpat. 8 Exemplo declarat reliqua animalia ex terra ſponte fuiſſe orta. Nilus autem fluvius ſingulisquibuſque annis Ægyptum inundans, fecundationem ſolum frumentorum, ſed variorum quoque animalium (ut fertur) eam reddit. 9 Igneo ſole. 10 Tantum modo inchoata. 11 Propter breve naſcendi tempus imperfecta videntur. 12 Ex humore & calore. 14 Quamvis ignis aquæ ſit contrarius, calor tamen cum humore commixtus omnia generat. 15 Nam calor & humor ſeparati pugnant & diſcordes ſunt : junctí atque mixti concordes ad agenduin aliquid generandum videntur. 17 Partubus. 17 Calefacta fuit. 18 Repreſentavit ac reddidit. 19 Ingeneraſſe. 20 Acclamatio eſt, qua magnitudo ſerpentis declaratur. 21 Occupabat. 22 Apollo, qui cum arcu & pharetra pingebatur. 23 Capreæ capreæ ſylveſtres velociſſimæ. Sunt & ſylveſtrium caprarum genus Damæ. 25 Evecturus. 25 Hypallage eſt. Nigrum enim venenum per vulnera effuſum eſt. 26 Quicquid Pythio certamine viciſſet aut pugnis, aut curſu, aut curru, oſculea corona donabatur. 27 Vel curru. Pars pro toto. 28 Coronam ex frondibus [illegible] ornabant. Nam oſculus arbor eſt glandifera, ſic dicta, quòd veteres ex illius fructu eſcam ſumerent. 29 Pulchrum caput. Pars pro toto. 30 Laureæ capillo. 31 Enim Apollo pingebatur. 31 Apollo.

Cætera diverſis tellus animalia formis
Sponte ſua peperit ; poſtquam vetus humor ab [illegible]
Fervoribus ſolis, cœnumque, udæq; paludes
Intumuere æſtu ; fœcundaque ſemina rerum
Vivaci nutrita ſolo, ceu matris in alvo
Creverunt, faciemque aliquam cepêre morando
Sic ubi deſeruit madidos ſeptemfluus agros
Nilus, & antiquo ſua flumina reddidit alveo,
Æthereoque recens exarſit ſidere limus :
Plurima cultores verſis animalia glebis
Inveniunt : & in his quædam modò cœpta, ſub ipſa
Naſcendi ſpatium ; quædam imperfecta, ſuiſque
Trunca vident numeris ; & eodem in corpore ſæpe
Altera pars vivit ; rudis eſt pars altera tellus.
Quippe ubi temperiem ſumſere humorque calorem
Concipiunt : & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumque ſit ignis aquæ pugnax, vapor humidus omnes
Res creat ; & diſcors concordia fœtibus apta eſt.
Ergò ubi diluvio tellus lutulenta recenti
Solibus æthereis altoque recanduit æſtu ;
Edidit innumeras ſpecies ; partimque figuras
Reddidit antiquas ; partim nova monſtra creavit.
Illa quidem nollet ; ſed te quoque, maxime Pytho,
Tum genuit ; populiſque novis, incognite ſerpens,
Terror eras : tantum ſpatii de monte tenebas.
Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis,
Antè, niſi in damis capreiſque fugacibus uſus,
Mille gravem telis, exhauſta pene pharetra,
Perdidit, effuſo per vulnera nigra veneno.
Neve diuturna famam poſſet delere vetuſtas ;
Inſtituit ſacros celebri certamine ludos,
Pythia de domitæ ſerpentis nomine dictos.
His juvenum quicunque manu, pedibuſve, rotave
Vicerat ; eſculeæ capiebat fronde ſalis honorem.
Nondum laurus erat : longoque decentia coma
Tempora cinxerat de qualibet arbore Phœbus.

ıne in Laurum. *Fab.* IX.

ei fluminis filia, cum omnium virginum, beſtiâ eſſent, ſpecioſſima haberetur, a- m, ut Deos pulchritudine ſua caperet; m eam conſpexiſſet, forma ejus expulit, m neque pollicitis, neque precibus adire vim ei inferre inſtituit, & illa curſu ejus effugere cupiens, patrem invoca- virginitati ſuæ, quam ſibi promiſerat, auxilium: cujus ille audi is precibus, ſi- um auxilio, ut vim effugeret, in laurum

mor Phœbi Daphne [1] Penèia; quem non
ignara dedit; [2] ſæva Cupidinis ira.
nunc nuper victa [3] ſerpente ſuperbus
dducto flectentem cornua nervo:
ibi laſcive puer, cum fortibus armis?
iſta decent humeros geſtamina noſtros,
certa feræ, dare vulnera poſſumus hoſti;
peſtifero tot [8] jugera ventre prementem
us innumeris [10] tumidum Pythona ſagittis.
, [12] neſcio quos, eſto contentus amores
e tua: nec laudes [14] aſſere noſtras.
[16] huic Veneris; [17] figat tuus omnia, Phœbe;
arcus, ait: quantoque animalia cedunt
bi, tanto minor eſt tua gloria noſtrâ
[18] eliſo percuſſis aëre [19] pennis,
mbroſa Parnaſſi conſtitit [20] arce:
ıtifera [21] prompſit duo tela pharetrâ
m operum: [22] fugat hoc, [23] facit illud amorem.
it, auratum eſt, & cuſpide fulget acutâ:
at, [24] obtuſum eſt, & habet ſub arundine
[25] plumbum,
us in Nympha Peneïde ſixit: at illo
llineas [27] trajecta per oſſa medullas.

1 Penei fluvii filia.
2 Fortunæ quæ tuſſum reſonat Lubet deridium.
3 Magna Dei amori incigna- tio. Cupido enim mate- rem Beneficat Deum amori, fem. verò cupi- ditatem. Quo no a amorem Ma- ius Apollo in- ciderit. Facta deſcribit.
4 Apollo, à Delo inſula ſic gnominatus, in quo una cum Diana natus ſe dicitur.
5 Cupidinem.
6 Pythone.
7 Contracto.
8 Jugerum cu- rpus terræ dici- tur, qu arum par boum die uno exarare

Proſtravimus, interfecimus. 10 Inflatum veneno. 11 Sagitta illa
. Fax autem Cupidini tribuitur, qua juvenum animi amore inflam
2 Q.d. leves, molles, atque viris negligendos. 13 Proveare, ſtime
irroga, vendica. 15 Cupido. 16 Apollini. 17 Licet tuus arcus omn
tat, meum tamen arcum effugere non poteris. Sicque gloria tua tan
ſt, quam noſtra, quandò animalia, quæ eru feris, Deo ſunt inferiora.
. 19 Alis. Nam alatus Cupido pingitur. 20 Cacumine, vertice.
pſit. Promere propriè eſt, ea, quæ repoſita fuerunt, proferre. Pro
ia, eſt patefacere conſilia. Promere porum, haurire è dolio. 22 De
Amorem ſcil. 24 Sine cuſpide. 25 Quod ſegnes & tardos ad amor
26 Obtuſo. Hic enim reſpicit poſterius & propius: ille verò prius
. Illo ergo, ſc. aurato, quod cuſpide fulget acuta. 27 Per tranſ
inſeunte ſagitta.

Protinus [1] alter amat: fugit [2] altera nomen [3] amans
Sylvarum latebris, [4] captivarumque ferarum
[5] Exuviis gaudens innuptæque [6] æmula Phœbes;
[7] Vitta [8] coërcebat [9] positos sine lege capillos.
Multi illam [10] petiere: [11] illa [12] aversata petentes,
Impatiens expersq; viri, nemorum avia [13] lustrat: [4
Nec quid [14] Hymen, quid Amor, quid sint connubia cura
Sæpe pater dixit: Generum mihi, filia debes:
Sæpe pater dixit: Debes mihi, nata, nepotes.
Illa velut crimen [15] tædas exosa jugales,
Pulchra [16] verecundo suffunditur ora rubore,
Inque patris [17] blandis hærens cervice lacertis, 4
Da mihi perpetua, genitor charissime, dixit,
Virginitate frui: [18] dedit hoc [19] pater ante Dianæ
Ille quidem [20] obsequitur: sed te [21] decor ille, quo
Esse vetat: [22] votoq; tuo tua forma repugnat. { opta
Phœbus amat; visæq; cupit connubia Daphnes: 4
Quæque cupit, sperat; suaque illum oracula [23] fallun
Utque leves stipulæ demptis [24] adolentur [25] aristis,
Ut facibus [26] sepes ardent, quas forte [27] viator
[28] Vel nimis admovit, vel jam [29] sub luce reliquit:
Sic [30] Deus in [31] flammas abiit; sic pectore toto 4
Uritur, & [32] sterilem sperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos:
Et quid si [33] comantur? ait: videt igne micantes
Sideribus similes oculos: videt [34] oscula; [35] quæ non

[1] Apollo. Alter enim plerumque de uno ex duobus dicitur: sic narrat Livius: Annibalem in transitu Alpium alterum amisisse oculū. Atque in hoc distinguitur à voce alius, quod alius de pluribus dicatur: ut alii virtutem præponunt, alii voluptatem, alii divitias, alii honores. Interdum alter accipitur pro secundo è duobus; ut hic est alter ānus belli Punici, i. secundus à belli Punici origine. Sic dicimus alterum tantum, i. tantundem amplius. 2 Daphne. 3 Apollinis. 4 Captarum. 5 Pellibus. Exuviæ dicuntur spolia non solùm hominibus ut hostibus, detracta, sed etiam aliis animalibus. Exuviæ autem ferarum pelles dicuntur. Est autem hæc vox à verbo exuere, quod prius est indumenta detrahere. 6 Imitatrix Dianæ, quæ perpetua gaudet virginitate, Æmulus enim aliquando idem est, quod ejusdem rei studiosus, sectator, que imitator. Cic. Licet eum solus æmes, me æmulum non habebis, i. imitatore Aliquando idem est quod invidus. Ovid. Sed demit honorem Æmulus [Ulysses Ajaci. 7 Ligamentum capitis, fascia. 8 Quomodo Daphne Dianæ esset imitatr exponit: nam neque ornatu capiti gaudebat, & viros omnes aspernabatur. 9 P sitos sine ordine: mox dicet, inornatos: & alibi, Male compositos, & nondum gestos. 10 Ad connubium sollicitavêre. 11 Daphnen. 12 Aspernata. 13 Pe grat, circumit. 14 Pro Deo quoque nuptiarum ponitur. 15 Nuptias. Pars toto: novis eum nuptis quinque faces accensæ præferebantur. Tæda autem ar est, ex qua optimæ conficiuntur faces. 16 Pudico, & à verecundia proveniens 17 Pro ipsa blanda. Sic Virg. Sceleratum intorserit hastam, pro ipse sceleratu 18 Exemplo persuadere nititur patri Daphne, ut se virgineu vivere permitt Nam & Jupiter concessit Dianæ filiæ, ut perpetua frueretur virginitate. 19 piter. 20 Morem gerit tibi, ait Ovidius. Est autem Apostrophe & conver sermonis ad puellam. 21 Pulchritudo ista tua excellens. 22 Tuæ cupidit 23 Decipiunt. Id enim sperabat, quod minime est affecturus. 24 Ardent, comi runtur. 25 Ablatis spicis. Pars pro toto. Aristæ enim partes sunt spicæ acut simæ. 26 Sepes ex arbustis conflant, quibus ab ingressu agrorum viatores arce tur. 27 Viator à via derivatur, atque is proprie dicitur, qui iter aliquod fu pit peragendum. Tametsi apud Romanos illi viatores dicebantur, qui magistra ex agris in urbem evocabant. 28 Vel faces nimis prope sepes posuit. 29 Ci lucem dici advenientem: solent enim viatores noctu faces secum ferre, quas vemente luce, juxtà sepes relinquunt. 30 Apollo. 31 Accensus & inflamm est amore Daphnes. 32 Vanum, ex quo nullam voluptatem est habiturus. 33 C nentur. Q.d. Si ornarentur capilli, multò decentiores essent. 34 Parva ora, basia: est enim ab ore diminutivum. Os autem parvum maximè virginem co mendat. Quod & Poëta noster, egregius formarum spectator, belle novit. 35 Iam etiam osculari cupiebat.

Si vidiſſe ſatis? laudat digitoſque, manuſque,
Brachiaque, & nudos media plus parte lacertos:
Si qua latent, meliora putat. Fugit ocior aurâ
Illa levis neque ad hæc revocantis verba reſiſtit.
Nympha, precor, Penei, mane: non inſequor hoſtis:
Nympha, mane: ſic agna lupum, ſic cerva leonem,
Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbæ;
Hoſtes quæque ſuos: amor eſt mihi cauſa ſequendi.
Me miſerum! ne prona cadas, indignave lædi
Crura ſentes, & ſim tibi cauſa doloris!
Aſpera, qua properas, loca ſunt: moderatius oro,
Curre, fugamque inhibe: moderatius inſequar ipſe.
Cui placeas, inquire tamen. Non incola montis,
Non ego ſum paſtor; non hic armenta, gregeſve
Horridus obſervo: neſcis, temeraria, neſcis
Quem fugias, ideoq; fugis; mihi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Patareæque regia ſervit,
Juppiter eſt genitor: per me, quod eſt, quodque fuit que,
Eſtq; patet: per me concordant carmina nervis
Certa quidem noſtra eſt: noſtra tamen una ſagittâ
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum eſt; opiferq; per orbem
Dicor; & herbarum ſubjecta potentia nobis
Hei mihi, quòd nullis amor eſt medicabilis herbis;
Nec proſunt domino, quæ proſunt omnibus, artes!
Plura locuturum timido Peneia curſu
Fugit; cumque ipſo verba imperfecta reliquit.
Tum quoq; viſa decens: nudabant corpora venti,
Obviaque adverſas vibrabant flamina veſtes,
Et levis impexos retro dabat aura capillos.
Auctaq; forma fuga eſt. Sed enim non ſuſtinet ultra
Perdere blanditias juvenis Deus; utque movebat
Ipſe amor, admiſſo ſequitur veſtigia paſſu.
Ut canis in vacuo leporem cùm Gallicus arvo
Vidit; & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem:
Alter inhæſuro ſimilis, jam jamque tenere.

1 Pura omnes illas cæteras corporis partes, quæ veſte teguntur. 2 Daphne. 3 Apollinis. 4 Manet, ſtat conſiſtit, reparatur cui ſum. 5 Penei fluvii filia. 7 Se fugit. Lupum vero, ut hoſtem, oves naturâ, & cervi leones, ac denique omnia animalia bruta ſuos quæque fugiunt hoſtes. Ergo his ſimilitudinibus oſtendit Apollo, ſe ut hoſtem à Daphne vitari, cum ipſum amore captus ſequatur. 7 Cum quidam timore properantibus aſſe. 8 Spinæ pungant & facerent. 9 Modeſtius, lenius. 10 Contine fugam, non fugere. 11 Armentum id genus pecoris appellatur, quod eſt ideneum ad opus armorum. In hoc itaque differt armentum à grege, quod armentum fit congregatio majorum animalium, ut camelorum, boum, equorum, aſinorum: grex vero minorum, ut ovium, pecorum, caprarum. 12 Incultus. 13 Pater meus, Apollo enim Jovis ex Latona filius fuiſſe dicitur. 14 Muſicæ & harmoniæ ego ſum inventor. 15 Cantilena. 16 Chordis. 17 Se peritum quidem eſſe ſagittarium profitetur. Sed Cupidinem, à quo eſt percuſſus, peritiorem eſſe ait. 18 Sagitta Cupidinis. 19 Liſcro ab amoris affectu. 20 Apollinem, medicinæ inventorem fuiſſe, docuit etiam 3 Faſt. Vos quoque Phœbeâ morbos qui pellitis arte. Et 4 Triſt. Si valent homines, artus, Phœbe, jacet. Et alibi: Carminis & medicæ Phœbe repertor opis. 21 Opem & auxilium ferens. Opifex vero opus faciens. 22 Quod miſeram inveniam medicinam quæ amorem levet. 23 Mihi Apollini. 24 Pro ipſa timida. 25 Apolline. 26 Cum curreret Daphne. 27 Pulchra. 28 Corporis membra. 29 Ventilabant, agitabant. 30 Venti. 31 Vertebat. 32 Projicere blanda verba. 33 Apollo, quia erat juvenis, non ſuſtinet ultra blandiri. 34 Velocibus paſſibus. 35 Pulchra ſimilitudine declarat & Daphnes fugientis & Apollinis inſequentis velocitatem. 36 Qui nunc venaticus vocatur. 37 Canis Gallicus. Angl. *a Greyhound.* 38 Leporem. 39 Pedum velocitate. 40 Lepus. 41 Canis Gallicus.

Protinus [1] alter amat: fugit [2] altera nomen [3] amı
Sylvarum latebris, [4] captivarumque ferarum
[5] Exuviis gaudens innuptæque [6] æmula Phœbes;
[7] Vitta [8] coërcebat [9] positos sine lege capillos.
Multi illam [10] petiere: [11] illa [12] aversata petentes
Impatiens expersq; viri, nemorum avia [13] lustrat:
Nec quid [14] Hymen, quid Amor, quid sint connubia cı
Sæpe pater dixit: Generum mihi, filia debes:
Sæpe pater dixit: Debes mihi, nata, nepotes.
Illa velut crimen [15] tædas exosa jugales,
Pulchra [16] verecundo suffunditur ora rubore,
Inque patris [17] blandis hærens cervice lacertis,
Da mihi perpetua, genitor charissime, dixit,
Virginitate frui: [18] dedit hoc [19] pater ante Dians
Ille quidem [20] obsequitur: sed te [21] decor ille,
Esse vetat: [22] votoq; tuo tua forma repugnat. [op
Phœbus amat; visaq; cupit connubia Daphnes:
Quæque cupit, sperat; suaque illum oracula [23] fall
Utque leves stipulæ demptis [24] adolentur [25] aristis,
Ut facibus [26] sepes ardent, quas forte [27] viator
[28] Vel nimis admovit, vel jam [29] sub luce reliquit:
Sic [30] Deus in [31] flammas abiit; sic pectore toto
Uritur, & [32] sterilem sperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos:
Et quid si [33] comantur? ait: videt igne micantes
Sideribus similes oculos: videt [34] oscula; [35] quæ nı

[1] Apollo. Alter enim plerumque de uno ex duobus dicitur: sic narrat Livius Annibalem in transitu Alpium alterum amisisse oculū. Atque in hoc distinguitur à voce alius, quod alius de pluribus dicatur: ut alii virtutem præponunt, alii voluptatem, alii divitias, alii honores. Interdum alter accipitur pro secundo è duobus: ut hic est alter Annus belli Punici, i. secundus à belli Punici origine. Sic dicimus alterum tantum, i. tantundem amplius. 2 Daphne. 3 Apollinis. 4 Captarum. 5 Pellibus. Exuviæ dicuntur spolia non solùm hominibus ut hostibus, detracta, sed etiam aliis animalibus. E viæ autem ferarum pelles dicuntur. Est autem hæc vox à verbo exuere, quod prius est indumenta detrahere. 6 Imitatrix Dianæ, quæ perpetua gaudet virg tate, Æmulus enim aliquando idem est, quod ejusdem rei studiosus, sectator que imitator, Cic. Licet eum solus ames, me æmulum non habebis, i. imitato Aliquando idem est quod invidus. Ovid. Sed demit honorem Æmulus [Ulyssē Ajaci. 7 Ligamentum capitis, fascia. 8 Quomodo Daphne Dianæ esset imita exponit: nam neque ornatu capiti gaudebat, & viros omnes aspernabatur. 9 sitos sine ordine: mox dicet, inornatos: & alibi, Male compositos, & nondun gestos. 10 Ad connubium sollicitavêre. 11 Daphnen. 12 Aspernata. 13 P grat, circumit. 14 Pro Deo quoque nuptiarum ponitur. 15 Nuptias. Par toto: novis eum nuptis quinque faces accensæ præferebantur. Tæda autem a est, ex qua optimæ conficiuntur faces. 16 Pudico, & à verecundia proveni 17 Pro ipsa blanda. Sic Virg. Sceleratum intorserit hastam, pro ipse scelera 18 Exemplo persuadere nititur patri Daphne, ut se virginem vivere permi Nam & Jupiter concessit Dianæ filiæ, ut perpetua frueretur virginitate. 19 piter. 20 Morem gerit tibi, ait Ovidius. Est autem Apostrophe & conv fermonis ad puellam. 21 Pulchritudo ista tua excellens. 22 Tuæ cupidi 23 Decipiunt. Id enim sperabat, quod minime est assecutus. 24 Ardent, con runtur. 25 Ablatis spicis. Pars pro toto. Aristæ enim partes sunt spicæ ac simæ. 26 Sepes ex arbustis constant, quibus ab ingressu agrorum viatores ar tur. 27 Viator à via derivatur, atque is proprie dicitur, qui iter aliquod s pit peragendum. Tametsi apud Romanos illi viatores dicebantur, qui magistr ex agris in urbem evocabant. 28 Vel faces nimis prope sepes posuit. 29 C lucem diei advenientem: solent enim viatores noctu faces secum ferre, quas veniente luce, juxtà sepes relinquunt. 30 Apollo. 31 Accensus & inflamm est amore Daphnes. 32 Vanum, ex quo nullam voluptatem est habiturus. 33 nentur. Q.d. Si ornarentur capilli, multò decentiores essent. 34 Parva ora, basia: est enim ab ore diminutivum. Os autem parvum maximè virginem c mendat. Quod & Poëta noster, egregius formarum spectator, belle novit. 3 Iam etiam osculari cupiebat.

[1] vidiſſe ſatis? laudat digitoſque, manuſque,
Brachiaque, & nudos media plus parte lacertos:
Si qua latent, meliora putat. Fugit ocior aurâ
[2] Illa levis neque ad hæc [3] revocantis verba [4] reſiſtit.
Nympha, precor, [5] Penei, mane: non inſequor hoſtis:
Nympha, mane: ſic [6] agna lupum, ſic cerva leonem,
Sic aquilam [7] penna fugiunt trepidante columbæ;
Hoſtes quæque ſuos: amor eſt mihi cauſa ſequendi.
Me miſerum! ne prona cadas, indignave lædi
Crura [8] ſentes: & ſim tibi cauſa doloris!
Aſpera, quà properas, loca ſunt: [9] moderatius oro,
Curre, fugamque [10] inhibe: moderatius inſequar ipſe.
Cui placeas, inquire tamen. Non incola montis,
Non ego ſum paſtor; non hic [11] armenta, gregeſve
[12] Horridus obſervo: neſcis, temeraria, neſcis
Quem fugias, ideoq; fugis: mihi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Patareæque regia ſervit,
[13] Juppiter eſt genitor: per me, quod eſtque, fuitque,
Eſtq; patet: per me [14] concordant [15] carmina [16] nervis.
[17] Certa quidem noſtra eſt: noſtra tamen [18] una ſagittâ
Certior, in [19] vacuo quæ vulnera pectore fecit.
[20] Inventum medicina meum eſt; [21] opiferq; per orbem
Dicor: & herbarum ſubjecta potentia nobis.
Hei mihi, [22] quòd nullis amor eſt medicabilis herbis;
Nec proſunt [23] domino, quæ proſunt omnibus, artes!
Plura locuturum [24] timido Peneia curſu
Fugit; cumque [25] ipſo verba imperfecta reliquit.
[26] Tum quoq; viſa [27] decens: nudabant [28] corpora venti,
Obviaque adverſas [29] vibrabant [30] flamina veſtes,
Et levis impoſitos retro [31] dabat aura capillos.
Auctaq; forma fuga eſt. Sed enim non ſuſtinet ultra
[32] Perdere blanditias [33] juvenis Deus: utque movebat
Ipſe amor, [34] admiſſo ſequitur veſtigia paſſu.
[35] Ut canis in vacuo leporem cùm [36] Gallicus arvo
Vidit; [37] & hic [38] prædam [39] pedibus petit, [40] ille ſalutem:
[41] Alter inhæſuro ſimilis, jam jamque tenere.

1 Pura omnes illas cæteras corporis partes, quæ veſte teguntur. 2 Daphne. 3 Apollinis. 4 Manet, ſtat conſiſtit, remoratur cui ſum. 5 Penei fluvii filia. 7 Se fugit. Lupum vero, ut hoſtem, oves natura, & cervi leones, denique omnia animalia bruta ſuos quæque fugiunt hoſtes. Ergo his ſimilitudinibus oſtendit Apollo, ſe ut hoſtem à Daphne vitari, cum ipſum amore captus ſequatur. 7 Cum quodam timore properantibus alis. 8 Spina pungant & facerent. 9 Modeſtius, lenius. 10 Contine fugam, non fugere. 11 Armentum id genus pecoris appellatur, quod eſt ideneum ad opus armorum. In hoc itaque differt armentum à grege, quod armentum fit congregatio majorum animalium, ut camelorum, boum, equorum, aſinorum: grex vero minorum, ut ovium, pecorum, caprarum. 12 Incultus. 13 Pater meus, Apollo enim Jovis ex Latona filius fuiſſe dicitur. 14 Muſicæ & harmoniæ ego ſum inventor. 15 Cantilenæ. 16 Chordis. 17 Se peritum quidem eſſe ſagittarium profitetur. Sed Cupidinem, à quo eſt percuſſus, peritiorem eſſe ait. 18 Sagitta Cupidinis. 19 Libero ab amoris affectu. 20 Apollinem, medicinæ inventorem fuiſſe, docuit etiam 3 Faſt. Vos quoque Phœbeâ morbos qui pellitis arte. Et 4 Triſt. Si valent homines, ars tua, Phœbe, jacet. Et alibi: Carminis & medicæ Phœbe reperter opis. 21 Opem & auxilium ferens. Opifex vero opus faciens. 22 Quod miſſam inveniam medicinam quæ amorem levet. 23 Mihi Apollini. 24 Pro ipſa timida. 25 Apolline. 26 Cum curreret Daphne. 27 Pulchra. 28 Corporis membra. 29 Ventilabant, agitabant. 30 Venti. 31 Vertebat. 32 Projecere blanda verba. 33 Apollo, quia erat juvenis, non ſuſtinet ultra blandiri. 34 Velocibus paſſibus. 35 Pulchra ſimilitudine declarat & Daphnes fugientis & Apollinis inſequentis velocitatem. 36 Qui nunc venaticus vocatur. 37 Canis Gallicus. Angl. *a Greyhound.* 38 Leporem. 39 Pedum velocitate. 40 Lepus. 41 Canis Gallicus.

Sperat, & extento 1 ſtringit veſtigia 2 roſtro;
3 Alter in 4 amb guo eſt, an ſit 5 deprenſus, & ipſis
Morſibus 6 eripitur: tangentiaque ora relinquit:
Sic Deus, & virgo eſt: hic ſpe celer, illa timore.
Qui tamen inſequitur, p nnis adjutus amoris, 540
Ocior eſt, requiemque negat; tergoque fugaci
Imminet; & 8 crinem ſparſum cervicibus 9 afflat.
Viribus at ſumptis expalluit 10 illa; 11 citæque
Victa labore fugæ, ſpectans Peneidas undas, [545
Fer. pater, inquit, opem, 12 ſi flumina 13 numen habetis.
14 [Quâ 15 n mium placui, tellus, aut 16 hiſce, vel iſtam,
Quæ facit ut lædar, mutando 17 perde figuram.]
Vix prece finita, 18 corpor gravis alligat artus:
Mollia cinguntur tenui præcordia 19 libro:
In frondem crines, in ramos brachia creſcunt. 550
Pes modo 20 tam velox 21 pigris radicibus hæret:
22 Ora cacumen obit: remanet 23 nitor unus in illâ.
24 Hanc quoq; Phœbus amat; poſitâq; in 25 ſtipite dextrâ
Sentit adhuc trepidare novo ſub cortice pectus.
Complexuſque ſuis ramos, ut membra, lacertis, 555
Oſcula dat ligno: refugit tamen oſcula lignum.
Cui 26 Deus: At conjux quoniam mea non potes eſſe;
Arbor eris, certè, dixit, mea: ſemper habebunt
Te coma, te citharæ, te coltræ laure, pharetræ.
Tu 27 ducibus Latiis aderis, cùm 28 læta triumphum 560
Vox canet: & longæ 29 viſent 30 Capitolia 31 pom æ.
Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante 32 fores ſtabis; mediamq; tuebere 33 quercum:
Utque meum 34 frontis caput eſt juvenile capillis.
Tu quoq; 34 perpetuos ſemper gere frondis honores. 565
Finierat 35 Pæan: factis modo 36 laurea ramis
Annuit; utque caput, viſa eſt agitaſſe cacumen.

1 Radit pedes leporis. 2 Porrecto ore. 3 Lepus. 4 Dubitat. 5 Captus aceue. 6 Liberatur. 7 Fugientis puellæ. 8 Capillos per collum ſparſos. 9 Flatu & ſpiritu attingit. 10 Daphne. 11 Velocis curſus. 12 Si, hic intelligas, pro quoniam. 13 Divinam poteſtatem, qua mihi poſſitis ſuccurrere. 14 In qua. 15 Tellurem rogat, ut ſe vel abſorbeat, vel in aliam tranſmutet figuram. 16 Aperitor, ut me accipias. 17 Deſtrue. Hos verſus non eſſe Ovidii exiſtimat Heinſius; vide ſpicilegium. 18 Magnus ſtupor. 19 Cortice. 20 Paulo antè. 21 Lentis, immobilibus; ſignificat autem p. des in radices fuiſſe converſos. 22 Os & facies Daphnes in ſummitatem lauri fuerunt mutata. 23 Solus ſplendor, ſola pulchritudo. 24 Arborem, nam laurus Apollini dicata eſſe dicitur. 25 Trunco. 26 Apollo, ſc. dixit. 27 Imperatores. duceſve, qui devictis hoſtibus triumpharent, caput lauro ornabant, ſive lauream geſtabant coronam. 28 Militum qui canentes ſo triumphe, Imperatorem ſequebantur triumphantem. 29 Videbunt. 30 Arx Tarpeja. Capitolium enim templum erat Jovis in monte Jovis, in monte Tarpeio, ſic dictum, quaſi in eo, cum fundamenta foderentur ædis Jovis, caput humanum inventum fuerit. Quanquam non deſint, qui velint montem hunc ſic appellatum, a capite Toli, cujuſdam hominis, ibi reperto, qui in Capitolino monte fuerit ſepultus. Antea enim arx Tarpeia, aut Tarpeius hic mons dicebatur, à virgine Veſtali Tarpeia, quæ ibi à Sabinis necata & ſepulta eſt. Bene dicit Capitolia; nam triumphantes in Capitolium aſcendebant, Capitolino Jovi ſacrificaturi. 31 Captivorum aererum omnium pretioſarum in bello captarum, præterea ſimulachrorum urbium expugnatarum. Hæc enim omnia in triumpho geſtabantur. 32 Pendebis ante januas. Nam in veſtibulo ædium Imperatoris coronæ ex lauro & quercu ita ſuſpendebantur, ut querna in medio forium veſtibulo ſuſpenſa. 33 Quernam coronam, quæ ob ſervatos cives & civica dicebatur, & Cæſari in veſtibulo dicabatur. Alii tamen ipſas etiam arbores ante fores Imperatorum feri ſolitas intelligunt. 34 Gere ſemper folia. Laurus enim nunquam folia abjicit. 35 Apollo. Παιὰν Græce feriens, nempe ſagittis. Pæan quoque hymnus dicitur in Apollinem compoſitus. 36 Laurus. Laurea quoque dicitur corona ex lauro confecta.

Io

Iô in vaccam. *Fab.* X.

Io, Inachi amnis filia, cum æqualis suas specie præcelleret, à Jove adamata est. qui admotis precibus desiderium explevit: & ne puella in Junonis iram incideret, à compressore in vaccam est transfigurata, cujus fallaciam Juno cum intellexisset, petiit eam à Jove vetus munus sibi dari, quia speciosior erat ceteris armentis quæ in Peloponneso essent. Jupiter verò, ne, si negasset, proderet puellam, tribuit confestim. Juno autem, ne amplius ejus pellex cum Jove concumberet, Argum Arestoris filium centum oculos habentem ei præposuit.

EST [1]nemus Æmoniæ, [2]præruptа quod undiq; claudit
Sylva: vocant [3] Tempe; [4]per quæ Peneus ab imo
Effusus Pindo spumosis volvitur undis: 570
[5]Dejectuque gravi tenues agitantia fumos,
Nobila conducit, [6]summaque aspergine sylvas
Impulit & [7]sonitu plus quam vicina fatigat.
Hæc domus, hæc sedes, hæc sunt [8]penetralia magni
[9]Amnis: in hoc residens facto de [10]cautibus [11]antro 575
Undis jura [12]dabat. Nymphisque colentibus undas.
Conveniunt illuc [13]popularia flumina primum;
Nescia [14]gratentur, consolenturne [15]parentem,
[16]Populifer [17]Spercheos; & irrequietus [18]Enipeus,
Apidanusq; [19]senex, [20]lenisq; [21]Amphrysos, & [22]Æas;
[23]Morq; [24]amnes alii, qui, qua tulit impetus illos, 580
In mare deducunt fessas erroribus undas.
[25]Inachus [26]unus abest; imoque reconditus antro
Fletibus auget aquas, natamque miserrimus [27]Iô

1 Topographi est. Describit enim Tempe. 2 Alta. 3 Tempe est nemus amœnissimum Thessaliæ: hinc amœnissima quæque loca Tempe vocantur. Est pluralis Num. Τέμπια Græcè, loci arboribus consiti, & pratis ac herbis virentibus amœni. sic Theocrit. Idyl. 1 Ἢ καὶ τὰ Πιερὶς κατιδὼν ἁλιάζεαι, ἢ τὰ Πάγα, ἢ τὰ Τέμπεα, ἢ κατ' ἄκρον Ὄλυμπον. 4 Per media Tempe labitur Peneus fluvius, qui claritate cunctos Thessaliæ fluvios superans, nascitur in radicibus Pindi montis. 5 Vehementi cursu. 6 Insurgere videtur per altas sylvas aspergine nebularum humidarum, quæ ex undis illius excitantur. 7 Non solum vicini, sed longè quoque homines strepitum illius audiunt. 8 Loca domus secretiora, in quibus Dis Penatibus sacrificabatur: penetralia dicebantur. 9 Peneï fluvii. 10 Lapidibus. 11 Spelunca. 12 Reddebat. 13 Vicina ac ex eodem populo. Popularis proprie dicitur, quod est populi. Interdum popularis dicitur gratus & charus populo, qui sibi populi favorem conciliat, quique populi est studiosus. Cic. Nihil tam popularе, quam Soutas. Popularis item dicitur, qui est ejusdem conditionis, sortis & fortunæ: ut apud Ter. in Phorm. vocat Davus Getam popularem suum: erat enim & ipse servus. 14 Gratulentur Peneo, quòd Daphne filia in laurum fuerit conversa. 15 Peneum, quod filiam amiserit. 16 Populos arbores ferens. 17 Fluvius Thessaliæ. 18 Fluvius quoque Thessaliæ in Apidanum defluens. 19 Quia tarde admodum fluit, donec Enipeum admittat. 20 Leniter fluens. 21 Hic quoque fluvius est Thessaliæ, juxta quem Admeti regis armenta pavit Apollo. 22 Fluvius Epiri. 23 Et deinde, Respondet autem adverbio primum. 24 Se conveniunt. 25 Fluvius Achaiæ, ab Inacho rege dictus. Ejus filiam Io cum deprehendisset Jupiter sparsiantem, compressit: ac, ne id à Junone agnosceretur, illam mutavit in juvencam. Mœrens itaque Inachus propter amissam filiam, se comi continebat. 26 Solus. 27 Accusativus est Græcus: nam Io Iûs Græcè declinatur.

Luget, ut amiſſam: neſcit [1] vitane fruatur,
[2] An ſit apud manes: [3] ſed, quam non invenit uſquam,
Eſſe putat nuſquam, [4] atque animo pejora veretur.
Viderat à patrio redeuntem Juppiter [5] lo
[6] Flumine: &, ô virgo Jove digna, tuoque beatum
Neſcio quem factura [7] toro, pete, dixerat, umbras,
Altorum nemorum, (& nemorum monſtraverat [8] umbras)
[9] Dum calet, & modio ſol eſt altiſſimus orbe.
Quod ſi ſola times [10] latebras intrare ferarum;
Præſide tuta Deo nemorum ſecreta ſubibis:
Nec de plebe Deo; [11] ſed qui cœleſtia magna
Sceptra manu teneo, ſed qui [12] vaga fulmina mitto.
Ne fuge me (fugiebat enim) jam paſcua [13] Lernæ,
Conſitaque arboribus Lyrceia reliquerat arva:
Cum [14] Deus inducta latas caligine terras
[15] Occuluit, [16] tenuitque fugam, [17] rapuitq; pudorem.
Interea medios Juno [18] deſpexit in agros:
Et noctis faciem nebulas feciſſe [19] volucres
Sub [20] nitido mirata die, non [21] fluminis [22] illas
Eſſe, nec humenti ſentit tellure remitti;
Atque ſuus [23] conjux, ubi ſit, circumſpicit; [24] ut quæ
Deprenſi toties jam noſſet furta [25] Mariti.
Quem poſtquam cœlo non repperit: Aut ego fallor,
Aut ego lædor, ait. Delapſaque ab æthere ſummo
Conſtitit in terris: nebulaſque recedere juſſit.
[26] Conjugis adventum [27] præſenſerat, inque nitentem
[28] Inachidos vultus mutaverat [29] ille juvencam.
[30] Bos quoq; formoſa eſt; [31] ſpeciem [32] Saturnia vaccæ,
Quanquam invita, [33] probat: [34] nec non & [35] cujus, [36] & quove ſit armento, veri quaſi neſcia, [37] quærit. [unde,

1 An vivat. 2 An ſit mortua Illi enim apud manes eſſe dicuntur, qui mortui ſunt. Manes autem ſunt animæ mortuorum. 3 Quam nullo in loco invenire poteſt, eam in rerum natura non eſſe putat. 4 Putat eam eſſe mortuam. 5 Io. 6 Ab Inacho, Achaiæ fluvio. 7 Tuo lecto, ac tuis nuptiis. 8 Et dextras & ſiniſtras. Hæc verba ſunt Poëtæ. Exponit enim Poëta, quas umbras dixerit Jupiter Inachi filiæ. 9 Donec calor eſt. Hortatur autem puellam Jupiter, ut meridiei æſtum fugiat. 10 Sylvas, in quibus occultantur feræ. 11 Sed qui cœli imperium habeo. Significat autem eſſe Jovem, maximum Deorum, quò facilius illi perſuadeat, ut ſibi morem gerere velit. 12 Non in rectum, ſed in obliquum eunti. Fulmina enim in obliquum feruntur. 13 Paludis Argivorum, in qua habitavit Hydra ſerpens ab Hercule interfecta. 14 Juppiter. 15 Occultavit. 16 Cohibuit fugam, illamque fugientem retinuit. 17 Illam ſtupravit. 18 Deorſum aſpexit. Deſpicio enim proprie eſt deorſum aſpicio. Quoniam verò ea, quæ contemnimus, quaſi deorſum, & ad pedes noſtros projecta aſpicere ſolemus, ſumitur deſpicio quoque pro contemno. 19 Nebulas quæ ut aves volare videntur. 20 Sereno. 21 Phyſici ajunt nebulas aut à fluviis, aut à vaporibus terræ generari. 22 Nebulas. 23 Jupiter maritus ſuus, i. Junonis. 24 Ut pote. 25 Jovis. 26 Uxoris ſuæ Junonis. 27 Jupiter. 28 Io Inachi filiam. 29 Jupiter. 30 Io ut virgo erat formoſa ſic in juvencam quoque verſa, pulchra videbatur. 31 Pulchritudinem. Species dicta eſt ab inuſitato verbo ſpecio i. video: unde aſpicio, &c. Primò, ſumitur (ut hoc loco) pro forma ſeu pulchritudine: quæ eſt apta membrorum figura cum quadam coloris ſuavitate. Secundò accipitur ſpecies pro imagine ſeu idea: ſic dicimus architectum habere ſpeciem domus in mente. Tertiò pro apparentia rei: ut cum dicimus aliquid eſſe ſpecie tenus, i. apparenter bonum. 32 Juno Saturni filia. 33 Laudat. Probare enim proprie eſt probum facere, laudare, bonum dicere. Cic. Meum factum à te probari gaudeo. Probare aliquando eſt argumentis demonſtrare, & argumentando planum facere; quod ea laude digna videantur, quæ probari rationibus poſſunt. Hinc probatio, demonſtratio dicitur. Et probabile, quod licet non ſit verum, rationibus tamen quibuſdam videtur probari & perſuaderi poſſe. 34 Et. 35 Sc. Et. 36 Sc. venerit. 37 Interrogat.

Iuppiter è terra genitam mentitur [1] ut auctor
Desinat inquiri. Petit hanc Saturnia munus.
Quid faciat? Crudele, suos [2] abdicere [3] amores:
[4] Non dare suspectum. Pudor est, qui suadeat [5] illinc;
[6] Hinc dissuadet amor: victus pudor esset amore;
Sed leve si munus sociæ generisque torique
Vacca negaretur, poterat non vacca videri.
[7] Pellice donata, non protinus exuit omnem
[8] Diva metum; timuitq; Jovem [9] & fuit anxia furti:
Donec Aristoridæ servandam tradidit [10] Argo.
Centum [11] luminibus cinctum caput Argus habebat,
[12] Inde suis vicibus capiebant [13] bina quietem;
[14] Cætera [15] servabant atque [16] in stationе manebant.
Conistiterat quocunque modo; spectabat ad Iô:
Ante oculos Iô, quamvis [17] aversus, habebat.
[18] Luce sinit pasci: [19] cum Sol tellure sub alta est,
[20] Claudit, & [21] indigno circumdat vincula collo.
Frondibus arboreis, & [22] amara vescitur herba:
[23] Proque toro, terræ non semper gramen habenti
[24] Incubat infelix: [25] limosaque flumina potat.
Illa etiam supplex Argo cum brachia vellet
[26] Tendere: non habuit, quæ [27] brachia tenderet Argo:
Conatoque queri mugitus [28] edidit ore.
Pertimuitque sonos, propriâque exterrita voce est.
Venit & ad ripas, ubi ludere sæpe solebat,
[29] Inachidas [30] ripas: [31] novaq; ut conspexit in unda
Cornua, pertimuit, seque [32] externata refugit.
[33] Naiades ignorant, ignorat & Inachus ipse,
Quæ sit: at *illa patrem* sequitur, sequiturque sorores;
Et patitur tangi, seque admirantibus offert.
Decerptas senior porrexerat Inachus herbas;

1 Ut dominum vaccæ à Junone non invest[illegible]tur. 2 Abdicare, alienare & à se amovere. 3 Vaccam sive Iô quam amabat. 4 Non tradere petitam vaccam Junoni suspecta res esset, cogeretque Junonem aliquid mali suspicari. 5 Sc. dare. 6 Ab illa Junoni tradenda. 7 Concubinâ. Nam pellex dicitur, quæ cum eo viro cui uxor est, se miscet. 8 Juno. 9 Fuit sollicita, ne sibi furtor auferretur. 10 Argo, Aristaris filio. 11 Centum oculis. 12 Illorum centum oculorum. 13 duo dormiebant. 14 Cæteri oculi, sc. octo & nonaginta. 15 Custodiebant. 16 Vigilabant. Metaphora est à militibus sumpta, qui in statione tunc manere dicuntur, cum diligenter excubias agunt. Statio proprie de quovis loco dicitur, ubi statur. Est enim locus in littore sinuosus in quo naves ad tempus possunt consistere, minus tamen tutò, quam in portu. Virg. Statio malefida carinis. Stationes item dicuntur loca, in quibus milites consederunt, quæ & stativa dicuntur: Locum item vigilibus ad excubias agendum assignatum, stationem vocamus. Hinc stationarii milites dicuntur, quibus custodiæ, aut præsidii gratia statio assignata est. 17 In aliam partem vultum aversum haberet. 18 Tempore diei eam pascere permittit Argus. 19 Cum sol occidit, i. nocte. 20 Ad præsepe eam ligans in stabulis claudit. 21 Cervici vincula non merenti, propter mollitiem atque pulchritudinem. 22 Ipsi filiæ Inachi amara, non vaccis, quibus est suavis. 23 Loco lecti. 24 Cubat & jacet in terra. 25 Lutosa ac cœno infecta. 26 Extendere, porrigere. 27 Manus junctas, &ut illum ad misericordiam commoveret. 28 Emisit. Edere enim, cum primam syllabam habet longam, idem est quod emittere, quasi extra dare, in lucem proferre. Unde edere libros dicimus, i. libros publicè legendos emittere. Edere sæpe significat exhibere, offendere: ut edere spectacula, edere munus gladiatorium: ab hoc edita loca vocantur alta, & sese edentia, i. ostententia. 29 Inachi patris. 30 Ripa est labrum amnis, i, terræ extrema ora, quæ utrinque flumine alluitur. 31 Noviter nata. 32 Externata ut consternata; sua formâ erat exterrita, quam, modo potuisset, aufugisset. 33 Non agnoscunt sororem suam. Naiades propriè sunt fontium & fluviorum Nymphæ.

Illa manus [1] lambit, patriiſque dat oſcula palmi
Nec retinet lachrymas ; &, ſi modo verba ſequa
[2] Oret opem ; nomenque ſuum, [3] caſuſque loquat
[4] Littera pro verbis, quam pes in pulvere [5] ducit,
Corporis indicium [6] mutati [7] triſte peregit.
[8] Me miſerum ! exclamat pater Inachus : inq. gem
Cornibus & niveæ [9] pendens cervice juvencæ,—
Me miſerum ! [10] ingeminat : Tune es quæſita per o
Nata mihi terras ? Tu non inventa reperta —
[11] Luctus eras levior. Retices [12] nec mutua noſtris
Dicta refers ; alto tantùm ſuſpiria prodis
Pectore [13] quodq; unum potes ut mea verba rem
At tibi ego ignarus [14] thalamos tædaſque parabam
Speſque fuit generi mihi prima ; ſecunda nepotur
De grege nunc tibi vir, nunc de grege [15] natus hab
[16] Nec finire licet tantos mihi morte dolores :
Sed nocet eſſe Deum ; præcluſaque janua [17] lethi
Æternum noſtros luctus [18] extendit in ævum.
Talia mœrenti [19] ſtellatus [20] ſummovet Argus ;
Ereptamque patri diverſa in paſcua natam
[21] Abſtrahit. [22] Ipſe [23] procul montis ſublime [24] cacu
[25] Occupat ; unde ſedens partes ſpeculetur in omne

1 Lingit 2 Grare vellet. 3 Infortunia. 4 Loco verborum, litera, quam pedibus in pulvere vacca effecit, indicavit patri ſuam. 5 Effecit. 6 In vaccam. 7 Significationem mœſtam, i. quæ mœrore affecit patrem Inachum. 8 Sæpe, quod frequenter in exclamationibus levioribus omittitur. 9 Amplectens cornua & cervicem. 10 Duplicat. 11 Tu nunc cum ſis inventa, es magis lugenda quam cum nondum reperta fuiſti. 12 Nec viciſſim mihi reſpondes. 13 Quod ſolum facere tes. 14 Nuptias. 15 Vituli. 16 Nec poſſum morte tantis doloribus imp finem, cum Deus ſim immortalis. 17 Mortis. 18 Producit, prolongat. semper me in luctu eſſe oportet. 19 Quod oculi ejus ad ſimilitudinem ſtel micarent. 20 Removet, abire fecit Io a patre Inache talia dicente. 21 V ter abducit. 22 Argus. 23 Prope. 24 Verticem, ſummitatem, unde in omnes partes ſpectabat. 25 Celeriter aſcendit.

FAB. XI.

Jupiter mittit Mercurium in habitu paſtoris cum interficiendum.

NEc ſuperûm [1] rector mala tanta [2] Phoroni
Ferre poteſt ; [3] natumq; vocat, quem [4] luc
Pleïas [5] enixa eſt ; [6] jubet, imperat, Arg
[7] Parva mora eſt, [8] alas pedibus, [9] virgam
Somniferam ſumpſiſſe manu, [10] tegimenq
Hæc ubi diſpoſuit, patria Jove [11] natus ab
Deſilit in terras : illic tegmenque removit
Et [12] poſuit pennas ; tantummodo virg

2 Jupiter. 2 Phoronei nepotis. Phoroneus enim Inachi pater fuit. 3 Mercurium. 4 Pleiadum ſplendidiſſima : Maia nempe. 5 Peperit. Interdum eniti idem eſt, quod conari, allaborare. 4 Interficiat. 7 Quod ſuc 8 Talaria alata, quæ Mercurio attribuuntur, quo ſolitus. 9 Caduceum, quem Mercurius ab A venta. Hunc vulgo virgam Poetæ vocant. ſic narrat : ——hic animas ille evocat Or mittit : Dat ſomnos, admittitque, & i virga. 10 Pileum. 11 Mercurius alata.

Illa manus [1] lambit, patriiſque dat oſcula palmis:
Nec retinet lachrymas ſ &, ſi modo verba ſequantur,
[2] Oret opem; nomenque ſuum, [3] caſuſque loquatur.
[4] Littera pro verbis, quam pes in pulvere [5] ducit,
Corporis indicium [6] mutati [7] triſte peregit.
[8] Me miſerum! exclamat pater Inachus: inq, gementis
Cornibus & niveæ [9] pendens cervice juvencæ,—
Me miſerum! [10] ingeminat: Tune es quæſita per omnes
Nata mihi terras? Tu non inventa reperta —
[11] Luctus eras levior. Retices [12] nec mutua noſtris
Dicta refers; alto tantùm ſuſpiria prodis
Pectore [13] quodq; unum potes ut mea verba remugis,
At tibi ego ignarus [14] thalamos tædaſque parabam;
Speſque fuit generi mihi prima; ſecunda nepotum:
De grege nunc tibi vir, nunc de grege [15] natus habendus.
[16] Nec finire licet tantos mihi morte dolores:
Sed nocet eſſe Deum; præcluſaque janua [17] lethi
Æternum noſtros luctus [18] extendit in ævum.
Talia mœrenti [19] ſtellatus [20] ſummovet Argus;
Ereptamque patri diverſa in paſcua natam
[21] Abſtrahit. [22] Ipſe [23] procul montis ſublime [24] cacumen
[25] Occupat; unde ſedens partes ſpeculetur in omnes.

1 Lingit. 2 Grare vellet. 3 Infortunia. 4 Loco verborum, litera, quam pedibus ſui pulvere vacca effecit, indicavit patri ſuam. 5 Effecit. 6 In vaccam. 7 Significationem mœſtam, i. quæ mœrore affecit patrem Inachum. 8 Sc. ſi, quod frequenter in exclamationibus levioribus omittitur. 9 Amplectens cornua & cervicem. 10 Duplicat. 11 Tu nunc cum ſis inventa, es magis lugenda quam cum nondum reperta fuiſſi. 12 Nec vicißim mihi reſpondes. 13 Quod ſolum facere potes. 14 Nuptias. 15 Virili. 16 Nec poſſum morte tantis doloribus imponere finem, cum Deus ſim immortalis. 17 Mortis. 18 Producit, prolongat. Q. d. ſemper me in luctu eſſe oportet. 19 Quod oculi ejus ad ſimilitudinem ſtellarum micarent. 20 Removet, abire fecit Io a patre Inache talia dicente. 21 Violenter abducit. 22 Argus. 23 Prope. 24 Verticem, ſummitatem, unde ſedens in omnes partes ſpectabat. 25 Celeriter aſcendit.

FAB. XI.

Jupiter mittit Mercurium in habitu paſtoris ad Argum interficiendum.

NEc ſuperûm [1] rector mala munta [2] Phoronidos ultra
Ferre poteſt; [3] natumq; vocat; quem [4] lucida partu
Pleias [5] enixa eſt; lethoq; [6] det, imperat, Argum.
[7] Parva mora eſt, [8] alas pedibus, [9] virgamq; potenti
Somniferam ſumpſiſſe manu, [10] tegimenque capillis.
Hæc ubi diſpoſuit, patria Jove [11] natus ab arce
Deſilit in terras: illic tegmenque removit,
Et [12] poſuit pennas; tantummodo virga retenta eſt.

1 Jupiter. 2 Phoronei neptis. Phoroneus enim Inachi pater fuit. 3 Mercurium. 4 Pleiadum ſplendidiſſima: Maia nempe. 5 Peperit. Interdum eniti idem eſt, quod conari, allaborare. 4 Interficiat. 7 Quod ſumpſerit: i. ſtatim ſumſit. 8 Talaria alata, quæ Mercurio attribuuntur, quod planetarum omnium ſit velociſſimus. 9 Caduceum, quem Mercurius ab Apolline acceperat qro Lyra inventa. Hunc vulgo virgam Poetæ vocant. Ejus virtutes Virg. lib. Æneid. 4. ſic narrat: ——hic animas ille evocat Orco Pallentes, alias ſub triſtia Tartara mittit: Dat ſomnos, admittitque, & lumina morte reſignat. Hinc ſomnifera virga. 10 Pileum. 11 Mercurius Jovis filius ex Maia. 12 Depoſuit talaria alata.

[1]Hic [2] agit, ut paſtor, per devia rura capellas,
Dum venit, abductas; & [3] ſtructis cantat avenis.
[4] Voce [5] novæ [6] captus cuſtos [7] Junonius artis,
Quiſquis es, hoc poteras mecum conſidere [8] ſaxo,
Argus ait; neque enim pecori [9] fæcundior ullo
Herba loco eſt; aptamq; vides [10] paſtoribus umbram.
Sedit [11] Atlantiades, & euntem multa loquendo
Detinuit ſermone diem; junctiſque canendo
[12] Vincere [13] arundinibus [14] ſervantia lumina [15] tentat.
[16] Ille tamen [17] pugnat [18] molles [19] evincere ſomnos;
Et quamvis ſopor eſt oculorum parte receptus; [695
Parte tamen vigilat: [20] quærit quoq; (namq; reperta
Fiſtula nuper erat) qua ſit ratione reperta.

1 Virgâ. 2 Ducit capellas congregatas. 3 Tibia, quam ex avenis conſtruxerat: fiſt autem avena genus frumenti, ex cujus calamis paſtores ſibi fiſtulas conficere ſolent. 4 Sono. 5 Tibiæ noviſſime à Mercurio inventæ. 6 Allectus. 7 Argus, à Junone cuſtos Io, in vaccam mutatæ, appoſitus. 8 Monte. 9 Uberior. 10 Otio & quieti paſtorum. 11 Mercurius nepos Atlantis ex Maia. 12 Superare, in ſummum inducere. 13 Sono tibiæ. 14 Oculos obſervantes atque cuſtodientes vaccam. 15 Conatur. 16 Argus. 17 Conatur. 18 Suaves ſomnos à Mercurio immiſſos. 19 Repellere. 20 Inquirit, Argus ex Mercurio.

Syrinx in fiſtulam. *Fab.* XII.

Syrinx Nympharum Naiadum, quæ circa Nonacrinum montem Arcadiæ vagabantur, ſpeciociſſima proditur fuiſſe: quam cum Pan Mercurii filius adamaſſet, & eam perſequens ad amnem Ladonem Arcadiæ compuliſſet; ne vi caſtitatem deponere cogeretur, ſororum auxilio in arundines converſa eſt. Ex quibus fiſtula eſt compoſita, quæ nomine apud Græcos Syrinx nuncupatur, cujus cantu Argus in ſomnos compulſus eſt: quo facilius eum Mercurius interficere poſſet.

TUM [1] Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, inquit,
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas
Naias una fuit; Nymphæ [2] Syringa vocabant. 690
[3] Non ſemel & [4] Satyros [5] eluſerat [6] illa ſequentes,
[7] Et quoſcunque deos umbroſave ſylva feraxve
Ros habet: Ortygiam ſtudiis ipſâque colebat
Virginitate Deam: [8] ritu quoque cincta Dianæ
Falleret, & credi poſſet [9] Latonia, ſi non 695
Corneus, [10] huic arcus, ſi non foret aureus [11] illi.
[12] Sic quoque fallebat. Redeuntem colle Lyceo
[13] Pan videt hanc, pinuque caput præcinctus acuta,
[14] Talia verba refert: [15] reſtabat verba referre: 700

1 Mercurius narrare cœpit. 2 Ab illius nomine tibia à Græcis σύριγξ appellatur. 3 Sæpius. 4 Sylvarum Deos. Satyri autem Dii ſylveſtres eſſe creduntur, quod hujuſmodi animalia in deſertis ſolum, præſertim Æthiopiæ, inveniuntur.

5 Deceperat. Dianam enim imitabatur, virginitatemque ſervare decreverat. 6 Syrinx. 7 Sylvanos, Faunos, ac Panes. 8 More. 9 Diana, Latonæ filia. 10 Syringi. 11 Dianæ. 12 Quamvis Syrinx corneum habeat arcum, Diana tamen eſſe videbatur, adeò illi ſimilis erat. 13 Deus paſtorum & nemorum. 14 Ordo eſt: O Nympha, ſc. Syrinx, Cede votis, i. obſequere cupiditati Dei, i. mei, Panos. 15 Cupiebat te uxorem ducere.

1 Et precibus ſpretis fugiſſe per 3 avia 4 Nymphas; 2 Deſcribit ea, quæ 3 Mercurio narranda de Syringe reſtabant. Nam verba ſequentia Panos ad Syringa, 3 Mercurio non fuerunt relata, cum videret Argum ſomno oppreſſum: ideoque ſtatim vocem cohibuit, Argumque interfecit, 2 Panos.
Donec arenoſi placitum 5 Ladonis ad amnem
Venerit: 6 hic 7 illi, curſum impedientibus undis,
Ut ſe mutarent, 8 liquidas oraſſe ſorores:
Panaque, cum prenſam ſibi jam Syringa putaret,
9 Corpore pro Nymphæ 10 calamos tenuiſſe paluſtres,
Dumque 11 ibi 12 ſuſpirat, motos in arundine ventos
Effeciſſe ſonum tenuem, ſimilemque querenti:
Arte nova vociſque 13 Deum dulcedine captum,
14 Hoc mihi concilium tecum, dixiſſe, manebit:
Atque ita 15 diſparibus calamis 16 compagine ceræ
Inter ſe junctis 17 nomen tenuiſſe puellæ.

3 Loca invia. 4 Syringa. 5 Ladon fluvius eſt Arcadiæ leniſſimus. 6 In hoc amne. 7 Syringa. 8 Naiades, 9 Loco corporis Syringis. 10 Cannas in paludibus naſcentes. 11 In calamo. 12 Gemit, ſc. Pan. 13 pana. 14 Volo (inquit Pan) hoc conſilium mihi tecum eſſe commune. Ut enim tu in arundine quereris, ita ego hac eadem arundine meos ſolabor ardores. 15 Inæqualibus. 16 Conjunctione. 17 Græci enim fiſtulam σύριγγα vocant.

Argus in Caudam pavonis. *Fab.* XIII.

Mercurius Patris juſſu Argum cuſtodem dormientem gladio ferit, cujus oculis Juno pavonis caudam implet.

1 Victos fuiſſe. 2 Argi. 3 Cohibet, ſc. Mercurius. 4 Oculos ſomno occupatos. 5 Caduceo. 6 Gladio inſtar falcis recurvo. 7 Argum caput concutientem, ut dormitantes faciunt. 8 Qua caput conjungitur cum collo. 9 Monte. 10 Altam, præcipitem.
TAlia dicturus, vidit Cyllenius omnes
1 Succubuiſſe 2 oculos, adopertaq; lumina ſomno.
3 Supprimit extemplo vocem; firmatque ſoporem
4 Languida permulcens 5 medicatâ lumina virgâ.
Nec mora: 6 falcato 7 nutantem vulnerat enſe,
8 Qua collo confine caput; 9 ſaxoq; cruentum
Dejicit; & maculat 10 præruptam 11 ſanguine cautem.
Arge, jaces, quodq; 12 in tot lumina 13 lumen habebas,
Exſtinctum eſt; centumque oculos 14 nox occupat una.
15 Excipit 16 hos, 17 volucriſq; ſuæ 18 Saturnia pennis
19 Collocat; & gemmis caudam 20 ſtellantibus implet.

11 Interfecti Argi. 12 In centum oculis. 13 Lucem. 14 Una obſcuritas & mors. 15 Ex capite Argi capit. Excipio autem modo ſignificat accidentia ſuſcipio, & verba dictata, cum ſcribuntur: modo demo, eximo numero: hinc exceptio, quam appellat Ulpianus quandam quaſi excluſionem, quæ interponi actioni cujuſlibet rei ſolet, & excludendum id, quod in intentionem, condemnationemve deductum eſt. Modo excipio eſt per dolum capio. Virg. Nonne ego te vidi Damonis, peſſime, caprum excipere inſidiis? Hinc excipulus derivatur, quod eſt inſtrumentum, quo aliquid excipitur, & incautum comprehenditur, ut eſt ſeptum ex viminibus aliave materia contextum ad capiendos piſces. 16 Oculos. 17 Pavonis: nam pavones ſub tutela Junonis eſſe dicuntur. 18 Juno Saturni filia. 19 Apponit. 20 More ſtellarum fulgentibus.

FAB. XIV.

dicta cum furit exagitata orbem terrarum percurriſſet, noviſſime in Ægyptum delata, icata Junone à Jove priſtinam figuram re-, Iſidis deæ nomen accepit, Niligenaque dea ppellata, quæ Epaphum ex Jove enixa eſt. ranſit Poeta ad contentionem inter Phaeton-9 Epaphum.

inus exarſit, [1] nec tempora diſtulit iræ; 725
rriferamq; oculis animoq; [2] objecit [4] Erinnyn
Argolicæ, [6] ſtimuloſque in pectore cæcos
lit, & [8] profugam per totum terruit orbem.
immenſo reſtabas, [9] Nile, labori.
a ſimul ac tetigit, poſitiſq; in margine ripæ 730
it genibus, reſupinoque ardua collo,
otuit, ſolos tollens ad ſydera vultus,
tu, & lacrymis, & [11] luctiſono mugitu
we viſa queri eſt, finemque orare malorum.
ugis [13] ille ſuæ complexus colla lacertis, 735
it pœnas tandem, rogat: inque futurum
etus, inquit, nunquam tibi cauſa doloris
it; & [14] Stygias jubet hoc audire paludes.
mira Dea eſt, vultus capit [16] illa priores; [740
que quod antè fuit: [18] fugiunt è corpore [19] ſetæ:
a [20] decreſcunt: [21] fit luminis arctior orbis:
hibitur [22] rictus: [23] redeunt humeriq; manuſq;:
que in quinos [24] dilapſa abſumitur ungues.

1 Statim inflammata eſt ira num in Io vaccam indignata eſt Juno, cujus cauſa Argus fuerat interfectus 2 Non diſtulit vindictam in aliud tempus. 3 Juvenal. Tantum admirari, tantum laudare diſertos, ut pueri Junonis avem. i. e. pavonem. 3 Immiſit. 4 Horrendum furorem quo per totum terrarum orbem agitata eſt. Erinnyes autem furiæ dicuntur infernales.

achi, Argivorum fluvii, filiæ. Ab Argis enim, clariſſima Peloponneſi ius rex fuit Inachus, Argolicus declinatur. 6 Furores occultus. Stimurie eſt inſtrumentum, quo punguntur boves. Plaut. Utinam nunc ſtimunu mihi ſit, quo latera conteram tua. Hinc per Metaphoram ſtimulus vonne id à quo vexamur: hinc ſtimulum carnis & vitiorum dicimus. Hinc m ſtimulare, pungere, vexare. Ter. Magis nunc me amicæ dicta ſtimu- Abſcondit. Propriè enim condo ſignificat abſcondo, quaſi in unum & em locum ad cuſtodiam do. Plin. Formicæ (inquit) condunt æſtate, quime fruantur. Aliquando condo idem eſt quod ædifico, ſtruo. Virg. Palı condiditarces. Ipſa colat. Ita condere urbem dicimus, & inde Romani urbe condita ſemper numerabant. 8 Porrò fugatam, procul à patria fu-. Profugus enim is dicitur, qui à patria, domicilio, aliiſve finibus, in nte à vivebat, profugit. Sic Horatius Scythas appellat profugos, quòd omicilia mutent. 9 Apoſtrophe ad Nilum, qui fluviis eſt Ægypti, à e nominatus. 10 Ad quem fluvium poſtquam pervenit. 11 Luctum & referente: heic quoque ars Poetæ noſtri eſt advertenda; rem n. m deſcribens, numeris utitur gravibus; penultimus n. pes eſt ſpon- 12 Junonis, 13 Jupiter. 14 Per paludem Stygem juravit, cujus noi fallere non audebant. 15 Poſtquam Juno fuit mitigata. 16 Io in jam mutata. 17 Humanæ reſtituitur figuræ. 18 Celeriter. 19 Pili . 20 Decidunt, 21 Oculorum orbes ſtrictiores fiunt. Os diminuitur. eſt oris diſtentio, qualis eſſe ſolet in ridentibus. 23 Armi in humeleſque anteriores ut manus mutati fuerunt. Qui enim in aliis animali- *q hominis humeri vocantur.* 24 Diviſa.

1 De figura bovis nihil reſtat. 2 Io Nympha, Inachi filia. 3 Cùm timore iterum loqui conatur. 4 Diu omiſſa. 5 Iterum tentat, experitura an loqui poſſit. 6 Nunc Io pro Dea Iſide colitur ab Ægyptiis lineas veſtes geſtantibus. Iſidis enim ſacerdotes lineis veſtibus utebantur. Iſidem verò Ægyptii Lunam eſſe putant, ut Oſiridem Solem. 7 Epaphus creditur fuiſſe filius Jovis ex hoc, quòd Io, mater ejus, ab Ægyptiis tanquam Dea colebatur. Deſcribit autem Poëta Epaphi ac Phaëthontis jurgia. Epaphus enim in altercatione Phaëthontem non eſſe Apollinis filium dixit: qua contumelia Phaëthon indignatus, Clymenem matrem rogavit, ut ſibi verum oſtenderet genitorem. Illa Apollinem eſſe aſſeveravit, utque ſe ad Apollinis regiam conferret, ac ab ipſo ſciſcitaretur, hortatura eſt. 8 Epapho. 9 Natus ex Sole. 10 Phaëthontem. 11 Epaphus Inachi nepos. 12 Clymenæ. 13 Phaëthon. 14 Solis aut Phœbi. 15 Clymene Nympha fuiſſe dicitur Oceani, & Tethyos filia, ex qua Apollo ſuſtulit Phaëthontem. 16 Indignatur Phaëthon quod, cum alias & liber & ferox in reſpondendo eſſe conſueverit, nihil tunc Epaphi convitiis reſponderit. 17 Confutari. Refello enim (quod ex re & fallo componitur) eſt arguendo falſum oſtendo, refuto, redarguo. 18 Oſtende ſignum. 19 Se cœleſtis. 20 Me tua defenſione cœlo aſcribo, ne defende ac præſta Deum eſſe. 21 Injecit. 22 Matris ſuæ Clymenes. 23 Per vitam Meropis viri: nam Clymene poſt Phaëthontem, ex Apolline ſuſceptum, Meropi nupſit. 24 Nuptias ſuarum ſororum, quas matri curæ eſſe ſciebat. 25 Dubium, incertum. Ambiguum eſt, quod in ambas agi partes poteſt: eſt autem à verbo ambigo, quod propriè ſignificat circumago. Quoniam verò ii, qui in anciſpiti ſunt, circumvertere mentem, & agitari animo ſolent, factum eſt, ut ambigo pro dubito ſumatur. 26 Objecti. 27 Per hunc Solis ſplendorem. Jubar enim propriè eſt ſplendor Solis aliorumve ſyderum, jubarum, i. crinium equorum à collo pendentium, quandam ſimilitudinem referens. Virg. Et portis jubare exorto, delecta juventus. 28 Fulgentibus, micantibus. Radius autem non ſolùm ſplendor à Sole emicans dicitur, ſed virga quoque, qua Geometræ lineas deſignant. Virg. Deſcripſit radio totum qui gentibus orbem. Eſt etiam radius textoris inſtrumentum. Virg. Excuſſi manibus radii. Radius eſt & inſtrumentum, quo menſuræ æquantur. Rotæ quoque radios habere dicuntur: hinc Radiare, radios emittere, fulgere. 29 O natum clarum. Inſignis enim dicitur, quicquid ſigno aliquo, vel nota inter alios eminet. Ita qui nobilitate: aut virtute aliqua, aut etiam vitio aliquo inter alios eminent, inſignes dicuntur: unde Virgil. Æneam vocat Inſignem pietate virum. Unde inſignia dicuntur

Hoc

1 De bove nil ſupereſt, formæ niſi candor, in illâ:
Officioque pedum 2 Nymphe contenta duorum 74
Erigitur; metuitque loqui; ne more juvencæ
Mugiat: 3 & timide verba 4 intermiſſa 5 retentat.
6 Nunc Dea linigerâ colitur celeberrima turbâ.
Huic 7 Epaphus magni genitus de ſemine tandem
Creditur eſſe Jovis: perque urbes juncta parenti 75
Templa tenet. Fuit 8 huic animis æqualis & annis
9 Sole ſatus Phaëthon, 10 quem quondam magna loquen
Nec ſibi cedentem, Phœboq; parente ſuperbum [tem
Non tulit 11 Inachides: 12 matrique 13 ait omnia demen
Credis; & es tumidus 14 genitoris imagine falſi. 75
Erubuit Phaëthon, iramque pudore repreſſit:
Et tulit ad 15 Clymenen Epaphi convicia matrem.
Quoque magis doleas, genitrix, ait, 16 Ille ego liber,
Ille ferox, tacui: pudet hæc opprobria nobis
Et dici potuiſſe, & non potuiſſe 17 refelli. 76
At tu, ſi modò ſum cœleſti ſtirpe creatus,
18 Ede notam 19 tanti generis: 20 meque aſſere cœlo
Dixit; & 21 implicuit 22 materno brachia collo;
Perque ſuum, 23 Meropiſq; caput, 24 tædaſque 25 ſororum
Traderet, oravit, veri ſibi ſigna parentis. 76
25 Ambiguum. Clymenæ precibus Phaëthontis, an ira
Mota magis 26 dicti ſibi criminis; utraque cœlo
Brachia porrexit: 27 ſpectanſque ad lumina Solis,
Per jubar hoc, inquit, 28 radiis 29 inſigne coruſcis.
Nate, tibi juro, quod nos auditque videtque; 77

veſtes vexillis, & alia, quæ in veſtibus vexillis, & huiuſmodi inſignita ſunt: aut ipſæ veſtes, vexilla, & alia quæ fiunt, aut feruntur, ita ab aliis diſcreta, ut noſci poſſint, cujus ſint, & ad quos pertineant: ut veſtes militares, & inſignia militaria, regalia, aut conſularia, quibus acies ab acie, eques ab equite, Rex & Conſul à viro privato cognoſci debent, Virg. Mutemus clypeos, Danaumque inſignia nobis Aptemus. Hinc fit verbum inſignire, quod eſt ſignis notare ſeu diſtinguere, ornare.

Hoc te, quem ſpectas, hoc te, qui [1] temperat orbem,
Sole [2] ſatum: [3] ſi ficta loquor, neget [4] ipſe [5] videndum
Se mihi, ſitque [6] oculis lux iſta noviſſima noſtris.
[7] Nec longus [8] patrios labor eſt tibi [9] noſſe penates:
Unde oritur, [10] terræ domus eſt [11] contermina noſtræ.
[12] Si modò fert animus [13] gradere; & [14] ſcitabere ab
[16] Emicat extemplo lætus poſt talia [17] matris [15] ipſo.
dicta ſuæ Phaethon, & [18] concipit æthera mente:
[19] Æthiopaſq; ſuos, poſitoſque [20] ſub ignibus [21] Indos
Sidereis tranſit; patrioſque adit impiger ortus

1 Regit ac gubernat; nam Solis calore omnia temperantur. 2 Natum. 3 Si mentior, & falſa dico. 4 Sol. 5 Aſpiciendum. Optat autem Clymene, ut moriatur, ſi mentitur Phaethonti. 6 Hoc lumen Solis ultimum ſit mihi. 7 Nec longo tibi labore opus eſt, ut cognoſcas & videas patris tui domum. 8 Patris tui ædes. 9 Cognoſcendi. Eſt enim conſtructio Græca; nam Græci infinitivis pro gerundiis utuntur. Sic Propert. Non datur ad Muſas currere lata via, i. currendi. 10 Æthiopiæ. Æthiopia enim Indiæ, unde Sol oriri videtur finitima eſt. 11 Confinis, finitima, vicina. 12 Si modo ad hoc te inclinat animus, ut eas ad Patris ædes videndas. 13 Ito. 14 Inveſtigabis. Scitari enim eſt interrogare ſeu inveſtigare quæ occulta magis ac ſecretiora ſunt, ut ſciamus. 15 Sole. 16 Exultat. 17 Clymenes. 18 Omnia magna ſibi promittit. Nam æthera quoque ſe pertranſire poſſe ſperabat. 19 Qui Æthiopiam incolunt. Æthiopes autem dicti ſunt ab Æthope, Vulcani filio, qui Æthiopiam à nomine ſuo appellavit; vel à Græco verbo αἴθω, uro, & ὤψ ὠπός, facies, quod uſtam habent faciem; nam Solis vicinitate ejus regionis incolæ torrentur. 20 Sub fervoribus ſolis. 21 Populos Orientis, ab Indo fluvio cognominatos.

P. Ovidii Naſonis
METAMORPHOSEΩN
LIBER II.

Phaëthon. *Fab.* I.

Clymene Oceani & Tethyos filia, cum Phaethontem ex Sole conceptum genuiſſet, & in adultam perduxiſſet ætatem; monuit ut patrem cognoſceret. Qui in feliciter progreſſus, ad orientem Solem pervenit, agnituſque eſt ab eo per indicia connubii, accenſuſque agitandi currus amore, quem quatuor equi Pyrois, Eous, Æthon ac Phlegon per orbem aſſueverant trahere, diu expetitam veniam accepit, & à præmiſtris Horis junctum conſcendit. Moniis itaque patris cùm iter ignotum inſtrui nequiſſet, & equi ignoto agitatori conterriti mundi pronam partem appeterent, ac culta mortalium ſubito ardore incenderentur, à Jove quæ opem ſibi ferri implorarent, ne orbis terrarum conflagraret; Phaethon fulmine ictus eſt, & à curru præcipitatus: atque ita liberati equi vinculis, agnito itinere ad ſuam ſtationem reverſi ſunt.

[1] Secundum librum auſpicatur Ovidius à deſcriptione ædium Solis, ad quas pervenerat Phaethon, à Clymene matre exhortatus ut ipſum rogaret Apollinem, an ſibi pater eſſet.

[1] REgia Solis erat ſublimibus alta columnis, [ropo
[2] Clara [3] micante auro flammaſq; imitante [4] py-
Cujus ebur [5] nitidum faſtigia ſumma tenebat:
Argenti, [6] biforesque radiabant lumine valvæ.
Materiam ſuperabat [7] opus: nam [8] Mulciber illic
[9] Æquora [10] cœlarat medias cingentia terras,

2 Lucida, illuſtris. 3 Splendente. 4 Pyropus enim eſt gemma flammæ colorem referens: nam πῦρ ignem, & ὤψ faciem Græci dicunt. 5 Splendidum. Q. d. Tecta Regia Solis eburnea erant & fores argenteæ. 6 Duplices, duas januas habentes. Biforis enim dicitur, quod habet duas fores ſeu januas. Valvæ autem, fores geminas habentes partes in ſeſe eocuntes; ita dictæ, quod in ſe revolvantur. 7 Pretioſiſſimæ materiæ pretioſior artis fuit adhibita. In valvis enim argenteis quatuor elementa cum animalibus ſuis à Vulcano fuerant ſculpta. 8 Vulcanus à molliendo ferro dictus eſt Mulciber. Nam mulcere eſt mollire. 9 Oceanum. 10 Sculpſerat,

Terra-

1 Aërem qui, terrarum orbem complectitur. 2 Canentem tuba, Triton enim (ut lib. 1. diximus) tubicen eſt Neptuni. 3 Proteus Deus eſt marinus, paſtor pecoris Neptuni, qui ideirco ambiguus dicitur, quòd in varias figuras ſe commutare fingatur, ut difficile videatur, quid ſit, agnoſcere. Modò enim fit urſus, modò leo, modò aqua, modò ignis. Variæ Protei mutationes referuntur ab ab Ovidio noſtro Metam. 8. Fab. 10. Nam modo te juvenem, &c. Et alibi: Utque levis Proteus modò ſe tenuabat in undas. Nunc leo nunc arbor, nunc erat hirtus aper. Item in Virgil. 4 Georg. 4 Balænæ marinæ maximæ, quæ & ceti dicuntur. 5 Ægeon gigas fuit, cœli filius qui & Deus marinus habetur. 6 Maxima. 7 Braechiis. Nam Ægæon chia finguntur habuiſſe. 8 Doris, Oceani & Tethyos filia, Nympharum mater dicitur. Unde Poëta addit & natas. 9 Magno aliquo ſcopulo, erat ſculpta, ut & urbes & flumina, & ſylvæ & Nymphæ, & feræ ei intur. 11 Zodiacus quoque circulus ita erat ſculptus, ut ſex ſigna in delemque in ſiniſtris conſpicerentur. Hæc duodecim ſydera, quæ in Zoigna ideo dicuntur quia iter ſolis annuum eis quaſi certis limitibus deorum nomina hoc diſticho ab Auſonio ſunt expreſſa: Sunt, Aries, Tau, Cancer, Leo, Virgo, Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, cè enim ζῶα animalia dicuntur. Signifer quoque à Latinis dictus eſt.

giam. 13 Simul ac, poſtquam. 14 Phaëthon, filius Clymenes. 15 Per nitem. Regia enim Solis in editiore loco erat. 16 Aſcendit. 17 De quo 18 Domum. 19 Statim, quamprimum. 20 In conſpectum patris progre- Propius non accedebat quia ferre non poterat ſplendorem Solis propin- 22 Solium proprie eſt regum ſedes. 23 Smaragdus gemma eſt viridis lens. 24 Sæculum ſpatium dicitur annorum centum. Hinc & ſæculai, quod centeſimo anno peragerentur. 25 Diëi partes duodecimæ æe invicem diſtantes. Videtur dicta hora à Græco verbo ὁρίζω definio, temporis definiat. 26 Vere enim oriuntur flores, ex quibus coronæ r. 27 Propter æſtum, quo frumenta maturescunt. 28 Coronas ſpiceas. m corona dicitur, à ſerendis floribus appellatum. 29 Propter vindeAutumno aſſignatur. Sic alibi; Venerat Autumnus calcatis ſordidus umtur merito debita vina Jovi. 30 Phaëthontem. 31 Negandi. Nam inficias ire, *eſt negare.* 32 *Phaëthon.* 33 Reſpondet. 34 Permittis. *rogeaies dicar, & te patrem appellem.*

Nec

Nec falſa Climene culpam ſub imagine celat;
[1] Pignora da, genitor; per quæ tua vera propago
Credar; & [2] hunc animis errorem [3] detrahe noſtris.
[4] Dixerat. At [5] genitor circum caput omne micantes
Depoſuit radios; propiuſque accedere juſſit:
Amplexuque dato, Nec tu meus eſſe negari
Dignus es; & Clymene veros, ait, [6] edidit [7] ortus.
Quoq; minùs dubites; quodvis pete munus, ut illud
Me tribuente [7] feras: promiſſis teſtis adeſto
[9] Diis juranda palus, oculis incognita noſtris.
Vix bene [10] deſierat: currus rogat [11] ille paternos,
[12] Inq; diem [13] alipedum [14] jus & [15] moderamen equorum
Pœnituit juraſſe patrem; qui [16] terque quaterque
[17] Concutiens illuſtre caput, [18] Temeraria, dixit,
Vox mea facta tua eſt. [19] utinam promiſſa liceret,
Non dare! confiteor, ſolum hoc tibi, nate, negarem.
Diſſuadere licet: non eſt tua tuta voluntas.
Magna petis, Phaëthon, & quæ nec viribus [20] iſtis
Munera conveniant, nec tam puerilibus annis
[21] Sors tua mortalis: [22] non eſt mortale quod optas.
[23] Plus etiam, quam quod ſuperis contingere fas ſit,
Neſcius [24] affectas: [25] placeat ſibi quiſque licebit;
Non tamen ignifero quiſquam conſiſtere [26] in axe
Me valet excepto: vaſti quoque [27] rector [28] Olympi,
Qui ſera terribili jaculatur fulmina dextra,
Non agat hos currus. [29] Et quid Jove majus habemus?
[30] Ardua prima via eſt; & quâ vix mane [31] recentes
Enitantur equi; medio eſt altiſſima cœlo;
Unde mare, & terras ipſi mihi ſæpe videre
Fit timor, & [32] pavida trepidat formidine pectus.
Ultima [33] prona via eſt; & eget [34] moderamine certo.
Tunc etiam, quæ me ſubjectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, [35] Tethys ſolet ipſa vereri.

1 Signa & documenta.
2 Hanc dubitationem.
3 Deme.
4 Phaëthon.
5 Sol. 6 Dixit, aſſeruit, vulgavit. 7 Veram originem. Ex me enim verè es ortus.
8 Habebis.
9 Styx palus eſt inferorum, per quam Dii jurare timent.
10 Loqui.
11 Phaëthon.
12 Per unum diem. 13 Alas in pedibus habentium, i. e. velociſſimorum. Undè hos infrà equos volucres appellat.
14 Poteſtatem.
15 Regimen, gubernationem
16 Sæpiùs.
17 Concuſſio autem capitis hic pœnitentiam, alibi ſignificat indignationem. 18 Mea promiſſa temeraria inconſultaque facta ſunt propter tuam petitionem. 19 Utinam poſſem tibi promiſſa negare. 20 Exiguis & mortalibus. 21 Conditio. Sors propriè fortuitum alicujus rei eventum ſignificat: à quo fit verbum ſortior, quod eſt ſortes duco, jacio: vel per ſortem eligo: nam, ſortiri judices. Præterea ſors eſt ſumma, ſive caput, & prima pecunia, quæ confertur in ſocietatem, ut inde lucrum fiat. Ter. Hei mihi etiam de ſorte nunc venio in dubium miſer, i. e. de pretio, quo empta erat fidicina. Indè conſortes, qui ſortes contulerunt, & qui unam aliquam rem inter ſe habent communem. 22 Currus enim Solis eſt incorruptibilis. 23 Plus etiam cupis, quam Diis adipiſci concedatur. 24 Cum affectu quodam vehementi appetis. 25 Quamvis unuſquiſque Deorum multa ſibi arroget, me tamen excepto, nullus eorum in Solis curru commodè poterit conſiſtere: ne ipſe quidem Jupiter, qui nihil majus, nihilque potentius habetur. 26 In curru ignem & Solem ferente. Axis autem eſt lignum illud teres, circà quod rotæ currus vertuntur. Pars pro toto hic ponitur. 27 Jupiter. 28 Cœli. Olympus autem mons eſt, cujus vertex uſque adeò attollitur, ut ſummam ejus accolæ cœlum vocent. Hinc Poëta cœlum Olympum vocant. 29 Q. d. Nihil. Undè 2. Triſt. Jure igitur genitorque Deûm rectorque vocatur, Jure capax mundus nil Jove majus habet. 30 Aſcenſus propter acclivitatem laborioſus. Cauſas enumerat, quibus oſtendit difficillimam eſſe currus Solis gubernationem. 31 Inſtaurati integri viribus, ut quæ per noctem quieverunt. 32 Ab effectu quòd pavidos timidoſque reddat. 33 Præceps. 34 Regimine. 35 Oceani uxor, quæ Solem occidentem excipere videtur.

Add

Adde, quod assidua rapitur [1] vertigine cœlum;
Siderague alta trahit, celerique volumine [2] torquet.
[3] Nitorin adversum: [4] nec me, qui cætera, vincit
Impetus; & [5] rapido contrarius evehor orbi.
Finge datos curru: quid agas? [7] poterisne rotatis
Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
[7] Fortitan & lucos illic, urbesque Deorum
Concipias animo, celebraque templa dicata donis
Ista: per insidias iter est, formæque ferarum.
[8] Utque viam teneas, nulloque errore traharis,
Per tamen [9] adversi gradieris cornua [10] Tauri,
Hæmoniosque arcus [11] violentique ora Leonis,
Sævaque circuitu curvantem brachia [12] longo
Scorpion, atque [13] aliter curvantem brachia Cancrum.
Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis
Quos in pectore habent, quos ore & naribus effiant.
In [14] promptu regere est: vix [15] me patiuntur, ut acres
Incaluêre animi cervixque repugnat habenis.
At tu, [16] funesti ne sim tibi muneris auctor;
Nate, cave: dum resque [17] fluit, [18] tua corrige vota.
Scilicet, ut nostro [19] genitum te sanguine credas,
Pignora certa petis: do [20] pignora certa timendo;
Et patrio pater esse metu probor. Aspice vultus
Ecce meos: ut namque oculos in pectora posses
[21] Inserere; & patris intus [22] deprendere curas!
Denique quicquid habet dives, circumspice mundus,
Æque tot ac tantis cœli, terræque, marisque,
Posce bonis aliquid: nullam patière [23] repulsam.
Deprecor hoc unum, quod vero nomine pœna,
Non honor est: pœnam, Phaëthon pro munere poscis,
Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
Nedubita; dabitur (*[24] Stygias juravimus undas*)

1 Revolutione & conversione. Vertigo quoque est morbus capitis, qui ex frigidis & lentis humoribus, sursum ex ventriculo commeantibus, oritur. 2 Convertit. Sydera enim fixa una cum cœlo vertuntur. Planetæ vero contrà cœli motum nituntur. 3 Contra cœli conversionem eum quodam nisu & conatu moveor. 4 Nec impetus & rapiditas cœli rotatio, quæ omnia alia secum trahit, me potest inhibere, quo minus meum naturalem motum perficiam. 5 Cœlo veloci. Signa enim Zodiaci Sol pertransit mundo contrarius. 6 Potesne sic resistere rotationi ac celerrimæ conversioni, quæ fit circa Polos,

ne ab ipsa secum trahiris, sed ut ei contrarius pergas? Undè & Poli nicti sunt, à verbo νεύω, quod est verto, ut suprà diximus: quia circum hos tota mundi machina circumvolvitur. 7 Fortassè tibi persuades illic esse & urbes, & Deorum templa: sed horum nihil est, iterque tibi est faciendum per insidias, ac ferarum figuras. 8 Quamvis, Q. d. Quamvis concedam te viam tenére ac scire, & in nullum errorem casurum, te tamen per Tauri cornua ire opportebit. 9 Oppositi. 10 Hoc signum Zodiaci ita dictum est, propter similitudinem, quam habet cum animali terrestri, quòd communiter Taurus dicitur: sicut etiam cum vacca: undè etiam à nonnullis vacca nuncupatur, potissimum ab Ovidio nostro: Vacca fit, an Taurus, non est cognoscere promptum, 11 Quia Sol statim post ingressum in istud signum intensiores radios ejaculari, & calorem vehementiorem producere solet. 12 Multum enim spatii Scorpius suis brachiis comprehendit. 13 Nam Scorpii brachia à principio statim recurvantur, Cancri vero juxta summitatem flectuntur, ideoque minus spatii complectuntur. 14 Est facile. 15 Qui sum Deus, & peritus, & ipsis equis notus. 16 Pernicioti, mortiferi. 17 permittit, i. e. dum potes. 18 Tuos appetitus. 19 Ex me natum. 20 Signa certa. 21 Immittere. 22 Comprehendere. 23 Rejectionem. Repulsa enim est ea rejectio, qua quis reiicitur ab honore, vel magistratu, aut ab alia re petita, vel sperata. 24 Causa est, cur sit daturus.

Quod

Quodcunque optâris: ſed tu ſapientiùs opta.
[1] Finierat monitus: [2] dictis tamen [3] ille [4] repugnat:
[5] Propoſitumque [6] tenet: [7] flagratque cupidine currûs.
Ergo, [8] quâ licuit genitor cunctatus, ad altos
[9] Deducit [10] juvenem. Vulcania munera, currus.
[11] Aureus axis erat, [12] temo aureus, aurea ſummæ
Curvatura notæ; radiorum argenteus ordo.
Per juga [13] chryſolithi, poſitæque ex ordine gemmæ,
Clara repercuſſo reddebant lumina Phœbo.
Dumque ea magnanimus Phaëthon miratur, opuſque
Perſpicit; ecce vigil rutilo [14] patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena [15] roſarum
Atria: [16] diffugiunt ſtellæ; quarum agmina cogit
[17] Lucifer, & cœli [18] ſtatione [19] noviſſimus exit.
At pater, ut terras, [20] mundumque rubeſcere vidit,
Cornuaque extremæ velut [21] evaneſcere Lunæ;
Jungere equos Titan [22] velocibus imperat horis.
Juſſa Deæ celeres peragunt: ignemque vomentes
[23] Ambroſiæ ſucco ſaturos præſepibus altis
Quadrupedes ducunt; adduntque ſonantia fræna.
Tum pater ora ſui [24] ſacro medicamine [25] nati
[26] Contigit, & rapidæ fecit patientia flammæ:
Impoſuitque comæ [27] radios; [28] præſagaque luctûs
Pectore ſollicito repetens ſuſpiria, dixit;
Si potes hiſ ſaltem monitis parêre paternis:
[29] Parce, puer, ſtimulis, & fortius utere loris.
Sponte ſuâ properant: labor eſt inhibere volentes.
[30] Nec tibi directos placeat via [31] quinque per arcus.
[32] Sectus in obliquum eſt lato curvamine limes.
Zonarumque trium contentus fine polumque

1 Phœbus. 2 Phœbi. 3 Phaëton. 4 Reſiſtit. 5 Quod mente ſtatuerat, & intentionem ſuam. 6 Retinet. 7 Et ardet cupiditate regendi curruspaterni. 8 Quatenus & quouſque potuit. 9 Honoris gratia ducit. Liv. Frequenteſque enim domum deduxerunt. Deducere proprie ſignificat ex ſuperiori loco in inferiorem ducere. Interdum idem eſt quod ſubtrahere. Undè deducere cibum, eſt parciùs ſolito cibum ſuppeditare. 10 Phaëthontem. 11 Currum Soliselegenter deſcribit Poëta. 12 Signum in curru, inter equos intermedium, continens jugum in curru. 13 Lapides pretioſi aureum habentes colorem. Unde etiam nomen ſortiti ſunt χρυσὸς enim aurum & λίθος lapis dicitur. 14 Aperuit. Aurora autem antè Solis ortum aërem illuſtrare, ſicque fores ædium ſuarum aperire videtur. 15 Auroræ enim roſas antiquitas dicavit. 16 Adveniente aurora fulgêre deſinunt. 17 Congregat & ante ſe agit. Lucifer enim (qui Græcè φωσφόρος dicitur) ultimus eſt, qui deſinit fulgere Sole oriente primuſque incipit lucere illo occidente, & tunc Heſperus vocatur. Cogo autem (dictum quaſi coago) propriè eſt, in unum colligo, congrego. Ter. Quaſi talenta ad quindecim coegi. Interdum urgeo. 18 Metaphora à ducibus belli. 19 Ultimus. 20 Adventu enim Auroræ cœlum rubeſcere videtur. 21 Diſſolvi ac perire. Luna enim, adveniente Sole, ſplendere deſinit. 22 Agilibus, ac citò prætereuntibus. Horæ autem idcirco Solis equorum curam habere finguntur, quod ex curſu Solis oriantur, ſeu potiùs menſurentur & diſtinguantur. 23 Ambroſia eſca eſt ſuaviſſima, qua Dii veſcuntur. quaque immortales efficiuntur. 24 Divino hominibus ignoto & occulto. 25 Filii ſui Phaëthontis. 26 Perunxit, ut fervori reſiſtere poſſent. 27 Coronam radios emittentem, quam ipſe geſtare conſuevit. Ex opinione vulgi, quod Solem inſtar capitis radiati pingit. 28 Præmuncia. 29 Noli uti calcaribus & flagellis ad impellendos equos, verum conare ipſe fortiùs frænis cohibere, atque retinere impetu & furore currentes. 30 Qua iter Phaëthonti ſit tenendum, oſtendit Phœbus. Non enim (inquit) per quamque circulos rectè eſt eundum, ſed per Zodiacum, qui & obliquus & fines trium Zonarum non egreditur, neutrum enim polorũ attingit. 31 Per quinque circulos, qui & Zonæ dicuntur. Cœlum enim per quinque circulos æqualiter à ſe diſtantes, dividitur: ſc. Arcticum, Antarcticum, Tropicum Cancri, Tropicum Capricorni, & Æquinoctialem, quorum Æquinoctialis eſt medius. Zodiacus autem obliquus eſt circulus, qui Æquinoctialem ſecat, & ad Tropicum Cancri ac Capricorni uſque pervenit: nec ad circulos *Arcticum Antarcticumque* procedit. 32 Periphraſis eſt Zodiaci quem deſcripſimus.

Effugit

alem, junctamq; Aquilonibus 2 Arcton.
manifeſta rotæ veſtigia cernes.
os & cœlum & terra calores, [rum. 135
, nec ſummum [6] molire per æthera cur-
[7] cœleſtia tecta cremabis;
ns: *Medio tutiſſimus ibis.*
terior tortum [10] declinet in [11] anguem;
r preſſam rota ducat ad [12] aram;
que tene: fortunæ cætera mando, 140
melius, [14] quam tu tibi [15] conſulat opto.
[16] Heſperio poſitas in littore metas
etigit: [17] non eſt mora libera nobis.
effulget tenebris Aurora fugatis,
anu: vel, ſi mutabile pectus 145
is non curribus utere noſtris;
& ſolidis etiamnum ſedibus adſtas;
e optatos nondum premis inſcius axes;
ſtes, [21] ſine me dare lumina terris.
ille levem juvenili corpore currum; 150
manibuſque datas contingere habenas
vito grates agit inde parenti.
ucres Pyroeis, & Eous & Æthon,
artuſq; Phlegon, hinnitibus auras, [155
is implent pedibuſq; [26] repagula pellant.
n [27] Tethys, fatorum ignara nepotis,

1 Qui *etiam* Antarcticus dicitur ab oppoſitione quam habet cum Arctico. 2 Polum Arcticum, i.e. urſinum, ἀπὸ τῆς ἄρκτου, ursa, vicino ſydere, unde flant Aquilones venti. Arctos autem Urſa dicitur, quæ in ea parte cœli ſita, Polo nomen dedit. Nam Jupit. Callisto, Lycaonis filiam, à Junone in urſum commutatam, una cum Arcade filio in ſydera retulit, & ad polum collocavit, qui ab Arcto Arcticus fuit denominatus. 3 Orbitam ſe effeciſſe frequentiſ-

cit, & valde quidem luculentam. 4 Ne depreſſius, altiuſve curaut terras aut cœlum comburas. 5 Deprime in partem inferiorem. Cœlum combures. 8 Neve. 9 Se. rota. 10 Inclinet, devehat. em, *qui ad* polum Arcticum tortuoſus ſeu flexuoſus jacet. 12 Ad icum. Ara enim, in qua primum Dii exiſtimantur ſacra & conju- contra Titanas, in cœlum dicitur tranſlata, ac juxta polum Ar-. Q.d. Cave ne aut nimium aut Septentrionem verſus, ubi eſt , aut ad Meridiem, ubi eſt deorum ara. 13 Inter utrumque ſpanine, at que coerce. Sic lib. 8. de Icaro; Inter utrumque vola. e perditum ibis cum iſta tua cupidine & inconſulta temeritate. ibi, rationem tui habeat. Conſulere enim interdum ſignificat ſpicere, rationem habere: ut, Conſule honori tuo, rebus tuis: re, i.e. provide. Conſulo proprie ſignificat, conſilium peto, & ativum; ut conſulere amicum, eſt ab amico conſilium petere: os, i. à doctis conſilium petii. Cum vero conſulere ſignificat um conſtruitur cum dativo. Unde eſt verſiculus: Conſulo te: ſulo, conſilium do. 15 Atlantico, quo cum nox pervenerit, receſſe eſt. 17 Non eſt integrum nobis morari. 18 Petimur ad ndum. 19 Dum in terra adhuc moraris. 20 Et dum currus, alum optaſti ignarus non aſcendiſti. 21 Permitte me terras luce Celeriter, agiliterque aſcendit. 23 Phaëthon. 24 Currus Solis tur alatis equis, quibus nomina ab effectu fuerunt impoſita, Pyrois uaſi ignirus; nam πῦρ eſt ignis. Pyrois in gen. Pyroentis, ut Si-

. Eous ab Aurora dicitur, ἠὼς enim eſt Aurora. Æthon eſt urens, quod ore & naribus ignem emittere fingantur. 25 Ex ore enim dicuntur. 26 Obſtacula. Repagula enim in ludis equeſtribus diquis objiciuntur, ne ante tempus procurrant. Alludit autem ad bus equi in certaminibus emittebantur. Repagulum proprie eſt is, qui oſtio adverſus vim opponitur. 27 Oceani uxor, & Clymed quam Sol pernoctans creditur.

pinus Borea, cui victa remisit
rector, quam Diis, votisque reliquit.
multum cœli post terga relictum;
plus est; animo metitur utrumque:
nos illi [3] fato contingere non est
occasus; interdum respicit ortus.
t ignarus, stupet: & nec fræna remittit,
: valet; nec nomina novit equorum.
ue in [5] vario [6] pastim [7] miracula cœlo,
ue videt trepidus simulacra ferarum.
n [10] geminos ubi brachia [11] concavat arcus
caudâ, flexisque utrinque lacertis
patium [12] signorum membra duorum.
puer [15] ut nigri madidum sudore veneni
[17] curvatâ minitantem cuspide vidit;
ops, [19] gelidâ formidine [20] lora [21] remisit:
quam summum [22] tetigere jacentia tergum,
itur equi; nulloque inhibente per auras
onis eunt; quaque impetus egit,
ege ruunt, altoque sub [26] æthere fixis
: stellis, rapiuntque per avia currum.
mma petunt, modo per decliva, viasque
spatio terræ propiore ferontur;
que suis fraternos currere Luna
equos: [29] ambustaque nubila fumant.
flammis, ut quæque altissima tellus;
it rimas, & [30] succis aret ademtis.
canescunt; cum frondibus ruitur arbos;
que suo præbet seges arida damno.
ror: magnæ pereunt cum mœnibus urbes.
uis totas populis incendia gentes
vertunt; sylvæ cum montibus ardent.
thos, Taurusq; Cilix, & Tmolus, & Oete;
ca, prius [33] celeberrima fontibus. [34] Ide;
, Helicon, & nondum [35] Oeagrius [36] Hæmos.

1 Rapido & impetuoso. Præceps, præceptus & præcipio componitur, & significat propriè eum qui inconsideratione aliquâ, aut nimio aliquid agit, & quasi remisè tempus præoccupat. Virg. Mox fere ad littora præceps. Cum aliis, præcibus orabat, sine respectu salutis. Unde pro nimis serino poni solet. Sumitur etiam præceps pro loco aliquo, unde quis facile in præceps dari potest.
2 Navis ex pinu confecta. Est etiam Metonymia, vel potius Synecdoche. 3 Non potest. 4 Portus & lonae aspicit. 5 Varias figuras distincto. 6 Ubique. 7 Monstra. 8 Maximarum, ut Leonis. 9 Scorpium describit, ad quem cum pervenisset Phaethon, adeo territus est, ut ei fræna remiserit. 10 Sagittarium. 11 Flectit. 12 Alterum enim brachium, alterum caudâ facit. 14 Phaethon. 15 Postquam. 16 Ictus. 17 Caudâ undexâ. 18 timore. 19 Frigido timore, ab effectu, quod homines timore rigescunt. 20 Habenas frænorum. Inde lora dare, i. e. Mare habenis proprie significat corrigiam ex corio. 21 Dimisit. 22 Lora. 23 ite & extra spatia excurrunt. 25 Ordine. 26 Cœlo. 27 Currunt. 28 Infra suos meritò admiratur, quia Sol multo altior est quàm aurem quadrigis Soli attribuunt, Lunæ bigas: Lucifero & Auroquos. 29 Combusta, circumusta. 30 Humoribus exsiccatis. 31 fiunt. 32 Altissimos quosque enumerat, qui primi conflagrarunt. 33 Multos fontes habens, qui tamen omnes tunc erant exsiccati. Phrygiæ celeberrimus. 35 In quo Orpheus tum nondum fuit divulsus. Orpheus, Oeagri fluvii filius, dicitur à Mænadibus, i. à mulieribus, cum ritu Bacchi Orgya celebrabant, in eo monte fuisse discerptus. Oeagrius fuit appellatus. 36 Mons Thraciæ altissimus.

Ardet

Reppulit; & facta eſt [1] immenſi [2] copia mundi;
[4] Corripuêre viam, pedibuſque per aera motis
Obſtantes findunt nebulas, [4] penniſque levati
Prætereunt ortos iiſdem [5] de partibus Euros.
Sed leve pondus erat; nec quod cognoſcere poſſent
Solis equi, ſolitaque jugum gravitate carebat.
Utque labant curvæ juſto ſine pondere naves,
Perque mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur:
Sic onere affueto vacuos dat in aera ſaltus,
[6] ſuccutiturque altè, ſimiliſque eſt currus [7] inani.
Quod [8] ſimul ac ſenſere, [9] ruunt, tritumq; relinquunt
[10] Quadrijugi [11] ſpatium; nec, [12] quo prius ordine currunt,
[13] Ipſe [14] pavet; nec [15] qua [16] commiſſas flectat habenas,
Nec ſcit, qua ſit iter; nec, ſi ſciat, imperet illis.
Tum primum radiis gelidi caluere [17] Triones,
Et [18] vetito ſruſtra tentârunt æquore [19] tingi.
[20] Quæque polo poſita eſt glaciali proxima ſerpens,
Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli;
Incaluit; ſenſitque novas fervoribus iras.
Te quoque turbatum memorant fugiſſe [21] Boôte;
Quamvis tardus eras, & te tua [22] plauſtra [23] tenebant.
Ut vero ſummo [24] deſpexit ab æthere terras
Infelix Phaethon [25] penitus penituſque patentes;
[26] Palluit, & ſubito genua intremuere timore;
Suntque oculis tenebræ [27] per tantum lumen obortæ:
Et jam mallet equos nunquam tetigiſſe paternos;
Jamque agnoſſe genus piget, & valuiſſe rogando:
Jam [28] Meropis dici cupiens. Ita [29] fertur, ut [30] acta

1 Infiniti. 2 Poteſtas. Copia enim aliquando eſt facultas & poteſtas aliquid faciendi, & plerumque cum verbo facio vel do jungitur; ut faciam tibi copiam ſpectandi ludos, i.e. dabo vel faciam tibi facultatem & poteſtatem ſpectandi ludos. Alioqui copia pro abundantia accipitur: unde Copiam orationis, Copiam frumenti dicimus. 3 Velociter currere cœperunt. Sic Virg. 1. Æn. Corripuere viam interea, qua ſemita monſtrat. Corripio enim aliquando ſignificat celeriter capio. Ovid. Et corripit enſem. Interdum abbrevio: unde correptus ſyllabas dicimus: à quo correptio, i. abbreviatio. 4 Alis. 5 De Oriente. 6 Surſum valde quatitur. 7 Vacuo. 8 Poſtquam. 9 Cum impetu currunt. 10 Quatuor equi binis jugis alligati. Bijuges, n. dicuntur equi cum duo uni jugo alliguntur: quadrijuges autem erant, cum duobus jugis, bini ſingulo alligabantur: hoc enim ex nummis quos quadrigatos Romani appellabant patet. 11 Viam ſæpius calcatam. 12 Sc. currebant. 13 Phaethon, jam rector equorum Solis. 14 Timet. 15 Per quem locum. 16 Sibi concredita & tradita ſibi ab Apolline retinacula & lora, quibus equi reguntur, & inhibentur. Committere enim eſt alicui fidei tradere. Ter. Ovem lupo commiſiſti. Aliquando peccare. Virg. Quid meos in nea in te committere tantum, Quid Troes potuere? 17 Septentriones frigidi, utpote ad quos Sol propius alias nunquam acceſſit. Tunc autem primum calefacere cœperunt, quia Solis currus illuc uſque ab equis, quos cohibere Phaethon non poterat fuit pertractus. Triones ſunt 7. ſtellæ ad Polum Arcticum ita diſpoſitæ, ut plauſtrum efficere videantur. 18 Septentriones enim nunquam occidunt, ideoque ſe madefacere non poſſunt. Juno enim hoc à Tethy, Oceani uxore, impetravit, ne duas urſas, quæ ſunt ad Polum Arcticum, in mare deſcendere permitteret. 19 Occidere, immergi. Sic 1. Triſt. Tingitur Oceano cuſtos Erymanthidos Urſæ. Et Virg. 1. Georg. Arctos Oceani metuentes æquore tingi. 20 Juxta Polum Arcticum ſerpens eſt maxima, quæ duas complectitur urſas. 21 Apoſtrophe & converſio ſermonis ad Boorem, qui plauſtrum agere videtur. Boötes enim Latinè dicitur bubulcus. Idem eſt autem, qui Arctophylax dicitur, quod urſæ cuſtos adhibitus eſſe videatur. 22 Sydus quod vocatur Bootes, quod plauſtrum vehentis ſpeciem refert. 23 Retardabant, remorabantur. 24 Deorſum aſpexit. 25 Terras valde depreſſas ac longè à ſe remotas. 26 Præ timore pallidus effectus eſt. 27 In tanto lumine. 28 Sc. filius. Merops enim Clymenes fuit maritus. Q. d. cupiens jam hominis filius magis, quam Dei, appellari. 29 Trahitur vel agitatur Phaethon. 30 Impulſa.

Fra-

i [2] pinus Borea, cui victa remisit
us rector, quam Diis, votisque reliquit.
it multum cœli post terga relictum;
os plus est; animo metitur utrumque:
quos illi [3] fato contingere non est
it occasus; interdum respicit ortus.
agat ignarus, stupet: & nec fræna remittit,
ere valet; nec nomina novit equorum.
oque in [5] vario [6] passim [7] miracula cœlo,
mque videt trepidus simulacra ferarum.
s, in [10] geminos ubi brachia [11] concavat arcus
& caudâ, flexisque utrinque lacertis
n spatium [13] signorum membra duorum.
[14] puer [15] ut nigri madidum sudore veneni
a [17] curvatâ minitantem conspide vidit;
inops, [19] gelidâ formidine [20] lora [21] remisit:
ostquam summum [22] tetigere jacentia tergum,
iantur equi; nulloque inhibente per auras
egionis eunt; quaque impetus egit,
[25] lege ruunt, altoque sub [26] æthere fixis
ant stellis, rapiuntque per avia currum.
summa petunt, modo per decliva, viasque
s spatio terræ propiore ferontur;
usque suis fraternos currere Lunæ
ur equos: [29] ambustaque nubila fumant.
ur flammis, ut quæque altissima tellus;
agit rimas, & [30] succis aret ademtis.
[31] canescunt; cum frondibus stirpitur arbos;
mque suo præbet seges arida damno.
veror: magnæ pereunt cum mœnibus urbes.
e suis totus populis incendia gentes
em vertunt; sylvæ cum montibus ardent.
: Athos, Taurusq; Cilix, & Tmolus, & Oete;
sicca, prius [33] celeberrima fontibus. [34] Ide;
sq, Helicon, & nondum [35] Oeagrius [36] Hæmos:

1 Rapido & impetuoso. Præcipi ex præ & capio componitur, & significat proprie eum qui inconsiderate aliquid agit, aut nimis cito aliquid agit, & quasi remisa temperi præoccupat. Virg. Mox se ad littora vasta ejecit, Cum demens, præcipitesq; ruit, i. sine respectu salutis. Cicer. pro nimis cito ponitur. Sumitur etiam præcipi pro loco aliquo, unde quis facile in præcipitia dari potest.
2 Navis ex pinu contecta. Est enim Metonymia, vel potius Synecdoche. 3 Non potest. 4 Portus. Solonæ aspicat. 5 Variis signis distincto. 6 Ubique. 7 Monstra. 8 Maximarum, ut Leonis. 9 Scorpium describit, ad quem cum pervenisset Phaethon, adeo territus est, ut ei fræna è manibus

erint. Quod cum equi sensissent, per totum fere cœlum discurrunt. similes. 11 Flectit, 12 Alterum enim brachium, alterum caudâ facit. 14 Phaethon. 15 Postquam. 16 Ictus. 17 Caudâ inflexâ. 18 iti timore. 19 Frigido timore, ab effectu, quod homines frigore rigent. allida mors. 20 Habenas frænorum. Inde lora dare, i. [illegible] bere. um proprie significat corrigiam ex corio. 21 Dimisit. 22 Lora. 23 Late & extra spatia excurrunt. 24 Ordine. 25 Cœlo. 26 Currendi quant. 28 Infra suos meritò admiratur, quia Sol multo altior est quam Lu betæ autem quadrigis Soli attribuuntur, Lunæ bigas: Lucifero & Auroræ equos. 29 Combusta, circumusta. 30 Humoribus exiccatis. 31 rida fiunt. 32 Altissimos quosque enumerat, qui primi conflagrarunt. 33 Multos fontes habens, qui tamen omnes tunc erant exsiccati. Phrygiæ celeberrimus. 35 In quo Orpheus tum nondum fuit divulgatus. m Orpheus, Oeagrii fluvii filius, dicitur à Mænadibus, i. à mulieribus, dientium ritu Bacchi Orgya celebrabant, in eo monte fuisse discerptus. m Oeagrius fuit appellatus. 36 Mons Thraciæ altissimus.

Ardet in immenſum [1] geminatis ignibus [2] Ætne, 220
[3] Parnaſſuſq; biceps, & [4] Eryx, & [5] Cynthus & [6] Othrys
Et tandem [7] Rhodope nivibus caritura, [8] Mimaſque,
[9] Dindymaq; & [10] Myſale, natuſq; ad ſacra [11] Cythæron
Nec profuit [12] Scythiæ lua frigora: [13] Caucaſus ardet
[14] Oſſaque cum Pindo, [15] majorq; ambo us Olympus
[16] Aeriæque Alpes, & nubiter Apenninus, [225
Tu nero Phaethon cunctis e partibus orbem
Alpicit accenſum; nec tantos ſuſtinet æſtus:
[19] Ferventeſque [20] auras, velut e fornace profundâ,
Ore trahit, curruſque [21] ſuos [22] candeſcere ſentit. 230
Et neque jam cineres, ejectaramque [23] favillam
[24] Ferre poteſt; calidoq; [25] involvitur undiq; fumo
Quoque eat, aut ubi ſit, picea [26] caligine tectus
Neſcit; & arbitrio [27] volucrum rapiatur eq orum.
[28] Sanguine tum credunt in corpore ſumma vocato.
Æthiopum populos nigrum traxiſſe colorem: [235
Tum facta eſt [29] Libye [30] raptis humoribus æſtu
Arida; tum [31] Nymphæ [32] paſſis fonteſque lacuſque,
Deflevêre comis: queritur Bœotia [33] Dircen;
[34] Argos Amymonen, Ephyre [35] Pirenidas undas. 240
[36] Nec ſortita loco diſtantes flumina ripas
Tuta manent: mediis [37] Tanais fumavit in undis,
[38] Peneoſque ſenex, Theutranteuſque Caicus,
Et celer [39] Ilmenos, cum [40] Phocaico Erymantho,
Arſurusque [41] iterum [42] Xanthus, flavuſq; Lycormas, 245
Quique recurvatis ludit Mæandros in undis,

1 Duplicatis. geminat's dicit, cujus flam. ibi ex. perpetuò. 2 Alterum anguit contraxiſſe ex Phlegethontis incendio. Hujus moris incendi cauſas explicat Juſtinus lib. 4. De quo etiam multo Lucret. l. 6. 3 Mons Siciliæ ſuper ardens. 4 Mons Phocidis in duos vertices diviſus. 5 Mons Siciliæ. aut Veneri, quæ ab eo Erycina dicitur, ſacer eſt. 6 Mons eſt Theſſaliæ. 7 Mons Thraciæ nivoſus, à Rhodope puella, quæin hunc commutata fuit. 8 Mons eſt Mimantis Aſiæ, perpetuis nivibus obrutus, à Mimante gigante denominatus. 9 Mons eſt Phrygiæ, matris Deorum ſacer. Unde ipſa mater Deorum Dindymene fuit appellata. 10 Mons & urbs Cariæ. 11 Mons eſt Bœotiæ Bacho dicatus, ad cujus Orgya natus eſſe videtur. 12 Scythia regio eſt ad Septentrionem frigidiſſima, à Scytha, Herculis filio cognominata. 13 Mons eſt Scythiæ, Promethei relegatione nobilis. 14 Montes Theſſaliæ ſunt altiſſimi. 15 Altior nebulas enim & ventos excedere putatur. 16 Montes ſunt altiſſimi, Italiam à Gallia Germaniaque diſtinguentes. 17 Mons eſt longiſſimus Italiam dividens. 18 Nec pati poteſt tantum calorem. 19 Calentes. 20 Ventos. Aura proprie eſt lenior ventorum flatus. Metaphoricè ponitur pro favore; ut, Aura popularis. 21 A ſe tantopere expertitos. 22 Ingeſcere & inflammari. Nam candere proprie dicitur ferrum ignitum. 23 Favilla proprie eſt ſcintilla igne deſtituta. 24 Pati. 25 Implicatur. 26 Obſcura re tam craſſa, ut ſi picea eſſet. 27 Velocium. 28 Obiter transformationem Æthiopum exponit Poeta. Æthiopes enim cum antea candidi eſſent, tunc nigri fuerunt effecti. 29 Regio eſt Africæ aridiſſima. 30 Ereptis, exſiccatis aquis & liquoribus. 31 Quemadmodum montes conflagrarunt, ita etiam fontes lacuſque eo incendio exſiccati fuerunt. 32 Sparſis comis: quod in mœrore fieri conſuevit. 33 Dircæ Bœotiæ fons eſt. 34 Amymone fons eſt apud Argos, ab Amymone. Danai Argivorum regis filiâ, quæ in hunc mutata fuiſſe dicitur appellatus. 35 Pyrene fons eſt Corinthi. 36 Non ſolum fontes exaruere, ſed etiam amnes latiſſimi ſunt exſiccati. 37 Fluvius eſt Scythiæ maximus Europam ab Aſia dividens. 38 Fluvius eſt Theſſaliæ. 39 Fluvius eſt Bœotiæ ab Iſmeno, Pelagi filio denominatus. 40 Erymanthus Phocydis eſt fluvius, & Arcadiæ mons. 41 Secundo, nam bis arſit: primo hac vice; deinde, tempore Belli Trojani, cum precibus Achillis Vulcanus magnam in eum ignis vim injecit. 42 Fluvius Troja.

Mygdoni-

Mygdoniusque [1] Melas, & [2] Tænarius Eurotas:
Erit & Euphrates Babylonius arit [3] Orontes, [Iste
Thermodonque citus, [5] Gangesque, & [6] Phasis, & [7]
Æstuat [9] Alpheos, ripæ [10] sperchei es ardent, 250
Quodq; suo [11] Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum:
Et, quæ [12] Mæonias celebrârant [13] carmine ripas,
[14] Fluminea volucres medio concêre [15] Caystro.
[16] Nilus in extremum fugit perterritus orbem. [255
Occuluitque caput, quod adhuc latet: [17] ostia septem
[18] Pulverulenta [19] vacant, [20] septem sine flumine valles.
[21] Ister eadem Ismarios Hebrum cum [22] trymone findit,
[23] Hesperiosq; annes [24] Rhenum, [25] Rhodanumq; [26] Padumq;
Cunq; fuit rerum promissa potentia, [27] Tybrin. [que
Dilabit omne solum; penetratq; in tartara rimis 260
Lumen, & [28] inferaum terret cum [29] conjuge regem:
Et mare contrahitur; siccæque est campus arenæ.
Quod modò pontus erat; quosq; altum rexerat æquor,
[30] Exsiliunt montes, & sparias [31] Cyclada-que angent.
Ima petunt pisces: nec se super æquora curvi 265
[32] Tollere consuetas audent delphines in [33] auras.
Corpora 33 phocarum summo resupina profundo
[34] Exanimata natant: ipsum quoq; [35] Nerea fama est,
Doridaque, & natas, tepidis latuisse sub antris.
Ter Neptunus aquis cum torvo brachia vultu 270
[36] Exserere ausus erat; ter non tulit [37] aëris æstus.
[38] Alma tamen [39] Tellus, ut erat circumdata ponto,
Inter aquas pelagi, [40] contractosque undique fontes,
Qui se condiderant in opacæ viscera matris
Sollul.t [41] omni eros [42] collo tenus arida vultus: 275
Oppositque manum fronti; magnoque tremore

1 Mel[illegible] est Mysia, qui ov[illegible] effluere olim [illegible] cunt nūc, &c.
2 Laconiæ fluvius circa Tænarum promontorium in mare exiens. Et vetus Lapidus & promontorium Matapa, & portus Laconicæ.
3 Syriæ fluvius est. 4 Scythiæ fluvius ejusdem quem Amazones colebant Thermodon.
5 Indiæ fluvius est. 6 Fluvius est Colchorum, unde Phasides fluit & dicti.
7 Fluvius est Pannoniæ, qui & Danubius dicitur.
8 Fluvius agnator. Ellis fluvio [illegible] jam urbem diruerat, [illegible] corpus [illegible] locos [illegible] fontes [illegible] jam apud Ovidium [illegible]

9 Fluvius Peloponnesi, qui [illegible] Arethusæ fluvius [illegible] Virg. Aut portum tenet, ut pleno subit ostia velo. 18 Pulverulenta, quæ [illegible] sunt aquâ. 20 Septem Nili ostia valles sine aquâ sunt effecta. 21 Ister fluvius. Q. d. Eadem sorte Hebrus ac Strymon Thraciæ fluvii siccantur. [illegible] vocat per synecdochen ab Ismaro Thraciæ monte. 22 Oriundus ab [illegible] est Gallus à Germania dividens. 24 Galliæ fluvius. 25 Italiæ fluvius. 26 [illegible] fluvius, per medium Romam habentem. 27 Plutonem. 28 Uxore Proserpina. 29 Extra. apparent, ac extrà aquas stant. 30 Cyclades insulæ sunt Ægæi maris, ab orbem dispositæ. Undè etiam Cyclades sunt dictæ, κύκλος enim circulus dicitur. Scopuli ergo, qui tum à mari exibant, Cycladum nomine recensentur. 31 Cæteræ. 32 Insuescunt, sc. propter calorem, quod natura facere consuevisse. [illegible] quorum marinorum, quod horum imitantur mugitum. 34 Exanimata, mortua. 35 Nereus Oceanus maximus. 36 Emittere, extollere ex aquâ. 37 Fervores & æstus. ætus. 38 Fœcunda, alens, ab alendo dicta est: non terra omnia ait [illegible] mari, sed [illegible] 39 Discipulus esse dicitur terræ: nam terra ipsum ali existimavit. 40 Omnium loco congregatos atque coactos, ob nimium calorem aquales in ima terræ recessisse, ne penitus exsiccentur. 41 Omnia ferentes. 42 Usque ad collum.

Omnia concutiens paulùm [1] ſubſedit; & infrà
Quàm ſolet eſſe, fuit: ſiccâque ita voce locuta eſt.
Si [2] placet hoc, meruique, quid ô tua fulmina ceſſant,
Summe Deûm? liceat perituræ viribus ignis,
Igne [3] perire [4] tuo; [5] clademque [6] auctore levare.
[7] Vix equidem fauces hæc ipſa in verba [8] reſolvo:
(reſſerat ora vapor) tollos en alpice crines,
Inque oculis tantum, tantùm ſuper ora favillæ.
Hoine mihi fructus? hunc fertilitatis honorem,
Officiique refers, quòd adunci vulnera aratri
[9] Raſtrorumque [10] fero, totoque [11] exerceor anno?
Quòd pecori frondes, alimentaque mitia, fruges
Humano generi, vobis quod [12] thura miniſtro?
Sed tamen [13] exititum [14] fac me meruiſſe quid [15] undæ,
Quid meruit [16] frater? cur illi tradita ſorte
Æquora decreſcunt, & ab æthere longiùs abſunt?
Quòd ſi nec fratris, nec te mea gratia [17] tangit;
At cœli miſerere tui: circumſpice utrumque,
[18] Fumat uterque polus; quos ſi vitiaverit ignis
Atria veſtra ruent. [19] Atlas en ipſe laborat;
Vixque ſuis humeris [20] candentem ſuſtinet axem.
Si freta, ſi terræ pereunt, ſi regia cœli;
In chaos antiquum confunditur. Eripe flammis
Si quid adhuc ſupereſt; [21] & rerum conſule ſummæ.
Dixerat hæc Tellus, neque enim tolerare vaporem
Ultrà potuit, nec dicere plura, ſuumque
[22] Rettulit os in ſe, [23] propioraque Manibus antra.
At [24] pater omnipoteus ſuperos [25] teſtatus, & [26] ipſum,
Qui dederat currus, niſi opem ferat, omnia fato
Interitura gravi; ſummam petit [27] arduus arcem;
[28] Unde ſolet [29] latis nubes [30] inducere terris;
Unde movet tonitrus, vibrataque fulmina jactat.

1 Terræ motu compreſſa eſſe videtur.
2 Telluris ſive Terræ querela hæc eſt ad Jovem, ſignificantis, ut, ſi igne ſibi pereundum ſit, potiùs ſuo fulmine, quam incendio illo Phaethontis conflagrari permittat: rogat itaque eum, ut tam ſibi, ne tali caſu pereat, velit ignoſcere. Siquidem inter alia quæ cœleſtis animantibus quotidie præſtat, ipſi etiam thura, quæ in ſacrificio adhibentur ſuo, miniſtrat.
3 Sc. mihi, i. e. mihi pereuntem.
4 Tuo fulmine.
5 Levem facere & extinguere hunc ignem, quo omnia comburuntur. 6 Illæ vero calamitates levius feruntur, quarum auctores magni ſunt atque potentes. 7 Cùm difficultate hæc paucula eloqui poſſum. Fauces autem ſunt ſuperior pars gulæ mento propinqua. 8 Aperio. 9 Inſtrumento rum ruſticorum, quibus agri coluntur. Eſt autem objectio ingratitudinis. 10 Patior. 11 Defatigor. 12 Quibus in ſacrificiis utimini. 13 Paulò antè eladem exiit. 14 Fito, fingo, pono. 15 Aquæ, ſc. meruerunt. 16 Neptunus, cui ſorte in mundi diviſione maria obtigerunnt. 17 Movet. 18 Duobus polis cœlum ſuſtinetur, qui ſi fuerint combuſti, caſurum eſt cœlum. 19 Mons eſt Mauritaniæ, qui cœlum ideò ſuſtinere fingitur, quòd Atlas, qui in illum montem fertur mutatus, primus omnium aſtrologica ſcrutari cæperit: vel etiam propter altitudinem, ex enim tam altus, ut cacumen ejus cerni nequeat, nubibuſque perpetuò tegitur. 20 Ardentem polum. 21 Vide ne ſumma rerum pereat, ac genera perdantur. 22 Tranſlatum à ſerpentibus. 23 Speluncas inferis propiores, quia enim Manes Dei ſubterranei, quorum curæ mortuorum animæ antiquitùs credebantur. 24 Jupiter. 25 Cùm in teſtimonium ſeu teſtes vocaſſet, teſtes feciſſet. Teſtari enim aliquando idem eſt quod teſtem vocare, adhibere. Virg. Vos æterni ignes, & non violabile veſtrum Teſtor numen, ait. Teſtari proprè nihil aliud eſt, quam teſtimonium dicere. Accipitur etiam teſtari, pro teſtamentum condere, i. e. voluntatem ſuprematu teſtificari: hinc enim dictum eſt teſtamentum, quòd voluntatis noſtræ velut teſtimonium ſit. 26 Apollinem. 27 Arduus petit arcem, i. e. petit arcem arduam, vel altam. 28 Ex quâ arce. 29 Latè patentibus. 30 Immittere nebulas.

Sed

Sed neque, quas poſſet terris inducere, nubes,
Tunc habuit: nec quos cœlo dimitteret, imbres.
[1] Intonat, & dextrâ [2] libratum fulmen ab aure
Miſit in [3] aurigam: pariterque [4] animaque rotiſque
[5] Expulit, & ſævis [6] compeſcuit ignibus ignes.
[7] Conſternantur equi: & ſaltu in contraria facto
Colla jugo excutiunt, abruptaque lora relinquunt.
Illic fræna jacent, illic, temone [8] revulſus,
Axis in hac radii fractarum parte rotarum;
Sparſaque ſunt late [9] laceri [10] veſtigia currûs.
At Phaethon, [11] rutilos [12] flammâ populante capillos,
[13] Volvitur in præceps, longoque per aëra tractu
[14] Fertur: ut interdum de cœlo ſtella ſereno,
Etſi non ceciderit, potuit cecidiſſe videri.
[15] Quem procul à patriâ diverſo maximus orbe
Excipit [16] Eridanus, ſpumantiaque abluit ora.

1 Tonat, tonitrua mittit.
2 Vide quæ nos infra ad verſ. 622.
3 Phaëthontem currus ſolis rectorem.
5 Vitâ.
6 Extinxit. Sic alibi: Nec quæ res totas compeſcuit imbes ignes: ipſe ſuos Phaëthon incendit.
7 Terrentur.
8 Avulſus, ſtructu.
9 Fractis diſparibus.
10 Signa

& partes. 11 Flavos. 12 Igne comburente. Populari vel populare dicitur eſt depredari, diripere, ſpoliare. Virg. Populantque ingentem farris acervum. 13 In caput cadit. 14 Agitatur. 15 Phaëthontem. 16 Qui alio nomine Padus dicitur. Italiæ fl. maximus.

Sorores Phaethontis in arbores. *Fab.* II. III.

Sorores Phaethontis, Phaetuſa, Lampetie, Phœbe, caſum fratris dum defleut, Deorum miſericordiâ in arbores populos mutatæ ſunt: earum lacrymæ ut Heſiodus & Euripides indicant, in electrum ſunt converſæ.

NAides [1] Heſperiæ [2] trifidâ fumantia flammâ
Corpora dant tumulo, [3] ſignantque hoc carmine: [4]
Hic [5] ſitus eſt Phaethon; currûs auriga paterni;
[6] *Quem [7] ſi [8] non tenuit, magnis tamen [9] excidit auſis.*
Nam [10] pater [11] obductos luctu [12] miſerabilis [13] ægro
Condiderat vultus: & ſi modo credimus, unum
Iſſe diem ſine ſole ferunt: incendia lumen
Prædebant; [14] *aliquiſque malo fuit uſus in illo.*
At [15] Clymene poſtquam dixit, quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis; [16] lugubris & [17] amens,
Et laniata ſinus totum [18] percenſuit orbem,
[19] Exanimeſque artus primò, [20] mox oſſa requirens,
Repperit oſſa tamen peregrinâ [21] condita ripâ.
[22] Incubuitque loco: nomenque in marmore lectum
Perfudit lacrymis, & [23] aperto pectore fovit.

1 Italicæ.
2 Fulmine in tres partes fiſſo. 3 Inſcribunt. 4 Sepulchrum. 5 Poſitus, ſepultus. Eſt autem Epitaphium in Phaëthontem.
6 Curruum.
7 Quamvis. Ovid. Si deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas. 8 Tenere non potuit. 9 Magna tamen aggredi auſus eſt.
10 Apollo.

11 Tectos, velatos. 12 Miſerandus, miſeratione dignus. 13 Ab effectu, quòd homines ægros & mœſtos reddat. 14 Aliqua utilitas. 15 Mater Phaëthontis. 16 Pullis veſtibus, quæ luctui conveniunt, induta. 17 Exanimata, perturbata. 18 Peragravit. 19 Cadaver filii & membra mortua primùm quærens. 20 Deinde. 21 Sepulta. 22 Sepulchro ſe proſtravit. 23 Nudo.

Nec minùs [1] Heliades fletus, &, inania morti
Munera, dant lacrymas, & [2] cæſæ pectora [3] palmis
Non audituram miseras Phaëthonta querelas
Nocte dieque vocant, [4] adternunturque ſepulcro.
[5] Luna quater junctis implêrat cornibus orbem:
[6] Illæ more ſuo (nam [7] morem fecerat uſus)
Planctorem dederant, è quis Phaëthuſa ſororum
Maxima, cùm vellet [8] terræ procumbere, queſta eſt
[9] Dirigniſſe pedes: ad [10] quam conata venire
Candida [11] Lampetie; [12] ſubita radice retenta eſt.
[13] Tertia cùm crinem manibus [14] laniare pararet;
Aveſſit frondes: hæc ſtipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos ſua brachia ramos.
Cumque ea mirantur; complectitur [15] inguina corte-
ex; gradus uterum, pectuſq; humeroſque, manuſqu
[16] Ambit: & [17] exſtabant tantùm ova vocantia matrem
Quid faciat mater? nili, quo trahat impetus illam.
Huc ear, atque illuc? &, dum licet, oſcula jungat?
Non ſatis eſt; [18] truncis [19] avellere corpora [20] tenta
Et teneros manibus ramos abrumpere; at [21] inde
Sanguineæ [22] manant, tanquam de vulnere, guttæ,
Parce, precor, mater, quæcunque eſt [23] ſaucia, clama
Parce precor: noſtrum laniatur in arbore corpus.
Jamque [24] vale: [25] cortex in verba noviſſima venit;
[26] Inde fluunt lacrymæ; ſtillataque ſole rigeſcunt
De ramis [28] electra novis; quæ [29] lucidus amnis
[30] Excipit, & [31] nuribus mittit geſtanda Latinis.

1 Solis filiæ. Sunt quæ dicas, à Sole, quæ etiam à fratre Phaëthonte Phaëthontiades fuerunt appellatæ. Earum nomina ſunt, Phœbuſa, Lampetie, & Phœbe: quæ cùm fratrem per quatuor menſes aſſidue flevitſent, tandem Jovis miſericordiâ in populos arbores ſunt mutatæ. 2 Cadentes & percutientes. 3 Manibus. 4 Stratæ ſuper ſepulchra jacent. 5 Quatuor menſes tranſierant. Nam ſingulis quibuſque menſibus Luna repletur. 6 Heliades. 7 Conſuetudinem plangendi. 8 se in terram proiicere.

9 Rigidos & duros eſſe factos. 10 Phaëthuſam. 11 Phaëthuſæ ſoror. 12 Subitò. 13 Phœbe. 14 Lacerare. 15 Ventres. 16 Circumdat. 17 Extra corticem ſtabat. 18 Truncus eſt pars arboris craſſior, è quâ rami enaſcuntur. 19 Abſtrahere. 20 Conatur. 21 Ex ramis. 22 Defluunt. 23 Vulnerata. 24 Vox ſalutantis eſt, cùm aliquo receſſimus, quo verbo, & qui recedit, utitur dicens, vale: & qui remanet, reſpondet, tu quoque vale: ſicut ſalve ſalutationes ſunt venientis: quibus vicibus ſimiliter utuntur & qui ſalutant, & qui ſalutati reſalutant. 25 Cortex, os dicens, verba Heliadum ultima occupavit. 26 Ex illis arboribus. 27 Rigida dura ſunt. 28 Quæ Latini ſuccinum dicuntur. Eſt autem Electrum gummi ſpecies. 29 Eridanus. 30 Quæ circa Eridanum inveniuntur. 31 Italis mulieribus.

Cycnus. *Fab.* IV.

Cycnus Sthenelei filius, materno genere Phaethontis proximus, cùm Liguriam incoleret, & in ripa Eridani amnis, quem quidam Padum vocant, vidiſſet corpus Phaethontis à ſororibus ejus ablui; pari calamitate concuſſus deſtendo propinqui interitum Deorum voluntate in volucrem cycnum abiit, qui peroſus cæleſtes ignes, paludes, ac flumina, quibus inſeneſcerat, eſt ſecutus.

fuit ? huic monſtro proles Stheneleia Cycnus,
Qui tibi materno quamvis a ſanguine junctus,
men Phaëthon, propior fuit. ³ Ille relicto
Ligurum populos, & magnas rexerat urbes,
ripas virides amnemque querelis
n implerat, ſylvamque ſororibus auctam :
eſt ⁵ tenuata viro : ⁶ canæque capillos
ut plumæ collumq; a pectore longum
tur, digitoſque ligat ⁸ junctura rubentes :
us veſtit, ⁹ teneros ſine acumine ro rum ;
cycnus avis ; ¹⁰ nec ſ cœloque Jovique
it injuſtè ¹¹ miſti memor ignis ab ¹² illo ;
etit, ¹³ patuloſq lacus ; igaemque ¹⁴ peroſus,
at, elegit contraria ¹⁵ flumina flammis.
idus interea genitor Phaëthontis & ¹⁷ expers
decoris : ¹⁸ qualis cum deficit orbem,
t ; lucemque odit ſeq; ipſe, diemque,
animum in luctus ; & ²⁰ luctibus adjicit iram
que negat mundo. ²¹ ſatis, inquit, ab ævi
a principiis fuit irrequieta, pigeque
ſine fine mihi, ſine honore, laborum.
t alter ²² agat portantes lumina currus :
eſt, omneſque dei non poſſe fatentur ;
igat ; ut ſaltem, dum noſtras ²⁴ tentat habenas,
ıtura patres aliquando fulmina ponat.
e ſciet, ignipedum vires expertus equorum,
ıerviſſe necem, qui non bene rexerit illos.
dicentem circumſtant omnia Solem
ıa ; neve velit tenebras inducere rebus
e voce rogant : ²⁸miſſos quoque Juppiter ignes
t, precibuſque minas ²⁹ regaliter addit.
it amentes ; & adhuc terrore paventes
s equos: ſtimuloſq; domans, & ³⁰ verbere ³¹ ſævit:
enim, natumque objectat, & imputat illis.

1 Interfuit.
2 Quo ſenſu ſit populus arbore, [illegible] ſuperius notatum.
3 Cygnus.
4 Cygnus in cycnum mutatus.
5 Ligurum. Ligures olim [illegible] Varron. & Macram. ita.
6 Hujus cognitionis, ex quo Genua eſt. Illi incolæ Ligures appellantur.
7 Femina ornatis [illegible]
8 Capilli cani in plumas iisdem canis fuerunt mutati.
9 Prolongatos.
10 Copulatio, nam cygnorum digiti & rubent, & mutuam cartilagine junguntur.
11 Os in rostrum obtusum ac ſine ullo acumine fuit mutatum.
12 Nec ſe aeri æthereque commiſcuit. Hoc autem ideireo fingitur, quia [illegible] nunquam ſitu-

t. 11 Jacti fulminis. 12 Jove. 13 Latine potentes. 14 Odio habitus.
tiam ſumitur, & ſignificat eum [illegible] odio habitum. 15 Ita in 7. Cumene aquæ pugnax. 16 Mœrorem declinabit Phœbi, quem ex Phaëthontis fin onceperat. 17 Sine parte ſui ſplendoris & ornatus, eoque privatus & Expers enim dicitur, quod eſt ſine parte, carens ſeu vacuus. Sic exiris dicitur, qui non ſentit dolorem. 18 Tunc enim obſcurus e ſe vid i lumen illius terris aufertur, ut cum occidit, aut Eclipſim patitur. t. 20 Lugendo ira exardeſcit. 21 Ordo eſt : Sors mea fuit ſatis irreprincipiis ævi. 1. Simul ac natus fui, vita & conditio mea nunquam k tranquilla fuit. 22 Ducat. 23 Jupiter, qui tam potens terrorifi- 24 Tenet, retinet. Eſt enim a teneo derivatum. 25 Filiis privatura. nim eſt aliquâ re charâ (ut ſunt filii atque oculi) privare. Unde ornatur, qui oculis filiiſve aut parentibus privati ſunt. 26 Deponit. 27 ſenſus eſt : Tunc Jupiter expertus vires ignipedum & velocium equoit eum, qui non rexerit bene illos non meruiſſe mortem. 28 Miſſa n Phaëthontem. 29 Imperioſe, ac eo jure quod habent reges. 30 Flagitica. 31 Furit, ac ſævitiam in equos, nihil mali meritos, exercet. Illius Heinſio ſunt ſuſpecti.

Callisto in Ursam. & Arcas in A
Fab. V, & VI.

Jupiter cum reliquias torrentis ignis
ut laborantibus opem ferret mortal
Nonacrinum montem Arcadiæ, ubi g
tur, vagaretur ; in Callistûs Lycao
amorem : cui, cum preces ut desideri
movisset, frustratasque voces suas
ad eam subiit : in Dianæ namque
jecit, ac fatigatæ ornatus pharetrâ
ut Diana, occurrit ; ac veste patre
virgo experta est. Neque ideo à Ju
delictum remissum est : nam confesti
jus incensa, ne amplius pulchritud
caperet, in ursam eam transfigura
Jove cum Arcade filio, quem erat e
dera collocatur. A Græcis autem He
Septentrio nuncupatur : & à Tethy &
Junonis iram inter cætera fidera liqu
tur, ut Hesiodus indicat. Hinc illud
astris, Callistò, renovatque suos sine fi
Ipse autem Arcas in cælum transla
dax dicitur.

AT[1] pater omnipotens ingentia mœni
[2] Circuit &, ne quid[3] labefactum v
[4] Corruat, [5] explorat ; quæ postquam firm
Roboris esse videt : terras, hominumque la
Perspicit. Arcadiæ tamen est [6] impensior i
Cura [7] suæ. Fonteſque, & nondum audent
Flumina [8] sistitur ; dat terræ gramina, fr
Arboribus, lætasque jubet revirescere sylv
Dum redit, itque [9] frequens ; in [10] virgine
[11] Hæsit ; & [12] [illegible]ccepti [13] caluere sub ossibu

1 Jupiter. 2 Circumit. 3 Ruptum, fractum. 4 Concidat, simul ruat. 5 Diligenter inquirit. Unde exploratores dicti, qui hostium consilia scrutantur. 6 Major. 7 A se amatæ : sive propter Maiam, quæ in Cyllene, Arcadiæ monte, Mercurium peperit ; sive non minus, quam Cretenses, apud senatum esse Jovem contendunt. regno à patre privatum filius restituerat. Aliquando restituere Ter. Ut suis restituam. 9 Sæpius. 10 Callistone, Lycaonis & lia : quam cum vidisset Jupiter, excellenti ejus pulchritudine c cum blanditiis ea potiri non posset, se finxerat esse Dianam, cu cissima comes erat. Hæc igitur arte compressa à Jove cum Arca set, in ursam à Junone, ne iterum Jovi placeret, mutata est. E filius Arcas, jam adultus, in venatione ferire veller, miseratione in sydera fuerunt translati, ac juxta polum, qui ab ipsis Arcticus minatus, collocati. Quod cum Juno animadvertisset, Tethyn nutr ne unquam permitteret eos in mare descendere. Ideoque Septe quam occidere dicuntur. Nonacris est etiam mons Arcadiæ. 12 Amores concepti. Ignis enim frequenter pro amore ponitur enim ligna comburuntur igne, sic juvenum corda amore dicuntur Inflammati sunt.

Callisto in Ursam. & Arcas in Arctophylaca. Fab. V, & VI.

Jupiter cum reliquias torrentis ignis persequeretur, ut laborantibus opem ferret mortalibus, cum circa Nonacrinum montem Arcadiæ, ubi genitus existimatur, vagaretur; in Callistûs Lycaonis filiæ incidit amorem: cui, cum preces ut desiderium expleret, admovisset, frustrataque voces suas intellexisset; astu eam subiit: in Dianæ namque sexum se transjecit, ac fatigatæ ornatus phareträ sagittisque, venit Diana, occurrit; ac veste pariter posita Jovem virgo experta est. Neque ideo à Junone immerenti delictum remissum est: nam confestim pellicatu ejus incensa, ne amplius pulchritudine conjugem caperet, in ursam eam transfiguravit. Quæ à Jove cum Arcade filio, quem erat enixa, inter sidera collocatur. A Græcis autem Helice, à nostris Septentrio nuncupatur: & à Tethy & Oceano ob Junonis iram inter cætera sidera liquore non tingitur, ut Hesiodus indicat. Hinc illud: Sed lucet in astris, Callisto, renovatque suos sine fluctibus ignes. *Ipse autem Arcas in cœlum translatus Arctophylax dicitur.*

AT [1] pater omnipotens ingentia mœnia cæli
[2] Circuit &, ne quid [3] labefactum viribus ignis
[4] Corruat, [5] explorat; quæ postquam firma, suique
Roboris esse videt: terras, hominumque labores
Perspicit. Arcadiæ tamen est [6] impensior illi
Cura [7] suæ. Fonteſque, & nondum audentia labi
Flumina [8] restituit; dat terræ gramina, frondes
Arboribus, lætasque jubet revirescere sylvas.
Dum redit, itque [9] frequens; in [10] vi[illegible]
[11] Hæsit; & [12] [illegible]ccepti [13] caluere su[illegible]

1 Jupiter. 2 Circumit. 3 Ruptum, fractum. 4 Concidat, simul ruat. 5 Diligenter inquirit. Unde exploratores dicti, qui hostium consilia scrutantur. 6 Major. 7 A se amitv: sive propter Maiam, quæ in Cyllene, Arcadiæ monte, Mercurium pepe[illegible] non minus, quam Cretenses, apud senatum esse Jovem c[illegible] regno à patre privatum filius restituerat. Aliqua[illegible] Ter. Ut suis restituam. 9 Sæpius. 10 Callistone, [illegible]lia: quam cùm vidisset Jupiter, excell[illegible] ejus [illegible] cum blanditiis ea protiri non posset, [illegible] dissima comes erat. Hæc igitur [illegible] set, in ursam à Junone, ne [illegible] filius Arcas, jam adultus, in [illegible] in sydera fuerunt transla[illegible] minatus, collocati. Quod [illegible] ne unquam permitteret [illegible] quam pecidere dicunt [illegible] 12 Amores concepti. [illegible] enim ligna cre[illegible] Immunati fi[illegible]

as opus lanam [2] mollire trahendo ;
ariare comas : ubi [4] fibula veſtem,
erat [7] neglectos alba capillos, [415
anu [8] jaculum, modò ſumpſerat arcum,
æbes nec Mænalon attigit ulla
[15] Triviæ. Sed *nulla potentia longa eſt.*
io ſpatium Sol altus habebat ; [æras.
illa nemus, [16] quod [16] nulla ceciderat
humero pharetram lentoſque [20] retendit
io, quod texerat herba, jacebat [420
pharetram cervice premebat.
idit [23] feſſam, & cuſtode vacantem :
jux [25] furtum mea neſciet, inquit :
[26] ſunt ò, ſunt jurgia tanti ! 425
itur faciem [28] cultumque Dianæ :
mitum virgo pars una mearum,
ta [29] jugis ? De [30] ceſpite [31] virgo
ſalve numen, me judice. dixit, [430
14 licèt, majus Jove : ridet, & audit ;
rri ſe gaudet : & oſcula jungit :
ætis nec ſic à virgine danda.
et ſylva narrare parantem
lexu : nec ſe ſine crimine [37] prodit.
ontrà, quantum modò fœmina poſſet,
im, [39] Saturnia, mitior eſſes !) 435
ugnat : ſed quæ ſuperare puella,
poterat ! Superum petit æthera victor
huic odio nemus eſt, & [42] conſcia ſylva
n [44] referens, pœnè eſt oblita pharetram
lis, & quem ſuſpenderat, arcum. [440
mitata choro Dictynna per altum
diens, & cæde ſuperba ferarum,
, viſamque vocat : clamata refugit ;
o, [47] ne Juppiter eſſet in illâ 445

1 Callifonis.
2 Filare ar-bigere lanam.
3 Variis colo-ribus ungere : quod laſciviæ virgines maxi-me facere ſo-lent.
4 A figo.
5 Ligamentum capitis, i. faſcia, qua cir-cum caput ve-teres, vel crines, vel ſerta, aut flores, aut quidvis aliud religabant
6 Conſtrinxe-rat.
7 Impexos, in-ornatos crines.
8 Telum.
9 Dianæ, quæ eadem cum Lu-nâ eſſe putatur.
10 Calliſtone.
11 Dianæ : quòd in triviis coli conſueve-rit, vel à tri-plici curſu ſub Zodiaco.
12 Meridies jam præter lap-ſus erat, aut major diei pars præterierat.
13 Ingrediatur.
14 Callito.
15 Cujus ne-moris arbores nullo unquam tempore ruc-rant cæſæ. Sic.
16 Metuere.

abibus, quam nulla ceciderat ætas. 16 Nullius ætatis homi-no contento. 17 Calliſto depoſuit. 18 In hoc nemore. 19 Fle-nta ſalis. 20 Remiſit, relaxavit : arcus enim, niſi retendatur, i. Ubi obiter notandum eſt, præpoſitionem (Re) ſæpè verbi ſign-m quo componitur, contrariam facere ; ut, Retego, quod o ; Refero, quòd ferâ cluſum erat, aperio ; Recludo cluſum o velamentum tollo ; Reſigno, ſignatum aperio ; Rereto, quod vo, & alia hujuſmodi. 21 Terrâ. 22 Poſtquam. 23 Laſſam & Stuprum. Furta enim etiam ſtupra dicuntur, quòd furtim com-no. 26 Q. d. Jurgia nequaquam tanti ſunt æſtimanda, ut pro otiendæ virginis privem. 27 Statim. Jovis tranſmutatio-nem exponit Poëta. 28 Habitum, ornatum. 29 Montibus. 30 Ab teri terra eſt cum propria herba avulſa. 31 Calliſto. 32 Ju-34 Quamvis. 35 Præponi, pluris æſtimari. 36 Immiſcet am-manifeſtat. 38 Calliſto. 39 Jun[illegible] filia. 40 Repu-n. 42 Stupri ab Jove illati. [illegible]ſylva. 44 Dilcedens. a ſubitum aliquid ſignificat [illegible]em. 47 Ne Jupi-rmâ Dianæ.

Callisto in Ursam. & Arcas in Arctophylaca. *Fab.* V, & VI.

Jupiter cum reliquias torrentis ignis persequeretur, ut laborantibus opem ferret mortalibus, cum circa Nonacrinum montem Arcadiæ, ubi genitus existimatur, vagaretur; in Callistûs Lycaonis filiæ incidit amorem: cui, cum preces ut desiderium expleret, admovisset, frustrataque voces suas intellexisset; alu eam subiit: in Dianæ namque sexum se transjecit, ac fatigatæ ornatus pharetrâ sagittisque, venit Dianæ, occurrit; ac veste pariter posita Jovem virgo experta est. Neque ideo à Junone immeruit delictum remissum est: nam confestim pellicatu ejus incensa, ne amplius pulchritudine conjugem caperet, in ursam eam transfiguravit. Quæ à Jove cum Arcade filio, quem erat enixa, inter sidera collocatur. A Græcis autem Helice, à nostris Septentrio nuncupatur: & à Tethy & Oceano ob Junonis iram inter cetera sidera liquore non tingitur, ut Hesiodus indicat. Hinc illud: Sed lucet in astris, Callisto, renovatque suos sine fluctibus ignes. *Ipse autem Arcas in cœlum transtatus Arctophylax dicitur.*

AT[1] pater omnipotens ingentia mœnia cœli
[2] Circuit &, ne quid[3] labefactum viribus ignis
[4] Corruat, [5] explorat; quæ postquam firma, suique
Roboris esse videt: terras, hominumque labores
Perspicit. Arcadiæ tamen est [6] impensior illi
Cura [7] suæ. Fonteſque, & nondum audentia labi
Flumina [8] restituit; dat terræ gramina, frondes
Arboribus, lætasque jubet revirescere sylvas
Dum redit, itque [9] frequens; in [10] virgine Nonacrinâ
[11] Hæsit; & [12] accepti [13] caluere sub ossibus ignes.

1 Jupiter. 2 Circumit. 3 Ruptum, fractum. 4 Concidat, simul ruat. 5 Diligenter inquirit. Unde exploratores dicti, qui hostium consilia scrutantur. 6 Major. 7 A se amatur: sive propter Maiam, quæ in Cyllene, Arcadiæ monte, Mercurium peperit; sive quod Arcades non minus, quam Cretenses, apud senatum esse Jovem contendunt. Justin. Hunc regno à patre privatum filius restituerat. Aliquando restituere est reddere. Ter. Ut suis restituam. 9 Sæpius. 10 Callistone, Lycaonis & Nonacridis filia: quam cum vidisset Jupiter, excellenti ejus pulchritudine captus est, ut, cum blandiùs ea protiri non posset, se finxerat esse Dianam, cujus Callisto fidissima comes erat. Hæc igitur arte compressa à Jove cum Arcadem peperisset, in ursam à Junone, ne iterum Jovi placeret, mutata est. Eam vero cum filius Arcas, jam adultus, in venatione ferire vellet, miseratione Jovis ambo in sydera fuerunt translati, ac juxta polum, qui ab ipsis Arcticus fuit cognominatus, collocati. Quod cum Juno animadvertisset, Tethyn nutricem rogavit, ne unquam permitteret eos in mare descendere. Ideoque Septentriones nunquam occidere dicuntur. Nonacris est etiam mons Arcadiæ. 11 Fixus est. 12 Amores concepti. Ignis enim frequenter pro amore ponitur à Poetis: ut enim ligna comburuntur igne, sic juvenum corda amore dicuntur ardere. 13 Inflammati sunt.

Non erat [1] hujus opus lanam [2] mollire trahendo;
Nec positas [3] variare comas: ubi [4] fibula vestem,
[5] Vitta [6] coërcuerat [7] neglectos alba capillos, [415
Et modò leve manu [8] jaculum, modò sumpserat arcum,
Miles erat [9] Phœbes: nec Mænalon attigit ulla
Gratior [10] hâc [11] Triviæ. Sed *nulla potentia longa est.*
[12] Ulterius medio spatium Sol altus habebat; [æras.
Cum [13] subit [14] illa nemus, [15] quod [16] nulla ceciderat
[17] Exuit [18] hîc humero pharetram lentosque [19] retendit
Arcus; inq; [21] solo, quod texerat herba, jacebat [420
Et pictum posita pharetram cervice premebat.
Jupiter [22] ut vidit [23] fessam, & cultode vacantem:
Hoc certè [24] conjux [25] furtum mea nesciet, inquit:
Aut si resciérit, [26] sunt ô, sunt jurgia tanti! 425
[27] Protinus induitur faciem [28] cultumque Dianæ:
Atque ait, O comitum virgo pars una mearum,
In quibus es venata [29] jugis? De [30] cespite [31] virgo
Se [32] levat; &, salve numen, me judice dixit, [430
Audiat [33] ipse [34] licèt, majus Jove: ridet, & audit;
Et sibi [35] præferri se gaudet: & oscula jungit:
Nec moderata satis nec sic à virgine danda.
Quà venata foret sylva narrare parantem
[36] Impedit amplexu: nec se sine crimine [37] prodit.
[38] Illa quidem contrà, quantum modò fœmina posset,
(Aspiceres utinam, [39] Saturnia, mitior esses!) 435
Illa quidem [40] pugnat: sed quæ superare puella,
Quive Jovem poterat! Superum petit æthera victor
Juppiter: [41] huic odio nemus est, & [42] conscia sylva.
[43] Undè pedem [44] reterens, pœnè est oblita pharetram
Tollere cum telis, & quem suspenderat arcum. [440
[45] Ecce, suo comitata choro Dictynna per altum
Mænalon ingrediens, & cæde superba ferarum,
Aspicit [46] hanc, visamque vocat: clamata refugit;
Et timuit primo, [47] ne Juppiter esset in illâ 445

1 Callisto.
2 Filare ad lanificium.
3 Variis coronis ornare quod Latius virgines mos fuit facere solent.
4 A figo.
5 Ligamentum capitis, i. fascia, qua circum caput veteres, vel ornes, vel ferci, aut flores, aut quidvis aliud religabant.
6 Confirmaverat.
7 Impexos, inornatos erat.
8 Telum.
9 Dianæ, quæ eadem cum Luna esse putabat.
10 Callistone.
11 Dianæ quòd in trivio coli consueverit, vel à triplici cursu sub Zodiaco.
12 Meridies jam præterlapsus erat, aut major dies pars præterierat.
13 Ingreditur.
14 Callisto.
15 Cujus nemoris arbores nullo unquam tempore ruerant cæsæ. nic.
16 Metum.

Sylva frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas. 16 Nullius ætatis homines. Continens pro contento. 17 Callisto deposuit. 18 In hoc nemore. 19 Flexibiles. Virg. Lenta salis. 20 Remisit, relaxavit: arcus enim, nisi retenti fuerint, molles efficiuntur. Ubi obiter notandum est, præpositionem (Re) sæpè verbi significationem, cum quo componitur, contrariam facere; ut, Retego, quod tectum erat denudo; Refero, quod serâ clausum erat, aperio; Recludo clausum patefacio: Revelo velamentum tollo; Resigno, signatum aperio; Resolvo quod textum erat dissolvo, & alia hujusmodi. 21 Terrâ. 22 Postquam. 23 Lassam & defatigatam. 24 Stuprum. Furta enim etiam stupra dicuntur, quòd furtim committantur. 25 Juno. 26 Q. d. Jurgia nequaquam tanti sunt æstimanda, ut ea voluptate hujus potiendæ virginis privem. 27 Statim. Jovis transmutationes in Dianam obiter exponit Poëta. 28 Habitum, ornatum. 29 Montibus. 30 De terrâ. Cespes autem terra est cum propria herba avulsa. 31 Callisto. 32 Erigit. 33 Jupiter. 34 Quamvis. 35 Præponi, pluris æstimari. 36 Impedit amplectendo. 37 Manifestat. 38 Callisto. 39 Juno, Saturni filia. 40 Repugnat. 41 Callistoni. 42 Stupri ab Jove illati. 43 Ex illa sylva. 44 Detegendo. 45 Hæc particula subitum aliquid significat. 46 Callistonem. 47 Ne Juppiter lateret sub formâ Dianæ.

[1] Sed, poſtquam pariter Nymphas [2] incedere vidit :
Senſit abeſſe dolos : numerumque acceſſit ad harum.
Heu quam difficile eſt crimen non [3] *prodere vultu !*
Vix oculos [4] attollit humo : nec, ut ante ſolebat.
Juncta [5] Deæ lateri, nec toto eſt agmina prima : 4
Sed filet, & læſi dat ſigna rubore [6] pudoris.
Et (niſi quòd virgo eſt) poterat ſentire Diana
[7] Mille notis culpam : Nymphæ ſenſiſſe feruntur.
[8] Orbe reſurgebant lunaria cornua nono : [4
Cùm [9] Dea [10] venatrix [11] fraternis [12] languida flamm
Nacta nemus [13] gelidum : de quo cum murmure labe
Ibat, & [14] attritas [15] verſabat rivus arenas.
[16] Ut loca laudavit : ſummas pede contigit undas ;
His quoque laudatis : Procul eſt, ait, [17] arbiter omn
Nuda ſuperfuſis [18] lingamus corpora [19] lymphis. 4
Parrhaſis erubuit : [20] cunctæ velamina ponunt :
[21] Una moras quærit : [22] dubitanti veſtis [23] adempta e
[24] Qua [25] poſita nudo patuit cum corpore crimen.
[26] Attonitæ, manibuſque [27] uterum celare volenti,
I procul hinc, [28] dixit, nec ſacros [29] pollue [30] font
Cynthia : deque ſuo juſſit [31] ſecedere [32] cœtu. [4
Senſerat [33] hoc olim magni matrona Tonantis :
Diſtuleratque graves in idonea tempora pœnas :
Cauſa moræ nulla eſt : & jam puer Arcas ([34] id ipſu
Indoluit Juno) fuerat de [35] pellice natus. 4
[36] Quò [37] ſimul obvertit ſævam cum lumine mentem
[38] Sic licet hoc unum reſtabat, adultera, dixit ;
Ut [39] fœcunda fores : fieretque injuria partu
Nota : Jovilque mei [40] teſtatum dedecus eſſet. [4
[41] Haud impunè feres : adimam tibi nempe figuran
Quâ tibi, quâque places noſtro, [42] importuna, marit
[43] Dixit : & areptis adverſâ fronte capillis [pl
[44] Sravit humi pronam. [45] Tendebat brachia [46] ſu

17 Teſtis nemo adeſt. 18 Madefaciamus, lavemus. 19 Aquis. Hauſit de g
gite lymphas. 20 Omnes Nymphæ deponunt veſtes ſuas. 21 Sola Calliſto
ſtem deponere non curat. 22 Morantı Calliſtoni. 23 Vi detracta ab aliis D
næ comitibus. 24 Veſte. 25 Depoſitâ. 26 Perculſæ Calliſtoni. 27 Vent
tumorem. 28 Diana. 29 Contamina. 30 Veteres enim omnes aquas putab
eſſe ſacras. Hæc eadem ſententia legitur in principio 2. Faſt. Inter Ha
ſuſque ad ne lavet Arcton aquis. 31 Seorſum abire, & recedere. Secedere
nim eſt ſeorſum ab hominum frequentia recedere. Hinc receſſus derivatur.
receſſus in locum ſecretiorem. 32 Conſortio, conventu. 33 Quod Calliſto à Je
erat virtata. 34 Propter id ipſum indignata eſt Juno. ſc quòd Calliſto puer
peperiſſet. 35 Calliſtone, concubina Jovis. Poſtquam Juno convertit & oc
& animum in Arcadem, è Calliſtone natum, excandeſcere verbis cœpit. 36
ſcere puerum Arcadem. 37 Poſtquam. 38 Hæc vox effectui ſervit & indig
tioni. Ferè autem Juno indignata loqui fingitur à Poëtis. 39 Concipere
Fœcundæ enim mulieres dicuntur, quæ concipiunt. 40 Tanquam teſtimo
approbatum. 41 Non abibis impunita. 42 Parùm decora, impertinens. I
portunus dicitur, qui neque loci, neque temporis, neque perſonæ habet
rationem, moleſtus. 43 Juno. 44 Proſtravit, projecit in terram. 45 Extenc
bat. 46 Humiliter orans.

Brach

cœperunt nigris [1] horrescere [2] villis [480
que manus, & [3] aduncos crescere in ungues,
ne pedum fungi: laudataque [4] quondam
ovi, [6] lato fieri deformia rictu.
eces animos, & verba superflua flectant;
oqui eripitur: vox iracunda, minaxque,
e terroris rauco de gutture fertur. 485
antiqua tamen facta quoque mansit in ursâ:
que suos gemitu testata dolores,
unque [9] manus ad cœlum & sidera [10] tollit;
nque Jovem, nequeat cum dicere, sentit.
ies, [11] solâ non ausa quiescere sylvâ, 490
mum, quondamque suis erravit in agris!
ioties per [12] saxa canum latratibus [13] acta est!
trixque metu venantum territa fugit!
ris Istruit visis; oblita [15] quid esset:
: conspectos in montibus [16] horruit ursos: 495
iitque lupos, quamvis [17] pater esset in [18] illis.
Lycaoniæ proles [20] ignara [21] parenti
adest, ter [23] quinque fere natalibus actis:
feras [24] sequitur; dum [25] saltus eligit [26] aptos,
usq; [27] plagis sylvas [28] Erymanthidis [29] ambit,
it in [31] matrem, quæ [32] restitit Arcade viso;
gnoscenti similis fuit. [34] Ille [35] refugit:
olque oculos in se fine fine tenentem
ius extimuit: propiusque accedere [37] aventi
isico fuerat fixurus pectora telo: 505
uit [40] omnipotens; [41] pariterq; [42] ipsosq; [43] ne-
t; & celeri raptos per [44] inania vento [tasque
it cœlo, [45] vicinaque sidera tecit.
imuit Juno, postquam inter sidera pellex

1 Horrida & aspera fieri.
2 Pilis. Villus autem est pilorum prioribus collectio, quales sunt in juvenis leonum & juporum. 3 Curvos. 4 Antehac. 5 A Jove. 6 Amplo oris foramine & sparso.
7 Facultas loquendi.
8 Pristinus animus.
9 Nam ursi prioribus pedibus manuum vice funguntur, eosque erigunt.
10 Attollit.
11 Deserta & ab hominibus non habitata.
12 Montes.
13 Agitata, impulsa.
14 Quæ prius venatrix fuerat.
15 Se esse ursam.
16 Cum quodam horrore timuit.
17 Lycaon. pater Callistonis.

r illos lupos: Lycaon enim in lupum mutatus fuit, ut vidimus lib. 1; ungit poeta alteram Callistûs & Arcados fabulam, & more comico, quod os quindecim factum est, quasi recens subsecutum priori annect t, quo ad cæteras fabulas pergere possit. 20 Nescius eam in ursam mutatam i Matris Callistonis, Lycaonis filiæ. 22 Filius Jovis ex Callistone. 23 uindecim natus. 24 Persequitur. 25 Sylvas. Saltus enim a saliendo, do derivatur, quod feræ in illo saltus faciant. Unde saltarii di unum & agrorum custodes. 26 Venationi idoneos. 27 Ambit. Ambitus enim nodis retia nectuntur. Plagæ autem prima brevi, retia dicuntur ad capiendas feras: Plagæ item in cœli terræve divisione dicuntur i tractus. 28 Montis Erymanthi, qui est in Arcadia. 29 Circundat, 30 Casu incurrit, sæpissenumero incido sumitur pro casu incurro, aut ovviso labor: ut, incidi in latrones. Cic. Incidi in errorem. 31 Callin ursam mutatam. 32 Mansit stare, ut ipsum exspectaret. 33 Et vi- Arcadem, filium suum, cognoscere. 34 Arcas. 35 Aufugit. 36 Ig- e matrem. 37 Volenti, cupienti. 38 Vulnus inferenti jaculo. 39 prohibuit, se ne Arcas telum dirigeret in matrem. 40 Jupiter. 42 43 Insultum tulit Callistonem & Arcadem. 44 Et abstulit removitque ium, quod Arcas ignarus perpetrasset, ni Jupiter prohibuisset. Et sic rsa unico verbo isto sustulit significantur. 44 Per aerem, qui mare dicitur, quod vacuus esse videatur. 45 Maior enim Ursa & Arctophyna sunt, ac propinqua sydera. 46 Indignata est.

Fulſit; & ad canam deſcendit in æquora [1] Tethyn, 5
[2] Oceanumque ſenem; quorum reverentia movit
Sæpe deos: cauſſámque vitæ [3] ſcitantibus inſit,
Quæritis æthereis quare [4] regina Deorum
Sedibus hoc adſim? [5] Pro me [6] tenet altera cælum.
Mentiar, obſcurum niſi nox cum fecerit orbem, 5
Nuper honoratas ſummo [7] mea vulnera cœ o
Videritis ſtellas illic, ubi [8] circulus axem
Ultimus extremum ſpatioque breviſſimus ambit.
Eſt [9] vero, cur quis Junonem lædere nolit,
Offenſámq; [10] tremat, quæ proſim ſola nocendo? 5
En [11] ego quantum egi! quam vaſta potentia noſtra e
Eſſe hominem vetui; facta eſt Dea: ſic ego pœnas
[12] Sontibus impono; ſic eſt mea magna poteſtas.
[13] Vindicet antiquam faciem, vultuſq; ferinos [5
Detrahat; Argolicâ [14] quod in ante Phoronide fec
[15] Cur non [16] & pulsâ [17] ducat Junone, meoque
Collocet in thalamo, ſocerumque Lycaona ſumat?
At vos ſi [18] læſæ [19] contemtus tangit [20] alumnæ,
[21] Gurgite cæruleo ſeptem [22] prohibete [23] Triones:
Sideraque in cœlo ſtupri mercede recepta 5
[24] Pellite: ne [25] puro tingatur in æquore pellex.

1 Tethys Cœli & Veſtæ filia fuiſſe dicitur, uxor Oceani, ac Junonis nutrix, multorumque Deorum mater.
2 Maritum Tethyos.
3 Inquirentibus.
4 Ego Juna.
5 Loco mei.
6 Occupat, poſſidet.
7 Meos dolores & cruciatus.
8 Ad Polum Septentrionalem, ubi eſt ultimus ac breviſſimus circulus, Arcticus enim & Antarcticus circuli & ultimi ſunt & aliorum breviſſimi.
9 Ironia indignationis plena. 10 Timeat me læſam. 11 Ironicè hæc dicuntur à Junone. Q. d. I rum, ac potius nihil. 12 Nocentibus, pellicibuſque meis. 13 Revocet & J piter Calliſtonem in humanam faciem potius, quam inter ſydera con ſtituan Vindicare autem hic idem eſt quod aſſerere, revocare. Sic dicimus vindic aliquem in libertatem. Vindico proprie ſignificat ulciſcor, punio, caſtigo. vid Quique necem Craſſi vindicat, ultor erit. Hinc vindicta dicitur: quor injuriam, contumeliamve illatam punimus: eſt etiam vindex ultor injuriæ. Vi dico vero compoſitum eſt ex vis & dico: qui enim ulciſcitur injuriam, vim ſ factam dicit. Aliquando eſt ab injuria, contumeliave defendo & libero, C Eſt & ſenectus naturâ loquacior, ne ab omnibus eam vitiis videar vindicare, defendere, liberare. Item attribuere, appropriare. Cic. Homerum Colop tui civem eſſe dicunt ſuum, Chii ſuum vindicant. 14 Ordo eſt: Quod ante Phoronide, i. in Io, Phoronei nepte, fecit: illa enim, cum in vaccam Juno metu fuiſſet mutata, humanæ formæ tandem à Jove fuit reſtituta. 15 pulch Ironia, quâ id concedere videmur, quod maxime nolumus. Sic Dido ap Virg. 4. Æn. 1. Sequere Italiam ventis, pete regna per undas. 16 Ejecta, r pudiatâ. 17 Eam uxorem. 18 Offenſæ. 19 Commovit. 20 Mei, quæ à T thy fui educata. Alumnus autem eſt filius, vel diſcipulus, qui ab aliquo, v litur à patre, alitur, vel inſtruitur. 21 A mari profundo, cœli puri colore ar irante. Cæruleus enim eſt, quod cœli puri colorem imitatur. 22 Arce 23 Majorem Urſam cum Arctophylace vel cum Minore. 24 Expellite. Ne Calliſto pellex & concubina Jovis, in purum mare deſcendens, illud co tainuet,

Corvus. *Fab.* VII.

Corvus volucris initio naturæ candidis pennis veſtiebatur: ſed quia Coronida Coronei filiam Indicaverat Apollini in adulterio morari, illa propter acerbiſſimum judicium flagrantis Dei ſagittis confixa, niger ex candido factus eſt. Ex hac ergo & ſ

pallu

pollone naſcitur Æſculapius : quem pater exciſum utero matris, cum ea rogo eſſet impoſita, abſtulit. Is ad Chirona à patre in Pelion montem delatus eſt, ut ab eo incrementum, ſimulque ſcientiam acciperet medendi.

Dii [1] maris [2] annuerant : agili [3] Saturnia curru
[4] Ingreditur [5] liquidum [6] pavonibus aëra pictis :
Tam nuper pictis [7] cæſo pavonibus Argo ;
[8] Quàm tu nuper eras, cum candidus ante fuiſſes,
[9] Corve loquax, ſubito nigrantes verſus in alas.
Nam fuit [10] hæc quondam [11] niveis [12] argentea pennis
Ales, ut [13] æquaret totas ſine [14] labe columbas :
Nec [15] ſervatoris vigili Capitolia voce
Cederet anſeribus, nec amanti flumina Cycno.
Lingua fuit damno : linguâ faciente loquaci,
Qui color albus erat, nunc eſt [16] contrarius albo :
Fulvior in totâ, quàm Lariſſæa Coronis,
Non fuit [17] Hæmoniâ, [18] Placuit tibi, Delphice, certe
Dum vel caſta fuit, vel [19] inobſervata : ſed [20] ales
Senſit [21] adulterium Phœbëius, utque latentem
Detegeret culpam non [22] exorabilis [23] index,
Ad [24] dominum [25] tendebat iter ; [26] quem [27] garrula
Conſequitur pennis, [28] ſcitetur ut omnia, cornix :
Auditâque viæ cauſâ, Non utile carpis,
Inquit, iter ; ne ſpernè meæ [29] præſagia linguæ.

1 Oceanus & Tethys.
2 Nutu promiſerant ſe prohibituros, ne Septentriones in mare deſcendant. Quod ideo fingitur à Poetis, quod hæ ſtellæ propter elevationem poli ſupra horizontem, neque Græcis, neque nobis occidere, i. ſub horizontem deſcendere videntur.
3 Juno Saturni filia. 4 Inrrat. 5 Tenuem ac purum. 6 Variis coloribus diſtinctis.

Currus autem Junonis à pavonibus trahi dicitur. 7 Interfecto Argo, cujus oculi caudæ pavonis à *Junone fuerunt* appoſiti, ut narravit lib. 1. 8 Corvus initio quidem fuit *candidus, ſed cum* ejus indicio Apollo cognoviſſet, Coronida amicam cum alio *quodam juvene rem habere*, eamque fagitiis interfeciſſet, puerumque Æſculapium exciſo utero extraxiſſet, pœnitentiâ ductus corvum indicem, ſibi aliquid præmii ſperantem, ex albo nigrum effecit. 9 Apoſtrophe ad corvum, quâ ſignificat Poeta, illum ſuæ loquacitatis merito pœnas deduiſſe. 10 Hic corvus. 11 Albis, ut eſt nix. 12 Albi : ut eſt argentum. 13 Similis eſſet columbis. 14 Maculâ. 15 His verbis indicat Poeta Corvum nigrum effectum eſſe, antequam Roma à Gallis Senonibus obſidione cingeretur. Tunc enim cognita eſt mira anſerum ſagacitas. De qua ſic Lucret. Er humanum longe præſentit odorem Romulidarum arcis ſervator candidus Anſer. 16 Niger, qui color albo eſt contrarius. 17 Theſſaliæ. 18 Apoſtrophe ad Apollinem, qui Delphicus dictus eſt à Delphis, ubi colebatur & oracula edebat. 19 Incuſtodita. 20 Corvus ab Apolline Coronidi cuſtos adhibitus. 21 Coronidis. 22 Qui nullis precibus poſſit flecti, ne id, quod viderat, indicaret. 23 Indicator, detector, ſc. corvus. Index enim dicitur, qui rem ſecretam ſibi notam enuntiat & detegit, quique indicium facit : indicium vero eſt ipſa detectio. Eſt præterea index in libris, quo eorum indicantur argumenta. Index etiam dicitur digitus pollici proximus, quia in re quapiam ipſicanda eo uti ſolemus. Lapis quoque, quo auri bonitatem exploramus, à Latinis Index appellatur. 24 Apollinem. 25 Ibat. 26 Corvum. 27 Loquax. Cornicem Poeta inducit ipſum corvum admonentem, ut taceat, ac quid ſibi evenerit, quia linguam corapeſcere nequiverit, narrantem. Coronis enim filia fuit Coronei regis, quæ à Neptuno adamata, ne violaretur, ope Palladis in cornicem fuit mutata, ac Palladis ipſius comes effecta. Cæterum cum Palladi nunciaſſet, Cecropis filias ciſtam, in qua Erichthonium, ex femine Vulcani natum, ipſa Pallas clauſerat, contra Deæ mandatum aperuiſſe, à comitatu Minervæ fuit repulſa. 28 Roget ut ſciat. 29 Prædictiones.

Coro

Coronis. *Fab.* VIII.

Coronis Coronei filia refert Corvo, ne indicium Apollini faceret. Cum enim Minerva Erichthonium, qui de complexu ſui in terra ciderat, ſuſtuliſſet, & comitibus ſuis Pandroſo & Herſæ, Aglauroque Cecropis filiabus ciſtula incluſum cuſtodiendum tradidiſſet, monuiſſetque omnino id ne inſpicerent: Cornix ſupra dicta, nobiliſſima virginum, cuſtodiens laxatam & inſpectam ciſtulam, cum draconem reperiſſent, divulgavit: quamobrem dea eam à ſe alienavit. Quæ cum ſolitudine in littore obſtaretur, Neptunus procul conſpecta, venere ejus incaluit; cui cum vim inferret, ab eadem dea propter virginitatem tenaciter cuſtoditam in avem cornicem converſa eſt.

QUid[1] fuerim, quid[2] ſimq; vide, meritumq; require; Invenies nocuiſſe fidem. Nam tempore quodam
Pallas Erichthonium, prolem ſine [3] matre creatam,
Clauſerat [4] Actæo textâ de vimine ciſtâ:
Virginibuſque [5] tribus [6] gemino de Cecrope [7] natis
[8] Hanc legem [9] dederat, [10] ſua ne ſecreta viderent.
[11] Abdita fronde levi denſa [12] ſpeculabar ab ulmo,
Quid facerent. [13] Commiſſa duæ ſine fraude [14] tuentur.
Pandroſos atq; Herſe; timidas vocat [15] una ſorores
Aglauros nodoſque manu [16] diducit, at intus
[17] Infantemque vident, [18] apporrectumque draconem.
[19] Acta [20] deæ [21] refero; pro quo mihi [22] gratia talis
Redditur, ut dicar [23] tutelâ [24] pulſa Minervæ;
Et [25] ponar poſt noctis avem. Mea pœna [26] volucres
Admonuiſſe poteſt; ne [27] voce pericula quærant:
At [28] puto non ultro nec quicquam tale rogantem
Me petiit: ipſa licet hoc à Pallade quæras:

1 Comes enim fui Minervæ. 2 Nunc à comitatu Minervæ repulſa contemnor. 3 Nam ex ſolo Vulcani ſemine, quod in terram ecciderat, natus eſt Erichthonius. 4 Attico vimine. Vimen eſt omne virgultum lentum & flexile, ad ligandum aptum, quaſi vincimen. 5 Pandroſo, Herſæ, & Aglauro, Palladis comitibus.

6 Biformi, quod ex parte homo, ex parte ſerpens fuiſſe vulgatus eſt. 7 Filiabus Cecropis. 8 Ex auctoritate veterum codicum verſum hunc, ſervandum dederat, ſed inconfeſſa quid eſſet, delevit Heinſius: in vulgaribus editionibus ſemper legitur. 9 Mandaverat, ſc. Pallas. 10 Palladis. 11 Abſcondita. 12 Obſervabam. Speculari enim ex edito & alto loco obſervare, & veluti è ſpecula proſpicere: à quo ſpeculatores dicti, qui vel è ſpeculis aſpiciunt, vel in bello ante exercitum explorandi gratia mittuntur. Specula autem eſt locus editus & eminens, unde aliquid eminus videri & proſpici poteſt. 13 Ciſtam, quæ ſibi concredita erat. 14 Defendunt, cuſtodiunt. 15 Sola. 16 Diſſolvit, ſeparat. 17 Erichthonium. 18 Appoſitum draconem ſibi videre viſæ ſunt, quia Erichthonius ſerpentinos habebat pedes. 19 Geſta à Cecropis filiabus. 20 Palladi ſive Minervæ. 21 Narro, nuncio. 22 Gratitudo. 23 Protectione. 24 Expulſa, ejecta. 25 Poſtponar noctuæ, quæ ſolum noctu volat. 26 Aves. 27 Loquacitate, lingua. 28 Occurrit tacitæ objectioni cornix. Poſſet enim objici, idcirco fuiſſi repulſa, quia Minervæ nunquam fuiſti grata. Reſpondet igitur ſe ita Minervæ placuiſſe, ut ſponte fuerit ab ipſa comes petita.

Quam

Quam vis irata eſt: non hoc irata negabit.
Nam me [1] Phocaïca [2] clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit: fueramque ego regia [3] virgo;
Divitibuſque [4] procis (nè me contemne) [5] petebar.
[6] Forma mihi nocuit; nam dùm per littora lentis
Paſſibus, [7] ut ſoleo, ſumma [8] ſpatiarer arenâ,
Vidit, & [9] incaluit pelagi [10] Deus; [11] utque precando
Tempora cum blandis [12] abſumpſit inania verbis;
Vim parat. & ſequitur: fugio, [13] denſumque relinquo
Littus, & in molli nequicquam [14] laſſor arenâ.
Indè Deos, hominesq, voco: nec [15] contigit ullum
Vox mea [16] mortalem: mota eſt pro [17] virgine [18] virgo,
Auxiliumque tulit. [19] Tendebam brachia [20] cœlo:
Brachia cæperunt levibus [21] nigreſcere pennis.
[22] Rejicere ex humeris veſtem [23] molibar: at [24] illa
Pluma erat; inque cutem radices egerat imas.
[25] Plangere nuda meis conabar pectora [26] palmis;
Sed neque jam palmas, nec pectora nuda gerebam.
Currebam; nec, ut antè, pedes [27] retinebat arena:
Et ſumma [28] tollebar humo. Mox [29] acta per auras
Evehor, & data [30] ſum comes [31] inculpata Minervæ.
[32] Quid tamen hoc prodeſt, ſi diro facta [33] volucris [590
[34] Crimine Nyctimene, noſtro ſuceſſit honori?

1 Phocis regio eſt Græciæ, finitima Atticæ, undè Phocaïcus declinatur. 2 Celeber, nobilis. 3 Filia regis. 4 Aprocis. Proci autem dicuntur, qui virginis mulierisve nuptias ambiunt: à precando, i. poſcendo dicti. Procari autem veteres uſurpabant pro impudenter petere: undè procax, laſcivus. 5 Poſtulabar in matrimonium. 6 Pulchritudo. 7 Nunc cornix facta: nam cornices lentis paſſibus progrediuntur. 8 Ambularem. Nam ſpatiarie eſt voluptatis cauſa ambulare. 9 Amore mei exarſit. 10 Neptunus Deus maris. 11 Et poſtquam. 12 Conſumpſit. 13 Durum & ſolidum. 14 Fruſtra defatigor: non enim effugere poteram. 15 Tetigit. commovit. 16 Hominem. 17 Me Coronide. 18 Pallas perpetua gaudens virginitate. 19 Extendebam. 20 Ad cœlum. Ut, It clamor cœlo. 21 Nigra fieri. 22 Abjicere. 23 Conabar. 24 Veſtis. 25 Ferire. 26 Manibus. 27 Detinebat. 28 Extollebar, levabar. 29 Impulſa. 30 Ut Minervam comitarer. Sic & alibi Eurybaridata ſum Talthybioque comes. 31 *Omni culpa & crimine vacans.* 32 Quid prodeſt me inculpatam ac ſine ullo crimine Minervæ comitem fuiſſe, cum Nyctimene, ob inceſtum cum patre admiſſum, in avem noctuam mutata, mihi præferatur. Nyctimene enim, Nyctei, regis Lesbi, filia, patris amore capta, clam ſe ei pro uxore ſubjecit, propter quod in noctuam mutata, ſibi nefandi ſacrilegii conſcia, reliquarum avium conſpectum fugit. 33 Noctua. 34 Ob inceſtum cum patre admiſſum.

Nyctimene. *Fab.* IX.

***Nyctimene** Nyctei filia, virgo Lesbia, nimiâ libidine effrænata in patris cubile ſe implicuit, ideoque adverſantibus deis ob admiſſum, ceſſit in noctuam: quod ſcelus ipſa nocturno tempore occultat, & in luce viſa ab omnibus volucribus petitur obnoxia.*

AN, quæ per totam res eſt notiſſima [1] Lesbon,
Non audita [2] tibi eſt? [3] patrium [4] temeraſſe cubile

1 Lesbos inſula eſt maris Ægæi. 2 A te. 3 Patris lectum. 4 Violaſſe.

Nyctì-

Nyctimenen? Avis illa quidem; ſed conſcia culpæ
Conſpectum lucemque fugit, tenebriſque pudorem
Celat; & à [1] cunctis [2] expellitur æthere toto.
Talia [3] dicenti, Tibi, ait, [4] revocamina, corvus,
Sint precor iſta malo: nos vanum [5] ſpernimus [6] omen.
Nec cœptum [7] dimittit iter: [8] dominoque jacentem
Cùm juvene [9] Hæmonio [10] vidiſſe Coronida narrat.
[11] Laurea delapſa eſt audito crimine [12] amantis:
Et [13] pariter [14] vultuſq; [15] Deo, [16] plectrumq; [17] colorq;
Excidit. Utque animus [18] tumidâ fervebat ab irâ,
Arma aſſueta rapit; flexumque à cornibus arcum
[19] Tendit; & illa ſuo toties cum pectore juncta
[20] Indevitato trajecit pectora telo.
[21] Icta dedit [22] gemitum, tractoque à vulnere ferro,
Candida [23] puniceo perfudit membra [24] cruore:
Et dixit, [25] Potui pœnas tibi, Phœbe, dediſſe
Sed peperiſſe priùs: [26] duo nunc moriemur in una.
[27] Hactenus: & pariter vitam cum ſanguine fudit.
Corpus [28] inane animæ frigus [29] letale ſecutum eſt.
Pœnitet heu [30] ſerò pœnæ crudelis [31] amantem:
Seque, quod audierit, quod ſic [32] exarſerit, odit; [615]
Odit [33] avem, per quam [34] crimen, cauſſamq; [35] dolendi
Scire coactus erat: nervumq; arcumque, manumque,
Odit; cumque manu temeraria tela ſagittas:
Collapſamque fovet: ſeraque ope vincere [35] fata
Nititur: & medicas exercet [37] inaniter artes [620]
Quæ poſtquam fruſtra tentata, [38] rogumque parari
Senſit, & arſuros [39] ſupremis ignibus artus:
Tum vero [40] gemitus (quos [41] neque enim cœleſtia tingi
Ora decet lacrymis) alto [42] de corde [43] petitos [625]
Edidit: haud [44] aliter, quam cum ſpectante [45] juvencâ,
Lactentis vituli libratus ab [46] aure,
Tempora diſcuſſit claro cava malleus ictu.
Ut tamen ingratos in pectora fudit odores:

[1] Ab omnibus, ſc. avibus. Omnes enim aves noctuam perſequuntur. [2] Ejicitur. [3] Cornici. [4] Revocationes. [5] Contemnimus, non accipimus. [6] Præſagium, augurium. Omen enim augurium, quod fit ore, quaſi Oremen: & tam de malo, quam de bono dicitur. Virg. Quod Dii priùs omen in ipſum convertant. [7] Omittit, ſc. corvus. [8] Apollini. [9] Theſſalico. ſc. Iſthye. Æmonia enim Theſſalia dicta eſt. [10] Sc. ſe. [11] Corona ex lauro confecta. [12] Amicæ Coronidis, à quâ ſe amari Apollo putabat. [13] Simul. [14] Hilaritas ac lætitia vultus. Nam vultus pro animi affectu mutatur, ut modò lætitiam, modò mœſtitiam præ ſe ferat. [15] Apollini. [16] Inſtrumentum eſt, quo cithara percutitur, ἀπὸ τῦ πλήτ]ειν, i. à percutiendo dictum. [17] Nam ex rubicundo pallidus eſt effectus, quod indignantibus evenire ſolet. [18] Ab effectu, quòd hominem tumeſcere cogat. [19] Intendit. [20] Quod nullo pacto poteſt devitari. [21] Percuſſa Coronis. [22] Ingemuit. [23] Rubro. [24] Sanguine. [25] Potui abs te puniri. [26] Et ego & infans. [27] Hæc locuta Coronis. [28] Corpus vacuum animâ & mortuum. [29] Mortiferum. [30] Poſtquam nullum remedium poterat adhiberi. [31] Apollinem qui amabat Coronidem. [32] Ira exanduerit. [33] Corvum. [34] Coronidis concubitum cum juvene Æmonio. [35] Mœrendi. [36] Mortem. [37] Fruſtrà. [38] Struem lignorum ad cremandum cadaver Coronidis. Rogus enim eſt ſtrues lignorum ad cremanda cadavera. [39] Ultimis. [40] Ingemuit Apollo. [41] Dii enim flere non poſſunt. [42] Ex imo pectore. [43] Depromptos. [44] Hac ſimilitudine oſtendit, quàm graviter gemuerit Apollo. [45] Vaccâ juniore, quæ jam vitula eſſe deſiit. [46] Vibratus, ſublatus. [47] Percutientis. Geſtum enim exprimit lanii, vitulum interficientis. Malleum enim auriculæ dextræ admovens, ictum vitulo infligit.

›lcrus, [1] injuſtaque juſta peregit :
n cineres labi ſua Phœbus eoſdem
l natum flammis uteroque [3] parentis
minique tulit [4] Chironis in antrum.
ue ſibi non [5] falſæ [6] præmia linguæ,
albas vetuit conſidere corvum.

1 Perfecit iniquas exequias funebres. Nam injuſte illam interfeciſſe ſibi Apollo videbatur. Juſtæ autem dicuntur exequiæ, quæ

duntur, ita dictæ, quod jure fierent his, qui de nobis viventes erant. 2 Paſſus eſt. 3 Matris Coronidis. 4 Chiron filius fuit Saturni, Oceani filia, cum qua in equum mutatus concubuit, Chirorum fuſtulit, propter quod geminus dicitur. Nam ex parte anteriore ex poſteriore equus videbatur. 5 Veri indicii. 6 Mercedem. Sprie dicitur id, quod tanquam loco juſtæ mercedis pro rectè factis ſolon duabus rebus contineri Rempublicam dixit, præmio, & pœna. ie & certaminibus præmia dicuntur, quæ proponuntur victoritotinus Æneas celeri certare ſagittâ invitat, qui ſorte velint, &

7 Apollo corvum ex albo nigrum fecit.

roë in Equam. *Fab.* X.

onis & Cariſiæ filia, contemtis patris veſania futura præcinuit : infanti Æſculedixit quod medicinâ mortuos ad ſuperos s eſſet, quodque eſſet ab ovo fuminis pertaturus. Patrem quoque Chirona prædmtibus cruciatum, cupidumque mortis, ex mortalium numerum venturum. Quæ cum uta, in equæ ceſſit figuram, ne adverſantia plura ederet quam prædicta Apollinis

r interea divinæ ſtirpis [2] alumno
s erat ; miſtoque oneri gaudebat honore.
[3] rutilis [4] humeros protecta capillis
tauri : quam quondam Nympha Chariclo,
in [7] rapidi ripis enixa, vocavit
Non hæc artes contenta paternas
ait : fatorum arcana [9] canebat.
[10] fatidicos concepit mente furores,
: [11] Deo, quem clauſum pectare habebat ;

1 Chiron ſemiferus, i. ex dimidia parte ferus. 2 Æſculapio Apollinis filio. 3 Flavis crinibus. 4 Habens humeros tectos. 5 Ocyroe filia ipſius Chironis. Centauri vero

ſunt Theſſaliæ a Pelion montem habitantes, qui primi equos domare, & ex iis perunt : unde factum eſt, ut à vicinis populis primum conſpecti, im humana, partim equina habuiſſe crederentur. 6 Caici. 7 Ra- : dicta, quod in ripis Caici, fluminis Myſiæ rapidiſſimi, nata fuerit. ς, ῥόη curſus. 9 Prædicebat. Canere enim aliquando fumitur pro vrædicere. Virg. Sola mihi tales caſus Caſſandra canebat. Canere ie, eſt voce modulari, cantare. Hinc canere Poetæ dicuntur, quorhythmica ratione compoſitos, cantando pronuntiare conſueverunt. virumque cano. Aliquando etiam canere pro prædicare, & divulr. Mart. Quicquid fama canit, donat arena tibi. i. quicquid fama divulgat, quæ non modo à veritate, ſed etiam à forma veritatis reu in Amphitheatro fieri potuiſſe oſtendis. 10 Vaticinandi ac futura mpetus. 11 Spiritu divino.

Aſpicit

Aſpicit [1] infantem, Totique [2] ſalutifer orbi
Creſce, puer, [3] dixit: Tibi ſe mortalia ſæpe
Corpora [4] debebunt; animas tibi reddere ademtas
Fas erit; [5] idque ſemel Diis indignantibus auſus,
Poſſe dare hoc [6] iterum flammâ prohibebere [7] avitâ
Eque Deo corpus fies [8] exſangue; Deuſque,
Qui modo corpus eras; [9] & bis tua fata novabis.
Tu [10] quoque, chare pater, non jam [11] mortalis &
Omnibus [12] ut maneas, naſcendi lege creatus; [æviſ
Poſſe mori cupies tum, cum cruciabere diræ
Sanguine [13] ſerpentis per [14] laucia membra recepto:
Teq; ex [15] æterno [16] patientem [17] Numina mortis
Efficient; [18] tripliceſque Deæ tua fila [19] reſolvent.
Reſtabat [20] fatis [21] aliquid: ſuſpirat ab imis
Pectoribus, lacrymæque genis labuntur obortæ:
Atque ita, [22] Prævertunt, inquit, me fata; vetorque
Plura loqui; vociſq; meæ [23] præcluditur uſus
Non fuerant [24] artes [25] tanti, quæ numinis iram
Contraxêre mihi; mallem neſciſſe futura.
Jam mihi [26] ſubduci facies humana videtur:
Jam cibus herba placet; jam [27] latis currere campis
[28] Impetus eſt; in equam, cognataq; corpora [29] vertor.
Tota tamen [30] quare? [31] Pater eſt mihi nempe biſor-
Talia dicenti pars eſt extrema querelæ [mis
Intellecta parum: [33] confuſaque [34] verba fuere.
Mox, nec verba quidem, nec equæ ſonus ille videtur;

1 Æſculapium. Infans dicitur proprie qui nondum fari cæpit. Et accipitur infans pro brutorum animalium, & avium fœtu. Sumitur & pro ſtulto, & quaſi loqui neſciente. 2 Salutem adferens & tribuens omnibus hominibus. Æſculapius enim adeo præſtans medicina fuit, ut etiam Hippolytum ab inferis revocaverit, propter quod à Jove fulmine fuit extinctus, ac poſtea Deus effectus. 3 Ocyroe. 4 Obligata, devincta erunt tibi. Debeo enim idem eſt, quod obligatus ſum. Pertinet ad omnia quibus devincti ſumus. 5 Animas reddere ademptas. 6 Secundo. 7 Fulmine avi Jovis. Avitum enim eſt, quod ab avo, aut avia ad nos pervenit. 8 Sine ſanguine, mortuum, i. morieris. Exangue enim corpus cadaver notat. Virg. Corpuſque exangue ſepulchro Reddit Hectoreum. Proprie enim exangue id dicitur, quod eſt ſine ſanguine. Interdum pallidum, quod pallentes videantur ſanguine carere cum ſanguis per extrema diffuſus ſit cauſa roboris: contra recedente ſanguine, ſubito palleſcimus, ut in metu videmus accidere. cum ſanguis ſe recipit ad interiora. 9 Et tuam vitam bis renovabis, ſc. ſemel, natus ex Apolline & Coronide, & ſecundo à morte & conflagratione fulminis in cœlum ſublatus, & Deus factus. 10 Patri quoque Chironi Ocyroe exitum prædicit. 11 Immortalis: cum enim ei ſagittas Herculis tractanti una ex iis decidiſſet in pedem, amens dolore precibus à Jove impetravit, ut ſibi, quamvis immortali, mori liceret. Poſt mortem vero inter ſydera relatus Sagittarii nomen obtinuit. Unde Ovid. in Faſt. Nona dies aderat, cum te, juſtiſſime Chiron, Bis ſeptem ſtellis corpore cinctus eras. 12 Quamvis. 13 Hydræ, quæ, cum centum capita haberet, ab Hercule fuit interfecta: ejus ſanguine Herculis ſagittæ tinctæ, inſanabilia vulnera inferebant. 14 Vulnerata. 15 Ex immortali. 16 Mortalem. 17 Dii. 18 Parcæ, quæ tres dicuntur eſſe, Lacheſis, Atropos & Clotho. Lacheſis dicitur à λαγχανειν, quod ſortiatur exitus: Atropos ἀπὸ τῆς μὴ τρέπεσθαι, quod fata inevitabilia ſint: Clotho à κλώθειν, quod ea quaſi præſtituat & deſtinet quæ cuique toleranda ſunt. 19 Nam in earum filis cujuſque vita eſſe dicitur, donec fila frangantur. 20 De fatorum arcanis, quæ referre inſtituerat Ocyroe. 21 Dicendum. 22 Occupant & impediunt. Nam in fatis erat, ut verteretur in equam. 23 Inſidioſe intercipitur. Alioqui præcludere eſt intercludere, præcidere. 24 Vaticinandi & futura prædicendi. 25 Tanti à me æſtimandæ ſeu faciendæ non fuerunt, ut ira Deorum humanam amitterem figuram. 26 Auferri, ſubtrahi. 27 Per ſpatioſos campos. 28 Cupiditas eſt mihi currendi. Eſt figura loquendi Græca. 29 Mutor. 30 Sc. convertor in equam. 31 Chiron. 32 Utramque habet formam, & heminis, & equi. 33 In unum mixta. 34 Ocyroes

Sed

Sed ſimulantis equam: parvoq; in tempore certos
Edidit hinnitus; & [1] brachia movit in herbas.
Tum digiti [2] coëunt, & quinos alligat [3] ungues
[4] Perpetuo cornu levis ungula: crevit & oris.
Et colli ſpatium; longæ pars maxima [5] pallæ
Cauda fit; atque [6] vagi crines per colla jacebant,
In dextras abiere [7] jubas; pariterque novata eſt
Et vox & facies: [8] nomen quoque monſtra dedere.

1 Quibus verbis innuit, brachia in pedes anteriores tuiſſe commutata. 2 Conjunguntur. 3 Calceus corneus, pedes muniens eorum animalium, quæ digitos non habent. 4 Continuo. 5 Palla eſt muliebre veſtimentum, ita dictum, quòd pallam & foris eo utebantur. 6 Diſperſi. 7 Crines à collo pendentes. 8 Nam ἵππος, i. e. equa, fuit appellata.

Battus in indicem. *Fab.* XI.

Apollo Jovis & Latonæ filius, cùm pecus Admeti Pheretis filii paſceret, fiſtulæ cantu ſolitudinem protegens, boves ejus in agros Pyliæ regionis progreſſæ ſunt: quas Mercurius avertit, & in ſylva occulit. Quod cùm Battus Nelei filius equas paſcens vidiſſet, Mercurius ut indicium premeret, ex armentis formoſiſſimam vaccam ei conceſſit. At ille diſcedenti affirmavit, lapidem priùs, quam ſe, quicquam indicaturum. Deus verò ut mortalis fidem experiretur, paulò poſt mutata figura ad eundem reverſus eſt, ſimulavitque ſe amiſſas boves quærere; & præmium promittens, ſi demonſtraſſet. At ille cùm ſub quo monte paſcerentur oſtendiſſet, Mercurius perfidia ejus offenſus, in lapidem eum mutavit; qui ab eventu Index circa Pylion vocatur.

1 FLebat, opemque tuam fruſtra Philyreius heros,
Delphice, poſcebat: ſed nec [2] reſcindere magni
[3] Juſſa [4] Jovis poteras; nec, ſi reſcindere poſſes,
Tunc aderas: [5] Elin [6] Meſſeniaque arva [7] colebas.
[8] Illud erat tempus, quo te [9] paſtoria pellis
Texit; onuſque fuit baculum ſylveſtre ſiniſtræ;
[10] Alterius, [11] diſpar ſeptenis fiſtula cannis.
Dumque amor eſt curæ, dum te tua fiſtula [12] mulcet,
Incuſtoditæ Pylios memorantur in agros
Proceſſiſſe [13] boves: videt [14] has Atlantide Maia

1 Mutationem Batti in lapidem indicem nunc Poëta ſubjungit. 2 Mutare, irrita facere. Ter. Mihi non videtur quod ſit factum legibus, reſcindi poſſe. Reſcindi verò propriè teſtamenta dicuntur cùm rumpuntur atque irrita fiunt. 3 Mandata. 4 Qui Oeyroën in equam commutavit. 5 Elis eſt urbs Peloponneſi, ab Eleo, Tantali filio, ſic appellata, vel ab Eleo Neptuni filio. 6 Meſſena & regio & urbs fuit Peloponneſi. 7 Habitabas. Virg. Pallas, quas condidit arces, ipſa colat. Hinc cultores habitatores dicuntur. 8 Apollinis Metamorphoſin in paſtorem obiter deſcribit Poëta. 9 Quo tempore veſte paſtorali, ex pellibus confectâ indutus fuiſti. 10 Siniſtræ. Nam dextræ onus erat baculus. 11 Inæqualis, tibia ex ſeptem cannis inæqualibus confecta. Sic. Virg. Ecl. 2. Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis Fiſtula. 12 Solatur, delectat. 13 Vaccæ. *14 Boves, i. vaccas.*

[1] Natus; & arte ſua ſylvis occultat [2] abactas.
Senſerat hoc [3] furtum nemo, niſi notus in illo
Rure ſenex. Patrum vicinia tota vocabant.
Divitis [4] hic [5] ſaltus [6] herboſaque [7] paſcua [8] Nelei,
Nobiliumque greges cuſtos ſervabat equarum.
[9] Hunc [10] timuit, blandaq; manu [11] ſeduxit; &, [12] ejus
Quiſquis es, hoſpes, ait, ſi forte armenta requiret
Hæc aliquis, [13] vidiſſe nega: neu [14] gratia facto
Nulla rependatur, nitidam cape præmia vaccam;
Et dedit. [15] Acceptâ, voces has reddidit [16] hoſpes;
Tutus eas; lapis iſte prius tua furta loquatur;
Et lapidem oſtendit. [17] Simulat Jove [18] natus abire,
[19] Mox [20] redit [21] &, verſâ pariter cum voce figurâ,
Ruſtice, vidiſti ſi quas hoc limite, dixit,
Tre boves; fer opem: furtoque ſilentia deme;
Juncta ſuo pretium dabitur tibi femina tauro.
At [22] ſenior, poſtquam merces [23] geminata, ſub illis
Montibus, inquit, erunt; & erant ſum montibus illis.
Riſit [24] Atlantiades: &, Me mihi [25] perfide, prodis?
Me mihi prodis? ait: [26] perjuraq; pectora [27] vertit
In durum [28] ſilicem; qui nunc quoq; dicitur [29] Index:
Inque [30] nihil merito vetus eſt infamia ſaxo.

[1] Mercurius Maiæ filius. [2] Abductas. Propriè enim abigi dicuntur armenta, i. abduci, furto tolli. Undè abactores vocantur pecorum fures, quos quidam abigeos vocant. Abigo autem propriè eſt expello, quaſi extra ago. Hinc abigere muſcas à facie dicimus: abigere oves à præſe. Et abacti magiſtratibus dicuntur, qui coacti deſeruerunt imperium, quaſi à magiſtratu expulſi. [3] Boum à Mercurio abactarum. [4] Battus. [5] Sylvas. [6] Herbis ac graminibus plena. [7] Paſcua ſunt, in quibus pecudes paſcuntur. [8] Neleus fuit pater Neſtoris, regis Pyli. [9] Battum. [10] Mercurius veritus eſt. [11] Seorſum duxit. Seducere enim propriè eſt ſeorſum ducere, ab aliis deducere & ſejungere. Ter. Poſt Pamphilus me ſolum ſeduxit foras. Accipitur & pro decipere, & in fraudem inducere. Ter. Etiam nunc me ſeducere iſtis dictis poſtulas? [12] Batto. [13] Sc. te, i. dic te non vidiſſe. [14] Et ut aliqua gratitudo facto tuo referatur. [15] Vaccâ. [16] Battus ſic locutus eſt. [17] Præ ſe fert ac oſtendit ſe velle abire, cùm tamen nollet. Simulamus enim falſa, ſeu ea eſſe, quæ non ſunt. Cic. Simulabat ſe Romam rediturum, cùm in Africam navigaturus eſſet. Diſſimulamus autem vera, ſeu ea non eſſe, quæ ſunt. Virg. Diſſimulare etiam ſperaſti, perfide, tantum Poſſe nefas? [18] Mercurius Jovis & Maiæ filius. [19] Paulò poſt. [20] Revertitur ad Battum Mercurius. [21] Et unà cum voce mutata forma, ne agnoſceretur. [22] Battus. [23] Præmium duplicatum. [24] Mercurius nepos Atlantis ex Maia. [25] Violator fidei. [26] Quæ jusjurandum violaverant. [27] Commutavit. [28] Silex eſt lapis durus, ex quo ignis excuti ſolet. [29] Lapis quo auri argentique bonitatem exploramus; qui & Lydius lapis appellatur. [30] Lapis enim nihil mali commiſit.

Aglauros in lapidem. *Fab.* XII.

Athenis virgines per ſolemne ſacrificium caniſtris Minervæ ferebant pigmenta: inter quas à Mercurio eminens ſpecie conſpecta eſt Herſe Cecropis filia. Itaque aggreſſus eſt ſororem ejus Aglauron, precatuſque eſt, ut ſe Herſe ſorori ſuæ jungeret. At illa cùm pro miniſterio aurum ſibi poſciſſet; Minerva graviter offenſa eſt avaritia ejus: ob quam etiam ciſtulam traditam ſoroni-

cuſtodiendam adverſus prædictum cùm e-
, Invidiæ noviſſimè imperavit, eam ſororis
exacerbare fortunio: diuque cruciatam in
mutavit.

ſe ſuſtulerat paribus [2] Caducifer alis: 710
lunychioſq; volans agros, gratamq; [4] Minervæ
abat [5] humum, cultique [7] arbuſta [8] Lycæi.
die caſtæ de more puellæ
ppoſito feſtas in Palladis arces
natis portabant ſacra caniſtris. 715
ertentes [10] Deus aſpicit ales: iterque
in rectum, ſed in orbem curvat eundem.
icris viſis rapidiſſima [12] miluus extis,
imet, & denſi circumſtant ſacra miniſtri,
ir in gyrum; nec longius audet abire: 720
ſuam motis avidus circumvolat alis:
[15] Actæas agilis [16] Cyllenius arces
r curſus; & eaſdem [18] circinat auras.
lendidior, quàm cætera ſidera, [19] fulget
& quanto te, Lucifer, aurea [20] Phœbe; 725
ginibus præſtantior omnibus Herſe
tque [21] decus pompæ, comitumque ſuarum.
[22] forma Jove [23] natos: & [24] æthere pendens
cùs exarſit, quàm cùm [25] Balearica [27] plumbum
[29] jacit: volat illud, & incandeſcit eundo;
non habuit, ſub nubibus invenit, ignes. [730

1 Aglauri, filiæ Cecropis Atheniarum regis, mutationem in ſaxum Poëta annectit. Mercurius enim poſt Batum in lapidem mutatum, fortè inter virgines Athenienſium, ſacra Minervæ celebrantes, vidit Herſen Cecropis filiam, omnium formoſiſſimam: quâ cum aliter potiri non poſſet, Aglauron ſororem illius rogavit, ut ſibi opem ferret. Ea operam ſuam pollicetur, dummodò ſibi pecunia tribuatur. Id cùm feciviſſet Pallas, ob ci-

que apertam irata in quâ Erichthonium cluſerat, ei Invidiam immiſit, dicta cùm Mercurio repugnaret, ne aſpectu Herſes emptæ frueretur, in eo fuit mutata. 2 Mercurius caduceum ferens. Eſt enim Caduceus vel virga Mercurii, quâ ille ad diſcrdias & diſcordias tollendas utebatur: à dicta, quòd contentiones & bella cadere faciat. Hæc ergo virgâ pax figur. Undè Caduceator legatus dicitur, pacem petens: de ea latius dictum, Lib. I. verſ. 671. 3 Atticos. Munychia enim promontorium eſt Portus Athenarum, à Munycho dicta, qui illic ædificavit templum Munychiæ. 4 Palladi, i. terram Atticam quæ Minervæ gratiſſima eſt. 5 Deficiebat. 6 Terram. 7 Arbores, aut loca arboribus conſita. 8 Ex Ariſtotelicis diſputationibus. Nam Lycæum eſt gymnaſium Athenis, ambulans Ariſtoteles de Philoſophiâ diſſerebat. 9 Ex arce Palladis. Virius. 11 Hac ſimilitudine Poëta oſtendit, quomodo in orbem Mercurius averit, ut diutiùs aſpectu Herſes amatæ frueretur. 22 Avis eſt rapax, rum volat. 13 Miniſtros extra cuſtodientes. 14 Movetur in orbem & . 15 Athenienſes. Actea enim Attica eſt, quod fere tota ſit littoralis, m littus dicitur. 16 Mercurius à Cyllene monte Arcadiæ. 27 Fle-

it volatus. 18 Circumdat, circumit, Propriè circino rotundum facio um duco. Circinus. 19 Splendet. 20 Luna. 21 Gloria. 22 Pulr Herſes. 23 Mercurius. 24 In aëre. 25 Non aliter amore eſt in-. 26 Quâ Balearium inſularum incolæ maximè utuntur. Baleares diinſulæ duæ Hiſpaniæ adjacentes, & haud longè inter ſe diſtantes: & à cognominibus accepti, Majores & Minores, nunc vulgò Majorca & appellantur. Dictæ autem Baleares ἀπὸ τῦ βάλλειν, i. à jaculandi; quod fundæ jaculatione Baleares peritiſſimi habiti ſunt. 27 Plumbum. 28 Inſtrumentum eſt è funiculo factum, quo funduntur, i. jaciuntur lapides. Ab hac funditores vocati, qui fundis magnis dimicant. pit.

ab hac funditores vocati

1 V

[1] Vertit iter, [2] cœloque petit diversa relicto:
[3] Nec se dissimulat. [4] *Tanta est fiducia formæ.*
[5] Quæ quanquam justa est; cura tamen adjuvat illam:
[7] Permulcetq; comas, [8] chlamydemq; ut pendeat aptè,
Collocat; ut [9] limbus, totumq; appareat aurum: [735
Ut teres in dextra, qua somnos ducit & arcet,
[10] Virga sit: ut terris niteant [11] talaria [12] plantis.
[13] Pars [14] secreta [15] domus [16] ebore, & [17] testudine cultos
Tres habuit thalamos: quorum tu, Pandrosu, dextrum,
Aglauros [18] lævum, medium possederat Herse. [740
Quæ [19] tenuit lævum, venientem prima notavit
Mercurium: nomenque Dei Kitarier ausa est.
Et causam adventûs. Cui sic respondit Atlantis
Pleioneſque nepos: Ego sum, qui jussa per auras 745
Verba patris porto. Pater est mihi [20] Juppiter ipse.
Nec fingam [21] causas: tu tantum [22] fida [23] sorori
Esse velis, [24] prosilque meæ matertera dici.
Herse causa viæ, faveas oramus amanti. [750
[25] Aspicit [26] hunc oculis isdem, quibus [25] abdita nuper
Viderat Aglauros flavæ secreta Minervæ:
Proque ministerio magni sibi ponderis aurum
Postulat: [27] interea tectis excedere cogit. [bem,
[28] Vertit ad [29] hanc [30] torvi [31] dea bellica luminis or-
Et tanto penitus traxit suspiria motu, 755
Ut pariter pectus, positamque in pectore sorti
[32] Ægida concuteret. Subit, [33] hanc arcana [34] profanâ
[35] Detexisse manu tum, cùm [36] sine matre creatam
[36] Lemnicolæ stirpem contra data fœdera vidit;

[1] Convertit ac mutat iter Mercurius. Cùm enim esset in cœlum iturus, in terras descendit. [2] Quò iter & volatum direxerat. [3] Nec se occultat esse Mercurium. [4] Adeò enim formosus erat, ut nulla occultatione opus esset. [5] Fiducia formæ & pulchritudinis. [6] Formam. [7] Pectit capillos. [8] Componit pallium ita, ut antè ex omni parte penderat. Chlamys proprie est vestis militaris pallio brevior, quæ aliis vestibus superimponebatur. [9] Ut limbus totus aureus appareat. Est autem limbus pars infima vestis muliebris, imos pedes contingens. [10] Caduceus, quo Mercurius dat somnos, adimitque, Et lumina morte resignat, ut supra. Teres est quòd undique nodis caret. [11] Mercurii talata calceamenta. [12] Pulchris pedibus. [13] Interiorem partem domus Cecropis describit, in qua thalami filiarum erant. Græcis Gynæceum vocatur. [14] Interior. [15] Ædium Cecropis. [16] Eburneâ testudine, i. eburneâ fornice sive camera testudine tegminis instar convexa. [17] Testudo propriè est animal tardigradum, à testa, qua tegitur, nomen habens. Est item testudo machina bellica, tabulatis contexta, itadicta, quod sub tecto valido ex tabulatis opere imbricato confecto, milites tuti quasi sub testâ, muros urbis inimicæ aggrediuntur. Testudo item dicebatur congregata militum multitudo conferis scutis tecta adversus impetum lapidum, aliorumque telorum desuper incidentium. Est item Testudo musicum instrumentum. Sinistrum thalamum. [18] Ea erat Aglauros. [19] Qui rex est & Deorum & hominum. [20] Excogitabo & commenticias rationes adventus mei. [21] Fidelis. [22] Herse. [23] Sobolis. [24] Matertera est matris soror, quasi mater altera. [25] Mercurium. [26] Erichthonium in cista clausum. [27] Dum aurum adferret Mercurius, cogit Aglauros Mercurium exire domo. [28] Convertit. [29] Aglauron. [30] Torvos oculos qualesiratis esse solent. [31] Pallas, quæ & Bellona dicitur. [32] Ægis munimentum est pectoris a rerum à Vulcano fabricatum, habens in medio Gorgonis caput, quo Pallas uti solet. Ægis autem scutum est: scuta n. veterum ex tergoribus caprinis conficiebantur, αἴξ, αἰγὸς Græcis capram denotat. [33] Aglauron. [34] Impia, scelesta. Profanum autem dicitur irreligiosum, & à religione remotum. Profani item dicebantur sacris non initiati, qui à fano & sacris arcebantur, quasi procul à fimo, i. e. æde sacra. Virg. Procul ô procul este profani. [35] Aperuisse. [36] Quia Erichthonius ex solo semine Vulcani, quod in terram cecidit, cùm Palladi pudorem extorquere vellet, natus est. [37] Vulcani, qui infans à Jove in Lemnum, insulam littoris Thracici, de cœlo erat dejectus, eamque postea incolebat.

Et gratamque Deo fore jam, gratamq; [2] sorori: 760
Et direm sumpto quod avara poposcerit, auro.
Protinus [3] invidiæ [4] nigro [5] squallentia tabo
Tecta petit. [6] Domus est imis in vallibus [7] antri
[8] Abdita, sole carens, non ulli pervia vento;
Triſtis, & [9] ignavi pleniſſima frigoris; & quæ 765
Igne vacet semper, [10] caligine semper abundet.
[11] Huc ubi pervenit belli [12] metuenda virago;
Conſtitit ante domum, ([13] neq; enim succedere tectis
Fas habet) & poſtes [14] extrema cuſpide pulſat. [770
[15] Concuſſæ [16] patuêre fores: videt intus [17] edentem
[18] Vipereas carnes, vitiorum alimenta ſuorum,
Invidiam; [19] viſâque oculos avertit. At [20] illa
Surgit humo pigra; ſemeſarumque relinquit
[21] Corpora ſerpentum: paſſuque incedit inerti. 775
Utq. [22] deam vidit formâq; armiſq; [23] decoram;
Ingemuit; vultumque ima ad [24] ſuſpiria duxit.
Pallor in ore ſedet: macies in corpore toto:
Noſquam recta [25] acies: [25] livent rubigine dentes:
Pectora felle virent. Lingua eſt [27] ſuffuſa veneno 780
Riſus abeſt; niſi [28] quem [29] viſi [30] movere dolores
[31] Nec fruitur ſomno, vigilacibus [32] excita curis:
Sed videt [33] ingratos, [34] intabeſcitque videndo,
Succeſſus hominum. [35] Carpitque & [36] carpitur una;
[37] Suppliciumq; ſuum eſt. [38] Quamvis tamen oderat [39] 785
Talibus adfata eſt breviter Tritonia dictis: [illam;
[40] Infice [41] tabe tua natarum [42] Cecropis unam,
Sic opus eſt. Aglauros ea eſt. [illegible] plura locuta
Fugit: & impreſsâ telluremreppulit haſta.
[43] Illa [44] deam [45] obliquo fugientem lumine, [46] cernens;

1 Mercurio, ob pietatem percussam. 2 Herſæ, quia illam ex avaritia Mercurio profiteretur. 3 Primum invidiæ conatum describit poeta, deinde Invidiam ipsam. Est autem Invidia dolor conceptus ex alienæ proſperitate: vel ægritudo animi, quæ propter res secundas alterius ſuſcipitur, quæ nullam jacturam afferant invicem: ut eam Cicero definit Tusc. 4. Differt invidia ab odio, quod illa occulta ſit, hoc ſæpe apertum: illa nascatur ex alterius rebus ſecundis, quæ mihi invidenti nocent; hoc ex quo quod læſiſſe, vel læſurus videatur, quem odimus. Notanda eſt interim incomparabilis illa ac verè poetica deſcriptio, omnibus numeris abſolutiſſima. 4 Nigra ſanie. 5 Sordida. 6 Invitiæ. 7 Speluncæ. 8 Abſcondita. 9 Pigri, ab effectu, quod ignavos & pigros homines efficiat. 10 Tenebris. 11 Ad hanc invidiæ domum. 12 Pallas, quæ a Latinis Bellona vocatur, quod in bello maxime ſit timenda. 13 Palladi, ut quæ eſt Dea, non licet Invidiæ domum ingredi. 14 Mucrone haſtæ: Pallas enim haſtam geſtare memoratur. 15 Pulſæ. 16 Apertæ ſunt. 17 Invidiam. 18 Viperarum quæ ſic ſunt appellatæ, quod vi pariant. Nam etiam diſrumpi, cum pariunt traduntur. 19 A viſa Invidia Pallas oculos avertit, ne diutius ſpectaret. 20 Invidia. 21 Carnes. 22 Palladem. 23 Pulchram, eminentem. 24 Cum enim vultum Deæ vidiſſet hilarem, Invidia dolore affecta, ſuſpiravit. 25 Oculorum. Invidi enim non recto, ſed obliquo intuntur viſu. Acies enim interdum ſignificat oculi lumen. Aliquando acumen falcis, gladii, & ſimilium, quæ ſecant. Item pro exercitu inſtructo. Atque interdum pro ipſo congreſſu & prælio. Per tranſlationem ſumitur pro ingenii perſpicacitate. 26 Lividi & plumbei coloris ſunt. 27 Perfuſa, infecta. 28 Riſus. 29 Non ipſius, ſed aliorum. Invidi enim & alienis malis gaudent, & bonis dolent. 30 Excitarunt, fecerunt. 31 Nec dormire poteſt. 32 Concita, ſtimulata. 33 Non gratos, ac ſibi diſplicentes. 34 Paulatim conſumitur. 35 Simul ledit. 36 Et ſimul leditur. 37 Et ſibi ipſi eſt pœna. Invidus enim ſe ipſum ſemper rodit, paulatimque conſumit: nec vanum proverbium, Summa invidia torquet auctorem. 38 Ordo eſt: Quamvis Tritonia oderit illam, tamen ei allocuta eam talibus. 39 Invidiam. 40 Contumina. 41 Veneno tuo. 42 Aglauron Cecropis filiam. 43 Invidia. 44 Palladem. 45 Obliquis oculis, qualibus invidi aſpicere ſucceſſus aliorum ſolent. 46 Aſpicies.

Mur[illegible]

Murmura parva dedit: [1] ſucceſſurumq; Minervæ
Indoluit: baculumque capit, quod ſpinea totum
Vincula cingebant: adopertaque nubibus atris,
Quacunque ingreditur, florentia [2] proterit arva.
Exuritque herbas, & ſumma cacumina carpit:
Affatuque ſuo populos, urbeſque, domoſque
Polluit: & tandem [3] Tritonida conſpicit arcem,
[4] Ingeniis opibuſque, & [5] feſtâ pace [6] virentem:
Vixq; [7] tenet lacrymas; quia nil lacrymabile cernit.
Sed poſtquam thalamos intravit Cecrope natæ;
[8] Juſſa facit: pectuſq; manu [9] ferrugine tinctâ
Tangit: & [10] hamatis [11] præcordia ſentibus implet:
Inſpiratque nocens [12] virus: [13] piceumq; per oſſa
[14] Diſſipat, & medio ſpargit pulmone, venenum.
[15] Neve mali ſpatium cauſſæ per latius errent;
[16] Germanam ante oculos, fortunatumq; ſororis
Conjugium, pulchrâq; [17] Deum ſub imagine ponit,
Cunctaque magna facit: quibus irritata, dolore
[18] Cecropis occulto [19] mordetur: & anxia nocte,
Anxia [20] luce gemit; [21] lentâque miſerrima tabe
[22] Liquitur, ut glacies [23] incerto ſaucia ſole;
Felicisque bonis non ſeciùs [24] uritur Herſes;
Quàm cùm ſpinoſis ignis ſuppoſitus herbis;
Quæ neq; dant flammas [25] leniq; tepore cremantur.
Sæpe mori voluit; ne quicquam tale videret:
Sæpe velut crimen rigido narrare [26] parenti.
Denique in adverſo venientem limite ſedit
Excluſura [27] Deum: [28] cui blandimenta, preceſque
Verbaque [29] jactanti mitiſſima, Deſine, dixit:
Hinc ego me non ſum niſi te motura repulſo.
Stemus, ait, [30] pacto, velox [31] Cyllenius iſto;
[32] Cælataſque fores virgâ [33] patefecit. At [34] illi
Surgere conanti partes, quaſcunque ſedendo
Flectimur, ignavâ nequeunt gravitate moveri.
[35] Illa quidem [36] recto pugnat ſe attollere [37] trunco:
Sed genuum [38] junctura [39] riget, [40] iriguſq; per ungues

1 Indoluit quod *Minerva* (cujus juſſa jam erat executura) optato ſucceſſu fruitura eſſet.
2 Proſternit.
3 Athenarum arcem, Palladi dicatam. 4 Propter multitudinem præſtantiſſimorum & artificum, & oratorum, & philoſophorum hoc dicit.
5 Ab effectu Nam tempore pacis feſti celebrantur.
6 Florentem.
7 Continet.
8 A Pallade.
9 Ferri rubigo *ferrugo* vocatur.
10 Recurvis ſpinis: qualis eſt hamus.
11 Cor, quod ſedes curarum dicitur.
12 Venenum.
13 Nigrum.
14 Diſpergit.
15 Ne cauſæ doloris longiùs abſint, efficit ut felicitatem ſororis ſemper antè oculos cum maximo dolore & cruciatu habere videatur.
16 Sororem Herſen. 17 Mercurium. 18 Aglauros Cecropis filia: eſt enim nomen patronymicum feminium. 19 Cruciatur. *Mordere* enim aliquando eſt dolore afficere. Cic. Valde me *momordêrunt* epiſtolæ tuæ de Attică noſtrâ. Propriè eſt dentibus lædere. Item calumniari, lædere. 20 De die. 21 Corruptione quæ paulatim fit. 22 Liqueſcit, atque ut nix ad Solem conſumitur. 23 Debili ac parùm vehementi Sole: *incertus* autem *ſol* dicitur, cum nubilos ô cælo nunc ſplendet, nunc nubibus reconditur. 24 Affligitur. 25 Lento calore. 26 Severo patri Cecropi. 27 Mercurium. 28 Mercurio. 29 Fruſtra dicenti: eſt enim *jactare* interdum inaniter loqui. Virg. *Talia jactanti*. Interdum eſt oſtentare. 30 Iſto modo, ut te hinc non moveas, niſi me repulſo. Nunquam autem me hinc repellere poteris: tu igitur hic ſemper manebis. Conceſſio ironica. 31 Mercurius, a *Cyllene* Arcadiæ monte. 32 Sculptas atque pictas. 33 Aperuit. 34 Aglauro. Deſcribit autem quomodo Aglauros in ſaxum fuerit commutata, ac limini januæ ita affixa, ut nunquam ſurgere potuerit. 35 Aglauros 36 Conatur. 37 Erecto pectore. Nam *truncus* ea pars corporis dicitur, quæ eſt infrà collum & coxas. 38 Conjunctio, compages. 39 Rigida ac dura eſt facta, 40 Sic alibi: *Perque novas arias frigida gutta fluit.* Et, *Occubuit objecta ſudor mihi frigidus artus, Perque novas arias frigida gutta fluit.*

Labitur

pallent amiſſo ſanguine venæ,
n latè ſolet immedicabile [1] cancer
illæſas vitiatis addere partes ;
hyems paulatim in pectore venit :
vias, & [3] reſpiramina clauſit.
loqui eſt ; nec, ſi conata fuiſſet,
et iter : laxum jam colla tenebat ;
nerant : [4] ſignumque exſangue ſedebat,
lbus, erat [5] ſua mens [6] infecerat illam.

1 Morbus paulatim corpus rodens. Item ipſum Cancer bestia. Item unum ex duodecim Zodiaci ſignis. 2 Morti rigus. 3 Pulmonis reſpirationes. halitum ſeu mentum ſpiritus. 4 Sta-

iine. & mortua. In ſtatuam enim lapideam Agenoris fuit mutata enim corpora ſunt nigra, quemadmodum & mens nigra eſſe ſolet Maculaverat.

à Tauro rapta. *Fab.* XIII.

rius juſſu patris in Phœniciam tranſgreſſus armenta illius regionis ad littus compellebiter in Taurum converſus eſt ; cumque ſe juenoris regis immiſcuiſſet, & in amorem ſui s in arenâ virgines conſiſtere coegiſſet ; paulis alludens, noviſſimè Europam Agenoi, cujus amore compulſus mutaverat figudentem ſibi tergo per mare in inſulam Creis, ibique concubitu ejus fruitus eſt.

i verborum pœnas mentiſq; [1] profanæ
t [2] A lantides ; [3] dictas à Palladе terras
t ingreditur [4] jactatis æthera pennis.
[6] hunc [7] genitor ; nec cauſam faſſus amoris,
ter, ait, juſſorum, nate, meorum,
ım; ſolitoque celer [8] delabere curſu :
tuam matrem tellus a parte ſiniſtra
, ([11] indigenæ [12] Sidonida nomine dicunt)
; quodque procul montano gramine paſci
regale vides ; ad littora verte.
& expulſi [14] jamdudum monte juvenci
ſta petunt ; ubi magni [15] filia [16] regis
ginibus [17] Tyriis comitata ſolebat

1 A ſacris ac religione remotæ. 2 Mercurius nepos Atlantis ex Maia Atlantis. Nam Atlantæ ἀστὴρ ἐς ἀστέρα, i. Pallade dicuntur. 4 Motis. 5 Jupiter. Europæ Agenoris, Phœnicum regis filiæ amore captus. Mercurio, Athenis

andat, ut ſe quamprimum in Phœniciam conferat. Ingressus navem npellat, ibi enim cum aliis virginibus Europam ſpatiari viderat. Id feciſſet Mercurius, omni depoſitâ majeſtate Jupiter. Is in Taurum ois dorſum poſt multas blanditias Europa aſcendere juſſa, in Cretam b Jove eſt advecta. Quod ideo fingitur, quia Cretenſes Europam, raptam, in Cretam afportaverunt navi, cujus inſigne Taurus erat, m. 7 Jupiter pater Mercurii. 8 Deorſum labore atque deſcendite, iti, quali antea juſſi mea ſolebas exequi. 9 Periphraſis eſt Phœniparte ſiniſtra, Septentrionem verſus, ſubjecet Pleiadibus, quarum una ſercurii mater. 10 Surſum aſpicit. Interdum ſuſpicere marinis ſignIrde geniti incolæ. 12 Sidoniam. Sidon urbs eſt Phœniciæ. Unde ta Sidonis vocatur. 13 Jupiter. 14 Quamprimum. 15 Europa. 16 Agenoris & Tyro. Phœnicis filio, dicta, & inſula & urbs eſt Phœniciæ, ta. Nomen autem verum à ſitu ſortiebatur : rupium inædificata, eorum & Phœnicum linguâ vocatur ; inde Græcorum Tyrus.

[1] *Non bene conveniunt, nec in una ſede morantur, Majeſtas & amor.* [2] Sceptri gravitate relictâ,
[3] Ille pater rectorque deum ; cui dextra triſulcis
Ignibus armata eſt, qui nutu concutit orbem ; 851
Induitur tauri faciem ; miſtuſque juvencis
Mugit, & in teneris formoſus obambulat herbis :
Quippe color nivis eſt ; quam nec veſtigia duri
Calcavêre pedis, nec [4] ſolvit [5] aquaticus Auſter. 855
[7] Colla [8] toris [9] extant: [10] armis[11] palearia pendent.
Cornua parva quidem ; ſed quæ contendere poſſis
Facta manu, puràque magis perlucida gemmâ.
Nullæ in fronte minæ, nec formidabile [12] lumen ;
Pacem vultus habet. Miratur Agenore [13] nata, 860
Quod tam formoſus, quod prælia nulla minetur.
Sed, quamvis mitem, metuit [14] contingere primò.
Mox adit : & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans ; &, [15] dum veniat ſperata voluptas,
Oſcula dat manibus : & [16] vix ab, vix cætera differt.
Et nunc [17] alludit, viridique exſultat in herba : [865
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis :
Paulatimque metu demto, [18] modo pectora præbet
Virgineâ [19] plaudenda manu ; modò cornua [20] ſertis
[21] Impedienda novis. Auſa eſt quoq; regia virgo, 870
Neſcia quem premeret, tergo conſidere tauri.
Cum [22] Deus à terra, ſiccoque à littore, [23] ſenſim
[24] Falſa pedum primis veſtigia ponit in undis.
Inde abit ulterius, mediiq; per æquora ponti [lictum
Fert prædam: [25] Pavet [26] hæc : littuſq, [27] ablata re-
[28] Reſpicit : & dextrâ cornu tenet ; [29] altera [30] dorſo
Impoſita eſt : tenues [31] ſinuantur [32] flamine veſtes.

1 Non decet gravem virum amori indulgere : quam ob cauſam ſe in taurum Jupiter convertit, ut commodius virgine amatâ potiretur. Hanc ſententiam in XVII Epiſt. complexus eſt : Nunc male res junctæ calor & reverentia pugnant : Quid ſequar in dubio eſt, hæc decet, illa juvat. 2 Depoſita regni gravitate. Sceptrum enim eſt inſigne regni : eſt enim baculus, quo ſtantes innituntur reges. Unde etiam ſceptrum dictum eſt ἀπὸ τῦ σκήπτεσθαι, quod ſignificat inniti vel innixum ſtare. 3 Jovem ſignificat. Q.d. Ille potentiſſimus, qui omnibus præeſt, qui omnium eſt cauſa. 4 Fulminibus, quorum triplex eſt effectus : afflant enim, ſcindunt, & urunt. Triſulcus enim dicitur, quod tres habet acies. Virg. Linguis micat ore triſulcis. 5 Liquefacit. 6 Pluvioſus. 7 Pulcherrimum deſcribit taurum, in quem Jupiter mutatus. 8 Eminentiis muſculorum. Tori enim dicuntur eminentiæ muſculorum. Virg. Luxuriatque toris. Inde toroſus dicitur, quod tororum amplitudine corporis robur præ ſe fert. Aliqui torus ſumitur pro lecto. 9 Eminent. Illud obiter hic notandum eſt, armos ab humeris differre. Humeri enim proprie eorum ſunt, qui recti in cœlum ſpectant ; unde ſoli homini inter mortalia humeros eſſe dicimus. Virg. Os humeroſque deo ſimilis. Armi vero ſunt proprie beſtiarum. 11 Palearia ſunt pelles dependentes ex gutture boum, quaſi pellearia, Angl. *Dewlaps.* 12 Oculi Tauri illius. 13 Europa Agenoris filia. 14 Attingere. 15 Donec fruatur ſperata concubitus voluptate. 16 Cum difficultate concubitum differt in aliud tempus. 17 Ad ludentem puellam ludit. Alludere enim eſt ludo alicui blandiri. Interdum eſt obſcure aliquid ſignificare. 18 Interdum, 19 Blande tangenda. 20 Coronis ex herbarum frondibus, floribuſque conſertis. 21 Liganda. 22 Jupiter, qui in Taurum ſe converterat. 23 Paulatim. 24 Simulatos pedes : non enim erant tauri pedes, ſed falſi atque ſimulati. 25 Timet. 26 Europa. 27 Abducta à Jove in taurum mutato. 28 Retro aſpicit. Oculos enim ad littus convertebat. 29 Siniſtra manus. 30 Tergo. 31 Flectuntur, curvantur ; Sinuare enim eſt curvare, in ſinus flectere : Virg. Sinuatque immenſa volumine terga, i. in ſinus flexit. Hinc ſinus veſtium appellati ſunt, laxitates inter plicas intermediæ. 32 Vento.

P. Ovidii Naſonis
METAMORPHOSEΩN
LIBER III.

Homines è dentibus ſerpentinis orti. *Fab.* I.

Agenor, raptâ Europâ, fratres ejus ad requirendam ſororem dimiſit, ita ut, niſi eam reperiſſent, ad ſe ne reverterentur, imperaret. Cilix diverſas petit regiones, noviſſimeque conſtituit Ciliciam: nec minus Phœnix à ſuo nomine Phœnicen. Cadmus verò, deſperatâ ſpe viſendi patris, Apollinis oraculum ingreditur, ſciſcitans, in quibus partibus orbis conſiſteret. Acceptâ itaque ſorte, ut vaccam à grege ſecretam, quæ lunæ ſignum in latere haberet, ageret; & ubi feſſa procubuiſſet, ibi ſtatueret urbem: parens præcepto, in eam terram devenit, quæ poſtea à bove Bœotia dicta eſt. Hic cùm ad fontem Martis ſocios aquatum miſiſſet, atque ille illuc veniſſet, ut vidit à dracone ſocios conſumtos, ſerpentem interfecit, denteſque ejus, Minervæ monitu, humo ſpaſit. Ex quibus armatorum multitudo progignitur, quæ inter ſe domeſtico bello conflixit. Ita ut ex eâ quinque relinquerentur, qui Minervæ voluntate creandi populi, qui Thebis conſiderent, principes eſſent, quorum nomina hæc prodantur fuiſſe, Echion, Idæus, Chthonius, Peloras, Hyperenor.

JAmque [1] Deus [2] poſitâ [3] fallacis imagine tauri,
Se [4] confeſſos erat: [5] Dictæaque rura [6] tenebat.
Cum [7] pater ignarus: Cadmo perquirere raptam
Imperat: & pœnam, ſi non invenerit, addit
Exſilium, facto [8] pius, & [9] ſceleratus eodem.

1 Jupiter.
2 Depoſitâ.
3 Falſi vel ſimulati.
4 Manifeſtaverat ſe eſſe Jovem. Sic Virg. 2. Æn. Alma Venus confeſſa Deam, qualiſque videri Cœlicolis, & quanta ſoleat. 5 Creteniſia. 6 Occupabat. Cic. Milo campum jam tenebat. 7 Agenor. 8 Pius quidem quærendo filiam fuit Agenor. 9 Sceleratus autem fuit, filio exilium indicendo.

Orbe [1] pererrato (quis enim deprendere poſſet
Furta Jovis?) profugus patriamque iramque [2] parentis
Vitat [3] Agenorides; Phœbique [4] oracula ſupplex
Conſulit: &, quæ ſit tellus habitanda, requirit.
[5] Bos tibi, Phœbus ait, ſolis occurret in arvis,
Nullum paſſa jugum, curvique [6] immunis aratri.
[7] Hâc duce [8] carpe vias: &, quâ requieverit herbâ,
Mœnia fac condas; [9] Bœotiaque illa vocato.
Vix bene [10] Caſtalio Cadmus deſcenderat antro:
Inculloditam latè videt ire juvencam,
Nullum [11] ſervitii ſignum cervice gerentem.
Subſequitur, [12] preſſoque [13] legit [14] veſtigia greſſu;
Auctoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.
Jam vada [15] Cephiſi, [16] Panopeſque [17] evaſerat arva:
Bos [18] ſtetit; &, tollens ſpatioſam cornibus altis
Ad cœlum frontem, mugitibus [19] impulit auras.
Atque ita, reſpiciens [20] comites ſua terga ſequentes,
[21] Procubuit, teneràque latus ſubmiſit in herbâ.
Cadmus [22] agit grates, peregrinæque [23] oſcula terræ
Figit: & ignotos montes agroſque ſalutat.
Sacra Jovi facturus erat: jubet ire miniſtros,
Et petere è vivis libandas fontibus undas.
Sylva vetus [24] ſtabat, [25] nullâ violata ſecuri.
Eſt ſpecus in medio virgis ac vimine denſus,
Efficiens [26] humilem lapidum compagibus arcum,
Uberibus fœcundus aquis: hoc [27] conditus antro
[28] Martius anguis erat, [29] criſtis [30] præſignis & auro;
Igne micant [31] oculi; corpus [32] tumet omne veneno;
[33] Treſq; vibrant linguæ: triplici ſtant [34] ordine dentes.
Quem poſtquam Tyria [35] lucum de [36] gente profecti
[37] Infauſto tetigêre gradu; demiſſaque in undas
[38] Urna dedit ſonitum; longo caput extulit antro
Cœruleus ſerpens; horrendaque ſibila miſit.
[39] Effluxere [40] urnæ manibus: [41] ſanguiſque relinquit
Corpus, & attonitos ſubitus tremor occupat artus.

1 Pervagato. Sic Virg. 2. Æn. dixit. Magnaque pererrato ſtatuêre quæ denique ponto. 2 Paris Agenoris. 3 Cadmus Agenoris filius. 4 Reſponſa Apollinis. Virg. ſuſpenſi Eurypilum ſcitatum oracula Phœbi Mittimus. Oraculum eſt Deorum reſponſum. Quandoque ponitur pro templo, in quo reſponſa dantur. Nonnunquam eriam pro celebri, notâtuque digna, & minimè vanâ ſententiâ. 5 Vacca. 6 Expers, quæ nunquam traxerit aratrum. 7 Bove, i. e. Vaccâ. 8 Vade, perge. 9 Bœotiæ regio in Græciâ ſic dicta fortè ἀπὸ τοῦ βοὸς, de quâ hîc Poëta mentionem facit. 10 Speluncâ Delphici oraculi. Musæ vocantur Caſtalides, à fonte Caſtalio inter Delphos & Parnaſſum. 11 Quæ nullum jugum paſſa erat. 12 Repreſſo & tardo, ne anteiret, ſequitur vaccam. 13 Tranſiit. 14 Signa pedum vaccæ. 15 Bœotiæ fluvii. 16 Urbis Phocidos. Eſt & Panope Dea marina. 17 Superaverat, tranſierat. 18 Subſtitit. 19 Mugitus in aërem emiſit. 20 Cadmum cum ſociis. 21 Humi jacuit. 22 Apollini. 23 Oſculatur. Sic Vir. 1. Æn. Cùm dabit amplexus, atque oſcula dulcia figet. 24 Erecta erat. 25 Quæ nunquam fuerat cæſa. 26 Depreſſum. 27 Abſconditus in ſpeluncâ. 28 Serpens Martis dicatus ac bellicoſus. 29 Eadem figurâ utitur Virg. Pateris libamus & auro, i. pateris aureis. 30 Inſignis, notabilis. 31 Oculi fulgent rubore. 32 Inflatum eſt & repletum. 33 Lingua triplex vibrat. 34 Serie. 35 Sylvam ſacram. 36 Cadmi ſocii, qui de Phœniciâ ubi eſt Tyrus, venerant. 37 Infelici paſſu: omnes enim à Draconе illo necati ſunt. 38 Vas eſt hauriendæ aquæ accommodatum, ſive quæ aqua è puteis fluminibuſve hauritur; alio nomine fitula dicitur. Dicebatur etiam urna apud veteres vas, quo judicum ſuffragia colligebantur, & in quo crematorum cinis ſervabatur. Hinc quoque pro ſepulchro. 39 Manibus miniſtrorum tirones Draconis illis aqua excidit. 40 Urnæ longè elegantius; aureæ undæ legebatur, hanc autem lectionem multi codices firmant; ita Lora fluunt manibus. Heinſius. 41 Miniſtri expalluerunt metu ſerpentis.

Ille

[1] Ille volubilibus ſquamoſos [2] nexibus [3] orbes
Torquet, & immenſos ſaltu [4] ſinuatur in arcus:
Ac mediâ plus parte leves erectus in auras
Deſpicit omne nemus: [5] tantoque eſt corpore, quanto
Si totum ſpectes, [6] geminas qui ſeparat Arctos
Nec mora: [7] Phœnicas, ſive illi tela parabant,
Sive fugam; ſive ipſe timor prohibebat [8] utrumque)
[9] Occupat; hos morſu, longis complexibus illos,
Hos neccat adflatos [10] funeſtâ tabe veneni.
[11] Fecerat [12] exiguas jam Sol altiſſimus umbras:
Quæ mora ſit ſociis miratur Agenore [13] natus,
[14] Veſtigatque viros. Tegimen direpta leoni
Pellis erat: telum ſplendenti lancea ferro,
Et jaculum; telo quæ animus præſtantior omni.
Ut nemus intravit. [15] letataque corpora vidit,
Victoremque ſupra [16] ſpatioſi corporis [17] hoſtem
Triſtia [18] ſanguineâ lambentem vulnera linguâ:
[19] Aut ultor veſtræ, [20] fidiſſima corpora mortis,
Aut comes inquit, ero. [21] Dixit: dextraq; [22] molarem
Suſtulit, & magnum magno [23] conamine miſit.
[24] Illius [25] impulſu cum turribus ardua cellis
Mœnia [26] mota forent, ſerpens ſine vulnere manſit.
Loricæque modo ſquamis defenſus, & [illegible]
Duritiâ pellis, [27] validos cute reppulit ictus.
At non duritiâ jaculum quoque [28] victa eâdem,
Quod medio [29] lentæ fixum curvamine ſpinæ
Conſtitit; & toto deſcendit in [30] ilia tergo.
[31] Ille dolore ferox caput in ſua terga retorſit,
Vulneraque adſpexit: ſtrictumque hoſtile momordit.
Idque, ubi vi multâ partem [32] labefecit in omnem,
Vix tergo eripuit; [33] ſedem tamen oſſibus hæret.
Tum vero; poſtquam ſolitas [34] acceſſit ad [35] iras
Plaga recens plenis tumuerunt guttura venis:
Spumaque pelliferas circumdedit [36] albida [37] rictus:
Terraq; rala ſonat ſquamis; quique halitus exit
Ore niger [38] Stygio, vitiatas [39] inficit auras.
[40] Ipſe modo immenſum [41] ſpiris facientibus orbem

1 Serpens. 2 Nodis. 3 Spiras, quas ſerpentes medâ cohibent. 4 Curvatur, flectitur. 5 Tantus erat ille ſerpens, quantus eſſet, qui interdum ursas in orbe ſpectatur. Et autem tantus, ut fluvius ejus videatur. Hyperbole. 6 Ursæ & ſimiles ſitæ. 7 Cadmi comites Phœnices, aquarum naſſos. 8 Et parare telo, & fugam. 9 Invaſit. 10 Mortiferâ veneni corruptione & ſanie. 11 Deſcriptio meridiei. Sic Fab. 2. Jamque dies medius rerum contraxerat umbras. Et Sol ex æquo metâ diſtabat utrâque. Et lib. 14. Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras. Et 3. de Arte: Jamque dies medius tenues contraxerat umbras, Inque pari ſpatio veſper & ortus erant. 12 Jam meridies erat: exiguæ enim in meridie ſolent eſſe umbræ, quò tempore Sol eſt altiſſimus. 13 Cadmus Agenoris filius. 14 Per veſtigia inquirit. 15 Exanima, occiſa. 16 Victoriſo. 17 Serpentem, qui Cadmi ſocios necaverat. 18 Rubrâ & ſanguine infectâ. 19 Aut ego Cadmus veſtram mortem ulciſcar, ô fidiſſimi ſocii, aut unâ vobiſcum moriar. 20 O fidiſſimorum cadavera. 21 Cadmus. 22 Lapidem tam magnum, ut ex eo molæ confici poſſit. Hyperbolicè dictum. 23 Impetu. 24 Lapidis molaris. 25 Ictu. 26 Concuſſa. 27 Validè & fortiter illatos. 28 Repellit. Tunc enim jacula vinci dicuntur cùm repelluntur. 29 Flexibilis dorſi. 30 Inteſtina. 31 Serpens. 32 Labare fecit. 33 Jaculi ferrum oſſibus infixum remanet. 34 Adjunxit ſibi. 35 Conſuetam rabiem. 36 Alba. 37 Venenata ora. Rictus autem proprie ferarum eſt, ut roſtrum avium. 38 Venenato, qualis eſt Styx interamnis paludis. 39 Polluit. 40 Serpens interdum ſpiris ſeipſum volvens, in valvulæ orbem contrahitur, interdum in longitudinem extenditur. Eleganter autem ſerpentis vulnerati naturam effingit Poëta. 41 Spiræ in ſerpentibus dicuntur, cùm in orbem contracti, quaſdam quaſi circulos imitantur.

Cingitur: interdum longâ trabe rectior exit:
[1] Impete nunc vasto, [2] ceu concitus imbribus amnis,
[3] Fertur, & obstantes [4] proturbat pectore sylvas
Cedit [5] Agenorides paulum: [6] spolioque leonis
Sustinet incursus; instantiaque ora retardat
[7] Cuspide prætentâ. Furit [8] ille, & inania duro
Vulnera dat ferro: figitque in [9] acumine dentes.
Jamque venenifero sanguis [10] manare palato
Cœperat; & virides [11] aspergine tinxerat herbas:
Sed leve vulnus erat: quia se retrahebat ab ictu;
Læsaque colla [12] dabat retrò; plagamque sedere
Cedendo arcebat, nec [13] longius ire sinebat.
Donec Agenorides conjectum in guttere ferrum
Usque [14] sequens pressit: dum retro quercus ennti
Obstitit; & fixa est pariter cum [15] robore cervix.
Pondere serpentis curvata est [16] arbor, & imæ
Parte [17] flagellari gemuit [18] sua robora caudæ.
Cum [19] spatium victor victi considerat [20] hostis;
Vox subitò audita est: ([21] neq; erat cognoscere promtum
[22] Unde: sed audita est) Quid, Agenore nate, peremtum
Serpentem spectas? & tu spectabere [23] serpens.
[24] Ille diu pavidus, pariter cum mente colorem
Perdiderat; gelidoque comæ terrore [25] rigebant.
Ecce viri fautrix superas delapsa per auras
Pallas adest: motæque jubet supponere terræ
[26] Vipereos dentes populi incrementa futuri.
Paret: & ut presso [27] sulcum patefecit aratro,
Spargit [28] humi jussos mortalia [29] semina dentes:
[30] Inde (fide [31] majus) [32] glebæ cœpêre moveri:
[33] Primaque de sulcis acies apparuit hastæ.
[34] Tegmina mox capitum [35] picto nutantia cono:
Mox humeri pectusque, oneratæque brachia telis
[36] Exsistunt, crescitque seges clypeata virorum.
[37] Sic ubi tolluntur festis [38] aulæa [39] theatris,
Surgere signa solent; primumque ostendere vultum:
Cætera paulatim: placidoque educta [40] tenore
Tota patent; imoque pedes in margine ponunt.
Territus hoste novo Cadmus capere arma parabat:
Nè cape, de populo quem terra creaverat, unus

1 Impetu.
2 Quemadmodum.
3 Ruit, agitur.
4 Prosternit.
5 Cadmus Agenoris filius.
6 Pelle.
7 Objecto jaculi ferro.
8 Serpens.
9 Cuspide.
10 Fluere.
11 Aspersione sanguinis.
12 Trahebat.
13 Altiùs descendere in corpus.
14 Eousque sequens infixit, donec quercus obstirit illi retrò se à vulnere trahenti.
15 Quercus ſt pite.
15 Quercus.
17 Percuti ac verberari.
18 Suum truncum.
19 Magnitudinem.
20 Devicti serpentis.
21 Et non facilè poterat audire.
22 A quo se. emissa fuerit vox.
23 Cadmus in serpentem postea mutatus fuit una cum uxore Hermione. Vid. infra. Lib. IV. Fab. 15.
24 Cadmus.
25 Horrebant.
26 Serpentis.
27 Sulcus est fossa illa longa, quæ inter arandum fit vomere. 28 In terras. 29 Hominum semina, non frugum. Nam homines armati ex illis dentibus orti finguntur. 30 Deinde. 31 Quod incredibile est, omnemque exsuperat fidem. 32 Illius aratæ terræ. 33 Primæ hastæ apparuerunt, exortæ sunt. 34 Galeæ. 35 Cristâ picta variis coloribus. In galea enim conus appellatur summus apex in acumin tam desinens figuram. 36 Exstant, eminent extra terram. 37 Publicâ similitudine declarat, quomodo paulatim viri illi armati sint nati. Sic, inquit, nati sunt, ut videntur signa & imagines surgere in Theatris. cum aulæa parietibus affiguntur. 38 Ab aula Attali regis, ubi primùm inventa sunt, fuerunt vocata. 39 In quibus ludi ac dies festi celebrantur. Theatra autem, cùm ludi fiebant, aulæis ornabantur. 40 Continuatione.

Exclamat;

iec te civilibus [1] inſere bellis,
rrigenis rigido de fratribus unum
è ferit : jaculo cadit eminus ipſe.
qui leto [2] dederat, non longiùs illo
pirat, modo quas acceperat, auras :
pari furit omnis turba ; ſuoque
t [3] ſubiti per [4] mutua vulnera fratres.
vis ſpatium vitæ ſortita juventus
trepido [5] plangebant pectore [6] matrem ;
perſtitibus : quorum fuit unus Echion,
homi monitu [7] Tritonidis arma ;
fidem pacis petiitque deditque.
omites habuit [10] Sidonius hoſpes ;
[11] juſſam [12] Phœbêis ſortibus urbem.

1 Immiſce.
2 Interfecerat.
3 Subito nati.
4 Eodem pr[o]pe modo interi. Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres. Civilique cadunt acie. 5 Percutiebant. 6 Terram, quatenus eſt communis omnium parens, ex qua fratres in pedibus ante nati.
7 Superviventibus. Omnes armati mutuis vulneribus ceciderunt, præter hos quinque. Terren, Pelorum, Hyperenorem, & Echionem : quos quidem Cadmus ndendæ habuit. Ita vero etiam Σπαρτοί, i. Seminati fuerunt ſ[e]ρω Græcè fero. 8 Echion. 9 Palladis. 10 Cadmus Phœnix. bs eſt Phœniciæ, unde ſit Sidonius. 11 Thebæ Bœotiæ. 12 Apis.

on in Cervum. *Fab.* II.

*in valle Gargaphiæ æſtivo tempore ſa-
ſſidua venatione ſe ad fontem perlueret,
viſa ſit Autonoes filius, eundem locum
refrigerandum ſe & canes, quæ exer-
vos perſequens ; in conſpectum Deæ in-
me eloqui poſſet, habitus ejus in cervum
ſit, ita ut pro fera à ſuis canibus lacera-*

ant Thebæ : poteras jam, [2] Cadme videri,
lix. Soceri tibi [3] Marſque Venuſque
: huc adde [4] genus de [5] conjuge tantâ,
ataſque, & pignora cara nepotes ; [135
am juvenes. Sed ſcilicet [6] *Ultima ſemper
dies homini : dicique beatus
nemo, ſupremaque funera debet.*

1 Erectæ, exædificataque erant. 2 Apoſtrophe ad Cadmum, ut ſeriem ſe juentium fabularum connectat. Hoc enim Poema perpetuum

æcis κυκλικὸν ; ita illud ipſemet appellavit Lib. 1. Ad me[a] ucite tempora carmen : ideoque omnes fabulas ſibi invicem convide Spicilegium. 3 Uxorem enim Hermionem duxit Cadmus, que filiam. 4 Progeniem. 5 Quanta eſt Hermione, Martis & Hermione quidem ab aliis Menelai & Helenæ filia nominatur. 6 lonis philoſophi, quâ Græſi, Lydorum regis, divitias ſugillavit, ſus ſe felicem eſſe jactaret ; neminem ante ſupremum diem rectè iſſe Solon admonuit. Cujus ſententiæ Cræſus memor, cum à Cyro, foret captus, rogoque impoſitus, Solonem appellavit, dicens, O]. d. quam vera mihi dixiſti. Cyrus verò cum eam accepiſſet œſum non ſolum liberavit, ſed etiam in maximo honore habuit.

[1] Prima [2] nepos inter res tot tibi, Cadme, ſecundas
Cauſa fuit luctus, [3] alienaque cornua fronti
Addita, voſque canes ſatiatæ ſanguine [4] herili.
At bene ſi quæras; Fortunæ [5] crimen in [6] illo,
Non ſcelus invenies! quod enim ſcelus error habebat?
Mons erat, infectus variarum [7] cæde ferarum;
Jamque dies rerum medias [8] contraxerat umbras;
Et Sol ex æquo metâ diſtabat utraque;
Cum juvenis placido per devia luſtra vagantes
Participes operum compellat [9] Hyantius ore:
[10] Lina [11] madent, comites, ferrumq cruore ferarum:
Fortunæque dies habuit ſatis. Altera lucem
Cum [12] croceis invecta rotis Aurora reducet;
Propoſitum [13] repetamus opus: nunc Phœbus utrâque
Diſtat [14] idem terrâ; ſiccatque vaporibus arva.
[15] Siſtite opus præſens: nodoſaque tollite [17] lina.
Juſſa viri faciunt; [18] intermittuntque laborem.
[19] Vallis erat [20] piceis & [21] acutâ denſa cupreſſu;
Nomine Gargaphie, [22] ſuccinctæ [23] ſacra Dianæ:
Cujus in extremo eſt antrum [24] nemorale recellu,
Arte laboratum nullâ; ſimulaverat artem
Ingenio natura ſuo. Nam [25] pumice vivo
Et levibus [26] tophis [27] nativum [28] duxerat arcum,
Fons ſonat à dextra [29] tenui perlucidus undâ,
Margine gramineo patulos [30] incinctus [31] hiatus.
[32] Hic [33] Dea ſylvarum venatu feſſa ſolebat
Virgineos artus liquido [34] perfundere [35] rore.
[36] Quo poſtquam [37] ſubiit; Nympharum tradidit uni
Armigeræ jaculum, pharetramque, arcuſq; [38] retentos,
[39] Altera depoſitæ ſubjecit brachia paliæ.
[40] Vincla duæ pedibus demunt. Nam doctior illis
[41] Iſmenis Crocale, ſparſos per colla capillos
Colligit in nodum; quamvis erat ipſa ſolutis.

1 Actæon, Ariſtæi & Autonoes filius, venando feſſus, cum opacum quæreret locum, forte ad fontem pervenit, ubi Dianam nuda cum comitibus abluebat, quæ irata eum ſtatim in cervum mutavit, ne cui tanquam à ſe Dianam nudam fuiſſe viſam loqui poſſet: ac tum pro fera à canibus ſuis lacer tus eſt. Hoc ideo fingitur, quia Actæon venationi admodum fuit deditus, totumque patrimonium canes alendo, conſumpſit. Alii aliter conjiciunt.
2 Actæon.
3 Cervina.
4 Heri veſtri Actæonis. Cane hoc genere fœmineo: κύων Græcis, ſi de venatica accipitur, ſemper eſt fœmineum ita quoque apud Horatium ſemper, alioſque quam ſæpiſſime legitur. Vide not. Heinſii in loc. 5 Caſu enim offendit Dianam. 6 Actæone. 7 Sanguine: antecedens enim pro conſequenti poſitum eſt. 8 Corripuerat & abbreviaverat. 9 Thebanus. Hyantes enim populi ſunt Bœotiæ. 10 Metonymia materiæ. Lina enim, ex quibus retia conficiuntur, pro ipſis retibus ponuntur. 11 Madefacta ſunt. 12 Croceo & pulchro curru pars pro toto. 13 Cras, adveniente Aurora, ad venationem redibimus. 14 Sc. ſpatium, i. Jam meridies eſt. 15 Fervoribus. 16 Stare facite. i. præſentes operi finem imponite. 17 Sic infra: Nec lina ſequi nodoſa ſinebam. 18 Uſque in diem ſequentem venandi laborem deponunt. 19 Vallis deſcriptio, quo ſe Diana per meridiem cum ſuis comitibus conferre ſolebat. 20 Pinubus; pix n. eſt gummi è pinu defudans, primo liquidum, poſtea coctione longa durefcit. 21 In acutum tendente. 22 Agilis & induſtria, quod ſuccincta veſte venatur. 23 Conſecrata. 24 Nemoribus tectum. 25 Naturali. Pumex autem lapis eſt levis, cavernoſus, poliendis rebus accommodatus. 26 Tophus eſt genus lapidis aſperi, qui facile in arenam reſolvitur. 27 Naturalem. 28 Effecerat. 29 Exiguâ aquâ. 30 Circumdatus. 31 Patentes ripas: hiare enim videntur ripæ, ut fluvii diverſum efficiant. 32 In hac valle. 33 Diana. 34 Madefacere. 35 Aquâ. 36 In antium vallem. 37 Ingreſſa eſt. 38 Remiſſos: à retendo. 39 Altera accepit pallium veſtem à Diana depoſitam. 40 Calceos, vel cothurnos. 41 Deſcribit autem officia comitum Dianæ. Crocale Iſmeni filia.

Excipiunt

Eripiunt [1] laticem [2] Nepheleque [3] Hyaleq; [4] Rhanisq;
Et [5] Pleccas, & [6] Pniale; tunduntq, capacibus urnis,
Dumque ibi per-mitur ſolita [7] Titania lymphâ;
Ecce [8] Nepos Cadmi [9] dilatâ parte laborum
[Per nemus ignotum non certis paſſibus errans] 175
Pervenit in lucum; ſic illum fata ferebant.
[10] Qui ſimul intravit [11] rorantia fontibus antra;
Sicut erant, viſo nudæ ſua pectora Nymphæ
Percuſsêre viro: ſubitiſque ululatibus omne
Implevere nemus: [12] circumfuſæque Dianam 180
Corporibus texere ſuis. Tamen altior illis
Ipſa Dea eſt, colloque tenus ſupereminet omnes.
[13] Qui color [14] infectis adverſi Solis ab [15] ictu
Nubibus eſſe ſolet; aut purpureæ Auroræ;
Is fuit in vultu viſæ ſine veſte Dianæ. 185
Quæ quanquam comitum turbâ [16] ſtipata ſuarum,
[17] In latus obliquum tamen adſtitit: [18] oraq; retro
Flexit: & ut vellet promptas habuiſſe ſagittas;
Quas habuit, ſic [19] hauſit aquas: vultumque virilem
Perfudit: ſpargenſque comas ultricibus undis, 190
[20] Addidit hæc [21] cladis prænuntia verba futuræ:
[22] Nunc tibi me poſito viſam velamine narres,
[23] Si poteris narrare, licet, Nec plura minata,
Dat ſparſo [24] capiti [25] vivacis cornua cervi; [195
[26] Dat ſpatium collo: ſummaſque [27] cacuminat aures.
Cum pedibuſque manus, cum longis brachia mutat
Cruribus & velat [28] maculoſo vellere corpus.
Additus & [29] pavor eſt, fugit Antoneius heros,
Et ſe tam celerem curſu miratur in ipſo.
[Ut verò ſolitis ſua cornua vidit in undis.] 200
Me miſerum! dicturus erat; vox nulla ſecuta eſt.
Ingemuit; vox illa fuit; lacrymæque per ora
[30] Non ſua fluxerunt. Mens tantum [31] priſtina manſit.
Quid faciat? [32] Repetatne domum regalia tecta?

1 Aqua m. Imbri ... poſt in ter ... varia lacus. ... inſtar Pod. Nymphar. nomina ... veniunt ... quam narrat. 2 Nubi oſo. νεφέλη Græcis ... bus. 3 Perſuadi quaſi ... ὑάλος eſt vitrum. 4 Quaſi ῥαν- ζω, à verbo ῥαγεν. 5 Sic dicta a gutture ... Græcè ... 6 Nomen videtur mutatum a φιάλη phiala, vel urna. 7 Diana. 8 Actæon. 9 Dilatâ parte venationis in diem ſequentem. Poſtquam ... ſolendum ... putat Homerus ſo Que poſtea quam ... eſt. 11 Manentia. 12 Virgines cinxerunt Dianam corpora ſua oppoſuere ... illa undas, pudori. 13 Dum co-

lorem maximè fuiſſe rubicundum oſtendit. 14 Tinctis. Inficere enim ... erit: unde infectores dicuntur tinctores. 15 Radiis. 16 Circumdata. Stipatores autem dicuntur principes, qui cuſtodiæ cauſa ſatellitio cinguntur: item, qui ... micorum, clientum, comitumve turbâ ſepiuntur. Stipare propriè ... obturare, claudendo coarctare: à stupa dictum, i. linū purgamen ... quod in ſtipandis navium rimis ſolet adhiberi. Hinc ſtipatores appellati ſunt, qui ſtipem, i.e. ſtupam componunt. Ita ſatellites, quos principes corporis cuſtodiæ ... ſibi adhibent. 17 Se in latus convertit, ut facilius pudenda occultaret. 18 Ut Actæonem reſpiceret. 19 Tantâ irâ Diana hauſit & accepit aquas, quibus Actæonem perfunderet, quanta ſagittas promptas ac paratas habet ... ſet. 20 Dixit. 21 Calamitatis. 22 Ordo eſt & ſenſus: Nunc licet narres me viſam tibi ſine velamine, i. nudam. Acerba ironia eſt, quâ vi ... Diana, cujus prorſus adimit faciendi facultatem. Illum enim in cervum ... vit, qui loqui non poteſt. 23 Q. d. Nunquam narrare poteris. 24 Reſperſo aquis. 25 Diu viventis: ad quadringentos enim annos cervi vivere dicuntur. 26 Longum efficit collum. 27 Acutas reddit. 28 Vario pilo. 29 Quia cervi proprius eſt. 30 Sed cervi. 31 Et hoc malis quos Poëta noluit ... videre licet, utpote graviſſimum ſupplicium. 32 Redeat.

An lateat ſylvis? [1] Timor hoc, [2] pudor impedit illud.
Dum dubitat; videre canes: primuſque [3] Melampus.
[4] Ichnobateſque [5] ſagax latratu ſigna dedere;
[6] Gnoſſius Ichnobates [7] Spartanâ gente Melampus,
Inde ruunt alii rapida velocius aurâ. [omnes; 210
[8] Pamphagus, & [9] Dorceus, & [10] Oribaſus; Arcades
[11] Nebrophonoſq; valens, [12] & trux [13] cum Lælape [14] Theron,
Et pedibus [15] Pterelas, & naribus utilis [16] Agre,
[17] Hylæuſque fero nuper percuſſus ab apro,
Deque lupo concepta [18] Nape, pecudeſque ſecuta
[19] Pœmenis, & natis comitata [20] Harpyia duobus, 215
Et [21] ſubſtricta gerens Sicyonius ilia [22] Ladon:
Et [23] Dromas & [24] Canace, [25] Stictoq; & [26] Tigris, & [27] Alce,
Et niveis [28] Leucon, & villis [29] Asbolus atris,
Prævaliduſque [30] Lacon, & curſu fortis [31] Aëllo, [220
Et [32] Thous, & Cyprio velox cum fratre [33] Lycisce:
Et nigram medio frontem diſtinctus ab albo
[34] Harpalos & [35] Melaneus, hirſutaq; corpore [36] Lachne:
Et patre [37] Dictæo, ſed matre Laconide nati.
[38] Labros & [39] Agriodos, & acutæ vocis [40] Hylactor;
[41] Quoſq; referre mora eſt. Ea turba cupidine prædæ
Per rupes, ſcopuloſque adituque, carentia ſaxa. [225
Quâ via difficilis, quaque eſt via nulla feruntur.
[42] Ille fugit, per quæ fuerat loca ſæpe [43] ſecutus.

1 Ne in ſylvis lateat. 2 Ne domum redeat. 3 Canes Actæonis enumerat, quibus etiam nomina apta venatoriis canibus imponit. Melampus enim dicitur, quòd pedes nigros haberet μέλας enim niger, & πούς pes dicitur. 4 Id eſt per veſtigia vadens: ἴχνος enim dicitur veſtigium, & βαίνω vado. 5 Odoratus, vel acrem odorandi vim habens. Proprie enim canes ſagaces dicuntur. Per ſimilitudinem tamen accipimur pro callido & ſolerti. Hinc ſagacitas, i. acuta illa ſentiendi vis in canibus & odoratus aliquid prehendendi. Per ſimilit: pro aſtutia. 6 Cretenſis. Gnoſſus enim Crætæ urbs fuit clariſſima. 7 Laconicâ. 8 Omnia comedens: πᾶν enim omne ſignificat, & ἐδίω, comedo. 9 Acutè videns: ὁράω enim eſt video. 10 Montes aſcendens: ὄρος enim mons dicitur, & βαίνω aſcendo. 11 Hinnulos, i. cervorum catulos, interficiens: νεβρὸς enim hinnulum ſignificat, & φονεύω interficio. 12 Terribilis aſpectu. 13 A velocitate atque impetu ſic eſt appellata: nam λαίλαψ, λαίλαπος turbinem ſignificat. 14 Quaſi θηρεύτην, veſtigare, venari. 15 Alis impulſus: πτερὸν enim ala, & ἐλαύνειν impellere ſignificat. 16 Venatio exponitur ἄγρα. 17 Sylveſtris: ὕλη ſylvam ſignificat. 18 Quod in ſaltibus verſaretur: νάπη dicitur terræ planities. 19 Paſtoralis: ποιμὴν enim eſt paſtor. 20 Rapax, & Harpyiarum ſimilis, quæ aves ſunt rapaciſſimæ. 21 Conſtricta & parva. 22 A Ladone fluvio Arcadiæ nomen ſumpſit hic canis. Sicyonius autem à Sicyone urbe Peloponneſi. 23 Currens, δρόμος enim curſus eſt. 24 Κανάχη ſtrepitum ſignificat: unde nomen cani fuit inditum, quod ejus latratu omnia reſonarent. 25 Hæc a colorum varietate nomen ſumpſit. Nam στικτὴ diſtincta variis maculis dici poteſt, ἀπὸ τῆς στίξεως, à diſtinguendo. 26 Tigridi ſimilis, quæ eſt fera velociſſima. 27 Similis Alcæ, feræ velociſſimæ. 28 Albus, à colore: λευκὸς albus. 29 A colore ſic dictus: ἀσβόλη ejus fuliginem ſignificat, quòd nigris villis ac fuliginoſis eſſet. Unde dicit, villis atris, i. Pilis nigris. 30 A Patria quòd Laconicus eſſet. 31 A procellâ quòd eſſet impetuoſus. Ἀέλλα enim turbinem ſignificat & procellam. 32 Velox. 33 Canis ex lupo nata. Lyciſca, quaſi parva lupa. Eſt enim diminutivum à lupo, qui Græcè dicitur λύκος. 34 Rapax: ἁρπάζω rapio. 35 Niger. 36 Verbum de verbo expreſſit. Λάχνη enim villorum denſitas vocatur. 37 Cretenſi. 38 Vehemens. 39 Feros, ſive ruſticos habendentes: ἄγριος, n. ruſticus, ferus; ὀδάξ, dens. 40 Latrator; nam ὑλακτέω latro ſignificat. 41 Sic alibi: Et quos præterea longa referre mora eſt. Alio modò dicitur: Longum eſt recenſere, perſequi, enumerare, dicere. Dicere infinitum eſt; Longum eſt enumerare. 42 Actæon in cervum mutatus. 43 Sc. canes ſuos.

Ille

amulos fugit ipſe ſuo- re libebat, [230
ron ego ſum: dominum moſcite veſtrum:
a animo deſunt: reſonat atibus æther,
na [1] Melanchætes in nera fecit,
xima [2] Theridamas; Oreſitr ophus hæſit in armo.
rdius exierant; ſed per compendia montis
nticipata via eſt; dominum tinentibus illis 235
ætera turba coit, conſertque in corpore dentes.
im loca vulneribus deſunt. Gemit ille, ſonumque
t, ſi non hominis, [6] quem non tamen edere poſſit
ervus, habet: mœſtiſque replet [7] juga nota querelis,
t [8] genibus ſupplex pronis, ſimiliſque roganti 240
Circumfert tacitos, tanquam ſua brachia, vultus.
At [10] comites rapidum ſolitis [11] latratibus [12] agmen
gnari [13] inſtigant, oculiſque Actæona quærunt;
Et velut abſentem certatim Actæona clamant. [245
Ad nomen caput [14] ille [15] refert: ut abeſſe queruntur,
Nec capere oblatæ ſegnem ſpectacula prædæ.
Vellet abeſſe quidem; ſed adeſt: velletque videre,
Non etiam ſentire, canum ſera facta ſuorum.
Undique circumſtant: merſiſq; in [16] corpore [17] roſtris
Dilacerant [18] falſi dominum ſub [19] imagine cervi. 250
[Nec, niſi finitâ per plurima vulnera vitâ,
Ira [20] pharetratæ fertur ſatiata Dianæ.]

1 Pilos habens nigros: μελαν- πιλος. 2 Ferox domans. Nam Θηρ, Θηρος fera dicitur, & δαμαζω domo. 3 In montibus nutritus: ὀρεσ- & τροφος mons, & τρεφω eſt nutrio. 4 Per compendia & brevia montis itinera. 5 Cirius in Actæona incidêrunt. 6 Nec hominis vocem, nec cervi habet, ſed diſſimilem emittebat ſonum, & querelas. 7 Cognitos ipſi montes, aut montis, vertices, per quos antea ſæpiſſime venabatur. Jugum enim ſæpius eſt vertex, ſive cacumen montis. Virg. Dum juga montis aper, fluvios dum piſcis amabit. 8 Ad terram inclinatis. 9 Pro manibus & brachiis, quæ in crura fuerant mutata, vultus ac faciem circumferebat. 10 Actæonis ſocii. 11 Clamoribus. 12 Canum multitudinem. 13 Incitant. 14 Actæon. 15 Retrahit, attollit caput, ſimul ac nomen ſuum nominari audit. 16 In carne. 17 Oribus: nam roſtra proprie avium dicuntur: per ſimilitudinem vero etiam navium. 18 Ficti, non nati. 19 Specie, ſimilitudine. 20 Pharetrâ ornatæ. Pharetra eſt ſagittarum theca ſive repoſitorium. Duo poſtremos verſus eſſe ſpurios rhythmi indicant. Gothicum n. hoc, & barbarum, vidit hoc Heinſius, eoſque ſuſtulit, ratione tamen nullâ adhibitâ, cum res per ſe ſatis eſſet manifeſta.

Bacchus femori Jovis inſutus. *Fab.* III.

Juno ſuſpectam Semelen Cadmi & Hermionæ filiam cum haberet, quod cum Jove concubuiſſet; in animum eſt converſa, ut ſe fallaciæ ſine invidiâ cujuſquam ulciſceretur, ad eamque pervenit. Perſuadet autem ei, ne alio Jovem apparatu recipiat ad cubile, quàm quo ſolitus ſit apparere Junoni: quo ut illius auctoritas gravis, ita quoque ipſius concubitus inſignis eſſet. Quod cùm impetraſſet, Deus inſtructus tonitribus ac fulminibus, domum Semeles ingreſſus eſt: tecta ejus deceptæ optatis flammâ adurit. Liberumque conceptum utero gravidæ, incendio eripit, ac femore inſuit ſuo. Poſtea eum completis menſibus, Nymphis, quæ Nyſam montem Indiæ incolebant, clam tradidit nutriendum.

1 Rumor

1 Quæritur utrum Diana juſſe Actæonem cæ pœnâ affecerit. Multi quidem dicunt, eam fuiſſe nimium crudelem: alii recte conſuluiſſe virginitati ſuæ aſſerunt. 2 Crudelis. 3 Quam par eſt, decerat. 4 Dicua. 5 Argumenta quibus utraque pars ſuam defendat opinionem. 6 Juno. 7 Damnet. 8 Laudet. 9 Verbis exprimit. 10 Ab Europâ, quam è Phœnicia rapuit Jupiter. Pellex autem proprie dicitur, quæ cum alterius viri maritis rem habet. 11 Succedit. 12 Impoenam

1 RUmor in ambiguo eſt: aliis 2 violentior 3 æquo
Viſa 4 Dea eſt: alii laudant, dignamque ſeverâ
Virginitate vocant: pars invenit utraq; 5 cauſſas. 255
Sola Jovis 6 conjux non tam 7 cu petne 8 probetne
9 Eloquitur; quam clade domûs ab Agenore ductæ
Gaudet: & à 10 Tyriâ collectum pellice transtert
In generis ſocios odium. 11 Subit ecce priori [260
12 Cauſſa recens; gravidamque dolet de ſemine magni
Eſſe Jovis 13 Semelen. Tum linguam ad 14 jurgia ſolvit.
Profeci quid enim toties per jurgia? dixit.
15 Ipſa petenda mihi eſt: ipſam, ſi maxima Juno
Ritè vocor, 16 perdam; ſi me 17 gemmantia dextrâ
Sceptra tenere decet; ſi ſum regina, Joviſque 265
Et 18 ſoror, & conjux, 19 certe 20 ſoror. At puto furto
Conteatam; & thalami brevis eſt injuria noſtri.
Concipit, id deerat: manifeſtaque crimina pœno
Fert utero: & mater, 21 quod vix mihi contigit uni.
De Jove vult fieri. Tanta eſt fiducia formæ. 270
Fallat eam 22 faxo: 23 nec ſum Saturnia; ſi non
Ab Jove 24 merſa 25 ſuo Stygias 26 penetrârit in undas.
Surgit 27 ab his ſolio, fulvâque recondita nube
28 Limen adit Semeles: nec nubes ante removit,
Quam ſimulavit 29 anum: poſuitq; ad tempora canos: 275
30 Sulcavitq; cutem 31 rugis: & curva trementi
Membra tulit paſſu vocem quoque fecit anilem

ſcriſſet Semelen Cadmi & Hermiones filiam, ex Jove concepiſſe, eam perdere deorvit. Converſa igitur in Beroen, Semeles nutricem, ei perſuadet, ne, poſſet ut alter Jovem in amplexus admittat, quam ſi ſecum eo modo, quo cum Junone ſolet, concumbere promittat: ut, an ſit Jupiter, aperte cognoſcat. Quod cum Semele à Jove impetraſſet, neque vim fulminum & fulminum tolerare poſſet, extinctæ eſt. Puerum vero Bacchum nondum maturum, cæſo matris [illegible]ro, Jupiter excepit, ac femori ſuo inſuitum, donec menſes novem complerentur, fovit. Poſtea vero Nymphis tradidit nutriendum, unde & Dithyrambus fuit appellatus, quod δὶς θύρας ἐλθών, i. per duas januas, & Semeles uterum, & Jovis femur, tranſierit. 13 Cadmi filiam, & Hermiones, quæ ex Jove Bacchum genuit. 14 Convitia, contentiones, lites. 15 Salluſtius in Catil. Poſtremo diſſimulari nequit, & quaſi fui expurgandi ſieut jurgio laceſſitus foret, in Senatum venit. 16 Semele. 16 Occidam, perimam. Ter. Dii te perdant. Aliquando pertinet ad violentiam, item corrumpere, & malis moribus inficere. 17 Inſtar gemmæ reſplendentis. 18 Eſt enim Juno aer, & dicitur ſoror, quia iiſdem ſeminibus quibus cœlum, etiam aer eſt procreatus: conjux, quia aer ſubjectus eſt cœlo. 19 Saltem. 20 Hoc ita à Junone inferitur, ac ſi conjux eſſe deſierit, cum Jupiter alias amet. 21 Vt de Jove conceperim. Vulcanum enim ex Jove ſuſcepit Juno. Et ſic locus obſcuritatis nonnihil habet. Nam & aliæ multæ ex Jove conceperunt, non Juno. Vide igitur num uno legendum ſit, & ad ſequentem ſenſum referendum. Fallitur tamen hoc, ut & alia ſæpius, Minellius; ex Hermiona recenſione liquet uni non uno in optimis membranis reperiri: ſenſus n. hic eſt. Semele optat de Jove mater fieri, quæ tamen pellex eſt; mihi autem ſoli id eſt difficile, quæ conjux &c. ſum; pellicibus autem quam facillimum. 22 Efficiam ut Jupiter Semelem decipiat. 23 Ita Silius lib. 9. Non ſum eſſem Sulmone ſatus——Si evadere detur Huic noſtras impune manus. 24 Perdita. 25 Jove tum ſibi charo. 26 Deſcenderit. 27 Poſt hæc dicta. 28 Ingreſſus. 29 Verſatur, ſc. Beroen, Semeles ipſius nutricem. 30 Alibi. Jam veniunt rugæ, quæ tibi corpus arent. Et: Jamque meos vultus ruga ſenilis arat. 31 Rugæ ſit contractio cutis in plicas, & quaſdam quaſi ſulcos: cujuſmodi in ſenibus ſe ventis conſpici ſolent.

Iſaque

fit Beroë, Semeles [1] Epidauria nutrix
, captato ſermone, diuque loquendo,
en venêre Jovis; ſuſpirat; & Optem
ut ſit, aiet, metuo tamen omnia. Multi
Divorum thalamos inière pudicos.
nen eſſe Jovem ſatis eſt: det pignus amoris;
verus eſt is: [3] quantuſque & qualis ab alta
excipitur; tantus taliſque rogato
complexos: ſuaque ante [3] inſignia ſumat.
[4] ignaram Juno [5] Cadmeida dictis
irat. Rogat [7] illa Jovem ſine nomine munus:
eus, Elige, ait: [9] nullam patière repulſam.
magis credas; [10] Stygii quoque conſcia fonto
torrentis: [11] timor, & Deus ille Deorum.
alo, nimiumq, potens, perituraq; [12] amantis
o Semele, Qualem Saturnia, dixit,
amplecti, Veneris cum fœdus initis,
i te talem. Voluit Deus ora loquentis
imere, Exierat jam vox [14] properata ſub auras
nuit, [16] neq; enim non [17] hæc optaſſe neq; [18] ille
raſſe poteſt. Ergo mœſtiſſimus altum
conſcendit; nutuque ſequentia traxit
: quis nimbus, immiſtaque fulgura ventis
, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
tamen uſque poteſt, vires ſibi demere tentat.
uo centimanum dejecerat igne [20] Trophæa
armatur [21] eo: nimium [22] feritatis in [23] illo:
aliud levius fulmen; Cui dextra Cyclopum
æ, flammæque minus, minus addidit iræ;
cunda vocant ſuperi: capit illa; [25] domumque
Agenoream, corpus mortale tumultus
ſit æthereos; doniſq; [26] jugalibus arſit. [
erfectus adhuc infans [28] genetricis ab [29] alvo
r, patrioque tener (ſi credere dignum)
r [30] femori; maternaque [31] tempora complet.
im [33] illum primis [34] Ino matertera cunis
. Inde datum Nymphæ [35] Nyſeides antris
ere ſuis; lactiſque alimenta dedere.

[1] Ex Peloponneſo in quo urbs Epidaurus. Hic fuit Æſculapii templum. 2 Cum tantâ majeſtate, quâ ſe verum Jovem probet, quantam cum Junone congreſſurus præ ſe ferr. 3 Sua ſigna & notas, quibus ab aliis diis diſtinguitur: quæ ſunt fulmina; nam fulmen Jovis eſt inſigne. 4 Neſciam ſe decipi à Junone. 5 Semelen Cadmi filiam. 6 Informiverat, inſtruxerat. 7 Semele. 8 Jupiter. 9 Non rejiciam tuam petitionem. 10 Stygis paludis. 11 Nam dii (ut ait Virgilius) per Stygem jurare timent, ne forte pejerantes divinitate privantur. Vide ſupra fabul. Phaethontis. 12 Jovis. 13 Obſtruere, obturare, ne petitioni finem imponere poſſet. 14 Celeriter prolata. Nam Neſcit vox miſſa reverti. Horat. 15 Jupiter. 16 n poteſt, ut & Semele non petierit ea, quæ petiit: & Jupiter non pro- a, quæ ſe jam præſtiturum juravit. Præterita enim ut non fuerint, irione effici poteſt. 17 Semele. 18 Jupiter. 19 In quantum poteſt ſuas vires diminuit. 20 Gigantem valtiſſimum centum habentem manus, piter fulmine ſtravit; is quoque aliquando Briareus appellatur. 21 Ful- igne. 22 Violentiæ. 23 Igne ſeu fulmine. 24 Duo ſunt fulminum ge- olentius, & minus violentum. 25 Domum Semeles, Agenoris neptis. 26 libus, quas Jupiter illi dotis nomine conceſſerat. 27 Qui poſtea Bacchus ellatus. 28 Matris Semeles. 29 Utero. 30 Femori patris ſui Jovis. autem ſunt coxarum ſummitates, ubi coxæ ipſæ junguntur. 31 Menſes uibus in utero à matribus geſtantur infantes. 32 Clam. 33 Bacchum. Cadmi fuit filia, ac Semeles ſoror, quæ Bacchum ex Jovis remore edu- um Junone nutrivit. 35 A Nyſa, Citheronis vertice. Nyſeides dictæ mphæ, quæ Bacchum nutriverunt. Unde Dionyſos (

[1] Bacchus appellatus fuit.

Tirelia

Tireſias in Augurem. *Fab.* IV.

Jupiter cum Junone jocoſius, omiſſis omnibus jurgiis, referens in conjunctione majorem capere fœminas quàm viros voluptatem, Tireſiam judicem adeundum cenſuit, qui utramque naturam maris & fœminæ fuerat expertus, Nam quodam tempore cum ſerpentes concubitu hærentes baculo percuſſiſſet, in mulierem verſus fuerat, ac rurſus poſt ſeptem annos, eadem uſus ratione & tactu, in virum ceſſerat. Qui cum Jovis ſententiam tutatus eſſet; damnata Juno luſum in iracundiam vertit, ac Tireſiæ luminibus orbavit. Pro quâ injuriâ quod majus eſſet, Jupiter futurorum ſcientiam ei tribuit.

1 Jupiter cum Junone jocando, omiſſis omnibus jurgiis, referens in conjunctione majorem capere fœminas, quam viros, voluptatem, Tireſiam judicem adeundum cenſuit, qui utramque naturam maris ac fœminæ fuerat expertus. Nam quodam tempore, cum ſerpentes concubitu hærentes baculo percuſſiſſet, in mulierem verſus fuerat. Rurſuſque cum eoſdem ſerpentes verberaſſet, in priſtinum ſexum verſus eſt.

DUmque [1] ea per terras fatali lege geruntur;
Tutaque [2] bis geniti ſunt incunabula Bacchi:
Forte Jovem memorant diffuſum [3] nectare curas
Sepoſuiſſe graves, [4] vacuâque agitaſſe remiſſos
Cum Junone jocos: &, Major veſtra profecto eſt,
Quam quæ contingit maribus, dixiſſe, voluptas.
[5] Illa negat. Placuit quæ ſit ſententia [6] docti
Quærere Tireſiæ. [7] Venus huic erat utraque nota:
Nam duo magnorum viridi coëuntia ſylvâ
Corpora ſerpentum baculi [8] violaverat ictu:
Deque viro factus (9 mirabile) fœmina, ſeptem
Egerat [10] autumnos. [11] Octavo rurſus eoſdem
Vidit, &, Eſt veſtræ ſi tanta potentia plagæ,
Dixit, ut [13] auctoris [14] ſortem in contraria mutet:
Nunc quoque vos feriam. Percuſſis anguibus iſdem,
[15] Forma prior rediit; [16] genitivaque venit imago.
[17] Arbiter [18] hic igitur ſumtus de lite jocoſa,
Dicta Jovis firmat. Gravius [19] Saturnia [20] juſto,
Nec pro [21] materiâ [22] fertur [23] doluiſſe: [24] ſuique

Judicis

1 Per duas januas, ut diximus, exivit, & per uterum Semeles, & per femur Jovis. 3 Vino ſuavi. Eſt enim Nectar Deorum potio ſuaviſſima. 4 Otioſa & ira carente. 5 Juno. 6 Periti illius quæſtionis. Tireſias enim cum forte duos angues coeuntes virga percuſſiſſet, in fœminam fuit mutatus, ac ſeptem annos in eo ſexu duraſſe fertur. 7 Amor utriuſque & viri & fœminæ. Metonymia efficientis. 8 Percuſſerat baculo. 9 Sc. dictu. 10 Annos. 11 Sc. anno. 12 Serpentes. 13 Effectoris veſtræ plagæ. 14 Naturam & ſexum. 15 Virilis. 16 Nativa, quam in nativitate habuit Tireſias, i. maſcula. 17 Judex. 18 Tireſias. 19 Juno Saturni filia. 20 Æquo. 21 Nec ſecundum materiæ ac rei qualitatem. Res enim jocoſa erat, ideoque Juno Tireſiæ ſententiam ægre ferre non debebat. 22 Dicitur. 23 Irata fuiſſe. 24 Oculos Tireſiæ judicis electi.

Judicis [1] æternâ damnavit lumina nocte.
At [2] pater omnipotens (neq; enim licet irrita cuiquam,
Facta Dei fecisse Deo) pro lumine adempto
Scire [4] futura dedit: pœnamque [5] levavit honore.

1 Perpetuâ cæcitate. 2 Jupiter. 3 Hæc verba causam continent, quare Jupiter Tiresiæ oculos non restituerit. Non enim licet cuiquam Deo alterius Dei facta rescindere. 4 Fecit Vatem, vel Augurem. 5 Levem fecit.

Echo in vocem. *Fab.* V.

Liriope Nympha ex amne Cephiso procreavit Narcissum, cui Tiresias Everi filius omnia prospera pollicitus est, si pulchritudinis suæ nullam habuisset notitiam. Hunc igitur Echo cùm diligeret, neque ullam viam potiundi inveniret; cura & sollicitudine juvenis, quem extremis vocibus persequebatur fugientem, extabuit, ejusque reliquiæ corporis in lapidem conversæ sunt: quod ei incidit Junonis ira, quia garrulitate suâ eam sæpe esset morata, ne Jupiter in montibus persequens Nymphas manifestò deprehendi posset. Fertur Echo filia Junonis: & ob deformitatem montibus erat recondita, ne quid ejus præter vocem inspici posset: quæ tamen post obitum auditur.

ILle per [1] Aonias famâ celeberrimus urbes
[3] Irreprehensa dabat populo responsa petenti
Prima [4] fide [5] vocisque ratæ [6] tentamina sumsit
Cærula [7] Liriope: quam quondam flumine curvo
Implicuit; clausæque suis [8] Cephisos in undis
Vim tulit. [9] Enixa est utero pulcherrima pleno
Infantem, Nymphis jam [10] tunc qui posset amari;
Narcissumque vocat. De [11] quo consultus, an esset
Tempora maturæ visurus longa senectæ:
[12] Fatidicus vates, [13] *Si se non noverit*, inquit.
[14] Vana diu visa est vox auguris. Exitus illam,
Resq; probat, letiq; genus, novitasque [15] furoris
[16] Jamque ter ad quinos unum Cephisius annos
Addiderat: poteratque [17] puer, [18] juvenisque videri:
Multi illum juvenes, multæ cupiere puellæ:

1 Tiresias, 2 Bœotias. Aonia enim pars est Bœotiæ. 3 Vera, quæ nihil poterant reprehendi. 4 Pro fidei. 5 Concessæ artis vaticinandi. 6 Experimenta. 7 Narcissi in florem ejusdem nominis mutationem refert. incipit Poëta. Nam Liriope, Nympha, Oceani ac Tethyos filia, à Cephiso flumine compressa, Narcissum peperit, insigni forma juvenem, quem Tiresias vates, consultus à matre, ad maturam senectutem perventurum, Si se non nosset, prædixit. Narcissus autem cùm Echo, aliasque multas sperneret puellas, se ipse in fonte vidisset, ita sui ipsius amore exarsit, ut paulatim fuerit consumptus. Ejus vero cadaver cùm Nymphæ rogo imponere vellent, ipsum in florem commutatum animadvertunt, quem à juvenis nomine Narcissum vocarunt. 8 Hoc loco pro Deo ipsius fluminis accipitur. 9 Peperit. 10 Ab infantiâ usque maximam præ se ferebat pulchritudinem Narcissus. 11 Narcisso. 12 Tiresias. 13 Si nunquam suam pulchritudinem cognoverit. 14 Stulta & falsa. 15 Amoris insani. 16 Sexdecim annos natus erat. 17 Propter pulchritudinem. 18 Propter mirabilem pulchritudinem. Erat enim magnus & formosissimus, quæ quidem rara est felicitas

sed fuit in tenera tam dira ſupe bia forma ;
Nulli [1] illum juvenes, nullæ tetigêre puellæ
[2] Aſpicit hunc, trepidos agitantem in retia cervos,
[3] Vocalis Nymphe ; quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipſa loqui didicit, reſonabilis [4] Echo.
Corpus [5] adhuc Echo, non vox erat : & tamen [6] uſum
Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat ;
Reddere de multis ut verba [7] noviſſima poſſet.
[8] Fecerat hoc Juno. Quia, cùm deprendere poſſet
Sub [9] Jove ſæpe ſuo Nymphas in monte jacentes,
[10] Illa [11] Deam longo prudens ſermone [12] tenebat,
Dum fugerent Nymphæ. Poſtquam Saturnia ſenſit ;
Hujus, ait, linguæ, quâ ſum deluſa, poteſtas
Parva tibi dabitur, vocisque breviſſimus uſus.
[13] Reque minas firmat. Tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat voces : auditaque verba [14] reportat.
Ergo ubi Narciſſum per [15] devia luſtra vagantem
Vidit, & [16] incaluit ; ſequitur vestigia furtim
Quoque magis ſequitur ; flammâ [18] propiore caleſcit.
Non aliter, quam cùm ſummis [19] circumlita tædis
Admotam rapiunt [20] vivacia ſulfura flammam.
O quoties voluit [21] blandis [22] accedere dictis,
Et [23] molles adhibere preces ! [24] natura repugnat,
[25] Nec ſinit incipiat : ſed quod ſinit illa parata eſt
Expectare ſonos, ad quos ſua verba remittat.
Fortè puer, comitum [26] ſeductus ab [27] agmine fido,
Dixerat, Ecquis adeſt ? Et, Adeſt, reſponderat Echo.
Hic ſtupet : utq; [28] aciem partes diviſit in omnes ;
Voce, Veni, clamat magnâ : Vocat illa vocantem.
Reſpicit : & nullo rurſus veniente, Quid, inquit,
Me fugis ! Et totidem, quot dixit verba [29] recepit.
Perſtat ; & [30] alternæ deceptus imagine voci,
Huc [31] coëamus, ait : Nullique libentiùs unquam

1 Narciſſum.
2 Fabulam interponit de Echo Nymphâ compoſitam, cui primùm hoc irâ Junonis evenit, ut ultimas tantum de vocibus auditis referret. Deinde cùm à Narciſſo, cujus amore ardebat, ſpreta eſſet, in lapidem ita fuit mutata, ut vox ſine corpore remanſerit in montibus, ultima verborum auditorum repetens.
3 Sonoram vocem habens.
4 Verbum de verbo expreſſit. Nam Echo dici poteſt reſonantia ſeu ſonus reflexus : Græcè dicitur ἠχώ. Fit autem, cùm ſonus in aliquod corpus concavum impingens, non ſecus ac pila reflectitur, ibique auditur : quòd ſi in diverſa ejuſmodi corpora concava incidat, variis vicibus audietur ſonus.
5 Nondum corpus Echûs in lapidem erat commutatum. Nunc enim ſola vox ſentitur.
6 Quamvis Echo Nympha eſſet corpore prædita, alium tamen uſum linguæ, quam nunc habet, non habebat : nam ultimas ſolum voces referebat.
7 Ultima. Non enim audiuntur niſi ultima ferè verba ; quia licet fiat reflexio totius vocis, tamen priores ejus partes, à conſequentibus continuo prolatis turbantur : quare ſolæ poſtremæ partes, quarum regreſſus non impeditur, à nobis percipi poſſunt.
8 Ut noviſſima ſolùm verba referret.
9 Cum Jove marito ſuo coeuntes.
10 Echo.
11 Junonem.
12 Detinebat.
13 Re ipſâ & effectu minas exequitur.
14 Repetit & refert.
15 Invias ſylvas.
16 Amore illius incaluit.
17 Clam.
18 Eò magis amore ejus inflammata eſt.
19 Circumuncta. Eſt autem periphraſis ſulfuratorum lignorum.
20 Quæ difficulter corrumpuntur.
21 Verbis blanditiarum plenis, quibus amatores uti conſueverunt.
22 Adire.
23 Homines mites manſuetoſque reddentes.
24 Neque enim prior loqui poterat, ſic volente Junone, ſed ultima tantum verba referebat.
25 Nec illam incipere permittit.
26 Separatus.
27 Agmine fidorum comitum.
28 Sc. oculorum.
29 Accepit, audivit.
30 Alternatim emiſſæ, primum à Narciſſo, deinde ab Echo.
31 Conveniamus in hunc locum ; ſed Echo eandem quidem vocem refert, ſed non eandem ſignificationem. Coire enim non tantùm convenire, ſed & concumbere ſignificat : quâ in ſignificatione ab *Echo fuit repetitum.*

Reſpon-

Reſponſura ſono, Cœemus rettulit Echo:
Et [1] verbis favet ipſa ſuis; egreſſaque ſylvis
Ibat, ut injiceret ſperato brachia collo. [390
Ille fugit: fugienſque, [2] Manus complexibus auferr:
Ante, ait, emoriar, [3] quam ſit tibi copia noſtri.
Rettulit illa nihil, niſi, Sit tibi copia noſtri.
Sprera latet ſylvis: pudibundaque frondibus ora
[4] Protegit: & ſolis ex illo vivit in [5] antris. [395
Sed tamen [6] hæret amor; creſcitque dolore [7] repulſæ.
[8] Attenuant [9] vigiles corpus miſerabile curæ:
[10] Adducitque cutem macies, & in aëra [11] ſuccus
Corporis omnis abit. Vox tantum atq; oſſa [12] ſuperſunt.
Vox manet. Oſſa [13] ferunt lapidis [14] traxiſſe figuram.
[15] Inde latet [16] ſilvis: nulloq; in monte videtur; 400
Omnibus auditur. Sonus eſt, qui vivit in illâ.]

1 Sua verba reipſa comprobat & confirmat. 2 Hæc verba conjectura eleganti Narciſſo jam fugienti reſtituit Heinſius: fugientiſque & complexum averſantis Narciſſi verba ſunt. 3 Quam me potiri poſſis, & in tua poteſtate habere. 4 Occultat. 5 Deſertis ſpelunceis. 6 Remanet nempe in corde. 7 Rejectionis. 8 Extenuant & macilentum reddunt. 9 Quod homines dormire non ſinant. 10 Aufert, diminuit. 11 Totus ſanguis. 12 Reſtant. 13 Aiunt. 14 In lapides fuiſſe mutata. 15 Ex eo tempore, quo oſſa in lapides fuerunt commutata. 16 In ſylvis. Echo ſic latet, ut ab omnibus quidem auditur ſed à nemine videatur.

Narciſſus in florem. *Fab.* VI.

Narciſſum autem ſupradictum ob nimiam crudelitatem, quam in Echo exhibuerat, Nemeſis ultrix faſtidientium, in amorem ſui impulit, ut non minore flammâ, atque illa, ureretur: qui cum ex aſſidua venatione fatigatus ſecundùm fontem in opaco procubuiſſet, & hauriens aquam imaginem ſui conſpexiſſet, & ibi diutius moraretur; tandem tabuit, ita ut vitâ privaretur. Ex cujus exuviis flos extitit, quem Naiades Nymphæ flentes caſum fratris Narciſſi, nomine ejus adnotaverant.

SIC [1] hanc, ſic alias undis aut montibus ortas
[2] Luſerat [3] hic Nymphas; ſic cœtus [4] ante [5] viriles.
[6] Inde manus aliquis [7] deſpectus ad æthera tollens,
Sic [8] amet iſte licet, ſic non potiatur amato. 405
Dixerat. Aſſenſit precibus [9] Rhamnuſia juſtis.
Fons erat [10] illimis, nitidis [11] argenteus undis,
Quem neque paſtores, neque paſtæ monte capellæ
Contigerant, aliudve pecus: quem nulla volucris,

1 Echo. 2 Illuſerat. 3 Narciſſus. 4 Dum eſſet puer. 5 Multos viros amore ejus captos illuſerat Narciſſus. 6 Ex illa Narciſſi ſuperbia. 7 Quidam contemtus. 8 Utinam ipſe Narciſſus ſic amare poſſit, ut nunquam amato potiatur. 9 Rhamnuſia putabatur ſceleratorum arrogantiumve hominum ultrix. Ovidius alibi: Exigit ac dignas ultrix Rhamnuſia pœnas. Dicta eſt Rhamnuſia à Rhamnunte: Rhamnus autem eſt pagus & regio Atticæ, ubi celeberrimo templo colebatur. 10 Sine limo. 11 Ut argentum nitidus & ſplendens.

Nec

Sed fuit in tenera tam dira ſupe bia forma;
Nulli [1] illum juvenes, nullæ tetigêre puellæ
[2] Aſpicit hunc, trepidos agitantem in retia cervos,
[3] Vocalis Nymphe; quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipſa loqui didicit, reſonabilis [4] Echo.
Corpus [5] adhuc Echo, non vox erat: & tamen [6] uſu
Garrula non alium, quam nunc habet, oris habeba
Reddere de multis ut verba [7] noviſſima poſſet.
[8] Fecerat hoc Juno. Quia, cùm deprendere poſſet
Sub [9] Jove ſæpe ſuo Nymphas in monte jacentes,
[10] Illa [11] Deam longo prudens ſermone [12] tenebat,
Dum fugerent Nymphæ. Poſtquam Saturnia ſenſit
Hujus, ait, linguæ, quâ ſum deluſa, poteſtas
Parva tibi dabitur, vocilque breviſſimus uſus.
[13] Reque minas firmat. Tamen hæc in fine loquen
Ingeminat voces: auditaque verba [14] reportat.
Ergo ubi Narciſſum per [15] devia luſtra vagantem
Vidit, & [16] incaluit; ſequitur veſtigia [17] furtim
Quoque magis ſequitur; flamma [18] propiore caleſci
Non aliter, quam cùm ſummis [19] circumlita tædis
Admotam rapiunt [20] vivacia ſulfura flammam.
O quoties voluit [21] blandis [22] accedere dictis,
Et [23] molles adhibere preces! [24] natura repugnat,
[25] Nec ſinit incipiat: ſed quod ſinit illa parata eſt
Expectare ſonos, ad quos ſua verba remittat.
Forte puer, comitum [26] ſeductus ab [27] agmine fid
Dixerat, Ecquis adeſt? Et, Adeſt, reſponderat Ec
Hic ſtupet: utq; [28] aciem partes diviſit in omnes;
Voce, Veni, clamat magnâ: Vocat illa vocantem.
Reſpicit: & nullo rurſus veniente, Quid, inquit,
Me fugis! Et totidem, quot dixit verba [29] recepit.
Perſtat; & [30] alteroæ deceptus imagine vocis;
Huc [31] coëamus, ait; Nullique libentiùs unquam

1 Narciſſum.
2 Fabulam interponit de Echo Nymphâ compoſitam, cui primùm hoc irâ Junonis evenit, ut ultimas tantum de vocibus auditis referret. Deinde cùm à Narciſſo, cujus amore ardebat, ſpreta eſſet, in lapidem ita fuit mutata, ut vox ſine corpore remanſerit in montibus, ultima verborum auditorum repetens.
3 Sonoram vocem habens.
4 Verbum de verbo expreſſit. Nam Echo dici poteſt reſonantia ſeu ſonus reflexus: Græcè dicitur ἠχὼ. Fit autem, cùm ſonus in aliquod corpus concavum impingens, non ſecus ac pila reflectitur, ibique auditur: quòd ſi in diverſa ejuſmodi corpora concava incidat, variis vicibus audietur ſonus. 5 Nondum corpus Echûs in lapidem erat commutatum. Nec
ia vox ſentitur. 6 Quamvis Echo Nympha eſſet corpore ſi
men uſum linguæ, quam nunc habet, non habebat
referebat. 7 Ultima. Non enim auditur niſi ult
fiat reflexio totius vocis, tamen priores ejus part
prolatis turbantur: quare ſolæ poſtremæ pu
ditur, à nobis percipi poſſunt. 8 Ut
Jove marito ſuo coeuntes. 10 Ech
ſâ & effectu minas exequitur.
more illius incaluit. 17 C
19 Circumuncta. Et au
ficulter corrumpun
fueverunt. 22 A
que enim prio
ferebat. 25
comitum.
mum
cho e
non

Nec fera turbârat, nec lapſus ab arbore ramus. 4
[1] Gramen erat circa, quod proximus humor alebat:
[2] Sylvaque, ſole lacum paſſura tepeſcere [3] nullo.
[4] Hic [5] puer, & ſtudio venandi laſſus & æſtu,
[6] Procubuit; [7] faciemque loci, fontemque ſecutus
Dumq; [8] ſitim ſedare cupit; ſitis [9] altera crevit. 4
Dumque bibit, viſæ correptus imagine formæ,
Rem ſine corpore amat: corpus putat eſſe quod umb
[10] Adſtupet ipſe ſibi: vultuque immotus eodem
Hæret, ut è [11] Pario formatum marmore [12] ſignu
[13] Spectat humi poſitus geminum, ſua lumina ſidus
Et dignos Baccho, dignos & Apolline crines; [14]
[14] Impubeſque genas, & [15] eburnea colla, decuſque
Oris, & in niveo miſtum candore ruborem;
Cunctaque miratur; quibus eſt mirabilis ipſe.
Se cupit imprudens. Et qui probat, ipſe probatur, 4
Dumque petit, petitur: [16] pariterq; incendit, & ard
[17] Irrita fallaci quoties dedit oſcula fonti!
In medias quoties viſum [18] captantia collum
Brachia merſit aquas; nec ſe deprendit in illis!
Quid videat neſcit, ſed quod videt, uritur illo: 4
Atque oculos idem, qui decipit, [19] incitat error.
[20] Credule, quid fruſtra [21] ſimulacra fugacia [22] capta
Quod [23] petis, eſt nuſquam, quod amas [24] avertere, perd
Iſta [25] repercuſſæ, quam cernis, imaginis umbra eſt.
[26] Nil habet iſta ſui. Tecum venitque manetq; 4
Tecum diſcedat; ſi tu diſcedere poſſis.
Non illum [27] Cereris, non illum cura [28] quietis
Abſtrahere inde poteſt. Sed [29] opacâ [30] fuſus in her
Spectat [31] inexpleto mendacem lumine [32] formam
Perq; oculos perit ipſe ſuos. Paulumque levatus, 4
Ad circumſtantes tendens ſua brachia ſylvas;

1 Herba. 2 Sylva adeò denſa fonti imminebat, ut Solis radii nequaquam ad fontem penetrare poſſent. 3 Nullo Solis calore. 4 In hac ſylva juxta fontem illum. 5 Narciſſus. 6 In faciem humi jacuit; quod laſſi in herboſis locis facere ſolent. 7 Amœniſſimum loci ſitum. 8 Reſtinguere bibendi cupiditatem. Sic Lucret. Et ſedare ſitim prius eſt, quam pocula natum. 9 Cupiditas altera, i. amor. Nihil enim aliud eſt amor, quam cupiditas potiundi re amata. Notandum autem eſt, ſitim per Metaphoram dici nimiam rei alicujus aviditatem. Cic. Neque enim unquam expletur, aut ſatiatur cupiditatis ſitis: ſic dicitur ſitis pecuniæ, i. nimia pecuniæ aviditas. 10 Sua ipſ pulchritudine ſtupet Narciſſus. 11 Paros inſula eſt maris Ægæi, candidiſſi marmore nobilis: unde optimum marmor antiquis dicitur marmor Parium. Statuta. 13 Narciſſi ſingula membra deſcribit, quo melius pulchritudinem i ſius oſtendat. 14 Malas imberbes, ac ſine ulla prorſus lanugine. 15 Tam c dida ut eburnea viderentur. 16 Una & urit, & uritur. 17 Vana. Nihil en præter aquam tangebat. 18 Capere & comprehendere conantia: non enim piebant. Captare ergo non ſignificat frequenter capere, ſed blanditiis quib dam, & illecebris, obſequiiſque aliquid (ut ita dicam) venari, ſeu ſtudere pere: ut, hic obſequendo captat aurem popularem, i. quærit, venatur. H ejuſmodi venatores captatores dicuntur, & venatio ipſa captatio. Cic. Capt tor ille popularis aure. 19 Impellit, ſtimulat ad amandum. 20 Credulus citur, qui omnia facile & nimium credit. Virg. Sed non ego credulus illis. hæc Apoſtrophe ad Narciſſum. 21 Imaginem fugientem. 22 Cunaris cape 23 Q. d. Nihil eſt id, quod cupis. 24 Averte à fonte vultum tuum, quem am & ipſum ſtatim amittes. Avertere enim eſt Imperativi modi paſſivi. 25 Ab qua remiſſæ. 26 Iſta imago, quam cernis, nihil habet proprii. ſed tota à pendet. 27 Cibi. 28 Somni. 29 Umbroſa. 30 Jacens. 31 Oculis, qui n poterant ſatiari. 32 Falſam adoleſcentis figuram.

Ecqu

Iequis, [1] io ſylvæ, crudeliùs, inquit, amavit?
Scitis enim, & multis latebra [2] opportuna fuiſtis.
Iequem cum veſtræ tot agantur ſecula vitæ,
Qui ſic [3] tabuerit, longo memoinillis in ævo? 445
Et placet, & video; ſed quod videoque, placetque,
Non tamen invenio. Tantus tenet error amantem.
Quoque magis doleam; nec nos maré ſeparat ingens:
Nec via, nec montes, nec clauſis [4] mœnia portis:
Exiguâ prohibemur aquâ. Cupit ipſe [5] teneri. 450
Nam quoties liquidis porreximus oſcula lymphis;
Hic tones ad me [6] reſupino nititur ore.
Poſſe putes tangi. Minimum eſt quod amantibus obſtat.
Quiſquis es, huc exi. Quid me, puer [7] unice, fallis?
Quove [8] petitus abis? Certe nec forma, nec ætas 455
Eſt mea, quam fugias: & amarunt me quoq; [10] Nymphæ.
Spem mihi neſcio quam vultu promittis amico:
Cumque ego porrexit tibi brachia, porrigis ultro;
Cum riſi, arrides. Lacrymas quoque ſæpe notavi,
Me lacrymante, tuas. Nutu quoq; ſigna remittis: 460
Et, quantum motu formoſi ſuſpicor oris,
Verba refers [11] aures non pervenientia noſtras.
Inter ego ſum, ſenſi; nec me mea fallit imago.
Uror amore mei; flammas [12] moveoque [13] feroque.
Quid faciam? Reger, anne rogem? quid deinde rogabo?
[14] Quod cupio mecum eſt, [15] *inopem me copia fecit*,
O utinam noſtro ſecedere corpore poſſem! [abeſſet.
[16] Votum in amante novum; vellem, quod amamus,
Jamque dolor vires adimit: nec tempora vitæ [470
Longa meæ [17] ſuperant: primoq; [18] exſtinguor in ævo.
[19] *Nec mihi mors gravis eſt poſituro morte dolores*,
Hic, qui diligitur, vellem [20] diuturnior eſſet.
Nunc duo concordes animâ moriemur in unâ.
[21] Dixit, & ad [22] faciem rediit malè [23] ſanus eandem;
Et lacrymis turbavit aquas: obſcuraque moto 475
Reddita forma [24] lacu [25] eſt. Quam cum vidiſſet abire;
Quò fugis? oro, mane; nec me, crudelis, amantem
Deſere, clamavit. Liceat, quod tangere non eſt,
Adſpicere, & [26] miſero præbere alimenta furori.

1 Sylvarum Deas allo jurtur. Io eſt hic interjectio dolentis: eſt etiam quoque gaudentis. Notan. um eſt mirum Poëtæ artificium in hiſce blandis precibus.
2 Commoda: Q.d. Multis amantibus latebras præbuiſtis, ut commodè ſuis amoribus frui poſſent.
3 Paulatim conſumptus ſit. Tabeſcere enim eſt paulatim deficere & abſumi. A tabe fit, quæ humorum corruptio eſt, quâ corpora ad extremam maciem deducuntur.
4 Mœnia à muniendo dicuntur, & ea ſunt proptiè quæ urbem cingunt.
5 Ut amplectar illum.
6 Surſum verſo. 7 Singularis. Neminem enim alium tantâ pulchritudine præditum eſſe putabat.
8 Expetitus, exoptatus.
9 Faſtidias, aſperneris.
10 Echo, aliæque plures undis aut montibus ortæ. Supr. v. 403. 11 Ad aures noſtras. 12 Excito. 13 Patior & tolero. 14 Itidem 96; Quod non ex hujus formâ pateretur amator, Ipſe ſuam qui ſic deperis effigiem? 15 Quia quod in me erat, potiri & frui non poteram. 16 Cupiditas nova & inuſitata, ut, quod quis amat, longè abſe cupiat abeſſe. 17 Superſunt, reſtant. Notum illud Virgilii: Quid puer Aſcanius ſuperatne? &c. 18 Morior in primâ ætatis meæ parte. Adoleſcens enim adhuc erat Narciſſus. 19 Nec mihi moleſta eſt mors, quippe quæ meis doloribus finem ſit impoſitura. 20 Diutiùs viveret. 21 Narciſſus. 22 Imaginem. 23 Inſanus & demens. 24 Turbato fonte. Lacus enim dicitur etiam fontium receptaculum. Lacus quoque vas eſt, in quo uvæ calcantur. 25 Licet. 26 Quod miſeros homines faciat, qui illo vexantur. Miſeri autem ſunt, quia amant.

Dumque

Dumq; dolet, ſummâ veſtem [1] deduxit ab orâ, 4
Nudaque [2] marmoreis percuſſit pectora palmis.
Pectora [3] traxerunt [4] tenuem percuſſa ruborem,
Non aliter, quam poma ſolent; quæ candida parte,
Parte rubent. Aut ut variis ſolet uva racemis
Ducere purpureum nondum matura, calorem. 4
Quæ ſimul aſpexit liquefactâ rurſus in undâ;
[5] Non tulit ulteriùs: ſed, ut [6] intabeſcere flavæ
Igne levi ceræ, matutinæve [7] pruinæ
Sole repente ſolent, ſic [8] attenuatus amore
[9] Liquitur; & [10] cœco paulatim carpitur igni. 4
Et neque jam color eſt miſto candore rubori;
Nec vigor, & vires, & quæ [11] modò viſa placeba
Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Ech
[12] Quæ tamen, ut vidit quamvis irata [13] memorqu
Indoluit: quotieſque puer [14] miſerabilis, Eheu, 4
Dixerat: hæc [15] reſonis iterabat vocibus, Eheu,
Cumque ſuos manibus percuſſerat ille lacertos,
Hæc quoque reddebat ſonitum [16] plangoris eundem.
Ultima vox ſolitam fuit hæc ſpectantis in undam,
Heu fruſtra dilecte puer! Totidemque remiſit
Verba [17] locus: dictoque Vale, Vale inquit & Echo
Ille caput viridi feſſum [18] ſubmiſit in herbâ.
[19] Lumina nox claudit domini mirantia formam.
Tum quoque ſe, poſtquam eſt infernâ ſede receptus
In [20] Stygiâ ſpectabat aquâ. [21] Planxêre ſorores
Naïdes: & [22] ſectos fratri poſuêre capillos.
Planxere & Dryades. Plangentibus aſſonat Echo. (ba
Jamq; [23] rogum, quaſſaſque [24] faces, [25] feretrumq; pa
Nuſquam corpus erat. [26] Croceum pro corpore [27] flor
Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.

1 Laceravit, diviſit.
2 Manibus, ut Parium marmor, candidis. Ut alibi: Aurea marmoreo redimicula demite collo.
3 Contraxerunt.
4 Exiguum.
5 Dolorem ulteriùs ferre non potuit.
6 Paulatim liquefieri & abſumi.
7 Pruina ros eſt congelatus.
8 Extenuatus, macer factus.
9 Liqueſcit, ac paulatim conſumitur.
10 Et paulo amore paulatim cruciarur. Virg. Et cæco carpitur igni.
11 Membra formoſa.
12 Orde eſt: Quæ tamen indoluit, ut vidit quamvis irata eſſet.
13 Se à Narciſſo fuiſſe ſpretam.
14 Miſerandus, ac miſericordiâ dignus.
15 Sonum reddentibus. 16 Percuſſionis. 17 Echo, quæ in illo erat loco C
tinens pro contento. 18 Depoſuit. 19 Oculos quibus cum ſe vidiſſet, forr
ſuam mirari cœpit: nox quoque pro morte ſumitur, quod apud Poëtas pa
invenies; ita Virg. In æternam clauduntur lumina noctem. 20 Sicuti dum
veret, ſolebat, ſic, cum ad inferos veniſſet, à contemplatione ſui non abſt
21 Flevere Nymphæ fontium, & fluminum, quæ ſorores videntur eſſe. Na
enim fontium ac fluviorum dicuntur ἀπὸ τοῦ νείειν, à fluendo. 22 Id enim
luctu mulieres facere ſolebant. 23 Struem lignorum ad cremanda cad.v
24 Sciſſas. Faces enim cadaveribus efferebantur. 25 Capulum, quo cada
efferuntur: à ferendo dictum. 26 Flavum inſtar croci. 27 Narciſſum flo
coloribus depingit.

Pentheus. *Fab.* VII.

Pentheus Echionis & Agaves filius in contem
trahens prædicata Tireſiæ auguris, ut in adve
Liberi, Thebani bacchâ redimiti procederent,
ſacra ſuſciperent, prohibet ſuos parere monit
quod negaret ex Semele Deum proditum. C
feſtim itaque famulis imperat, ut in conſpec

ſi

ſuum Liberum vinctum attrahant. At ille ut veſanientem eluderet, verſus in Acœtem, ducitur vinctus, & cuſtodiâ claudutur.

COgnita [1] rès meritam [2] vati per [3] Achaidas urbes
Attulerat famam : nomenque erat auguris ingens.
Spernit Echionides tamen hunc, ex [4] omnibus [5] unus
Contemtor Superûm [6] Pentheus : [7] prælagaq; ridet.
Verba [8] ſenis : tenebraſq; & [9] cladem lucis ademtæ
[10] Objicit. [11] Ille movens albentia tempora [12] canis
Quam felix eſſes, ſi tu quoque luminis hujus
Orbus, ait, fieres ; nec Bacchia ſacra videres !
Jamq; dies aderit, [13] jamq; haud procul auguror eſſe ;
Quâ [14] novus huc veniat proles [15] Semeleia Liber,
[16] Quem niſi templorum tueris dignatus honore ;
Mille lacer ſpargere locis : & [17] ſanguine ſylvas
Fœdabis, matremque tuam, [18] matriſque ſorores.
Evenient ; Neque enim dignabere numen honore :
Meque ſub his tenebris nimium vidiſſe quereris.
Talia dicentem proturbat Echione [19] natus.
Dicta fides ſequitur ; reſponſaque vatis [20] aguntur.
[21] Liber adeſt : feſtiſque fremunt [22] ululatibus agri.
Turba ruunt : miſtæque viris matrelque nuruſque,
Vulguſque [23] procerûm, [24] ignota ad ſacra feruntur.
Quis furor, Anguigenæ, proles Mavortia, veſtras
[25] Attonuit mentes ? Pentheus ait, [26] ærane tantum
[27] Ære repulſa valent ? & adunco tibia cornu ?
Et magicæ [28] frondes ? ut quos non belliger enſis,
Non tuba terruerint, non ſtrictis [29] agmina [30] telis ;
Fœminææ voces, & mota inſania vino,

1 Narraturus quomodo Tyrrheni quidam nautæ Bacchum contemnentes, in Delphinos mutati fuerint, & alia quædam ; Pentheï regis Thebarum, impietatem ordiritur. 2 Augurî Tireſiæ. 3 Achaicas, Græcas. Achaia regio Græciæ. 4 Thebanis. 5 Solus. 6 Pentheus, Echionis & Agaves filius, Tireſiæ vaticinia contemnens, cùm in adventu Bacchi, Thebani hederâ redimiri, obviam ei procederent, ac ſacra ſuſciperent, ſuos idem facere Pentheus prohibet, quòd negaret ex Seme-

le Bacchum Deum eſſe procreatum. Confeſtim itaque famulis ſuis imperat, ut Bacchum ad ſe vinctum trahant : At ille, ut veſanientem eluderet, verſus in Acœtem, ducitur vinctus, & cuſtodia clauditur. Pentheus autem ἀπὸ τῦ πένθους, i. à luctu, fuit cognominatus. Hic itaque Baccho contento, cum ejus ſacra in Cytheronе ſpectaret, à matre aliiſque Bacchis, furore correptis, dilaceratus eſt. 7 Quæ futura ſignificabant. 8 Tireſiæ. 9 Cæcitatem. 10 Exprobrat. 11 Tireſias. 12 Cani ſunt capilli albi in capitibus ſenum. 13 Et nunc puto atque vaticinor prope eſſe ; jamque eleganter eſt repetita : correctio eſt Heinſiana ; antè legebant, Namque dies aderit, (quam non procul auguror eſſe) 14 Innuit Poëta alium quoque Bacchum veterem & antiquum fuiſſe præter hunc Jovis ex Semele filium. 15 Filius Semeles. Cadmi filiæ. ex Jove. 16 Liberum ſeu Bacchum. 17 Tuo ſanguine ſylvas fœdas reddes. Ita Virg. 2. Æn. Et patrii ſervatis ſanguine vultus. 18 Hæ enim una cum Agave matre Penthei, illum dilaceraverunt. 19 Pentheus. 20 Peraguntur, perficiuntur. 21 Bacchus adeſt, invenit, qui idcirco Liber dicitur, quod vinum mentem liberet curis. Deſcribit hic Poëta veterum Bacchanalia, quæ licet ita ſacra, verè profana ac fœda fuere. 22 : lamoribus. Qui enim Bacchi ſacra celebrabant, in furorem acti, tympanorum tubarumque ſtrepitu ita clamabant, ut ululare viderentur. 23 Proceres Principes Civitatis dicuntur, quia eminent in eâ, ſicut in ædificiis tumuli quidam i. capitatrabium, quæ proceres nominantur. 24 Quibus alias nunquam interfuerunt. 25 Obſtupefecit. 26 Ærea vaſa. 27 Sæpius æneis baculis percuſſa. 28 Frondes heic non Fraudes legendum ; ad thyrſos enim & ferulas, quas in manibus geſtabant Bacchantes, ſpectat hic locus : magicæ appellantur ob veneficia, quibus Menades, quæ Orgia celebrant, mentes ſpectantium pervertebant. 29 Acies, exercitus. 30 Nudis enſibus. Eſt autem à majori ad minus argumentum.

1 Obſtupuit

Domq; dolet, ſummâ veſtem [1] deduxit ab orâ,
Nudaque [2] marmoreis percuſſit pectora palmis.
Pectora [3] traxerunt [4] tenuem percuſſa ruborem,
Non aliter, quam poma ſolent ; quæ candida parte,
Parte rubent. Aut ut variis ſolet uva racemis
Ducere purpureum nondum matura, calorem.
Quæ ſimul aſpexit liquefactâ rurſus in undâ ;
[5] Non tulit ulteriùs : ſed, ut [6] intabeſcere flavæ
Igne levi ceræ, matutinæve [7] pruinæ
Sole repente ſolent, ſic [8] attenuatus amore
[9] Liquitur ; & [10] cœco paulatim carpitur igni.
Et neque jam color eſt miſto candore rubori ;
Nec vigor, & vires, & quæ [11] modò viſa placebant.
Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
[12] Quæ tamen, ut vidit quamvis irata [13] memorque,
Indoluit : quotieſque puer [14] miſerabilis, Eheu,
Dixerat : hæc [15] reſonis iterabat vocibus, Eheu,
Cumque ſuos manibus percuſſerat ille lacertos,
Hæc quoque reddebat ſonitum [16] plangoris eundem.
Ultima vox ſolitam fuit hæc ſpectantis in undam,
Heu fruſtra dilecte puer ! Totidemque remiſit
Verba [17] locus : dictoque Vale, Vale inquit & Echo.
Ille caput viridi feſſum [18] ſubmiſit in herbâ..
[19] Lumina nox claudit domini mirantia formam.
Tum quoque ſe, poſtquam eſt infernâ ſede receptus
In [20] Stygiâ ſpectabat aquâ. [21] Planxêre ſorores
Naïdes : & [22] ſectos fratri poſuêre capillos.
Planxere & Dryades. Plangentibus aſſonat Echo. (bant;
Jamq; [23] rogum, quaſſaſque [24] faces, [25] feretrumq; para-
Nuſquam corpus erat. [26] Croceum pro corpore [27] florem
Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.

1 Laceravit, diviſit.
2 Manibus, ut Parium marmor, candidis. Ut alibi : Aurea marmoreo redimicula demite collo.
3 Contraxerunt.
4 Exiguum.
5 Dolorem ulteriùs ferre non potuit.
6 Paulatim liquefieri & abſumi.
7 Pruina ros eſt congelatus.
8 Extenuatus, macer factus.
9 Liqueſcit, ac paulatim conſumitur.
10 Et paulo amore paulatim cruciatur. Virg. Et cæco carpitur igni.
11 Membra formoſa.
12 Orde eſt : Quæ tamen indoluit, ut vidit quamvis irata eſſet.
13 Se à Narciſſo tuiſſe ſpretam.
14 Miſerandus, ac miſericordiâ dignus.
15 Sonum reddentibus. 16 Percuſſionis. 17 Echo, quæ in illo erat loco Continens pro contento. 18 Depoſuit. 19 Oculos quibus cum ſe vidiſſet, formam ſuam mirari cœpit : nox quoque pro morte ſumitur, quod apud Poëtas paſſim invenies ; ita Virg. In æternam clauduntur lumina noctem. 20 Sicuti dum viveret, ſolebat, ſic, cum ad inferos veniſſet, à contemplatione ſui non abſt nuit. 21 Flevere Nymphæ fontium, & fluminum, quæ ſorores videntur eſſe. Naïdes enim fontium ac fluviorum dicuntur ἀπὸ τῦ ναίειν, à fluendo. 22 Id enim in luctu mulieres facere ſolebant. 23 Struem lignorum ad cremanda cadavera. 24 Sciſſas. Faces enim cadaveribus efferebantur. 25 Capulum, quo cadavera efferuntur : à ferendo dictum. 26 Flavum inſtar croci. 27 Narciſſum florem coloribus depingit.

Pentheus. *Fab.* VII.

Pentheus Echionis & Agaves filius in contentum trahens prædicta Tireſiæ auguris, ut in adventu Liberi, Thebani hederâ redimiti procederent, ac ſacra ſuſciperent, prohibet ſuos parere monitis ; quod negaret ex Semele Deum proditum. Confeſtim itaque famulis imperat, ut in conſpectum

ſuum

ſuum Liberum vinctum attrahant. At ille ut veſanientem eluderet, verſus in Acœtem, ducitur vinctus, & cuſtodiâ clauditur.

COgnita [2] res meritam [3] vati per [3] Achaidas urbes
Attulerat famam : nomenque erat auguris ingens.
Spernit Echionides tamen hunc, ex [4] omnibus [5] unus
Contemtor Superûm [6] Pentheus : [7] prælagaq; ridet.
Verba [8] ſenis : tenebraſq; & [9] cladem lucis ademtæ
[10] Objicit. [11] Ille movens albentia tempora [12] canis
Quam felix eſſes, ſi tu quoque luminis hujus
Orbus, ait, fieres ; nec Bacchia ſacra videres !
Jamq; dies aderit, [13] jamq; haud procul auguror eſſe ;
Quâ [14] novus huc veniat proles [15] Semeleia Liber,
[16] Quem niſi templorum fueris dignatus honore ;
Mille lacer ſpargêre locis : & [17] ſanguine ſylvas
Fœdabis, matremque tuam, [18] matriſque ſorores.
Evenient : Neque enim dignabere numen honore :
Meque ſub his tenebris nimium vidiſſe queréris.
Talia dicentem proturbat Echione [19] natus.
Dicta fides ſequitur ; reſponſaque vatis [20] aguntur.
[21] Liber adeſt : feſtiſque fremunt [22] ululatibus agri.
Turba ruunt : miſtæque viris matresque nurusque,
Vulguſque [23] procerumq; [24] ignota ad ſacra feruntur.
Quis furor, Anguigenæ, proles Mavortia, veſtras
[25] Attonuit mentes ? Pentheus ait, [26] ærane tantum
[27] Ære repulſa valent ? & adunco tibia cornu ?
Et magicæ [28] frondes ? ut quos non belliger enſis,
Non tuba terruerint, non ſtrictis [29] agmina [30] telis ;
Fœminææ voces, & mota inſania vino,

1 Narraturus quomodo Tyrrheni quidam nautæ Bacchum contemnentes, in Delphinos mutati fuerint, & alia quædam ; Pentheus, regis Thebarum, impietatem ordiitur.
2 Augurii Tireſiæ. 3 Achaicas, Græcas. Achaia regio Græciæ.
4 Thebanis.
5 Solus.
6 Pentheus, Echionis & Agaves filius, Tireſiæ vaticinia contemnens, cùm in adventu Bacchi, Thebani hederâ redimiri, obviam ei procederent, ac ſacra ſuſciperent, ſuos idem facere Pentheus prohibet, quòd negaret ex Seme-

le Bacchum Deum eſſe procreatum. Confeſtim itaque famulis ſuis imperat, ut Bacchum ad ſe vinctum trahant : At ille, ut veſanientem eluderet, verſus in Acœtem, ducitur vinctus, & cuſtodia clauditur. Pentheus autem ἀπὸ τῦ πένθους, i. à luctu, fuit cognominatus. Hic itaque Baccho contemto, cum ejus ſacra in Cytheronе ſpectaret, à matre aliiſque Bacchis, furore correptis, dilaceratus eſt.
7 Quæ futura ſignificabant. 8 Tireſiæ. 9 Cæcitatem. 10 Exprobrat. 11 Tireſias. 12 Cani ſunt capilli albi in capitibus ſenum. 13 Et nunc puto atque vaticinor prope eſſe ; jamque eleganter eſt repetita : correctio eſt Heinſiana ; antea legebant, Namque dies aderit, (quam non procul auguror eſſe) 14 Innuit Poëta alium quoque Bacchum veterem & antiquum fuiſſe præter hunc Jovis ex Semele filium. 15 Filius Semeles, Cadmi filiæ, ex Jove. 16 Liberum ſeu Bacchum. 17 Tuo ſanguine ſylvas fœdas reddes. Ita Virg. 2. Æn. Et patrios fœdaſti ſanguine vultus. 18 Hæ enim una cum Agave matre Penthei, illum dilacerarunt. 19 Pentheus. 20 Peraguntur, perficiuntur. 21 Bacchus adeſt, i. advenit, qui idcirco Liber dicitur, quod vinum mentem liberet curis. Deſcribit hic Poëta veterum Bacchanalia, quæ licet iis ſacra, verè profana ac fœda fuere. 22 Clamoribus. Qui enim Bacchi ſacra celebrabant, in furorem acti, tympanorum tubarumque ſtrepitu ita clamabant, ut ululare viderentur. 23 Proceres Principes Civitatis dicuntur, quia eminent in eâ, ſicut in ædificiis tumuli quidam, i. capitatrabium, quæ proceres nominantur. 24 Quibus alias nunquam interfuerint. 25 Obſtupefecit. 26 Ærea vaſa. 27 Sæpiùs æneis baculis percuſſa. 28 Frondes heic non Fraudes legendum ; ad thyrſos enim & ferulas, quas in manibus gestabant Bacchantes, ſpectat hic locus : magicæ appellantur ob veneficia, quibus Menades, quæ Orgia celebrant, mentes ſpectantium pervertebant. 29 Acies, exercitus. 30 Nudis enſibus. Eſt autem à majori ad minus argumentum.

1 Obſtu-

[1] Obſcœnique greges, & inania [2] tympana vincant?
Voſne, [3] ſenes, mirer? qui longa per æquora vecti
Hac [4] Tyron, hac profugos poſuiſtis ſede Penates;
Nunc ſinitis ſine Marte capi? [5] Voſne, acrior ætas,
O juvenes, propiorq; meæ; quos arma tenere, [540
Non [6] thyrſòs; galeâque tegi, non fronde decebat?
Eſte, precor, memores, quâ ſitis [7] ſtirpe creati:
Illiuſque animos, qui multos perdidit unus.
Sumite ſerpentis. Pro fontibus ille lacuque
Interiit; at vos pro famâ vincite veſtrâ. [545
Ille [8] dedit leto ſortes: vos pellite molles,
Et patrium revocate decus. Si fata vetabant
Stare diu Thebas; utinam [9] tormenta virique
Mœnia diruerent: ferrumque igniſque ſonarent: [550
Eſſemus miſeri ſine [10] crimine: [11] ſorſque querenda,
Non [12] celanda foret: lacrymæque pudore carerent.
At nunc à puero Thebæ capientur inermi:
Quem neque bella juvant, nec tela, nec uſus equorum;
Sed madidus myrrhâ [13] crinis, molleſque coronæ, [555
Purpuraque, & [14] pictis intextum veſtibus aurum.
Quem [15] quidem ego [15] actutum (modo vos abſiſtite)
Aſſumtumq; patrem [17] commentaq; ſacra fateri [cogam
[18] An ſatis Acriſio eſt animi, contemnere vanum
Numen, & Argolicas venienti claudere portas; [560
Penthea terrebit cum totis [19] advena [20] Thebis?
Ite citi, (famulis hoc imperat) ite, ducemque
Attrahite huc vinctum juſſis mora ſegnis abeſto. [rum
[21] Hunc [22] avus, hunc [23] Athamas, hunc cætera turba ſuo-
[24] Corripiunt dictis, fruſtraq; [25] inhibere laborant. [565
[26] Acrior admonitu eſt; *irataque retenta*
Et creſcit rabies; [27] *remoraminaque ipſa nocebant.*

1 Turpis ac libidine corrupta multitudo. 2 Tympanum eſt inſtrumentum ex pellibus confectum, quo Bacchæ in ſacris Bacchi utebantur. Dictum eſt tympanum, ἀπὸ τῦ τύπτειν, à percutiendo. 3 Sermonem convertit ad ſocios Cadmi, qui unà cum ipſo Phœnicia, patriamque relinquentes, tandem per varia pericula in Bœotiam pervenerunt. 4 Tyros inſula eſt Phœniciæ adjacens, in quâ civitas illa nobilis Tyrus, Tzor Phœnicibus, ſita erat. 5 Senſus eſt: Voſne mirer, ô juvenes, quorum ætatem robuſtiorem magis decet arma, quam thyrſos tenere. Eſt autem ordo: O juvenes, an mirer vos, quorum acriorem ætatem, propioremque meæ, decebat tenere arma. 6 Haſtas pampinis ornatas, quas Bacchi ſacerdotes geſtabant. Undè etiam Bacchus Thyrſiger vocatur. 7 Q. d. Originem vos ducere à Martio ſerpente mementote, qui ſolus multos interfecit, ut fontem ſuum tutaretur. 8 interfecit. 9 Inſtrumenta ſunt bellica, à torquendis lapidibus, aliiſque miſſilibus, dicta. 10 Culpâ. 11 Sors noſtra lamentatione quidem digna foret, non vituperatione. 12 Occultanda propter vituperationem. 13 Crinis unguento ex myrrhâ confectò delibutus. 14 Verſicoloribus, variorum colorum. 15 Minatur Pentheus ſe Bacchum ita eſſe torturum, ut eum fateri ſit coacturus. & quem habeat verum patrem, & cur ea ſacra conſinxerit. 16 Statim ſine ulla mora. Ter. Aperite aliquis actutum oſtium. 17 Ficta. Comminiſci enim confingere eſt & excogitare. Ter. Aliquid tuliſſe comminiſcentur mali. Undè commentarii dicti ſunt libri, in quibus non latè res, ſed quam breviſſimè poſſunt, explicantur: item commentum, res ficta atque excogitata. Ter. Atqui ipſis commentum placet. 18 Exemplo probat Bacchum facilè poſſe repelli. Nam Acriſius, Argivorum rex, Bacchò clauſit urbis portas, neque illius ſacra admittere voluit. 19 Neque enim eum Semeles & Jovis filium eſſe credit. 20 Cum omnibus Thebanis. Continens pro contento. 21 Penthea. 22 Cadmus. 23 Æoli filius, Cadmi gener. 24 Reprehendunt, arguunt, objurgant. 25 Cohibere, compeſcere. 26 Protervior, contumacior. 27 Impedimenta, obſtacula.

1 Sic

torrentem, quâ nil obſtabat eunti.
modico ſtrepitu decurrere vidi:
nq; trabes [3] obſtructaque ſaxa tenebant, 570
& fervens & ab [4] objice [5] ſævior ibat.
itati [6] redeunt: & Bacchus ubi eſſet,
[7] domino, Bacchum vidiſſe negârunt.
xêre, tamen comitem, famulumq; ſacrorum
& tradunt manibus poſt terga ligatis, 575
i quondam [9] Tyrrhenâ gente ſecutum.]

1 Pulchra ſimilitudine oſtendit Poeta Penthei adverſus ſeniorum admonitiones proterviam. Ut enim (inquit) torrentes violentiores fiunt, ubi aliquid ipſis objicitur, ſic Pen-

nonitis ſeniorum magis magiſque crescebat. 2 Torrens eſt fluvius, ſiccatur. 3 Oppoſita. 4 Objectione. 5 Violentior. 6 Famuli Bacchum comprehendendum miſſi. 7 Tyranno. 8 Quem quidem non Bacchus erat verſus in Acœtem. 9 Thuſca. Nam Tyrrheni populi qui & Thuſci dicuntur.

in Delphinos converſi, & Penheus à Bacchis diſcerptus. *Fab.* VIII, XI & X.

upead:tus Liberi comes, cujus ſub imagine atuerat, ludens Penthea, indicat regi, quia igebat, nomen & genus artis ſuæ, & vis apparuerit in Libero, quo tempore Naxum in Tyrrhenos inciderat. Ab his enim r eximiam pulchritudinem captum pro præ- impoſitum navigio, ut vidit in aliam il regionem, armamenta navis in feras ac tes convertit. Quo prodigio exterriti Tyrin pelagus ſe præcipitavere, ac Delphini es facti ſunt. Poſt hæc iterum cuſtodiâ ur: quæ cum Bonte Deo patuiſſet, ac vinanibus defluxiſſent, montem Cithæron aggreibique Agaven matrem Penthei alienatam adjuvantibus ſororibus Ino & Autonoe, t, ut ipſum ſacra proterentem, ſuâ interiamu.

ıicit hunc oculis Pentheus, quos ira tremendos
erat: & quanquam pœnæ vix tempora [2] differt,
e; tuâque altis [3] documenta dature. [580
t, [4] ede tuum nomen, nomenque parentum,

1 Acœtes. ſupra dictus Liberi comes, cujus ſub imagine deus Bacchus latuerat, elu-

ea, indicat regi, quia ita exigebat, nomen & genus artis ſuæ: & ; apparuerit in Baccho, quo tempore Naxon inſulam petens, in Tyriderat, à quibus propter eximiam formæ pulchritudinem captus, pro igio impoſitus eſt. Mox ut vidit, ſe non in Naxon, ſed in aliam duci armamenta navis in feras & ſerpentes mutavit: quo prodigio Tyrm exterriti, in pelagus ſe præcipites dedere, ac in Delphinos mutati Protrahit, prolongat. 3 Exempla. 4 Indica, declara.

Et

Tum [1] Deus illudens, [2] tanquam modo deniq; fraud
ſenſerit, & puppi pontum proſpectat aduncâ. [6
Et flenti ſimilis, [3] Non hæc mihi littora, nautæ,
Promiſiſtis, ait: non hæc mihi terra rogata eſt.
Quo merui pœnam facto? quæ gloria veſtra eſt;
Si puerum juvenes, ſi multi fallitis unum? 6
[4] Jamdudum flebam. Lacrymas [5] manus impia noſtr
Ridet: & impellit properantibus æquora remis.
Per tibi nunc ipſum (nec enim [6] præſentior illo
Eſt Deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
[7] Quàm veri majora fide. [8] Stetit æquore puppis 6
Haud aliter quàm ſi ſiccum [9] navale teneret.
Illi admirantes [10] remorum in verbere perſtant;
Velaq; [11] deducunt; [12] geminâq; ope currere tentan
Impediunt [13] hederæ remos, nexuque recurvo [6
Serpunt; & gravidis [14] diſtringunt vela [15] corymb
Ipſe, racemiferis frontem circumdatus [16] uvis,
[17] Pampineis [18] agitat velatam frondibus [19] haſtam.
[20] Quem circa tigres, ſimulacraq; inania [21] lyncum,
Pictarumque jacent fera corpora [22] pantherarum.
[23] Exiluere viri: ſive hoc inſania fecit, 6
Sive timor: primuſque Medon [24] nigreſcere pinnis,
Corpore depreſſo, & ſpinæ [25] curvamina flecti
Incipis. Huic Lycabas, In quæ miracula, dixit,
Verteris? & [26] lati rictus. & [27] panda loquenti
Naris erat, ſquammamq; cutis durata [28] trahebat. 6
At Libys, obſtantes dum vult [29] obvertere remos,
In ſpatium [30] refilire manus breve vidit; & illas
Jam non eſſe manus; jam pinnas poſſe vocari.
Alter ad intortos cupiens [31] dare brachia funes, [6
Brachia non habuit; [32] truncoq; [33] repandus in un
Corpore deſiluit. [34] Falcata noviſſima cauda eſt,
Qualia dividuæ [35] ſinuantur cornua Lunæ.

1 Bacchus.
2 Tanquam nunc ſolum, & non antea, eum tamen à principio ſe decepiſſe cognoverit.
3 Pulchra illuſio, qua ſimulat Bacchus ſe valde timere, eum eos omnes præter unum Acœtem, in delphinos ſit muraturus.
4 Jam à principio querelarum Bacchi (inquit Acœtes) lachrymas continere non poteram.
5 Multitudo impiorum nautarum.
6 Magis propitius, & qui nostris precibus ac votis adſit.
7 Virg. & vos, ô cohors prælustrium animarum Fauni, 7 Senſus eſt: Juro me tibi relaturum vera, quamvis fide majora, & quam credi poſſint, videantur.
8 Navis immota permanſit in mari.
9 Eſt locus in quo itur, vel ſtrui ſolent naves. 10 In remigio perſeverant. 11 Vela conſtr ctionem ſolvunt, & explicant. Sic infra, Carbaſa deducit, ne qua levis eſſet aura. Hinc contrarium eſt, contrahere vela. 12 Duplici auxilio & remorum velorum. 13 Ne moveri poſſent. Bacchus ipſe & ejus ſacerdotes hederâ co nabantur: hæc enim herba perpetuo virens Bacchô dicata eſt, ut ejus ſempit nam juventutem ſignificet. 14 Vinciunt, impediunt, 15 Uvis hederarum. Vitibus racemos ferentibus. Uvas enim pro vitibus poſuit. 17 Thyrſi deſcr tio. Thyrſus enim eſt haſta pampineis velata. 18 Concutit, ad terrorem na incutiendum. 19 Haſta velata frondibus pampineis uno nomine vocatur Thyrſ 20 Antitheſis eſt; nam præpoſitio circa poſtponitur ſuo caſui, cum ſit præ renda. 21 Lynx eſt fera vario colore, maculoſo tergore, acutiſſimoque vi Plin. 22 Panthera enim eſt fera pellem habens variis maculis diſtinctam. Extra navem in mare: in delphinos autem fuerunt tranſmutati, qui omni piſcium ſunt velociſſimi. 24 Quia in delphinem mutabatur. Delphino v pellis nigreſcit. 25 Incurvatione dorſi. 26 Lata ora. 27 Simo, recurva. Paulatim ſuſcipiebat ſquammam. 29 Convertere. 30 Brachiis & manibus fu torosapprehendere. 31 Brachiis mutilato. 33 Incurvus. 34 In falcis ſi ſimilitudinem figurata. 35 Curvantur.

Undic

dant ſaltos : multâque aſpergine [1] rorant :
que iterum ; redeuntque ſub æquora rurſus :
ri ludunt ſpeciem : laſcivaque jactant
& [†] acceptum patulis mare naribus efflant.
viginti (tot enim ratis illa ferebat)
ſolus. Pavidum gelidumque trementi
vixq; meum firmat [5] Deus, Excute, dicens,
um. [7] Dia manque tene, Delatus in [8] illam
aris Bacchela ſacra frequento.
nus longis Pentheus [10] ambagibus aures,
: ira morâ vires abſumere poſſet.
a famuli rapite hinc ; cruciataque diris
rmentis Stygiæ dimitte nocti.
bſtractus ſolidis Tyrrhenus Acœtes
[13] in tectis : & dum crudelia juſſæ
a necis ferrumque igniſque parantur ;
patuiſſe fores, lapſaſque lacertis
fama eſt, nullo ſolvente, catenas.
Schionides : nec [13] jam jubet ire, ſed ipſe
electus facienda ad ſacra [14] Cyrhæron
& clarâ [15] bacchantûm voce [16] ſonabas.
it acer equus cum bellicus ære [18] canoro
edit tubicen, pugnæque aſſumit amorem :
c [20] ictus longis [21] ululantibus æther
& audito c'angore [23] recanduit ira.
ierè medio eſt, cingentibus [25] ultima ſylvis,
ab arboribus, [27] ſpectabilis undique campus.
is [28] illum cernentem ſacra [29] profanis
ıdet, prima eſt infamo concita motu,
ıum miſſo violavit Penthea thyrſo
: Iö, geminæ clamavit, [31] adeſte [32] furores.
er, in noſtris errat qui maximus agris,
feriendus aper, Ruit omnis in unum
ens : conſtæ coëunt, cunctæque ſequuntur,
epidum, jam verba minus violenta locutum
nentem, jam ſe peccâſſe fatentem.
Vt tamen. [1] Fer opem, mater, era dixit,

1 Sallum. Sic ſupra. Deque levesſarcinis.
2 Rigantur aquis motis. Rorare per Synech. pro aſpergere. Sæpius apud Ovid.
3 In ſimilitudinem multitudinis hominum ludentium. Chorus enim dicitur conventus ſaltantium & canentium, ἀπὸ τῆς χαρᾶς, a gaudio, ut Platovult lib. 2. de leg.
† Aquam ex multi acceperant. Continens pro contento.
5 Tandem me juvenem, vixdum mentis compotem, confirmat Bacchus.
6 Bacchus.
7 Sc. fabulam videbat. ad verſ. 527.
8 Navim in ſalum.
9 Si libri ſcripturam non mutarêt, Romſdalius hunc verſum ponit ſeregret. Accenſoſque Deo Bacchela ſacra frequento. Ita n. Hippolytus

mine ſub Dominæ lateo ; atque accenſeor illi ; Accenſus Deo, &c. 10 Longæ verborum circuitioni. Sic Hor. Ne te longis ambagibus Quam ſatis eſt, morer. 11 In carcere nullâ ex parte pervio, ac per januam nullum ingreſſum habenti. 12 Pentheus ſchenas ſic eque modo jam aliis mandatur, ut ſacra frequentent. 14 Mons ſacer Liberi patris ſacra celebrantes matres Pentheum diſcerpiſſe runt. ſacra celebrantium. 16 Reſonabar, ſtrepebat. 17 Pentheum cuncta nilem eſſe dicit. 18 Tubâ. 19 Pugnandi. 20 Aër impulſu. &c 21 Magnis bacchantum clamoribus. 22 Ad iram concitavit. 23 Inflammata. 24 In medio Citharone. 25 Extremas montis partes. arboribus planities. 27 Qui undique & ex omni parte poterat 28 Pentheum. 29 Non ſacris. 30 Agave. 31 Adeſtote, Bacchi furore correptæ, adebatur. 34 Timidum ac trepidè fugientem, qui paulo antè tam amque contumax erat.

[1] Auroneë; moveant animos Actæonis [2] umbræ.
[3] Illa quid Actæon neſcit: dextramque precanti
Abſtulit; [4] Inoô lacerata eſt altera raptu.
[Ille etiam veller cum Brachia tendere matri;]
Non habet infelix quæ matri brachia tendat:
Trunca ſed oſtendens diſjectis corpora [5] membris;
Adſpice, mater, ait. Viſis [6] ululavit Agave,
Collaque jactavit, movitque per aëra crinem.
[7] Avulſumque caput digitis [8] complexa cruentis,
Clamat, Iô comites, Opus hæc victoria noſtrum eſt
[9] Non citiùs frondes autumno frigore tactas,
Jamque malè hærentes altâ rapit arbore ventus;
Quàm ſunt membra [10] viri manibus direpta nefan
Talibus exemplis monitæ nova ſacra frequentant.
Thuraque dant, ſanctaſque colunt [11] Iſmenides ara

1 Auronoë enim erat ſoror Agaves, materque Actæonis: hinc ille ſuprà, Auroneius Heros. 2 Manes Actæonis, qui à canibus dilaceratus eſt. 3 Bacchæ enim furore numinis percit e omnia obliviſcuntur, neque ſuos ab aliis dignoſcebant. 4 Abſciſſione ab Ino factâ. (Inoô eſt genitiv. caſ. Græc. Sic alibi: & apud Virgil. Lethum Androgeô.) Ino al Penthei manum abſcidit. 5 Reciſis membris, & in terram projectis. 6 morem ululatus luporum ſimilem emiſit: eſt enim ululare luporum propr 7 Reciſum. 8 Tenens. 9 Pulchrâ ſimilitudine declarat Pentheum ſumm leritate à matre ac materterâ fuiſſe dilaceratum. 10 Penthei. 11 The mulieres. Iſmenius, Thebanus. Iſmenus eſt fluvius non procul ab Aulide tia, in quâ Thebæ.

P. OVII

P. Ovidii Naſonis

METAMORPHOSEΩN

LIBER IV.

Dercetis in piſcem, Semiramis in columbam, & Nais in piſcem. *Fab.* I, II, & III.

Thebis cùm Tireſias Everi filius diem feſtum ſacrorum Liberi patris edidiſſet, Alcithoe Minyæ filia ejuſdem civitatis in eodem permanſit judicio cum ſororibus ſuis, quo Penthens: quæ lanæ potius operandæ ſtudio, quàm ſacrorum adeſſe voluerunt. Itaque rogata fuit Leuconoe à ſororibus, ut inter opus lanificii referret fabulas quibus oblectarent aſſuetum laborem. Quibus obſequi volens, ſecum dubitat de multis fabulis, (nam plurimas nôrat) quam potiſſimùm narret: an de Babyloniâ Derceti Nini filiâ in piſcem verſâ; an de Semiramide ejus filiâ in columbam mutatâ; an de Naide Nymphâ, quæ juvenes propter libidinem ſuam ſolita erat in piſces immutare; utque in eundem caſum ceciderit: an de eâ arbore, cujus poma albi coloris, in ſanguinem ceſſerunt, quæ quoniam tritia non erat, placuit.

1 AT non Alcithoë Minyeïas [2] Orgia cenſet
Accipienda dei: [3] ſed adhuc temeraria Bacchum

1 At Bacchi orgia eit quæ ſequuntur, nè liber ſit connexionis.

d. Aliæ quidem omnes Thebanæ mulieres ſacra Bacchi celebrabant, ſed Alcithoë quadam ducta temeritate ea ſpernebat. Bacchumque Jovis filium minimè eſſe prædicabat. Ac quo tempore ſacra ab aliis celebrabantur ipſa lanificio una cum ſororibus & ancillis intenta erat. Earum verò una ad levandum laborem reliquas hortatur, ut fabularum aliquid viciſſim narrent. Minyeïas autem illa, quoniam filia Minyæ, qui filius Orchomeni. Ælianus & Antonius Liberalis hanc rationem narrantes, tres Minyæ filias numerant, Leucippen (quæ Ovidio Leuconoë) Arſitippen, & Alcithoën. Heinſius. 2 Primùm ſic dicta fuerunt quævis ſacra: poſtea tamen præcipuè hoc nomine Liberi patris ſacra nominantur, quæ in Bœotiæ Thebis (ubi Liber natus eſt) vicino primùm celebrata ſunt, qui cùm frequenter citharæ cantu perſonaret, Citharon fuit appellatus. Innovabantur autem tertio quoque anno: undè Trieterica dicta ſunt, i. triennalia. 3 Non tamen poſſum gravia de *Pentheo ſumta ſupplicia* negat Bacchum Jovis eſſe filium.

Progeniem negat eſſe Jovis : ſociaſque [1] ſorores
Impietatis habet. Feſtum celebrare [2] ſacerdos.
[3] Immuneſque operum dominas famulaſque ſuorum,
Pectora pelle tegi crinales ſolvere vittas,
Serta comâ, manibus frondentes ſumere thyrſos,
Juſſerat : & ſævam læſi ſore numinis iram,
Varicinatus erat. Parent matreſque, nurusque,
Telaque [4] calathoſque [5] infectaque penſa reponunt,
[6] Thuraque dant : [7] Bacchumque vocant [8] Bromi-
que, [9] Lyæumque,
[10] Ignigenamq; [11] ſatumq; iterum, ſolumq; [12] bimatri.
Additur his [13] Nyſeus, [14] indetonſuſq; [15] Thyoneus.
Et cum [16] Lenæo [17] genialis [18] conſitor uvæ.
[19] Nyctelius; [20] Eleleuſq; parens, & [21] Bacchus, & [22]
Et quæ præterea per Graias plurima gentes [van-
Nomina Liber habes. [23] Tibi enim [24] inconſumta
Tu puer æternus, tu [25] formoſiſſimus alto [ver-
Conſpiceris cœlo : tibi, cùm ſine [26] cornibus aſtas,
Virgineum caput eſt : [27] Oriens tibi victus, [28] aduſq
[29] Decolor extremo quæ cingitur India [30] Gange.
Penthea tu, venerande, [31] bipenniferumq; Lycurgi
[32] Sacrilegos mactas : [33] Tyrrhenaq; mittis in æq

1 Nam & ſoro-res ſacra Bacchi ſperneba-tur.
2 Aut Tirefias, aut alius quiſ-libet.
3 Liberas ab operationibus.
4 Ciſtas ac fuſorum lanæque repoſito-ria.
5 Lanas colo impoſitas, ſed nondum filatas : vel infectas, i. tinctas. Penſum proprie lana dicitur à colo pendens : per Metaphoram autem eſt cujuſque officium, & negotium unicuique datum.
6 Sacrificant.
7 Nomina Bacchi enume-rat, omnibus a

Bacchus invocabatur. Bacchus autem dictus eſt ἀπὸ τῆς βακχεύειν, i. ab in
endo, quod & ipſe & ejus comites furere viderentur. 8 Ἀπὸ τῆς βρύ
i. à fremendo. 9 Ἀπὸ τῆς λύσιν, i. à ſolvendo, quòd curas ſolvat vi
undè etiam Liber fuit appellatus, quod animum à curis liberet. 10 Vo
ignigena, quod Semele, ignè Jovis, i. fulmine icta eum ediderit ; & dicitur
rum vel bis natus, ob eandem rationem qua Bimatris. 11 Bis natum : prim
ventre Semeles, deinde in femore Jovis. 12 Quod duas matres habuiſſe vide
Semelem & Jovis femur. 13 Ita dictus à Nyſâ, Indiæ urbe, quam Bacchus
vicit. 14 Comatus. Sic enim pingebatur. 15 Sic dictus eſt Bacchus ἀπὸ τῆς
i. ſacrifico : ſive potiùs à Thyone matre, quæ & Semele, fuit denominatus. 16
epitheton accepit à Læo, ſeu torcular, Græcè λῆνος. 17 Genio & volu
accommodatæ. Genius nonnullis etiam Deus eſt voluptatis, undè genialis di
voluptuoſus. Hinc dies genialis, & homo genialis. 18 Primus enim vini uſum
mundo ottendit. 19 Quòd noctu illius ſacra celebrarentur ἀπὸ τῆς νυ
i. à nocte. 20 Solennis clamor erat in Bacchanalibus ἐλελεῦ. Olim
usus hac acclamatione in bellicis Pæanibus uſi ſunt. Vid. Ariſtoph. in A
21 Ἀπὸ τῆς ἰαχῆς, à clamore, 22 Εὐάν, erat & hæc vox mulie
bacchantium, quam Libero patri acclamabant, & hinc Latine Evan Bacchi co
men factum eſt. 23 Hymnum deſcribit in Bacchum, qui in ipſius ſacris canebi
24 Quia nunquam ſeneſcit, ideoque & puer pingebatur, & nudus, quod ebr
pueris ſimiles ſint, & omnia revelent. 25 Liber pater Sol ab antiquis eſſe cr
tus eſt. Omnium verò ſyderum Solem pulcherrimum eſſe conſtat. 26 Cornu
circò attribuuntur Baccho, quod homines nimio vino truces fiant, modicè vero f
to hilares ac manſueti, quales ſunt virgines, efficiuntur. ideoque ſine cornibus
chi caput virgineum eſſe fingitur. 27 Bacchum de Indis triumphaſſe alibi e
docet. Interea Liber depexos crinibus Indos Vicit, & Eoâ dives ab orbe r
Et : Sic victor lætus ſuperatis Liber ab Indis, Alcides captâ traxit ab Oech
28 Anaſtrophe eſt, pro, uſque ad eam partem. 29 Nigra & malicoloris. 30
ges eſt ultimus Indiæ fluvius. 31 Securim ferentem, quâ vites amputabat.
Lycurgus iſte rex fuit Thraciæ, qui, cum in contemtum Bacchi vites ſecuri i
deret, ſibi ipſi crura amputavit. 32 Sacrorum horum violatores. Nam Bac
orbem terrarum ſacrilegis ac Deorum contemtoribus purgavit. Sacrilegus au
dicitur, qui res ſacras de loco ſacro legit, i. furatur. Ter. Ubi ille eſt ſacrile
Hunc ne ſacrilegium. i. ipſum ſacrarum rerum furtum. 33 Tyrrhenorum re
Tuſcis, de quibus ſuperiore Libro, v. 670. Cu

Corpora. Tu bijugum pictis insignia frænis
Colla premis [1] lyncum: Bacchæ, [2] Satyriq; sequuntur,
Quiq; senex [4] ferulâ titubantes ebrius artus
Sustinet, & [5] pando non fortiter hæret [6] asello.
Quacunque ingrederis; clamor juvenilis, & uni
Femineæ voces, impulsaque tympana palmis,
[7] Concavaq; æra sonant, [8] longoque foramine buxus
Pacatus mitisque, rogant Ismenides, adsis:
Jussaq; e sacra colunt. Sole [9] Minyeides [10] intus,
Intempestivâ tur antes festa [11] Minervâ,
Aut ducunt lanas, aut [12] stamina pollice versant,
Aut hærent telæ, famulasque laboribus urgent.
E quibus una levi deducens pollice filum:
Dum [13] cessant aliæ, [14] commentaq; sacra frequentant,
Nos quoque, quas Pallas melior Dea detinet, inquit,
Utile opus manuum vario sermone levemus.
Terque vices aliquid, quod tempora longa videri
Non sinat, in [16] medium [17] vacuas referamus ad aures.
Dicta probant, primamque jubent narrare sorores.
Illa, quid è multis referat (nam plurima nôrat)
Cogitat: & [18] dubia est, de te, Babylonia, narret,
Decreti, quam versa squamis velantibus artus
[19] Stagna [20] Palæstini credunt [21] celebrâsse figura:
An magis ut sumtis illius [22] filia [23] pennis,
Extremos albis in turribus egerit annos.
[24] Nais an ut cantu, nimiumque potentibus herbis
Verterit in tacitos juvenilia corpora pisces;
Donec idem passa est. An, quæ [25] poma alba ferebat,

1 Lynces. Liberi patris currum [illegible] re dicuntur. Sunt autem feræ pellem maculis crista [illegible] bentes. Vide supra.
2 Finxerunt antiqui Satyros in Liberi comitatu pro Cultoribus, eo primis potissimum de causa, quia vino fuerint dediti. Vide supra.
3 Silenus, qui Bacchi fuit

prædigogus atque educator, vulgo ebrius exhibetur, asino vehi solitus. 4 Id est cum caule ferulæ; Ferula autem Græcis νάρθηξ fœniculi species, caules habens satis rigidos, Baccho consecrabatur: omnesque qui Bacchi sacra publice peragebant sive sacerdotes, sive turba sequentium ferulam manibus gerebant: unde proverbium apud Græcos vulgare, Πολλοὶ μὲν νάρθηκοφόροι, σπάνιοι δέ τε Βάκχοι. 5 Curvo. 6 Nam asello vehitur Silenus Bacchum sequens. 7 Cymbala vel potius Tympana ærea. 8 Tibia, quæ ex buxo fieri solet. 9 Minyæ filiæ. 10 Intra domum clausæ, cum aliæ omnes se in Cithæronem contulissent. 11 Metonymia est: nam Minervam, lanificii inventricem, propitio lanificio posuit. 12 Stamen dicitur ipsum filum quod è colo ducitur. 13 Otiantur, & voluptatem communem. 17 Otiosis. 18 Dubitat velitne narrare de Derceti versa in piscem, vel de Semiramide in columbam. 19 Stagnum illud, in quod se Derceti Veneris filia abjecisse fertur, est juxta Ascalonem, Syriæ urbem. 20 Populi sunt Syriæ, Arabiæ contermini, à Palæstina urbe, regioneque dicti. 21 Colere, venerari. 22 Semiramis Derceti Deæ filia. 23 Semiramis miro quodam modo à columbis coagulato lacte, è proximi pastorum mapalibus rapto, nutrita, post maxima bella confecta, & bubulo nemque ædificatam, cum insidias sibi à filio strui comperisset, omni imperia illi remissa, præfectis omnibus mandavit, ut filio tanquam regi parerent. è vestigioque evanuit ad Deos translata. Quidam fabulantur, illam in columbam fuisse mutatam: quorum opinionem etiam Ovidius sequitur. 24 An velit fabulari, quomodo Nympha Nais, solita juvenes advenas in pisces mutare, ipsa tandem quoque in piscem versa sit. 25 Mori arboris est descriptio. Morus enim arbor poma primum quidem alba, deinde nigra Pyramo ac Thisbes sanguine effecta ferre cœpit. Nam Pyramus juvenis, & Thisbe puella cum domus *contiguas* haberent, se mutuo amare cœperunt: cum autem

ſe amplecti aliter non poſſent, egredi urbe ad conſtitutum locum decreverunt. Quo quidem cum prior perveniſſet Thisbe, leæna illac tranſeunte perterrefacta, in antrum vicinum confugit. Pyramus deinde adveniens, cum velum, quod fugienti Thisbæ è capite deciderat, cruentatum reperiſſet, cum putans à feris fuiſſe laceratam, gladio quem ſecum habebat, ſub moro arbore incubuit, cujus ſanguine quidem mora effecta fuerunt nigra cum antea candida fuiſſent. Thisbe autem ex antro egreſſo cum vulnere confectum vidiſſet, eodem ſe gladio confodit.

Ut nunc nigra ferat contactu ſanguinis arbor.
Hæc placet: hanc, quoniam vulgaris fabula non eſt,
Talibus orſa modis, lanâ ſua fila ſequente.

Pyramus & Thisbe. *Fab.* IV.

Pyramus & Thisbe urbis Babyloniæ, quam Semiramis regina muro cinxerat, & ætate & formâ pares, cum in propinquo habitarent, rimâ parietis & colloquii & amoris fundamenta jecerunt. Conſtituerunt tandem ut matutino ad monumentum Nini regis ſub arborem morum convenirent ad amorem. Et cum celeriùs ſub lucem Thisbe, nacta occaſionem, ad deſtinatum locum veniſſet, conſpectu leænæ exterrita, abjecto amictu in ſylvam refugit. At fera à recenti præda cum ad fontem vicinum tumulo ſitiens decurreret, relictam veſtem cruento ore laceravit. Poſt cujus diſceſſum Pyramus cum ad eundem locum veniſſet, amictumque ſanguine invenisſet aſperſum, exiſtimans à fera conſumptam, ferro ſe ſub arbore interfecit. Deinde Thisbe, depoſito metu, cum ad eundem fuiſſet reverſa locum, & comperiſſet, ſe cauſam mortis adoleſcentis extitiſſe, ne diutius dolori ſupereſſet, eodem ferro ſe trajecit: quorum cruore morus arbor aſperſa, quæ ſpectaculi fuerat inſpectrix, poma quæ gerebat alba in ſanguineum vertit colorem.

1 Pyramus.
2 Thisbe.
3 Se invicem tangentes.
4 Lateritiis & coctis lapidibus conſtructis.

PYramus & Thisbe, juvenum pulcherrimus [1] alter,
[2] Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis, [55
[3] Contiguas tenuêre domos: ubi dicitur altam
[4] Coctilibus muris cinxiſſe [5] Semiramis [6] urbem.
Notitiam [7] primoſque gradus vicinia fecit.

Propert. Perfurum fravit Babylonia Semiramis urbem, Ut ſolidum cocto tolleret aggere opus; Et duo in adverſum miſit per maria currus, Ne poſſent tacto ſtringere ab axe latus. 5 Nini, Aſſyriorum regis, uxor fuit, magno mulier animo, quæ mortuo marito, ſexum mentita ac ſe filium eſſe ſimulans, ſucceſſit, ac ut virum geſtorum gloriâ ſuperaret, inter ea quæ præclare geſſit, Babylonem urbem condidit, &c. 6 Babylonem. 7 Primi amoris gradus ſunt viſus & colloquium; reliqui vero ſunt tactus, oſcula, concubitus.

Tempore

Tempore crevit amor. Tædæ quoque [1] jure coissent ;
Sed vetuêre patres, quod non potuere vetare.
Ex æquo [2] captis ardebant mentibus ambo.
Conscius omnis abest. Nutu signisque loquuntur.
Quoque magis tegitur, tectus magis æstuat [3] *ignis.*
Fissus erat [4] tenui rimâ, quam [5] duxerat olim,
Cum fieret, paries domui communis utrique.
Id [6] vitium nulli per sæcula longa [7] notatum ;
(Quid non sentit amor ?) primi sensistis amantes,
Et [8] voci fecistis iter ; tutæque per illud
Murmure blanditiæ minimo transire solebant.
Sæpe ut constiterant, hinc Thisbe, Pyramus illinc ;
Inque vicem fuerat captatus anhelitus oris ;
Invide, dicebant, paries, quid amantibus obstas ?
[10] Quantum erat, ut sineres nos toto corpore jungi !
Aut, hoc si nimium, [11] vel ad [12] oscula danda pateres!
Nec sumus ingrati. Tibi nos [13] debere fatemur,
Quòd datus est verbis ad amicas transitus aures.
Talia diversâ nequicquam sede locuti ;
Sub [14] noctem dixere Vale : partique dedêre
Oscula quisque suæ, non [15] pervenientia contra.
Postera nocturnos Aurora removerat [16] ignes,
Solque [17] pruinosas radiis siccaverat herbas :
Ad solitum [18] coiere locum. Tum murmure parvo
Multa priùs questi, statuunt, ut nocte [19] silenti
Fallere [20] custodes, [21] foribusque, [22] excedere tentent:
Cumque domo exierint, urbis quoque, [23] tecta relinquant :
Neve sit errandum lato [24] spatiantibus arvo ;
Conveniant ad [25] busta Nini : lateantque sub umbrâ
Arboris. Arbor ibi niveis uberrima pomis
[26] Ardua morus erat, gelido [27] contermina fonti.
Pacta placent : & lux [28] tardè discedere visa
Præcipitatur [29] aquis, & aquis [30] nox surgit ab isdem.
Callida per tenebras, [31] versato cardine, Thisbe,
Egreditur, fallitque suos : adopertaque [32] vultum
Pervenit ad tumulum, [33] dictaq; sub arbore sedit.

1 Legitimo jure connubium.
2 Captis amore.
3 Amor, qui hic metaphorice sumta ab igne supponit ignem, inquit Ovid.
4 Subrima, parva fissura.
5 Contraxerat.
6 Illa rima : nullo unquam fuerat animo versa. Unde est : O amantes, primi vidistis id vitium, notatum nulli, vel a nullo per longa sæcula.
7 Animadversum.
8 Ita infra : Quæque precatus erant voces iterat.
9 Postmodum vicinum murum paraverunt.
10 Quasi Minimè velles, ut permitteres nos toto corpore copulari. Emphaticè.
11 Si autem,
12 Si non aperiri tantum deberes, ut invicem oscularî possemus.
13 Obstrictos, devinctos.
14 Circa, prope, non autè nocti, advenienti.

nocte. Sic lib. XI. Cum mare sub noctem tumidis albescere cœpit Fluctibus. 15 Quæ ad alteram partem non perveniebant. 16 Stellas, quæ aurorâ adveniente, auferri videntur. 17 Pruina aspersas, vel rudibus. Est autem pruina ros congelatus. 18 Convenêre. 19 Medii, quòd eo tempore omnia tacent animalia. 20 Decipere januarum custodes, qui janitores vocantur. 21 Domibus. Pars pro toto. 22 Exire. 23 Domos. 24 In magno agri spatio obambulantibus. Nam spatiari nihil aliud est, quam in spatio lati itineris obambulare. 25 Ad sepulchrum Nini, Assyriorum regis. Bustum autem proprie dicitur locus in quo cadavera combusta sunt. 26 Alta. 27 Finitima, vicina. 28 Affectum exprimit amantium, quibus dies maximè longus videtur, in quos noctem convenire statuerunt. 29 In aquas Oceani ; ex opinione vulgi, quod olim credidit Solem occidere mari Hesperio. 30 Ubi enim Sol occidit, inde nox videtur oriri. 31 Revoluto ferramento, circa quod fores vertuntur. i. aperta januâ. Sic infra : Janua ne verso stridorem cardine reddat. 32 Habens velum tectum, ne, si cui forte occurreret, agnosceretur. 33 Constituta. Ter. Hic nuptiis dictus est dies. Cæs. lib. 1. De bel. Gal. Dies colloquio dictus est ex eo quinto.

[1] *Audacem faciebat amor.* Venit [2] ecce recenti
Cæde leæna boum ſpumantes oblita [3] rictus,
[4] Depoſitura ſitim vicini fontis in unda.
[5] Quam procul ad lunæ radios Babylonia Thisbe
Vidit: & obſcurum [6] timido pede fugit in antrum. 100
Dumque fugit; tergo velamina lapſa relinquit.
[7] Ut lea ſæva ſitim multâ [8] compeſcoit unda,
Dum redit in ſylvas, inventos ſorte ſine ipſa,
Ore cruentato tenues [9] laniavit [10] amictus.
Serius egreſſus veſtigia vidit in alto 105
Pulvere certa feræ, totoque expalluit ore
Pyramus: ut verò [11] vestem quoque ſanguine tinctam
Repperit; Una duos nox, inquit, perdit amantes
E quibus [12] illa fuit longâ [13] digniſſima vitâ: [14] remi, 110
Noſtra nocens [14] anima eſt. Ego te, [15] miſeranda, [16] pe-
In loca plena metûs qui [17] juſſi nocte venires:
Nec prior huc veni. Noſtrum divellite corpus,
Et ſcelerata fero conſumite viſcera morſu,
O quicunque [18] ſub hâc habitatis rupe, [19] leones! 115
Sed [20] *Timidi eſt optare necem.* Velamina Thisbes
Tollit, & ad [21] pactæ ſecum fert arboris umbram.
Utque dedit notæ lacrymas, dedit oſcula telli:
Accipe nunc, inquit, noſtri quoque ſanguinis hauſtus,
Quoque erat accinctus, dimittit in ilia [22] ferrum. 120
Nec mora; ferventi moriens è vulnere traxit,
Ut jacuit reſupinus humi; cruor [23] emicat altè.
Non [24] aliter, quam cùm [25] vitiato [26] fiſtula plumbo,
Scinditur, & tenues ſtillante foramine longè
[27] Ejaculatur aquas; atque ictibus [28] aëra rumpit. 125
[29] Arborei fœtus aſpergine [30] cædis in [31] atram
Vertuntur faciem: madefactaque ſanguine radix
Puniceo tingit pendentia mora colore.
Ecce metu nondum [32] poſito, ne fallat amantem,
[33] Illa redit: [34] juvenemque oculis, animoque requirit: 130
Quantaque vitârit narrare pericula [35] geſtit.
[36] Utque locum, & verſam cognovit in arbore formam;

1 Cur ſam redit, cur tam audax eſſet ut noctu ſola in agro reſideret.
2 Hæc particula ſemper ferè aliquid repentini, inſperatique mali ſignificat.
Virg. Ecce autem gemini à Tenedo, &c.
3 Hiabens ora ſpumantia ſanguine boum infecta.
4 Poſtitura è vicino fonte.
5 Leænam.
6 Trepidis ac rectis pedibus.
7 Poſtquam leæna.
8 Extinxit, ſedavit.
9 Laceravit.
10 Velum.
11 Velum.
12 Thisbe.
13 Quia & promiſſis ſtetit, & longè ante ſe ad conſtitutum locum venit.
14 Vita.
15 Pyramus profitetur ſe fuiſſe cauſam mortis Thisbes, quam à leænâ dilaniatam putabat.
16 Necavi.
17 Quia ego juſſi; eſt enim relativum cauſam exprimens, cur Pyramus interfecerit Thisben. 18 Sub hoc ſaxo, in hac ſpelunca. Propinquus enim ſpelunca erat, in quam refugerat Thisbe. 19 Apoſtrophe ad leones, à quibus Pyramus dilaniatam putabat Thisben. 20 Cùm ſibi vir fortis eam conſciſcat. 21 Conſtitutæ. Paulò ſuperiùs dictum dixit. 22 Enſem. Metonymia materiæ. 23 Exilit. 24 Pulchra ſimilitudine oſtendit Poeta, quam altè ex Pyrami vulnere ſanguis exiliret. 25 Fracto, corrupto. 26 Fiſtula per quam aqua deducitur, ex plumboferè fieri conſuevit: ſic dicta, quod fiſtulæ & tibiæ ſimilis ſit. 27 Longè ejicit. 28 Aquæ emiſſione aërem penetrat. 29 Mora arboris illius fructus. 30 Aſperſione ſanguinis. 31 In nigram figuram. 32 Depoſito. 33 Thisbe. 34 Pyramum. 35 Percipit. 36 Poſtquam locum, & viſam arboris figuram Thisbe cognoſcit, tamen colore morarum, quæ ex albis rubicunda fuerant effecta, redditur incerta.

Sic

:it incertam [2] pomi color) [1] hæret an hæc ſit.
ıbitat, [3] tremebunda videt [4] pulſare cruentum
'a ſolum; [5] retroque pedem tulit; oraq; buxo
ora gemens, [6] exhorruit [7] æquoris inſtar
[8] fremit exiguâ cum ſummum [9] ſtringitur aurâ.
ſtquam remorata ſuos cognovit [10] amores,
it [11] indignos claro plangore lacertos:
niata comas, amplexaque corpus amarum,
a [12] ſupplevit lacrymis; fletumq; cruori
:: & gelidis [14] in vultibus oſcula figens,
ie, clamavit, [15] quis te mihi caſus [16] ademit?
ame, reſponde. Tua te, chariſſima Thisbe
nat. Exaudi: vultuſque attolle jacentes.
men Thisbes oculos jam morte gravatos
ius [18] erexit, viſâque [19] recondidit illâ,
poſtquam [20] veſtemque ſuam cognovit, & enſe
[21] ebur [22] vacuum; [23] Tua te manus, inſuit a-
dit, infelix. Eſt & mihi fortis in unum [morq;
manus: eſt & amor. Dabit [24] hic in [25] vulnera vires.
quar exſtinctum: letique miſerrima dicar
ſa, comeſque tui. Quique a me morte [26] revelli
ſolâ poteras, poteris nec morte revelli.
tamen amborum verbis eſſlore rogati
ultum miſeri meus illiuſque parentes,
quos [27] certus amor, quos hora noviſſima junxit,
:omponi [28] tumulo non [29] invideatis eodem.
tu, quæ ramis arbor miſerabile corpus
nc tegis unius, mox es tectura duorum;
na tene cædis: [32] pulloſque, & luctibus aptos
aper habe fœtus gemini [33] monumenta [34] cruoris.
it: & [35] aptato pectus mucrone [36] ſub imum
ıbuit [37] ferro; quod adhuc à cæde tepebat.
Vota tamen [39] tetigêre Deos, tetigêre parentes.
n color in pomo eſt, ubi [40] permaturuit, ater;
Quodque rogis ſupereſt, una requieſcit in [42] urna.

1 Color fructus moris laboris in rubicundum transmutatus. Primum autem generale nomen eſt omnium fructuum, quicunque in arboribus naſcuntur, ſive molles, ſive duros cortices habeant: ſed maxime dicitur de fructibus molles corticem habentibus.
2 Dubitat an eadem illa ſit arbor ſub qua paulo ante federat.
3 Palpitantia.
4 Percutere. Nondum enim mortuus erat Pyramus.
5 Retroceſſit.
6 Turbata eſt.
7 Ad ſimilitudinem maris.
8 Strepit.
9 Leviter à vento attingitur.
10 Amatum & amantem Pyramum.
11 Immeritos.
12 Capillos dilacerans, Græciſmus.
13 Implevit.
14 In frigida facie Pyrami mortui.

Quod infortunium. 16 Eripuit. 17 Eſt Epizeuxis. 18 Aperuit. 19 ſe in condidit, clauſit. 20 Vel in ſuum, quo deceptus Pyramus ſe ipſum incerat. 21 Pro vagina eburnea: Metonym. materiæ. 22 Carenteni enſe. ſe ipſum ob amorem, quo me proſequeberis, interfeciſti. 24 Amor. 25 ulnera mihi ipſi inferenda. 26 Separari. 27 Verus. 28 Condi, ac ſepeliri. 29 Sepulchro. 30 Non prohibebis noſtris votis invidentes. 31 os. 32 Nigro. 33 Memoriam. 34 Sanguinis duorum, Pyrami & Thisbes. 35 Appoſita cuſpide. 36 Ad infimam pectoris partem. 37 Enſi, quo um paulò antè transfixerat Pyramus. 38 Preces. 39 Commoverunt. 40 ecte maturuit. 41 Cinis & oſſa rogis ſupereſſe ſolent. 42 Vaſe, quo mortum cineres ſervabantur.

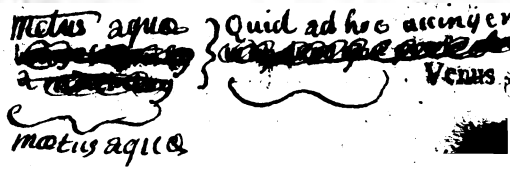

Venus & Mars deprehenſi, & Leucothoë in virgam thuream. *Fab.* V.

Sol prælatam Leucothoen ex Eurynome & Orchamo Perſiæ principe, ab origine Beli ſeptimo, nitam, Clymenæ Arcadi Circes matri, & Clytiæ, quarum pulchritudine ejus antea ſollicitus animus fuerat, dilexit. Et cupiens, ut in a dictis, cupiditatem ſedat. Nam in ſpeciem Eurynomes matris puellæ converſus, virginem ceptam dolo vitiavit. Clytie autem, quâ nond Sol ſatiatus erat, eo adulterio incenſa parenti ellæ indicavit. Quam ille cum terræ defodiſſet, tiator admiſſi miſericordiam exhibens, deducto ſ cui ſubjecta fuerat, pro ea virgam tinctam nec re, quæ diis hominibuſque gratiſſima eſſet, extul quæ thurea appellatur. Hoc indicat Heſiodus.

[1] Scil. Alcithoe loqui. Finem enim narrationi ſuæ impoſuerat. [2] Siluerunt. [3] Q. d. Non ſolum mortales capiuntur amore, ſed Dii quoque, & quidem latiſſimè. Antequam narret quomodo Leucothoë in virginem thuream fuerit mutata, exponit adulterium Martis cum Venere.

[1] DEſierat. Medium q; fuit breve tempus; & orſa
Dicere Lenconoe. [2] Vocem tenuere ſorores.
[3] Hunc quoque, ſidereâ qui temperet omnia luce,
Cepit amor Solem; Solis referemus amores. 1
Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
Hic vidiſſe [4] Deus: [5] videt hic Deus omnia primus
Indoluit facto: [6] Junonigenæque marito
[7] Furta tori, furtique locum monſtravit: at [8] illi
Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat 1
Excidit. Extemplo [9] graciles ex ære catenas,
Retiaque, & laqueos, quæ [10] lumina fallere poſſint,
[11] Elimat. Non illud opus tenuiſſima vincant
[12] Stamina non ſummo quæ pendet [13] aranea [14] tigno
[15] Utq; leves ictus, momentaq; [16] parva ſequantur. 1

Sol enim, cum olim Martem cum Venere coeuntem cerneret, Vulcano ejus nu
ptio hoc factum indicavit, qui ſupra modum indignatus, retibus tenuiſſimis e
biſe circumdedit, quibus Martem cum Venere rem habentem ſic implicavit,
aliter ab altera divelli nullo modo poſſent. Patefacto deinde cubiculo, amb
omnium Deorum oculis ſpectandos ſubjecit, & eorum adulterium aperte hoc pac
refexit. Venus itaque propter adulterium ſuum, à Sole divulgatum, ei le
rotheës, filiæ Eurynomes & Orchami, regis Achæmeniæ, amorem immiſit, q
ea commodius ea potiretur, ſe in matris Eurynomes formam mutavit. Cum v
ro pater Orchamus eam vitiatam eſſe, indicio Clytiæ, Solis amicæ, cognoviſſ
filiam defodit ſub terram. Sol vero amicam miſeratus, eam in thuris arbore
commutavit. 4 Sol. 5 Cauſa eſt cur Sol putetur omnium primus Martis adu
terium cum Venere vidiſſe. 6 Vulcano ex Junone genito. Vulcanus enim ſi
tam Juno ex Jove ſuſcepit. 7 Stupra, adulteria, quæ furtim fiant. 8 Vu
cano. 9 Tenues atque ſubtiles. 10 Quos oculos decipere valerent. De hoc
de Arte Muliebri obſcuro. Retum circaque ſuperque diſpoſuit laqueos, fur
natalit opus. 11 Efficit lima. 12 Fila, quæ è colo ducuntur. 13 Tela
taneorum. 14 Trabs, cui ſuperponitur tectum. 15 Simili ar retia ea ta
molita ac flexibilia fuiſſe, ut ne quidem, ſi tangerentur, tenuia poſſent, ac fac
e rebus omnibus cederent. 16 Parva obſtacula, ut parum reſiſtere viderentu

Efficit

IV.

: apte.
ter in unum ;
: paratis,
xibus hærent.
ecit eburnas : 185
ligati
non triſtibus optet
: diuque
abula cœlo.
Cythereia pœnam : 190
qui lætis mores,
rr Hyperione nate,
aque lumina proſunt ?
s ignibus uris, 195
mnia cernere debes,
rgine figis in una,
33 Modo ſurgis 34 Eoo
) ſerius 36 incidis undis ;
males 38 porrigis horas.
amq; in lumina mentis 200
mortalia pectora terres.
ris propioris imago
cit hunc amor iſte colorem.
:c te 43 Clymeneq; 44 Rhodoſq;
itrix pulcherrima Circes 205
: quamvis deſpecta, petebat
illo grave 47 vulnus habebas
ë multarum 48 oblivia fecit ;
quam 50 formoſiſſima partu 210
ſed poſtquam filia crevit,
is, tam matrem filia vincit.
is urbes pater Orchamus : iſque
ameratur origine 53 Beli.
) ſunt paſcua Solis equorum ;

1 Poſtquam concuberunt.
2 In re prohibita inventi.
3 Vulcanus, ſic dictus ab inſula Lemno, in quam iſte, cum matri adverſus Jovem vellet ſuccurrere, præcipitatus à Jove decidit. Homer. Il. A. in fine. 4 Et advocavit Deos ad ſpectaculum Veneris & Martis, qui ita ligati in lecto jacebant, ut ſe diſſolvere non poſſent.
5 Sic 2 de Art. Fabula narratur toto notiſſima cœlo, Mulciberis captri Marſque Venuſque dolis. Ubi hanc ipſam rem longo carmine deſcribit. 6 Revelationis.
7 Quam Venus in memoria habebat. Sic Virg. Sævæ memorem Junonis ob iram. 8 Venus, à Citheris inſulâ ſic dicta, ad quam primo contrario. 10

ncha perveniſſe dicitur. 9 Et viciſſim, & contrario. 10
periónis Titanis filius fuit ſimul cum Luna & Aurora. Eſt
Solem. 12 Amore inuſitato. 13 Interdum. 14 Orientem
æ Aurora, quæ Græcè ἠὼς dicitur. 15 Eſt autem adver-
radus, à poſitivo Tempori. 16 Occidis. 17 Hyemales dies,
ores. Bruma enim eſt dies ſolſtitii hyemalis. 18 Produces,
adio cordis, quâ fere amantes pallent. 20 Pallida enim vi-
ere enim proprie amantium eſt. Unde alibi : Palleat omnis
eſt aptus amanti. 22 Hanc ſolam, ſc. Leucothoen. 23 Ne
æcet Clymene Phaëthontis mater. 24 Nec Rhodos Neptuni
olim perdite à te amata. 25 Nec Clythie quæ te frustra amav
um, cui nomen Æa. 28 Sed una Leucothoe tuæ dilectorum o
Magnum dolorem. 28 Sed una Leucothoe tuæ dilectorum
s. 29 Odorem ferentis. 1. Arabicæ, 30 Pulcherrima.
Oceani & Tethyos filia, uxorque Orchami, à quo Cyrus originem du
Achæmenes Rex fuit Perſarum, à quo Cyrus originem du
Gens Achæmenidum vocata : & inde Perſæ Achæmenii.
ui Abantem genuit, &c. 34 Sub cœlo occidentali.

1 Amkroſia

[1] Ambroſiam pro gramine habent. Ea feſſa diurnis
Membra miniſteriis nutrit, reparatque labori,
Dumque ibi quadrupedes cœleſtia pabula carpunt;
Noxq; vicem peragit; thalamos [2] Deus intrat [3] amatos
Verſus in Eurynomes faciem [4] genitricis; & inter
[5] Bis ſex Leucothoën famulas ad [6] lumina cernit
Lævia verſato [7] ducentem [8] ſtamina [9] fuſo.
Ergo ubi, [10] ceu mater, cariæ dedit oſcula natæ;
Res, ait, arcana eſt: famulæ, diſcedite: neve
[11] Arripite [12] arbitrium matri ſecreta loquenti.
Paruerunt: thalamoque Deus ſine teſte relicto,
Ille ego ſum, dixit, qui longum metior annum,
Omnia qui video; per quem videt omnia tellus:
Mundi oculus; mihi, crede, places: pavet illa: metuq;
Et [13] colus & fuſus digitis cecidêre remiſſis.
Ipſe timor decuit: nec longius ille moratus
In veram rediit faciem, ſolitumque [14] nitorem.
At virgo, quamvis inopino territa viſu,
Victa nitore Dei, poſitâ vim paſſa querelâ eſt.
Invidit Clytie, (neque [15] enim moderatus in illâ
Solis amor fuerat) [16] ſtimulataque pellicis ira
Vulgat adulterium: [17] diffamatumque [18] parenti
Indicat. [19] Ille ferox immanſuetuſq; precantem,
Tendentemque manus ad lumina Solis, &, Ille
Vim tulit invitæ, dicentem, defodit altâ
Crudus humo: [20] tumulumque ſuper gravis addit are-
Diſſipat hunc radiis [21] Hyperione natus; iterque [næ
[22] Dat tibi, quo poſſis deſoſſos promere vultus.
[23] Nec tu jam poteras [24] enectum pondere terræ
Tollere, Nympha, caput: corpuſq; [25] exſangue jacebas.
Nil illo fertur volucrum [26] moderator equorum
Poſt Phaethontëos vidiſſe dolentius ignes.
Ille quidem [27] gelidos radiorum viribus artus,
Si queat, in vivum tentat [28] revocare calorem.
Sed, quoniam tantis [29] fatum conatibus obſtat,
[30] Nectare odorato ſpargit corpuſque locumq;
Multaq; præqueſtus, [31] Tanges tamen æthera, dixit.

1 Cibum Deorum, quo etiam equi Solis paſci dicuntur. Vide ſupra Lib. 2. Fab. 1. Ambroſiæ ſucco ſaturos præſepibus aſtis. Quadrupedes ducunt. 2 Sol. 3 Amicæ Leucothoes cubiculum. 4 Matris Leucothoes. 5 Duodecim. 6 Lampadum: erat enim nox. 7 Deducentem, filantem. 8 Mollia fila. 9 Inſtrumento quod mulieres nendo digitis volvunt: a fundendo dictum. 10 Tanquam. 11 Abripite; arripere arbitrium, eſt cavere ut ſit remotus ab omni arbitrio locus; ita noſter. Lib. 2. Procul eſt, ait, arbiter omnis. 12 Facultatem. 13 Inſtrumentum cui appenduntur ſtamina filanda. Eſt autem ſecundæ & quartæ declinationis. 14 Pulchritudinem, ſplendorem. 15 Cauſam reddit cur invideret Clytie. Nimius enim erat Solis amor erga Leucothoen. 16 Tanquam pellex irata. 17 Vulgatum in ſiniſtram partem. 18 Patri Leucothoes, ſc. Orchamo. 19 Ordo eſt: Ille ferox, & immanſuetus, defodit crudus precantem & tendentem manus ad lumina ſolis, & dicentem. Ille tulit invitæ (ſc. mihi) vim, humo altâ. 20 Aggerem. 21 Apollo dicitur Hyperione natus, quia Hyperion, ut Diodorus refert, Saturni frater, primus ſolis ac lunæ vices, & motus aſtrorum obſervavit, ac docuit. Hyperion ipſe ſæpe pro ſole uſurpatur. 22 Facit tibi viam quâ faciem efferre poſſis. 23 Apoſtrophe ad Leucothoen. 24 Necatum, obrutum. 25 Mortuum, ſine ſanguine. 26 Deſcriptio eſt Apollinis qui rector eſt velociſſimorum ac volantium equorum. 27 Mortua membra. 28 Reducere. 29 Fati neceſſitas. 30 Suaviſſimi odoris liquore. Eſt enim Nectar Deorum potus. 31 Ad cœlum tamen pervenies, quamvis te ad vitam revocare non poſſim.

ad cœlum Ovidius

ſtotinus imbutum cœleſti nectare corpus
¹Delicuit, terramque ſuo madefecit odore:
Vingaque per glebas ² ſenſim ³ radicibus ictis
Thurea ſurrexit; ⁴ tumulumq; cacumine ⁵ rupit.

¹ Molle & liquidum factum eſt: eſt autem perfectum à deliqueſco. ² Paulatim. ³ Radicibus emiſſis. Sic alibi: Et mala radices altius arbor agit. ⁴ Arenæ aggerem. ⁵ Prodiit cacumine è tumulo.

Clytie in Heliotropium. *Fab.* VI.

Clytie Nympha ob injuriam ab amatore deſerta, ita tentata viſceribus eſt, ut in herbam converteretur, quæ primum conſervans amorem ejuſdem Dei, Heliotropium diceretur, & curſum ſervaret ejuſdem Dei.

¹ AT Clytien, (quamvis amor excuſare dolorem,
Indiciumq; dolor poterat) non amplius auctor
Lucis adit: ² Veneriſque modum ſibi fecit in illâ.
³ Taboic ⁴ ex illo dementer amoribus uſa,
Nympharum impatiens; & ſub ⁵ Jove nocte dieque
Sedit humo nudâ nudis incomta capillis,
Perque novem ⁶ luces ⁷ expers undæque cibique
Rore mero, lacrymiſque ſuis jejunia pavit:
⁸ Nec ſe movit humo. Tantùm ſpectabat euntis
Ora Dei: vultuſque ſuos ⁹ flectebat ad illum.
Membra ¹⁰ ferunt ¹¹ hæſiſſe ſolo: partemque coloris
¹² Luridus exſangues pallor convertit in herbas.
Eſt in parte rubor: violæque ſimillimus ora
Flos tegit. Illa ¹³ ſuum, quamvis radice tenetur,
Vertitur ad ſolem: ¹⁴ mutataq; ſervat amorem.

¹ Clytie Nympha ſupradicta à Sole dilecta, ob proditam Leucothoën ab amatore deſerta, cum novem dies ſine ullo potu ac cibo exegiſſet, ira tentata viſceribus eſt, ut miſeratione Deorum in herbam heliotropium converteretur, quæ nunc quoque priſtini amoris memor, continuè folia ad ſolem vertit. Heliotropium dicitur ſolis converſio, nam ἥλιος ſol & τροπὴ converſio. ² Finem amoris. Metonymia efficientis. ³ Paulatim conſumta eſt. ⁴ Ex eo tempore, quo à Sole fuit derelicta, tabeſcere cœpit Clytie. ⁵ Sub dio ad aërem. ⁷ Dies. Carens potu & cibo. ⁸ Nec ſurrexit. ⁹ Vertebat. ¹⁰ Dicunt. ¹¹ Affixa fuiſſe terræ, ita ut ſurgere non poſſet. ¹² Fuſcus, lividus factus. ¹³ A ſe amatum. ¹⁴ In Heliotropium converſa.

Daphnis, Scython, Celmis, Smilace. *Fab.* VII, VIII, IX, & X.

Rogant Alcithoen ſuæ ſorores, ut aliquid quoque fabularum narret. Narratura, deliberans, ait je non diſturam de Daphnide Idæa paſtore, qui quod fidem conjugii non præſtiterit, in ſaxum abiit; nec de Scythone qui ex viro in fœminam ceſſerat; nec de Celmi Jovis nutritio, qui in adamantem converſus eſt; nec de Smilace virgine, quæ Cro-

cum

cum adoleſcentem amans, eo frui non potuit ; ſunt-que in flores ambo converſi, ſed de fonte Salmacide, de quo videatur ſequens fabula undecima.

1 Leuconë narrare deſierat.
2 Delectaverat.
3 Bacchum, unum ex veris Diis, qui hujuſmodi miracula queunt efficere non agnoſcunt.
4 Roga. Adi ſpicilegium.
5 Inſtrumento ligneo, quo utuntur textores.
6 Pendentis.
7 Tela eſt quod texendo conficitur.

1 DIxerat : & factum mirabile 2 ceperat aures,
Pars fieri potuiſſe negant ; pars omnia veros.
Poſſe deos memorant : ſed non & Bacchus in 3 illis.
4 Poſcitur Alcithoë, poſtquam ſiluêre ſorores :
Quæ 5 radio 6 ſtantis percurrens ſtamina 7 telæ.
Vulgatos taceo, dixit, paſtoris amores
8 Daphnidis 9 Idæi, quem 10 Nymphe pellicis irâ
11 Contulit in ſaxum. 12 *Tantus dolor urit amantes.*
13 Nec loquor, ut quondam naturæ jure novato
Ambiguus fuerit modò vir, modò fœmina, Scython.
Te quoque nunc adamas, quondam fidiſſime parvo
14 Celmi Jovi, largoque ſatos 15 Curetas ab imbri :
Et 16 Crocon in parvos verſum cum Smilace flores,
Prætereo : dulcique animos novitate tenebo.

8 Filii Mercurii. 9 Paſtoris Phrygii, ab Idâ monte. 10 Thalia, à quâ Daphnis adamatus eſt. 11 Convertit. 12 Tanta triſtitia cruciat amantes, ut ſæpe amatos perdant. 13 Scython quidam, ex mare in fœminam mirando quodam modo fuit commutatus. 14 Apoſtrophe ad Celmin, qui olim fidus nutricius parvi (i.e. infantis) Jovis, poſtea tamen quod illius mortalitatem vulgâſſet, in adamantem mutatus eſt. 15 Curetes fuerunt illi, qui ſacra Jovis in Cretâ & matris Deorum in Phrygiâ cum armorum tumultuoſâ agitatione, cumque ſtrepitu ac cymbalorum tympanorumque ſonitu, nec non tibiis ac vociferationibus celebrarent : hos ex imbre natos fabulantur Poëtæ. 16 Crocos adoleſcens fuit, quem cùm Smilax virgo amaret, neque frui poſſet, ambo in flores mutati ſunt.

Salmacis. *Fab.* XI.

Placuit itaque Alcithoe in gratiam ſororum Salmacidem Cariæ fontem referre, cujus liquore contacti in mollitiem verſi defiguranbur. Cùm Mercurius, inquit, ex Venere Hermaphroditum formoſiſſimum adoleſcentem genuiſſet, eumque Naides Nymphæ in Ida monte educaviſſent, relictis ſedibus in Cariam venit. Hic conſpicato fonte perlucentis aquæ uſque ad imum ſolum, curſum continuit. Quo diutiùs eo loco morante, Salmacis Naidum una dum flores legit, conſpicatis veſtigiis diligere eum cœpit. Dum igitur circa montem Nonacrinum moratur, tenetur-que cum Nymphæ precibus, tum liquoris blanditiâ, paulatim in fonte ſe merſit, confeſtimque complexæ Naidis inhæſit : nec ante ab ea dimiſſus eſt, quam à diis impetrâſſet, in unam ut cederet ſpeciem. Datâ itaque veniâ Hermaphroditus poſtquam ſe animadvertit nec virum nec fœminam factum, à parentibus impetravit, (ne infamis ſolus eſſet) ut quicunque ejus fontis aquâ contactus eſſet, perinde ut ipſe molleſceret.

Undè

fit infamis; quare malè fortibus undis
ulmacis [2] enervet, tactoſque [3] remolliat artus;
cauſſa latet; vis eſt notiſſima fontis.
[4] puerum divâ; Cythereide natum
Idæis enutrivêre ſub antris,
rat facies, in qua matërque paterque
poſſent: [5] nomen quoque traxit ab illis.
m primùm fecit quinquennia; montes
patrios: Idâque altrice relictâ
rare locis, ignota videre
gaudebat; [9] *ſtudio minuente laborem.*
im Lycias urbes, Lyciæque propinquos
adit; [12] videt hic ſtagnum lucentis ad imum
ſolum lymphæ: non illic canna paluſtris,
es ulvæ, nec acuta cuſpide junci. [300
s liquor eſt. Stagni tamen [14] ultima [15] vivo
nguntur, ſemperque virentibus herbis.
ia colit: ſed nec venatibus apta, nec arcus
uæ ſoleat, nec quæ contendere curſu;
laiadum [17] celeri non nota Dianæ.
s illi fama eſt dixiſſe [18] ſorores: 305
vel jaculum, vel pictas ſume pharetras;
n duris [19] venatibus otia miſce.
um ſumit, nec pictas illa pharetras:
cum duris venatibus otia miſcet.
› fonte ſuo formoſos perluit artus; 310
Citoriaco deducit pectine crines:
ſe decet, ſpectatas [21] conſulit undas,
perlucenti circundata corpus amictu,
aut foliis, aut mollibus [23] incubat herbis.
it flores. Et tunc quoq. fortè legebat, 315
puerum vidit: viſumque optavit habere.]
n ante adiit, etſi properabat adire.
[25] compoſuit, quam circumſpexit amictus,

1 Fons eſt Cariæ, quem qui ingrediuntur, effœminati ac molles egrediuntur. Hujus autem rei cauſam poeta refert in Hermaphroditi preces, qui parentes rogavit, ut, quemadmodum ipſe, ſic alii quoque fontem illum intrantes mollescerent. Nam Hermaphroditus, Mercurii ac Veneris filius, fuit formoſiſſimus, qui cum in fontem Salmacidis Nymphæ ingreſſus eſſet, ita à Nympha fuit colligatus, ut ex duobus corporibus unum fierer, ut trumque habens ſexum. Unde etiam nunc hermaphroditi utroque ſexu præditi ſunt.
2 Nervos ac vires eripiat, effœminet.
3 Molles efficiat. 4 Hermaphroditum.
5 Deâ Vene-

uphroditus enim fuit Mercurii & Veneris filius. 6 In ſpeluncis Idæ, ygiæ. 7 Formoſiſſimum fuiſſe Hermaphroditum ſignificat, cum ſimi-arentibus fuiſſe dicat. 8 Nam Hermaphroditus ἀπὸ τῆ Ἕρμῆ, i. o, & Ἀφροδίτης, i. Venere, fuit appellatus. 9 Cupiditate, & a-atione. Studium proprie eſt diligentia & alacritas ad aliquam rem. exercitatione aliquando ponitur. Hinc dicimus, ſtudia literarum. idioſus, quod aliquando ſignificat aſſiduum ac perſeverantem, ut vir ic diligens. Aliquando accipitur pro cupido, & alicui rei dedito at-o: ut ſtudioſus laudis, gloriæ, i. cupidus laudis & gloriæ. 10 oditus. 11 Cares populi ſunt Cariæ, à nomine Car, Caros. 12 Fon-dis deſcriptio. 13 Aqua uſque ad fundum perſpicua erat, ut infra-na margo. 15 Aggere herbis & graminibus virente. 16 Salmacis 17 Celeriter currenti, dum venatur. 18 Nymphæ vicinæ. 19 La-nationibus. 20 Buxeo. Citorum eſt mons Galatiæ abundans buxo, nō pulchri pectines conficiuntur. 21 Contemplatur ſe in aquis ve-eculo. 22 Pellucidâ veſte. 23 Recubat, jacet. 24 Hermaphrodi-ſum hunc adulterinum eſſe putat Heinſius, quamvis codices veteres nter agnoſcunt. 25 Ornavit.

cum adoleſcentem amans, eo frui non potuit ; ſuntque in flores ambo converſi, ſed de fonte Salmacide, de quo videatur ſequens fabula undecima.

1 Leuconē narrare deſierat.
2 Delectaverat.
3 Bacchum, unum ex veris Diis, qui hujuſmodi miracula queunt efficere non agnoſcunt. Adi ſpicilegium. 4 Rogatur, ut aliquid fabularum narret. 5 Inſtrumento ligneo, quo utuntur textores.
6 Pendentis.
7 Tela eſt quod texendo conficitur.

1 Dixerat : & factum mirabile 2 ceperat aures,
Pars fieri potuiſſe negant ; pars omnia veros
Poſſe deos memorant : ſed non & Bacchus in 3 illis.
4 Poſcitur Alcithoë, poſtquam ſiluêre ſorores :
Quæ 5 radio 6 ſtantis percurrens ſtamina 7 telæ. 275
Vulgatos taceo, dixit, paſtoris amores
8 Daphnidis 9 Idæi, quem 10 Nymphe pellicis irâ
11 Contulit in ſaxum. 12 *Tantus dolor urit amantes.*
13 Nec loquor, ut quondam naturæ jure novato 280
Ambiguus fuerit modò vir, modò fœmina, Scython.
Te quoque nunc adamas, quondam fidiſſime parvo
14 Celmi Jovi, largoque ſatos 15 Curetas ab imbri :
Et 16 Crocon in parvos verſum cum Smilace flores,
Prætereo : dulcique animos novitate tenebo.

8 Filii Mercurii. 9 Paſtoris Phrygii, ab Idâ monte. 10 Thalia, à quâ Daphnis adamatus eſt. 11 Convertit. 12 Tanta triſtitia cruciat amantes, ut ſæpe amatos perdant. 13 Scython quidam, ex mare in fœminam mirando quodam modo fuit commutatus. 14 Apoſtrophe ad Celmin, qui olim fidus nutricius parvi (i.e. infantis) Jovis, poſtea tamen quod illius mortalitatem vulgâſſet, in adamantem mutatus eſt. 15 Curetes fuerunt illi, qui ſacra Jovis in Cretâ & matris Deorum in Phrygiâ cum armorum tumultuoſâ agitatione, cumque ſtrepitu ac cymbalorum tympanorumque ſonitu, nec non tibiis ac vociferationibus celebrarent : hos ex imbre natos fabulantur Poëtæ. 16 Crocos adoleſcens fuit, quem cùm Smilax virgo amaret, neque frui poſſet, ambo in flores mutati ſunt.

Salmacis. *Fab.* XI.

Placuit itaque Alcithoe in gratiam ſororum Salmacidem Cariæ fontem referre, cujus liquore contacti in mollitiem verſi defiguranbur. Cùm Mercurius, inquit, ex Venere Hermaphroditum formoſiſſimum adoleſcentem genuiſſet, eumque Naides Nymphæ in Ida monte educaviſſent, relictis ſedibus in Cariam venit. Hic conſpicato fonte perlucentis aquæ uſque ad imum ſolum, curſum continuit. Quo diutiùs eo loco morante, Salmacis Naidum una dum flores legit, conſpicatis veſtigiis diligere eum cœpit. Dum igitur circa montem Nonacrinum moratur, tenetuſque cum Nymphæ precibus, tum liquoris blanditiâ, paulatim in fonte ſe merſit, confeſtimque complexu Naidis inhæſit : nec ante ab ea dimiſſus eſt, quam à diis impetrâſſet, in unam ut cederet ſpeciem. Datâ itaque venià Hermaphroditus poſtquam ſe animadvertit nec virum nec fœminam factum, à parentibus impetravit, (ne infâmis ſolus eſſet) ut quicunque ejus fontis aquâ contactus eſſet, perinde ut ipſe molleſceret.

Undè

le ſit infamis ; quare malè fortibus undis
Salmacis [2] enervet, tactoſque [3] remolliat artus ;
: cauſſa latet ; vis eſt notiſſima fontis.
io [4] puerum divâ ; Cythereide natum
s [6] Idæis enutrivêre ſub antris.
; erat facies, in qua matérque paterque
ĕi poſſent : [8] nomen quoque traxit ab illis.
cum primùm fecit quinquennia ; montes
it patrios : Idâque altrice relictâ
errare locis, ignota vidêre
a gaudebat ; [9] *ſtudio minuente laborem.*
tiam Lycias urbes, Lyciæque propinquos
is adit ; [12] videt hîc ſtagnum lucentis ad imum
e ſolum lymphæ : non illîc canna paluſtris,
riles ulvæ, nec acuta cuſpide junci.
ius liquor eſt. Stagni tamen [14] ultima [15] vivo
cinguntur, ſemperque virentibus herbis.
pha colit : ſed nec venatibus apta, nec arcus
: quæ ſoleat, nec quæ contendere curſu ;
: Naiadum [17] celeri non nota Dianæ.
as illi fama eſt dixiſſe [18] ſorores :
, vel jaculum, vel pictas ſume pharetras ;
um duris [19] venatibus otia miſce.
ulum ſumit, nec pictas illa pharetras :
a cum duris venatibus otia miſcet.
do fonte ſuo formoſos perluit artus ;
o Citoriaco deducit pectine crines :
d ſe deceat, ſpectatas [21] conſulit undas,
[22] perlucenti circundata corpus amictu,
us aut foliis, aut mollibus [23] incubat herbis.
git flores. Et tunc quoq. fortè legebat,
[24] puerum vidit ; viſumque optavit habere.]
nen ante adiit, etſi properabat adire.
ſe [25] compoſuit, quam circumſpexit amictus,

1 Fons eſt Cariæ, quem qui ingrediuntur, effœminati ac molles egrediuntur. Hujus autem rei cauſam poeta refert in Hermaphroditi preces, qui parentes rogavit, ut, quemadmodum ipſe, ſic alii quoque fontem illum intrantes molleſcerent. Nam Hermaphroditus, Mercurii ac Veneris filius, fuit formoſiſſimus, qui cum in fontem Salmacidis Nymphæ ingreſſus effeta à Nympha fuit colligatus, ut ex duobus corporibus unum fieret, ut trumque habens ſexum. Unde etiam nunc hermaphroditi utroque ſexu præditi ſunt.
2 Nervos ac vires eripiat, effœminet.
3 Molles efficiat. 4 Hermaphroditum.
5 Deſi Vene-

rmaphroditus enim fuit Mercurii & Veneris filius. 6 In ſpeluncis Idæ, krygiæ. 7 Formoſiſſimum fuiſſe Hermaphroditum ſignificat, cum ſimi- parentibus fuiſſe dicat. 8 Num Hermaphroditus ἀπὸ τῦ Ἑρμᾶ, i. rio, & Ἀφροδίτης, i. Venere, fuit appellatus. 9 Cupiditate, & a- linatione. Studium proprie eſt diligentia & alacritas ad aliquam rem. ro exercitatione aliquando ponitur. Hinc dicimus, ſtudia literarum. ſtudioſus, quod aliquando ſignificat aſſiduum ac perſeverantem ; ut vir ; ac diligens. Aliquando accipitur pro cupido, & alicui rei dedito at- icto : ut ſtudioſus laudis, gloriæ, i. cupidus laudis & gloriæ. 10 roditus. 11 Cares populi ſunt Cariæ, à nomine Car, Caros. 12 Fon- icidis deſcriptio. 13 Aqua uſque ad fundum perſpicua erat, ut infra. ema margo. 15 Aggere herbis & graminibus virente. 16 Salmacis . 17 Celeriter currenti, dum venatur. 18 Nymphæ vicinæ. 19 La- venationibus. 20 Buxeo. Citorum eſt mons Galatiæ abundans buxo, igno pulchri pectines conficiuntur. 21 Contemplatur ſe in aquis ve- ſpeculo. 22 Pellucidâ veſte. 23 Recubat, jacet. 24 Hermaphroditum erſum hunc adulterinum eſſe putat Heinſius, quamvis codices veteres ſtanter agnoſcunt. 25 Ornavit.

Et

Et [1] finxit vultum; & meruit formoſa videri.
Tunc ſic orſa loqui; Puer ô digniſſime credi
Eſſe Deus; ſeu tu Deus es, potes eſſe Cupido:
Sive es mortalis; qui te genuêre beati:
Et frater felix, & fortunata profecto
Si qua tibi ſoror eſt, & quæ dedit ubera nutrix.
Sed longe cunctis longeque potentior illis,
Si qua tibi ſponſa eſt; [2] quam dignabere tædâ.
Hæc tibi [3] ſive aliqua eſt; mea ſit furtiva voluptas:
[4] Seu nulla eſt; ego ſim: thalamumq; incamus eundem.
[5] Nais ab [6] his tacuit. Pueri [7] rubor ora notavit
Neſcia quid ſit amor: ſed & erubuiſſe decebat.
Hic [8] color [9] apricâ pendentibus arbore pomis,
Aut [10] ebori tincto eſt, aut ſub [11] candore rubenti,
Cum [12] fruſtra reſonant [13] æra [14] auxiliaria, Lunæ.
Poſcenti Nymphæ ſine fine [15] ſororia ſaltem
Oſcula, jamq; manus ad [16] eburnea colla ferenti,
[17] Deſinis? an fugio, tecumque ait, iſta relinquo?
Salmacis [18] extimuit; Locaque hæc tibi libera trado,
Hoſpes, ait: ſimulatque [19] gradu diſcedere verſo.
Tum quoq; reſpiciens, [20] fruticumq; recondita ſylvâ
Delituit; flexumque genu ſubmiſit: at ille,
Ut puer, & [21] vacuus ut [22] inobſervatus in herbis
Huc it; & hinc illuc: & in [23] alludentibus undis
Summa pedum, [24] taloque tenus veſtigia tingit.
Nec mora; temperie blandarum captus aquarum,
[25] Mollia de tenero velamina corpore ponit.
Tum vero obſtupuit; nudæque cupidine formæ
Salmacis exarſit: flagrant quoq; lumina Nymphes.
[27] Non aliter, quam cum [28] puro nitidiſſimus orbe
Oppoſitâ ſpeculi referitur imagine Phœbus.
Vixq; moram patitur; vix jam ſua gaudia differt:
Jam cupit amplecti; jam ſe malè continet amens.
[29] Ille cavis velox [30] applauſo corpore [31] palmis,
Deſilit in [32] latices: alternaque brachia ducens

[1] Sumpſit vultum blandum, amantique aptum. [2] Si quam tuis nuptiis dignam exiſtimabis. Continens pro contento. Sic ſupra: Tædæ quoq; jure coiſſent. Tæda autem eſt arbor, ex qua faces fiebant. Hinc fit, ut faces, quæ in nuptiis præferebantur, pro nuptiis & conjugio ponantur. [3] Si ſponſam habes, mecum velis hoc loco furtim coire. [4] Si non habes, me velim accipias uxorem. [5] Nympha Salmacis. [6] Poſt hæc. [7] Vere verecundiæ nota. [8] His ſimilitudinibus Poeta declarat, qualis eſſet Hermaphroditi pueri color, poſtquam auditâ Salmacidis oratione erubuit. Hunc colorem (ſc. rubrum) habent poma pendentia, &c. [9] Soli expoſita. Arbores autem Soli expoſitæ rubicundiora poma ferre ſolent. [10] Minio, ac purpureo colore picto. [11] Lunæ eclipſin patienti. Tunc enim rubeſcere videtur. [12] Fruſtra perſtrepunt; nihil enim Lunæ deficienti proſunt: quamvis vulgus putet, eam æreorum vaſorum tinnitibus impediri. [13] Ærea vaſa. [14] Auxilium Lunæ adferentia, ac deficiat. [15] Caſta, pudica, qualia ſorori quis daret. [16] Candida ut ebur. [17] Aut deſine, aut ego hinc fugiam, ac tibi ſoli iſta loca relinquam. [18] Nec fugeret. [19] Converſo greſſu & paſſu. [20] Frutex dicitur, qui ad juſtam magnitudinem arboris non aſſurgit: frutices ergo medii ſunt inter arbores & herbas. [21] Utpote otioſus, & altis curis ſolutus. [22] Non viſus à quoquam, non notatus. [23] Quæ alludere ſibi blandirique videbantur. [24] Uſque ad imam pedis partem. [25] Molles ac tenues veſtes. [26] Oculi quoque Nymphæ Salmacidos flagrare, i. ſplendere videntur. Nam etiam oculis prodebat, quantâ potiundi Hermaphroditi cupiditate teneretur. [27] Eodem modo oculi Nymphæ flagrare videntur ac ſplendere, ut Solis radii ſereno aere, cum ipſis ſpeculum opponitur. Nam tunc & ſplendidiſſimi videntur, & ignem contrahunt. [28] Nebulis carente, & ſereno aëre. [29] Hermaphroditus, [30] Percuſſo. [31] *Manibus.* [32] Aquas.

In [1] liquidis transſucet aquis: ut eburnea ſi quis
[2] Signa [3] tegat claro, vel candida lilia, vitro.
Vicimus, en meus eſt, exclamat [4] Nais: & omni
Veſte procul jactâ, mediis immittitur undis:
Pugnacemque tenet: [5] luctantiaque oſcula carpit:
Subjectatque manus, [6] invitaque pectora tangit:
Et nunc hâc juveni, nunc circumfunditur illâc.
Denique [7] nitentem contrà, elabique volentem
[8] Implicat, ut ſerpens, quam [9] regia ſuſtinet ales;
Sublimemque rapit: pendens caput illa, pedeſque
Alligat; & caudâ [10] ſpatiantes implicat alas.
Utve ſolent hederæ longos intexere truncos:
Utque ſub æquoribus deprenſum [11] Polypus hoſtem
Continet, ex omni dimiſſis parte [12] flagellis.
[13] Perſtat [14] Atlantiades; ſperataq; gaudia Nymphæ
Denegat: illa premit; commiſſaque corpore toto
Sicut inhærebat, Pugnes licet, improbe, dixit,
Non tamen effugies, Ita [15] Dii jubeatis, & iſtum
Nulla dies à me, nec me [17] ſeducat ab iſto;
Vota [17] ſuos habuêre deos; nam miſta duorum
Corpora junguntur: faciesque inducitur illis
Una; velut ſi quis [18] conductâ cortice ramos,
Creſcendo jungi, [19] pariterque adoleſcere cernat.
Sic ubi complexu [20] coierunt membra tenaci,
Nec duo ſunt, & forma duplex, nec fœmina dici, [21]
Nec puer ut poſſint: neutrumq; & [22] utrumque videntur.
Ergò [23] ubi ſe liquidas, [24] quo vir deſcenderat, undas
[25] Semimarem feciſſe videt, [26] mollitaq; in illis
Membra; manus tendens, ſed jam non voce virili
Hermaphroditus ait. [27] Nato date munera veſtro,
Et pater & genitrix, amborum nomen habenti:
Quiſquis in hos fontes vir [28] venerit, exeat inde
Semivir; & tactis ſubitò molleſcat in undis.
Motus [29] uterque parens nati rata vota [30] biformis
Fecit, & [31] incerto fontem medicamine tinxit.

1 Paris.
2 Statuas.
3 Cooperiat.
4 Nympha Salmacis.
5 Ab illo reluctante.
6 Illi invito ac nolenti.
7 Repugnantem, reluctantem.
8 Involvit, arctum strictumque tenet.
9 Aquila, quæ idcirco in Jovis tutelâ eſſe dicitur, quod ex avibus ſola nunquam fulmine tangatur. Eſt autem ſerpentibus infeſtiſſima, à quibus ſæpè ita implicatur, ut in terram una cum illis decidat.
10 Spatioſè & latè ſe jactantes.
11 Piſcis eſt miræ magnitudinis: à multis pedibus ſic appellatus. Nam πολὺς multus, & πὸς ποδὸς pes dicitur. Hic inſidiatur aliis piſcibus, quin & ipſis piſcatoribus, quos ſi ceperit, omnibus pedibus, quæ hîc flagella vocantur, ſic conſtringit, ut nullo pacto effugere poſſint. Eſt etiam polypus narium morbus, cum caro interiora naſi occupat.
12 Pedibus.
13 In propoſito perſeverat.
14 Hermaphroditus pronepos Atlantis. Nam Atlas Maiam genuit, Maia Mercurium, Mercurius Hermaphroditum.
15 Sic Dii velitis.
16 Abſtrahat, ſeparet. Sic Propert. At me ab amore tuo deducet nulla ſenectus, Sive ego Tithonus, ſive ego Neſtor ero.
17 proprios & propitios.
18 Contractâ: conduco & diduco opponuntur.
19 Et ſimul creſcere.
Eſt autem ab inſitis arboribus ſumpta ſimilitudo.
20 Conjuncta fuerunt.
21 Nec puer, nec puella.
22 Quia ſexum utrumque & pueri & puellæ habebat.
23 Nunc aſſignat cauſam, quod in narrationis principio pollicita eſt Alcithoë, cur Salmacidis fontem ingredientes, molles effœminatique reddantur.
24 In quas vir non mollis, ſed fortis & conſtans deſcenderat & ingreſſus fuerat.
25 Semivirum & effœminatum.
26 Mollia facta.
27 O Pater Mercuri & Mater Venus, concedite mihi filio veſtro habenti nomen amborum, ut quiſquis, &c.
28 Ingreſſus fuerit.
29 Et Mercurius & Venus.
30 Qui & maris & fœminæ formam referebat, qualem Hermaphroditi habent.
31 Ignoto mortalibus.

Minyeïdes in Veſpertiliones. *Fab.* XII.

Minyeides Thebanæ ſorores fuiſſe produntur, quarum ſolertiſſimæ Alcithoë, & Leuconoe, Liberi ſacra quoniam in contemtum devocaverunt, Minervæ lanificio addictæ, ex improviſo die numinis, vocibus tibiarum & tympanorum ſono exterritæ ſunt, quæ tamen in conſpectu non videbant. Dein ubi animadvertere telas inſtrumentaque ſua in hederam ac vites repente mutata, & locum aſſuetum feris repletum, vinumque ipſis timentibus offuſum; in volucres verſæ ſunt quæ veſpertiliones vocantur.

1 Finis erat dictis, neque adhuc [2] Minyeïa proles [3] [39c
[4] Urget opus, monitq; Deum, feſtumq; [5] profanat:
Tympana cùm ſubito non apparentia raucis
Obſtrepuere ſonis, & adunco tibia cornu,
[7] Tinnulaque æra ſonant: redolent [8] myrrhæq; crociq;
Reſque fide [9] major, cœpere virescere telæ,
Inque hederæ faciem pendens frondeſcere veſtis. 395
Pars abit in vites: & quæ modò fila fuerunt,
Palmite mutantur; de ſtamine [10] pampinus exit:
Purpura [11] fulgorem [12] pictis accommodat uvis.
[13] Jamque dies exactus erat, tempuſque ſubibat,
[14] Quod tu nec tenebras, nec poſſes dicere lucem; 400
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repente quati, pingueſque ardêre videntur
[15] Lampades, & rutilis collucere ignibus ædes:
[16] Falſaque ſævarum ſimulacra ululare [17] ferarum.
[18] Fumida jamdudum lætitant per tecta ſorores; 405
[19] Diverſæque locis ignes ac lumina [20] vitant.
Dumq; petunt latebras; parvos [21] membrana per artus
Porrigitur, [22] tenuique inducit brachia pennâ.
Nec, quâ perdiderint [23] veterem ratione figuram,

1 Alcithoë finem narrandi fabulas faciebat. 2 Nam Alcithoë una cum ſororibus poſt finitas fabulas Bacchi ſacra contemnebant: quapropter iratus Bacchus, eas in veſpertiliones mutavit, earumque domum incendit. 3 Minyæ filiæ. 4 Operi inſtat. 5 Bacchum. 6 Polluit, profanum ac non ſacrum efficit. Profanum enim opponitur ſacro. 7 Tinnientia ac reſonantia. Tinnire propriè dicuntur æra percuſſa, unde etiam tintinnabula ſunt appellata. 8 Illis enim delibutus Bacchus ad eas fuerat ingreſſus quamvis non videretur. 9 Major quam cui fides debeat adhiberi. 10 Folium ſeu germen vitis, quo veſtitur. 11 Rubores. 12 Acinis, variorum colorum. 13 Et jam dies erat præteritus. 14 Crepuſculi deſcriptio: nam crepuſculum dubia lux dicitur. 15 Faces ex pingui & reſinam ferenti tædâ confectæ, non autem propter oleum pingues. Lampas enim generale eſt vocabulum omnium eorum quæ accenſa lucent. 16 Imagines à Baccho confictæ. 17 Tigrium ac Lynceum, quæ feræ Bacchi currum trahere dicuntur. 18 Fumoſa, fumo plena. 19 Separatæ, utpote quæ in diverſa domûs loca fugerant. 20 Fugiunt perterritæ, ne inveniantur. 21 Cuticula ſeu pellis exterior, quæ membra tegit. Generaliter pro quavis tenuiori pellicula accipitur. Membranæ etiam dicuntur chartæ ex pellibus animalium factæ. 22 Brachia in alas fuerunt mutata. 23 Priſtinam & humanam formam.

Scire

Sire ſinunt tenebræ. Non [1] illas pluma levavit.
Saſtinuere tamen ſe perlucentibus alis.
Conatæque loqui, minimam [2] pro corpore vocem
Emittunt; perguntque leves ſtridore querelas,
Tectaque non ſylvas, celebrant: lucemque [3] peroſæ
Nocte volant. [4] Seroq; trahunt à veſpere nomen.

1 Minyeïdes plumæ levitate non fuerunt in aerem ſublatæ, ſed tranſlucentibus & cartilagineis alis. 2 Secundum corporis magnitudinem. 3 Odium habentes in lucem & diem. 4 Veſpertiliones enim à veſpere dicuntur: quemadmodum à Græcis, νυκτερίδες, quia nocte volant, appellantur.

Ino & Melicerta in deos marinos. *Fab.* XIII.

Juno graviter ferens quòd Ino Cadmi filia Liberi altrix ſororibus punitis (nam Agave Pentheum, Autonoe Actæonem amiſerant, Semele Jovis fulmine perierat) cum duobus remaneret liberis in vitâ, contemtrix numinis ſui, per Tænarum promontorium Peloponneſi inferorum ſequens iter, ad Erinnyas ultrices impiorum deſcendit, petiitque ab eis, ut Athamanta cum conjuge Ino adverſos ſuo numini ulciſcerentur. Quarum una imperio parens deæ, relictâ regiâ Ditis ad ſuperos egreſſa eſt. Ut Athamantis regiam contigit, in limen ejus & conjugis, angues ac virus, quibus ſenſus eorum alienarentur, injecit. Quam ob inſaniam ille Learchum filium in venatione pro ferâ interfecit. Ino autem Melicertem ex ſcopulo ſecum in profundum præcipitavit. Qui Veneris precibus, ſignificantis ſe in undis eſſe creatam, quo facilius moveret Neptunum pelagi rectorem, in Deorum maris ceſsère numerum, ita ut Melicertes, Palæmon, ipſa Ino, Leucothea inter marinos Deos nuncuparentur.

[1] TUM verò totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat; magnaſque novi matertera vires
Narrat ubique Dei: [2] de totque ſororibus expers
Una doloris erat, [3] niſi quem fecêre ſorores.

1 Ino, Cadmi filia Bacchi nutrix ac matertera, uxorque Athamantis, in odium Junonis, incidit, quod ubique Bacchi vires laudibus extollebat, cum & alumni, & mariti, & aliorum felicitate nimiùm ſuperba videretur. Hanc igitur Juno ut affligeret ad inferos deſcendens, unam è furiis, nomine Tiſiphonem, excitavit, quæ Athamanta in tantum furorem conjecit, ut Learchum, filium ſuum, quaſi in venatione, pro ferâ interfecerit. Ino autem mariti furorem fugiens è ſcopulo ſe unà cum Melicertâ, altero filio, in mare præcipitavit. Qui Veneris precibus à Neptuno excepti, in deorum ceſsère numerum, ita ut Melicertam in Palæmonem, (qui Latinè Portumnus dicitur) & Ino in Leucothoën Deam (quæ Matuta dicitur) commutati fuerint. 2 Sola dolore carebat. Aliæ enim ſorores filios amiſerant. Agave Pentheum, Autonoë Actæonem. 3 Ex infortuniis enim ſororum dolorem capiebat Ino; alioquin felix haberi poterat.

Adſpicit

Aſpicit hanc [1] natis, [2] thalamoq; Athamantis habentem
[3] Sublimes animos, & [4] alumno [5] numine, Juno. [420
[6] Nec tulit: & [7] ſecum, Potuit de pellice [8] natus
[9] Vertere [10] Mœnios, pelagoque immergere nautas,
Et laceranda ſuæ [11] nati dare viſcera matri,
Et [12] triplices operire novis Minyëidas alis?
Nil poterit Juno, niſi [13] inultos flere dolores? 425
Idque mihi ſatis eſt? Hæc una potentia noſtra eſt?
Ipſe docet quid agam: *Fas eſt & ab hoſte doceri*,
Quidque furor valeat, Pentheâ cæde ſatiſque
Ac ſuper oſtendit. Cur non [14] ſtimuletur, eatq; 430
Per cognata ſuis exempla furoribus Ino?
[15] Eſt via [16] declivis funeſtâ [17] nubila [18] taxo:
[19] Ducit ad infernas per muta ſilentia ſedes.
Styx nebulas exhalat [20] iners [21] umbræque recentes
Deſcendunt illâc, ſimulacraq; ſuncta ſepulcris. 435
Pallor, Hyemſq; tenent latè loca [22] ſenta: novique
Quâ ſit iter, manes [23] Stygiam quod ducit ad urbem,
[Ignorant: ubi ſit nigri fera [24] regia [25] Ditis]
[26] Mille capax aditus & apertas undique portas
Urbs habet. Utque ſretum de totâ flumina terrâ. 440
Sic omnes animas locus accipit ille; nec [27] ulli
Exiguus populo eſt, turbamve accedere ſentit.
Errant exſangues ſine corpore & oſſibus umbræ:
[28] Parſq; [29] forum celebrant, pars [30] imi tecta tyranni;
Pars alias artes antiquæ imitamina vitæ. 445
Suſtinet ire [31] illuc cœleſti ſede relictâ,
(32 Tantum odiis iræque dabat) Saturnia Juno.
[33] Quò ſimul intravit, ſacroque à corpore preſſum
Ingemuit limen; tria [34] Cerberus extulit ora:

1 Filiis. Learcho & Melicertâ.
2 Nuptiis Athamantis, Thebanorum principis, ac Æoli filii.
3 Elatos, ſuperbos.
4 Bacchi, quem aluerat.
5 Divinitate.
6 Tolerare non potuit.
7 Sc. locuta eſt.
8 Bacchus, Semeles filius.
9 Convertere in Delphinos.
10 Tyrrhenos: qui à Mœoniâ erant oriundi.
11 Penthei, qui ſub apri formâ à matre materniſque fuit dilaceratus. Vide lib. 3. v. 726.
12 Tres Minyæ filias Vide ſupra v. 407.
13 Non vindicatos.
14 In furorem agatur Ino ſororum exemplo. Eſt hæc Junonis iratæ deliberatio in addubitatione, ut Rhetores aiunt. 15 Viam quæ ducit ad inferos primùm deſcribit, deinde ipſas ſedes infernas. 16 Deorſum inclinata. 17 Umbroſa, obſcura. 18 Ferali ac peſtifera. Nam taxus arbor eſt maximè venenoſa; unde toxica fuerunt denominata. 19 Sc. quæ. Sic Virg. Urbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni; ſc. quam. 20 Immobilis. Paludes enim, quæ non moventur, & nebulas, & tetrum emittunt odorem. 21 Animæ quarum corpora ſepulchra ſortita ſunt: nam quarum cadavera inſepulta jacebant, iis tranſire Stygem pulchrum non dabatur. 22 Senticoſa, ſpinoſa. Sentes enim ſpinæ dicuntur. 23 Infernum. 24 Crudelis aula. 25 Plutonis. Nam ut Græci [illegible] Pluronem, ſic Latini à divitiis Ditem nominant. Eſt enim terræ Deus Pluto; divitiæ autem ex terrâ effodiuntur. Hunc autem verſiculum penitus tollas; nam antea Poëta dixerat, quod totum iter à Manibus obſidebatur; ideoque id ipſum iter ab ipſis ignorari non poterat. Heinſius. 26 Magnitudinem urbis infernæ ſignificat. 27 Ulli multitudini, quantalibet ſit. Animæ enim locum non occupant, cùm ſint incorporeæ. 28 Nonnulli 29 Locum, in quo judicia exercentur, lites tractantur. Nam unuſquiſq; apud inferos iiſdem ſtudiis delectatur, quibus, dum viveret, tenebatur. Nonnulli ergo apud inferos ſunt cauſidici, alii aulici, alii artifices, alii in carcere detinentur. 30 Inferni regis Plutonis. Suſtulit hic Heinſius ex auctoritate Membranarum hunc Verſum, Exercent; aliam partem ſua pœna coërcet. 31 Ad inferos. 32 Adeò Juno ab irâ oſtoque vexabatur. 33 Simulac, poſtquam. 34 Canis eſt triceps, ſeu tria habens capita, aliud ab alio diverſum. Nam unum, ut fingunt, eſt leoninum, alterum caninum, tertium lupinum: inferorum eſt custos.

Et

Tres latratus simul edidit. [1] Illa [2] sorores
Nocte vocat genitas, [3] grave & implacabile numen.
Carceris ante fores clausas [4] adamante sedebant;
Deque suis atros pectebant crimbus angues.
Quam simul agnôrunt inter caliginis umbras,
Surrexêre Deæ. Sedes [5] scelerata vocatur.
Viscera præbebat [6] Tityos lanianda; novemque
Jugeribus distentus erat. Tibi, [7] Tantale, nullæ
Deprenduntur aquæ, quæque immineat, effugit arbos.
Aut petis, aut urges rutorum, [8] Sisyphe, saxum,
Volvitur [9] Ixion: & se sequiturque fugitque
Mol'riique suis letum [10] parricidibus audæ,
Assiduæ repetuet, quas perdant [11] Belides, undas.
Quos omnes acie postquam Saturnia torvâ
Vidit, & ante omnes Ixiona; rursus ab [12] illo
Sisyphon aspiciens, Cur hic é [13] fratribus, inquit,
Perpetuas patitur pœnas: Athamanta superbum
Regia dives habet: qui me cum conjuge semper
[14] Sprevit? & exposit cautas [15] odique virque;
[16] Quidq; velit: quod vellet, erat, ne regia Cadmi
[17] Staret, & in [18] tacinos traherent [19] Athamanta sorores.
Imperium, promissa, preces, confundit in unum:
Solicitatque Deas. Sic hæc Junone locuta,
[20] Tisiphone canos, ut erat turbata, capillos
Movit: & [21] obstantes rejecit ab ore colubras.

1 Juno.
2 Furias Acherontis & Nocetis filias, scelerum vindices. Sunt autem tres, Tisiphone, Alecto & Megæra.
3 Molestum, & quod nullis precibus placari potest.
4 Adamas adeo durus est lapis, ut nullâ alia re, quam hircino sanguine frangi possit.
5 Sceleratorum, carcer inferorum.
6 Jovis & Terræ filius fuit. Hic tantæ pecuniæ fuisse dicitur, ut novem jugera suo corpore occuparet. Hic cum Dianæ vim inferre vellet, sagittis Apollinis ad inferos detrusus, ea pœna fuit damnatus, ut vultures cor ejus nunquam exedere cessarent. 7 Tantalus Jovis ex Plota Nympha filius, cum Jovis arcana hominibus prodidisset, filiumque Pelopem Diis, hospitio susceptis, comedendum apposuisset, alias esse carnes mentitus, ad inferos detrusus eâ pœnâ plectitur, ut neque bibere, aquis etiam labia tangentibus, neque quicquam comedere possit, quamvis capiti illius arbor imminear pomis onusta. Unde alibi: Quærit aquas &c. Et. Poma parer Pelopis præsentia quærit, & idem Semper eger liquidis semper abundat aquis. 8 Sisyphus Æoli fuit filius, qui cum Isthmum latrociniis infestaret, à Theseo interfectus eâ pœnâ apud inferos damnatus est, ut ex ima valle saxum ad montis verticem nunquam cessat, nisi cum in vallem descendit, ad saxum delapsum iterum in montis cacumen impellendum. De hoc sic alibi: Sisyphus est illic saxum volvensque petensque. 9 Ixion Phlegiæ filius fuit, qui à Jove in cœlum sumtus, Junonem de adulterio interpellare ausus est. Quod cum ab uxore Jupiter intellexisset, opposuit illi nubem sub Junonis effigie. Deinde ad inferos detrusus, ita rotæ fuit alligatus, ut semper volvatur. De Ixione ipse alibi: Quique agitur rapidæ victus ab orbe rotæ. 10 Ex duobus fratribus nati parricides dicuntur. 11 Beli neptes. Nam Belus duos habuit filios, Danaum & Ægyptum. Ægyptus quinquaginta Danai filias totidem suis filiis desponsavit. Sed Danaus, cum Apollinis oraculo didicisset, se aliquando ab uno filiorum Ægypti, suo genero, occisum iri, filiabus mandavit, ut primâ nocte quæque suos maritos occiderent. Quæ quidem omnes, præter unam Hypermnestram, natu minimam, quæ Lynceo, aut Lino (ut manifestè à multis appellatur) sponso pepercit, à quo postea Danaus fuit interfectus, patri parricidium. Quare eâ pœnâ apud inferos sunt damnatæ, ut cribris aquam haurire nunquam desinant: sive (ut alii) aqua in dolium pertusum, quod nunquam impleatur, perpetuo ingeratur. De his alibi ita dicit: Quarque gerunt humeris perituras Belidas undæ, & Inulis Ægypti turba cruenta nurus. 12 Post illum, sc. Ixiona. 13 Nam Sisyphus & Athamas fratres fuerunt filiique Æoli. 14 Contempsit. 15 Quæ prosequitur Athamantem. 16 Exponit etiam, quid velit Furias facere. 17 Erecta esset, sed everteretur. 18 Scelus. 19 Ut Athamas furiosus effectus aliquid mali perpetraret. 20 Una est ex tribus infernis Furiis, quæ homicidas maxime punit; unde etiam nomen accepit: nam τίσις est pœna, & φόνος cædes. 21 Serpentes os impedientes ne loqui posset. Alii leg. exitantes. Furiæ serpentes pro crinibus habere finguntur.

Ate-

Atque ita, Non [1] longis opus eſt ambagibus inſit, 475
[2] Facta puta, quæcunque jubes: inamabile regnum
Deſere: teque refer cœli melioris ad auras.
Læta redit Juno: quam cœlum intrare parantem
[3] Roratis [4] luſtravit aquis [5] Thaumantias Iris.
Nec mora; Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit 480
[6] Importuna facem: [7] fluidoque cruore rubentem,
Induitur pallam; tortoque incingitur angue:
Egrediturque domo. Luctus comitantur euntem,
Et pavor, & terror, trepidoq; inſania vultu. [585
[8] Limine conſtiterat: [9] poſtes tremuiſſe [10] feruntur
Æolii; [11] pallorque fores infecit [12] acernas;
[13] Solque locum fugit: monſtris exterrita conjux,
Territus eſt Athamas: tectoque exire parabant,
Obſtitit [14] infelix, aditumque obſedit [15] Erinnys:
Nexaque [16] vipereis diſtendens brachia nodis, 490
Cæſariem excuſſit: motæ ſonuêre colubræ.
Parſque jacens humeris; pars circum tempora lapſæ
Sibila dant, [17] ſaniemq; vomunt, [18] linguaſq; coruſcant:
Inde duos mediis abrumpit crinibus angues;
Peſtiferâque manu raptos immiſit. At illi 495
Inoöſque ſinus Athamanteoſque pererrant
Inſpiranteq; [19] graves animas; nec [20] vulnera membris
Ulla ferunt. *Mens eſt, quæ* [21] *diros ſentiat iſtos.*
Attulerat ſecum liquidi quòque monſtra veneni,
Oris Cerberei ſpumas, & [22] virus [23] Echidnæ; 500
[24] Erroreſque vagos, cæcæque oblivia mentis,
Et ſcelus, & lacrymas, rabiemque & cædis amorem;
Omnia trita ſimul: quæ ſanguine miſta recenti
Coxerat ære cavo, viridi verſata cicutâ
Dumque pavent illi; vertit furiale venenum 505
Pectus in amborum: præcordiaque intima [25] movit.
Tum face jactatâ per eundem ſæpius orbem,
[26] Conſequitur motos velociter ignibus [27] ignes.
Sic victrix, juſſique potens, ad inania magni [510
Regna redit Ditis: [28] ſumtumque recingitur anguem.
Protinus [29] Æolides mediâ [30] furibundus in aulâ
Clamat. [31] Io comites, his retia pandite ſylvis:
Hic modò cum geminâ viſa eſt mihi prole leæna.
Utque feræ, ſequitur veſtigia conjugis amens:

1 Longis verborum circuitionibus, longâ oratione.
2 Sic Ter. dictum puta.
3 Rore aſperſis.
4 Purgavit ab inferorum contactu.
5 Thaumantis, i. e. admirationis filia, quæ Junonis nuncia dicitur ab θάομαι, idem quod ἀγγέλλω nuncio.
6 Moleſta.
7 Corrupto ſanguine.
8 Athamantis.
9 Januæ Athamantis Æoli filii.
10 Dicuntur.
11 Adventu Tiſiphones fores acernæ pallidæ ſunt effectæ. 12 Ex acere confectas.
13 Adventu Tiſiphones Sol quoque fugatus eſt.
14 Infelices homines faciens. Meronymia effecti.
15 Tiſiphone Furia. Sunt autem Erinnyes Deæ infernales ultrices cum aliorum ſcelerum tum impietatis in parentes, ita ὅτι τὸ ἔριζειν τὸν νοῦν, a corrumpenda mente.
16 Serpentinis nodis. Sic ſupra & infra vipereos dixit dentes. 17 Venenum ex ore emittunt. 18 Et linguas vibrant. 19 Difficiles, anxios. 20 Morſus. 21 Graves affectus & perturbationes. 22 Venenum. 23 Hydræ ſerpentis. Echidne vero Latinè vipera dicitur. Fuit autem hæc Echidne monſtrum, ex altera parte virgo ex altera ſerpens. 24 Errandi vagandique cupiditatem. 25 In furorem commovit. 26 Aſſequitur ſic, ut continenter igneus orbis videretur. 27 Venti & facis agitatione commotos. 28 Et reſolvit ſerpentem quo cincta erat Tiſiphone. 29 Athamas Æoli filius. 30 Furioſus. 31 Vox eſt baſchantium & furentium.

Deque

matris ridentem & parva [1] Learchum
endentem [2] rapit, & bis terque per auras
otat fundæ : [4] rigidoque infantia ſaxo
t [6] oſſa ferox. Tum deniq; [7] concita [8] mater,
or hoc fecit, ſeu [9] ſparſi cauſſa veneni ;)
'at ; paſſiſq; fugit [11] malè ſana capillis.
rens parvum nudis, Melicerta, lacertis,
cche [12] ſonat. Bacchi ſub nomine Juno
: [13] Hos uſus præſtet tibi, dixit, alumnus.
net æquoribus ſcopulus. Pars ima cavatur
, & tectas defendit ab imbribus undas : 525
[15]riget, frontemq; in [16]apertum porrigit æquor.
oat [18] hunc (vires inſania fecerat) Ino :
per pontum, nullo tardata timore,
[19] onuſque ſuum : percuſſa [20] recandiit unda.
s immeritæ [21] neptis miſerata labores, 530
ſtruo blandita ſuo eſt ; O nu nen aquarum,
ma cui cœlo ceſſit, Neptune, poteſtas ;
quidem poſco : ſed tu miſerere meorum,
quos cernis in [24] Ionio immenſo : 535
idæ [25] tuis, [26] Aliqua & mihi gratia ponto eſt :
in dio quondam concreta profundo
fui, Graiumque manet mihi nomen ab illa.
oranti Neptunus ; & abſtulit illis,
portalè fuit ; majeſtatemque verendam
ſuit; [28] nomenq ſimul, faciemq; novavit : 540
noſque Deum cum matre Palæmona [29] dixit.

1 Ad [illegible] ex
ino Learchum
& Me[illegible]
Hinc fit Aſp[illegible]
Ex Nep[illegible]
vero Phrygium
& Hell[illegible]
2 Athamas.
Hæc dere vel.
Fab. Hinc
tur parvis Ac
mos ſed [illegible]
nafilia Tro
cadis parvu
parve Lear [illegible]
mama. 3 Cir
cumvolat, in
ſtar rotæ vel ſt.
4 Duro & ſa
xo.
5 Dixi-
cit, dixit.
6 [Infantia oſſa, i.e. oſſa infantis.]
7 In furorem
acta. 8 Ino.
9 A Tiſiphone.
10 Clamores horrendos emittit.
11 Furioſa. Sic Libro citato. Hæc quoq; fu-
reſtos ut cer
Laniata capillos
Proſiluit [illegible]
te Melicerto.
14 Pro mortali-
15 Aſpera & ru-
16 In latum mare.
17 Celeriter aſcendit. 18 Scopulum. 19 Mo-
liſſimum, quem fugiens ſocium ſuum ſuſtinebat. 20 Candida & alba facta eſt
ſpumam, quam concitatum mare emittere ſolet. Tametſi candere pro-
prium ferrum ignarum. 21 Inûs, quæ Hermiones, filiæ Veneris, ſoror
Neptuno, qui frater erat Jovis. 23 Num Jovi cœlum in mundi divi-
ſione Neptuno terra cum mari obtigit. 24 Ionium mare Græcum alluens in-
Ægæum & Tyrrhenum mare eſt. 25 Marine. 26 Ego quo pa-
tiæ in mari habere debeo, cum in mari ex ſpuma ſim nata, unde
i. Unde Auſon. Orta ſalo, ſpuma [illegible]
hic habito alme Venus. 27 Sic [illegible]
m Inûs & Melicertæ communavit. Nam Ino Leucothoe Græce, Latine
ra fuit appellata (unde vi. Fast. Matutinos Gentis, Matuta vocabere
In portus natos jus erat orine tuo) Melicerta vero a Græcis Palæmon,
Portunus fuit nuncupatus. Unde Ino dicitur : Quem nos Portumnum,
ia Palæmona dicet. Ite, precor, nostri [illegible]
Sic utitur hoc verbo in duobus his proximis versibus : & Juven. Ro-
m patriæ Ciceronem libera dixit.

Comites in ſaxa & aves. *Fab.* XIV.

Inûs, quod deſiderio reginæ affectæ caſum
fleverant mœrentes, ob eandem iram Junonis
vitæ ſe deſtinaſſent, ne pari honore à
ſibi poſſent, in ſaxa & aves effecit ut

1 Sidoniæ

1 Matrone Thebanæ Ino fugientem ſecutæ, cum ex veſtigiis percepiſſent eam ſe in mare præcipitaſſe, Junoni invidiam facere cœperunt. Quare Juno iratæ, eas partim in ſaxa partim in aves commutavit. Sidon urbs Phœniciæ, in qua conditæ Thebæ. Vid. intra v. 572. 2 In prima pronunciatii parte. 3 Cadmeidam. 4 Deflevere, palmis pectora plangentes atque percutientes.

1 Sidoniæ comites, quantum valuêre, ſecutæ
Signa pedum, 2 primo videre noviſſima ſaxo:
Nec dubium de morte ratæ, 3 Cadmeida palmis
4 Deplanxere domum ſciſſæ cum veſte capillos
5 Utque parum juſtæ, nimiumque in 6 pellice ſævæ
Invidiam fecêre 7 Deæ: 8 convicia Juno
Non tulit: &, Faciam vos ipſas maxima, dixit.
Sævitiæ 9 monumenta meæ. Res dicta ſecuta eſt.
Nam 10 quæ præcipue fuerat pia, Perſequar, inquit.
In freta reginam: ſaltumque datura, moveri
Haud uſquam potuit: ſcopuloque affixa cohæſit.
Altera, dum ſolito tentat plangore ferire
Pectora, tentatos ſentit 11 riguiſſe lacertos.
Illa, manus ut forte tetenderat in maris undas,
Saxea facta manus in eaſdem porrigit undas.
Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem,
Duratos ſubito digitos in crine videres.
Quo quæque in geſtu deprenditur, 12 hæſit in illo.
Pars volucres factæ: quæ nunc quoque 13 gurgite in illo
Æquora 14 diſtringunt ſumtis 15 Ilmenides alis.

5 Ordo eſt: Et fecere invidiam Deæ, ut parum juſtæ, & nimium ſævæ in pellice. 6 In vexanda Semele, cujus nomine omnes Bacchi cognatos cane pejus & angue oderat. 7 Junoni. 8 Contumelias. 9 Memoriam. 10 Una ex iis quæ nimium Ino diligeret. 11 Duros factos eſſe. 12 Hæſit. 13 Sinu maris. 14 Radunt, leviter attingunt. 15 [Thebanæ; ab Iſmeno Bœotiæ fluvio.]

Cadmus & Hermione in dracones. *Fab.* XV.

Cadmus Agenoris filius, poſtquam inſpector fuerat ſuarum calamitatum, eveniſſentque multa filiabus ac nepotibus infortunia, peroſus Thebarum ſedes, cum Hermione Martis & Veneris filiâ, conjuge ſuâ in Illyricum profugit. Ibi petit veniam à Diis, in ſpeciem draconis ut convertatur, qui initio cauſa malorum ſuorum fuiſſet. Vota ejus expleta ſunt; in dracones verſi ſunt.

1 Cadmus variis ſuorum infortuniis vexatus, Thebas una cum Hermione uxore reliquit, ſeque in Illyricum contulit, ubi

1 Neſcit Agenorides, 2 natam parvumq; 3 nepotem
Æquoris eſſe Deos. Luctu 4 ſerieq; malorum,
Victus & 5 oſtentis, quæ plurima viderat, exit
Conditor 6 urbe ſuâ; tanquam fortuna locorum
Non ſua ſe 7 premeret: longiſque erratibus actus
Contigit 8 Illyricos profugâ cum conjuge fines.

cum uxore in ſerpentem mutatus fuit. 2 Ino. 3 Melicertum. 4 Continuatione infortuniorum. Series enim eſt ordo, & quaſi quædam rerum continuatio. 5 Monſtris. Vide in Cadmo ſupra Lib. III. Fab. I. 6 Thebis. 7 Vexaret. 8 In Illyricum pervenit. 9 Hermione.

Jamque

malis annisq; [1] graves, [2] dum prima retractant
nûs, [3] relegunteque ſuos ſermone labores;
lacer ille meâ trajectus cuſpide ſerpens, 570
ait, fuerit; tum, cum [5] Sidone profectus
os ſparſi per humum nova ſemina dentes?
ſi cura deûm tam [8] certa vindicat irâ,
cor ſerpens in longam [9] porrigi[10] alvum:
t, ut ſerpens, in longam [11] tenditur alvum; 575
ue cuti ſquamas increſcere ſentit,
e [12] cæruleis variari corpora guttis:
ſque cadit pronus: [13] commiſſaque in unum
i [14] tereti [15] ſinuantur acumine crura,
am reſtant: quæ reſtant brachia [16] tendit; 580
iis per adhuc humana fluentibus ora,
conjux, accede, miſerrima, dixit;
liquid ſupereſt de me; me tange: manumque
im manus eſt; dum non totum occupat anguis.
:m vult plura loqui: ſed lingua repente 585
eſt fiſſa duas. Nec verba [17] volenti
int: q otieſq; [19] aliquos parat edere queſtus;
. Hanc illi vocem Natura relinquit.
nu feriens exclamat pectora conjux,
nane: teque his, infelix, exue monſtris: 590
quid hoc? ubi pes? ubi ſunt humeriq; manuſq;
& facies, &, [21] dum loquor, omnia? Cur non
ue, cœleſtes, in eundem vertitis anguem?
: ille ſuæ lambebat conjugis ora:
nus caros, veluti cognoſceret, ibat: 595
: amplexus; aſſuetaque colla petebat.
adeſt (aderant comites) terretur: at illos
permulcent [22] criſtati colla dracones,
duo ſunt; [23] junctoque volumine ſerpunt;
[24] appoſiti nemoris [25] ſubiêre latebras. 600
q; nec fugiunt hominem, nec vulnere lædunt:
prius fuerint, placidi meminêre dracones.

1 Defeſſi, vel defecti annis, ut cum Ovidio, Columella, Apuleio, quin & Tacito loquar, quamvis huic Latinitati (quod alter dixerim) Scioppius inſultet.
2 Dum commemorant renovant fuæ domûs primordia. Retractare eſt denuò, ſive diligentiùs tractare, in manus reſumere, recognoſcere.
3 Colligunt, in memoriam reducunt.
4 Dubitat Cadmus, an illi ſerpens, quem ad fontem interfecit, aliqui Deorum fuerit conſervatus, qui ſibi ejus rei cauſa fuerit.
5 Sidon urbs Phœniciæ celeberrima.
6 Serpentinos.
7 Pro cujus cæde ſi Dii vindictam de me ſumunt, utinam ego quoque ſerpens efficiar, ut abiſtis liberer malis.

unquam malis vexare ſint ceſſaturi. 9 Prolonger. 10 In longum 11 Extenditur. 12 Maculis ſubviridibus, qualis eſt maris color, ta. 14 Oblongo atque rotundo. 16 [Curvantur, voluminibus ſeu vuntur.] 16 Extendit ad uxorem. 17 Cupienti, ſc. loqui. 18 Sub-
Virg. Ipſe pater Danais animos, viresque ſecundas ſuffecit. Alifficio ſignificat ſatis ſum. Virg. Nec nos obniti contra, nec tendere fficimus. Interdum ſubſtituo. Hinc ſuffectos Conſules, & alios mucimus, qui in mortuorum locum ſubſtituuntur ac ſurrogati ſunt. 19 Arelas. 20 Inſtar anguis. 21 Ordo eſt & ſenſus. Et ubi ſunt omia, dum loquor? Mirantur enim Hermione quòd nihil membrorum t. 22 Criſtas in capite habentes. 23 Junctâ revolutione. 24 Juxe vicini. 25 Intrarunt.

Serpentes è ſanguine Meduſæ procreati. *Feb.* XVI.

Perſeus, Jovis & Danaes filius, miſſus à Polydecte ad Meduſam, quæ omnes in ſe intuentes aſpectu ſuo in ſilicem convertere ſolebat, ut ejus ſuperatæ caput ad ſe perferret; Minervâ adjutrice, intercepto Phorcydum Græcarum lumine, quæ vicissim cuſtodias Gorgonum agebant, evicit propoſitum laborem, caputque Meduſæ abſciſſum retulit. E ſanguine autem, qui Perſeo per Afr cam iter faciente ſtillaverat, genus eſt ſerpentum procreatum. Utero autem ejuſdem Meduſæ Pegaſus cum pennis exiit.

SED tamen ambobus verſæ ſolatia formæ
Magna [1] nepos fuerat, [2] debellata colebat
India, quem [3] poſitis celebrabat [4] Achaia templis. 605
Solus [5] Abantiades ab [6] origine [7] cretus eâdem
Acriſius ſupereſt, qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ; contraque Deum ferat arma; genuſque
Non putet eſſe Jovis. Neque enim [7] Jovis eſſe putabat
Perſea: quem [9] pluvio Danaë conceperat auro. 610
Mox tamen Acriſium, (tanta eſt [10] præſentia veri)
Tam violâſſe Deum, quàm non agnôſſe nepotem,
[11] Pœnitet: [12] impoſitus jam cœlo eſt [13] alter at alter
Viperei referens [14] ſpolium [15] memorabile monſtri,
Aere [16] carpebat tenerum ſtridentibus alis. 615
Cumque ſuper Libycas victor penderet [17] arenas;
[18] Gorgonei capitis guttæ cecidêre cruentæ:
Quas humus exceptas varios animavit in angues.
Unde frequens illa eſt infeſtaque terra colubris.

1 Bacchus, qui ex India devicti gloriosiſſimum reportavit triumphum.
2 Bello devicta.
3 Ædificatis Danaë, ex quâ Perſeum Jupiter ſuſcepit.
4 Græcia.
5 Filius Abantis, regis Argivorum, qui filius Beli, cui Jupiter genitor, pater que.
6 Quia & ipſe à Jove originem ducebat. Nam Belus Jovis fuit filius: is verò pater fuit Abantis, cujus filius Acriſius fuit. 7 Natus. 8 Scilicet filium, vel genus. Perſeus autem Jovis ex Danaë, Acriſii filiâ, filius fuit. 9 Nam Jupiter in auri guttas converſus, in Danaës gremium pluiſſe fingitur. 10 Potentia veritatis. 11 Quia & Perſeum Jove digna geſſiſſe accipiebat, & Bacchum in numerum Deorum eſſe relatum videbat. 12 Bacchus in numerum Deorum relatus eſt. 13 Bacchus, & Perſeus. 14 Capitis Meduſæ. 15 Memoratu dignum. 16 Per æra penetratu facilem volabat. 17 Terras, vel ſolitudines arenoſas, quales multæ ſunt in Lybiâ. 18 Capitis Meduſæi. Gorgones enim tres fuerunt ſorores, quarum Meduſæ, natu maximæ, caput à Perſeo fuit amputatum.

las in montem. *Fab.* XVII.

peti & Clymenes, aut, ut quidam volunt Nymphæ filius, à Themide, quæ initio au-deorum erat, responsum acceperat; ne quem ex progenie Jovis reciperet; si vellet hor-ti quo poma aurea erant, custoditum habere. ob causam, cùm Perseo fatigato ex assiduo requiescendi hospitium negavisset, eumque propelleret, ille elatum caput Gorgonis cit. Quo viso, in montem vari nomine ell , cui in ultimis Africæ locis manibus inje-

per immensum ventis discordibus [2] actus, 620
huc, nunc illuc, exemplo nubis aquosæ
& ex alto [3] seductas æthere longè
at terras; [5] torumque supervolat orbem.
as [6] Arctos, ter [7] Cancri brachia vidit:
occasus; sæpe est ablatus in ortus. 625
[8] cadente die veritus se credere nocti
[9] Hesperio regnis [10] Atlantis in orbe;
que petit requiem; dum Lucifer [11] ignes
uroræ; [12] currus Aurora, diurnos.
ximum cunctos ingenti corpore præstans 630
tionides Atlas fuit. [16] Ultima tellus
b hoc & pontus erat, qui Solis [15] anhelis
subdit equis, & tectos excipit axes.
ges iiii, totidemque armenta per herbas
: & humum [16] vicinia nulla premebant.
frondes auro radiante nitentes [635
ramos, ex auro poma tegebant,
ait Perseus illi, seu gloria tangit
is magni: generis mihi Juppiter auctor:
irator rerum; mirabere nostras. 64

1 Per immensum aëra, per ea-rum.
2 Impulsus.
3 Seductus.
4 Deorsum spectat.
5 Et supervolat terrarum orbem rotun-dum.
6 Frigidissimæ partes, id quod minimum Solaceedit.
7 Vide Lib. 2. v. 83. cur uni-rem brachia Cancri.
8 Occidente Sole.
9 In occidenta-li orbe sito. Nam Hesperus, qui vesperum in occidente ap-paret, inde recipit ori-tur, &c.

Hesperia vocatur. 10 Regis Mauritaniæ: ad quem cùm pervenisset rogavit ut se hospitio exciperet, donec illuxisset dies. Cui cùm ille admonitus, ut sibi à Jovis filiis caveret, ne rescisceretur, illum superbè admodùm repulit. Quare Perseus ira-tus, tulit revelato, cum in montem mutavit, qui olim fuit. Atlas primus omnium Astrologiam invenit, tum quòd mons ejus ut cœlum continere videatur. 11 Lumina. Ipsum Aurorę [illegible] olem fertur. Est periphrasis diluculi. 12 Currus solares. Metho-fficium curruri Solis ingruere; vid. fabulam Phaethontis lib. 2. v. 1. erf. 121.] 13 Iapeti filius. 14 Mauritania cum reliquo orbe. ac defatigatis. Etsi enim Solis ab Oceano Atlantico exoriens, Nulli vicini quidquam agrorum habebant, quod exararent. omnia Atlante possidebantur.

Hoſpitium requiemque peto. Memor [1] ille [2] vetuſtæ
Sortiserat: ([3] Themis hanc dederat Parnaſſia ſorten
Tempus, Atla veniet, tua quo ſpoliabitur auro
Arbor: & [4] hunc prædæ titulum [5] Jove natus habebit
[6] metuens, ſolidis [6] pomaria claſerat Atlas
Manibus, & valto dederat ſervanda draconi:
Arcebatque ſuis externos finibus omnes.
[7] Huic quoque [8] Vade procul, ne longè gloria rerum,
Quas mentiris, ait, longè tibi Jupiter abſit.
Vimque minis addit: foribuſque expellere tentat
Cunctantem, & placidis miſcentem fortia dictis.
Viribus inferior. (Quis enim [9] par eſſet Atlanti
Viribus?) [10] Atqueniam parvi tibi gratia noſtra eſt
Accipe munus, ait; levâque à parte Meduſæ,
[11] Ipſe retroverſus ſquallentia [12] prodidit [13] ora.
Quantus erat, mons factus [14] Atlas: jam barba, comæque
In ſilvas [15] abeunt: [16] juga ſunt humeriq; manuſque,
Quod caput ante fuit, ſummo eſt in monte cacumen.
Oſſa lapis fiunt: tum partes auctus in omnes
Crevit in immenſum. (ſic Di [17] ſtatuiſtis) & [18] omne
Cum tot ſideribus cœlum requievit in illo.

1 Atlas.
2 Antiqui oraculi.
3 Quæ in monte Parnaſſo templum habet.
4 Hanc gloriam. Titulus à rerum gestarum gloria dicitur, quòd ſua eâ ipſe gesta operaque tituli tuentur.
5 Intellige Perſeum, qui perſea abſtulit pomaria filia, ab inſigni mole cognomento dejecerat, ut ipſe ait. Lib. 9. v. 190.
6 Sortos arboribus conſitos: quanquam, pomaria propriè ſunt pomorum repoſitoria.
7 Perſeo.
8 Recede procul à noſtro regno, ne à nobis oppreſſus indicio ſis & gloriam rerum falſam eſſe, & à Jovis genere longè abeſſe. 9 Sufficere poſſet: ut enim Atlas omnium maximus, ita potentiſſimus erat. 10 Sed quoniam noſtram gloriam parvi facis, accipe munus tibi conveniens. Ironia acerba. 11 Ne & ipſe in ſaxum converteretur. 12 Extulit, & oſtendit Atlanti. 13 Lividam & paliescentem Meduſæ faciem. 14 Sc. tantus, quantus vir erat. 15 Mutantur. 16 Montis planities. 17 Voluiſtis. 18 Totum. Cic. Exercitus omnis interiit. Sic Cæſ. Gallia eſt omnis diviſa in partes tres.

Andromeda à Perſeo liberata, & Virgæ in Coralia. *Fab.* XVIII.

Perſeus per Æthiopiam iter faciens, poſtquam Andromedam propter ſuperbiam matris, quæ ſe Nereidum Nymphārum pulchritudini prætulerat, ſaxo alligatam, ac marinæ belluæ objectam vidit, captus ſpecie ejus exarſit. Pactuſque à Cepheo & Caſſiopeiâ, parentibus virginis, ut ſibi eam matrimonio darent, ſi belluam interemiſſet; voti compos factus eſt. Interfecto igitur monſtro cupiens requieſcere, ne caput Gorgonis læderet, virgulas lectas in littore ſubjecit, quæ induruerunt ita ut adeptis radicibus, ſanguinei coloris in mari ut arbuſculæ naſcerentur, nomenque haberent coralium.

Clauſe-

Clauſerat [1] Hippotades [2] æterno carcere ventos :
[3] Admonitorque operum cœlo clarissimus alto
Lucifer ortus erat. [4] Pennis ligat [5] ille resumtis
Parte ab utraq; pedes, [6] telo: accingitur unco : 655
Et liquidum notis talaribus aera findit :
Gentibus innumeris circumque infraque relictis,
Æthiopum populos [7] Cepheia conspicit arva.
Hic inmeritam [8] maternæ pendere linguæ
Andromedan pœnas [9] injustus justerat Ammon. 670
Quam simul ad [10] duras religatam brachia cautes
Vidit [11] Abantiades ; nisi quod levis aura capillos
Moverat ; & [12] trepide [13] manabant lumina fletu ;
[14] Marmoreum ratus esset opus. [15] Trahit insciis ignes :
Et stupet : & visæ correptus imagine formæ, 675
Pene suas [16] quatere est oblitus in aëre pennas.
Ut stetit, O, dixit, non istis digna [17] catenis,
[18] Sed quibus inter se cupidi junguntur amantes ;
[19] Pande [20] requirenti nomen [21] terræq; tuumque ;
Et cur vincla geras, Primo silet illa : nec audet 680
[22] Appellare virum [23] virgo : manibusque modestos
Celasset vultus ; si non religata fuisset.
Lumina, quod potuit, lacrymis implevit obortis.
Sæpius [24] instanti, sua ne delicta fateri
Nolle videretur, nomen terræque suumque, 685
Quantaque maternæ fuerit fiducia [25] formæ,

rat, iterum sumtis. 5 Perseus. 6 Ense falcato, qui & harpe dicitur. 7 Cepheï regna. Cepheus enim Phœnicis fuit filius, regnque Æthiopum, & Cassiopeiæ maritus, ac Andromedæ pater, qui Andromedam filiam propter uxoris superbiam monstro marino objicere fuerat coactus. Cum enim Cassiopea mater se Nereidibus pulchriorem esse jactaret, precibus ipsarum motus Neptunus belluam marinam immisit, quæ Æthiopiam vastaret. Quare consultus Jupiter Hammon, quâ ratione Nereides placari possent, respondit, Cephei Cassiopeiæque progeniem monstro esse objiciendam. Andromedam igitur cum ad scopulum religatam Perseus vidisset, ea conditione se illam liberaturum pactus est, ut sibi uxor promitteretur. Cæterum Phineus, Cephei frater, cui antequam monstro objiceretur, Andromeda fuerat desponsata, cum vi eam Perseo eripere conaretur, mortis interfectis, reliquos in se ruentes Perseus ipse, Medusæ capite objecto, in lapides commutavit. 8 Nam Cassiope de pulchritudine cum Nereidibus certare ausa fuerat. 9 Iniquus Jupiter in ea sententia ferenda. Neque enim æquum est, ut filii pro parentibus pœnas pendant. Ammon sive Hammon idem est quod arenarius : nam in Libyæ arenis templo celeberrimo sub imagine arietis Jupiter colebatur. [Originem autem nominis commodius à Cham vel Ham Noachi filio, ducas ; ab eo Ægyptus primum incolebatur : & a filio ejus Mizraim, semper Judæis & Phœnicibus regio Ægyptus Mizraim dicta ; quæ & Plutarcho dicta ; quasi Chami tellus. Cham autem post mortem ab Ægyptiis in Deorum numerum relatus, à Græcis Hammon, & Jupiter Hammon appellatur.] 10 Ad asperos scopulos. Sic infra : Quam dura ad saxa revinctam Perseus Vide supra Fab. 16. 12 Trepidis lachrymis. 13 Stillabant. 14 Marmoreum statuam. 15 Ignarus quænam esset, amore ipsius capitur. 16 Volare, concutere. 17 Vinculis ferreis. 18 Sed vinculis mutui amoris. 19 Declara manifesta. 20 Mihi roganti. 21 Urbis & patriæ. Sic Virg. Nunc scio quis te nomine terræ. 22 Loqui cum viro dubitat Heinsius an appellare virum recte dicatur, cum illa respondeat appellanti : reponit itaque Aspectare. Quod sequentia confirmant. 23 Quia virgo erat. 24 Urgenti ut diceret nomen suum & patriam. 25 Pulchritudinis matris Cassiopeiæ, quæ Nymphas se præferebat.

indicat, &, nondum memoratis omnibus, unda
ſonat: venienſque immenſo bellua ponto
[1] Eminet; & [2] latum ſub pectore poſſidet æquor,
Conclamat virgo: [3] genitor [4] lugubris, & amens
[5] Mater adeſt; ambo miſeri, ſed juſtius illa;
Nec ſecum auxilium, ſed dignos tempore fletus,
Plangoremq; [6] ferunt [7] vinctoq; in corpore adhærent.
Cum ſic [8] hoſpes ait: Lacrymarum longa [9] manere
Tempora vos poterunt; ad [10] opem brevis hora ferendam eſt.
[11] Hanc ego ſi peterem Perſeus Jove natus & [12] illa
Quam [13] clauſam implevit fœcundo Juppiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perſeus ſuperator & alis
Ætherias auſus jactatis ire per auras;
Præferrer cunctis certè gener. Addere tantis
Dotibus & [14] meritum ([15] faveant modò numina) tento.
Ut [16] mea ſit, ſervata meâ virtute, paciſcor.
Accipiunt [17] legem (quis enim [18] dubitaret?) & [19] orant,
[20] Promittuntque ſuper regnum dotale, [21] parentes.
[22] Ecce! velut [23] navis præfixo [24] concita roſtro
[25] Sulcat aquas juvenum ſudantibus [25] acta lacertis:
Sic fera dimotis impulit pectoris undis
Tantum aberat ſcopulis, [27] quantum Balearica torto
Funda poteſt plumbo [28] medii tranſmittere cœli:
Cum ſubitò juvenis pedibus tellure [29] repulsâ
[30] Arduus in nubes abiit: ut in æquore ſummo
Umbra viri vilà eſt, viſam fera ſævit in umbram.
Utque [31] Jovis [32] præpes, [33] vacuo cum vidit in arvo
[34] Præbentem Phœbo [35] liventia terga draconem,
[36] Occupat averſum: [37] neu ſæva [38] retorqueat ora,
Squamigeris [39] avidos figit [40] cervicibus ungues:
Sic celeri [41] liſſum ptæpes per [42] inane volatu
Terga feræ preſſit; dextroq; [43] frementis in [44] armo

[Clauſa abſolute ſumta rarius invenitur: vix eſt Latina: forte luſum. Sic lib. 6. Aureus ut Danaen, Aſopida luſerit ignes. Heinſius. 14 Etiam benificium. 15 Dummodo Dii mihi ſint auxilio. 16 Sc. uxor. 17 Conditionem, quam ipſis obtulerat Perſeus, ut ſua eſſet, ſi ipſum ſuâ virtute ſervaſſet. 18 Accipere oblatam conditionem. 19 Rogant, ut filiam ſervare velit. 20 Et regnum ſuum inſuper illi in dotem promittunt. 21 Pater & mater Andromedæ. 22 Hac ſimilitudine & magnitudo & impetus belluæ illius marinæ declaratur. 23 Navis roſtrata. 24 Concitata in curſum. 25 Dividit ac ſeparat aquas. 26 Impulſa. 27 Tantum bellua diſtabat à ſcopulis, quantum ſpatii pila plumbea fundâ emiſſa pertranſire poſſet. 28 Medii aeris. 29 Sic Lib. 2. de Pallade dixit: Fugit, & impreſſa tellurem reppulit haſtâ. 30 Altus. 31 Pulchra ſimilitudine Poeta oſtendit, quanta agilitate monſtrum illud marinum Perſeus oppreſſerit. 32 Ales, ſc. aquila, quæ ſerpentibus maxime infeſta eſt. Præperes vero majores dicuntur aves, quarum ex volatu auguria colliguntur & captantur: ſive eriam quæ altius volant. Præpes autem idem eſt quod velox. Virg. Præpetibus pennis auſus ſe credere cœlo. 33 Segetibus carente. 34 Terga præbere Phœbo, i. e. Soli, intelligæ apricari ad Solem. 35 Pallentia & nigra. 36 Corripit. 37 Neve. 38 Retrorſum flectat. 39 Ungues alitis avidi. Ales enim avidius eſt, non ungues. 40 In cervices ſquammoſas. 41 Diviſum. 42 Per aerem, qui vacuus eſſe videtur. 43 Ore ſerpentis & furentis belluæ. 44 Humero.

1 Joachi-

Inachides ferrum curvo tenus abdidit [1] hamo.
Tulnere læsa gravi, modò se sublimis in auras 720
Arcollit : modò subdit aquis ; modò more ferocis
Versat apri, quem turba canum [3] circumsona terret.
[4] Ille [5] avidos morsûs velocibus effugit alis :
Quaque patent, nunc terga cavis [6] super obsita conchis,
Nunc laterum costas, nunc quà tenuissima cauda 725
Definit in piscem [7] falcato vulnerat ense.
Bellua [8] puniceo mistos cum sanguine fluctus
Ore vomit : [9] maduêre graves aspergine pennæ.
Nec [10] bibulis [11] ultrà Perseus talaribus auris [730
[12] Credere ; conspexit scopulum : qui vertice summo
Hantibus [13] exstat aquis ; operitur ab æquore moto.
[14] Nixus eo, rupisque tenens juga prima sinistrâ
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
Littora cum plausu [15] clamor superasque Deorum
Implevêre [16] domos : gaudent, generumq; salutant, 735
Auxiliumque domûs [17] servatoremque fatentur
Cassiope, Cepheusque pater. Resoluta catenis
Incedit virgo pretiumque & caussa laboris.
[18] Ipse manus hausta victrices abluit undâ :
Anguiferumque caput nudâ né læsat arena, 740
[19] Mollit humum foliis : natasque sub æquore virgas
Sternit, & imponit [20] Phorcynidos ora Medusæ.
Virga [21] recens, [22] bibulâque etiamnum viva medullâ
Vim [23] rapuit monstri, tactuque induruit hujus :
[24] Percepitq; [25] novum ramis & fronde rigorem. 745
At pelagi [26] Nymphæ factum mirabile [27] tentant
Pluribus in virgis : & idem contingere [28] gaudent.
Seminaque ex illis iterant jactata per undas.
Nunc quoque [29] coralis eadem natura remansit,
Duritiem tacto capiant ut ab [30] aere ; quodque 750
[31] Vimen in æquore erat, fiat super æquora [32] saxum.

1 Pe[illegible] gra[illegible] sanc[illegible] dum[illegible] mo[illegible] mo[illegible] gen[illegible] 2 Ca[illegible] vol[illegible] ac V[illegible] m[illegible] 3 Ca[illegible] ru[illegible] 4 P[illegible] 5 A[illegible] fu[illegible] 6 [illegible] [illegible] [illegible] Nam [illegible] rum [illegible] ram [illegible] con [illegible] re [illegible] V[illegible] Pyg[illegible] per [illegible] figuma[illegible] 7 R[illegible] [illegible] vide[illegible] imi[illegible] Lo[illegible] tur [illegible] 8 Pu[illegible] 9 Pen[illegible] rum [illegible] madi[illegible] ves respersi ne fluctuum [illegible] evomebat, [illegible] effecte. 10 Multum humoris [illegible] quæ aura a[illegible] tibus. Bibulum enim [illegible] quod

ficili sorbet : undè Bibula charta, quæ sorbet atramentum. Sic bibuli dicuntur, qui multum ac potiùs nimium bibunt. 11 Ulterius. 12 Considere. 13 Eminet, extra fit, & apparet : undè etiam extare libri dicuntur, qui ex [illegible] librorum jacturâ evaserunt. 14 Cùm in vertice illius scopuli pedes firmâ [illegible] pius illa belluæ ense transegit. 15 Clamor & plausus, Virg. Remo cum favete Quirinus jura dabunt. 16 Cœlum. 17 Perseum liberatorem qui Andromedam à mortis periculo servaverat, ac liberaverat. Servare enim aliquem, est in tutum locum aliquem perducere, alicui salutem adferre : vel (ut loquitur Scaliger apud Ter. in And.) auxilium ferre. Sino enim dixerat : Quæ sese voluit in ignem injicere, prohibui, servavi. 18 Perseus. 19 Mollibus foliis tegit, & deinde virgas corallinas sternit. 20 Filiæ Phorci, seu Phoreyros & Bitaræ. 21 Recenter evulsa. 22 Humida nondum enim erat sicca. 23 Effectum capitis Medusæ contraxit : à quo conspecta & tacta in lapides convertebantur. 24 Accepit. 25 Inusitatam duritiem. Anteà enim sub aquâ mollis erat. 26 Nereides. 27 Experiuntur. 28 Lætantur cum vident virgulta in modum lapidis duri fieri 29 Coralium (ut scribit Plinius) quidam Pyritem lapidem vocant, quod palmus sit illi ignis, [hic Coralium, non Coralium, à Græco κόραλλιον ; primâ tenim Syllabâ in Coralium corripitur. Heins.] 30 Ad aërerem enim eduêti lapidescunt. 31 Virga mollis & flexilis. 32 Lapis (saxa propriè grandiores lapides dicuntur) aut durum inter fuit.

Medu[illegible]

Meduſæ crines in Serpentes. *Fab.* XIX.

Meduſa Gorgon cùm propter pulchritudinem à pluribus peteretur, conjugium Neptuni effugere non potuit. Quæ quòd in templo Minervæ cum eo concubuit, propter religionem loci, quam obtriverat, crines ejus in ſerpentes ab eadem deâ ſunt mutati: ut quæ petita initio à pluribus procis eſſet, objectâ deformitate obvios in fugam verteret. Quos ſerpentes in Ægide portat Pallas, ut hoſtes terreat.

[1] DIS tribus [2] ille focos totidem de ceſpite ponit;
[2] Lævum Mercurio, dextrum tibi, bellica virgo
Ara Jovis media eſt: mactatur vacca Minervæ;
[4] Alipedi vitulus; taurus tibi, ſumme Deorum.
Protinus Andromedan & tanti præmia facti
[5] Indotata rapit: [6] tædas [7] Hymenæus Amorque
Præcutiunt: [8] largis ſatiantur odoribus ignes:
[9] Sertaque dependent tectis, Lotique lyræque
Tibiaque, & cantus, animi ſelicia læti
[10] Argumenta, ſonant. Reſeratis [11] aurea [12] valvis
Atria tota patent, pulchroque inſtructa paratu.
[13] Cepheni proceres [14] ineunt convivia regis.
Poſtquam epulis functi generoſi munere [15] Bacchi
[16] Diffudêre animos: [17] cultuſq; habituſq; locorum
[18] Quærit [19] Abantiades: Quærenti protinus unus

1 Perſeus ob monſtrum illud marinum debellatum Diis gratias agere, ac ſacrificare decrevit: ac primùm tres aras tribus Diis, Minervæ, Mercurio, ac Jovi ex ceſpitibus inlitore extruxit; deinde vaccam Minervæ, vitulum Mercurio, taurum Jovi immolavit.
2 Perſeus.
3 Primus honoris locus medius, proximus ſiniſter, inquit Lipſius 2. 1. Electorum 2. c. Cur itaque aſſignatur Palladi locus ſuper Mercurium? à ratione victimæ, quæ Palladi potior & propria, ut l. 12. 151. & Auton. 64. epigram. Ærea bos ſteterat, mactata eſt vacca Minervæ. 4 Mercurio alas in pedibus habenti, utpote qui & velociſſimus ſit Planetarum, cum talaribus alatis pingatur. Hunc morem indicat & Lib. XII. Pallada mactatæ placabat ſanguine vaccæ. 5 Virginem indote neglecto ſcilicet regno, quòd promiſere ſuper dotale parentes: ſupra vers. 795. Al. in dotem, id eſt, dotis nomine dicta. Alii particulam in intenſivam eſſe volunt, i. valdè dotata: Andromedam enim accepit Perſeus cum Æthiopiæ regno pro dote. 6 Amor & Hymenæus nuptias accelerant. Tædæ fuerunt faces, quæ ferè ex tædis conficiebantur, & novis nuptis ad maritos ſe conferentibus, quinque præferebantur. Sic ſupra v. 60. Tædæ quoque jure cohæſurum, quod Metonymicè pro jure nuptiarum dicitur, uti & hic: [antea præcipiunt; at quo ſenſu? quatere tædas, obvium. Catullus epithal. Manlii, manu Pinea quate tædam.] 7 Deus fuit, qui in celebrandis nuptiis invocabatur. 8 Copioſis thuribus, ac aliis (ut ita dicam) odoramentis. 9 Coronæ ſunt, à ſerendis floribus dictæ. 10 Signa, indicia. 11 Aulæ auratæ, aurea ornata. 12 Apertis foribus. 13 Cephei primates & principes. 14 Vadunt ad convivia. 15 Nobilis & optimi vini. 16 Exhilaraverunt. Nam vinum generoſum diffundit, & dilatat cor. 17 Mores & populos loco rum. 18 Rogat, ſciſcitatur. 19 Perſeus Abantis nepos.

Narrat

[1 Lyncides, 2 moreſq; 3 habituſque virorum.]
nul edocuit, Nunc, ô fortiſſime dixit,
:cor, Perſeu, quantâ virtute, quibuſque
4 abſtuleris 5 crinita draconibus ora.
Agenorides gelido ſub Atlante jacentem
ocum, 7 ſolidæ tutum munimine molis;
introitu 8 geminas habitâſſe ſorores
ydas, unius partitas 10 luminis uſum:
ſolerti, furtim dum tarditur aſtu,
â cepiſſe manu: perque abdita longè,
ie, & ſylvis horrentia ſaxa 12 fragoſis
as tetigiſſe domos: paſſimque per agros,
vias vidiſſe hominum ſimulacra ferarumque
n ex 13 ipſis visâ converſâ Meduſâ.
men horrendæ clypei quod læva gerebat,
repercuſſo formam aſpexiſſe Meduſæ:
gravis ſomnus colubraſque i ſamque tenebat,
iiſſe caput collo: pennaſque fugacem
on & fratrem 18 matris de ſanguine natos.
& 19 longi non falſa pericula curſûs:
ta, quas terras ſub ſe vidiſſet ab 20 alto:
jactatis tetigiſſet ſidera 21 pennis.
expectatum tacuit tamen, excipit unus
ero procerum, quæreus, 23 cur ſola ſororum
alternis immiſtas crinibus angues.
ait, quoniam 24 ſcitaris 25 digna relatu,
ipe 27 quæſiti cauſſam. 28 Clariſſima formâ,
rumque fuit ſpes 29 invidioſa 30 procorum
nec in tota 32 conſpectior ulla capillis
iit; 33 inveni, qui ſe vidiſſe referrent.
: pelagi 35 rector templo vitiaſſe Minervæ

2 Aut Lynceï filius, aut ; proprium eſt nomen.
2 Ad cultus.
3 Ad genus refertur: nam habitum pro habitatione poſuit poeta.
4 Recideris.
5 Meduſæ caput anguibus crinitum. 6 pro crinibus habens dracones, atque ſerpentes: [poſtea Agenorides: nam Danaus Perſei proavus ab Agenore oriundus.]
6 Planum & ſpatioſum campum.
7 Solidi muri atque circuitûs, vel montis ipſius.
8 Non duas, ſed ſimile..
9 Phorcidi.
10 Vide ſupra v. 743.
11 Unus oculi.
12 Narrat ſe illud unum lumen providâ aſtutiâ rapuiſſe, dum per vices alteri traderetur. 12 Fragore ac ſtrepitu reſonantibus. 13 Hominibus. 14 Taciæ reſpondet objectioni. Poſſet enim quis dicere, Quâ ergo, ô Perſeu, viſâ Meduſâ, in lapidem non fuiſti converſus? Quod, inquit, clypeum cryſtallinum illam dormientem aſpexi, atque obtruncavi. 15 clypei tranſlucidum. 16 Truncaſſe, reciduſſe, [potius exſecuiſſe ſecuiſſe.] Heinſius. 17 Pegaſus equus alatus & Chryſaor enſem aureum tenens, fingunturque ex collo Meduſæ reciſo capite, ſtatim exiluiſſe. 18 Eum ergo fratrem Pegaſi vocat Poeta. 19 Meduſæ. 20 Spatioſi voluminis. Ab aere. 21 Alis quæ ex pennis conſtant. 22 Narrationi attentaretur, finem impoſuit. 23 Cur Meduſa ſola Gorgonum inmixtos geſſerit ſerpentes. 24 Rogas ut ſcias. 25 Digna quæ referantur, atque prædicentur. 26 Audi, cognoſce. Vide. Accipe tunc Danaum inſidias. 27 Quæſitæ & rogatæ. 28 Meduſa, Phorci filia, cum propter pulchritudinis præſtantiam peteretur, conjugium Neptuni effugere non potuit. Qua quod in templo Minervæ cum ipſo concubuit, ob loci profanationem, ipſius crines in ſerpentes ſunt mutati: quos quicunque deinceps aſpexerat, in ſaxum mutabat. Perſeus igitur ei dormienti, tectus ſcuto Palladis, caput abſcidit. Poſt Pegaſo, quem ex Neptuno Meduſa peperit, in varias hinc inde regiones eſt. 29 Invidiæ plena. 30 Amatorum, qui illam uxorem petebant. 32 Pulchrior. capillos enim pulcherrimos habuit Meduſa. 33 Auditum ex iis, qui aiebant ſe Meduſam vidiſſe, antequam à Neptuno vitiata 34 Meduſam. 35 Neptunus.

Dicitur-

Dicitur : [2] averſa eſt, & caſtos [2] ægide vultus
[3] Nata Jovis texit. Neve hoc impune fuiſſet ; [800
[4] Gorgoneum [5] turpes crinem mutavit in [6] hydros.
[7] Nunc quoque ut attonitos formidine terreat hoſtes,
Pectore in adverſo, quos fecit, ſuſtinet angues.

1 Avertit ſe, ne videret Neptunum eum Meduſa coeuntem.
2 Ægis ſcutum eſt Palladis, de quo ante.
3 Pallas ex Jovis cerebro ſine matre prognata, ſapientiæ Dea. 4 Meduſæ crines. 5 In tetros ſerpentes. 6 Hydri autem aquarum ſerpentes dicuntur ὑδρα παρὰ τὸ ὕδωρ, ab aqua. 7 Pallas ad terrendos hoſtium animos caput Meduſæ cum ſerpentibus in ægida ſuam tranſtulit.

P. Ovidii Naſonis
METAMORPHOSEΩN
LIBER V.

Caput Gorgonis homines in Saxa convertens. *Fab.* I.

Bellua marinâ ſupra dictâ peremptâ, Perſeus Andromedam ducit uxorem, nuptiarumque conjugalium epulis regalibus principes intererant. Phineus autem Cephei patris Andromedæ frater, cui ipſa Andromeda priuſquam belluæ objiceretur, deſponſata fuerat, contumeliam ſibi exiſtimans graviſſimam fieri, quod advenæ ipſe conſanguineus poſtponeretur; veſcentium animos pugnâ confudit. Et cum res miſerabilis dimicantium ageretur in regia, ac multi ex utraque parte armis, quæ caſus obtuliſſet, cecidiſſent, noviſſime Perſeus adverſariorum multitudinem timens, imperavit, ut ſui è conſpectu diſcederent, caputque Gorgonis extulit: quo viſo, Phineus cum auxiliaribus diriguit in ſaxum. Nomina autem eorum qui cecidère, Rhœtus, Atys, Lycabas, Phorbas, Amphimedon, Actorides, Eritus, Polydæmon, Abaris, Dycetus, Elyce, Phlegias, Clytus, Idas, Clymenus, Protenor, Hypſeus, Lyncides, Emathion, Chromis, Proteas, Amon, Alphitus, Japetides, Pettalus, Lycormas, Pelates, Coritus, Abas, Menaleus, Dorilas, Alconeus, Clytius, Danus, Celedon, Aſtreus, Echion, Thoactes, Agyrtes, Molpeus, Ethemon, In lapides autem verſi ſunt, Theſſalus, Ampyx, Nileus, Eryx & Aſtyages. Aconteus autem Perſei miles, dum per imprudentiam dimicando proſpicit Gorgonis ſpeciem, in lapidem cedit. Noviſſime Phineus cum ducentis aliis ſociis diriguit in ſaxum.

Dumque

DUmque ea [2] Cephenum medio [3] Agmine commemorat; fremidâ
Atria complentur: nec [4] conjugialia
Qui canat, eſt clamor; ſed qui fera
Inque repentinos convivia verſa tumultus
[6] Aſſimilare freto poſſis: quod ſæva
Ventorum rabies motis [7] exaſperat
Primus in his Phineus, belli temerarius
Fraxineam quatiens æratæ cuſpidis
En, ait, en adſum præreptæ conjugis
Nec mihi te [9] pennæ, nec [10] falſum
Juppiter, eripient [12] Conanti mittere
Quid facis? exclamat: quæ te, germana
Mens agit in [14] facinus? meriti ſine
Redditur? hac vitam [15] ſervatæ [16] dote
Quam tibi non Perſeus, verum ſi quæris
Sed [18] grave [19] Nereidum numen, [20]
Sed quâ [22] viſceribus veniebat bellua
Exſaturanda meis. Illo tibi tempore
Quo peritura fuit. [23] Niſi ſi, crudelis,
Exigis, ut pereat: luctuque [24] levaberis
Scilicet haud ſatis eſt, quod te ſpectante
Et nullam quod opem patruus ſponſuſve
Inſuper à quoquam quod ſit ſervata doloris
Præmiaque eripies? Quæ ſi tibi magna
Ex illis ſcopulis, ubi erant [25] affixa, [26]
[27] Nunc ſine, qui periit, [28] per quem non
Ferre, quod & meritis & [30] voce eſt
Non tibi, ſed certæ prælatum intelliges
[32] Ille [33] nihil contra: ſed & [34] hunc,
Alterno ſpectans; petat hunc [35] ignorat
[37] Cunctatuſque brevi, confortam viribus
Quantas ira dabat, [38] nequicquam in

1 Primo hic Poeta tumultum iniquiſſime à Phineo, Cephei fratre, cui Andromeda, priuſquam belluæ obiceretur, deſponſata fuerat, excitatum deſcribit. Deinde Phinei cum ſociis in lapides murationem.
2 Perſeus, Danaes filius.
3 In medio ætu.
4 Nuptialia. Non erat clamor nuptiis conveniens, ſed bello & pugnæ. Alii legunt connubialia.
5 Bellum. Metonymia adjuncti.
6 Comparare ac ſimilia putare poſſis hæc convivia mari, &c. Eſt hæc ſimilitudo Homero aliiſque Poetis uſitata.
7 Aſperum & tumultuoſum reddit.
8 Excitator.
9 Alata talaria.
10 Simulatum, vel fallax.

11 Qualis matri tuæ Danae fucum feciſſe dicitur. 12 Volenti [illegible] fiam in Perſeum. 13 Pater Andromedæ. 14 Scelus. 15 Andr[illegible] illum interficias, qui Andromedam monſtro marino objectam [illegible] muneras, refers. 18 Potens. 19 Nympharum marinarum. [illegible] & in ſequenti. 21 Jupiter Ammon ſub forma arietis [illegible] biæ deſertis, ubi magnificentiſſimum templum illi Bacchus ab [illegible] tu rediens ædificavit: quod cum fiti laboraret, obvium arietem invenit, quo rotus exercitus fuit recreatus. 22 Mea fili viſceribus atque corpore concepta eſt. 23 Niſi forte tam crudelis filiam meam perire. 24 Levior fies, ſc. à dolore. 25 Alligatum Andromeda regna quoque dotalia alligata videbantur. 26 [illegible] rumque ire debuiſſes. 27 Nunc permitte eum, qui meruit pa[illegible] habere. 28 Per quem ego jam ſenex liberis non careo: unica [illegible] rat Andromeda. 29 Hæc mea ſenectus. Manu autem cum hæc tangens Phineo indicavit. 30 Verbis. 31 Siquidem Andromeda mortua fuiſſet, niſi à Perſeo è faucibus belluæ illius marinæ [illegible] Phineus. 33 Sc. reſpondit. 34 Cepheo. 35 Dubitat, parce[illegible] 37 Parumper remoratus. 38 Fruſtra.

de Deorum : 100
ltre, loquendo
[4] devovet arma.
altaria palmis
os [6] incidit aræ :
rantia linguâ 105
it in [9] ignes.
[10] cæſtibus Ammon
s enſes
ue ſacerdos
pora vittâ. 110
adhibendus in uſus ;
voce [15] moveres ;
umque canendo.
ue [17] imbelle tenenti,
cætera, dixit, 115
tempore figit.
ille [20] retentat
miſerabile carmen.
diſſe Lycormas :
ſpagula poſti 120
At ille
juvenci.
robora poſtis
dextera fixa eſt [125
, lignoque [29] cohæſit.
corruit ille,
poſte pependit.
ſtra ſecutus,
mus agri ;
poſſederat alter

1 Religioſus. 2 Irritat, provocat. 3 In Perſeum icelerate ac nefarie ſumpta. 4 Execratur. 5 Decollat. 6 Cecidit in aram. 7 Semimortuâ. 8 Deteſtantia, blaſphemantia. 9 Qui in ara fuerant exuſtæ. 10 Cæſtus erant ſuri pugilum, quæ ex corio bovis crudo conficiebantur, cui & plumbum infuſebatur, ut valentiores ictus inferri poſſent. Eſt autem nomen quartæ declinationis; nam ceſtus ſecundæ, & ſine diphthongo, ſ. g. ſumitur pro cingulo, & zonâ illâ virgineâ, quam maritus primâ nocte diſſolvebat : priorem deſcribit. Virgil. Æneid. I. 4. [Hæ autem ſolum ex corio & pellibus quod minus auro conficiebantur, intus lanatæ, quibus pugnantes vigiles munichant: quod nunc quoque ludicres abſque zonis incedebant. Hos Græci Callimachus Hymno in Dianam, Πάσσε εἰνέ-

11 Inſuperabiles. 12 Habens tem-
rum ſacerdotum, tum victimarum frontes
rophe. 14 Bellicos. Citharitæ enim &
ares. 16 Inſtrumentum, quo lyra pulſatur,
ctrum. 17 Imbellibus ac mollibus aptum.
Manes autem inferorum animæ dicun-
parte. 20 Iterum tentat & tangit. 21
utebantur. 22 Forte lyra emiſit car-
23 Quæ clauſis oſtiis adverſus vim oppo-
ibus dicuntur, quæ ejuſ objiciuntur,
anſlationem pro quovis obſtaculo ſive im-
25 In caput in terram cecidit. 26 Sini-
eſt fluvius Garamantum, qui inter duas
Marmari filii. 29 Affixa fuit. 30 Per-
ya. 32 Anaphora.

1 Latius

DUmque ea [2] Cephenum medio [3] Danaeius heros
[3] Agmine commemorat; tremidâ regalia turbâ
Atria complentur: nec [4] conjugialia festa
Qui canat, est clamor; sed qui fera nuntiet [5] arma.
Inque repentinos convivia versa tumultus
[6] Assimilare freto possis: quod sæva quietum
Ventorum rabies motis [7] exasperat undis.
Primus in his Phineus, belli temerarius auctor
Fraxineam quatiens æratæ cuspidis hastam;
En, ait, en adsum præreptæ conjugis ultor.
Nec mihi te [9] pennæ, nec [10] falsum [11] versus in aurum
Juppiter, eripient. [12] Conanti mittere [13] Cepheus,
Quid facis? exclamat: quæ te, germane, furentem
Mens agit in [14] facinus? meritisne hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam [15] servatæ [16] dote [17] rependis?
Quam tibi non Perseus, verum si quæris, ademit:
Sed [18] grave [19] Nereidum numen, [20] sed [21] corniger
Sed quâ [22] visceribus veniebat bellua ponti [Ammon,
Exsaturanda meis. Illo tibi tempore rapta est,
Quo peritura fuit. [23] Nisi si, crudelis, id ipsum
Exigis, ut pereat: luctuque [24] levabere nostro,
Scilicet haud satis est, quod te spectante revincta est;
Et nullam quod opem patruus sponsusve tulisti:
Insuper à quoquam quod sit servata dolebis;
Præmiaque eripies? Quæ si tibi magna videntur;
Ex illis scopulis, ubi erant [25] affixa, [26] petisses:
[27] Nunc sine, qui periit, [28] per quem non orba [29] senectus,
Ferre, quod & meritis & [30] voce est pactus; eumque
Non tibi, sed certæ prælatum intellige [31] morti. [30
[32] Ille [33] nihil contra: sed & [34] hunc, & Persea vultu
Alterno spectans; petat hunc [35] ignorat, an [36] illum;
[37] Cunctatusque brevi, contortam viribus hastam,
Quantas ira dabat, [38] nequicquam in Persea misit.

1 Primo hic Poeta tumultum iniquissime à Phineo, Cephei fratre, cui Andromeda, priusquam belluæ objiceretur, desponsata fuerat, excitatum describit. Deinde Phinei cum sociis in lapides mutationem.
2 Perseus, Danaes filius.
3 In medio ætu.
4 Nuptialia. Non erat clamor nuptiis conveniens, sed bello & pugnæ. Alii legunt connubialia.
5 Bellum. Metonymia adjuncti.
6 Comparare ac similia putare possis hæc convivia mari, &c. Est hæc similitudo Homero aliisque Poetis usitata.
7 Asperum & tumultuosum reddit.
8 Excitator.
9 Alata talaria.
10 Simulatum, vel fallax.
11 Qualis matri tuæ Danae fucum fecisse dicitur. 12 Volenti Phineo jacere hastam in Perseum. 13 Pater Andromedæ. 14 Scelus. 15 Andromedæ. 16 Ut illum interficias, qui Andromedam monstro marino objectam servavit. 17 Remuneras, refers. 18 Potens. 19 Nympharum marinarum. 20 Anaphora hic & in sequenti. 21 Jupiter Ammon sub forma arietis coruuti colebatur in Lybiæ desertis, ubi magnificentissimum templum illi Bacchus ab India cum exercitu rediens ædificavit: quod cum siti laboraret, obvium arietem secutus, fontem invenit, quo totus exercitus fuit recreatus. 22 Meâ filiâ, quæ ex meis visceribus atque corpore concepta est. 23 Nisi forte tam crudelis es, ut optes filiam meam perire. 24 Levior fies, sc. à dolore. 25 Alligata. Una enim cum Andromeda regna quoque dotalia alligata videbantur. 26 Petere, acceptumque ire debuisses. 27 Nunc permitte eum, qui meruit pactusque est, illam habere. 28 Per quem ego jam senex liberis non careo: unica enim illi filia erat Andromeda. 29 Hæc mea senectus. Manu autem cum hæc diceret, canos tangens Phineo indicavit. 30 Verbis. 31 Siquidem Andromeda procul dubio mortua fuisset, nisi à Perseo è faucibus belluæ illius marinæ erepta esset. 32 Phineus. 33 Sc. respondit. 34 Cephea. 35 Dubitat, hæret. 36 Perseum. 37 Parumper remoratus. 38 Frustra.

Ut

Ut [1] ſtetit illa toro; [2] ſtratis tum denique Perſeus
Exſiluit, teloque ferox inimica [3] remiſſo
Pectora rupiſſet; niſi poſt altaria Phineus
Iſſet: & (indignum) ſcelerato profuit ara.
[4] Fronte tamen Rhœti non [5] irrita cuſpis adhæſit:
Qui poſtquam cecidit, ferrumque ex oſſe revulſum eſt,
[6] Palpitat, & poſitas aſpergit ſanguine menſas.
Tum verò indomitas ardeſcit [7] vulgus in iras:
Telaque conjiciunt & ſunt, qui Cephea dicant
Cum genero debere mori. Sed limine tecti
Exierat Cepheus, teſtatus juſque, fidemque,
[8] Hoſpitiique Deos, ea ſe prohibente moveri.
Bellica Pallas [9] adeſt; [10] & protegit ægide fratrem:
[11] Datq; animos. Erat [12] Indus Athis, quem flumine Gange
Edita [13] Limnate vitreis peperiſſe ſub antris
Creditur, egregius formâ: quam [14] divite cultu
Augebat, bis adhuc octonis integer annis;
Iuctus chlamydem [15] Tyriam, quam limbus [16] obibat
Aureus: ornabant [17] aurata monilia collum;
Et madidos [18] myrrhâ curvum [19] crinale capillos.
Ille quidem jaculo [20] quamvis diſtantia miſſo
Figere [21] doctus erat; ſed tendere [22] doctior arcus.
Tum quoq; [23] lenta manu flectentem cornua Perſeus
Stipite, qui mediâ poſitus fumabat in [24] arâ,
[25] Perculit; & fractis [26] confudit in oſſibus ora.
Hunc ubi [27] laudatos [28] jactantem in ſanguine vultus
Aſſyrius vidit Lycabas; junctiſſimus illi
Et comes, & veri non [29] diſſimulator amoris;
Poſtquam [30] exhalantem ſub [31] acerbo vulnere vitam

1 Conſtitit infixa. Sic Virg. lib. 1. Æneid. Stetit illa tremens.
2 Lectis, in quibus veteres cœnantes diſcumbebant.
3 Rejecto, Eandem enim haſtam in Phineum Perſeus rejecit.
4 Adhæſit fronti, vel in fronte.
5 Non vana, utpote quæ Rhœtum unum ex Phinei ſociis, interemit.
6 [Tremulo motu concitatur; qualis plerumque eſt morientium, antequam vitalem auram penitùs amittunt. ita noſter lib. VI. de Linguâ Philomelæ exſectâ, Illa jacet, terræque tremens immurmurat atræ, Utque ſalire ſolet mutilatæ cauda colubræ; Palpitat. [Gloſſæ Græcolat. Palpitat, σπαίρει, πάλλει]
7 Quiſque convivarum. 8 Jovem maximè violati hoſpitii vindicem. Hoſpites enim nefas eſt violare. Ideò veteres hoſpitibus ſalem imprimis apponebant, quem cùm unà guſtâſſent, ita unius mentis & amicitiæ eos debere eſſe cenſebant, ut ſal in unam naturam ex terrâ & aquâ congelatur. 9 Auxilio eſt. Perſeus enim nullo pacto tot in ſe ruentibus viris ſine Palladis auxilio reſiſtere potuiſſet. 10 Et defendit ſcuto ſuo à jaculis hoſtium Perſeum fratrem ſuum. Nam Perſeus Jovis fuit filius, ergò Palladis frater. 11 Et addit audaciam. 12 Ad differentiam Phrygii, à Cybele, matre Deorum, adamati, eleganter Indus eſt adpoſitus. Fuit etiam alius Atys Cræſi, Lydorum regis, filius. 13 [Diana Limnatis dicta à Limnis oppido in confiniis Lacedæmoniorum & Meſſeniorum: poſſet & Limnacias legi, nam λιμναχίδες Nymphæ paluſtres. Heinſius.] 14 Pretioſo ornatu. 15 Purpuream veſtem. Nam Tyrus, urbs Phœniciæ, purpuræ officinis maximè celebratur. Chlamys autem veſtis eſt militaris. 16 Circuibant. 17 Aurea colli ornamenta. 18 Unguento, cui Myrrha quoque adhiberur. 19 Ornamentum crinium. 20 Quantumvis longè poſita ac remota. 21 Peritus. 22 Peritior tendendi. Locutio eſt Græca. 23 Flexibilia arcûs cornua. Sic quoque apud Anacreonta ingenio Synechdochicè κέρατις cornu, pro arcu. 24 Quæ Hymenæo, nuptiarum Deo extructa erat. Vide ſupra v. 37. Et (Indignum!) ſcelerato profuit ara. 25 Percuſſit. 26 Eſt hic Hypallage. Valet enim confudit oſſa fracta in ore. 27 Formâ laudabiles. 28 Conſcutientem, quod facere ex vulnere morientes ſolent. 29 Non occultator, ſed oſtentator. 30 Ex ore emittentem. 31 Propter acerbum & aſperum vulnus.

1 Deploravit

[1] Deploravit Athin ; quos [2] ille [3] tetenderat, arcus
[4] Arripit : Et, [5] Mecum tibi ſint certamina, dixit ;
Nec [6] longum puerî [7] fato lætabere ; [8] quo plus
Invidiæ, quàm laudis, habes. Hæc omnia nondum
Dixerat : [9] emicuit nervo [10] penetrabile telum :
[11] Vitatumque, tamen [12] ſinuoſâ veſte pependit.
Vertitin [13] hunc [14] harpen ſpectatam cæde Meduſæ
[15] Acriſioniades, [16] adigitque in pectus : at ille
Jam moriens, oculis ſub nocte [17] natantibus atrâ,
Circumſpexit Athin : ſeque acclinavit in illum :
Et tulit ad [18] manes junctæ ſolatia mortis.
Ecce [19] Syënites genitus Methione Phorbas.
Et [20] Libys Amphimedon, [21] avidi committere pugnam,
Sanguine, quo tellus latè madefacta tepebat,
Conciderant lapſi, [22] ſurgentibus obſtitit [23] enſis,
[24] Alterius coſtis, jugulo Phorbantis [25] adactus.
At non [26] Actoriden Erithon, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perſeus petit enſe : ſed altis
[27] Exſtantem ſignis, multæque in pondere maſſæ,
Ingentem manibus tollit cratera duabus ;
[28] Infligitque viro. [29] Rutilum vomit ille cruorem :
Et reſupinus humum [30] moribundo vertice pulſat.
Inde [31] Semiramio [32] Polydæmona ſanguine cretum,
[33] Caucaſiumque Abarin, [34] Sperchionidenque Lycetum,
Intonſumque comas Elycen, Phlegyanque, Clytumque
Sternit : & exſtructos morientum calcat acervos.
Nec Phineus auſus concurrere cominus hoſti,
Intorquèt jaculum : quod detulit error in Idan,
Expertem [35] fruſtra belli, & neutra arma ſecutum.
Ille tuens oculis immitem Phinea torvis,
Quandoquidem in [36] partes, ait, abſtrahor, accipe,
Quem feciſti hoſtem ; [37] penſaq; hoc [38] vulnere [39] vulnus.
Jamque remiſſurus tractum de corpore telum,
Sanguine defectos cecidit collapſus in artus.
Hic quoq; [40] Cephenum poſt regem [41] primus Odites
Enſe jacet Clymeni : Protenora perculit Hypſeus :
Hypſea [42] Lyncides. Fuit & grandævus in illis

1 Deflevit.
2 Athis.
3 Nervos intenderat, ut in Perſeum ſagittam emitteret.
4 Celeriter rapit.
5 Mecum in certamen deſcende.
6 Diu.
7 Morte.
8 E quo fato.
9 Exilivit, evolavit.
10 Sagitta, quæ facilè penetrat.
11 Declinatum : nam Perſeus ſagittam à Lycaba miſſam vitavit.
12 Sinus ac plicas multas habente.
13 Lycabam.
14 Harpe enſis eſt Mercurii falcatus, quo Perſeus Meduſæ caput amputavit ; [ἅρπη Græcis falx]
15 Perſeus Acriſii nepos.
16 Impellit, infigit.
17 In morte fluitantibus. Sic Horatio ſæpe nox pro morte, quia mors nil præter tenebras habet.
18 Inferos.
19 Ab urbe Syene in Ægypto, ſub tropico Cancri. 20 Ex Libyâ. 21 Cupidi pugnandi. 22 Surgere volentibus. 23 Harpe, quâ illos Perſeus tranſfixit. 24 Amphimedontis. 25 Infixus. 26 Actoris filium. 27 Craterem eminentem, protuberante cælaturâ, magnitudine ac pondere. 28 Incutit, immittit. 29 Rubicundum ſanguinem. 30 Ipſe moribundus capite percutit terram. 31 Regio, Semiramis enim regina fuit, quæ condidit Babylonem. 32 Polydæmon multiſcius poteſt exponi. 33 A Caucaſo Scythiæ monte. 34 Sperchëus fluminis Filium. 35 Interfectus enim fuit. 36 In factiones, ſeditiones, notandum eſt, vocabulum partes ſæpè ſumi pro factione, ſed hoc ferè uſi hic, in plurali numero. Cic. Erat illarum partium. Idem : Tenuerunt partes Cæſaris. 37 Compenſa, & quaſi in vicem illius hoc accipe. 38 Quod tibi ſum illaturus. 39 Quod tu mihi intuliſti. 40 Patrem Andromedæ. 41 Ergo regi dignitate ſecundus. 42 Lynceï filius.

Euanthes

, æ qui cultor, [1] timidusque Deorum :
oniam prohibent anni bellare, locuendo
& [2] inceſſit, [3] ſceleratque [4] devovet arma.
omis amplexo tremulis altaria palmis
t enſe caput ; quod protinus [6] incidit aræ :
[7] ſemanimi verba [8] execrantia lingua
c medios animam expiravit in [9] ignes.
nini fratres Broteaſq. & [10] cæſtibus Ammon
i, vinci ſi poſſent cæſtibus enſes
:cidere manu : Cereriſque ſacerdos
albenti [12] velatus tempora vittâ.
; [13] Japetide, non [14] hos adhibendus in uſus ;
acis opus citharam cum voce [15] moveres ;
as celebrare dapes, feſtumque canendo.
ul aſtanti, [16] plectrumque [17] imbelle teneati
I, ridens, [18] Stygiis cane cætera, dixit,
: & [19] lævo mucronem tempore figit.
, & digitis morientibus ille [20] retentat
yræ : [22] caſuque canit miſerabile carmen.
t hunc impune ferox cecidiſſe Lycormas :
ie de dextro robuſta [23] repagula poſti
[24] illidit mediæ cervicis. At ille
ubuit terræ, mactati more juvenci.
tentabat [26] lævi quoque robora poſtis
phius Pelates ; tentanti dextera fixa eſt
[28] Marmaridæ Corythi ; lignoque [29] cohæſit.
i latus [30] hauſit Abas, nec corruit ille,
inente manum moriens è poſte pependit.
ur & Melaneus Perſeia caſtra ſecutus,
Jaſamoniaci Dorylas ditiſſimus agri ;
es agri Dorylas : quo non poſſederat alter

1 Religioſus.
2 Irritat, provocat.
3 In Perſeum ſceleratè ac nefariè ſumpta.
4 Execratur.
5 Decollat.
6 Cecidit in aram.
7 Semimortuâ.
8 Deteſtantia, blaſphemantia.
9 Qui in ara fuerant excitati.
10 Cæſtus arma ſunt pugilum, quæ ex corio Bovis crudo confíciebantur, cui & plumbum infuebatur, ut validiores ictus inferri poſſent. Eſt autem nomen quartæ declinationis ; nam ceſtus ſecundæ, & ſine diphthongo, v. g. ſumitur pro cingulo, & zonâ illâ virgineâ, quam maritus primâ nocte diſſolvebat : priorem deſcribit. Virgil. Æneid. l. 4. [Hæ au-

æ, ut hoc obiter moneam, non ſolum ex corio & pellibus quod minus ed ex chalybe, ære, & argento conficiebantur, intus lanatæ, quibus puviripotentium caſtitatem parentes virgines muniebant : quod nunc quoque rias gentes eſt in uſu. Impuberes abſque zonis incedebant. Hos Græci ἀμίτρους vocabant. Callimachus Hymno in Dianam, Πάσας εἰνέπασας ἔτι παῖδας ἀμίτρους] 11 Inſuperabiles. 12 Habens temta & tecta faſciâ lineâ, qua cum ſacerdotum. tum victimarum frontes rtur. 13 Japeti filii. Apoſtrophe. 14 Bellicos. Citharistæ enim & i pugnis ſunt alieni. 15 Pulſores. 16 Inſtrumentum, quo lyra pulſatur, πλήττειν, i. à percutiendo dictum. 17 Imbellibus ac mollibus aptum. ris. Styx inferorum palus eſt. Manes autem inferorum animæ dicuncaſmus. 19 Sinistra capitis parte. 20 Iterum tentat & tangit. 21 , ante quarum inventionem filis utebantur. 22 Forte lyra emiſit carte & morienti convenientem. 23 Quæ claufis ostiis adverſus vim oppo- Repagula item in ludis equeſtribus dicuntur, quæ equis objiciuntur, tempus procurrant. Et per tranſlationem pro quovis obſtaculo ſive imto ſumuntur. 24 Inflexit. 25 In caput in terram cecidit. 26 Sini- Garamanticus. Cinyps enim eſt fluvius Garamantum, qui inter duas mare Lybicum labitur. 28 Marmari filii. 29 Affixa fuit. 30 Per- 31 Nafamones populi ſunt Libyæ. 32 Amphora.

1 Latius

[1] Latius aut totidem [2] tollebat farris [3] acervos:
Hujus in obliquo missum fietir inguine ferrum.
Letifer ille locus. Quem postquam vulneris auctor
[4] Singultantem animam, & [5] versantem lumina vidit
Bactrius Halcyoneus, [6] *Hoc quod premis*, inquit, habet
De tot agris terræ: corpusq; exsangue reliquit [13
Torquet in hunc hastam calido de vulnere [7] raptam
Ultor Abantiades: mediâ quæ nare recepta
[8] Cervice exacta est, in partesque eminet [9] ambas.
Dumq manum fortuna juvat; Clytiumq; Claniusq; 14
Mâtre satos unâ, diverso vulnere fudit.
Nam Clythii per utrumq; gravi librata lacerto [mordet
[10] Fraxinus [11] acta femur: [12] jaculum Clanis ore mo-
Occidit & Celadon Mendesius: [13] occidit Astreus.
Matre [16] Palæstinâ, [15] dubio genitore creatus. 145
Æthionque [16] sagax quondam ventura videre;
Nunc [17] ave deceptus falsa: [18] regisque Thoactes
Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes. [num
[19] Plus tamen exhausto supereſt: [20] namq; omnibus u-
Opprimere est animus, Conjurata undiq; pugnant 150
Agmina [21] pro caussa meritum impugnante fidemque
[22] Hac pro parte, socer frustra pius, & nova conjux
Cum genitrice, favent; ululatuque atria complent.
Sed sonus armorum superat, gemitusque cadentum:
[23] Pollutosque semel multo [24] Bellona penates 155
Sanguine perfundit; renovataque prælia miscet.
[25] Circuëunt unum Phinëus & mille secuti
Phinea. Tela volant hybernâ grandine plura
[26] Præter utrumq; latus, præterq; & lumen & au-
[27] Applicat hinc humeros ad magnæ saxa columnæ, 160
Tutaq; terga gerens, adversaq; in agmina versus,
Sustinet instantes. Instabant parte sinistrâ
[28] Chaonius Molpeus, dextrâ [29] Nabathæus Ethemon.
[30] Tigris ut, auditis [31] diversâ valle duorum

1 Latiores campos.
2 Capiebat.
3 Cumulos frumenti.
4 Per singultus animam emittentem.
5 Torquentem oculos moribundos.
6 En, inquit, habe & hæc terræ, quod moriens nunc occupas, de tot agris tuis, jam relinquendis. Est hæc vere hostilis irrisio, quam Sarcasmum vocant.
7 Arreptam subito ex vulnere Dorylæ.
8 Per cervicem ejecta est.
9 In anteriorem & posteriorem.
10 Hasta fraxinea. Metonymia materiæ. Vid supra v. 9.
11 Missa.
12 Jaculum in os Clanis fuit conjectum.
13 Anaphora. 14 [Ora Judææ maritima, quam Philistæi incolebant, in qua Tyrus, Sidon Gaza urbes commercio & peritiâ rei nauticæ celebres.] 15 Ergo spurius. 16 Sciens prævidere atque prænunciare futura: augur enim erat. 17 Falso augurio: futuram enim mortem prævidere nescivit. 18 Phinei fratris regis. [Agyrtes & nomine & parricidio infamis. Agyrta Græcis Ἀγύρτης, circumforaneus, erro, qui dum futura prædicere fingit, vicatim stipem extendicando, popellum argento emungit.] 19 Quamvis tot interfecerit Perseus, plus tamen eo, quod factum est, superest conficiendum. 20 Omnibus enim animus est unum Perseum opprimendi. 21 Pro Phineo, qui & meritum Persei, quo Andromedam servaverat, & fidem ipsi à rege datam oppugnabat. 22 Pro fide autem ac merito, & justâ causâ pauci admodum stabant. 23 Violatos, infectos. 24 Pallas Dea belli. 25 Circumdant Perseum solum. 26 Juxta utrumque latus & dextrum & sinistrum, & prope oculos & aures. 27 Tunc Perseus humeros magnæ columnæ apposuit, ut à tergo tutus in se ruentes hostes repellere posset. 28 Epirota. Chaonia enim pars est Epiri. 29 Nabathæa regio est Arabiæ, unde fit Nabathæus. 30 Hac similitudine Poeta ostendit Perseum dubitasse, utrum prius percuteret, cum ambo instarent, alter à dextra, alter à sinistra, Molpeum an Ethemonem. 31 In diversa vallis parte.

Existimu-

Infimulata fame mugitibus armentorum, 165
Deſiit [1] utro potius ruat; & ruere ardet utroque:
Ac dubius Perſeus, dextra lævâne feratur,
Volpea [2] trajecti [3] ſummovit vulnere cruris; [mon;
[4] Contentuſque fugâ eſt. Neque enim dat tempus Ethe-
Sed furit; &, cupiens alto dare vulnera collo, 170
Non [5] circumſpectis [6] exactum viribus enſem
Tingit: & extremâ percuſſæ parte columnæ
Lamina diſſiluit; [7] dominique in gutture fixa eſt.
Non tamen ad letum cauſſas ſatis illa [8] valentes [175
[9] Plaga dedit. Trepidum Perſeus, & inermia fruſtra
Archia tendentem [10] Cyllenide confodit harpe.
[11] Verum, ubi [12] virtutem turbæ [13] ſuccumbere vidit,
Auxilium, Perſeus, quoniam ſic [14] cogitis ipſi
Dixit, ab [15] hoſte [16] petam: vultus avertite veſtros,
Si quis amicus adeſt: & Gorgonis extulit ora. 180
Quære alium, tua quem moveant [17] miracula, dixit
[18] Theſcelus, utque manu jaculum fatale parabat
Mittere, in hoc [19] hæſit [20] ſignum de marmore geſtu.
Promptus huic Ampyx animi pleniſſima magni
Pectora Lycidæ gladio petit: inque petendo 185
Dextera [21] diriguit, nec citrà mota, nec ultrà.
At Nileus, qui ſe genitum [22] ſeptemplice Nilo
Ementitus erat, clypeo quoque flumina ſeptem
Argento partim, partim [23] cælaverat auro:
Aſpice, ait, Perſeu, [24] noſtræ primordia gentis; 190
Magna feres [25] tacitas ſolatia mortis ad umbras,
A [26] tanto cecidiſſe viro. Pars ultima vocis
In medio [27] ſuppreſſa ſono eſt: [28] adapertaque velle
Ora loqui credas, [29] nec ſunt ea pervia verbis.
Increpat hos, [30] Vitioq; animi, non crinibus, inquit, 195
[31] Gorgoneis [32] torpetis, Eryx: incurrite mecum;
Et proſternite humi juvenem [33] magica arma moventem.
[34] Incurſurus erat; tenuit [35] veſtigia tellus,

1 Immanem pariem.
2 Trajectum.
3 Repulit.
4 Satis Perſeo fuit, Medusæ [illegible] ſubi[illegible]
5 Ignarus circumſpectus.
6 Impetum ac temeritatem. Circumſpectus enim eſt is qui videndo, quæ oportet, circumſpicit.
7 Ethemonis.
8 Potentes.
9 Ictus, vulnus.
10 Cyllenia, i. e. quam acceperat à Mercurio, qui natus eſt in Cyllene monte Arcadiæ.
11 Verùm ubi ſe numero obrui advertit, neque per ingruentem undique multitudinem locum eſſe virtuti: cunctantes admoniſſet, ut oculos averterent, Gorgonis caput hoſtibus aperuit: quo Phineus cum omnibus auxiliaribus in ſaxum converſus eſt. 12 Fortitudinem ſuam. 13 Superari à multitudine. Succumbere enim eſt vinci, oneri imparem eſſe. 14 Ad hoc impellitis. 15 Capite Meduſæ. 16 Sumam. 17 Monſtra. 18 Theſcelus in ſtatuam marmoream ita eſt mutatus, ut jaculum emittere velle videatur. 19 Stetit. 20 Statua marmorea. 21 Rigida & dura facta eſt. 22 Fluvio Ægypti ſeptem oſtiis in mare exeunte. 23 Sculpſerat, ornaverat. 24 Noſtri generis. 25 Ad animas voce carentes & muras. 26 Tam generoſo. Num laus eſt, à forti ſtrenuoque viro interfici. Sic lib. XII. Quiſquis es, ô juvenis, ſolatia mortis habebo, Dixit, ab Hæmonio quod ſis jugulatus Achille. Et Virg. X. Æn. de Lauſo ab Æneâ interfecto: Hoc tamen, infelix, miſeram ſolabere mortem, Æneæ magni dextrâ cadis. Et eodem libro de Pallante cum Turno congreſſuro ſimile quid. 27 Cohibita, atque coërcita. 28 Cùm enim Perſeum alloqueretur Nileus, in ſtatuam lapideam, quæ loqui velle videtur, fuit transmutatus. 29 Ne quicquam verba egredi poſſunt. 30 Quia puſillanimes eſſent. 31 Crinibus Meduſæis. 32 Pigri & immobiles. 33 Incantamentis valida. 34 Impetum reciſſet in Perſeum. 35 Pedes.

1 Imme-

[1] Immotuſque ſilex, armataque manſit imago. [200
Hi tamen ex [2] merito pœnas [3] ſubiêre. Sed [4] unus
Miles erat Perſei, pro quo dum pugnat, Aconteus,
Gorgone conſpectâ ſaxo concrevit [5] oborto
Quem ratus à ſtyges etiamnùm vivere, longo
Enſe ferit: ſonuit [6] tinnitibus enſis acutis,
Dum ſtupet Aſtyages, [7] naturam traxit eandem: [205
Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
Nomina longa mora eſt mediâ de plebe virorum
Dicere. Bis centum reſtabant corpora pugnæ
Gorgone bis centum [8] riguerunt corpora vitâ.
Pœnitet injuſti nunc [9] denique Phineа belli. [210
Sed quid agat? ſimulacra videt diverſa figuris;
Agnoſcitque ſuos, & nomine quemque vocatos:
Poſcit opem: credenſq: parum, ſibi proxima tangit
Corpora: [10] marmor erant. [11] Avertitur; atq; ità ſup-
Conteſtaſq manus, obliquaq; brachia tendens, [plex,
[12] Vincis, ait, Perſeu: remove fera monſtra, tuæq;
[13] Saxificos vultus, [14] quæcunq; ea, tolle Medulæ.
Tolle, precor. Non nos odium regnive cupido
Compulit ad bellum: Pro [15] conjuge movimus arma.
Cauſſa fuit meritis melior tua, [16] tempore noſtra. [220
Non [17] ceſſiſſe piget, Nihil, ô fortiſſime præter
Hanc [18] animam concede mihi: tua cætera ſunto.
Talia dicenti, neque eum, quem voce rogabat,
Reſpicere audenti, quod, ait, timidiſſime Phineu, [225
Et poſſum tribuiſſe, & magnum munus [19] inerti eſt,
[20] (Pone metum) tribuam: nullo violabere ferro.
Quin etiam manſura dabo [21] monumenta per ævum,
Inque domo ſoceri ſemper ſpectabere noſtri:
Ut mea ſe ſponſi ſoletur imagine conjux. [230
Dixit: & in partem [22] Phorcynida tranſtulit illam,
Ad quam ſe trepido Phineus [23] obverterat [24] ore.
Tum quoque conanti ſua [25] flectere lumina cervix
[26] Diriguit, [27] ſaxoque oculorum induruit humor.
Sed tamen os timidum, vultuſq; in marmore ſuppler,
Submiſſæq; manus, faciesq; [28] obnoxia manſit. [235

1 Immobilis. Nam in ſtatuam lapideam fuerat mutatus.
2 Erant enim Phinei propugnatores.
3 Paſſi ſunt.
4 Ordo eſt. Sed Aconteus erat unus miles Perſei, pro quo dum pugnat, concrevit, &c.
5 Repentè orto.
6 Vocibus & ſonis.
7 Nam & ipſe in ſtatuam marmoream fuit mutatus.
8 Rigida, dura, & ſaxea facta ſunt.
9 Poſtquam ſocii ipſius in marmoreas ſtatuas fuerunt tranſmutati.
10 Marmoreæ ſtatuæ erant.
11 A Perſei conſpectu oculos avertit.
12 Victor es.
13 Ora homines in ſaxa mutantia.
14 Sc. ſit. Ignorat autem Phineus, quænam fuerit Meduſa.
15 Pro uxore Andromedâ pugnavimus.
16 Nam Andromeda, antequam monſtro marino o' jiceretur, Phineo fuerat deſponſata. 17 Pœnitet me tibi Andromedam non reliquiſſe, eamque in jus tuum non veniſſe. Cedere propriè eſt abire, & locum dare victori. Hinc dicimus cedere iræ, i. dare locum iræ, & quaſi ab iſtâ diſcedere. Ab hoc per Metaphoram cedere accipitur pro venire in jus alicujus: ut, cedunt mihi bona ea, i. in jus meum veniunt. Cedere lite, i. victum ſe fateri, & à judicio victum abire. Cedere aliquandò ſignificat ſuccedere: ut, omnia ex ſententiâ cedunt. 18 Vitam. 19 Imbelli, ignavo. 20 Depone. Hos quatuor verſus ironicè dicit Perſeus, & acerbè. 21 Signa. 22 Meduſam Phorci filiam. 23 Converterat. 24 Timido vultu. 25 Suos oculos convertere ne Meduſæ caput videret. 26 Rigida & dura facta eſt. 27 In ſaxum tranſmutatus, durus eſt factus. 28 Dejecta, veluti ſupplicantis.

Prœtus

Prœtus in ſaxum. *Fab.* II.

Perſeus Abantis pronepos, votorum compos, cum conjuge Andromeda Argos patriam ſuam adiit, Prætumque, pulſo Acriſio fratre, ipſius Perſei avo, regnantem, oſtenſo Meduſæ capite, in lapidem vertit, avoque licet immerito (ipſum enim cum Danae matre arcæ impoſitum in mare projecerat) regnum reſtituit.

1 Victor Abantiades patrios cum conjuge muros
Intrat, & 3 immeritæ vindex ultorque parentis
Aggreditur Prœtum. Nam 4 fratre per arma fugato
5 Acriſioneas Prœtus poſſederat arces. [240
Sed nec ope armorum, nec, quam 6 malè ceperat arce
Torva cohibriferi ſuperavit lumina monſtri.

1 Perſeus votorum compos, cum Argos in patriam rediiſſet, Prætum, à quo Acriſius avus regno fuerat privatus, oſtenſo Meduſæ capite, in lapidem mutavit, avoque licet immerito, (ipſum enim cum Danaë matre arcæ impoſitum in mare projecerat) regnum reſtituit, 2 Andromedâ. 3 Qui mihi hoc meruerat, [Vetus Lectio inſulſa; nec de Jove poteſt locus intelligi: pro immeriti igitur immeritæ repoſuit N. Heinſius, ut de Danaë intelligeretur.] 4 Expulſo Acriſio. 5 Acriſii regnum. 6 Iniquè, injuſtè.

Polydecten in lapidem. *Fab.* III.

Polydectes rex Inſulæ Seriphi, ad quam Perſeus cum Danae matre incluſus arca pervenerat, cupiens ablegare Perſeum, ut illius matre liberè potiretur, ad Gorgonis Meduſæ reſecandum caput eum miſit, quod ille Minerva volente, ad Polydecten pertulit. Cui non credenti, factumque infitianti, Perſeus caput oſtendit, moxque diriguit.

1 TE tamen, ô parvæ rector Polydecta 2 Seriphi,
Nec juvenis virtus per tot ſpectata labores,
Nec mala mollierant: ſed inexorabile durus
Exerces odium; nec iniquâ finis in ira eſt. 245
3 Detrectas etiam laudes: fictamque Meduſæ
4 Arguis eſſe necem. 5 Dabimus tibi pignora veri;
6 Parcite luminibus, Perſeus ait: oraque regis
Ore Meduſæo ſilicem ſine ſanguine fecit.

1 Quamvis tot mirum in modum geſſerit Perſeus, totque in lapides converterit, tu tamen, ô Polydecta, odium ac iram mollire nec deponere potes. 2 Inſulæ. 3 Diminuis, vituperas. Alioqui detrectare eſt vitare, negare. 4 Arguere vis, & probare. 5 Ironia, ut ante. 6 Nolite reſpicere, hæc iis dicit, qui cum Polydecte aderant: admonet enim, ut oculos avertant, ne & ipſi in lapides mutentur. Parcere autem oculis dicitur, qui illos continet clauſos.

Meduſæ

Muſæ in aves, & Pyrenei præcipitium. *Fab.* IV.

Muſæ cùm Parnaſſum montem peterent adverſis tempeſtatibus, invitatæ à Pyreneo, qui Daulida Phocidis urbem incolebat, ejus tecta ſubierunt: qui pulchritudine captus virginum, cum regiam claudi imperâſſet ad vim inferendam, ne cupiditatem ejus experirentur, in volucres converſæ ſunt; quas dum ille involucris per aera perſequi voluit, delapſus eſt, ita ut toto corpore elideretur, vitamque finiret.

[1] Nullam quidem Fœta hoc loco exponit transformationem, ſed rem ſanè admirandam deſcribit. Narrat enim quomodo Pegaſus, equus alatus, una cum Chryſaore è ſanguine colli Meduſæ exilierit, & ad Heliconem, Bœotiæ montem, pervenerit, ubi, cum terram pedis unguiâ percuſſiſſet

[1] Hactenus [2] aurigenæ comitem [3] Tritonia fratri
Se dedit. Inde cavâ circumdata nube [4] Seriphon
Deſerit; à dextra Cythno Gyaroque relictis.
Quaque ſuper pontum via viſa breviſſima, Thebas,
Virgineumque [5] Helicona petit; quo monte potita
Conſtitit, & doctas ſic eſt affata [6] ſorores:
Fama novi fontis noſtras pervenit ad aures;
Dura [7] Meduſæi quem præpetis ungula rupit.
Is mihi cauſa viæ. Volui mirabile monſtrum
Cernere: vidi [8] ipſum [9] materno ſanguine natſci.
[10] Excipit [11] Uranie: Quæcunq; eſt cauſa videndi —
Has tibi, diva, domos animo gratiſſima noſtro eſt.—
Vera tamen fama eſt: & Pegaſus hujus origo

illicò fons (qui ἱππουκρήνη, i. caballinus fons eſt appellatus) exortus fuiſſe memoratur. Ad eum igitur videndum, relicto Perſeo, Pallas profecta eſt. quæ à Muſis accepta, quam promtiſſimè ad ipſum fuit deducta. 2 Perſeo, quem Jupiter in aureum imbrem converſus, & in Danaes gremium delapſus, genuit. 3 Pallas. Vide infrà, Lib. 6. v. 2. 4 Inſula è Cycladibus. 5 Muſis Virginibus ſacrum Bœotiæ montem. 6 Muſas. Nam Muſæ Jovis & Mnemoſynes filiæ ſunt. Sunt autem Muſæ numero novem, quibus nomina à proprio cuique munere indita fuerunt. Clio enim ἀπὸ τῆς κλέος; à gloriâ, quæ ex Poëtarum laudibus oritur, dicta eſt. Euterpe, Ἀπὸ τῆς εὐτέρπειν, i. à jucundo, propter voluptatem, quæ ab audientibus ex honeſti perceptione ſentitur. Thalia, ἀπὸ τῆς θάλλειν, i. à virendo, quòd in longum tempus Poëtarum gloria vireſcat. Melpomene, ἀπὸ τῆς μέλπεσθαι, i. à modulando, quòd melodia audientes maximè demulceantur. Terpſichore, ἀπὸ τῆς τέρπειν, i. à delectando, quòd doctrinâ hominum animi maximè delectentur. Erato ἀπὸ τῆς ἐρᾶν, i. ab amando, quòd docti homines ab omnibus amentur. Polymnia, quòd cantus ſuavitate Poëtas reddat gloria immortales. Urania ἀπὸ τῆς οὐρανοῦ, i. à cœlo quòd viri eruditi ad cœlum gloriâ tollantur. Calliope, ἀπὸ τῆς καλλους τῆς φωνῆς, i. à pulchritudine vocis, quòd cantus ſuavitate alios antecedens magni ab audientibus æſtimetur. Harum inventa & hæc fuiſſe perhibentur, Clio Hiſtoriam inveniſſe ſcribitur: Thalia agriculturam, & curam, quæ plantis adhibetur: Euterpe Mathematicas artes: Terpſichore eruditionem: Erato ſaltationem: Polymnia lyram: Melpomene cantum lugubrem, & elegias: Urania Aſtrologiam: Calliope Poëſin. 7 Et volucris & alati equi. 8 Pegaſum. 9 Aderat enim Perſeo Pallas, cùm Meduſam obtruncavit. 10 Reſpondet. Ita Lib. 4. Excipit *unus, Ex numero procerum.* Ita infra: Jupiter excipit. Virg. 4. Æn. Tum *hæc excepit regia Juno.* 11 Una ex novem Muſis.

Fontis

Fortis. Et ad [1] latices deducit Pallada ſacros.
Quæ mirata diu factas [2] pedis ictibus undas,
Virarum lucos circumſpicit antiquarum ;
Utraque, & innumeris diſtinctas flor bus herbas :
Delicieſque vocat pariter ſtudiique locique
[3] Mnemonidas ; Quam ſic affata eſt una ſororum :
O, niſi te virtus [4] opera ad majora tuliſſet,
In partem ventura chori Tritonia noſtri,
Vera refers ; meritoq. probas artesque locumque :
Et gratam ſortem, tutæ modo ſimus, habemus.
Sed (*[5] vetitum eſt 6 adeò ſceleri nihil*) omnia terrent
Virgineas mentes : diruſque ante ora [7] Pyreneus
Vertitur : & nondum me totâ mente [8] recepi.
[9] Daulia Threïcio Phocêaque milite rura
Ceperat ille ferox, injuſtaque regna tenebat.
Templa petebamus Parnaſſia. Vidit euntes,
Noſtraque fallaci veneratus numina cultu ;
Mnemonides, (cognôrat enim) conſiſtite, dixit :
Nec dubitate, precor, tecto grave [10] ſidus, & imbrem
(Imber erat) vitare meo : ſubiere minores
Sæpe caſas ſuperi. Dictis & tempore motæ
[11] Annuimuſque viro, [12] primaſque intravimus ædes.
Deſierant imbres ; victoque [13] Aquilonibus [14] Auſtro,
[15] Fuſca repurgato fugiebant nubila cœlo
[16] Impetus ire fuit. Claudit ſua tecta Pereneus :
Vimque parat : quam nos [17] ſumtis effugimus alis.
Ipſe ſecuturo ſimilis ſterit [18] arduus arcæ :
Quaque viâ eſt vobis, erit & mihi, dixit, eadem.
Seque jacit vecors è ſummæ culmine turris :
Et cadit *in vultus*, diſcuſſique oſſibus oris
Tundit humum moriens ſcelerato ſanguine tinctam.

1 Aquas ſacras.
2 Percuſſione pedis.
3 Muſas, [Mnemonymes filias ; Illa enim Mater Muſarum. A Mnemoſyne formæ Mnemoſynides, quod non paritur verſus. Sed à Græco Μνήμων Μνήμονος.]
4 Ad bellica geſta, quæ ſtudio diſciplinarum ſunt majora.
5 Omnia ſcelerati audent, neque ſibi quicquam prohibitum eſſe putant.
6 Certe.
7 Thrax fuit tyrannus, qui Daulida, Phocidis urbem occupavit, ubi cum quodam die pluvioſo Muſas ad Parnaſſum euntes vidiſſet, ut tecta ſua ſubirent dum pluvia ceſſaret, invitaverat. Cum vero jam imber ceſſaſſet, Muſæque diſcedere vellent, Pyreneus impius, illis vim inferre parabat. Sed Muſæ in aves converſæ evolaverunt, quas cum perſequi Pyreneus veller, ex arce ſe præcipitem jaciens caput terræ illiſit, ſicque expiravit. 8 Collegi. 9 Daulios agros. Daulis autem (quæ & Daulis dicitur) urbs eſt Phocidis, à Daulide Nympha appellata. 10 Tempeſtates à quorundam ſiderum ortu & occaſu excitatas. Metonymia efficientis. 11 Conſenſimus, morem geſſimus. 12 Primas ædium partes. 13 Serenitatem adferentibus. 14 Noto pluvias ad nubes adferente. 15 Submigra. 16 Voluntas abeundi nobis fuit. 17 Subito aſſumtis. 18 In arduo, i.e. [in loco excelſo eamque ob cauſam periculoſo]

Pierides

Pieridum certamen cum Muſis. Illarum ſpeciminis argumentum. Dii à Typhoëo fugati, ſeque mutantes in varias formas. *Fab.* V.

Pierûs qui Macedoniam poſſedit, & Evippes novem filiæ, inſolentius dum gloriarentur, Muſas in certamina cantus provocârunt: quarum ima carmen exorſa eſt, quod gigantes adverſus Deos contenderint; ex quibus Typhoeus terrigenæ deformitate terruit deos, compulitque in Ægyptum: ubi Jupiter ob metum in arietem verſus eſt. Apollo in corvum, Liber in caprum, Diana in felem, Juno in vaccam, Venus in piſcem. Invicem autem Muſæ, cum Cereris laudem cecinisſent, & qualiter Typhoeus Ætnæ monti Siciliæ ſubjectus eſſet; Picrides victæ in picas ſunt transfiguratæ.

1 Multas deſcribit Metamorphoſes Poeta: Muſa enim fingitur Palladi referre certamen ſuum cum Pierûs filiabus, quo quidem in certamine, & transformationes Deorum in varia animalia tempore belli gigantei à Pierûs filiabus canuntur, & pœna Typhoei gigantis, & Proſerpinæ raptus, Cyanes in fontem mutatio, multaque alia contra à Muſis cantantur. Pieros igitur ex Evippe uxore novem ſuſtulit filias, quæ pulchritudine ac vocalitate ſua ſuperbæ, Muſas in certamen provocare auſæ ſunt. Eas vero Nympharum judicio victas, Muſæ indignatæ, vocalitate ereptâ in raucas picas mutarunt. 2 Exprimentium ſalutationis vocem χαῖρε, χαῖρε: illud enim verbum exprimere videntur picæ. [Ita Perſius in Prologio, Qui expedivit Phittaco ſuum χαῖρε, Picaſque docuit verba noſtra conari?] 3 Pallas mirratur unde hæc vox ſalutantium ſonet, &c. 4 De ſua fortuna conquerentes. 5 Muſa reſpondet Deæ Palladi miranti. 6 Macedonicis agris. Pella eſt urbs Macedoniæ, natale ſolum Philippi Macedonis, & Alexandri Magni, qui inde Pellæi dicuntur. [Ita Juvenalis, Unus Pellæo Juveni non ſufficit orbis, Sarcophago contentus erit.] 7 Ex Pœoniâ oriunda. 8 Id eſt, Novies peperierat. Lucina, ſic appellata à luce, quod in luce meducere infantes credebatur, gravidarum & parturientium Dea. 9 Superba facta eſt. 10 Theſſalicas: Hæmonia enim eadem eſt cum Theſſalia, ab Hæmone rege dicta. 11 Achaidas, Græcas.

[1] Muſa loquebatur. Pennæ ſonuêre per auras: [295
Voxque [2] ſalutantum ramis veniebat ab alis.
Suſpicit; & linguæ quærit tam certa loquentes
Unde ſonent: hominemq; putant [3] Jove nata locutum.
Ales erant; numeroque novem ſua [4] fata querentes
Inſtiterant ramis imitantes omnia picæ.
Miranti ſic orſa Deæ: Dea: Nuper & iſtæ 300
Auxerunt volucrem victæ certamine turbam.
Piëros has genuit [6] Pellæis dives in arvis:
[7] Pæonis Evippe mater fuit: illa potentem
[8] Lucinam novies, novies paritura, vocavit.
[9] Intumuit numero ſolidarum turba ſororum; 305
Perque tot [10] Hæmonias, & per tot [11] Achaidas urbes

[1] Huc

it : & tali committunt prælia voce:
adoctum vanâ dulcedine vulgus
Nobiſcum, ſi qua eſt fiducia vobis,
des certate Deæ: nec voce, nec arte
; totidemque ſumus. Vel cedite victæ
Heduſæo, & [4] Hyanteâ [5] Aganippe:
Emathiis ad [7] Pæonas uſque nivoſos
campis. [8] Dirimant certamina Nymphæ.
iidem contendere erat; ſed cedere viſum
Electæ [9] jurant per flumina Nymphæ;
de vivo [10] preſsêre ſedilia ſaxo.
ſine ſorte prior, quæ ſe certare profeſſa eſt,
it ſuperûm: [12] falſoque in honore Gigantas
[13] extenuat magnorum facta Deorum;
que imâ de ſede [14] Typhoea terræ
s feciſſe metum; cunctoſque dediſſe
ſæ: donec feſſos [15] Ægyptia tellus
& ſeptem diſcretus in oſtia Nilus.
i; terrigenam veniſſe Typhoea narrat,
ntitis ſuperos celâſſe figuris.
e gregis, dixit, ſit Juppiter: unde recurvis
oq; formatis Libys eſt cum cornibus Ammon.
in Corvo, proles Semeleia Capro,
ror Phœbi. niveâ [19] Saturnia Vaccâ,
Venus latuit, Cyllenius [21] Ibidis alis.

nus ad citharam vocalia moverat ora:
r [22] Aonides. Sed forſitan otia ſint;
oſtris præbere vacet tibi cantibus aurem.
ta, veſtrumq; mihi refer ordine carmen.
t: nemoriſque [24] levi conſedit in umbra.
ert: [25] *Dedimus* ſummam certaminis uni.
& [26] immiſſos hederâ collecta capillos
ipe querulas prætentat pollice chordas:
æc percuſſis ſubjungit carmina [28] nervis.

1 Ad Parnaſſum. 2 Muſæ Thespiades dictæ a fonte 3 Thespiis urbe Bœotiæ, ubi maxime colebantur. 3 Hippocrene, 257 vers. ſupr. Musis sacrato. 4 Bœotos reliquistis Hyantes appellatos scribit Plinius. Hanc Hyanteus. 5 Aganippe fons est Bœotiæ, Musis sacer. 6 Thessalicis. Emathiæ enim Thessaliæ. Lucanus initio operis. Bella per Emathios plusquam civilia campos. Iusque datum sceleri canimus. Pharsalicos intelligit campos qui in Thessalia. Catullus quoq; de Peleo, Emathiam tamen opis. Peleus autem Rex Thessaliæ.] 7 Montanos. Pæones enim populi sunt Macedoniæ montani. 8 Dirimicent, ut e noſtrum melius cecine-

imi autem proprie dicuntur bella atque lites, cum sedamur. 9 Se iurle is. 10 Occupavere sedilia è saxo nativo. 11 Tunc toti ex illis sororibus tato sortis decreto utra pars prior caneret. 12 Canit Gigantomachia- sa; nam Deos deprimit, Gigantas laudat. 13 Minuit, deprimit, mi- quam revera sint. 14 Typhoeus Titanis & Terræ fuit filius, eamq ut Jovem in pugnam provocare sit ausus. Quare Jupiter illum fulmine rmaceriaque Inſulæ subjecit. 15 Gigantes Typhoeo duce, imperium in unt, ac eos in Ægyptum usque fugere coegerunt, ubi se Typhoei metu nimalia converterunt. 16 Aries. Nam Jupiter se in arietem commuta- Apollo se in corvum mutavit. Bacchus filius Semeles, in caprum. 18 or Apollinis, in felem se convertit. 19 Juno, Saturni filia, in vaccam. nerisin piſcem mutatione Ovid. 2. Fast. Terribilem quondam, &c. uſ- dera nomen habent. 21 Ibis est avis Ciconiæ similis. 22 Nos Muſæ ad invitamur. Aonides Muſæ dicuntur, ab Aonia Bœotiæ parte monta- ec commodum tibi est meos Hymnos audire. 24 Suavi ac jucundo. 25 ramen ini ex sororibus communimus. 26 Dimisso, neglecto. 27 Una est Muſis: cui à pulchritudine ac bonitate vocis nomen inditum est. Nam pulchritudo, & ὠιδὴ ἀοιδὸς vox dicitur. 28 Chordis.

Pieridum certamen cum Muſis. Illarum ſpeciminis argumentum. Dii à Typhoëo fugati, ſeque mutantes in varias formas. *Fab.* V.

Pierûs qui Macedoniam poſſedit, & Evippes novem filiæ, inſolentiùs dum gloriarentur, Muſas in certamina cantus provocârunt: quarum ima carmen exorſa eſt, quod gigantes adverſus Deos contenderint; ex quibus Typhoeus terrigenæ deformitate territ deos, compulitque in Ægyptum: ubi Jupiter ob metum in arietem verſus eſt. Apollo in corvum, Liber in caprum, Diana in felem, Juno in vaccam, Venus in piſcem. Invicem autem Muſæ, cum Cereris laudem cecinisſent, & qualiter Typhoeus Ætnæ monti Siciliæ ſubjectus eſſet; Pierides victæ in picas ſunt transfiguratæ.

1 Multas deſcribit Metamorphoſes Poeta: Muſa enim fingitur Palladi referre certamen ſuum cum Pierûs filiabus, quo quidem in certamine, & transformationes Deorum in varia animalia tempore belli gigantei à Pierus filiabus canuntur, & pœna Typhoei gigantis, & Proſerpinæ raptus, Cyanes in fontem mutatio, multaque alia contra à Muſis cantantur. Pieros igitur ex Evippe uxore novem ſuſtulit filias, quæ pulchritudine ac vocalitate ſua ſuperbæ, Muſis in certamen provocare auſæ ſunt. Eas vero Nympharum judicio victas, Muſæ indignatæ, vocalitate ereptâ in raucas picas mutarunt. 2 Exprimentium ſalutationis vocem χαῖρε, χαῖρε: illud enim verbum exprimere videntur picæ. [Ita Perſius in Prologio, Qui expedivit Pittaco ſuum χαῖρε, Picaſque docuit verba noſtra conari?] 3 Pallas mirabur unde hæc vox ſalutantium ſonet, &c. 4 De ſua fortuna conquerentes. 5 Muſa reſpondet Deæ Palladi miranti. 6 Macedonicis agris. Pella eſt urbs Macedoniæ, natale ſolum Philippi Macedonis, & Alexandri Magni, qui inde Pellæi dicuntur. [Ita Juvenalis, Unus Pellæo Juveni non ſufficit orbis, Sarcophago contentus erit.] 7 Ex Peonia oriunda. 8 Id eſt, Novies peperit. Lucina, ſic appellata à luce, quod in luce meducere infantes credebatur, gravidarum & parturientium Dea. 9 Superbe facta eſt. 10 Theſſalicas: Hæmonia enim eadem eſt cum Theſſalia, ab Hæmone rege dicta. 11 Achaïas, Græcas.

[295
Voxque [2] ſalutantum ramis veniebat ab altis.
Sulpicit; & linguæ quærit tam certa loquentes
Unde ſonent: hominemq; putant [3] Jove nata locutum.
Ales erant; numeroque novem ſua [4] fata querentes
Inſſiterant ramis imitantes omnia picæ.
Miranti ſic orſa Deæ: Dea: Nuper & iſtæ 300
Auxerunt volucrem victæ certamine turbam.
Piëros has genuit [6] Pellæis dives in arvis:
[7] Pæonis Evippe mater fuit: illa potentem
[8] Lucinam novies, novies paritura, vocavit.
[9] Intumuit numero ſtolidarum turba ſororum; 305
Perque tot [10] Hæmonias, & per tot [11] Achaidas urbes

1 Huc

nit : & tali committunt prælia voce:
indoctum vanâ dulcedine vulgus
Nobiſcum, ſi qua eſt fiducia vobis,
iades certate Deæ: nec voce, nec arte
ir ; totidemque ſumus. Vel cedite victæ
Meduſæo, & [4] Hyanteâ [5] Aganippe :
[6] Emathiis ad [7] Pæonas uſque nivoſos
s campis. [8] Dirimant certamina Nymphæ.
quidem contendere erat; ſed cedere viſum
. Electæ [9] jurant per flumina Nymphæ;
e de vivo [10] preſsêre ſedilia ſaxo.
, ſine ſorte prior, quæ ſe certare profeſſa eſt,
nit ſuperûm : [12] falſoque in honore Gigantas
& [13] extenuat magnorum facta Deorum ;
nque imâ de ſede [14] Typhoea terræ
us feciſſe metum ; cunctoſque dediſſe
agæ : donec feſſos [15] Ægyptia tellus
, & ſeptem diſcretus in oſtia Nilus.
oq; terrigenam venille Typhoea narrat,
entitis ſuperos celâſſe figuris.
que gregis, dixit, fit Juppiter : unde recurvis
uoq; formatis Libys eſt cum cornibus Ammon.
s in Corvo, proles Semeleia Capro,
ſoror Phœbi. niveâ [19] Saturnia Vaccâ,
Venus latuit, Cyllenius [21] Ibidis alis.

enus ad citharam vocalia moverat ora :
ur [22] Aonides. Sed forſitan otia non ſint ;
noſtris præbere vacet tibi cantibus aurem.
bita, veſtrumq ; mihi refer ordine carmen.
ait : nemoriſque [24] levi conſedit in umbra.
:fert : [25] *Dedimus* ſummam certaminis uni.
& [26] immiſſos hederâ collecta capillos
iope querulas prætentat pollice chordas :
hæc percuſſis ſubjungit carmina [28] nervis.

1 Ad Parnaſſum. 2 Muſæ Theſpiades dictæ ſunt à Theſpiis urbe Bœotiæ, ubi maxime colebantur. 3 Hippocrene, 257 verſ. ſuperi. Muſis dicata. 4 Bœotos reliquitus Hyantes appellatos refert Strabo, ſcribit Plinius. Hinc Hyanteus. 5 Aganippe fons eſt Bœotiæ, Muſis ſacer. 6 Theſſalicis. Emathiæ enim Theſſaliæ. Lucanus initio operis. Bella per Emathios plus quam civilia campos. Jaſque datum ſceleri canimus. Pharſalicos intelligit campos, qui in Theſſaliâ. Catullus quoq; de Peleo, Emathia tamen opis. Peleus autem Rex Theſſaliæ.] 7 Montanos. Pæones enim populi ſunt Macedoniæ montani. 8 Dijudicent, utræ noſtrum meliùs cecinerint. 9 Se juraverant. 10 Occupavere ſedilia è ſaxo nativo. 11 Tunc una ex illis ſororibus, ductâ ſortis decreto ultra pars prior caneret. 12 Canit Gigantomachiam ; nam Deos deprimit, Gigantas laudat. 13 Minuit, deprimit, minuit, quam revera ſint. 14 Typhoeus Titanis & Terræ fuit filius, cum ut Jovem in pugnam provocare ſit auſus. Quare Jupiter illum fulmine Trinacriæque Inſulæ ſubjecit. 15 Gigantes Typhoeo duce, impetum in cerunt, ac eos in Ægyptum uſque fugere coegerunt, ubi ſe Typhoei metu animalia converterunt. 16 Aries. Nam Jupiter ſe in arietem commutavit. Apollo ſe in corvum mutavit. Bacchus filius Semeles, in caprum. 18 Soror Apollinis, in felem ſe convertit. 19 Juno, Saturni filia, in vaccam. Veneris in piſcem mutatione Ovid. 2. Faſt. Terribilem quondam, &c. Piſidera nomen habent. 21 Ibis eſt avis Ciconiæ ſimilis. 22 Nos Muſæ ad am invitamur. Aonides Muſæ dicuntur, ab Aonia Bœotiæ parte montana. Nec commodum tibi eſt meos Hymnos audire. 24 Suavi ac jucundâ. 25 certamen uni ex ſororibus committimus. 26 Dimiſſo, negleſto. 27 Una eſt m Muſis : cui à pulchritudine ac bonitate vocis nomen inditum eſt. Nam pulchritudo, & καλὴ φωνὴ vox dicitur. 28 Chordis.

Proſerpina à Plutone rapta, & Cyane in fontem. *Fab.* VI.

Venus indignata quod & Diana, & Proſerpina Cereris filia, numen ſuum conjugiaque aſperna-rentur, Ditem, qui territus viribus Typhoei moventis Ætnam, cui ſubjectus à Diis erat, ab inferis emerſerat, impulit in amorem, uti Proſerpinam circa Pergum lacum Hennæ, flores legentem cum Minerva atque Diana, raperet. Quâ captâ, cum properanter curru fugeret, à Cyane Nympha, quam dilexerat Anapis amnis, intercedente tardatus eſt. At ille incenſus irâ propter moram intercedentis, ſceptrum tanta vi jecit in terram, ut totum condoretur: icta tellus ita hiavit, ut illac Plutonis currus ad inferos tranſierit. Cyanen vero, quæ currui obſtiterat, in liquorem ſui nominis vertit: cujus lacus contiguus Arethuſæ videtur.

PRima Ceres unco glebam dimovit aratro:
Prima dedit fruges, [2] alimentaque mitia terris;
[3] Prima dedit leges. Cereris ſumus omnia munus.
Illa canenda mihi eſt. Utinam modo dicere poſſem
Carmina digna Deæ! certe Dea carmine digna eſt.
[4] Vaſta giganteis ingeſta eſt inſula membris
[5] Trinacris; & magnis ſubjectum [6] molibus urget
Æetherias auſum ſperare Typhoëa ſedes.
Nititur ille quidem, pugnatque reſurgere ſæpe;
Dextra ſed [7] Auſonio manus eſt ſubjecta Peloro:
Læva, [8] Pachyne tibi: [9] Lilybæo crura premuntur;
Degravat [10] Ætna caput: ſub quâ reſupinus arenas
Ejectat, [11] flammamque fero vomit ore Typhoeus.

[1] A laudibus Cereris carmen ſuum Calliope auſpicatur. Ceres autem Saturni & Opis filia fuiſſe dicitur, quæ omnium prima agrorum cultum ac frumenta hominibus monſtravit, legeſque invenit, quibus homines civiliter vivere cœperunt. Hac re repetitione uſus eſt & alibi: Prima Ceres docuit turgeſcere ſemen in agris, Falce colorantas ſubſecuitque comas. Prima jugis tauros ſupponere colla coegit, Et veterem curvo dente revellit humum. Quæ de re rurſus Faſtor. lib. 4. v. 401. Prima Ceres homini ad meliora alimenta vocato, Mutavit glandes utiliore cibo. Illa jugo tauros collum præbere coegit: Tunc primum Soles eruta vidit humus. 2 Frumenta, ante cujus inventionem homines glandibus veſcebantur. 3 Prima enim Ceres leges tuliſſe dicitur: unde à Virg. 4. Æn. legifera vocatur. Anaphora. 4 Typhœo giganti, fulmine percuſſo, Jupiter Siciliam inſulam ſuperinjecit: ne quando reſurgens cœlo Deos pellere tentaret. 5 Sicilia, quæ ab aliis Trinacria ſæpe dicitur, quod tria ἄκρα, & promontoria habeat, Pelorum, Lilybæum, & Pachynum. 6 Montibus, ponderibus. 7 Italo, quippe qui ad Italiam vergat. Pelorus dictus eſt à Peloro, claſſis Hannibalis gubernatore, quem in effectum Hannibal cum crederet, ſe in inſidias adductum ibi ſepeliendum curavit. 8 Pachynus Siciliæ promontorium eſt in Græciam vergens. 9 Lilybæus quoque Siciliæ eſt promontorium Africam reſpiciens. 10 Mons eſt Siciliæ altiſſimus, cujus vertex fere ſemper flammas ejicit. 11 Hac de re ſic 4. Faſt. Alta jacet vaſti ſuper ora Typhoeus Ætna, Cujus anhelatis ignibus ardet *Jumus. Et 2. Ex Ponto*: Vidimus Ætnæâ cœlum ſplendeſcere flammâ, Suppoſitus monti quam vomit ore Gigas.

[1] Sæpe

moliri [1] luctatur pondera terræ ;
t magnos evolvere corpore montes.
tellus : & [4] Rex pavet ipſe ſilentum,
t ; latoque [6] ſolum retegatur hiatu,
: dies trepidantes terreat umbras.
ns cladem, tenebroſâ ſede tyrannus
rruque [7] atrorum vectus equorum
ſiculæ cautus [9] fundamina terræ.
xploratum lætis eſt loca nulla labare,
metus : [10] videt hunc [11] Erycina vagantem
ſuo reſidens : [14] natumq; amplexa volucrē ;
inuſq; meæ, mea, nate, potentia, dixit.
ſuperas omnes, cape tela, Cupido,
i [17] pectus celeres [18] molire ſagittas,
cis ceſſit fortuna noriſſima regni.
ipſumque Jovem, tu numina ponti
, ipſumq; regit q i numina ponti.
d ceſſant ? cur non matriſque, tuumque
? profers ? [21] agitur pars tertia mundi.
in cœlo quoque tanta potentia noſtro
ac mecum vires minuuntur amoris.
onne vides, jaculatricemque Dianam
ihi ? Cereris quoque [24] filia virgo,
, erit : num ſpes affectat eaſdem.
ſocio ſi qua eſt mea gratia regno
tam patruo. Dixit Venus. [26] Ille pharetram
arbitrio matris de mille ſagittis
ſuit : ſed quâ nec acutior ulla,
incerta eſt, [27] nec quæ magis audiat arcum :
que genu [29] curvavit flexile cornu :

1 Sæpè tentat montes exuere, quo tempore maximi fiunt terræ motus.
2 Demoliri, decutere.
3 Conatur.
4 Pluto. Manes ſilentes dicuntur, quòd mortuis nulla vox ſit.
5 Aperiatur.
6 Terra.
7 Nigrorum : apud inferos enim omnia ſunt nigra, utpotè apud quos perpetuæ ſunt tenebræ.
8 Circumibat.
9 Fundamenta.
10 Narraturus Poëta Cyanes Nymphæ transformationem in ſtagnum, priùs Proſerpinæ raptum deſcribit. Cùm enim Pluto, Deus inferorum, in Sicilia vagaretur ſagittâ à Cupidine, rogatu Veneris, perculſus, virā Proſerpinā, Ce-

exarſit, ut eam raptam ſtatim currui ſuo imponeret, atque ab ſi verò à Cyane Nymphâ retineretur, ipſe, adapertâ terrâ, ad inferpinā devectus eſt. Cyanes autem eodolore fuit affecta, ut paum fuerit commutata. 11 Venus : ab Eryce, Veneris ac Butæ fi- in Siciliâ regnaret, ac plurimùm corporis viribus polleret, hoſn exercitibus decertarent, provocabat. Is extructo matri Veneri de Ericina fuit appellata, cum Hercule congreſſus, ab eo fuit 2 Huic monti nomen eſt Eryx, ab Erice dicto. 13 Sibi dicato. tum, i. Cupidinem. 15 Eadem fermè oratione Venus apud Virg. finem filium alloquitur : Nate meæ vires. 16 Plutonis. 17 Aregura. 19 Quod in tres diviſum eſt partes. Quarum ſupreobtigit Jovi : media, i. terra, cum mari Neptuno : infima ac ul-, Plutoni. 20 Produci, amplificas. Sic Virg. 6. Æn. Super Indos Proferet imperium. 21 Tertia pars mundi in periculo mque abeſt, quin ea à nobis amittatur. 22 Non ſolùm inferos nore liberos eſſe, verùm ſuperorum quoque quidam nos ſpernunt, entiâ fruuntur. 23 A quibus potiſſimùm ſpernatur, exponit Vem ac Diana perpetuam voverant virginitatem. 24 Proſerpina, Cereris fuit filia. 25 Junge Proſerpinam Plutoni fratri Jovis, e pater. Ergò Pluto Proſerpinæ patruus. 26 Cupido. 27 Nec b arcu emittatur. Illæ enim ſagittæ arcum audire, & obtempe- quæ facilè ab arcu emittuntur : vel etiam quæ hoc, quòd arant, i. certò feriunt. 28 Geſtum exprimit eorum, qui arcus inflexit, ut intenderet.

Inque [1] cor [2] hamatâ percussit arundine [3] Ditem.
[4] Haud procul [5] Henæis lacus est a mœnibus altæ,
Nomine Pergus, aquæ. Non illo plura [6] Caystros
Carmina cygnorum labentibus audit in undis.
[7] Silva coronat aquas, cingens latus omne : suisque
Frondibus, ut velo, Phœbeos [8] submovet [9] ignes :
Frigora dant rami, Tyrios humus humida flores.
Perpetuum ver est. Quo dum Proserpina luco
Ludit, & aut Violas, aut candida Lilia carpit,
Dumque [10] puellari studio calathosque sinumque
Implet, & æquales certat superare legendo ;
[11] Pæne simul visa est, dilectaque raptaque Diti :
Usque adeò properatur amor. [12] Dea territa mœsto,
Et [13] matrem, & [14] comites, sed matrem sæpius, [15] ore
Clamat : &, ut summâ vestem laniârat ab [16] ora,
Collecti flores tunicis cecidêre remissis.
Tantaque simplicitas puerilibus adfuit annis :
[17] Hæc quoque virgineum movit [18] jactura dolorem.
Raptor [19] agit currus, & nomine quemque vocatos
Exhortatur equos. Quorum per colla jubasque
[20] Excutit [21] obscurâ tinctas ferrugine habenas.
Perque lacus altos, & olentia sulphure fertur
Stagna [22] Palicorum rupta [23] ferventia terrâ :
Et quâ [24] Bacchiadæ bimari gens orta [25] Corintho
Inter inæquales posuerunt [26] mœnia [27] portus.
[28] Est medium Cyanes, & [29] Pisææ Arethusæ,
Quod cöit angustis inclusum cornibus æquor.
Hic fuit, à cujus stagnum quoq; nomine dictum est,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima Nymphas ;
Gurgite quæ medio summâ tenus exstitit alvo,
Agnovitque [30] Deum : Nec longiùs ibitis, inquit,

[1] Pro corde. [2] Sagitta ferro armatâ & hamo, quæ è corpore difficulter extrahi potest. [3] Plutonem, qui à Græcis πλοῦτων, à Latinis Dis κατ' ἀντίφρασιν, quòd minimè sit dives, dicitur. Nam πλούτων & Deus est divitiarum, & pro ipsis quoque divitiis ponitur. Vel rectè Dis dicitur, quoniam è terra, cujus Deus Pluto ab aliis dicitur, divitiæ effodiuntur.

[4] Lacum nomine Pergum describit juxtà quem Proserpina cum æqualibus puellis flores colligens, à Plutone, illâc curru transeunte, rapta fuit.

[5] Henna urbs Siciliæ.

6 Ioniæ fluvius, cycnorum copiâ celebris. 7 Undique sylva lacum circumit. 8 Repellit, penetrare non sinit. 9 Solis fervores. 10 Cupiditate puellæ convenienti. 11 Climax. Sic 3. Fatior. Marsvidit hanc, visamque cupit, potiturque cupitâ. 12 Proserpina. 13 Cererem. 14 Leucippen, Phœno, Ianthen, Melobothrin, Tychen & Oëthoen. 15 Pleonasmus. 16 A supremo limbo. 17 Elegantissimè, ut ubique, Poëta noster hic exprimit τὸ παθητὸν puellæ simplicis, ut quæ collectos flosculos anxiè servare studet. 18 Hoc damnum, quia amiserat flores. 19 Agitat & concitat in cursum. 20 Concutit. 21 Ferrugineo colore, qui fuscus est ac ferro similis. 22 Palici Iovis & Thaleæ Nymphæ, à Vulcano genitæ, filii fuerunt. Dicti sunt autem Palici ἀπὸ τῦ πάλιν ἰέναι, i. ab iterum veniendo in vitam, cùm mortui jam essent. Nam cùm Thalea Nympha à Jove fuisset compressa, Junonis timore optavit, ut sibi terra dehisceret. Quod ubi factum est, maturi partûs tempus advenit : ex terra igitur aperta duo simul infantes exsilière, qui Palici sunt appellati. 23 Innuit Poëta ibi esse fontes calidarum aquarum. 24 Originem Bacchi, à Dionysi filiâ, ducentes. 25 Corinthus idcircò bimaris appellatur, quòd in Isthmo Peloponnesi ædificata ab altera parte Ægæum mare, ab altera Ionium spectet. Sic Horat. dixit Bimarisve Corinthi Mœnia. 26 Ædificârunt urbem Syracusas. 27 Alter enim portus major, alter minor esse dicitur. 28 Locum describit, ubi Cyane Nympha Plutonem inhibère voluit, ne Proserpinam asportaret. Cæterùm à Plutone contemta, præ dolore in fontem sui nominis fuit conversa. 29 Arethusa fons est Siciliæ juxta Syracusas urbem, quam *idcirco Pisæam vocat Poëta*, quòd creditur esse Alpheus, qui fluvius juxta Pisam *subterraneo meatu lapsus*, miscère se Arethusæ fonti dicitur. 30 Plutonem.

Non

Non potes invitæ Cereris gener eſſe. Roganda ; 415
Non rapienda fuit. Quod ſi [1] componere magnis
Parva mihi fas eſt ; & me dilexit [2] Anapis,
Exorata tamen, nec, ut hæc, exterrita nupſi.
Dixit : &, in partes diverſas brachia tendens,
Obſtitit. Haud ultrà tenuit [3] Saturnius iram : 420
Terribileſque hortatus eques, in gurgitis ima
Contortum valido ſceptrum regale lacerto
[4] Condidit. [5] Icta viam tellus in [6] Tartara fecit :
Et pronus currus medio [7] cratere recepit.
At Cyane, raptamque Deam, contemtaque fontis 425
Jura ſui mœrens, [8] inconſolabile vulnus
Mente gerit tacitâ ; lacrymiſque abſumitur [9] omnis :
Et, quarum fuerat magnum modò numen, in illas
Extenuatur aquas. Molliri membra videres :
Oſſa pati [10] flexus : ungues [11] poſuiſſe rigorem : 430
Primaque de tota tenuiſſima quæque liqueſcunt ;
Cærulei crines, digitique, & crura, pedeſque :
Nam brevis in gelidas membris [12] exilibus undas
Tranſitus eſt. Poſt hæc tergumque humeriq; latuſque
Pectoraque in tenues abeunt [13] evanida rivos. 435
Denique pro vivo vitiatas ſanguine venas
Lympha ſubit : [14] reſtatq; nihil, quod prendere poſſis.

1 Comparare, aſſimilare. ut Trift. Grandia ſi parvis aſſimilare licet.
2 Fluvius Siciliæ.
3 Pluto Saturni filius.
4 Jactantis viribus, ut totum ſceptrum occultaretur.
5 Nam ſceptro percuſſa fuit, ut facilè Plutonis currus illac ad inferos pertranſiret.
6 Ad inferos. Eſt enim Tartarus infimus inferrorum locus & obſcuriſſimus, dictus ἀπὸ τοῦ τὰ πάντα σκέπειν. i. ex eo quod omnia in eo perturbata & confuſa ſint.

7 In mediam voraginem. Nam crater non ſolùm vas dicitur : ſed ad ejus ſimilitudinem hiatus quoque terræ, unde flamma præſertim egreditur, crater appellatur. 8 Maximum dolorem, qui nullam conſolationem admittere poſſet. 9 Tota. 10 Fiunt flexilia. 11 Depoſuiſſe. 12 Tenuibus ac parvis. 13 Evaneſcentia, reſoluta. 14 Nihil duri de Cyanes corpore fuit relictum, quod quiſquam manibus prehendere poſſit.

Puer in ſtellionem. *Fab.* VII.

Ceres cùm orbem terrarum peragraſſet requirens filiam Proſerpinam, æſtu torrida ad caſam cujuſdam anûs nomine Miſmes, aut, ut alii volunt Metaniræ, devenit ; petitque ab ea ut ſibi aquam ad os colluendum porrigeret. Quæ cùm polentatam ei potionem dediſſet, & illa avidius biberet, puer quidam ejuſdem caſæ, nomine Stelles, eam procaciùs eſt proſetutus, aviditatem ejus in bibendo cum riſu increpans : cujus Dea audaciâ offenſa, in ejus malas partem potionis effudit, fecitque ut in ſtellionem converteretur, qui variis maculis potionem polentâ ſparſam oſtenderet.

INterea pavidæ nequicquam [1] filia [2] matri
Omnibus eſt terris, [3] omni quæſita profundo.

1 Proſerpina.
2 Cereri.
3 In omni mari.

Illam non [1] rutulis veniens [2] Aurora capillis
Ceſſantem vidit, non [3] Heſperus. [4] Illa duabus
Flammiferâ [5] pinus manibus ſuccendit ab [6] Ætnâ,
Perque [7] pruinoſas tullit irrequieta tenebras.
Rurſus, ubi alma dies [8] hebetârat ſidera, [9] natam
Solis ad occaſus Solis quærebat ab ortu
Feſſa labore ſitim [10] collegerat: [11] oraque nulli
Colluerant fontes: cum tectam [12] ſtramine vidit
Fortè [13] caſam, parvaſque fores pulſavit. At [14] indè
[15] Prodit [16] anus, [17] Divamque videt, lymphamq; roganti,
[18] Dulce dedit, toſtâ quod coxerat antè, [19] polentâ.
Dum bibit illa datum; [20] duri [21] puer oris, & audax
Conſtitit ante Deam; riſitque [22] avidamque vocavit:
Offenſa eſt: neq; adhuc [23] epotâ parte loquentem
Cum liquido miſtâ perfudit Diva polentâ.
[24] Combibit os maculas; &, qua modò brachia geſſit,
Crura gerit; cauda eſt mutatis addita membris:
Inque brevem formam, nè ſit vis magna nocendi,
Contrahitur: parvâque minor menſura lacertâ eſt.
Mirantem, flentemque & tangere monſtra parantem
Fugit anum; latebramque petit [25] aprumq; colori
Nomen habet, variis [26] ſtellatus corpora guttis.

1 Rubentibus. 2 Oriens. 3 Occidens orbis plaga. 4 Ceres. 5 Faces ex pinu arbore confectas. Pinus enim arbor eſt, ex quâ optimæ faces conficiuntur. Hoc loco non dicit Poëta, quot faces accenderit Ceres. In 4. verò Faſt. ait duas fuiſſe. Illic accendit minas pro lampade pinus: Hinc Cereris ſacris nunc quoque tæda datur. Metonym. materiæ. 6 Ab Ætnæ incendio & eratere. Undè & in ſacrificiis Cereris faces accenſas jactare ſolebant ad imitationem illius, filiam quærentis. 7 Noctem. 8 Lumen ſyderum retuderat & occultaverat. Nam adveniente die ſyderum fulgor non videtur. Metaphora. 9 Filiam Proſerpinam. 10 Contraxerat. 11 Nihil aquæ haberat. Proprie autem os colli dicitur, quando abluitur. 12 Paleâ, culmis frumentaceis. Stramen indè dictum eſt, quòd pecori ſubſternatur. 13 Domum ruſticam. 14 Ex illâ caſâ. 15 Proceſſit, egreditur. 16 Metanira. 17 Cererem. 18 Muſtum. 19 Sc. cum. Polenta eſt farina hordeacea, ſive hordeum madefactum, deinde ſiccatum, & toſtum. 20 Duri eſſe oris dicuntur, qui ſunt impudentes. 21 Puer. 22 Guloſam. 23 Ebibitâ. 24 Contrahit. 25 Stellio vocatur, quòd [illegible] ſtellis inſignitus eſſe videatur. Eſt autem parvum animal, quod (ut ait Plinius) [illegible] rore tantùm vivit. 26 Habens ſtellatum corpus, & guttis inſectum, quæ ſtellæ videntur.

Aſcalaphus in bubonem. *Fab.* VIII.

Cùm Aretuſa Nympha Siculæ fontis, qui humo preſſus ab Elide fluit, indicaviſſet Cereri à Dite raptam Proſerpinam; illa ab Jove impetravit, ſi fratris nuptiis contenta non eſſet, eâ lege ab inferis reduceret eam, ſi nihil ibi guſtâſſet. Quam ob cauſam cum judicium fieret, Aſcalaphus Acherontis filius ad judicium primus deſcendit, docuitque eam, mali Punici granum guſtâſſe: quamobrem in avem bubonem abominandi ominis converſus eſt. Jupiter autem ex æquo fratri ſuo Cererique tribuit, ut partem anni Proſerpina apud virum, partem autem apud matrem ageret.

Quas

QUas Dea per terras, & quas erraverit undis,
Longa referre mora eſt. [1] *Quærenti deſinit orbis.*
[2] Sicaniam repetit. Dumque omnia luſtrat eundo;
Venit & ad [3] Cyanen: ea, ni mutata fuiſſet,
Omnia narraſſet. Sed & os & lingua volenti
Dicere non aderant: [4] nec, quo loqueretur, habebat.
Signa tamen manifeſta dedit: notamque parenti
Illo ſorte loco delapſam gurgite ſacro
Perſephones [5] zonam ſummis oſtendit in undis.
Quam ſimul agnovit, tanquam tum denique raptam
Sciſſet, inornatos laniavit Diva capillos:
Et repetita ſuis percuſſit pectora palmis.
Nec ſcit adhuc ubi ſit: terras tamen [6] increpat omnes;
Ingrataſque vocat, nec frugum munere dignas.
[7] Trinacriam ante alias, in quas [8] veſtigia [9] damni
Repperit. Ergo illic [10] ſævâ vertentia glebas
Fregit aratra manu: [11] parilique irata colonos
Ruricolaſque boves leto dedit: [12] arvaque juſſit
Fallere depoſitum; vitiataque ſemina fecit.
Fertilitas terræ latum vulgata per orbem
[13] Caſſa jacet; primis [14] ſegetes moriuntur in herbis:
Et modo [15] Sol nimius, nimius modo corripit [16] imber.
[17] Sideraq; ventiq; nocent: avidæque volucres
[18] Semina jacta [19] legunt: [20] lolium, tribuliq; [21] fatigant
[22] Triticeas meſſes, & [23] inexpugnabile gramen.
Cum caput [24] Elëis [25] Alpheias extulit undis;
[26] Rorantesque comas à fronte [27] removit ad aures:
Atque ait: O toto quæſitæ virginis orbe,
Et frugum genitrix [28] immenſos ſiſte labores:

1 Nam cum Ceres totum terrarum orbem perluſtraſſet, ut quæreret filiam, rebus ei locis reſponsum quare in Sicilia eſt reverſa.
2 Revertitur in Siciliam, in Cyzano regione appellatam.
3 Cyane, nimpha Sicula, ſupra Fabvii.
4 Nec linguam, qua loqui poſſet habebat.
5 Cingulum Proſerpinæ. Quam etiam Latini Proſerpinam, Græci Perſephonem vocant. 6 Increpat, baſtat.
7 Siciliam quod tria ſacra, i. promontoria habeat, ut ſupra diximus.
8 Zonam nempe, 9 Amadis filiæ.
10 Robuſta & irata manu. Metonymice.

11 *Interfecit* ſimili ac pari morte. Alii legunt, nec male, pariterque. [Hæc autem lectio in antiquis libris vix eſt invenienda, certe ejus Heinſius non meminit. 12 Et arvis mandavit, ne ſibi femina credita redderent. Depoſitum dicitur id, quod alicujus fidei committitur, eâ conditione factum, ut id, nobis petentibus, iterum reſtituat. Deponi enim aliquando dicitur, quod ſervandum alicui datur. [Deponi quoque dicuntur præmia pro quibus Poetæ certant, ut Virgilius Ecloga III.] Eſt vero figurata & poetica locutio, fallere depoſitum, pro eo quod eſt, fallere homines, non reddendo ſemina credita atque depoſita. 13 Diſperſa marceſcit, ac nullo eſt in honore, nullumque fructum hominibus præbet. 14 Frumenta ſeminata. Elegantem autem ea omnia enumerat, quibus ſegetes corrumpuntur. 15 Nimia ficcitas & calore Solis proveniens. 16 Nimia humiditas. Nam imber in herba tantum ſegetibus eſt utilis, floribus autem frumento & hordeo nocet. 17 Sydera tunc nocere ſegetibus videntur, cum rubiginem contrahunt. Veſci autem tribus temporibus nocent frumento & hordeo, in flore, aut protinus cum defloruêre, vel matureſcere incipientibus. 18 Grana ſeminata. 19 Colligunt, & devorant. 20 Herbi eſt hordeo ſimilis, ſegetes corrumpens. 21 Laborioſiores efficiunt. 22 Tritici ſegetes. Meſſes autem proprie dicitur tempus metendi & colligendi frumenti: ſed pro ſegete interdum quoque accipitur, ut hoc loco. 23 Indomabile, quod nullâ ratione ita domari poteſt, ut non renaſcatur. 24 Aquis per ſubterraneas cavernas ab Elide urbe venientibus. 25 Arethuſa, quæ Alphei fluvii Elidis, filia eſſe videtur. Arethuſa quoque eadem cum Alpheo eſſe putatur: quæ enim apud Priſcum in Alpheum projiciuntur, eadem in Sicilia ab Arethuſa ejiciuntur. 26 Stillantes capillos. 27 Repulit. 28 Deſiſte immenſis laboribus, filiæ quærendæ. Siſtere autem eſt ſtare facere, reprimere: ut, Siſte gradum, ſiſte lachrymas. Aliquando ponitur pro ſui copiam facere, & ſe præſentem exhibere. Cic. Des operam, ut ſe ante Kalendas ſiſtas. Item, Siſtere aliquem judicio.

Neve tibi fidæ [1] violenta irascere terræ.
Terra nihil meruit ; [2] patuitque invita rapinæ.
[3] Nec fum pro patria supplex : hoc [4] hospita veni.
[5] Pisa mihi patria est : & ab Elide ducimus ortum.
Sicaniam peregrina colo : sed gratior omni
Hæc mihi terra solo est, hos nunc Arethusa Penates,
Hanc habeo sedem ; quam tu, mitissima, serva.
[6] Mota loco cur sim, tantique per æquoris undas.
Advehar [7] Ortygiam ; veniet narrantibus hora
[8] Tempestiva meis : cum tu curisq; [9] levata,
Et vultus melioris eris. Mihi pervia tellus
Præbet iter ; [10] subterque imas ablata cavernas
Hic [11] caput attollo : [12] desuetaque sidera cerno.
Ergo dum [13] Stygio sub terris gurgite labor,
Visa tua est oculis illic Proserpina nostris,
Illa quidem tristis, nec adhuc interrita vultu ;
Sed regina tamen, sed opaci maxima [14] mundi ;
Sed tamen inferni [15] pollens matrona [16] tyranni.
[17] Mater ad auditas stupuit, ceu saxea, voces :
Attonitæque diu similis fuit : utque dolore
[18] Pulsa gravi gravis est amentia ; currubus auras
Exit in æthereas. Ibi toto [19] nubila vultu
Ante Jovem passis stetit [20] invidiosa capillis.
[21] Proque meo veni supplex tibi, Juppiter, inquit,
Sanguine, proq; tuo. Si nulla est gratia matris ;
[22] Nata patrem moveat [23] neu sit tibi cura precamur
Vilior illius, quod nostro est edita partu.
En quæsita diu tandem mihi nata reperta est :
[24] Si reperire vocas, amittere, certius ; aut si
Scire ubi sit, reperire vocas. [25] Quod rapta feremus
Dummodo reddat eam : neq; enim prædone marito
Filia digna tua est ; si jam mea filia digna est.
Juppiter [26] excepit : Commune est pignus onusque
Nata mihi tecum : sed, si [27] modo nomina rebus
Addere vera placet, non hoc injuria factum,
Verum amor est : neq; erit nobis gener ille [28] pudori,

1 Irata.
2 Se aperuit, ut Pluto ni, ut cum rapta Proserpina ad uteros properanti, aditum præberet.
3 Nec tibi pro patriæ meæ excusatione supplico.
4 Hæc ideirco dixit, ne mentiri putetur.
5 Peregrina.
6 Sic 4 Trist. Sulmo mihi patria est, gelidis uberrimus undis. Ter. in Eun. Samia mihi mater fuit. Pisa Arcadiæ oppidum est, juxta quod Alpheus fluvius labitur; unde Pisæus derivatur. 6 Arethusa venatrix fuit Nympha, Dianæ comes, quæ cum forte se in Alpheo fluvio lavaret, ita Alpheum in sui amorem pellexit, ut ipsam retinere conatus sit : sed cum in Siciliam usque fugientem Alpheus secutus esset, implorato Dianæ auxilio, in fontem sui nominis finxitur esse mutata. 7 Est hæc Ortygia insula juxta Syracusas in Sicilia, juncta continenti. 8 Tempus commodum. 9 Liberata. 10 Per subterraneas vias abducta. 11 Exeo. 12 Non visa mihi sub terris labenti, cum fui sub terra. 13 Ita profundo, ut ipsum Tartarum subirem. Styx est inferorum palus. 14 Inferni, subterranei. 15 Potens uxor. 16 Plutonis. 17 Ceres. 18 Percussa, asserta magno dolore. 19 Tristis. 20 Invidiam motura, & Jovi & Plutoni fratribus. 21 Exstant 4. Fast. carmina, quæ hunc locum illustrant plurimum : Questa diu secum, usque, ad cortice poma tegunt. 22 Proserpina enim Jovis ex Cerere filia fuit. Conatur autem Ceres Jovi persuadere, ne patiatur filiam à Plutone detineri. 23 Neque illius minorem curam habeas, quod ego illam peperi. 24 Q. d. hoc esse potius amittere, quam reperire. 25 Quod sit rapta, æquo animo tolerabimus, dummodo Pluto eam nobis reddat. 26 Respondit. 27 Si nomina vera imponere volumus rebus & his factis, non injuriam hoc, sed amorem esse cognoscemus. 28 Dedecori. Pudor enim est timor justæ vituperationis.

Tu

Tu modò [1]Diva velis. Ut [2] deſint cætera; Quantum eſt
Eſſe Jovis fratrem! Quid quòd nec cætera deſunt,
Nec [3] cedit niſi ſorte mihi? Sed tanta cupido
Si tibi [4] diſcidii; repetat Proſerpina [5] cœlum:
Lege tamen certâ; ſi [6] nullos contigit illic
Ore cibos. Nam ſic [7] Parcarum fœdere cautum eſt.
[8] Dixerat. At Cereri [9] certum eſt [10] educere natam
Non ità fata ſinunt. Quoniam jejunia virgo
[11] Solverat: &, cultis dum [12] ſimplex errat in hortis,
Puniceum [13] curvâ decerpſerat arbore pomum:
Sumptaque pallenti ſeptem de cortice grana
[14] Preſſerat ore ſuo. Soluſque ex omnibus illud
Viderat [15] Aſcalaphus: quem quondam dicitur Orphne,
Inter [16] Avernales haud ignotiſſima Nymphas,
Ex Acheronte ſuo [17] furvis peperiſſe ſub antris.
Vidit: & [18] indicio reditum crudelis ademit.
Ingemuit regina [19] Erebi; teſtemque [20] profanam
Fecit [21] avem: ſparſumque caput [22] Phlegethontide lymphâ
In roſtrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
Ille [23] ſibi ablatus fulvis [24] amicitur ab alis;
[25] Inque caput creſcit; [26] longoſq; reflectitur ungues
Vixque movet natas per inertia brachia pennas:
[27] Fœdaq; fit volucris, [28] venturi nuncia luctûs,
[29] Ignavus bubo, dirum mortalibus omen.

1 Illum nobis eſſe generum.
2 Ut deſint omnia alia Plutoni deeſſe.
3 Nec Pluto potentia aliquâ quam ſuperatur, præterquam a me ipſo, qui multâ partem meliorem, quam ille, ſortitus ſum. Nam mihi cælum, illi inferorum imperium in mundi diviſione obtigit.
4 Separationem conjugum vocat Poeta Diſcidium. Gloſſæ veteres. Diſcidium διάλυσις γάμου, ita Catullus in Coma Berenices, Et fratris cari flebile diſcidium.
5 Aërem.

6 Si nihil apud inferos comedit. Qui enim ibi aliquid guſtaſſet, ei illinc reditus non datur. 7 Nam ſic eſt in fatis. Virg. Æneid. 1. Sic volvere Parcas. Parcæ, tres ſorores, Clotho, Lacheſis, & Atropos, Nochis & Erebi filiæ ſunt, nendo diſponentes fatum, quod ipſum Jovem ſuperat. 8 Jupiter. 9 Decretum eſt. 10 Ab inferis reducere, revocare. 11 Comederat aliquid. 12 Rerum imperita. 13 Depreſſâ pomorum multitudine. 14 Comederat. 15 Acherontis ex Orphne Nymphâ filius fuit, qui cum teſtatus eſſet Proſerpinam Plutonis hortis ſeptem grana mali punici comediſſe, ab ipſa irata in bubonem, peſtami ominis avem, fuit commutatus. 16 Infernales. 17 Nigris ſpeluncis. 18 Et Aſcalaphus delatione ſuâ facultatem redeundi Proſerpinæ eripuit, nec illum ad ſuperos redire permiſit. 19 Proſerpina inferorum regina. Eſt enim Erebus inferni pars. 20 Execrandam. 21 Bubonem. 22 Phlegethontis aquâ. Eſt enim Phlegethon unus ex inferorum fluviis ἀπὸ τῦ φλεγέθειν, i. ab ardendo, cognominatus. 22 Suâ figurâ ac forma ſpoliatus. 23 Veſtitur, cooperitur. 25 Et caput ejus quàm reliqua membra grandius efficitur. 26 Et longi ungues reflectuntur, i. reflexi ſunt. 27 Turpis aſpectu. 28 Ex opinione veterum. Sic Lib. VI. verſ. 432. Tedioque protanus incubuit bubo, &c. 29 Vilis ac imbellis.

Sirenes. *Fab.* IX.

Sirenes Acheloi, & Melpomenes Muſæ, aut, ut alii volunt, Calliopes filiæ, Proſerpinæ comites fidiſſimæ, cum Proſerpinam raptam requirerent, neque eam ullo modo poſſent invenire, à Diis impetraverunt, ut verſæ in volucres, non tantùm in terra, ſed etiam in mari requiſitam conſequi poſſent. Manſit tamen illis vox humana faciesque virginea,

virgineæ. Noviſſimè devenerunt ad petram maris quæ imminebat proximæ pelago. Harum ita fatur fuit, quamdiu earum vox obaudita non eſſet mor talibus, manerent incolumes. Fortè Ulyſſes monit Circes obturatis auribus prætervectus eſt, tùm p præcipitaverunt.

1 Aſcalaphus in bubonem mutatus.
2 Linguæ garrulitate, loquacitate. 3 Sirenes filiæ Acheloi & Terpſichores. Achelous verò Calydoniæ fluvius eſt, Oceani & Tethyos filius. Hic pro Deianirâ cum Hercule acriter pugnans, tandem fuit

1 HIC tamen indicio pœnam 2 linguâq; videri
Commeruiſſe poteſt. Vobis, 3 Acheloides, und
Pluma pedeſq; avium, cum 4 virginis ora geratis;
An quia, cùm legeret vernos Proſerpina flores,
In comitum numero miſtæ, Sirenes, eratis? 55
Quam poſtquam toto fruſtrà quæſiſtis in orbe;
5 Protinus ut veſtram ſentirent æquora curam,
Poſſe ſuper fluctus 6 alarum inſiſtere remis
Optâſtis: 7 facileſque Deos habuiſtis, & artus
Vidiſtis veſtros ſubitis flaveſcere pennis. 56
8 Nè tamen ille 9 canor 10 mulcendas natus ad aures,
11 Tantaque dos oris linguæ deperderet uſum,
Virginei vultus, & vox humana remanſit.

ſuperatus. 4 Cùm faciem virginis habeatis. 5 Ut diligenter in mari quoq poſſetis inquirere Proſerpinam. 6 Remigio & agitatione alarum. 7 Benigne utpote qui vobis ea, quæ optâſtis, conceſſerunt. 8 Cauſam exponit, cur to in aves non fuerint commutatæ Sirenes, ſed virgineos vultus retinuerint. 9 F cultus canendi ingenita & à natura data. 10 Delectandas. 11 Si enim to in aves fuiſſent mutatæ, tùm ſuaviter canere nunquam potuiſſent.

Arethuſa in fontem. *Fab.* X.

Jupiter diviſit annum, ut Proſerpina partim ap virum, partim apud matrem moraretur. Cer pacata ſe recipiens, ab Arethuſa exegit ut fi originem ſuam exponeret. Tum Arethuſa: Achai dum Nympharum formoſiſſimam me dixere, & Alpheus amnis mei amore incenſus, ſumtâ viri fo mâ perſecutus eſt. Cujus impetum cùm effugi cuperem, invocavi Dianam, cujus comes ſtudioſ æmula fueram, ut laboranti mihi ferret auxiliu quæ me nube texit, ne in cupientis conſpectu venirem: mutorque in fontem: cujus aquas vidit Alpheus, cognovit, ſumſitque propriam a nis formam, ut ſe mihi miſceret. At Dian ruptâ tellure, me per obſcurum iter in inſulam O tygiam Siciliæ adjacentem admiſit. Cæterum A pheus, per ſubterraneas cavernas me hùc uſque p ſequi non deſtitit.

[1] AT medius fratriſque ſui mœſtæque ſororis
Juppiter, ex [2] æquo volventem dividit annum
Nunc dea [3] regnorum numen commune duorum,
[4] Cum matre eſt totidem, totidem cum conjuge menſes
[5] Vertitur exemplo [6] faciès & mentis, & oris :
Nam, modo quæ poterat Diti quoque mœſta videri,
Læta [7] Deæ frons eſt : ut Sol qui tectus aquoſis
Nubibus ante fuit, [8] victis ubi nubibus exit.
[9] Exigit alma Ceres, natâ [10] ſecura repertâ,
Quæ tibi cauſſa viæ · cur ſis, Arethuſa, [11] lacer fons.
Conticuere undæ : quarum Dea ſuſtulit alto
Fonte caput : virideſque manu ſiccata capillos
Fluminis Elèi veteres narravit amores.
Pars ego Nympharum, quæ ſunt in [12] Achaide, dixit,
Una fui : nec me ſtudioſius altera [13] ſaltus
[14] Legit, nec [15] poſuit ſtudioſius altera caſſes.
[16] Sed quamvis formæ nunquam mihi fama petita eſt,
Quamvis fortis eram ; [17] formoſæ nomen habebam :
Nec mea me facies, nimium laudata [18] juvabat.
[19] Quâque aliæ gaudere ſolent, ego ruſtica dote.
Corporis erubui ; crimenque placere putavi.
Laſſa revertebar ; memini ; [20] Stymphalide ſylvâ.
Æstus erat : magnumq; labor geminaverat æſtum.
Iovenio ſine [21] vortice aquas, ſine murmure euntes,
[22] Perſpicuas imo, per quas [23] numerabil's alta
Calculus omnis erat ; quas tu vix [24] ire putares.
Cana ſalicta dabant, nutritaque populus undâ,
Sponte ſuâ natas ripis declivibus umbras.
Acceſſi ; primumque pedis veſtigia tinxi :
[25] Poplite deinde tenus. Neq; eo contenta, recingor :
Molliaque impono ſalici velamina curvæ,
Nudaq; mergor aquis. Quas dum ferioq; trahoq; ſæpe
[26] Mille modis [27] labens, [28] excuſſaq; brachia jacto ;
Neſcio quod medio ſenſi ſub gurgite murmur :.

1 Iupiter tribuit medium, inter Plutonem fratrem, & Cererem ſororem, ne eorum alteri diſplicaret, ex æquo annum divilit, ut ſex quidem menſes Proſerpina cum matre, totidem que cum marito foret.
2 In duas æquales partes diſtribuit.
3 Et inferi & ſuperi. Quamdiu enim eſt cum matre Proſerpina, apud ſuperos ; quamdiu cum Plutone, apud inferos, regnare, dicitur. Hoc ideo fingitur, quod Luna, quæ eadem eſt cum Proſerpina, tanto tempore in cœlo lucere, quanto ſubterra videtur latere.
4 De hoc ſe. 4. Faſt. Erat factura fuit, nullus niſi Jupiter eſſet, bis tribus ut cœlo menſibus illa foret.
5 Convertitur,

mutatur, i. e. eſt vultu meliore, ut ſupra verſ. 500. ad quem redi. 6 Figura. 7 Proſerpinæ. 8 Ex diſſolutis nebulis atque depulſis. Tunc enim nubes à Sole vinci dicuntur, cum reſolvuntur atque expelluntur. 9 Expoſuit. 10 Sine cura, & læta. 11 Omnes fontes Nymphis ſacri eſſe dicuntur. 12 Achaia. 13 Sylvas, in quibus feræ ſaliunt. 14 Elegit aptas ad venandum ſylvas. aut luſtravit. 15 Tetendit retia : per quæ ſignificat ſe venatricem fuiſſe. 16 Quamvis ego nunquam famam vel gloriam ex forma mea quærerem, & quamvis eſſem fortis. 17 Sed tamen. 18 Delectabat. 19 Pulchritudinis, qui alias Nymphæ gaudere ſolent, me pudebat, ac alicui placere crimen ac flagitium eſſe putabam. 20 Redibam è ſylva juxta Stymphalum, qui Arcadiæ in Peloponneſo campus eſt, & urbs, [Callimachi interpres Græcus Stymphalidas boves, à Stymphis regione Epiri deducit. Στυμφαλίδες Ἠπειρωτικαί. Στύμφις γὰρ χωρίον τῆς Ἠπείρου, Stephanus autem Arcadiæ urbem Stymphalum nominat. Στύμφαλος πόλις Ἀρκαδίας καὶ πεδίον ὁμώνυμον καὶ πηγή.] 21 Aquarum vertigine. 22 Claras uſque ad imum. 23 Poterat numerari propter aquæ perſpicuitatem. 24 Fluere, 25 Uſque ad genu. Synecdoche partis. 26 Variis modis. Numerus finitus pro infinito. 27 Natans. 28 Concuſſi, jactata.

Terrisque

Territaque inſiſto propioris margine ripæ.
Quò properas, Arethuſa? ſuis [1] Alpheus ab undis,
[2] Quò properas? iterum [3] rauco mihi dixerat ore.
Sicut eram fugio ſine veſtibus; [4] altera veſtes
Ripa meas habuit. Tantò magis inſtat, & ardet;
Et quia nuda fui, ſum viſa [5] paratior illi.
Sic ego currebam; ſic me ferus ille [6] premebat,
Ut [7] fugere accipitrem pennâ trepidante columbæ,
Ut ſolet accipiter trepidas agitare columbas.
Uſque [8] ſub [8] Orchomenon, Pſophidaq; [9] Cyllenenque
[10] Mænalioſq; ſinus, gelidumq; [11] Erimanthon & [12] Elin
Currere fuſtinui. Nec me velocior ille.
Sed tolerare diu curſus ego viribus impar
Non poteram: longi patiens erat ille laboris.
Per tamen & campos, per opertos arbore montes,
Saxa quoque & rupes, & quà via nulla, cucurri.
[13] Sol erat à tergo: vidi præcedere longam
Ante pedes umbram; [14] niſi ſi timor illa [15] videbat.
Sed certe ſonituque pedum terrebat; & ingens
Crinales vittas afflabat anhelitus oris.
[16] Feſſa labore fugæ, Fer opem, [17] deprendimur, in-
[18] Armigeræ, Dictynna, tuæ: cui ſæpe dediſti
[19] Ferre tuos arcus, incluſaque tela pharetrâ.
Mota [20] Dea eſt; ſpiſſiſque ferens è nubibus unam
Me [21] ſuper injecit. [22] Luſtrat caligine tectam
Amnis; & [23] ignarus circum cava nubila quærit.
Biſque locum, quo me Dea texerat, inſcius ambit:
Et bis, [24] Io Arethuſa, Io Arethuſa, vocavit.
Quid mihi tunc animi miſeræ fuit? Anne quod agnæ eſt
Si qua lupos audit circum ſtabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre [25] latens hoſtilia cernit
Ora canum, nulloſque audet dare corpore motus?
Non tamen [26] abſtedit: neque enim veſtigia cernit
Longius ulla pedum. [27] Servat nubemq; locumq; [630
Occupat obſeſſos [28] ſudor mihi frigidus artus;
Cæruleæque cadunt toto de corpore guttæ.
Quaque pedem movi, manat lacus: eque capillis
Ros cadit. & citius, quam nunc tibi, fata renarro,
In [29] laticem mutor. Sed enim cognoſcit amatas

1 Fluvius eſt Elidis.
2 Anaphora.
3 Rauca vocem æquale murmur ſolet eſſe fluentium aquarum.
4 Cauſa eſt, cur ſine veſtibus fugeret: in altera enim ripa fuerant relictæ.
5 Promtior ad vim patiendam.
6 Urgebat.
7 Sc. ſolent. His autem ſimilitudinibus & Arethuſæ fugientis, & Alphei perſequentis celeritas declaratur.
8 Arcadiæ urbes, non procul à Mantinea.
9 Arcadiæ mons, in quo natus Mercurius, inde dictus Cyllenius.
10 Mænalus eſt Arcadiæ mons, Pani ſacer.
11 Eſt & hic Arcadiæ mons, & ſylva. Item fluvius in Alpheum defluens.
12 Oppidum Arcadiæ.
13 Sol poſt tergum erat, ideo ante me umbras iaciebat.
14 Niſi perterrita mihi eam umbram videre videbar.
15 Videre faciebat: timore enim oculi ſæpe decipiuntur. 16 Defatigata fugiendi labore. 17 Comprehendimur. Deprehendi enim proprie dicuntur, qui mali aliquid committentes inveniuntur. 18 Quæ tibi arma ſubminiſtrat, gerit. [Diana Dictynna à Dictæo vel Dicte monte Cretico. Nomen autem ſun pſit à Britomarti una Nympharum, quæ Minos fugiens, de monte Dicte ſeipſam in mare præcipitavit. Hiſt. narrat Callimachus Hymno in Dianam.] 19 Ferendos. 20 Diana. 21 Anaſtrophe. 22 Circumit: me nube coopertam Alpheus circumit. 23 Neſcius ubi eſſem. 24 Anaphora. 25 Occultus in ſpinis. 26 Alpheus. 27 Cuſtodit, obſervat. 28 Sudor, qui ex nimio labore provenit, calidus eſſe ſolet; qui vero ex nimio timore, frigidus. 29 Aquas.

Amnis aquas, [5] poſitoq; viri, quod ſumſerat, ore,
Vertitur in proprias, ut ſe mihi miſceat, undas,
[2] Delia rumpit humum. [3] Cæcis ego merſa cavernis
Advehor Ortygiam: quæ me cognomine [4] Divæ
Grata mihi ſuperas eduxit prima ſub auras.

1 Depoſitâ figurâ ac terrenâ virtute.
2 Diana, quæ una cum Apolline in inſula Delo nata eſt.
3 Occultis terræ foraminibus. 5 Dianæ. Nam & Delia & Ortygia, ab eadem inſula, Diana cognominatur. [Ortygia autem hæc inſula dicitur à multitudine coturnicum ὄρτυξ Græcis coturnix.]

Lyncus in lyncem. *Fab.* XI.

Triptolemo Ceres currum draconibus junctum dedit, quo per terras vectus agriculturam frugumque uſum mortales doceret. Per Europam Aſiamque vectus, noviſſimè delatus in Scythiam, à Lynco rege ſuſceptus eſt hoſpitio; cui cum expoſuiſſet adventûs ſui cauſam, invidia tanti bonoris inſtinctus, dormientem ut interficeret aggreſſus eſt. Dea ſui nuncii memor quem divini honoris dignum habuerat, eum conſervavit, Lyncum regem in lyncem feram, ne Triptolemum occideret, convertens.

[1] HAC Arethuſa tenus, Geminos [2] Dea fertilis angues
Curribus admovit; fræniſque coercuit ora:
Et medium cœli terræque per aëra vecta eſt:
Atq; levem currum Tritonida miſit in [3] arcem
[4] Triptolemo; partimque [5] rudi data ſemina juſſit
Spargere humo, partim poſt tempora longa [6] recultæ.
Jam ſuper Europen ſublimis, & [7] Aſida terras
Vectus erat [8] juvenis; [9] Scythicas advertitur oras.
Rex ibi Lyncus erat. Regis ſubit ille penates.
[10] Quâ veniat, cauſſamque viæ, nomenque rogatus,
Et patriam. Patria eſt claræ mihi, dixit, Athenæ;
Triptolemus nomen: Veni nec puppe per undas,
Nec pede per terras: patuit mihi [11] pervius æther.
[12] Dona fero Cereris; latos quæ ſparſa per agros
Frugiferas meſſes, alimentaque mitia reddant.
Barbarus invidit, tantique ut muneris auctor
Ipſe ſit; hoſpitio recipit: ſomnoque gravatum
Aggreditur [13] ferro. Conantem [14] figere pectus
[15] Lynca Ceres fecit: rurſuſque per aëra miſit
[16] Mopſopium juvenem ſacros agitare [17] jugales.

1 Hactenus Arethuſa fuit locuta.
2 Ceres fertilitatis Dea. Vide ſupra v. 342. Prima dedit fruges, alimentaque mitia terris.
3 Athenas, à Pallade Tritoniâ nominatus, cui hæc urbs ſacra. [Ita Maro; Eclogâ 11 Pallas quas condidit arces Ipſa colat.]
4 Triptolemus à Cerere ſeren di artem edoctus, accepit ab ea currum quem alati dracones trahebant, quo vectus mox pe

maria, ac terras, mortalibus novæ hujus agriculturæ rationem impertivit. Incultæ terræ. 6 Aratæ, vel novali agro, qui altero demum anno, aut etiam tertio recolitur. 7 Aſiam: Græco vocabulo. 8 Triptolemus. 9 Ad Septentrionem, Scythæ enim populi ſunt ad Septentrionem. 10 Per quæ loca & quo modo. 11 Penetrabilis aer. 12 Frumentum. 13 Enſe. 14 Transfigere. 15 Accuſativus eſt Græcus. Lynx autem fera eſt maculoſa, Baccho dicata. 16 Triptolemum Athenienſem. Mopſopus, vel Mopſus olim regnavit Athenis. 17 Dracones eidem jugo ſubjectos.

Pierides

Pierides in Picas. *Fab.* XII.

Cum Calliope huc uſque varias transformationes cecinisſet, Nymphæ, quæ certamina dirimerent, Muſas viciſſe judicarunt. Pierides verò victæ, Muſisque protervè manus intentantes, in picas mutatæ ſunt.

[1] Pierûs filiæ, Nympharum ſententia; à Calliope, Muſarum præſtantiſſima, ſuperatæ, cœperunt & Nymphas & Muſas ipſas convitiis inſectari: quam rem quidem ægre ferentes Muſæ, eas in picas converterunt, quæ ingenitam retinuiſſe videntur loquacitatem. [Doctos in dictos mutavit Heinſius elegantèr, putidum enim eſſet Muſam inducere ſororiis laudibus indulgentem.]

[1] Finierat dictos è nobis [2] maxima cantus:
At [3] Nymphæ viciſſe [4] Deas Helicona colentes
[5] Concordi dixêre ſono. Convicia [6] victæ
Cum jacerent. Quoniam, [7] dixit, certamine vobis
Supplicium meruiſſe parum eſt, [8] maledictaq; culpæ
Additis, [9] & non eſt patientia libera nobis;
[10] Ibimus in pœnas, &, quâ vocat ira, ſequemur.
Rident Emathides [12] ſpernuntque minacia verba;
Conatæque loqui, & magno clamore protervas
[13] Intentare manus, pennas exire per ungues
Aſpexêre ſuos, operiri brachia plumis:
Alteraque alterius rigido concreſcere roſtro
Ora vident, volucreſque novas [14] accedere ſilvis.
[15] Dumq; volunt plangi; per brachia mota levatæ,
Aere pendebant, nemorum [16] convicia, picæ.
Nunc quoq; in alitibus [17] facundia priſca remanſit,
Raucaque garrulitas, [19] ſtudiumq; immane loquendi.

2 Calliope cui uni ſummam certaminis dederamus, ut Muſa, quæ hic loquitur, dixit ſupra verſ. 338. 3 Naiades, quæ certamina dirimerent, ut narratur ſupra verſ. 314. 4 Muſas Heliconem habitantes. 5 Unâ omnium ſententiâ. 6 Pierûs filiæ. 7 Calliope. 8 Convitia, contumelias. 9 Quoniam has contumelias pati non poſſumus. 10 Vos pœnis ac ſuppliciis afficiemus. 11 [Theſſaliæ, Emathia Theſſalia, Vide ſupra ad verſ. 313.] 12 Contemnunt. 13 In nos frequenter intendere, quod minantes facere ſolent. 14 Adjici, adjungi. 15 Et dum miſerationem ſortis ſuæ induere volunt in aere levatæ pendere cœperunt. 16 [Opprobria, retrimenta.] 17 Loquacitas priſtina. 18 Maxima cupiditas garriendi.

P. Ovidii Naſonis

METAMORPHOSEΩN

LIBER VI.

Certamen Palladis & Arachnes. *Fab.* I.

Arachne Lydia Idmonis filia, cujus mater Hypæpis urbe parvâ genita, ſtudio lanificii famam quæſierat, cùm maternâ induſtriâ cunctas præceſſiſſet in opere faciendo, gloriabunda inſolentius quàm mortalem decuit, elocuta eſt. Nam Minervam à qua edocta fuerat, ad certamen provocavit. Quæ in anum verſa, in hoc ad eam venit, ut audaciæ impetum compeſceret. Quam cùm in certaminis propoſito vidiſſet permanentem, reverſa in ſuam ſpeciem, opere propoſito in certamen deſcendit, & ſingula, quæ ſequuntur, inſeruerunt telæ; prior Minerva, debinc Arachne.

1 PRæverat dictis [2] Tritonia talibus aurem:
Carminaq. Aönidum, juſtamq. [3] probaverat iram.
[4] Tum ſecum, [5] *Laudare parum eſt; laudemur & ipſæ:*
Numina nec ſperni ſine pœnâ noſtra ſinamus.
Mæoniæque animum fatis intendit [6] Arachnes: 5

1 Certamina Muſarum cum Pierûs filiabus eum Pallas audiviſſet, fortè ei in mentem venit, quâ pœnâ & ipſa Arachnen, Lydam puellam, quæ ſe Pallade ipſâ lanificii peritiorem eſſe contendebat, afficerit. 2 A Tritone fluvio Bœotiæ, ubi primùm in virginali habitu apparuit. (Tritonus autem oppidulum Macedoniæ teſte Stephano.) 3 Laudaverat. 4 Sc. dixit, aut locuta eſt. 5 Non ſatis eſt alias laudare, niſi & nos laudemur. 6 Arachne Mæonia, vel Lyda fuit puella, Idmonis filia, lanificii peritiſſima, quæ cùm ſe Palladi anteferret, eamque in certamen provocare auſa eſſet, ab ipſâ quidem, in anum converſâ, admonetur, ut ab incepto deſiſtat, ac temeritatis ſuæ veniam à Dea ſuppliciter petat. Cæterùm Arachne eâ admonitione inſolentior facta, nullo pacto Minervæ cedere animum induxit. Quarè Dea indignata, depoſitâ vetulæ formâ, & in certamen deſcendit, & Arachnen ſuperatam in araneam commutavit: quæ priſtinæ artis non immemor, tenuiſſimas telas nunquam contexere deſiſtit. Hoc verò in deſcribendo certamine Poëta nullas exponit transformationes. Nam utraque telam quam conficit, variis imaginibus diſtinguit: prior Minerva, dehinc Arachne.

Quam

Quam ſibi [1] lanificæ non cedere laudibus artis
Audierat. Non illa [2] loco, nec origine gentis
Clara, ſed arte, fuit. Pater huic [3] Colophonius Idmon,
[4] Phocaïco bibulas tingebat murice lanas.
Occiderat mater: ſed hæc de plebe, ſuoque
[5] Æqua viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes
[6] Quæſierat ſtudio nomen memorabile; quamvis
Orta domo parvâ, parvis habitabat Hypæpis.
Hujus ut aſpicerent opus admirabile, ſæpe
Deſeruere ſui Nymphæ vineta [7] Tymoli:
Deſeruere ſuas Nymphæ [8] Pactolides undas,
Nec factas ſolùm veſtes ſpectare juvabat;
Tum quoque, cum fierent, *Tantus decor affuit arti.*
Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes:
Seu digitis ſubigebat opus; repetitaque [9] longo
Vellera [10] mollibat nebulas æquantia tractu;
Sive levi teretem [11] verſabat pollice fuſum;
Seu pingebat acu; [12] ſcires a Pallade doctam.
Quod tamen ipſa negat: [13] tantâq; [14] offenſa magiſtrâ,
Certet, ait, mecum; [15] nihil eſt quod victa recuſem.
[16] Pallas anum ſimulat: [17] falſoſq; in tempora canos
Addit, & infirmos baculo quoque ſuſtinet [18] artus.
Tum ſic orſa loqui: *Non omnia [19] grandior ætas,*
Quæ fugiamus, habet. Seris venit uſus ab annis.
Conſilium ne ſperne meum. Tibi fama petatur
Inter mortales [20] faciendæ maxima lanæ.
[21] Cede Deæ; veniamque tuis temeraria dictis
Supplice voce roga. Veniam dabit illa roganti.
Aſpicit hanc [22] torvis, inceptaque fila relinquit,
Vixque manum [23] retinens, [24] confeſſaq; vultibus iram,
Talibus [25] obſcuram reſecuta eſt Pallada dictis:
[26] Mentis inops longâque venis [27] confecta ſenectâ:
Et [28] nimiùm vixiſſe diù nocet. Audiat iſtas,
Si qua tibi nurus eſt ſi qua eſt tibi filia, voces.
Conſilii ſatis eſt in me mihi: nève monendo
Profeciſſe putes: eadem ſententia nobis.
Cur non ipſa venit; cur hæc certamina vitat;
Tum Dea, Venit, ait; formamq; removit anilem;
[29] Palladaq; exhibuit. Venerantur numina Nymphæ,

1 Lanificii. 2 Sic Cic. Loco nobili & celebri. Sall. Natus haud obſcuro loco. Locus enim ſæpe accipitur pro natalibus, vel genere. Locus propriè dicitur, ſpatium corpus ambiens. 2 Colophon Lydiæ urbs eſt. Apollinis oraculo clara. 4 Phocaïcâ purpurâ. Eſt enim murex piſcis, ex cujus ſanguine purpureus conficitur color. [Sic Perſius, Vitiato murice vellus.] 5 Par, æqualis. 6 Lanificii induſtriâ & diligentiâ comparaverat. 7 Tmoli montis Lydiæ, vitibus conſiti. 8 Pactoli, Lydiæ fluvii, arenis aureis clariſſimi, filiæ. 9 Longâ productione. Lanæ enim illæ ſic protrahebantur, ut nebulæ videri poſſent. 10 Mollia reddebat. 11 Volvebat, i. filabat. Aut ducunt lanas, aut ſtamina pollice verſant.

Lib. 4. verſ. 34. 12 Scire poſſe. 13 Quanta eſt Pallas. 14 Non agnoſcens Palladem magiſtram. 15 Nulla eſt pœna, quam ego victa recuſare velim. 16 Ab haſtæ quaſſatione dicta, i. ut quidam volunt, vibratione, quòd ſit bellicoſa: πάλλειν enim apud Græcos ſignificat quatere. 17 Simulatos. 18 Membra, quæ infirma eſſe fingebat. 19 Senectus. 20 (A facienda lana lanificium Heinſ.) 21 Ne contendas cum Dea Pallade. 22 Adde oculis. 23 A verberanda Dea. 24 Et præ ſe ferens ac oſtendens indignationem vultûs mutationibus. 25 Diſſimulantem ſe, & alieno ſchemate latentem: reſecuta autem pro profecuta eſt ac reſpondit. 26 Stolida ac demens. 27 Exhauſta, evacuata omnibus & animi & corporis viribus. 28 Significat eam delirare. 29 Et oſtendit ſe Palladem eſſe.

donideſq; nurus. Sola eſt non territa [2] virgo. 45
men erubuit; ſubituſque [3] invita notavit
abor: rurſuſque [4] evanuit. Ut ſolet aer
reus fieri, cum primùm [5] Aurora movetur;
eve poſt tempus [6] candeſcere ſolis ab ictu.
tat *in incepto*, [8] ſtolidæq; cupidine [9] palmæ 50
ſua fata ruit. Neque enim Jove [11] nata recuſat:
ionet ulterius: nec jam certamina differt.
mora: conſtituunt diverſis partibus ambæ,
gracili gemmas [13] intendunt ſtamine telas.
la jugo vincta eſt; ſtamen ſecernit arundo: 55
tur medium [15] radiis [16] ſubtemen acutis;
digiti [17] expediunt, [18] atq; inter ſtamina ductum
ſo feriunt infecti [19] pectine dentes.
aque teſtinant [21] cinctæque ad pectora veſtes,
ia docta movent, [22] *ſtudio* [23] *fallente laborem.* 60
c & Tyrium quæ purpura ſenſit aënum
ur, & tenues parvi diſcriminis umbræ:
alis ab [26] imbre ſolet percuſſis [27] ſolibus [28] arcus
re ingenti [29] longum curvamine cœlum;
o diverſi niteant cum mille colores 65
anſitus ipſe tamen ſpectantia lumina fallit.
que adeò quod tangit idem eſt, tamen ultima di-
[32] lentum filis immittitur aurum. [ſtant.
vetus in tela [34] dedùcitur argumentum.

1 E Phrygia enim multæ convenerant mulieres, ut Arachnes opera ſpectarent, quæ omnes, præter ſolam Arachnen, veneratæ ſunt Deam Palladem.
2 Arachne.
3 Ipſius Arachnes invitæ ora.
4 Subito abiit.
5 Aurora incipit oriri.
6 Candidus & albus eſſe incipit.
7 Perſeverat in incepta pertinacia, ut cum Pallade contendat.
8 Ipſa Arachne ſtolida.
9 Victoriæ.
10 Intellige hic perniciem, ſortemque exitialem.

las. 12 Tenui, ſubtili. 13 Dirigunt, ordiuntur. 14 Mirandam utri- oſtendit celeritatem. Jugum autem dicitur lignum illud, quo textores convolvunt. Videtur Ovidius expreſſiſſe formam jugi, ſub quo ignominiâ victi hoſtes mitti ſolebant. Quod fiebat haſtis defixis duabus in ter- riâque ad ſummum earum deligatâ, idque potiſſimum apud Romanos, quo- ſtes, traditis armis, deditionem facerent; quod & Romani ipſi ad Furcas las à Samnitibus victoribus erant perpeſſi. 15 Radius, inſtrumentum eſt, ctores ſubtemen inferunt ſtamini. 16 Quod ſtamini inferitur. 17 Ap- ccommodant. 18 Periphraſis eſt ſubteminis. Id enim dentibus pectinis itur. 19 Inſtrumento textorio. (Percutere, ferire, verba ſunt tectoni- arte textoria Heinſ.) 20 Et Pallas & Arachne. 21 Habentes ſubductas quo magis promtæ eſſent. 22 Cupiditate. 23 Minuente. 24 Purpura nobiliſſima intexitur, ſeu purpurea fila. Nam Tyrus Phœniciæ urbs, u- n pretioſiſſima purpura fiebat. 25 Hac ſimilitudine oſtenditur, quam va- læ illæ coloribus diſtinctæ eſſent. 26 Poſt imbrem, i. pluviam. 27 So- lis. 28 Iris. 29 Longam aeris partem. De Iride ſic etiam Virg. 5. lla viam celerans per mille coloribus arcum, Nulla viſa cito decurrit tra- ſirgo. 30 Unius coloris ad alium tranſitus oculos decipit: quia cum verſi, iidem tamen eſſe videntur. 31 In tantum is, qui alii conjungitur, ſimilis ei eſt, ut idem eſſe videatur, cum tamen diſtet & differat. 32 Fle- 33 Antiqua fabula. 34 Effingitur. Proprie enim deduci fila dicun- um in longum protrahuntur.

Tela

Tela Minervæ, & Arachnes. *Fab.* I

Minerva incipit. Itaque telæ ſuæ intexit contentionem Athenis inter ſe Neptunumque habitam qui lacu falſo in arce edito, ſuam proceſſionem vendicabat: ipſa verò, olivâ arbore à ſe inventâ. Item Hæmum regem, reginamque, Rhodopen Threiciam, qui pari inſania & amore, conjugii Jovis & Junonis abuſi erant nominibus, in montes transfiguratos. Item Pygmæum ab Junone in gruem verſam. Item Antigonem Laomedontis filiam, quæ cum Jove coierat: quam ob admiſſum ſcelus Juno transfiguravit in ciconiam. Item Cinyræ regis Aſſyriorum filias ob inſolentiam ab eadem Dea in graduum templi ſui lapides mutatas; per quæ exempla frangi poſſet de Minervæ numine: ſuumque operi ſuo olivæ arborem ſua picta, impoſuit.

[1] Cecropiâ Pallas [2] ſcopulum Mavortis in arce
Pingit & antiquam de terræ nomine litem.
[3] Bis ſex cœleſtes medio Jove ſedibus altis
[4] Auguſtâ gravitate ſedent. [5] Sua quemque Deorum
Inſcribit facies. Jovis eſt regalis imago.
[6] Stare Deum pelagi, longoque ferire tridente
Aſpera ſaxa facit, medioque è vulnere ſaxi
Exiluiſſe [7] ferum; quo pignore [8] vindicet urbem.
[9] At ſibi dat clypeum, dat acutæ cuſpidis haſtam:
Dat galeam capiti: defenditur [10] ægide pectus.
Percuſſamque ſuâ ſimulat de cuſpide terram
[11] Prodere com [12] baccis fœtum [13] canentis olivæ.

[1] Athenienſi arce, à Cecrope, Atticæ rege primo; qui Pelaſgos in Græciam traduxerat.
[2] Areopagum, qui Martis villa dicitur: ἄρης & πάγος villa dicitur, eſt Athenis promontorium, adeirco à Marte cognominatum, quod is Halirrhothium, Neptuni filium, eo in loco interfecit propter Alcippen eius filiam. Te am autem Palladis primum deſcribit Poeta, in cujus initio & Areopagus erat depictus & Dii judices erant effecti. qui ſententiis deciderent, utrum Pallas aut Neptunus urbi illic conditæ nomen imponere deberet. De hoc enim contendebatur. Dii autem ſic ſtatuerunt, ut qui rem humano generi commodiorem inveniſſet, is urbi nomen imponeret. Cùm igitur Neptunus tridente percuſſiſſet terram, equus exilivit. Pallas verò haſtæ cuſpide terrâ percuſſâ, olivam in lucem eduxit, quæ mortalibus commodior judicata, Palladem victricem effecit. 3 Majorum Dii gentium. 4 Sacra majeſtate. Auguſtum enim dicitur augurio conſecratum. 5 Unuſquiſque Deorum propriâ effingitur figurâ. 6 Neptunum ſtantem pingit. [7 Equum: ita Virgilius ---Haſtam. In latus inque feri curvam compagibus alvum Contorſit.] 8 Suam ac propriam eſſe affirmet. 9 Pallas ita ſe ipſam in tela effingit, ut & clypeo, & ægide, & haſta & galea armata eſſe videatur. 10 Ægis munimentum eſt pectoris Minervæ cum capite Meduſæ, quo in bello potiſſimum utitur. 11 Emittere. 12 Baccæ proprie dicuntur fructus olivæ. 13 Quæ cana & ſubalba videtur.

Mirarique

Mirarique Deos : [1] *Operi victoria finis.*
Ut [2] tamen exemplis intelligat æmula laudis
Quod pretium [4] speret pro tam [5] ferialibus ausis ;
Quattuor in partes certamina quattuor addit
Clara colore suo, [5] brevibus distincta sigillis.
Threiciam Rhodopen habet angulus unus, & Hæmon :
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam ;
Nomina summorum sibi qui tribuêre [7] Deorum.
[8] Altera [9] Pygmææ [10] fatum miserabile matris
Pars habet. Hanc Juno victam certamine jussit
Esse gruem ; [11] populisque suis indicere bellum.
Pingit & Antigonen ausam contendere quondam
Cum magni consorte Jovis ; quam regia Juno
In volucrem vertit : nec profuit Ilion illi,
Laomedonve pater, sumptis quin candida pennis
Ipsa sibi plaudat crepitante cicoonia rostro.
Qui supereſt solus [12] Cinyran habet angulus [13] orbum,
Isque gradus templi natarum membra suarum
Amplectens, saxoque [14] jacens, lacrymare videtur.
Circuit extremas oleis [15] pacalibus oras.
Is [16] modus est ; operique suâ facit [17] arbore finem.

1 In fine telæ victoriam sibi Pallas effinxit.
2 Quamvis victoria Palladi operi finem imposuerit, adjecit tamen in quatuor telæ angulis exempla quorundam in Deos impiorum, ex quibus facilè cognoscere posset Arachne, quam pœnam & ipsa expectare deberet.
3 Quam pœnam.
4 Exspectare debeat.
5 Pro tam furiosâ temeritate.
6 Parvis signis.
7 Jovis & Junonis.

8 In secundo telæ angulo depicta erat mutatio Pygmææ mulieris in gruem, quòd se, ut pulchriorem, Junoni præferre ausa esset. 9 Pygmææ mulieris. Pygmæi enim sunt populi, montana Indiæ incolentes, quorum longissimi pedes duos non excedunt. Hi assiduum cum gruibus bellum gerere dicuntur. 10 Sortem miserabilem. 11 Pygmæis, à quibus ipsa originem ducebat. 12 Cinyras, Assyriorum rex, filias habuit pulcherrimas, quæ se Junoni præferre ausæ fuerunt : quare indignata Juno eas in gradus templi sui commutavit, ac patrem, gradus ipsos pro filiarum corporibus amplectentem, itidem in saxum commutavit. 13 Liberis privatum. 14 Adhærens. 15 Pacaeris ac Pacem significantibus. 16 Finis. 17 Olivâ.

Picta in telâ Arachnes. *Fab.* III.

Arachne autem ut videretur per opera respondisse, sequentia telæ intexuit : Jovem in taurum versum ob Europæ amorem. Item in aquilam, ut comprimeret Asterien. Item in olorem, ut Ledam Thyestiæ filiam comprimeret. Item in Satyrum, ut Nyctei filiam comprimeret. Item in Amphitryona, ut Alcmenam Electryonis filiam comprimeret, Item in aurum, ut Danaen Acrisii filiam comprimeret : in ignem, ut Asopidam. Duo sensus isti ultimi uno in versu continentur. Item in pastorem, ut Mnemosynen comprimeret : in serpentem, ut Deoïdam. Et hi duo sensus in unum versum veniunt. Neptuni præterea cupiditates inseruit : ità ut doceret eum in juven-

cum

cum eſſe mutatum, ut Æoli filiam Arnen aut, ut alii volunt, Menalippen, ſtupraret: in Enipeum, ut Iphimediam, ex qua nati Aloidæ: in arietem, ut Biſaltidem comprimeret. Hi tres ſenſus in tribus verſibus. Item in equum, ut Cererem: in equum volucrem, ut Gorgonem Meduſam, ex qua equus Pegaſus proditur natus: in delphinum, ut Deucalionis filiam Melantho. Hi ſenſus continentur in tribus verſibus. Apollinis prætereà in eâdem tela amoris furta intexuit: indicans eum in accipitrem, interdum in leonem fuiſſe converſum. In paſtorem quoque, ut iſſen Macarei filiam comprimeret. Item Liberum patrem in uvam, ut Erigonen comprimeret. Item Saturnum in equum, ut Philyram Oceani filiam, ex qua Chirona Centaurum dicitur procreâſſe, comprimeret.

1 Arachne Mæonia ſive Lyda. Fabulas in Arachnes telâ depictas narrat Poëta.

2 Europa timida videbatur retrahere pedes ab aquæ tactu. (Reducere identidem idem valet ac adducere & retrahere; ità noſter lib. x i i. —Clypeoque adverſa reducto Ter quater ora viri, capulo cava tempora pulſat.)

3 Addidit & Aſterien, in coturnicem mutatam, & à Jove aquilæ formâ induto, raptam. 4 Jupiter Ledæ amore captus, in cygnum mutatus, eâ potitus eſt, quæ ovum dicitur peperiſſe, ex quo Caſtor, Pollux & Helena orti eſſe finguntur. 5 Cygneis. 6 Jupiter in Satyrum converſus, Antiopam, Nyctei filiam, compreſſit, quæ geminos Amphionem & Zethum peperiſſe fingitur. 7 Jupiter Alcmenæ amore captus, in Amphitryonem illius maritum converſus, cum eâ concubuit, Herculemque ex eo concubitu ſuſcepit. 8 Dicitur Alcmena Tirynthia ab urbe Tiryntha Argis vicinâ, in qua educatus Hercules Tirynthius quoque appellatur. 9 Danaë, Acriſii Argivorum regis filia, à Jove, in aureas guttas mutato, compreſſa Perſeum genuit, ut audivimus Lib. 4. 10 Æginam Aſopi filiam: nam Jupiter, in ignem converſus, Æginam, Aſopi fluvii filiam compreſſit, & ex eâ Æacum ſuſcepit. 11 Nam paſtoris habitu Mnemoſynen compreſſiſſe aiunt, atque indè novem Muſas genuiſſe. 12 Hanc Proſerpinam volunt. 13 Neptunus in juvencum verſus compreſſit Arnen Æoli filiam. Apoſtrophe ad Neptunum. 14 Mutatus in fluvium Enipeum genuit Othum & Ephialtem ex Iphimediâ Aloei uxore. De Enipeo vide infra Lib 7. v. 32. 15 In arietem mutatus compreſſit Theophanem Biſaltidis filiam. 16 Ceres. 17 Pro crinibus colubros ac ſerpentes habens.

1 Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
Europen: verum taurum, freta vera putares.
Ipſa videbatur terras ſpectare relictas,
Et comites clamare ſuas, tactumque vereri
Aſſilientis aquæ; 2 timidaſque reducere plantas.
Fecit & 3 Aſterien aquilâ luctante teneri:
4 Fecit 5 olorinis Ledan recubare ſub alis:
6 Addidit, ut Satyri celatus imagine pulchram
Juppiter implêrit gemino Nyctеida fœtu:
7 Amphitryon fuerit, cùm te 8 Tirynthia cepit.
9 Aureus ut Danaen, 10 Aſopida luſerit igneus;
11 Mnemoſynen paſtor: varius Deoïda ſerpens.
12 Te quoque mutatum torvo, Neptune juvenco
13 Virgine in Æolia poſuit. Tu viſus 14 Enipeus
Gignis Aloidas; 15 aries Biſaltida fallis.
Et te, flava comas, frugum 16 mitiſſima mater
Senſit equum: te ſenſit avem 17 crinita colubris

1 Mater

[1] Mater equi volucris : ſenſit Delphina [2] Melantho.
Omnibus his faciem que ſuam, faciemque locorum
Reddidit. Eſt illic [3] agreſtis imagine Pl.œbus.
[4] Utque modò accipitris pennas, modò terga leonis
Geſſerit : ut paſtor [5] Macareida luſerit Iſſen,
[6] Liber ut Erigonen falsâ deceperit uvâ :
Ut Saturnus equo [7] geminum Chirona [8] creârit.
Ultima pars telæ, [9] tenui circumdata [10] limbo
Nexilibus flores hederis habet intertextos.

1 Et Meduſa mater equi alati Pegaſi (Vide ſupra lib. 4. v. 786. à te in avem mutato, compreſſa eſt. Anaphora.
2 Melantho Deucalionis filia fuit, quam Neptunus, in

[1]Delphinum converſus, cognovit, ac filium, nomine Delphum, ſuſcepit. 3 Apollo, divinitate privatus propter interfectos Cyclopas, Admeti regis Theſſaliæ, armenta pavit. 4 Apollo interdùm in accipitrem, interdùm in leonem ſe commutâſſe in Arachnes telâ videbatur. 5 Iſſen Macarei filiam, quam Apollo in paſtorali habitu vitiavit. 6 Bacchus in uvam verſus. 7 Qui ab anteriore parte homo, à poſteriore equus videbatur. 8 Nempe ex Philyrâ. 9 Subtili faſciâ. Eſt enim limbus faſcia ultimam veſtis partem ambiens. Virg. Sidoniam picto Chlamydem circumdata limbo.

Arachne in araneam. *Fab.* IV.

Arachne, orditâ telâ, à Minerva cum contumelia percuſſa ſuſpendio ſe affecit. Sed in ultimo caſu, propter ſtudium quod à Dea acceperat in araneam verſa eſt, ut opere inutili nullum ſui effectum capere poſſet. Plura verò opera Arachnes Poeta retulit fuiſſe quàm Minervæ, ut hanc ſcientiâ artis, quæ potior eſt, illam labore contendiſſe, demonſtraret.

NON [1] illud Pallas, non illud carpere Livor
Poſſit opus, Doluit ſucceſſu [2] flava virago :
Et rupit pictas cœleſtia crimina veſtes.
Utque [3] Cytoriaco radium de monte tenebat ;
[4] Ter quater [5] Idmoniæ frontem percuſſit Arachnes.
Non tulit infelix : laqueoque [6] animoſa ligavit
Guttura, pendentem Pallas miſerata levavit ;
Atque ità, Vive quidem, pende tamen, improba, dixit :
[6] Lexque eadem pœnæ, nè ſis ſecura futuri,
[8] Dicta tuorum ſerisque nepotibus eſto.
Poſtea diſcedens [9] Hecateidos herbæ
Spargit. Et extemplo [10] triſti medicamine tactæ
Defluxêre comæ : cumque his & naris & auris.
Fitque caput minimum : toto quoque corpore parvæ
In latere [11] exilat digiti pro cruribus hærent.
Cætera venter [12] de quo tamen illa remittit
Stamen ; & [12] quas exercet aranea telas.

1 Arachne perfectâ telâ, cùm Minerva irata eam percuſſiſſet, ſuſpendio ſe affecit. Sed in ultimo caſu, propter ſtudium, quod à Dea acceperat, in araneam verſa eſt.
2 Pallas formoſa.
3 Radium buxeum. Vide ſic Lib. 3. 316.
4 Sæpius.
5 Vide ſupra. Pater huic Colophonius Idmon.
6 Superba.
7 Ex eâdem

pœnâ etiam poſteri tui afficiantur. 8 Statuta ſit. 9 Herbæ venenoſæ inventæ ab Hecate Perſæ filiâ : alii aconitum, alii cicutam volunt, 10 Noxio. 11 Tenues. 12 Et priſtinas conficit telas, quæ quidem & ipſæ araneæ dicuntur. Araneus verò maſc. gen. ſemper de animalibus dicitur.

Niobe in marmor. *Fab.* V.

Niobe Tantali filia Sipylo urbe Lydiæ orta, ob inſolentiam Apollinis ac Dianæ numen experta eſt. Nam ex Amphione ſeptem filiis totidemque virginibus editis, dùm comitata gauderet, & quodam tempore Manto Tireſiæ filia reſponſo monuiſſet Thebanos, ut Latonæ & liberis ejus per preces thura redderent, ſola extitit, quæ ſacrificio intereſſe noluerit, prædicans ſe potentiorem eſſe numine Deæ, ac liberis ejus. Itàque oratione inſtructâ Latona, queſta cum filiis, quod ſuarum injuriarum ultores non eſſent. Apollo igitur & Diana tecti nubibus, ut præceperat genitrix, Thebas venerunt; ac Niobes filios, cùm in campo equis exercerentur, ſagittis necaverunt. Quorum nomina hæc ſunt: Iſmenus, Sipylus, Phædimus, Tantalus, Alphenor, Damaſichthon, Ilioneus. Pater Amphion poſt necem filiorum ferro ſe interfecit. Nec minor violentia deſiit eſſe Niobes: quod Diana indignè tulit. Nam virgines puri calamitate affecit. Vitâ nuviſſimè Niobe flens deceſſit; turbineque ventorum in patriam Sipylum delata eſt, ceſſitque in ſilicem, voluntate Apollinis & Dianæ.

[redacted] Coelestibus

LYdia tota fremit, Phrygiæque per oppida facti
Rumor it, & magnum ſermonibus occupat orbem,
[1] Ante ſuos Niobe thalamos cognoverat illam.
Tum cum [2] Mæoniam virgo [3] Sipylumque colebat,
Nec tamen admonita eſt pœnâ popularis Arachnes
Cedere [redacted], verbiſque [4] minoribus uti.
[5] Multa dabant animos. Sed enim nec [6] conjugis artes,
Nec genus amborum, magnique potentia regni,
Sic placuere illi (quamvis ea cuncta placebant,)
Ut ſua progenies: & feliciſſima matrum
Dicta foret Niobe; ſi non ſibi viſa fuiſſet.
Nam fata Tireſiâ venturi præſcia [7] Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias: [8] Iſmenides, ite frequentes:

1 Niobe cognoverat hanc Arachnen ante nuptias ſuas cum Amphione Thebarum rege.
2 Lydiam.
3 Oppidum Lydiæ.
4 Humanioribus, moderatioribus.
5 Multa eam ſuperbam faciebant.
6 [Artes hoc non arces repoſuit Heinſius. Er intellexit artes lyræ Amphioniæ, per quas muri Thebani ſunt exſtructi.] 7 Filia fuit Tireſiæ vatis, paternæ artis peritiſſimi, à quâ Mantua urbs fuit appellata. 8 Sic appellantur Thebanæ mulieres ab Iſmeno Bœotiæ fluvio.

Et

ate Latonæ, [1] Latonigeniſque duobus
prece thura pia, [2] lauroque innectite crinem.
meo Latona jubet. Paretur: & omnes
baide, juſſis ſua tempora frondibus ornant.
que dant lanctis; & verba precantia, flammis.
enit comitum Niobe celeberrima turbâ,
us intexto Phrygiis [6] ſpectabilis auro:
iantum ira ſinit, formoſa: movenſque decoro
capite immiſſos humerum per utrumq; capillos,
tit; utq; oculos circumtulit [7] alta [8] ſuperbos:
uror [9] auditos, inquit, [10] præponere viſis
les? aut cur colitur Latona per aras; [12]auctor;
n adhuc ſine [11] thure meum eſt? Mihi Tantalus
i licuit ſoli ſuperorum tangere menſas;
iadum ſoror eſt genitrix mihi: maximus Atlas
us, [15] ætherium qui fert cervicibus axem:
ter [16] alter avus. [17] Socero quoq; glorior illo.
entes metuunt Phrygiæ; me regia Cadmi
omina eſt: [18] fidibuſque mei [19] commiſſa mariti
a cum populis à meque viroque reguntur.
imcunq; domûs [20] adverto lumina partem,
nſæ ſpectantur opes. [21] Accedit eodem
i Deâ facies. Huc natas adjice ſeptem,
idem juvenes; & [22] mox generoſq; nuruſque.
rite nunc, habeat quam noſtra ſuperbia cauſſam.
o [23] quoque audere ſatam [24] Titanida Cœo
nam præferre mihi; cui maxima quondam
iam ſedem parituræ terra negavit
e cœlo, nec humo, nec aquis [26] Dea veſtra recepta
ul erat mundo; donec miſerata vagantem,
ita tu terris erras, Ego, dixit, in undis,
ſtabilemque locum Delos dedit. Illa duobus
parens: uteri pars eſt hæc ſeptima noſtri,
felix, Quis enim neget hoc, felixq; manebo.
quoque quis dubitet? *Tutam me copia facit.*

[1] Sacrificare.
[2] Et Apollini & Dianæ. [Thuris Epitheton proprium pium; ita Martialis, da pia thura Jovi. In editione viri magni, pia ſexto caſu jungitur cum prece: minus recte.]
[3] Et caput lauro coronate.
[4] Latona loquitur ore meo, & hoc vobis mandat.
[5] Thebanæ mulieres.
[6] Spectatu digna.
[7] Elata.
[8] Superba Niobe oculos altos circumtulit. Eleganter. [9] Auditos Deos.
[10] Præferre. Diis quos quotidie videtis, mihi, & conjugi.
[11] Cultu, ſacrificio.
[12] Pater, Niobe enim Tantali filia fuit.
[13] Cui ex hominibus ſoli conceſſum fuit epulis Deorum accumbere.
[14] Niobes ma-

ygeta fuit, una ex Pleiadibus, Atlantis filiabus. [15] De Atlante, vide Lib. 4. verſ. 628, &c. [16] Parentis: nam Tantalus Jovis fuit filius ex [17] Amphion enim filius fuit Jovis ex Antiopa. [18] Amphion tantum i valuiſſe narratur, & cithará, ut ſaxa illum ſequerentur: quibus omnium s Thebas una cum Zetho frater munivit. [19] Compoſita, conſtructa. [20] rto. [21] Ad idem adjungitur. [22] Brevi hinc exſpectandos. [23] Latona iit Cœi gigantis quæ à Jove compreſſa. Apollinem ſimul & Dianam conce- Hic verſus antea mendoſiſſimus ita legebatur. Quoque modo audetis ge- Titanida Cœo. Ordo hic, & audetis præferre Latonam genitam Cœo ne- uo. Quo hic, cui que jungitur, eſt pronomen ſexto caſu.] [24] Neptem um, à quibus gigantes originem traxerunt. [25] Nusquam Latona locum i, ubi parere poſſet. Juno enim omnes terras jurejurando obſtrinxerat, tonæ parturienti locum præberent. [26] Cum quodam contemptu hæc à : dicuntur. [27] A toto exulabat mundo. [28] Quia Delos crebris terræ us quatiebatur, aut quod hæc inſula, quæ in tempus ſub aquis latuerat, ur, tum primum juſſu Neptuni emerſit, quæ Latona parturiens locum ha-

Vocatur infra Delos errantea, verſ. 332.

Major ſum, quàm cui poſſit fortuna nocere. 195
Multaque ut eripiat; multò mihi plura relinquet.
Exceſſere metum mea jam bona. Fingite demi
Huic aliquid populo natorum poſſe meorum;
Non tamen ad numerum redigar ſpoliata duorum,
Latonæ. [1] Turbâ quo quantùm diſtat ab [2] orba? 200
Ite ſacris, properate ſacris; laurumque capillis
Ponite. Deponunt; [3] infectaque ſacra relinquunt:
[4] Quodq; licet, tacito venerantur murmure numen.
Indignata Dea eſt: [5] ſummoque in vertice [6] Cynthi,
Talibus eſt dictis geminâ cum prole locuta; 205
[7] En ego veſtra parens, vobis [8] animoſa creatis,
Et niſi Junoni, nulli ceſſura Dearum,
An Dea ſim; dubitor: perque omnia ſecula [9] cultis
Arceor, ô nati, niſi vos ſuccurritis, aris.
Nec dolor hic ſolus: diro convicia facto 210
[10] Tantalis adjecit; voſque eſt poſtponere natis
Auſa ſuis: & me (quod in ipſam recidat) [11] orbam,
Dixit; & exhibuit linguam ſcelerata [12] paternam.
[13] Adjectura preces erat his Latona relatis; [215
Deſine, Phœbus ait, [14] (pœnæ mora longa) querelas.
Dixit idem [15] Phœbe, celerique per aera lapſu
Contigerant tecti [16] Cadmeida nubibus arcem.
[17] Planus erat lateque patens prope mœnia campus,
[18] Aſſiduis pulſatus equis; ubi turba rotarum,
Duraque [19] mollierant ſubjectas ungula glebas. 220
Pars ibi de ſeptem genitis Amphione fortes
Conſcendunt in equos, [20] Tyrioque rubentia fuco
Terga premunt; auroq; graves moderantur habenas.
E quibus [21] Iſmenos, qui matri [22] farcina quondam
Prima ſuæ fuerat, dum certum flectit in orbem [225
[23] Quadrupedes curſus, ſpumantiaque ora coercet;
Hei mihi! conclamat; medioque in pectore fixus
Tela gerit, freniſque manu moriente remiſſis
In latus à dextro paulatim [24] defluit [25] armo. [230
Proximus, audito ſonitu [26] per inane [27] pharetræ.
[28] Fræna dabat [29] Sipylus: veluti cum [30] præſcius imbris

1 (Quam ineptè jactare poteſt Latona, quæ duos liberos tantum habet. Quo numero, quod proxime præceſſit. Turba ironice dicitur.) 2 Orbi dicuntur qui re aliqua chara privantur. 3 Non facta, non finita. 4 Et quod poſſunt, etiam Niobe prohibente. 5 In alto cacumine. 6 Montis Delii, unde & Apollo Cynthius, & Diana Cynthia vocantur. 7 Hac oratione Latona Apollinem ſimul & Dianam incendit ad ulciſcendam injuriam à Niobe acceptam. 8 Magnanima, ac ſuperba. 9 Exornatis altaribus. 10 Tantali filia, ſc. Niobe. 11 Vocavit carentem filiis. Hoc autem Niobe non dixit, ſed duos tantum illam liberos peperiſſe: quod ægerrimè Latona tulerat: & ideo crimen amplificat. 12 Patris Tantali ob garrulitatem puniti, cum Deorum epulis adhibitus eorum arcana vulgaſſet. 13 Cum hæc Latona retuliſſet, preces adjectura erat. 14 Pœna in longum protrahitur juſtis querimoniis. 15 Diana, quæ eadem eſſe cum Luna dicitur. 16 Thebanam arcem à Cadmo exſtructam vel ipſas Thebas. 17 Deſcribit locum, in quo Niobes filii & equos agitare, & ſe exercere conſueverant. 18 Aſſiduo equorum curſu. 19 In pulverem reſolverat. 20 Purpurâ Tyriâ: ſignificat autem ephippia purpurea fuiſſe. 21 Ab Iſmeno, Bœotiæ fluvio, ſic appellatus. 22 Primum uteri onus. Nam primogenitus erat. [Sarcina proprie id genus oneris dicitur quod quiſque ſecum portat. Ita Juvenalis de Othone, Res memoranda novis annalibus atque recenti Hiſtoriâ, ſpeculum civilis ſarcina belli.] 23 Equi. 24 Decidit. 25 Equi. 26 Per aerem. 27 Sagittæ. 28 Equum currere permittebat, & ſic fugere cœpit. 29 Eſt hoc unius ex filiis nomen. De Sipylo Mæoniæ urbe vide infra verſ. 312. 30 Præcognoſcens futuram tempeſtatem.

Nube

t vitâ, pendentiaque undique rector
educit nè qua levis effluat aura.
bant. Dantem non evitabile telum
ur : [1] ſummâque tremens cervice ſagitta
: [2] exſtabat nudum de gutture ferrum.
at pronus, per colla adiniſta jubaſque
; & calido tellurem ſanguine fœdat.
s infelix, & aviti nominis hæres
ut ſolito finem impoſuere labori,
ne ad opus [3] nitidæ juvenile palæſtræ :
:ntulerant [4] arcto luctantia nexu
ectoribus ; cùm tento [6] concita nervo,
it juncti. [7] trajecit utrumq; ſagitta
e ſimul ; ſimul incurvata dolore
olo poſuere ; ſimul ſuprema jacentes
versârunt ; animam ſimul [9] exhalârunt.
lphenor, laniataque pectora [10] plangens
ut gelidos complexibus [11] allevet artus :
cadit officio. Nam Delius illi
fatifero rumpit [13] præcordia [14] ferro,
ul eductum pars eſt pulmonis in [15] hamis
umq; animâ cruor eſt effuſus in auras [255
[16] intonſum ſimplex Damaſichthona vulnus
. Ictus erat, quâ [18] orus eſſe incipit, & quà
rvoſus facit [19] internodia [20] poples.
aanu [21] tentat [22] trahere [23] exitiabile telum,
er jugulum [24] pennis tenus acta ſagitta eſt.
anc ſanguis : ſeq; ejaculatus in altum
& longè terebrata profilit [25] aurâ.
Ilioneus non protectura precando
ſuſtulerat : Dique ô [26] communiter omnes,
[27] (ignarus non omnes eſſe rogandos)
Motus [28] erat, cum jam revocabile telum
Arcitenens. Minimo tamen occidit ille
non altâ percuſſo corde ſagittâ,

nali, populique dolor, lacrymæque ſuorum

1 In colli ſummitate.
2 Eminebat, extra ſiab : quo ſignificat collum ſagittâ fuiſſe tranſitum. 3 (Palæſtritæ nitidi vocantur, quoniam oleo perunčti in arenam deſcendebant, inde palæſtra nitida.) Palæſtra autem Latinè dicitur luctatio : dictam volunt ἀπὸ τῆς πάλης, i. à pulvere, quo luctatorum corpora perfundebantur. 4 Luctari cœperant. 5 Stricto amplexu. 6 Sagitta emiſſa, impulſa. 7 Tranſiit. 8 Volverunt oculos, ut ſolent morientes. 9 Exſpiraverunt. Nota ſpondæum in quinto pede, quo artificiosè morientis gemitus exprimitur. 10 Lanians & percutiens pectora ſua ob mortem fratrum. 11 Extollat. 12 Mortifero.

ra, quæ cordi prætenduntur. 14 Spiculo. 15 Una cum telo hamatinellus hoc poſſunt ergo crinitum, ut eo melius replicaret non intonſè melius & doctè. Ovidius autem adultum deſignavit Damaſichſi diceret non impuberem. Impuber ſeu intonſus Græcis ἀγένειος. ἄθριξ. Apollo qui impuberes à multis antiquitus colebantur, hoc titulo frequant inſignitus. Ita noſter lib. 10. indetonſuſque Thyoneus. de Baccho. it, interficit. 18 Significat genu illius fuiſſe percuſſum. Nam à gecipit, & protenditur à genu uſque ad talos, ex tibiâ & ſurâ conſtans. ſinter quos nodos ſita. 20 Poſterior genu pars eſt. 21 Conatur. 22 . 23 Peſtiferum, exitiale. 24 Uſque ad pennas. 25 Aere. 26 Ac uto diceret, O Dii omnes ſuperi, inferi, & medioxumi. 27 Sola e a cum Apolline & Diana placanda erat. 28 Apollo precibus Ilionei obet filii motus erat : verum jam ſagittam miſerat irrevocabilem.

Tam ſubitæ matrem certam [1] fecere ruinæ,
[2] Mirantem potuiſſe, iraſcentemque quod auſi
Hoc eſſent ſuperi, quod tantum [3] juris haberent.
Nam pater Amphion, ferro per pectus [4] adacto,
Finierat moriens pariter cum [5] luce dolorem.
[6] Heu quantum hæc Niobe, Niobe [7] diſtabat ab illa;
Quæ modo [8] Latois populum ſubmoverat aris;
Et [9] mediam tulerat greſſus reſupina per urbem
[10] Invidioſa ſuis: at nunc miſeranda vel [11] hoſti?
Corporibus [12] gelidis incumbit; & ordine nullo
Oſcula diſpenſat natos ſuprema per omnes.
A quibus ad cœlum [13] liventia brachia tendens;
Paſcere, crudelis, noſtro, Latona, dolore;
Paſcere, ait; ſatiaque meo tua pectora luctu:
[Corque [14] ferum ſatia, dixit per funera ſeptem]
[15] Efferor: exulta [16] victrixq; inimica triumpha.
Cur autem victrix? Miſeræ mihi plura ſuperſunt,
Quàm tibi felici. Poſt tot quoq; funera vinco. [285
Dixerat: inſonuit contento nervus ab arcu;
Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo eſt audax. Stabant cum veſtibus [17] atris
Ante [18] toros fratrum [19] demiſſo crine ſorores,
E quibus una, trahens hærentia [20] viſcere tela,
[21] Impoſito fratri moribunda relanguit ore.
Altera, ſolari miſeram conata parentem,
Conticuit ſubitò; duplicataque vulnere [22] cæco eſt.
[23] Oraq; non preſſit, niſi [24] poſtquam ſpiritus exit.]
Hæc fruſtra fugiens collabitur [25]; illa ſorori
Immoritur: latet hæc; Illam trepidare videres,
Sexque [26] datis leto, diverſaque vulnera paſſis,
Ultima reſtabat: quam toto corpore mater,
Totâ veſte legens, Unam [27] minimamq; relinque
De multis minimam poſco, clamavit, & unam,
Dumq; rogat; pro qua rogat, [28] occidit. Orba reſedit
[29] Exanimes inter natos, natasque virumque
Diriguitq; [30] malis. [31] Nullos movet aura capillos,
In vultu color eſt ſine ſanguine: lumina mœſtis
Stant immota [32] genis: nihil eſt in imagine vivi.
Ipſa quoque interius cum duro lingua palato
[33] Congelat. & venæ [34] deſiſtunt poſſe moveri.
Nec flecti [35] cervix, nec brachia reddere geſtus,

1 Admonuerunt, certiorem fecerunt.
2 Q. Deos tot filii a ſuos interfecere.
3 Poteſtatis.
4 Impulſo gladio.
5 Vitâ.
6 Epiphonema.
7 Diſſerebat.
8 A Latonæ ſaribus.
9 Confer cum verſ. ſuper. 168 & 169.
10 In ſe invidiam concitans.
11 Etiam inimicis, non ſolum amicis.
12 Mortuis.
13 Ex nimio planctu.
14 Crudele.
15 Ad ſepulturam feror. Videbatur enim ſibi Niobe una cum filiis ſepties quaſi efferri.
16 Voti compos.
17 [Luctui accommodatis. Atrati enim incedebant, qui proximos defunctos lugebant.]
18 Lecto os, in quibus erant ad finus compoſiti ut efferrentur.
19 Diſſolutis capillis, ut fieri in luctu ſolet.
20 In viſceribus.
21 Unde patet, eum, inter oſculandum fratrem, periiſſe. 22 Occulto, quod non apparebat. 23 Et os clauſit. 24 Niſi dum ſpiritum emittebat; tunc enim os non compreſſerat, ſed apertum tenebat. 25 Sc. Inhærens. 26 Interfectis. 27 Supple natu. 28 Mortua eſt ea, pro qua rog t. 29 Mortuos filios, & filias, & maritum Amphionem. 30 Infortuniis ac liberorum acerbiſſimâ morte. 31 Jam enim in ſaxum fuerat commutata. 32 Genæ & mœroris & lætitiæ ſunt indices. 33 Frigida & dura fit. 34 Deſinant poſſe palpitare: cernebant enim pulſu. 35 Collum. Synechdoche: eſt enim cervix pars colli poſterior [Geſtus poſtea eleganter ponitur; is enim proprius manuum motus. Hinc Geſticulatio.]

Nec

Nec pes ire poteſt. [1] Intrà quoq; viſcera ſaxum eſt. 310
[2] Flet tamen, & validi circumdata [3] te bine venti
In [4] patriam rapta eſt. Ibi ſiva cacumine montis
[5] Liquitur, & [6] lachrymas etiamnùm marmora manant.

1 Ejus ... ſtrictum ... ex ... 2 Quæ vi ... Niobe ... ſuit. ... ta, flere tamen videtur. 3 Impetu vehementis venti. Eſt enim ... ventus cum fragore violentus, proxima quæque proſternens. 4 Siphylum, Maeoniæ caput, quod antè Tantalis vocabitur. Vide ſis ſupra verſ. ... queſcit. 6 Emittunt lachrymas. [Manare, ſtillare, rorare & ſimilia verba] cum quarto, nunc cum ſexto caſu junguntur; Seneca de Niobe. Stat nunc Sipylli vertice ſummo flebile ſaxum, & adhuc lacrymas Mœſta æternas ... mora manant, qui procul dubio hunc locum reſpexit. Heinſ.

Ruſtici in ranas. *Fab.* VI.

Latona Cœi filia cùm Junonis iràm ob adulterium ex Jove conceptos Apollinem & Dianam parere non poſſet, & nulla eam errantem regio reciperet: poviſſime venit in Lyciam, & cùm ex ardore æſtûs, ac longitudine viæ ſitim ſedare vellet, ab iis qui ulvam & juncum ſecundùm lacum legebant, prohibita eſt propiùs accedere. Quamobrem acceuſa iràdigredieus petit à Diis, ut accolæ nunquam ſtagno carerent. Auditis itaque precibus ejus, Jupiter agricolas in ſpeciem ranarum transfiguravit.

[1] TUM verò cuncti manifeſtam numinis iram [315
Fœmina virq; timent: cultuq; impenſiùs omnes
Magna gemelliparæ venerantur numina [2] Divæ.
[3] Urque ſit, à facto propiore priora [4] renarrant.
E quibus unus ait: [5] Lyciæ quoque fertilis agris
Haud [6] impunè [7] Deam veteres [8] ſprevêre coloni.
Res obſcura quidem eſt [9] ignobilitate virorum; 320
Mira tamen: vidi præſens ſtagnumque lacumque
[10] Prodigio notum. Nam me jam grandior ævo,
[11] Impatiensque viæ genitor deducere [12] lectos
Juſſerat inde boves: gentiliſque illius eunti [325
Ipſe ducem cederat. Cum quo dum paſcua [13] luſtro,

1 Narraturus Poëta, quomodò Latona à quibuſdam Lyciæ ruſticis bibere prohibita, eos in ranas vertere, more ſuo ... inter ſerit. 2 Latonas ... unò eodemque partu ... los, i. Apollinem & Dianam peperit. Soc. 3 Fuit ſcorpio ... immiſit tellus, fuit impetus illi, Curva gemelliparæ ſpicula ferre Deæ. Et Plautus eas, quæ uno eodemque partu naſcuntur, gemelliticum fœtum vocat. 3 Ac quemadmodum fieri ſolet. 4 Commemorant Thebani. 5 Latona cùm Apollinem Dianamque peperiſſet, iram Junonis fugiens, in Lyciam uſque cum infantibus pervenit, ubi feſſa ſitique confecta, cùm bibere è quodam lacu vellet, à ruſticis quibuſdam, pedibus aquam proculcantibus, prohibita fuit. Quâ injuriâ Dea indignata, eos omnes in ranas mutavit. Lycia autem eſt Aſiæ regio finitima Lydiæ. 6 Non ſine ſuppicio, ſed cum maximâ pœnâ: nam in ranas omnes fuerunt mutati. 7 Latonam. 8 Contemſerunt. 9 Ruſtici enim erant vilſſimi. 10 Nobilem miraculo. 11 Qui viæ laborem propter ... ferre non poterat. 12 Electos, egregios. 13 Circumeo ad eligendos boves.

Fece lacus medio ſacrorum nigra favillâ
Ara vetus [1] ſtabat, tremulis circumdata cannis.
[2] Reſtitit; & pavido, faveas mihi, murmure dixit
Dux meus: & ſimili, faveas, ego murmure dixi.
[3] Naiadum [4] Faunine foret tamen ara rogabam,
[5] Indigenæne Dei; cùm talia [6] reddidit hoſpes.
Non hâc, ô juvenis, [7] montanum nomen in ara eſt:
Ida ſuam vocat hanc, cui quondàm [8] regia Juno
Orbe interdixit: quam vix [9] erratica Delos
Orantem accepit, tum cum [10] levis inſula [11] nabat.
Illic, incumbens cum Palladis [12] arbore palmæ,
[13] Edidit in vita [14] geminos Latona [15] novercâ.
Hinc quoque Junonem fugiſſe [16] puerpera fertur:
Inque ſuo po râſſe ſinu duo numina natos.
Jamq; [17] Chimæriferæ cum Sol gravis ureret arva,
Finibus in Lyciæ, longo Dea feſſa labore,
[18] Syderèo ſiccata ſitim collegit ab æſtu.
Uberaque [19] ebiberant avidi [20] lactantia nati.
Forte lacum [21] melioris aquæ proſpexit in imis
Vallibus: agreſtes i ic [22] fruticoſa [23] legebant
Vimina cum [24] juncis, [25] gratamq; paludibus ulvam.
Acceſſit, poſitoque genu Titania terram
Preſſit, ut hauriret gelidos potura liquores:
[26] Ruſtica turba vetant. Dea ſic affata vetantes;
Quid prohibetis aquis? uſus communis aquarum eſt.
Nec ſolem [27] proprium natura, nec aëra fecit,
Nec [28] tenues undas: ad [29] publica munera veni.
Quæ tamen ut detis, ſupplex peto. Non ego noſtros
Admovere hic artus, laſſataque membra parabam:
Sed [30] relevare ſitim, Caret [31] os humore loquentis;
Et fauces [32] arent, vixque [33] eſt via vocis in illis.

1 Erecta erat. 2 Subſtitit. 3 Nympharum fontium, a νάω, fluo, quòd in fluentis habitent. Meritò dubitat & rogat cujusnam Dei ſit ara, quia eſt peregrinus. 4 Dei ſylveſtris. 5 Qui non aliundè venerit, ſed ibi ortus ſit, ubi colitur: ut homines indigenæ vocantur, qui non aliundè venerunt, ſed in ipſis locis, quæ habitant, originem habuerunt. 6 Reſpondit. 7 Quia eſt Faunus. 8 Juno regis Deorum hominumque uxor. Nam Juno (ut diximus) cùm reſciviſſet Latonam ex Jove concepiſſe, illam per totum terrarum orbem exagitavit, ita ut nuſquam conſiſtere poſſet. [Antiquam lectionem Orbem interdixit ſi libri non obſtarent, etiam defendi poſſe docuit Gronovius.] 9 Quæ errare, inſtabiliſque eſſe ideò fingitur, quia crebro terræ motu vexabatur. Vide ſuprà verſ. 191. 10 Quia levis erat. 11 Fluitabat. Nare enim proprie dicuntur animata, fluitare inanimata. 12 Olivâ. Significat autem illam & palmæ & olivæ innixam peperiſſe. 13 Peperit. 14 Apollinem & Dianam. 15 Contrà voluntatem Junonis, quæ noverca eſſe videbatur Apollinis & Dianæ, cùm Jovis ſit uxor. 16 Cum jam peperiſſet. 17 Chimæras, i. capras ferentis. Chimæra mons eſt Lyciæ, cujus pars ſumma leonibus, media igne, infima ſerpentibus infeſtatur. Hinc Poëtæ fabulati ſunt Chimæram eſſe monſtrum triforme. 18 Calore Solis. Nam quamvis ſidus propriè vocetur ſignum ex multis ſtellis conſtans: tamen interdum pro Sole ponitur. 19 Exſuxerant. 20 Lac emittentia. 21 Ob ſaporem gratæ, & dulcis. 22 Parva, utpote è fruticibus naſcentia. Sunt enim frutices medii inter herbas & arbores. 23 Colligebant. 24 Herbis paluſtribus ſine nodo. 25 In paludibus naſcentem. 26 Ruſticorum multitudo prohibet. 27 Privatum. 28 Labiles aquas. 29 Quæ nullius quidem ſunt, ſed omnium. 30 Diminuere & levem facere. 31 Os meum, quæ vobiſcum loquor. 32 Siccæ ſunt. 33 Et vix emittere vocem poſſunt.

[1] *Hauſtus aquæ mihi nectar erit : vitamque fatebor*
Accepiſſe [2] ſimul. Vitam [3] dederitis in unda.
Hi [4]quoq; vos moveant ; qui noſtro brachia [5] tenduat
Parva [6] ſinu. Et caſu tendebant brachia nati.
Quem non blanda Deæ potuiſſent verba movere ?
[7] Hi tamen orantem [8] perſtant prohibere : minaſque,
Ni procul abſcedat, convicia inſuper addunt.
Nec ſatis hoc : ipſos etiam pedibuſque, manuque,
Turbavere lacus : imoque è gurgite molem
Huc illuc limum ſaltu [9] movere [10] maligno.
Dittulit [11] ira ſitim ; neque enim jam [12] filia Cœi
Supplicat indignis ; nec dicere ſuſtinet [13] ultrà
Verba [14] minora Deâ : tollenſque ad ſidera palmas.
[15] Æternùm ſtagno, dixit vivatis in illo,
Eveniunt optata Deæ. Juvat iſſe ſub undas,
Et [16] modò tota cavâ ſubmergere membra palude :
Nunc proferre caput ; ſummo modò gurgite nare :
Sæpè ſuper ripam ſtagni conſidere : ſæpe
Ingelidos reſilire lacus. Et nunc quoq; [17] turpes
Litibus exercent linguas : pulſoque pudore,
Quamvis ſint [18] ſub aquâ, ſub aquâ maledicere tentant.
Vox quoq; jam rauca eſt ; inflataq; colla tumeſcunt :
Ipſaque dilatant [19] patulos convicia rictus.
Terga caput tangunt ; colla [20] intercepta videntur :
[21] Spina viret : venter, pars maxima corporis, albet :
Limoſoque novæ ſaliunt in gurgite ranæ.

1 Potum mihi do[nabit] ſtatim [ſe] vitam [dabo].
2 Poſt [potum] mihi vi[tam] quis [negabit] veritis.
3 Dubitole.
4 Infirmi enim, A[ſ]ſ[ent] nequit [ſ]ſe, illis obſtrepunt ſalte[m] eorum ætate moveantur.
5 Extendunt, porrigunt.
6 E noſtro gremio.
7 Rurſus.
8 Perſeverant, & inſtant.
9 Commoverunt.
10 Ipſi maligni.
11 Ira fuit cauſa differendæ & ad tempus ſedandæ ſitis.
12 Latona. Supra Titania, verſ. 345.
13 Ulterius.

14 Humiliora. 15 Semper, & in æternum. Nomen pro adverbio poſitum. 16 Eleganter ranarum & naturam & corpus deſcribit Poëta. 17 Contumelioſas. 18 Animadverte quodammodò ranarum coaxationem hac repetitione ſub aquâ, ſub aquâ. 19 Hiantia ora. 20 De medio reciſa : nam ranæ collo carent. 21 Tergum viride eſt.

Satyrorum, Nympharum, Ruſticorumque lachrymæ in flumen. *Fab.* VII.

Satyrus nomine Marſyas, dum cum Apolline tibiis contendit (quas Minerva inveniſſe proditur) per audaciam, quòd Deo cedendum non putaret, ſuſpenſus eſt, ac cute nudatus. Quem Nymphæ, ac Satyri, cæteriique ruris incolæ, ita fletu proſecuti ſunt, quòd ejus cantu carituri eſſent, ut lachrymis eorum flumen increverit, quod ejus nomine in Phrygia à prioribus noſtris nuncupari videtur.

SIC [1] ubi neſcio quis Lycià de gente virorum
Rettulit [2] exitium; [3] Satyri [4] reminiſcitur alter:
Quem [5] Tritoniacâ [6] Latous arundine victum
[7] Affecit pœnâ. [8] Quid me mihi detrahis? inquit:
Ah! piget: ah! [9] non eſt, clamabat, tibia tanti!
Clamanti cutis eſt ſummos derepta per artus:
Nec quicquam, niſi vulnus, erat: cruor undiq; manat;
Detectique patent nervi: trepidæque ſine illa
Pelle [10] micant venæ. Salientia viſcera poſſis,
Et perlucentes numerare in pectore fibras,
Illum ruricolæ ſylvarum numina Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus [11] Olympus,
Et Nymphæ flêrunt: & quiſquis montibus illis
Lanigeroſique greges, armentaque [12] bucera pavit.
Fertilis immaduit, madefactaque terra caducas
[13] Concepit lachrymas, ac venis perbibit imis.
Quas ubi fecit aquam, vacuas emiſit in auras.
Inde petens rapidum ripis [14] declivibus æquor,
Marſya nomen habet, Phrygiæ [15] liquidiſſimus amnis.

1 Ignobilis ergò fuit, qui hanc retulit fabulam.
2 Calamitoſum exitium [quorundam virorum de Lyciâ gente; ita diſſimulandum; exitium non ad Marſyam referri debet.]
3 Marſyas fuit Satyrus, tibias inflandi adeò peritus, ut cum Apolline certare ſit auſus: quem ſuperatum, indignatus Apollo pelle atque cute privavit. Ex ejus verò corpore tantus deduxit ſanguis, ut à terra exceptus, in fluvium fuerit commutatus, qui à Satyri nomine Marſyas fuit appellatus. 4 In memoriam reducit, commemorat. 5 Tibiâ à Tritonia, i. Pallade, primùm inventâ. Quam poſteà ob deformitatem vultus, ex flatu intumeſcentis, ab eâdem Dea rejectam Satyrus, i. Marſyas excepit, ejuſque cantu (ut diximus) Apollinem provocavit. 6 Apollo Latonæ filius. 7 Punivit. 8 Cur meam mihi pellem eripis? 9 Ut ego hac pœnâ affici debeam. 10 Palpitant. 11 Fuit hic quoque Satyrus. 12 [Boves cornutos. Βοῦς enim bos; & κέρας cornu.) 12 Excepit. 14 Pronis, inclinatis. 15 Puriſſimus, limpidiſſimus.

Pelopis humerus è carneo in eburneum. *Fab.* VIII.

Tantalus epulis Jovis cùm intereſſet, velletque experiri an futura proſpiceret, invitato ad epulas, Pelopis filii interemti viſcera reliquis dapibus immiſta appoſuit. Quo pro merito punito, Dii miſericordiâ moti, qui convivii participes fuerant partes viſcerum Pelopis compoſuerunt, & humerus qui deerat, de ebore effectus eſt.

TAlibus extemplò redit [1] ad præſentia dictis [gent.
Vulgus; & extinctum cum ſtirpe Amphionia lu-
[2] Mater in invidia eſt. Tamen hanc quoq; dicitur unus
Fleſſe [3] Pelops: humeroque ſuas ad pectora poſtquam

1 Mala & infortunia Amphionis & Niobes.
2 Niobe enim ſuperbia cauſa fuit mortis liberorum. 3 Erat hic frater Niobes. Pelops enim Tantali fuit filius, quem cùm pater Diis epulandum cum appoſuiſſet, ut, an omnia ſcirent, experiretur, omnes quidem, præter unam Cererem, ab eo abſtinuerunt, collectiſque ejus membris, evocatâ à Mercurio anima ejus, ab inferis priſtinæ reſtituta vitæ reſtituerunt. Sed cùm ei ſimilitrum deeſſe humerum animadvertiſſent, eburneum affixerunt. & ſic Pelops integer vitæ fuit reſtitutus. Tantalus verò ad inferos detruſus ſitit in aquis, fame in ſummis pomorum copiis laborat.

De-

Dedoxit veſtes, ebur oſtendiſſe ſiniſtro.
Concolor hic humerus naſcendi tempore, dextro,
[1] Corporeuſque fuit. Manibus mox [3] cæla paternis
Membra ferunt junxiſſe Deos. Aliiſque repertis,
[4] Qui locus eſt juguli medius, ſummiq; lacerti,
Deſuit, impoſitum eſt non comparentis in [5] uſum
[6] Partis ebur: factoque Pelops fuit integer [7] illo.

1 Purpureus. 2 Ex corpore. 3 Truncata. 4 Humerus, qui medius eſt inter humerum & brachii ſummitatem. 5 In locum & officium. 6 Humeri non inventi. 7 Illi. Deorum beneficio.

Procne, Philomela, Tereus, & Itys in aves. *Fab.* IX.

Tereus Martis filius Thracum rex, cum auxilia mittit regibus ferret; Pandioni quoque Athenis regnanti, cum à proximis civitatibus oppugnaretur, non defuit. Quamobrem filiam ſuam Procnen illi in matrimonium dedit. Quæ deportata in mariti regnum, cum ex intercapedine ſororem Philomelam deſideraret; petit à Tereo, ut proficiſceretur Athenas, ſororem ſibi ad ſolenne ſacrificium adducturus. Qui ut Athenas perveuit, ſoceri uſus boſpitio in Philomelæ incidit amorem, quam ſecum digreſſus mandato conjugis duxit in Thraciam. Stabulis autem ſuis violatam clauſit, ut ſine cujuſpiam ſuſpicione ad eam ſæpius commearet. Linguam, ne commiſſa eloqui poſſet, ei truncavit. Uxori verò mentitus eſt: dixit enim ſororem ejus interiiſſe. At Philomela, quæ linguâ prodere non poterat, veſti intexuit notis literarum, quam uni dedit perferendam ſorori. Quâ inſpectâ, cum conjugis libidinem, caſumque germanæ comperiſſet, conſtituit ſacra celebrare Libero patri, moreque Bacchantis ad ſtabula venit, ac ſororem raptam in regiam ducit. Ityn filium interemit, & epulandum patri appoſuit. Quo expletus Tereus, filium Ityn deſiderat. Ejus caput in Terei ſinum abjecerunt, dicentes, Intus habes quem deſideras. *Tereus cum intellexiſſet ſcelus ſcelere ultum eſſe, conjugem ſororemque conjugis perſequitur; Deorum autem voluntate verſi ſunt in aves; Procne in hirundinem, Philomela in luſciniam, Tereus in epopem, Itys in phaſianum. Pandion dolore natarum actus,*

actus. caruit vita: regnum ejus filius Erechtheus poſſedit.

Finitimi proceres [1] coeunt: [2] urbeſque propinquæ
[3] Oravere ſuos ire ad [4] ſolatia reges,
[5] Argoſque,& [6] Sparte, [7] Pelopeiadeſq; Mycenæ,
Et nondum torvæ [8] Calydon [9] invila Dianæ,
[10] Orchomenoſq, [11] ferox,& [12] nobilis ære Corinthos,
[13] Meſſeneq; [14] ferax [15] Patræq. [16] humileſq; Cleonæ,
Et Nelea [17] Pylos, neque adhuc Pytheia [18] Trœzen,
Quæq; urbes aliæ bimari clauduntur ab [19] Iſthmo,
Exteriuſque ſita bimari ſpectantur ab Iſthmo.
Credere quis poſſit? Solæ ceſſatis Athenæ.
Obtitit officio bellum; [20] ſubvectaque ponto
Barbara Mopſopios terrebant agmina muros.
[21] Threicius Tereus hæc auxiliaribus armis
[22] Fuderat: & clarum vincendo nomen habebat.
Quem ſibi [23] Pandion opibuſque viriſque potentem,
Et genus à magno ducentem forte [24] Gradivo,
[25] Connubio Procnes junxit. [26] Non pronuba Juno,
Non [27] Hymenæus adeſt, non illi [28] Gratia [29] lecto,
[30] Eumenides tenuere faces de funere raptas; [430
Eumenides ſtravere torum: tectoque [31] profanus
Incubuit bubo, thalamique in culmine ſedit,
Hac ave conjuncti Procne Tereuſque; parentes
Hac ave ſunt facti. Gratata eſt ſcilicet ibis
[33] Thracia: Diſque [34] ipſi grates egêre: diemque
Quàque data eſt claro Pandione nata tyranno,
Quàque erat ortus [35] Itys, feſtam juſſere vocari.
[36] *Uſque adeo latet utilitas.* [37] Jam tempora Titan.
Quinque per autumnos repetiti duxerat anni: 440
Cum blandita viro Procne, Si [38] gratia, dixit,
Ulla mea eſt; vel me viſendæ mitte ſorori;
Vel ſoror huc veniat. Rediturum tempore parvo
Promittes ſocero. Magni mihi numinis inſtar
[39] Germanam vidiſſe dabis. Jubet [40] ille carinas 445

1 Conveniunt, congregantur. 2 Metonymia ſubjecti. 3 Oraverunt ut irent. 4 Ad conſolationem Pelopis, cujus ſoror Niobe cum omnibus liberis ſuit exſtincta. 5 Urbs clariſſima Peloponneſi. 6 Regio Laconiæ. 7 Mycenæ urbs eſt Peloponneſi, quas Pelops auxiſſe fertur, ſeu potius poſteri Pelopis. 8 Urbs Ætoliæ. 9 Nondum inviſa, i. odio habita. Vide lib. 8. de apro à Diana immiſſo in agros Calydonios. 10 Oppidum Arcadiæ. Vide ſupra lib. 6. ver. 606. 11 Cujus incolæ feroces, vel ob ſitum aſperum ita dicta. 12 Clara æreis vaſis, quæ Corinthia vocantur. 13 Urbs & regio Peloponneſi. 14 Fertilis. 15 Urbs Achaiæ. 16 Urbs eſt Arcadiæ parva. 17 Quam Neleus Neſtoris pater rexit. 18 Quam Pittheus avus maternus Theſei nondum ſub imperio tenebat. 19 Iſthmus brevis dicitur terra inter duo maria ſita. 20 Adiecta mari Euxino. Reges enim Aſiæ bellum Athenienſibus indixerunt. 21 Threicius, & Thraciæ rex. 22 profligaverat, in fugam converterat. 23 Athenarum rex. 24 Marte. Gradivus enim Mars à Latinis dictus eſt, quod gradatim in bellum eatur. 25 Sic Virg. 1. Æn. Connubio jungam ſtabili. 26 Nubentibus ſolebat puellis, Juno pronuba præeſſe creditur. Hinc colligitur, quale futurum ſit Terei & Procnes conjugium. 27 Nuptiarum Deus. 28 Gratiæ ſunt tres Deæ, perpetuæ Veneris comites, quæ à Græcis χάριτες vocantur, quarum nomina ſunt Aglaia, Thalia, Euphroſyne. 29 Illis nuptiis. 30 Furiæ infernales præceſſerunt faces novæ nuptæ, quas de funere rapuerunt. 31 Exſecrandis eſt enim avis peſſimi ominis bubo. Videſis ſupra Lib. 5. verſ. 550. 32 Hinc augurio. 33 Thraces gratati ſunt. 34 Tereus & Procne gratias Diis egerunt. 35 Terei & Procnes filius. 36 Epiphonema. 37 Jam quinque elapſi erant anni. 38 Si quid apud te poſſum. 39 Sororem Philomelam. 40 Tereus.

In

In freta deduci : veloque & remige portus
[1] Cecropios intrat, [2] Piræaque littora tangit.
[3] Ut primùm ſoceri data copia, dextraque dextræ
Jungitur ; infauſto committitur omine ſermo.
Cœperat, adventûs cauſſam, mandata referre
Conjugis, [4] & celeres [5] miſſæ ſpondere recurſus.
Ecce venit magno dives Philo nela [6] paratu ;
Divitior [7] formâ : quales audire ſolemus
[8] Naidas, & Dryadas mediis incedere ſilvis :
Si modò des illis cultus, ſimileſque paratus.
Non ſecus exarſit conſpectâ [9] virgine Tereus,
Quam ſi quis [10] canis ignem ſupponat ariſtis,
Aut frondem, poſitaſq; [11] cremet [12] fœnilibus herbas.
[13] Digna quidem facies. ſed & hunc innata libido
Exſtimulat ; [14] pronumque genus regionibus illis
In Venerem eſt. Flagrat vitio gentiſque ſuoque.
Impetus eſt [15] illi comitum corrumpere [16] curam
Nutriciſque fidem : nec non [17] ingentibus ipſam
Sollicitare datis : totumque impendere regnum :
Aut rapere, & ſævo raptam defendere bello.
Et nihil eſt, quod non [18] effræno captus amore
Auſit : nec [19] capiunt incluſas pectora flammas.
Jamque moras malè fert ; [20] cupidoq; revertitur ore
Ad Mandata Procnes ; & [21] agit ſua vota ſub illis.
[22] *Facundum faciebat amor* : quotieſque rogabat
[23] Ulterius juſſo ; Procnen ità vel'e ferebat.
Addidit & lacrymas ; tanquam mandâſſet & illas.
Prob ſuperi, [24] *Quantum mortalia pectora cæcæ*
Noctis habent ! [25] Ipſo ſceleris molimine Tereus
Creditur eſſe pius : laudemque à crimine ſumit.
Quid quòd idem Philomela cupit ? patriòſq; lacertis
Blanda tenens humeros, ut eat viſura [26] ſororem,
Perque ſuam, contraque ſuam, petit uſque [27] ſalutem.
Spectat eam Tereus ; [28] præcontrectatque videndo :
Oſculaque & collo circumdata brachia cernens ;
Omnia pro ſtimulis, facibuſque, ciboque furoris
Accipit ; & quoties amplectitur illa parentem,
Eſſe parens vellet : neque enim minus impius eſſet.

enim maximè in Venerem ſunt proni. Proindè & ſinguli p... cebant. 15 Tereo. 16 Cuſtodiam. 17 Maximis donis. 18 ... diſſolutos homines reddente. 19 Jam enim Terei amor in ... gebatur. 20 Ipſe cupidus ad mandata Procnes ore revertebatur, ... memoranda Procnes mandata. 21 Sub ſimulatione deliderii ... Procne, ſua vota peragere conatur Tereus. 22 Eloquentem. Facundus ... tur, qui facit verbis quicquid vult. 23 Ultrà quàm honeſtum eſſet. ... quanta rerum omnium inſcitia hominum animi verſantur. Epiphonema. ... de infrà verſ. 661. 25 Ipſâ præparatione. 26 Procnen. 27 Quia ... reo non ſolùm ſtuprata, ſed etiam linguâ fuit privata. 28 Anus ... manibus, ſibi eam contrectare videtur.

Vincitur [1] ambarum [2] genitor prece: gaudet, agitque
Illa patri grates: & [3] successisse [4] duabus
Id putat infelix; quod erit [5] lugubre duabus.
[6] Jam labor exiguus [7] Phœbo restabat: [8] equique
Pulsabant pedibus [9] spatium declivis [10] Olympi.
Regales epulæ mensis, & [11] Bacchus in auro
Ponitur: hinc placido dantur sua corpora somno:
At rex [12] Odrysius, quamvis secessit in illa
[13] Æstuat: & repetens faciem, motosque, manusque
Qualia vult fingi, [14] quæ nondum vidit: & ignes
Ipse suos nutrit, [15] cura removente soporem.
[16] Lux erat: &, [17] generi dextram complexus euntis,
Pandion comitem lachrymis commendat obortis:
Hanc ego, chare gener, [18] quoniam pia causa coëgit,
(Et voluere ambæ, voluisti tu quoque, Tereu)
Do tibi: perque fidem, cognataque pectora supplex
Per superos oro, patrio [19] tuearis amore:
Est mihi [20] sollicitæ, [21] lenimen dulce senectæ
Quamprimùm (omnis erit nobis mora longa) remittas.
Tu quoq; quamprimùm, (si [22] satis est procul esse soro-
Sispetas ulla est, ad me, Philomela, redito. [rem),
[23] Mandabat; pariterq; suæ dabat oscula natæ:
Et lachrymæ mites inter mandata cadebant.
Utque fide pignus [24] dextras utriusque popolcit;
Inter seque datas junxit; [25] natumque nepotemque
Absentes [26] memori [27] jubet se prò ore salutent:
[28] Supremumque vale, plano singultibus ore,
Vix dixit: timuitque suæ [29] præsagia mentis,
At simul imposita est pictæ Philomela carinæ,
[30] Ad sonorumque freturn remis, te, Tereu, repulsa est;
Hæc, exclamat: mecum mea vota feruntur.
[Exiit atque & vix animo sua gaudia differt]
Barbarus: & nullam [31] lumen detorquet ab illa.
Non aliter, quàm cùm pedibus prædator obuncis
[32] Populit nido leporem Jovis ales in alto:

1. Procnes & Philomelæ. 2. Pater Pandion. 3. Feliciter evenisse. 4. Sibi & Procnæ. Soreri. 5. Tristis & funestis causa futurum. 6. Finis diei advenerat. 7. Apollinis, qui interdiu in regendo Solis curru occupatus esse, per noctem vero quiescere fingitur. 8. Equi Solis jam pervenerunt ad occidentem cæli partem. 9. Pattern. 10. Cæli deorsum vergentis, quò ex parte venerunt equi. Satis. ni Oceanum descendere videntur. 11. Vinum. Immemor (ut) 12. Inventa. Metonymia adjuncti. 13. Commotus. Odrysæ autem populi sunt Thraciæ. & Odrysius urbs eorum. 14. Videri solebant. 15. Horrescor, pro res horrescunt: illæ enim sunt, quæ vestibus rectæ erant. 15 Amore sororum repellente. 16 Et advenerat. 17 Tereo discedere cupienti. 18 Pium enim est sororem Tereo mittere videntem. 19 Defendas atque custodias. 20 Anxio de filiæ absentia. 21 Solamen. 22 satis est, quod Procne longè à me abfit. 23 Hæc jussit mandata dabat. 24 Et Tereï & Philomelæ. [Utriusque non utriusque legendum, ex Prisciani lib. VIII. monuit Heinsius.] 25 Et Procnen & Itym. 26 Sui memores. 27 Nomine suo, & verbis suis. 28 Et ultimo loco vix potuit dicere vale: tum enim Pandion singultibus impediebatur, ut vix pronunciare posset. 29 Divinationes. Est enim præsaga mali mens. 30 Hypallage est: remi enim navi non mare remis admovetur. Tunc autem remi dicuntur admoveri navi, cùm remigatur, navisque impellitur: & sic in sequenti, Tellusque repulsa est. [Versum sequentem uncis inclusum suspectum habet Heinsius.] 31 Oculos. 32 Aquila, quæ, quod nunquam fulmine tangitur, sub Jovis tutelâ esse dicitur.

Nulla

Nulla fuga eſt capto: [1]ſpectat ſua præmia raptor.
Jamq; iter [2] effectum; jamq; in ſua littora teſſis
Puppibus exierant: cum [3] rex Pandione [4] natam
In ſtabula alta trahit ſilvis obſcura vetuſtis.
Atq; ibi pallentem, trepidamq; & cuncta timentem,
Et jam cum lachrymis, ubi ſit germana, rogantem,
Includit: [5] faſſuſq; nefas, & virginem, & [6] unam
Vi ſuperat; fruſtra clamato ſæpe parente,
Sæpe ſorore ſuâ, magnis [7] ſuper omnia Divis.
[8] Illa tremit, velut agna pavens, quæ lanoia cani
Ore [9] excuſſa [10] lupi nondum ſibi tuta videtur:
Utq; columba ſuo madefactis ſanguine plumis.
[11] Horret adhuc, [12] avidoſq; timet quibus hæſerat unguis.
[13] Mox ubi mens rediit; [14] paſſos laniata capillos,
[Lugenti ſimilis [15] cæſis plangore lacertis,]
Intendens palmas. Proh [16] diris, barbare, factis,
Proh crudelis, ait! Nec te mandata parentis
Cum lachrymis movere piis, nec cura ſororis,
Nec mea virginitas, nec [17] conjugialia jura?
[18] Omnia turbâſti, [19] Pellex ego facta ſorori:
Tu [20] geminis conjux, [non hæc mihi, [21] debita pœna.]
[22] Quin animam hanc [23] ne quod faciam tibi, perfide, eripis? Atq; utinam feciſſes ante nefandos [reſtet)
Concubitus! [24] Vacuas habuiſſem criminis umbras.
Si tamen hoc ſuperi cernunt; ſi numina divûm
Sunt aliquid; ſi non perierunt omnia mecum;
Quandocunq; mihi pœnas dabis. Ipſa pudore
[25] Projecto tua facta loquar. [26] Si copia detur;
In populos veniam: ſi ſylvis clauſa tenebor;
Implebo ſylvas, & conſcia faxa movebo.
Audiat hæc [27] æther, & ſi Deus ullus in illo eſt.
Talibus ira feri poſtquam commota tyranni;
[28] Nec minor hâc metus eſt: cauſsâ [29] ſtimulatus utrâque
[30] Quo fuit accinctus, vaginâ [31] liberat enſem: [que
Arrepramque comâ, flexis poſt terga lacertis,

1 Or lo ſcit & tenſus.
Non aliter Tereus ſpectabat Philomelam, quam ſibi ſuas reliquerat prædas, cum ipſe prædator deſpuit nido leporem, dum ceteris petitoribus.
2 Confectum, perfectum.
3 Tum enim in Thraciam facturi advenerunt Tereus.
4 Philomelam Pandionis filiam.
5 Jam præterfuſa modum nefandum.
6 Et ſororem & ſibi cretam.
7 Impiis, præcipue, maximus. Sic Lib. 8. Sed omnia vincit Acceſsere boves, nec inertia pectora curæ; vultuſq;
8 Philomela.
9 Ejecta.
10 Lupi enim ſanitie infecta eſſe videntur.
11 Tremit, quam vim ſibi patrem adegerit.
12 Aviditate cipitris, qui columbis inſidiatur.
13 Sic lib. 9. Mens tamen ut rediit. Et Ter. Hoc verbo animus indicari ſolent mulieres. 14 Cum Philomela ſparſos capillos laniâſſet. Lacerare autem crines ſolent mulieres. 15 Percuſſis brachiis. 16 Nefandis ſceleribus. 17 Connubialia jura, quibus non licet cuiquam cum duabus conſe ſororibus. 18 Confudiſti & humana & divina confudiſti. 19 Pellex propriè dicitur, quæ maritum à juxorius concumbere ſecum pellicit. 20 Tu duabus es maritus, & mihi ſororius. 21 Sc. te exſpectat; vel ſic, tu mihi hoſtis es, quam pœnam ego velim patior, ſororis pellex fam. [Hic lacunam eſſe relinquentem cenſet Heinſius. Tales in Virgilio multæ occurrunt.] 22 Cur non adimis mihi vitam? 23 Ne aliquod ſcelus tibi reſtet in me perpetrandum. 24 Crimine caruiſſem meo. 25 Abjecto, depoſito. 26 Si potero. 27 Cœlum. 28 Nec minor metus eſt ne à Philomela foreti proderetur ſcelus, quam ira. 29 Impulſus & ira & timore. 30 Ita ſupra de Pyramo: Quoque erat accinctus, demittit in ilia ferrum. 31 Vaginâ deripit enſem.

Fiocula.

Vincla pati cogit. [1] Jugulum Philomela parabat;
[2] Spemque hinc mortis viso conceperat ense. 555
[3] Ille indignanti, & nomen patris [4] usque vocanti,
[5] Luctantique loqui, comprensam [6] forcipe linguam
[7] Abstulit ense [8] fero. Radix [9] micat ultima linguæ,
[10] Ipsa jacet, terræque tremens immurmurat atræ.
Utque salire solet [11] mutilatæ cauda colubræ, 560
[12] Palpitat; & moriens Dominæ vestigia quærit.
Hoc quoq; [13] post facinus (vix ausim credere) fertur.
Sæpe suâ [14] lacerum repetisse libidine corpus.
[15] Sustinet ad Procnen post talia facta reverti,
Conjuge quæ viso [16] germanam quærit: at ille 565
Dat gemitus fictos, [17] commentaque funera narrat.
Et [18] lachrymæ fecere fidem. Velamina Procne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato:
Induiturque [19] atras vestes: & [20] inane sepulcrum
Constituit: falsisque piacula manibus infert: 570
Et luget [22] non sic lugendæ fata sororis,
Signa [23] Deus bis sex acto [24] lustraverat anno.
Quid [25] faciat Philomela? Fugam [26] custodia claudit:
Structa [27] rigent solido stabulorum [28] mœnia saxo:
[29] Os mutum facti caret indice. *GRANDE dolori* 575
Ingenium est, [30] miserisque venit sollertia rebus.
Stamina barbaricâ suspendit callida telâ:
[31] Purpureisque notas filis intexuit albis
Indicium sceleris: perfectaque tradidit [33] uni:
Utque ferat Dominæ, gestu rogat: ille rogata 580
Pertulit ad Procnen: nec scit quid tradat in illis.
[34] Evolvit [35] vestes sævi [36] matrona tyranni:
Germanæque suæ [37] carmen miserabile legit:
Et (mirum [38] potuisse) silet. Dolor ora [39] repressit,
Verbaque quærenti satis indignantia linguæ 585
Defuerunt: [40] nec flere vacat. [41] Sed furiosque nefasque
Confusa ruit: [42] pœnæque in imagine tota est.

1 Ultro jugulum ensi objiciebat, ut citius interficeretur.
2 Mortem enim cupiebat Philomela.
3 Tereus.
4 Assidue, semper.
5 Conanti.
6 Instrumento fabrili, quo ferrum facile & capitur & tenetur.
7 Abscidit.
8 Ipse Terus, & crudelis.
9 palpitat, vibrat.
10 Lingua recisa.
11 Serpentis taciæ in duas partes. Mutilati vero dicuntur, quibus aliquod membrum fuit recisum.
12 Salit, frequenter movetur. [Tremens tum. potius tremens. Heinsius. Hoc saepe corruptum: tremens & palpitans item sanie.
13 post exsectam linguam.
14 Lingua mortificata.
15 Audet.
16 Sororem Philomelam. 17 Fictas Philomelæ mortem. 18 Effecerunt lachrymæ, ut Procne mortem Philomelæ veram esse crederet. 19 Pullas, lugubres. 20 Cadaveris vacuum, quod Græci cenotaphium appellant. 21 Non veris, quia Philomela nondum mortua erat. [A vose inferi, quæ est tectonica, derivantur inferiæ: ut Virgilius de infectis, ---Nec meritos Anchisæ inferret honores.] 22 Ut mortua non erat lugenda, sed ut viva erat vindicanda, & in libertatem asserenda. 23 Apollo. 24 Illustraverat duodecim Zodiaci signa, sive circumierat, in duodecim transeuntibus mensibus. 25 Facere posset. 26 Custodes a Tereo oppositi. 27 Asperi sunt, ita ut laborem per omnem exitus non detur. 28 Parietes. 29 Os mutum scelus indicare non potest. 30 In adversis rebus homines sunt solertes & ingeniosi. 31 Rubris literas. 32 A Tereo perpetrati. 33 Ex famulis. 34 Explicat. 35 Telam illam candidam purpureis inscriptam literis. 36 Philomela militum. 37 Procne, uxor crudelis Terei. Matronæ autem dicuntur principum & dictorum uxores. 38 Literas indices infortunii quod soror sua Philomela passa fuit. 39 Sc. Silere. 40 Compressit, continuit. 41 Sed furit, omne jus & humanum & divinum perturbavit. 42 In imaginatione pœnæ, quæ meritum afficiat.

Tempus.

Tempus erat, quo ſacra ſolent [1] Trieterica Bacchi
[2] Sithoniæ celebrare nurus: [3] nox conſcia ſacris:
Nocte ſonat [4] Rhodope tinnitibus æris [5] acuti:
Nocte ſuâ eſt egreſſa domo regina: Deique
[6] Ritibus inſtruitur: furialiaque accipit arma.
Vite caput tegitur: lateri cervina ſiniſtro
[8] Vellera dependent: humero [9] levis incubat haſta.
Concita per ſylvas turbâ comitante ſuarum
Terribilis Procne, furiiſque agitata doloris,
Bacche, [10] tuas ſimulat. Venit ad ſtabula [11] avia tandem
Exululaque, [12] Evoeque ſonat, portaſque retringit?
[13] Germanamque rapit: raptæque inſignia Bacchi
Induit & vultus hederarum frondibus [15] abdit:
Attonitamque trahens intrà ſua limina ducit.
Ut ſenſit tetigiſſe domum Philomela nefandam,
[16] Horruit infelix: totoque expalluit ore.
Nacta [17] locum Procne, [18] ſacrorum pignora demit,
Oraque develat miſeræ pudibunda ſororis;
Amplexuque petit. Sed non attollere contra
Suſtinet hæc oculos; pellex ſibi viſa ſororis:
Dejectoque in humum vultu, jurare volenti,
[20] Teſtarique Deos, per vim ſibi [21] dedecus illud
Illatum [22] pro voce manus fuit. [23] Ardet & iram
Non capit ipſa ſuam Procne: fletumque ſororis
[24] Corripiens, Non eſt lacrymis hic, inquit, agendum,
Sed ferro; ſed ſi quid habes, quod vincere ferrum
Poſſit. [25] In omne nefas ego me, germana, paravi.
Aut ego cum facibus regalia tecta cremaro,
[26] Artificem mediis immittam Tereа flammis,
Aut linguam, aut oculos, aut quæ tibi membra [27] pudo-
[28] Abſtuleruntę ferro rapiam, aut per vulnera mille
[29] Sontem animam expellam. [30] *Magnum quodcunque paravi*
[31] *Quid ſit, adhuc dubito.* [32] Peragit dum talia Proc-
Ad matrem veniebat Itys. Quid [33] poſſit, ab illo
Admonita eſt: oculiſque tuens immitibus, Ah quam
Es ſimilis patri! dixit, nec plura locuta,

[1] Triennalia, quod tertio quoque anno Bacchi ſacra celebrarentur. A tribus enim annis, qui [4]τρία Græcè dicuntur trieterica fuerunt appellata.
[2] Sithonia eſt regio Thraciæ.
[3] Nocte enim ſacra Bacchi celebrantur.
[4] Mons Thraciæ.
[5] Acutè ſonantia.
[6] Secundum ritus ſacrorum Bacchi.
[7] Bacchica, quibus ſacra Bacchi celebrantes utebantur.
[8] Cervinæ pelles.
[9] Quæ pampinis ornata thyrſus vocatur. Vide lib. 3.
[10] Furias.
[11] Devia, & ſylvis obſcura veruſtis. ut ſuprà, vers. 522.
[12] Et utitur Bacchorum clamoribus.
[13] Sororem Philomelam.
[14] Baccharum habitus.
[15] Abſcondit, ne agnoſceretur à quoquam. [Limina pro mœnia rectè poni, ſequentia confirmant.]
[16] Cum quodam horrore extimuit, eorum recordatione, quæ à Tereo perpeſſa fuerat.
[17] Sc. ſecretum.
[18] Ornamenta ſacrificiorum Bacchi.
[19] Revelat, detegit.
[20] in teſtimonium vocare.
[21] Illam ignominiam.
[22] Manu enim illud ſignificabat, quod voce indicare non poterat.
[23] Furit.
[24] Reprehendens.
[25] Ad omne nefas perpetrandum.
[26] Tereum tanti ſceleris auctorem.
[27] Virginitatem.
[28] Syllabe.
[29] Nocentem, ſceleratam Tereï animam è corpore expellam.
[30] Sc. ſupplicium, vel malum.
[31] Sc. futurum. Nondum decrevi, quo malo Tereum afficiam.
[32] Dum talia loquitur & minatur Procne.
[33] Quo malo afficere Tereum poſſit ex Itys adventu cognovit: de illo enim interficiendo cogitavit.

[1] *Triſte*

[1] *Triſte parat facinus*; [2] *tacitaque exæſtuat ira.*
Ut tamen [3] acceſſit natus, matrique ſalutem
Attulit, & [4] parvis adduxit colla lacertis.
Miſtaque blanditiis puerilibus oſcula junxit;
Mota quidem eſt genitrix; [5] infractaq; conſtitit ira:
[6] Invitique oculi lachrymis maduere coactis.
Sed ſimul ex nimia matrem pietate labare
Senſit: [8] ab hoc iterum eſt ad vultus verſa ſororis;
[9] Inq; vicem ſpectans ambos, Cur admoret, inquit,
Alter blanditias; raptâ ſilet altera linguâ?
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa ſororem?
Cui ſis nupta vide, [10] Pandione nata [11] marito.
[12] Degeneras: *Scelus eſt pietas in* [13] *conjuge Tereo.*
[14] Nec mora; traxit Ityn veluti [15] Gangetica [16] cervæ
Lactantem fœtum per ſilvas tigris opacas.
Utque domûs altæ partem tenuere remotam;
[17] Tendentemq; manus, & jam ſua fata videntem
Eja, & jam, *Mater*, clamantem, & colla petentem,
Enſe ferit Procne, lateri quâ pectus [18] adhæret.
Nec vultum avertit. Satis illi [19] ad fata vel unum
Vulnus erat: Jugulum ferro Philomela reſolvit.
Vivaque adhuc, animaque aliquid retinentia membra.
Dilaniant. Pars inde cavis [20] exultat aenis:
Pars verubus ſtridet: manant [21] penetralia tabo.
His adhibet conjux [22] ignarum Terea [23] menſis:
Et [24] patrii moris [25] ſacrum mentita, quod [26] uni
Fas ſit adire viro, comites famuloſque removit.
Ipſe ſedens [27] ſolio Tereus ſublimis avito
Veſcitur: inque ſuam [28] ſua viſcera congerit alvum:
Tantaq; [29] nox animi eſt, Ityn huc [30] arceſſite, dixit.
[31] Diſſimulare nequit [32] crudelia gaudia Procne:

1. Communem ſibi cum Tereo filium interficere, & coctum patri epulandum apponere cogitavit.
2. Tectâ, occultâ; neque enim Ity ſe iratam eſſe oſtendebat.
3. Appropinquavit.
4. Amplexus eſt, circumdedit, conſtrinxit. Sic Lib. 9. Adducta brachia dixit, i. implicita, connexa: Adductaque brachia ſolvit.
5. [Lege proculdubio cum Heinſio concidit pro conſtitit, ridiculum enim eſſet illam infractâ irâ conſtitiſſe, quâ & motam Ityos blanditiis eſſe, & lacrymaſſe affirmaverit.]
6. Illius Procnes invitæ.
[Matrem hic pro materno affectu Procnes ponit Poeta. Noſter Lib. XIII. de Agamemnone, ---Poſtquam pietatem publica cauſſa, Rexque patrem vicit. Rex omnium Regis, pater affectum paternum denotat. Ita Statius Thebaid. XI. de Creonte. ---Jam flectere patrem Incipit atque datis abolere Menoecea regnis. Flectere patrem, i.e. affectum paternum.] 7. Vacillare, & ad miſericordiam commoveri. 8. Ab hujus Ityos aſpectu. 9. Et vicißim, per vices. 10. Addubitatio. Se ipſam alloquitur Procne. Eſt autem emphaſis. Q. d. Ego nata ſum à Pandione, viro generoſiſſimo, omnique virtute prædito rege. 11. Q. d. Turpiſſimo, omniumque nefandiſſimo. 12. A tuis degeneras, ſi tantum ſcelus inultum patiaris. 13. In maritum Tereum. 14. Sc. eſt, i. cum primum afferuit ſceluseſſe pietate in Tereum uti, Ityn traxit in partem domûs ſecretiorem. 15. Indici, à Gange, maximo Indiæ fluvio. 16. Periphraſis eſt hinnuli. 17. Et ſupplicantem. 18. Adjungitur, ſignificat autem Ityn à matre inter latus & pectus fuiſſe percuſſum. 19. Ad mortem. 20. Fervet. Partem vero Ityos carnium elixam, partem toſtam fuiſſe ait. 21. Interiora ædium loca tabo & fame pueri occiſi fluunt. 22. Cædis filii inſcium. 23. Hiſmenis. Continens pro contento. 24. Sacrificium Atheniense. 25. Soli marito. 26. Amandavit, dimiſit. 27. Sede avorum. 28. Suis carnes: nam Ityn ex Terei ſanguine fœcit conceptus. 29. Cæcitas. Sic ſupra: Proh Superi, quantum mortalia pectora cæcæ Noctis habent! 30. Advocate. 31. Non poteſt occultare. Eſt enim diſſimulare, fingere id non eſſe, quod ſit. 32. Lætitiam ex crudeli filii cæde, quem pater vocaverat, provenientem.

[2] Jamque

[1] Jamque ſuæ cupiens exſiſtere nuncia cladis; 655
[2] Intùs habes, quod poſcis, ait. Circumſpicit [3] ille,
Atque [4] ubi ſit, quærit. Quærenti, iterúmque vocanti,
Sicut erat ſparſis furiali cæde capillis,
Proſiliit: Ityoſque caput Philomela cruentum
Miſit in ora patris: nec tempore maluit ullo 660
Poſſe loqui, & meritis teſtari gaudia [5] dictis.
[6] Thracius ingenti mensas clamore [7] repellit.
Vipereaſque [8] ciet [9] Stygiâ de valle [10] ſorores:
Et modò, ſi poſſit, [11] reſerato pectore diras
[12] Egerere indè dapes, [13] ſemeſaq; viſcera [14] geſtit; 665
Flet modò, ſeque vocat [15] buſtum miſerabile nati;
[16] Nunc ſequitur [17] nudo genitas Pandione ferro.
Corpora [18] Cecropidum pennis pendére putares,
[19] Pendebant pennis: [20] quarum petit altera ſylvas:
[21] Altera tecta ſubit. Neque adhuc de pectore cædis
Exœſiêre [22] notæ; [23] ſignataque ſanguine pluma eſt.
[24] Ille dolore ſuo, [25] pœnæque cupidine velox,
Vertitur in volucrem; cui [26] ſtant in vertice criſtæ:
Prominet [27] immodicum [28] pro longa cuſpide roſtrum.
Nomen Epops volucri; facies armata videtur. 675
Hic dolor ante diem, longæque extrema ſenectæ
Tempora, Tartareas Pandiona miſit ad [29] umbras.

1 Et ilicò.
2 Intrà teipſum.
3 Tereus.
4 Ityn.
5 Convenientibus verbis.
6 Tereus Thracius tyrannus.
7 Evertit.
8 Vocat.
9 Ab inferis.
10 Furias, quæ pro crimibus viperas habere dicuntur. De his ſæpius ante.
11 Aperto.
12 Ejicere, evomere.
13 Dimidiâ parte conſumptâ, & comeſtâ.
14 Cupit.
15 Sepulchrum filii: carnes enim filii in ſtomacho habebat. 16 Modò perſequitur. 17 Stricto enſe. 18 Athenienſium Procnes & Philomelæ. 19 Alis in aëre aliquis pendére putaret: in aves enim jam fuerant mutatæ. 20 Philomela, quæ in luſciniam fuit mutata. 21 Procne, quæ in hirundinem fuit converſa. 22 Signa. 23 Et pluma eſt maculis ſanguineis infecta & hirundinum & luſciniarum. 24 Tereus. 25 Quâ Procnen & Philomelam afficeret. 26 Erectæ ſunt. 27 Maximum. 28 Pro longo enſe quo fugientes perſequebatur. 29 Ad inferos, i. e. Pandion, Procnes pater, præ dolore extinctus eſt.

Zethes & Calais in aves. *Fab.* X.

Aquilo cùm Orithyiam Erechthei filiam diligeret, neque ullis precibus à parentibus puellæ impetrare potuiſſet ut ſe in affinitatem reciperent, ſuis viribus uſus, Athenas venit, puellamque raptam in Thraciam pertulit, ibique gravidam fecit: ex qua geminos Zethen & Calain procreavit: quorum poſteà humeris alæ increverunt, per quas parentis imaginem referrent.

[1] SCeptra loci, rerumque capit [2] moderamen Erechtheus;

1 Imperium Athenarum.
2 Regni gubernationem.

Juſtitiâ dubium, validiſſne potentior armis.
Quatuor ille quidem juvenes, totidemque creâras
Fœminæ ſortis: ſed erat par [1] forma duarum. 681
E quibus [2] Æolides Cephalus te conjuge felix,
Procri fuit: Boreæ Tereus Thraceſque nocebant:
Dilectaque diu caruit [3] Deus Orithyiâ,
Dum rogat, & precibus mavult quàm viribus uti 685
Aſt ubi blanditiis agitur nihil; [4] horridus irâ
Quæ ſolita eſt illi nimiumque domeſtica vento;
[5] Et meritò, dixit. Quid enim mea tela reliqui,
Sævitiam, & vires, iramque, animoſque minaces,
[6] Admovique preces; [7] quarum me dedecet uſus? 690
Apta mihi vis eſt; vi triſtia nubila pello:
Vi freta concutio nodoſaque robora verto,
Induroque nives, & terras grandine pulſo.
Idem ego, cùm [8] fratres [9] cœlo ſum nactus aperto,
(Nam mihi campus is eſt) [10] tanto molimine luctor;
[11] Ut medius noſtris concurſibus intonet æther; [695
Exiliantque cavis [12] eliſi nubibus ignes.
Idem ego, [13] cum ſubii convexa foramina terræ,
Suppoſuique ferox imis mea tergà cavernis;
[14] Collicto manes, totumque tremoribus orbem. 700
Hac ope debueram thalamos petiiſſe: ſocerque
Non orandus erat, ſed vi faciendus, Erechtheus.
Hæc Boreas, aut his non interiora locutus;
[15] Excuſſit pennas; quarum jactatibus omnis
Affluta eſt tellus; latumque perhorruit æquor. 705
[16] Pulvereamque; trahens per ſumma cacumina pallam,
Verrit humum: pavidamque metu caligine tectus
Orithyian amans fulvis complectitur alis
Dum volat; arſerunt agitati fortiùs [17] ignes:
[18] Nec prius [19] aërii curſûs ſuppreſſit habenas, 710
Quam Ciconum tenuit populos & mœnia, raptor.
Illic & gelidi conjux [20] Actæa [21] tyranni,
Et genitrix facta eſt; partus enixa gemellos,
Cætera qui matris, [22] pennas genitoris, haberent.
Non tamen has unà memorant cum corpore natas:
Barbaq; dum rutilis aberat [23] ſubmiſſa [24] capillis; [715

1 E quatuor filiabus duas æquales pulchritudine fuiſſe ait: Procrin, quæ Cephalo, Deionei filio nupſit: & Orithyiam, quæ à Borea vente dicitur fuiſſe rapta.
2 Æoli nepos: nam Æolus Deionei pater fuit.
3 Boreas.
4 Terribilis indignatione.
Boreæ naturam deſcribit: eſt enim ventus valdè impetuoſus & violentus.
5 Meritò Boreas ſeſe carere Orithyiâ confeſſus eſt, quandoquidem blanditiis quàm viribus uti maluerit.
6 Adjunxi, appoſui.
7 Quibus mihi turpe eſt uti.
8 Ventos.
Ità Lib. 1. tanta eſt diſcordia fratrum.
9 Aëre patenti, in quo venti conſligunt.
10 Tantis viribus refiſto.
11 Phyſicorum ſententiam ſequitur, qui ex colliſione nubium tonitrua aiunt commoveri, & fulmina emitti. 12 Expulſi ignes, i. fulmina. 13 Terræ motus ex Phyſicorum ſententiâ fiunt à ventis, in cavernis terræ clauſis, undè ſine magno impetu exire non poſſunt. 14 Infeſto, perturbo orbem ſubterraneum. 15 Concuſſit alis, ex quarum jactatione maximus ventus excitatus fuit. 16 Pulverulentam veſtem, quæ eleganter Boreæ tribuitur, quòd eo vente flante maximus excitatur pulvis, eſt enim ſiccus. 17 Amor. 18 Nec priùs volare deſtitit, quàm ad Ciconas, Thraciæ populos, perveniſſet. 19 Aëri volatûs. 20 Athenienſis Orithyia, ab Actæo rege. 21 Boreæ venti, qui omnium eſt frigidiſſimus. 22 Alas Boreæ patris. 23 [Longa, prolixa; ità quoque promiſſam barbam dixêre.] 24 Flavis crinibus.

mes Calaiſque puer Zetheſque fuerunt.
riter ritu pennæ cœpere vplucrum
utrumque l tus; pariter [2] flaveſcere malæ.
ubi [4] conceſſit tempus puerile juventæ,
a cum [6] Minyis nitido radiantia villo
re non [7] motum primâ petiere carinâ.

1 Sine plumis & aliis.
2 Flavæ fieri lanugine naſcente.
3 Poſtquam juvenes effecti ſunt, unà cum aliis Argonautis

iendum vellus aureum navigaverunt, 4 Locum dedit. 5 Pellem ari-
im. 6 Theſſaliæ populi. Argonautarum præcipui. 7 [Ita noſter lib.
or; O utinam, ne quis remo freta longa moveret, Argo funeſtas pref-
: aquas.]

Juſtitiâ dubium, validiſne potentior armis.
Quatuor ille quidem juvenes, totidemque creârat
Fœminæ ſortis: ſed erat par [1] forma duarum. 681
E quibus [2] Æolides Cephalus te conjuge felix,
Procri fuit: Boreæ Tereus Thraceſque nocebant:
Dilectaque diu cartuit [3] Deus Orithyiâ,
Dum rogat, & precibus mavult quàm viribus uti 685
Aſt ubi blanditiis agitur nihil; [4] horridus irâ
Quæ ſolita eſt illi nimiumque domeſtica vento;
[5] Et meritò, dixit. Quid enim mea tela reliqui,
Sævitiam, & vires, iramque, animoſque minaces,
[6] Admovique preces; [7] quarum me dedecet uſus? 690
Apta mihi vis eſt; vi triſtia nubila pello:
Vi freta concutio nodoſaque robora verto,
Indoroque nives, & terras grandine puſſo.
Idem ego, cùm [8] fratres [9] cœlo ſum nactus aperto,
(Nam mihi campus is eſt) [10] tanto molimine luctor;
[11] Ut medius noſtris concurſibus intonet æther; [695
Exiliantque cavis [12] eliſi nubibus ignes.
Idem ego, [13] cum ſubii convexa foramina terræ,
Suppoſuique ferox imis mea tergà cavernis;
[14] Excitor, & manes, totumque tremoribus orbem. 700
Hac ope debueram thalamos petiiſſe: ſocerque
Non orandus erat, ſed vi faciendus, Erechtheus.
Hæc Boreas, aut his non interiora locutus;
[15] Excuſſit pennas; quarum jactatibus omnis
Afflata eſt tellus; latumque perhorruit æquor. 705
[16] Pulvereamque; trahens per ſumma cacumina pallam,
Verrit humum: pavidamque metu caligine tectus
Orithyian amans fulvis complectitur alis
Dum volat; arſerunt agitati fortiùs [17] ignes:
[18] Nec prius [19] aërii cursùs ſuppreſſit habenas, 710
Quam Ciconum tenuit populos & mœnia, raptor.
Illic & gelidi conjux [20] Actæa [21] tyranni,
Et genitrix facta eſt; partus enixa gemellos,
Cætera qui matris, [22] pennas genitoris, haberent.
Non tamen has una memorant cum corpore natas:
Barbaq; dum rutilis aberat [23] ſubmiſſa [24] capillis; [715

1 E quatuor filiabus duas æquales pulchritudine fuiſſe ait: Procrin, quæ Cephalo, Deionei filio nupſit: & Orithyiam, quæ à Borea vente dicitur fuiſſe rapta.
2 Æoli nepos: nam Æolus Deionei pater fuit.
3 Boreas.
4 Terribilis indignatione.
Boreæ naturam deſcribit: eſt enim ventus valdè impetuoſus & violentus.
5 Meritò Boreas ſeſe carêre Orithyiâ confeſſus eſt, quandoquidem blanditiis quàm viribus uti maluerit.
6 Adjunxi, appoſui.
7 Quibus mihi turpe eſt uti.
8 Ventos. Ità Lib. 1. tanta eſt diſcordia fratrum.
9 Aëre patenti, in quo venti conſligunt.
10 Tantis viribus reſiſto.
11 Phyſicorum ſententiam ſequitur, qui ex colliſione nubium tonitrua fiunt commoveri, & fulmina emitti. 12 Expulſi ignes, i. fulmina. 13 Terræ motus ex Phyſicorum ſententiâ fiunt à ventis, in cavernis terræ cluſis, undè ſine magno impetu exire non poſſunt. 14 Infeſto, perturbo orbem ſubterraneum. 15 Concuſſit alis, ex quarum jactatione maximus ventus excitatus fuit. 16 Pulverulentam veſtem, quæ eleganter Boreæ tribuitur, quòd eo vento flante maximus excitatur pulvis, eſt enim ſiccus. 17 Amor. 18 Nec priùs volare deſtitit, quàm ad Cicones, Thraciæ populos, perveniſſet. 19 Alti volatûs. 20 Athenienſis Orithyia, ab Acteo rege. 21 Boreæ venti, qui omnium eſt frigidiſſimus. 22 Alas Boreæ patris. 23 [Longa, prolixa; ità quoque promiſſam barbam dixêre.] 24 Flavis crinibus.

Implumes.

[1] Implumes Calaiſque puer Zetheſque fuerunt.
Mox pariter ritu pennæ cœpere vplucrum
Cingere utrumque l tus; pariter [2] flaveſcere malæ.
[3] Ergo. ubi [4] conceſſit tempus puerile juventæ,
[5] Vellera cum [6] Minyis nitido radiantia villo
Per mare non [7] motum primâ petiere carinâ.

1 Sine plumis & alis.
2 Flavæ fieri lanugine naſcente.
3 Poſtquam juvenes effecti ſunt, una cum aliis Argonautis ad rapiendum vellus aureum navigaverunt. 4 Locum dedit. 5 Pellem arietis auream. 6 Theſſaliæ populi. Argonautarum præcipui. 7 [Ita noſter lib. 11. Amor; O utinam, ne quis remo freta longa moveret, Argo funeſtis preſſa bibiſſet aquas.]

P. OVIDII

P. Ovidii Naſonis

METAMORPHOSEΩN

LIBER VII.

Jaſon Aureum vellus auxilio Medeæ acquirens. *Fab.* I.

Jaſon Æſonis filius, miſſus à Pelia Neptuni filio cum proceribus Græcorum Colchen, ad pellem auream apportandam, adjutricibus Junone, & Minervâ Æetæ Solis filii contigit regiam, pulchritudinequ ſuo perculit Medeam, avertitque à patre, u ſibi potius, quam patriæ, conſuluerit. Ergo obl gatum Jaſonem coegit, ut fidem præſtaret, conju gii ergà ſe. Itaque tauros ſpirantes ignem, & draconem cuſtodientem templum, venenis atqu carminibus coegit parere Jaſoni; ut proſciſſo ſo dentes obſereret ſerpentis, ex quibus ſeges arma torum procreſceret: inter quos, ut ei præceptu erat à Medeâ, jactato ſilice, coegit eos inter ſe di micare, qui mutuo bello conciderunt. His geſti Jaſon cum Medea Iolcon abiit.

JAmque fretum [1] Minyæ [2] Pagaſæâ puppe ſecabant
Perpetuâque trahens inopem [3] ſub nocte ſenectam
[4] Phineus viſus erat; [5] juveneſque Aquilone creati
[6] Virgineas volucres miſeri ſenis ore fugârant;

1 [Minya oppidum Theſſaliæ à quo Minyas cujus filiæ Minyedes ſacra Bacchi reſpuebant.] 2 Argo navi, fabricatâ ſub Pagaſâ promontorio & oppido Theſſaliæ 3 Sub cæcitate. 4 Fuit hic Arcadiæ rex, qui ob impietatem in Plexippum ſ Paudiona, natos ex Cleopatra Boreæ & Orithyiæ filiâ, (eos enim occæcaverat pœnas dedit Diis immittentibus Harpyias, qui cibos ipſi appoſitos raperent, fœ darentque. 5 Calais & Zethes. 6 Harpyias, quæ virgineas facies habeban *Virg. 3. Æn.*

Multaqu

Multaque perpeſſi claro ſub Jaſone, tandem
Contigerant rapidas limoſi Phaſidos undas.
Dumq; adeunt [1] regem; [2] Phryxeaq; vellera poſcunt.
[3] Lexq; datur numeris magnorum horrenda [4] laborum
Concipit interea validos [5] Æetias [6] ignes:
Et [7] luctata diu, poſtquam ratione [8] furorem
Vincere non poterat, [9] Fruſtrà, Medea, repugnas;
Neſcio quis Deus obſtat, ait. Mirumq; niſi hoc eſt,
Aut aliquid certè ſimile huic, quod amare vocatur.
[10] Nam cur juſſa patris [11] nimium mihi dura videntur?
Sunt quoq; dura nimis. Cur, quem [12] modò deniq; vidi,
Nè pereat, timeo? quæ [13] tanti cauſſa timoris?
[14] Excute virgineo conceptas pectore flammas,
Si potes infelix: *Si poſſem, ſanior eſſem.*
Sed trahit invitam [15] *nova vis*; [16] *aliudque Cupido,*
Mens aliud ſuadet. Video meliora, proboque [17]
Deteriora ſequor. [18] Quid in hoſpite, [19] regia virgo,
Ureris? & [20] thalamos [21] alieni concipis orbis?
Hæc quoque terra poteſt, quod ames dare. Vivat, an ille
Occidat, in [22] Diis eſt. Vivat tamen. Idq; precari
Vel ſine amore licet. [23] Quid enim commiſit Jaſon?
Quam niſi crudelem, non [24] tangat Jaſonis ætas,
Et genus, & [25] virtus? quam non, [26] ut cætera deſint,
Forma [27] movere poteſt? Certè mea pectora movit,

1 Phineum.
2 Vellus aureum, quod Phryxus in Colchidem portaverat. Quicquid alii de hoc aureo vellere variè fabulentur, *Ut* conficiant, ſive ariete aureo vellere fuiſſe, ſeu auream phialam protuberante ariete cœlatam, vel templum. a Phryxo conditum, auroque dotatum, ego ſub hujuſmodi velleris cortice, divitias Colchorum latere opinor, atque eorum aurifodinas, quas abſque immenſo labore penetrare non potuerunt. Eâdem iraque

de cauſa Jaſon cum ſociis Colchidem petit, quâ Hiſpani olim in Indiam navigârunt. (Fabulæ autem hujus originem, ni fallor, veram vir magnus in Catullum ingeniosè excogitavit. Zibellinorum pellesauro contra pretiosas è Colchide in Græciam delatas eſſe antiquitùs à Mercatoribus conficit. Græci autem nullum vellus niſi ovium agnoverunt. Animal enim vivum nunquam viderunt, ideoque de ejus figura nihil certi ſtatuere potuerunt. Ex Iberia autem & partibus ſeptentrionalibus in Colchidem potuiſſe eſſe delatas nemo negabit, qui ſitum harum regionem perſpexerit.) 3 Et reſponſum datur ab Æeta, magnos ineſſe labores in rapiendo vellere aureo. 4 Certaminum. 5 Medea Æetæ. Colchorum regis, filia. 6 Amores. 7 Poſtquam diù amori repugnavit. 8 Amoris rabiem. 9 Seipſam Medea alloquitur. (Mirumque niſi hoc eſt i.e. mirum eſt, niſi amo. Veteres paſſim ità loquebantur. Plautus Amphitryon: Act. 1. Sc. 1. Mirum, ni hic me quaſi murænam exoſſare cogitat. Sulpicius Servaſtus è Catalectis Pithoei, de Cupiditate, Mirum, ni pulchras artes Romana juventas Diſcat, & egregio ſudet in eloquio. Heinſius.) 10 Colligit ex his Medea ſe captam eſſe Jaſonis amore, & quòd quæ mandârat Jaſoni Æeta, nimium difficilia factu videbantur. & quòd pro illo quem paulò antè widiſſet, adeò timebat. 11 Nam & indomitos tauros, ignem ore naribuſque efflantes, jugo ſubjicere, & tot hominum armatorum impetus ſuſtinere, & pervigilem draconem debellare, quæ imperaverat Æetes, difficillima ſunt factu. 12 Nunc ſolùm. 13 Tantæ ſollicitudinis. 14 Expelle, ejice. 15 Magni amoris potentia mihi nunquam antehac experta. 16 Aliud amor, aliud ratio mihi oſtendit. 17 Cognoſco. Exſtant verba ejuſmodi in Euripidis Medea. 18 Undè alibi. Odi ne poſſim cupiens non eſſe quod odi: Heu quàm, quod ſtudeas ponere, ferre grave eſt! Et, Quod ſequitur fugio, quod fugit ipſe, ſequor. 19 Cur, cùm ſis filia regis, peregrini amore ardes? Acerrimè hic & in ſequentibus cum ratione & amore luctantem Medeam, bellè Poëta noſter exprimit. 20 Regis filia. 21 Nuptias. Nam thalamus propriè dicitur ſponſi & ſponſæ cubiculum. 22 Alienæ regionis. 23 In Deorum manu ac poteſtate eſt. 24 Quid mali fecit? 25 Commovet. 26 Fortitudo, & corporis robur. 27 Ut cætera deeſſe concedam. 28 Pellicere ad amandum.

At, nisi opem tulero, [1] taurorum afflabitur ore:
[2] Concurretque [3] suæ segeti tellure creatis
Hostibus: aut [4] avido dabitur fera præda draconi.
[5] Hoc ego si patiar, [6] tum me de tigride natam,
Tum ferrum & scopulos gestare in corde fatebor.
Cur non & specto pereuntem? oculosque videndo
[7] Confelero? cur non tauros [8] exhortor in illum,
[8] Terrigenasque feros, insopitumque draconem?
[10] Di meliora velint. Quanquam non ista precanda,
Sed facienda mihi. Prodamne ego regna parentis,
Atque ope [11] nescio quis servabitur advena nostra,
[12] Ut per me sospes, sine me [13] det lintea ventis,
Virque sit alterius: [14] pœnæ Medea relinquar?
Si facere hoc, aliamve potest præponere nobis,
[15] Occidat ingratus. Sed non [16] is vultus in illo,
Non ea nobilitas animo est, ea gratia formæ;
Ut timeam fraudem meritique oblivia nostri.
[17] Et dabit antè fidem cogamque in fœdera testes
Esse Deos. Quid tuta times? [18] accingere; & omnem
Pelle moram. [19] Tibi se semper debebit Jason,
Te [20] face solleuni junget sibi: perque Pelasgas
[21] Servatrix urbes matrum celebrabere turbâ.
[22] Ergo ego [23] Germanam, [24] Fratremq; Patremq; Deosq;
Et [25] natale solum [26] ventis ablata [27] relinquam?
[28] Nempè pater sævus, [29] nempè est mea barbara tellus
Frater adhuc infans, [30] stant mecum vota sororis.
Maximus intrà me [31] Deus est. Non magna relinquam
Magna sequar; [32] titulum servatæ pubis Achivæ,

1 Oportebat enim Jasonem tauros, ignem naribus efflantes jugo subjicere.
2 Et confligere cum hominibus natis ex dentibus draconis ab ipso seminatis.
3 Sementi ab ipso factæ.
4 Insatiabili.
5 Ut draconi objiciatur Jason.
6 Tunc me crudeliſſimam esse fatebor.
7 Sceleratos efficio. Ironia, quâ sibi talia non esse facienda proponit Medea.
8 Incantationibus stimulo.
9 Homines è terra natos.
10 [Potius Di meliora. Velim quanquam, Ex vulgari formulâ; ferant, vellent subintelligitur. Val. Maximus l. IV. c. 3. Sophocles ætate jam senior cùm ab eo quidam quæreret, an etiamnum rebus venereis uteretur: Di meliora, inquit. Græcis ὄλεφε μοι. Ideoque hæc ipsa responsio Sophoclis apud Platonem, ità se habet: ὄλεφε μοι ὦ ἄνθρωπε. Heinſ.]
11 Q. d. ignotus quidam peregrinus.
12 Ut operâ meâ salvus & incolumis, me relictâ discedat in patriamque revertatur.
13 Navigando recedat: nam dare lintea & vela ventis, est navigare.
14 Aut dolori, quo afficiar ex illius amore, aut supplicio, quod de me pater sumet.
15 Moriatur quia ingratus: est causa quâ dignus morte videatur.
16 Talis.
17 Et antequam illi opem feram, jurejurando promittet, me sibi uxorem futuram. Nam dare fidem, est sanctè aliquid promittere.
18 Præpara te ad opem Jasoni ferendam.
19 Jason semper tuus, tibique devinctus erit.
20 Matrimonio legitimo cujus insignia faces quinque, quæ ritu Romano novis nupris præferebantur. Vide infr. Lib. 9. vers. 60.
21 Juventutis Græcæ servatrix laudibus extolleris.
22 Hactenus Medea amori est obsecuta: nunc ad honesti cogitationem ità redit, ut statim illum abjiciat.
23 Sororem Chalciopen.
24 Absyrtum.
25 Patriam.
26 Navibus ablata, i. avecta, quæ ventis aguntur.
27 Relinquere possim. Hoc ipsum se Jasoni benignè præstitisse, epistolâ, quam ad eum misit, ità conqueritur. Læse pater, usque ad perdomuisse virum. Rursùs in eâdem epistola: Redde torum, pro quo tot res infanda reliqui: Adde fidem dictis, auxiliumque refer.
28 Objectionibus ità respondet Medea, ut colligat omninò Jasonem esse juvandum. sibique conjugio copulandum.
29 Profectò.
30 Soror Chalciope mecum sentit. Chalciope, Jasoni favebat.
31 Cupido.
32 Gloriam servatæ juventutis Græcæ. [Alludit autem poëta ni fallor, ad morem Romanum, dandi militibus coronas, qui de patria ob cives suâ virtute servatos *ingruente prælio* benè meruerunt.]

Noviam-

Notitiamque loci [1] melioris, & oppida, quorum
Hic quoque [2] fama viget, [3] cultuſque, arteſq; virorum:
[4] Quemque ego cum rebus, quas totus poſſidet orbis,
Ælonidem mutaſſe velim: quo conjuge felix
Et Dis chara ferar. & [5] vertice ſidera tangam.
[6] Quid, quod neſcio qui mediis concurrere in undis
Dicuntur montes, ratibuſq; inimica [7] Charybdis,
Nunc ſorbere fretum, nunc [8] reddere; [9] cinctaq; ſævis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?
Nempe tenens quod amo, gremioq; in Jaſonis hærens,
Per freta longa ferar. Nihil illum amplexa verebor:
Aut, ſi quid metuam, metuam de conjuge ſolo.
[10] Conjugiumne vocas, [11] Speciоſaque nomina culpæ
Imponis, Medea, tuæ? [12] Quin [13] aſpice quantum
Aggrediare nefas: &, dum [14] libet, effuge crimen,
Dixit: & antè oculos [15] rectum, [16] pietaſque, pudorq;
Conſtiterant: & [17] victa dabat jam terga Cupido.
Ibat ad [18] antiquas [19] Hecates Perſeïdos aras:
Quas nemus umbrolum, ſecretaq; ſilva tegebant:
Et jam fortis erat, pulſuſque [20] reſiderat [21] ardor;
Cùm videt [22] Æſoniden: exſtinctaq [23] flamma revixit.
Erubuêre genæ; totoque recanduit ore.
[24] Ut ſolet à ventis alimenta aſſumere, quæque
Parva ſubinductâ latuit ſcintilla favillâ,
Creſcere: & in veteres agitata reſurgere vires:
Sic jam lentus amor, jam quem languere putares.
[Ut videt juvenem, [25] ſpecie [26] præſentis inarſit.]
[27] Et caſù, ſo ito formoſior Æſone natus
Illâ luce fuit: [28] *Poſſes ignoſcere* [29] *amanti.*
Spectat: & in vultu, veluti [30] nunc denique viſo,
Lumina fixa tenet: nec ſe mortalia demens
Ora videre putat: [31] nec ſe declinat ab illo.
Ut verò cœpitque loqui, dextramque prehendit
Hoſpes, & auxilium [32] ſubmiſſâ voce rogavit,
Promiſitque [33] torum; lachrymis ait illa profuſis:

1 Civilioris.
2 Gloria floret.
3 Ornatus.
4 Quem cum omnibus totius mundi rebus non permutarem.
5 Et mihi felicissima videbor. Hor. Sublimi feriam sydera vertice. Hyperbolica exultatio.
6 Aliam causam assignat Medea, quâ Jasonem sequendum esse sibi persuadet. Multa enim nova periculosaque se visuram ait, quales sunt Cyaneæ petræ, aliis Symplegades dictæ, quæ inter se concurrere dicebantur.
7 Vorago est in freto Siculo naves ad se trahens, atque absorbens.
8 Rejicere, removere.
9 Circumdata, rabidis canibus. Nam illius inguina in canes mutata dicuntur.
10 Rursus alia objectio.
11 Pulchra &

honesta. 12 Immò, 13 Considera. 14 Potes. 15 Honestum. 16 Inparentes & Patriam amor. 17 Jam Cupido ab honesto & pietate victus à Medeæ mente recedebat. 18 Vetustum templum. 19 Erat hæc Hecate filia Perſæ, qui frater Æetæ. 20 Requieverat, 21 Impetus amoris. 22 Jasonem Æsonis filium. 23 [Vivere & mori, cùm de flamma vel carbonibus fit sermo, apud Latinos frequenter dicitur. Apud Anglosaxones eadem formula est in usu; hiring or heab coalæ usurpatur pro carbonibus, vel prunis.] 24 Ordo est: Ut parva scintilla, & quæ latuit superinductâ favillâ, solet resumere alimenta à ventis, & crescere. 25 Pulchritudine. [Hunc versum etsi cum Heinsio lubenter tollendum censerem, tamen sensus claudicat eo sublato, ideoque eum corruptum potius quàm spurium esse libenter pronuntiavero; multum enim ab Ovidiana & dulcedine & majestate distat.] 26 Jasonis. 27 Et fortè Jason illo die formosior fuit, aut videbatur, quam consueverat. 28 Unusquisque amanti Medeæ dare venium posset. 29 Amore Jasonis captæ. 30 Ac si nunc primùm, eum attentè videre potuisset. 31 Nec oculos suos ab illo avertit spectando. 32 Ne ab aliis, quæ dicebant, perciperentur. 33 Lectum nuptialem, ac nuptias ipsas.

Quid

Quid faciam video: nec me ignorantia veri
Decipiet, ſed amor, ſervabere munere noſtro;
Servatus promiſſa dato. Per ſacra [1] triformis
Ille Deæ, luſoque ſorer quod [2] numen in illo,
Perque [3] patrem ſoceri [4] cernentem cuncta futuri,
Eventuſque ſuos, per [5] tanta pericula jurat.
Creditus, accepit [6] cantatas protinus herbas,
Edidicitque uſum; lætuſque in tecta receſſit.
Poſtera depulerat ſtellas Aurora micantes:
Conveniunt populi ſacrum Mavortis in [7] arvum;
Conſiſtuntque jugis: [8] medio [9] rex ipſe reſedit
Agmine [10] purpureus, ſceptroque inſignis eburno.
Ecce [11] adamanteis [12] Vulcanum naribus efflant
[13] Æripides tauri: tactæque vaporibus herbæ
Ardent. Utque ſolent [14] pleni reſonare camini,
Aut ubi terrenâ [15] ſilices fornace ſoluti
Concipiunt ignem liquidarum aſpergine aquarum;
Pectora ſic intùs clauſas volventia flammas,
Gutturaque [16] uſta ſonant. Tamen illis Æſone natus
Obvius it. Vertêre [17] truces [18] venientis ad ora
Terribiles vultus, [19] præfixaque cornua ferro;
Pulvereumque ſolum pede pulſavêre [20] biſulco;
[21] Fumificiſque locum mugitibus implevêre.
[22] Diriguere metu Minyæ. Subit ille, nec [23] ignes
Sentit anhelatos, tantùm medicamina poſſunt.
[24] Pendulaque audaci mulcet palearia dextrâ;
Suppoſitoſque jugo pondus grave cogit aratri
Ducere; & inſuetum [25] ferro proſcindere campum.
[26] Mirantur Colchi. Minyæ clamoribus [27] implent,
Adjiciuntque animos. Galeâ tum ſumit aenâ
[28] Vipereos dentes; & aratos [29] ſpargit in agros.
Semina mollit humus valido [30] prætincta veneno:
Et creſcunt, fiuntque fati [31] nova corpora dentes.
Utque [32] hominis ſpeciem materna ſumit in alvo;

1 Hecates, quæ & Luna, & Diana & Proſerpina creditur eſſe.
2 Sc. per, i. per numen Hecates, Perſæ filiæ quæ in luco illo colebatur.
3 Solem, Æetæ patrem, quem ſibi ſocerum Medeæ conjugio cupiebat.
4 Aſpicientem omnia.
5 Quanta erat ſubiturus.
6 Incantatas.
7 In illo enim campo vellus aureum ſuper fago arbore collocatum à pervigili dracone ſervabatur.
8 Coronâ eum circumſtante.
9 Æeta.
10 Purpuratus, ac purpurâ ornatus. Purpureum enim dicimus, quod totum ex purpura conſtat; purpuratum verò purpurâ ornatum.
11 Quæ ne igne quidem poterant domari.
12 Ignem. Metonymia efficientis. 13 Non pedes ære armatos, ſive indutos habentes ſed ex ære ſolidos, quos Vulcanus fabricatus erat. 14 Plenæ carbonibus ignitis fornaces. 15 E quibus in terrena fornace calx coqui ſolet. 16 Combuſta, ut per quæ ignea flamma tranſeat. 17 Torvi aſpectu. 18 Ad faciem Jaſonis venientis. 19 In ſummitate ferrum habentia fixum. 20 Bifidis pedibus, quales boum eſſe videmus. 21 Fumum facientibus. 22 Exhorruêre, expalluêre. 23 (Ignes anhelati, i. e. flammas evomentes. Epiſt. Medeæ. Iſet anhelatos non præmedicatus in ignes Immemor Æſonides, Lib. iv. Faſt. de Ætna. Cujus anhelatis ignibus ardet humus.) 24 Pelles, quæ à gutture boum pendent palaria dicuntur. 25 Vomere, exarare. 26 Stupeſcunt rei novitate. 27 (Implere pro hortari hîc & aliis in locis apud Poëtas frequenter ſumitur. Virgil. Lib. vii. Turnus Rutulos animis audacibus implet.) 28 Serpentis illius dentes, qui à Cadmo interfectus eſt. Nam partem dentium ſerpentis à Cadmo interfecti ad Æetem miſerunt Pallas & Mars. 29 Diſeminat. 30 Infecta potenti veneno, utpote ex quibus homines armati ſunt nati. 31 Magna hominum armatorum corpora. 32 Hæc ſimilitudine declaratur, quomodo dentes ſerpentis figuram contraxerint humanam.

1 Perque

[1] Perque ſuos intus numeros [2] componitur infans;
Nec niſi maturus communes exit in auras:
Sic ubi viſceribus gravidæ telluris imago
Effecta eſt hominis, fœto conſurgit in [3] arvo.
Quodque magis mirum, ſimul [4] edita concutit arma.
Quos ubi viderunt præcutæ cuſpidis haſtas
In caput Hæmonii [5] juvenis [6] torquere parantes;
Demiſêre metu vultumque animumque [7] Pelaſgi.
[8] Ipſa quoque extimuit quæ tutum fecerat illum;
Utq; peti vidit juvenem tot ab hoſtibus unam.
Palluit; & ſubitò [9] ſine ſanguine frigida ſedit.
Neve parum valeant à ſe data [10] gramina, [11] carmen
Auxiliare canit; ſecretaſque advocat [12] artes.
[13] Ille, gravem medios ſilicem jaculatus in hoſtes,
A ſe depulſum [14] Martem convertit in ipſos
[15] Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres;
Civilique cadunt [16] acie, [17] Gratantur Achivi:
[18] Victoremque tenent; avidiſque amplexibus hærent.
Tu quoque victorem complecti, barbara velles;
[Obſtitit incepto pudor: At complexa fuiſſes:]
Sed te, ne faceres, tenuit reverentia famæ.
Quod licet, [19] affectu tacito lætaris; agiſque
Carminibus grates, & [20] Dis auctoribus horum.
Pervigilem [21] ſupereſt [22] herbis [23] ſopire [24] draconem:
Qui criſtâ linguiſq tribus [25] præſignis, & uncis
Dentibus horrendus, cuſtos erat arietis [26] aurei:
Hunc poſtquam ſparſit [27] Lethæi gramine [28] ſucci
Verbaque ter dixit placidos facientia ſomnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina [29] ſiſtant;
Somnus in [30] ignotos oculos ſubrepit: & auro
[31] Heros Æſonius potitur, ſpolioque ſuperbus,
[32] Muneris auctorem ſecum ſpolia altera portans;
[33] Victor [34] Iolciacos tetigit cum conjuge portus.

1 Et per ſuas omnes particulas.
2 Coalitur.
3 In agro ſecundo. qui tot armatos peperit.
4 Simul nata cum illis hominibus.
5 Jaſonis.
6 Cum impetu mittere.
7 (Minyeides.) Theſſali: infra vocantur Achivi. (Ita autem gentiles illos vocari teſtatur Stephanus; Μινύα πόλις Θεσσαλίας· ἀπὸ Μινύου κληθεῖσα καὶ Μινυήϊον, καὶ Μινυεῖς. Adi notas in v. 1. lib. 4.)
8 Medea.
9 Qui timent, & pallidi & frigidi fiunt. Timore enim ſanguis ad cor refugere dicitur. De hoc ita alibi: Ipſa ego, quæ dederam medicamina, pallida ſedi, Cum vidi ſubitos arma tenere viros.
10 Herbæ.
11 Incantationem opitulantem.
12 Magicas artes occultas.
13 Jaſon.
14 Bellum.
15 Ex terra geniti.
16 Pugnâ.
17 Lætantur, gratulanturque Jaſoni victori.
18 Amplectuntur, quia victorem. (V. 145. tollit Heinſius.)
19 Amore occulto.
20 Diis inferis. Hecatenque imprimis.
21 Reliquum eſt ex iis, quæ juſſerat Æetes.
22 Herbarum viribus.
23 In ſomnum adducere.
24 Semper vigilantem. Sic alibi: Pervigil ecce draco ſquammis trepitantibus horrens Sibilat, & toto corpore verrit humum.
25 Inſignis.
26 Vellus aureum habentis. (In verbo arietis pedem proceleuſmaticum habemus. Apud Virgilium frequenter legamus. Qui πρὸ abiete, ariete, abietibus, arierat & ſimilia frequenter contrahit.)
27 Succi inducentis ſomnum, & oblivionem. Eſt enim Lethe inferorum fluvius, qui λήθην πῆς λήθης, i. e. ab oblivione nomen accepit. Ejus aquam ſi quis guſtaverit, is omnium præteritorum obliviſci fingitur.
28 Carmina inducentia.
29 Stare faciunt.
30 Antea enim nunquam dormire conſueverat Draco.
31 Jaſon Æſonis filius.
32 Medeam, quæ autor & cauſa fuit, ut Jaſon vellere aureo potiretur.
33 Voti compos.
34 Iolcos eſt portus Theſſaliæ, à quo ſolvebant Argonautæ Colchida petentes. (Hoc verbum Iolciacus pro Theſſalico ſæpe apud Poetas ponitur, licet librariorum inſcitiâ identidem corruptum legitur. Propertius Colchis Colchicis urat aëna foris; pro quo Scaliger reposuit Iolciacis.)

De

De novata Æſonis juventute. *Fab.* II.

Jaſon poſtquam Medeam abductam in Græciam duxit, & promiſſo conjugio ſibi copulavit; multis rebus expertus ingenium ejus, petiit parentem Æſonem ſenectute eliſum in adoleſcentiam reduceret. At illa amore nondum depoſito quem ex juventute ceperat, nihil negando ei, abenum conſtituit, herbarumque genera, quarum ſcientiam habebat, variis regionibus quæſita incaquens, poſtquam animadvertit ſtipitem, quo verſabat herbas in arborem oleam ornatam baccis eſſe converſum; quæ quoque ex deſpumato abeno in terram deciderant, in herbam lætiſſimam eſſe converſa, maturum tempus exiſtimans, Æſonem interemtum madentibus herbis immiſcuit; & ut promiſerat conjugi, ex ſenectute in priſtinum vigorem perduxit.

1 Theſſaliæ.
2 Sc. templis: Diis enim ſacrificabant propter filiorum reditum.
3 [Ita noſter Lib. x. —inductæ cornibus aurum Conciderant ictæ nivea cervice juvencæ.]
4 Devota.
5 Gratias Diis agentibus, ſeu ab iis, qui Jaſonem ſoſpitem atque incolumem reverſum gratulabantur.
6 Jam morti propinquus.
7 Senio confectus. Venus 2. Æn. de Anchiſe dixit: Feſſus ætate.

[5]Hæmoniæ matres pro gnatis [8] dona receptis,
Grandæviq; ferunt patres: congeſtaq; flamma
Thura liquefiunt; [3] inductaque cornibus aurum
Cadit [4] victima vota: ſed abeſt [5] gratantibus Æſon,
[6] Jam propior leto, [7] feſſuſque ſenilibus annis.
Cum ſic [8] Æſonides: O cui debere ſalutem
Confiteor, conjux, quanquam mihi cuncta dediſti,
Exceſſitque fidem meritorum ſumma tuorum;
Si tamen hoc poſſunt; quid enim non carmina poſſunt?
Deme meis annis; & demtos adde parenti.
Nec tenuit lachrymas. Mota eſt pietate rogantis:
[9] Diſſimilemque animum ſubiit Æeta relictus.
[10] Non tamen affectus tales confeſſa, Quod, inquit,
Excidit ore pio, conjux, ſcelus? Ergo ego [11] cuiquam
Poſſe tuæ videar ſpatium [12] tranſcribere vitæ?
Nec ſinat hoc Hecate; nec tu petis [13] æqua: ſed iſto;
Quod petis, experiar majus dare munus, Jaſon.
Arte meâ [14] ſoceri longum tentabimus ævum,
Non annis revocare tuis. Modò [15] Diva triformis
Adjuvet; & [16] præſens ingentibus [17] annuat auſis.

8 Jaſon Æſonis filius, ſc. dixit. 9 Impium, qui nullâ parentis pietate moveri potuerat. Medea enim patrem ſuum ſenem prodiderat, ac deſeruerat. 10 Non tamen ſe ullâ teneri patris Æetæ pietate confeſſa eſt Medea. 11 Alicui, qui mihi te ſit charior. 12 Tranſponere. Elegans Metaphora ab iis, qui nomina ſive pecuniam aliis creditoribus tranſcribunt. Sic Ter. Jube illud autem tranſcribi denuo. 13 Honeſta. 14 Æſonis. 15 Hecate beneficiorum carminumque auctor. 16 Propitia. 17 Conſentiat, faveat.

bet aut noctes, ut [a] cursus tota [b] coirent,
quoque orbem, postquam gratissima furtis,
vida terris [c] effarit imagine Luna:
ter recto vertice, iniecta recinctis
pedem, nudos [d] humeris infula cæsaries
ue vagos rueat per mutua flexa, novis
frata gradus. Homines pecudesq; ferasq;
erat alta quies: nullo cum murmure lucus,
taque silent frondes; silet humidus aer.
lola micant. Atque ita bracchia retortos
convertit. [e] ter lumbis flamine cruxim
ravit aquis; [f] ternis nimis triste ora
: & in dura [g] humillimo pepulit terra.
, ait, arcanis fidissima, quæque [h] diurnis
cum Luna succedentis ignibus alta,
[i] riceps Hecate, quæ cœptis conscia nostris
rinq; venis, [k] cantusque, artesq; magorum,
he magas, tellus, pollentibus herbis,
que, & venti, montesque, amnesque, lacusque,
omnes nemorum, Diique omnes noctis [l] adeste!
im ope, cum volui, ripis mirantibus, amnes
tes redière suos: [m] conciliaque silo
aria concutio cantu freta; nubila pello;
aque induco; ventos abigoque vocoque:
tas rumpo verbis & carmina fauce
os fasas, fixa consultaque robora terræ,
as moveo; jubeoque trementes montes
agire solum, manesque exire sepulchris.
os, Luna, [n] trahi, quamvis [o] Temesæa laborem
a tuos minuant. Curros quoque carmine nostro
[p] avi; pallet noctis Aurora venenis. [210
mihi taurorum flammas [q] hebetabilis, & unco
pariem oneris collum pressitis aratro.
[r] serpentigenis [s] in se fera bella dedissis.
demq; [t] rudem somni sopistis: & [u] aurea
idice decepto Graias mittitis in urbes.

Dea es Hecate. Vid. Horatii Satyr. 2. 1. Lib. 1. de Comitatu ejus
is. [12] Incessumenta. [13] Auxilio esse. [14] Arcana Lucæ Lucæ. [15]
quiera, nunquam enim fiat nisi. [16] De carmine Lunam deducente, evocan
Nam venefica frequentur carminibus Lunam è cœlo detrahere, Virg.
is vel cœlo possint deducere Lunam. [17] Sic Tenedia divorum ejus
re clarum. [18] Vulg. Credimus autem vitiose Lunæ venefica carmi
is deficere: quæ ne ad ipsam possint pervenire, tantum abest, ut ea
ecurrimur. [19] Æera solis Filius, unde Homer. quare eum Medea hic
Solem. Valerius Flaccus lib. 6. [Illius ad frenum aurigæ pro nocte pa
Sidera sex pavent, & sex germit Orbita Solis.] [20] In aurum mut
beres redditibus fic, ut combarere non possint. [21] E dentibus serpent
mitis hominum. [22] Contra terrores. [23] Ignaviæ somni. [24] Quod
e juvenes, nihi apud nostrum, pro ignaris operum.] [25] Aureum vellus,
hoc draconi.

Nunc opus eſt ſuccis; per quos renovata ſenectus
In florem redeat, primoſque recolligat annos. 217
Et dabitis; neque enim mihi cuerunt fidera fruſtrà;
Nec fruſtra [1] volucrum tractus cervice draconum
Currus adeſt, aderat demiſſus ab æthere currus 120
Quo ſimul aſcendit; franataque colla draconum
[2] Permulſit, manibuſque leves agitavit habenas;
[3] Sublimis rapitur: ſubjectaque Theſſala [4] Tempe
[5] Deſpicit, & [6] creteis regionibus applicat angues;
Et quas [7] Oſſa tulit, quaſq; altus [8] Pelion herbas, 225
Othryſque Pindſque & Pindo major Olympus,
[9] Perſpicit: & placitâ partim [10] radice revellit;
Partim ſuccidit [11] curvamine falcis aëneæ.
Multa quoque [12] Apidani placuerunt gramina ripis,
Multa quoq; [13] Amphryſi: nec eras [14] immunis [15] Enipeu
Nec non [16] Peneæ, nec non Sperchеides undæ 230
Contribuere aliquid, [17] juncoſaque littora [18] Pœbes.
Carpit & Euboico [19] vivax [20] Anthedone gramen,
Nondum mutato [21] vulgatum [22] corpore Glauci.
Et jam nona dies curru, pennisque draconum,
Nonaque nox omnes fruſtrantem viderat agros; 235
Cum rediit: neque erant [23] paſti, niſi odore, dracones:
Et tamen annoſæ pellem poſuere ſenectæ.
Conſtitit adveniens citra limenque, foreſque:
Et tantum [24] cælo tegitur: refugitque virilis 240
Contactus; [25] ſtatuitque aras e cæſpite binas.
Dexteriore Hecates, at læva parte [26] Juventæ.
Quas ubi [27] verbenis, ſilvaque incinxit agreſti;
Haud procul [28] egeſtâ [29] ſcrobibus tellure duabus
Sacra facit: cultroſque in guttura [30] velleris atri 245
Conjicit: & patulas perfundit ſanguine foſſas.
Tum ſuper invergens liquidi [31] carchеſia Bacchi,
Æneaque invergens tepidi carchеſia lactis;
Verba ſimul fundit, terrenaque numina [32] poſcit:
[33] Umbrarumq; rogat raptâ [34] cum conjuge regem,

[1] Alatorum, à quibus Medea vehebatur. [2] Blandè tractavit. [3] In altum aerem tollitur. Ex hujuſmodi fabulis varii deinde varie commenti ſunt de Veneficis, quorum corpora à Dæmonibus, ſi Dis placeat, in loca peregrina deferuntur. [4] Loca ſunt Theſſaliæ inter Olympum & Oſſam montes alti amœniſſimi. Elegantèr etiam Tempe deſcripſit lib. 1. verſ. 567. [5] Deorſum aſpicit. [6] Cretenſis. [7] Theſſalia creta fecundiſſima: in Catalectis Peroniam, Dum ſumit cretem factam terrorta, cretam Perdidit illa ſimul, perdidit & faciem. In cretis autem elidiur e ſecunda, ira lib. 11. Aureus ut Danaen. Aſopida feſerit igneus, & lib. x. —non uſus, eburnea virgo. Dicere Pygmalion, ſimilis mea, dixit, eburneæ. Hinnitus. [7] De loc & cæteris nomitibus dictum eſt ad Ovid. Lib. 2. Fab. 1. [8] Theſſaliæ mons. [9] Diligenter inſpicit. [10] Sc. cum, ut cum radicibus evulſas herbas intelligamus. [11] Falce ærea curvâ. Pleonaſmus eſt. [12] Theſſaliæ fluvius in Enipeum excurrens. [13] Multa quoque ex Amphryſo, Theſſaliæ palude. [14] Quia Medea in illius quoque ripis multas collegit herbas. [15] Fluvius Theſſaliæ velociſſimus. [16] Theſſaliæ fluvius. [17] Juncis abundantia. [18] Theſſaliæ oppidi. [19] Ab effectu, quod vivat & recdat & conſerver. [20] Anthedon urbs eſt Bœotiæ. [21] Vulgi notum. [22] Glaucus erim, cum eſſet piſcator animadvertit piſces tactu quarundam herbæ in mare reſilientes: quam quidem cum & ipſe guſtaſſet, in mare exiliit, ac in Deum marinum mutatus. Scyllam vehementer amavit. [23] (Hue appoſitè Juvenalis Sat. Vitro ubi & reliquis Virronibus illa jubebit Poma feris, quorum ſolo paſcaris odore.) [24] Ilexit. [25] Juventutis Dea. [26] Herbas ſacra quâ ſe lavemur, & coronantur. [27] Extractâ ferrâ. [28] Foſſis. [29] *Ovium migrarum*, Hecatæ, aliiſque Diis inferis ſunt gratæ. [30] Vaſa ſunt *ad pot. ndum accommodata.* [31] *Κυλίκιον*, orig. vox Græca. [32] Invocat. [33] *Plutonem.* [34] Cum Proſerpinâ, in Siciliam à Plutone raptâ.

Nè properent artus animæ [1] frandare senectæ.
Quos ubi placavit prece basiique & murmure lenes;
Ælonis [2] ellectum proferri corpus ad aras
Jussit: & in [3] plenos resolutum [4] carmine sanus
Examini similem stratis [5] protexit in herbis.
Hinc procul Æsonidem, procul hinc jubet ire ministros:
Et monet arcanis oculos removere [6] profanos.
Diffugiunt jussi: passis Medea capillis
[7] Bacchantum ritu flagrantes circuit aras:
[8] Multifidasque faces in fossâ sanguine atrâ
[9] Tingit: & [10] intinctas geminis accendit in aris:
[11] Terque feuem flammâ, ter aquâ, ter sulphure lustrat.
Interea validum posito medicamen aeno
Fervet, & exultat; spumisque tumentibus albet.
Hinc [12] Hæmoniâ radices valle resectas,
Seminaque, floresque, & succos incoquit acres.
Adjicit [13] extremo lapides Oriente petitos,
Et, quas Oceani refluum mare lavit, arenas.
Addit & exceptas Lunâ [14] pernocte pruinas,
Et [15] strigis infames, ipsis cum carnibus, alas;
[16] Inque virum soliti vultus mutare ferinos
Ambigui [17] profecta lupi. Nec defuit hinc
Squamea [18] Cinyphii tenuis membrana chelydri,
[19] Vivacisque jecur cervi: quibus insuper addit
[20] Ora caputque novem cornicis sæcula passæ.
His & [21] mille aliis postquàm sine nomine rebus
Propositum instruxit [22] mortari barbara munus;
Arenti ramo jampridem [23] mitis olivæ
Omnia confudit; summisque immiscuit ima.
[24] Ecce [25] vetus calido versatus stipes aeno
Fit viridis primò: nec longo tempore frondem
Induit; & subitò [26] gravidis onerator olivis.
At [27] quacunque cavo spumas ejecit aëno
Ignis, & in terram guttæ cecidere calentes;

[1] Ne strigis alas inf. mes. sit, quia vulgus vereri [illegible] tem a stridendo dictæ sint, ut tetrinnit. Cic. [illegible] men, sed nominis hujus Causa, quod horrenda [illegible] etiam se soliti in hominem mutare praecipue [illegible] de hujusmodi magis divinus Lib. 1. vers. 2 [illegible] recidendo dicta. 18 Serpentis Libyci: nam Cinyp. Libyæ fluvius [illegible] duas Syrtes in mare Libycum exit. 19 Qui viventis. De [illegible] rum multa dicuntur. 20 Quid inter cæteras [illegible] quer. Repone itaque cum Heinsio ova; ova enim magis facta [illegible] sent. Ita strigis ova ulcerpantur Horatio apud v.] 21 Numerus incerto. 22 [Ita Mortari]; à mortare in textu cæso. Quod verum [illegible] quam legitur, Mortaria apud Juvenalem legas. Fusa venant filen [illegible] et strigisque maritus, Et quæ jam veteres sanie mortaria carent. [illegible] 23 Ab effectu. quòd olearum omnia mitia, sive quòd pacis dicata et [illegible] mines ac manifactos homines reddat. 24 Repente arentem olivæ ram [illegible] de facto mentionem. 25 Aridæ olivæ ramus. 26 Stipes plenus. [illegible] item Metamorphosin describit poeta: nam guttæ spumæque, [illegible] fervente in terram cadit in varios fetus fecundæ mediæ

Vernat humus; floreſque & mollia pabula [1] ſurgunt.
Quod ſimul ac vidit; ſtricto Medea [2] recludit
Enſe lenis jugulum: veteremque exire cruorem
Paſſa, replet ſuccis. Quos poſtquàm combibit Æſon
Aut ore acceptos, aut vulnere; barba comæque
Canitie poſitâ [3] nigrum [4] rapuêre colorem.
Pulſa fugit macies: abeunt pallorque [5] ſituſque;
Abjectoque cavæ [7] ſupplentur [7] ſanguine venæ;
Membraque [8] luxuriant. Æſon miratur, & olim
[9] Ante quater denos hunc ſe reminiſcitur annos.

1 Oriuntur. 2 Aperit. 3 Canitie nigrum amittit, pulchercrimi videbantur. 4 Pulcherrimo accepere. 5 Squalor; eſt enim ſitus faciei quidam ſimilis ex humore putrefacto, ſeu loci præſertim ſole exarentibus. Inde fit, ut corpora illota ſitum contrahere dicamus & ſqualorem. 6 Implentur. 7 Venæ implentur injecto ſanguine. Sic infra, Ut repleam vacuas juvenili ſanguine venas. 8 Laſciviunt, & valdè pinguia ac nitida videntur. 9 Se ante quadraginta annos natum fuiſſe recordatur: quo ſignificat Æſonem ex decrepito ſene in virum quadraginta annos natum fuiſſe mutatum. [Ultimum verſum qui in vulgatis circumfertur, Diſſimilemque animum ſubiit, ætate relictâ, nec in textum recepit Heinſius, nec ejus in notis mentionem ullam facere voluit.]

Liberi nutrices in juventutem reductæ, *Fab.* III.

Liber Pater, ut animadvertit Æſonis ſenectutem remedio Medeam expuliſſe, rogabat Tethyem, ut ſuis quoque nutricibus ferret auxilium, eaſque in adoleſcentiæ vigorem reduceret: cujus auctoritate compulſa, talibus illis juventutem reddit remediis, quibus Æſonem, in primitias reduxit, Medeæ antea; Liberoque æternum beneficium dedit.

Viderat ex alto tanti miracula monſtri
Liber: & admonitus [1] juvenes [2] nutricibus annos
Poſſe ſuis reddi, capit hoc à [3] Tethye munus.

1 Juvenatum. 2 Nutricibus juventutem. 3 Ab Tethye. 9 Olivarii hujus loci lectio, dum Medeæ adſcripſerunt, quod Tethyi erat ſenectutem ſummos viros hactenus decepit. Tethye autem pro Colchide corrumpendum ex libri parte. Tethys autem Bacchum occultabat, quando a Junone fugiebat. Bacchus itaque hoc facto Medeæ admonitus, à Tethye juvenis factus petebat. Heinſius.]

Pelias arte Medeæ à filiabus ſuis interemptus. *Fab.* IV.

Peliades, Peliæ filiæ, ut viderunt arietem ætate gravatum herbis à Medea in agnum transfiguratum, ambitioſius ab ea petere cœperunt, ut ſi citæ parenti reſtitueret quam temporis proceſſione amiſiſſet juventutem. Quod, ut illa accepit, cupiens inimicum Jaſonis data occaſione punire, impulit eas parentem interficere, laceratumque in aenum ferreum dimittere. Quod ut factum eſt, currum draconibus junctum conſcendit, & per aera elata conſpectum inimicorum profugit.

NEve [1] doli ceſſent; odium cum conjuge falſum
[2] Phaſias [3] aſſimulat: Peliæque ad limina ſupplex
Confugit, Atq; [4] illam (quoniam gravis [5] ipſe [6] ſenectâ)
Excipiunt [7] natæ. Quas tempore callida parvo
Colchis amicitiæ fallacis imagine [8] cepit.
Dumque [9] refert, inter meritorum maxima, demtos
Æſonis eſſe [10] ſitus; atque hâc in parte moratur;
Spes eſt virginibus Peliâ [11] ſubjecta [12] creatis,
Arte ſuum [13] parili revireſcere poſſe [14] parentem;
[Idq; petunt: pretiumque jubent [15] ſine fine paciſci.]
Illa brevi ſpatio filet; & dubitare videtur:
Suſpenditque animos fictâ [16] gravitate [17] rogantes.
Mox ubi pollicita eſt, Quò fit fiducia major
Muneris hujus, ait: Qui veſtras maximus ævo eſt
[18] Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.
Protinùs [19] innumeris [20] effœtus laniger annis
Attrahitur, [21] flexo circum cava tempora cornu:
Cujus ut Hæmonio marcentia guttura cultro;
Fodit, & exiguo maculavit ſanguine ferrum;
Membra ſimul [22] pecudis, [23] validoſq; venefica ſuccos

1 Medeæ fraudes.
2 Medea, à Phaſi Colchorum fluvio, ſic dicta.
3 Simulat ſe ab Jaſone maritio odio haberi.
4 Medeam.
5 Pelias.
6 Ratio eſt, cur eam Pelias non exceperit.
7 Filiæ Peliæ.
8 Sibi conciliavit, & decepit.
9 Commemorat.
10 Squalores, & ſenium.
11 Injecta: propriè enim ſpes injici dicitur.
12 Peliæ filiabus.

13 Pari artificio. 14 Patrem Peliam. 15 Maximum & immenſum prerium i.e. quantum vellet. [Tollit hunc verſum Heinſius.] 16 Simulatâ rei difficultate. 17 Peliæ filiarum. 18 Aries qui ovium dux eſſe videtur. [Ita Virgilius, Vir gregis ipſe caper.] 19 Quamplurimis. 20 Viribus evacuatus. 21 Cornibus utrinque circum caput indexis. 22 Arietis. Pecus propriè dicitur omne animal, quod ſub hominis imperio è pabulo terræ paſcitur: ut boves, aſini, equi, oves, capræ, & hujuſmodi. Interdum ſumitur pro quibuſvis animalibus, quæ humana carent effigie & linguâ. Sic fuci à Virgilio appellantur pecus: ignavum fucos pecus à præſepibus arcent. 23 Magnæ potentiæ fucos, ut te quibus aries interfectus non ſolum vitæ fuerit reſtitutus, verum etiam agnus effectus.

Mergit in ære cavo. Minuuntur corporis artus:
Coruuaque exuitur, nec non cum cornibus annos:
Et [1] tener suditur, medio balatus aëno.
Nec mora; balatum mirantibus exsilit agnus:
Lasciviteque fugâ; [2] lactantiaque ubera quærit.
Obstupuêre [3] fatæ Peliæ: promissaque postquàm
[4] Exhibuere fidem; tum verò impensius instant.
[5] Ter juga Phœbus equis in [6] Ibero gurgite mersis
Demserat; & quartâ radiantia nocte micabant
Sidera; cùm rapido fallax [7] Æetias igni
Imponit purum laticem, & sine viribus herbas.
Jamque neci similis, resoluto corpore, regem
Et cum rege suo custodes somnus habebat,
Quem [8] cecidere cantus, magicæque potentia linguæ.
Intrarant jussæ cum [9] Colchide limina natæ:
Ambierantque torum: Quid nunc dubitatis inertes?
Stringite, ait, gladios: veteremque haurite cruorem;
Ut repleam vacuas juvenili sanguine venas,
[In manibus vestris vita est ætasque parentis.]
Si pietas ulla est, nec spes agitatis inanes;
Officium præstate patri: [10] telisque senectam
[11] Exigite; & [12] sanicm conjecto emittite ferro.
His, ut quæq; pia est, hortatibus impia prima est:
[13] Et ne sit scelerata, facit scelus. Haud tamen ictus
Ulla suos ip. ctare potest: oculosque reflectunt;
[14] Cæcaque dant sævis aversæ vulnera dextris.
[15] Ille, cruore fluens, cubito tamen allevat artus:
Semilacerque toro tentat consurgere: & inter
Tot medius gladios pallentia brachia tendens;
Quid facitis, gnatæ? quid vos in [16] fata parentis
Armat, ait? Cecidêre illis animique manusque.
Plura locuturo cum verbis guttura [17] Colchis
[18] Abstulit, & calidis laniatum mersit aënis.

1 Tener, lactatus.
2 Lacte pleno.
3 Filiæ Peliæ.
4 Fecêre.
5 Dies transierant octo.
Nam Phœbus quarto quoque anno Isthmia ludos instituere, quis, Solis currum redeuntibus, sacros Pisa.
6 In Hispania, ubi vitis in monte Hesperio sponte nascitur.
Inque eo opinione vulgi increbuit Poëtis, solemne, vernum ver diurnum, in occiduo mari mergere.
7 Medea fallendi peritia.
8 Efficerat incantatio, seu carmina magica.
9 Medeâ (Versum 336. tollit Heinsius.)
10 Ferro, gladio.
11 Expellite.
12 Saniosum sanguinem, cruorem.
13 Ne quæ sit scelerata & impia non emittendo patris cruorem, scelus perpetrat ipsum interficiendo. 14 Quæ ipsæ filiæ non videbant. 15 Pelias. 16 Necem, perniciem. 17 Medea. 18 Admit, præcidit.

Cerambus

Cerambus in Avem. *Fab.* V, VI, VII, VIII, & IX.

Medea fugiens, ut docet Heſiodus, Othryn montem Theſſaliæ petiit, in quem diluvio Deucalionis Cerambus Nympharum auxilio pennis delatus fuit, & in montem Parnaſſum, qui eſt altiſſimus. Hinc Pitanen Æoliæ urbem relinquens, vidit draconem in ſaxum eſſe transfiguratum. Deinde Idæum nemus adiit, in quo Liber Pater Thyoneum filium, qui à paſtoribus Phrygis juvencum abegerat, in venatorem vertit, ne à paſtoribus perſequentibus agnoſceretur: juvencum vero in cervi effigiem transfiguravit. Tranſit & qua Corythi pater parvo conditus eſt ſepulchro: & quà Mæra in canis figuram eſt converſa.

QUod niſi [1] pennatis ſerpentibus [2] iſſet in auras;
Non exemta foret pœnæ, fugit alta, ſuperque
[3] Pelion umbroſum [4] Philyreia tecta, ſuperque
Othryn, & eventu [5] veteris loca nota Cerambi.
[6] Hic ope Nympharum ſublatus in æra pennis,
Cum gravis infuſo tellus foret [7] obruta ponto,
[8] Deucalioneas effugit inobrutus undas.
[9] Æoliam Pitanen a læva parte relinquit,
[10] Factaque de ſaxo longi ſimulachra draconis;
[11] Idæumq; nemus: quo raptum furta juvencum
Occuluit Liber falſi ſub imagine cervi:
Quâque [12] pater Corythi parvâ tumulatur arenâ:
Et quos [13] Mæra novo latratu terruit agros.

1 Alatis draconibus, ut ſupra.
2 Medea.
3 Vide ſupra verſ. 221.
4 Chironis domum, quem Philyra Nympha ex Saturno peperit.
5 Antiquiſſimi.
6 Cerambus.
7 Cooperta.
8 Diluvium quod fuit tempore Deucalionis & Pyrrhæ. Vid. Lib. 1.
9 Pitane urbs eſt Æolica.
10 Metamorphoſin ſerpentis in lapidem ſignificat, qui, quod Orphei caput in Hebrum abjectum, & ad Lesbum inſulam delatum, violare morſu voluiſſet, ab Apolline in ſaxum mutatus fuit. Sed vide infra Lib. 11. verſ. 60.
11 Hæc eſt tertia Metamorphoſis, nempe bovis, quem Thyoneus Bacchi filius furatus fuerat, in cervum. Dicunt & ipſum Thyoneum, bubulcos inſequentes fugientem, a Baccho in venatorem mutatum fuiſſe.
12 Paris, qui in Gebrina Troadis oppidulo ſepultus eſt.
13 Quarta mutatio, quam poeta narrat, eſt Mæræ in canem verſæ. Alii proſequentes fabulæ admodum ſunt obſcuræ.

Coæ matronæ in Boves, & Jalyſii in ſcopulos. *Fab.* X, XI, XII.

Ab his regionibus digreſſa Eurypyli urbem contigit, in qua à Junone Coæ matronæ in cornuta boves transformatæ ſunt, cui conviciabantur, ægrè ferentis illius impulſa armenta Geryonia, rapta ab Hercule, per ſuos agros acta fuiſſe. Dehinc Telchinas Jalyſios tranſgreſſa eſt; quos, quod ſi ſimarores eſſent, & malefici, ſuo obtectu omnia in pejus commutantes, Jupiter in ſcopulos verſos ſubjecit mari. Horum regione relicta pervenit in eam inſulam, in qua Alcidamas vidit ex filia procreatam columbam.

[1] Eurypylus Herculis filius fuit Coi insulæ regis, unde ejus urbs dicitur Eurypylique urbem, qua [2] Coæ cornua matres
Geſſerunt, tum cum diſcederat Herculis agmen
[3] Phœbeamq; Rhodon: & [4] Jalyſios [5] Telchinas, 365
Quorum oculos ipſo vitiantes omnia viſu
Juppiter exoſus, [6] fraternis ſubdidit undis.
Tranſit & antiquæ [7] Carthæia mœnia Ceæ,
Quâ pater Alcidamas placidam de corpore natæ 370
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.

[1] Eurypylus Herculis filius fuit Coi insulæ regis, unde ejus urbs dicitur Eurypylique urbem. [2] Coa insula est Ægæi maris, à regione Ioniæ ſita, unde ſit Cous. In hac inſula natus fuit Hippocrates Medicorum princeps. Mulieres autem Coæ cum ægrè ferrent ab Hercule armenta Geryoni capta per agros ſuos fuiſſe acta, Junoni circumeuntur convitiare. Quare Juno indignata eas omnes in vaccas mutavit. [3] Phœbea inſula fuit; nullus enim dies adeo nubilus eſt, ut ibi ſol non appareat. [4] Jalyſius una eſt ex Rhodi urbibus. [5] Telchines Rhodi populi fuerunt, qui cum primum ſuo aſpectu in pejus commutarent, à Jove ſubmerſi fuerunt. [6] Ipſe. [7] Carthæa eſt oppidum in inſula Cea.

Cycnus in avem, & Hyrie in ſtagnum. *Fab.* XIII, & XIV.

Poſt hæc lacum Hyries, & Cycni Tempe vidit: in quibus locis cum Phylius quidam gravi amore Cycni Hyries filii teneretur, ejuſque imperio volucres indemitas ac lecnem cepiſſet, ac ubi manum pati coegiſſet, ei tradidiſſet, neque ideo potitus eo fuiſſet, indignatus, cum noviſſimè taurum veciſſet, petenti puero negavit. Quod ægrè ferens puer, cùm ſe ex præcipiti loco jaceret, involucrem olorem converſus eſt. Hyrie autem mater ejus ſiendo aſſiduè caſum filii ſui, in ſtag-

num

num Deorum miſericordiâ delicuit, quod ſui nominis eſſ.

INdè lacus [1] Hyries vidit, & Cyneia Tempe,
Quæ [2] ſubitus celebravit olor. Nam [3] Phylius illîc
Imperio pueri volucreſque ferumque leonem
Tradiderat domitos: taurum quoque vincere juſſus
Vicerat; & ſpreto toties iratus amore,
Præmia puſcenti taurum ſuprema negabat.
[4] Ille indignatus, Cupies dare, dixit: & alto
Deſiluit ſaxo. Cuncti cecidiſſe putabant:
Factus olor niveis pendebat in aëra pennis.
At genitrix Hyrie, [5] ſervari neſcia, flendo
[6] Delicuit: ſtagnumque ſuo de nomine fecit.

1 Indè progreſſa Medea vidit Tempe, non illa Theſſalica, ſed Bœotica: atque ibidem Cycnus filius Hyries ſubitò in olorem converſus fuit; ipſa verò Hyrie flendo defluens in lacum cognominem.

2 Subitò factus. Epitheton ab eventu. 3 Qui Hyries filium perdite amabat. [Malè in vulgatis legitur Phyllius. Annonno enim Liberalis apud quem ſolum hanc fabulam invenit Heinſius. (Metam. XII.) Φυλλίῳ ſæpe.] 4 Puer, Hyries filius. 5 Putabat enim filium gravi lapſu periiſſe. 6 A deliqueſco.

Combe in avem & Menephron in feram, &c. *Fab.* XV, XVI, XVII, XVIII, & XIX.

Ab his locis digreſſa Medea, Pleurona pervenit: in qua urbe, Combe nè à filiis (centum enim peperiſſe fertur) occideretur, Deorum miſericordiâ effectum eſt, ut in avem transformaretur. Dein Calauream, ubi Latona maximè colebatur, cujus rex cum conjuge in volucres verſi ſunt. Adiit & Cyllenen, ubi Menephron, nè cum matre concumberet, à Jove in feræ ſpeciem transfiguratus eſt. Inde profecta vidit Cephiſum nepotis ſui exitium deflentem, qui ab Apolline in phocam transfiguratus fuerat. Vidit & domum Eumeli Admeti regis filii, lugentis filiam in volucrem ceſſiſſe.

ADjacet his [1] Pleuron: in qua trepidantibus alis
[2] Ophias effugit natorum vulnera Combe.
Indè [3] Calaureæ Latoïdos aſpicit arva,
In volucrem verſi cum conjuge conjugis regis.
Dextera [4] Cyllene eſt: in qua cum matre Menephron
Concubiturus erat, ſævarum more ferarum.

1 Pleuron Etoliæ urbs. 2 Ophias illa. 3 Inſulæ inter Cretam & Peloponneſum poſitæ, cui olim Latonæ, antequam eam pro

Delo permutavit, præfuit. 4 Monteſt Arcadiæ ubi Mercurius natus dicitur.

1 Cephiſus

[1] Cephiſon procul hinc deflentem fata nepotis
Reſpicit in tumidam phocen ab Apolline verſi: 390
[2] Eumelique [3] domum lugentis in aëre natam.

1 Phocum Bœotiæ urbem, ab Apolline Pythio, qui Delphicus dictus, ita dictam, quòd ibi Delphinum marinum fuit muratus. Poëta noſter de nepote narrat. 2 Ordo eſt: Et ſuppl. reſpicit domum Eumeli lugentis natam in aëre, nempè, volantem. 3 Patres. Athenas urbem, in qua regnavit Eumelus cùm hoſpitio exciperet Triptolemum, cujus currum, illo dormiente, Eumeli filia conſcendit, & periit.

Creüſæ mors: Phineus, Periphas, & Poypemon in aves. *Fab.* XX. XXI.

Corinthum quoque, ubi Pirene fons eſt, curru alatis draconibus vecto acceſſit, ubi olim è fungis orti homines ferunt. Reverſa tandem, ut vidit ab Jaſone Creuſam Creontis Corinthiorum regis filiam ſibi prælatam; regiam incendit, arſitque Creuſa cum patre: natos quoque ſuos ex Jaſone ſuſceptos interemit. Inſpectis itaque miſerorum caſibus, Athenas fugit: quæ quidem Athenæ Phineum, Periphan, neptemque Polypemonis volantes vidêre; ibi enim olim in aves converſi fuerant.

[1] Tandem vipereis Ephyren Pirenida pennis
Contigit. Hic ævo veteres mortalia primo
Corpora vulgârunt [2] pluvialibus edita fungis,
Sed poſtquàm [3] Colchis arſit nova nupta venenis, 395
Flagrantemque domum regis [4] mare vidit utrumque,
[5] Sanguine natorum perfunditur impius enſis;
[Ultraque ſe miſe mater, Iaſonis [6] effugit arma.]
Hinc [7] Titaniacis ablata Draconibus, intrat
[8] Palladias arces; quæ te, juſtiſſime Phineu. 400
Teque, ſenex Peripha, pariter vidêre volantes,
Innixamque novis neptem Polypemonis, alis.

1 Corinthum. Pirenem Achaiæ urbem Oenomai filiam, quæ Pirene fons dicitur: a quo Pirenida Corinthum Pirene, quæ eſt ad radices Acrocorinthi. 2 pluvialibus. Apud Corinthios (ut ſubinde innotuit antiquitus hominibus ex fungis nati ferunturr, ob primævos incolas ejus loci ſtultos, & fatuos: nam ſtolidi etiam proverbio dicuntur fungi. 3 Id eſt, Colchicis, artib. Medeæ venenis ſua è Colchide ſecum portaverat. 4 [Duo maria quæ Iſthmum Corinthiacum alluunt viderunt domum regis flagrantem.] 5 Duos filios ex Jaſone ſuſcepit Medeſa, quos poſtea ab illo commenta, & Creüſæ, Corinthiorum regis filiæ, dotatæ unore, trucidavit. Undè in Epiſt. Hypſipyles de Medea inquit: Deque ego deſertor conjux, materque duorum. A totidem matris orba fuere viro. 6 [Et ut hunc verſum Heinſius.] 7 Alii dicunt, Titanum Sanguineos; alii à Titane, i. e. Sole, Medeæ dono datis. 8 Athenas Palladis ſacras.

Sperma

Spuma Cerberi in Aconitum.
Fab. XXII.

Medeam Athenas ingreſſam, hoſpitioque ſuſceptam, Ægeus rex matrimonio ſibi junxit, inter hæc Theſeus Ægei filius, quem nunquam antea viderat pater, errore, & laboribus plenus advenit. Quem verita Medea, protinus ei venenum parat quod Aconitum appellant. Hercules enim cum ad inferos deſcendiſſet, miſſus ab Euriſtheo ut canem tricipitem ad ſuperos perduceret, cum in regionem Ponticam perduxiſſet, territum ex novitate aeris vomitum animadvertit profudiſſe. Notato itaque loco, ſpumam ejus converſam invenerunt in præſentiſſimi veneni herbam, quam Aconitum nominant, quod id cautibus naſcitur.

EXcipit [1] hanc Ægeus, facto [2] damnandus in [3] uno; Nec ſatis hoſpitium eſt, thalami quoque fœdere
Jamq; aderat Theſeus proles ignara Parenti; [J]ungit.
Qui virtute ſuâ [4] bimarem pacaverat Iſthmon. 405
Hujus in exitium miſcet Medea, quod olim
Attulerat ſecum Scythicis [5] aconiton ab oris.
Illud [6] Echidnææ memorant e dentibus ortum
Eſſe canis. Specus eſt tenebroſo cæcus hiatu: 410
Fit via declivis, per quam [7] Tirynthius heros
[8] Reſtantem, contraque diem radioſque micantes
Obliquantem oculos, [9] nexis adamante catenis,
Cerberon abſtraxit: rabidâ qui concitus irâ
Implevit pariter [10] ternis latratibus auras: 415
Et ſparſit virides ſpumis albentibus agros.
Has concrêſſe putant; naſtaſque alimenta feracis
Fœcundique ſoli, vires cepiſſe nocendi.
Quæ quia naſcuntur durâ vivacia cautę,
Agreſtes *aconita* vocant. Ea [11] conjugis aſtu 420
Ipſe parens Ægeus [12] nato porrexit, ut hoſti.
Sumſerat [13] ignarâ Theſeus data pocula dextrâ;
Cum pater in capulo gladii cognovit eburno
[14] Signa ſui generis: [15] facinuſque exciſſit ab ore.
Effugit [16] illa necem, [17] nebulis per carmina motis. 425

1 Medeam.
2 Non laudandus, vituperandus.
3 In hoc uno facto, quo Medeam hoſpitio excepit.
4 Iſthmon Peloponneſi: a quo dicta certamina Iſthmia, quæ, ut Plutarchus vult, Theſeus in honorem Neptuni inſtituit. Varii ſunt Iſthmi apud Geographos.
5 Herba eſt præſentiſſimi veneni Aconitum, παρὰ τὸ κόνις, i. à cautę dictum quod in cautibus naſcatur.

6 Cerberi venenoſi, ἰὸς Græcis Latinis vipera. 7 Hercules à Tyrintho patria cognominatus. 8 Reſiſtentem. 9 Ex adamante confectis, ac per hoc firmiſſimis. 10 Quia tria habet capita. 11 Aſtutia uxoris. 12 Filio Theſeo. 13 Ipſe ignarus & inſcius. 14 E ſigno quod capulo eburneo erat inſculptum Ægeus cognovit filium Theſeum. 15 Venenum ab ore illius repulit, quo facinus deſtinatum erat. 16 Medea. 17 Subitò per incantationes ortis nebulis, quibus vel abſconderetur, ne poſſet conſpici, vel quibus, ut ſolebat, per aera deferebatur.

Theſei

Theſei geſta, & Scironis oſſa in ſcopulos. *Fab.* XXIII.

Ægeus agnito filio Theſeo, ingenti lætitiâ perfuſus dies feſtos indixit: quos agentes Theſei laudes referunt; quemadmodum taurum Marathonium interemiſſet; ut ſuem ſæviſſimam, apri Calydonii, ac Erimanthi matrem, juxta Cromyona; ut Procruſten; ut Periphetam latronem Vulcani filium juxta Epidaurum; ut Sinem quoque latronem. Referunt præterea Cercyonis necem: qui trabes oppenebat peſtibus, ita ut victi examinarentur ab eis. Scironem quoque Neptuni filium, ſolitum iter facientibus inſidias tendere: qui poſtquam a Theſeo eſt interfectus, ejus oſſa, ſaxis agitata propter crudelitatem ſcopulo inhæſit: unde Scironides petræ ſunt nominatæ ab ejus nomine.

AT [1] geniter quanquam lætatur ſoſpite [2] nato;
Accitus tartum leti [3] diſcrimine parvo
Committi potuiſſe nefas, fovet ignibus aras,
Muneribuſque locos implet: feriuntque ſecures
Colla [4] totoli boum [5] vinctorum cornua vittis.
Nullus [6] Erechtheidis fertur celeberior illo
Illuxiſſe dies. [7] Agitant convivia patres,
Et medium vulgus: nec non & carmina vino
Ingeniun [8] faciente canunt. [9] Te, maxime Theſeu,
Mirata eſt [10] Marathon [11] Cretæi ſanguine tauri:
Quodque ſuis fecunus arat [12] Cromyona colonus,
Murraſq. cpuſq; tuum eſt. [13] Tellus Epidauria perte
[14] Clavigeram vidit Vulcani occumbere prolem:

1 Ægeus.
2 Theſeo in colluvi.
3 Parvâ differentiâ. Parvum enim diſcrimen vocatum eſt ſeus hauſiſſet.
4 Craſſitie pinguis. Horat.
5 Boum victus vittis ornatis.
6 Athenienſes dicuntur Erechtheidæ a Rege Erechtheo. 7 Celebrant. 8 Sic Horat. Forcunt celices quem non fecere diſertum? 9 Carmina refert, quæ in Theſei laudem celebantur. 10 Metonymia ſubjecti pro incolis. Marathon erat Attici agri civitas, fere decem millia paſſuum ab Athenis diſtans. In campis Marathonis Miltiades Dux Athenienſium fudit Darii regis Perſarum fudit fugavitque. 11 Cretenſis. Ex Creta enim ab Europa ad Cnoſſum Minois ducta eſt. Res ita ſe habet. Mino. Neptuni [illegible] optimum ortum juſſit immolare illius dignatus eſt. Neptunus [illegible] Pertinuit. Etiam [illegible] ſororque vellet Mino, tamen Neptunus [illegible] amaret. Quo facto ira [illegible] inſula fuit devaſtata. Hanc autem Theſeus [illegible] 12 Ejus oppidum in agro Corinthio, etiam ſaxis [illegible] ſolis [illegible] devaſtabat. Hanc Theſeus [illegible] 13 Epidaurus urbs [illegible] 14 Latinum clavum ſignificat, [illegible]

Vidit & [1] immitem [2] Cephesias ora [3] Procrusten :
Cercyonis letum vidit [4] Cerealis Eleusin.
Occidit ille [5] Sinis, magnis malè viribus usus ;
Qui poterat curvare trabes ; & agebat ab alto
Ad terram late sparsuras corpora pinus.
Totus ad [6] Alcathoen [7] Lelegeia mœnia limes
[8] Composito Scirone patet : sparsique latronis
Terra negat sedem, sedem negat ossibus unda :
Quæ jactata diu fertur durasse vetustas
In scopulos. Scopulis nomen Scironis inhæret.
Si titulos annosque tuos numerare velimus ;
[9] Facta premant annos. Pro te, torrissime, [10] vota
Publica suscipimus : Bacchi [11] tibi sumimus haustus.
Consonat assensu populi, precibusque faventum
Regia : nec totâ tristis locus ullus in urbe est.

1 Crudelem. 2 Rapto loco. 3 Cephalo præcerptore. 4 Procrustes, Cercyon Scironis, & Sinis, fuere quoque latrones, quos Thesèus domuit. 5 Pinus vis erat & usus, Athenarum, ubi Cerealia, templum, a quo Ceres fuit appellata, Isidi Myscriis Cereris, quæ hoc oppido celebrantur, Eleusinia dicta. 6 Latro fuit, Isthmum obsidens, qui duos juvenes, occiderat, de utrisque hominis brachio alligabat, deinde sursum emittens corpus vi discerptum maximo cruciatu afficiebat : hunc quoque Thesèus interfecit. 6 Totum est iter ad urbem Megaras ab Alcathoo restauratas. 7 A Lelege condita, qui ab Ægypto advena Megaras munivit, & incolas à se Lelegas nominari voluit. Vide infra Lib. 8. vers. 6. & 8. 8 Interfecto. Nam componere interdum sunt, est : qui autem necantur, finiuntur. 9 Gesta tua numero annos super sunt. 10 Inferæ significat, quæ fiebant in Thesei honorem Athenienses instituerant. 11 In salutem tuam.

Arne in monedulam. *Fab.* XXIV.

Arne cum insulam Scithona, in qua genita esset, hosti Minoi capta pulchritudine auri vendidisset, nè pro meritis supplicia penderet, in volucrem monedulam est transfigurata, quæ adhuc amore splendoris ejus tenetur.

NEC tamen *(usque adeò nulli sincera voluptas Sollicitique aliquid (istis intervenit)* Ægeus
Gaudia percepit nato secura recepto.
Bella parat [1] Minos : qui quanquam milite, quanquam
Classe valet ; patriâ tamen est [2] firmissimus [3] irâ :
[4] Androgeique necem [5] justis ulciscitur armis.
[6] Ante tamen bellum vires acquirit amicas :
[7] Quaq, potens habitus, [8] volucri freta classe pererrat.
Hinc [9] Anaphen sibi jungit, & [10] Astypaleia regna ;

1 Jovis filius ex Europa fuit rex Cretæ. 2 Ferocissimus. 3 Iræ patri conveniente ob filii cædem. 4 Hunc Minois filium Athenienses invidâ occiderunt. 5 Justo bello, quippe quod pro filii cæde ulciscenda fuit. 6 Tamen antequam bellum adversus Athenienses suscipiat, requirit sociorum agminis auxilia. 7 Classe qui est potens Minos, maria vicina omnia pererrabit. 8 Velleti. 9 Maris Cretici ad Theram insulam emersa. 10 Insula maris Ægæi una ex Cycladibus.

Promiſſis Anaphen, regna Aſtypaleia bello
Hinc humilem [1] Myconon, [2] cretoſaq; rura [3] Cimoli,
Florentemq; [4] Cythnon, Scyron, planamq; Seriphon,
[5] Marmoreamq; Paron, quaq; impia prodidit arcem
[6] Sithonis accepto, quod avara popoſcerat, auro,
Mutata eſt in avem, quæ nunc quoq; diligit aurum;
Nigra pedem, nigris [7] velata [8] monedula pennis.

1 Myconos quoque una eſt ex Cycladibus. 2 In illa enim effoditur creta, purgandis veſtibus apta. 3 Inſulæ in mari Cretico, 4 Cythnos, Scyros, & Seriphos ſunt inſulæ ex Cycladibus. 5 Paros inſula eſt una ex Cycladibus, candidiſſimum marmor producens: Parium vocant. 6 (Inſula in qua Arne Sithonia, ob aurum quod popoſcit, in monedulam mutata fuit. Cythnos autem fuit. Ideoque Siphon pro Cython paullo ante, legendum.) 7 Tecta, 8 Avis eſt è graculorum genere, ſic dicta quaſi monetula, quod monetæ & pecuniæ amore capiatur, ut aiunt.

Formicæ in homines ſive Myrmidonas mutatæ. *Fab.* XXV.

Æacus, Jovis & Æginæ filius, cum Oenopiam quam poſtea de matris nomine Æginam appellavit, incoleret, & gravi peſtilentiâ Junonis irâ populum amiſiſſet, precibus à Jove impetravit, ut quot formicæ in quercu apparuiſſent, tot verſæ in hominum facies deſideratam multitudinem explerent. Qui quoniam ex hujuſmodi animalibus creverant, Myrmidones ſunt appellati: formicæ enim Græcè myrmeces appellantur. Porro ſenſus hos Cephalo ſciſcitanti narrat Æacus.

AT non [1] Oliaros, [1] Didymeq; & [2] Tenos, & [1] Andros,
Et [1] Gyaros, nitidæque ſerax [1] Peparethos [2] olivæ,
[3] Gnoſſiacas juvere rates: latere inde ſiniſtro
[4] Oenopiam Minos petit Æacidèia regna.
Oenopiam veteres appellâvere: ſed ipſe
[4] Æacus Æginan genitricis nomine dixit.
Turba ruit, tantæque [6] virum cognoſcere famæ
Expetit. Occurrunt illi Telamonque minorque
Quàm Telamon, Peleus, & Proles tertia Phocus.
Ipſe quoque egreditur tardus gravitate ſenili
Æacus: & quæ ſit veniendi cauſſa requirit.
Admonitus [7] patrii luctus ſuſpirat, & illi

1 Sunt inſulæ maris Ægæi, quæ Minoi adverſus Athenienſes opem non tulerunt. 2 Oleo abundans. 3 Naves Cretenſes. Gnoſſos olim urbs Cretæ primaria, Minois Ægia. 4 Nunc Ægina vel Engia vulgo dicitur, inſula, finus Saronici, hodie, the Gulf of Engia. 5 Jovis filius fuit: hic tres filios habuit, Telamonem, Peleum, & Phocum. 6 Minoa ſc. 7 Paterna ipſius, quam de filio conceperat, Minois ab Atheniensibus interfecto.

Dein

Dicta refert rector [1] populorum talia centum :
Arma juvenis ore pro [2] gnato sumta ; [3] piæque
Pars sis militiæ. [4] Tumulo solatia posco.
Hunc [5] Æsopiades, Petis [6] irrita, dixit, & urbi
Haud facienda meæ : neque enim conjunctior ulla
[7] Cecropidis hâc est tellus. Ea [8] fœdera nobis.
[9] Tristis abit, [10] Ibuntque tibi tua fœdera magno,
Dixit : & utilius bellum putat esse minari.
Quàm gerere, atque suas ibi præconsumere vires.
[11] Classis ab Oenopiis etiamnum Lyctia muris
Spectari poterat ; cum pleno concita velo
Attica puppis adest, in portusque intrat amicos :
Quæ [12] Cephalum, patriæque simul mandata ferebat.
Æacidæ longo [13] juvenes post tempore visum
Agnovêre tamen Cephalum ; dextrâsque dedêre :
Inque patris duxêre domum. Spectabilis heros,
Et [14] veteris retinens etiamnùm pignora formæ,
Ingreditur ; ramumque tenens [15] popularis olivæ
A dextra levâque duos ætate minores
Major habet, [16] Clyton & Buten, Pallante creatos.
Postquàm in congressus primi sua verba tulerunt ;
Cecropicum Cephalus [17] peragit mandata, rogatque
Auxilium ; [18] fœdusque refert, & jura parentum :
[19] Imperiumque [20] peti totis [21] Achaidos addit.
Sic ubi mandatam juvit facundia caussam ;
Æacus in sceptri capulo [22] nitente sinistrâ,
Ne petite auxilium, sed sumite, dixit, [23] Athenæ.
Nec dubiæ vires, quas hæc habet insula, vestras
Ducite, & omnis [24] est rerum status iste mearum.
[25] Robora non desunt : [26] superat mihi miles, & hosti.
[27] *Gratis* Dis, felix & inexculabile [28] tempus.
Immò ita sit, Cephalus, crescat tua civibus opto,
Resuit. Advenisse equidem modò gaudia cepi,
Cum tam pulchra mihi, tam par ætate juventus
[29] Obvia processit. Multos tamen indè [30] requiro,
Quos quondam vidi vestrâ priùs urbe receptus.
Æacus ingemuit ; tristique ità voce locutus :

1 Nam [illegible] ceu [illegible] orator [illegible] di [illegible] effor [illegible] in C [illegible] quadrat. Nec [illegible] centum Creta [illegible] per [illegible] Ap [illegible] centa [illegible] J. VI. Et, Nam [illegible] que centa [illegible] bos, Quæ [illegible] mentas Creta [illegible] negat [illegible]
Hinc Carthaginenses [illegible] quo ann [illegible] 3 [illegible] 2 Pro [illegible] ca [illegible] dioge [illegible]
3 Quæ jam [illegible] nec [illegible] mal [illegible] canata [illegible] epra [illegible] ent. Sup [illegible] dixit, Arm [illegible] ita. Atq [illegible] quæ [illegible] bus [illegible] arma.
4 Fili [illegible] sepulcro.
5 Æsopi [illegible] pus. [illegible] gina [illegible] Æ [illegible] tum [illegible] fuit Æsopi, nuvii Bovius.
6 Vana [illegible] mihi non [illegible] dit.
7 Athen [illegible] bus, [illegible] 2 [illegible] Rege Cecrop [illegible] pe. Sceptris [illegible] sepias.
8 Sc [illegible] ut

amici simus, & nos invicem juvemus. 9 Mœstus discessit Minos. [illegible] volebat, non impetravit. 10 Constabunt. 11 Classis Cretensis. Lyctii erant urbs Cretæ. Sic supra Gnosiacus à Gnosio. 12 Athenientium legatus [illegible] mandata. 13 Æaci filii quos vide supra. 14 Pristinæ pulchritudinis. 15 Atheniensi populoque gratæ : erat autem id pacis signum, & auxilii petendi. Ritu. 16 Filios & Bures filii Pallantis (cujus pater Pandion) claudo [illegible] Latui Cephali. 17 Exponit mandata quæ ab Atheniensibus acce [illegible] Commemorat fœdus à suis majoribus cum Æginetis percussum. [illegible] 20 Appetit a Minoë. Hoc autem, quò facilius, Æaco persuadeat, [illegible] nientibus contra Minoëm auxilium ferat. 21 Achaiæ & Graeciæ, [illegible] tente capulo sceptri. 23 Athenienses. Continens pro continentia [illegible] se vobiscum. 25 Vires. 26 Abundè mihi militum est, quibus [illegible] hostes repellam. 27 Sc. sit. Dis enim placet [illegible] 28 Sc. [illegible] quo auxilium negare non [illegible] 29 Occurrunt. 30 Requiro.

[1] *Flebile principium melior fortuna ſequetur.*
Hanc utinàm poſſem vobis [2] memorare! ſine ullo
[3] Ordine nunc repetam: neu [4] longâ ambage morer vos.
[5] Oſſa ciniſque jacent, memori quos mente requiris,
Et [6] quota pars illi rerum periêre mearum!
[7] Dira lues irâ populis Junonis iniquæ
Incidit [8] exoſæ [9] dictas à [10] pellice terras.
Dum viſum [11] mortale malum, tantæque latebat
[12] Cauſſa nocens cladis; [13] pugnatum eſt arte medendi:
[14] Exitium ſuperabat [15] opem; quæ victa jacebat.
Principio cœlum ſpiſsâ caligine terras
[16] Preſſit, & [17] ignavos incluſit nubibus æſtus:
[18] Dumque quater junctis explevit cornibus orbem,
Luna, quater plenum [19] tenuata [20] retexuit orbem,
[21] Letiferis calidi ſpirârunt flatibus Auſtri.
Conſtat & in fontes [22] vitium veniſſe, lacuſque;
Milliaque incultos ſerpentum multa per agros
Erràſſe, atque ſuis fluvios [23] temeràſſe venenis.
[24] Strage canum primâ, volucrumq; oviumq; boumque
Inque feris ſubiti deprenſa potentia morbi.
Concidere infelix validos [25] miratur arator
[26] Inter opus tauros; medioq; [27] recumbere ſulco.
[28] Lanigeris gregibus balatus dantibus ægros.
Sponte ſuâ lanæque cadunt, & corpora [29] tabent.
Acer equus quondam, magnæque in [30] pulvere famæ.
[31] Degenerat [32] palmas; [33] veterumq; oblitus honorum,
Ad præſepe gemit, morbo moriturus inerti.
Non aper iraſci meminit; non fidere curſu
Cerva; nec armentis [34] incurrere fortibus urſi.
[35] *Omnia languor habet:* ſilviſque, agriſque, viiſque.

1 Poſtquam enim peſtis omnia conſumſerat, novi homines ex formicis orti ſunt.
2 Prolixiùs narrare.
3 Prœmio.
4 Superfluâ oratione.
Deſcribit Poëta formicarum mutationem in homines. Cùm enim Junonis irâ Æginæ incolæ peſtilentiâ fuiſſent abſumti, Æacus Jovem patrem rogavit, ut aut ſibi populum ſuum reſtitueret, aut ſe quoque vitâ privaret. Cùm autem magnam formicarum multitudinem in vetuſta quercu vidiſſet, Jovem rogavit, ut ſibi tot cives, quot illæ formicæ erant, conderet. Jupiter Æaci precibus motus, quot quot formicæ in illa quercu erant in homines commutavit, quibus Æacus ipſe agros diviſit. 5 Jam mortui ſunt, quos requiris, & olim vidiſſe recordaris. 6 Q.d. minima. 7 Inſanabilis peſtis, cui nihil remedii poterat adferri. 8 Odio perſequentis. 9 Denominatam inſulam. Nam Oenopia inſula Ægina ab Æaco, ex matris nomine appellata fuit. 10 Æginâ: quam uno odio perſequebatur, quia Jupiter cum ea coïerat. 11 Humanum, non autem à Junonis irâ immiſſum. 12 Irâ Junonis, quæ tantæ calamitatis cauſa erat. 13 Repugnatum eſt peſti. 14 Clades. 15 Auxilium. 16 Oppreſſit, occupavit. 17 Ab effectu, quòd homines ignavos & pigros reddat. 18 Per quatuor menſes Auſtri, venti morboſi, ſpirârunt. 19 Diminuta. 20 Diſſolvit. 21 Peſtiferis fervoribus. 22 Aeris corruptionem. Τὸν ἀέρα διεφθάρθαι Herodiano. 23 Corrupiſſe. 24 Ita fere Homerus de Peſte, quam Apollo in Græcorum exercitum immiſerat. Iliad α. Οὐδέπω μὲν πεύθετο ἐπὶ χθόνα κὴν ἀγορήν. 25 Quia mali cauſam ignorat. 26 Inter arandum. 27 Procumbere, cadere. 28 Ovibus, quæ propriè balare dicuntur. 29 Putreſcunt, ac macilenta fiunt. 30 In certaminibus, in quibus maximus pulvis excitatur. 31 [Degenerare quandò caſum accidendi requirit, deboneſtare ſignificat. Aliquandò quoque debilitare, & emollire valet. Ità Columella, lib. VII. c. XII. Venus ſi teneris concreditur carpit & corpora & vires, animoſque degenerat.] 32 Victorias. 33 Antiquæ gloriæ. 34 Impetum fecere. 35 Omnia animantia languida & infirma ſunt effecta.

1 Corpora

[1] Corpora fœda jacent. Vitiantur odoribus auræ.
Mira loquor. Non [2] illa canes, avidæque volucres,
Non cani tetigêre lupi: [3] dilapsa liquescunt;
Adflatuque nocent; & [4] agunt contagia latè.
Pervenit ad miseros damno graviore colonos
Pestis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis.
Viscera torrentur primò: flammæque latentis
[5] Indicium rubor est, & ductus anhelitus ægre.
Aspera lingua [6] tumet, trepidisque [7] arentia ventis
Ora [8] patent, auræque [9] graves captantur hiatu.
Non [10] stratum non illa pati velamina possunt:
[11] Dura sed in terra ponunt præcordia: nec fit
Corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.
Nec [12] moderator adest: inque ipsos sæva medentes
[13] Erumpit clades; [14] obsuntque auctoribus artes.
Quo propior quisque est, servitque fidelius ægro;
In partem [15] leti citiùs venit: utque salutis
Spes abiit; [16] finemque vident in funere morbi;
[17] Indulgent animis; & nulla, [18] quid utile, cura est.
Utile enim nihil est. Passim. positoque pudore.
Fontibus, & fluviis, puteisque capacibus hærent:
Nec priùs est extincta sitis, quàm vita, bibendo.
[Inde graves multi nequeunt consurgere; & ipsis
Immorientur aquis; aliquis tamen [19] haurit & [20] illas.]
[21] Tactaque sunt miseris inviso tædia lecti;
Prosiliunt: aut, si [22] prohibent consistere vires,
Corpora devolvunt in humum, fugiuntq; penates
Quisque suos; sua cuique domus [23] funesta videtur:
[Et, quia causa latet, locus est in [24] crimine notus.]
[25] Semanimes errare viis, dum stare valebant,
Aspiceres; flentes alios, terræque jacentes;
[25] Lassaque versantes supremo lumina motu.
[Membraque [27] pendentis tendunt ad sidera cœli,
[28] Hic, illic ubi mors deprenderat, [29] exhalantes.]
Quid mihi tunc [30] animi fuit? an, quod debuit esse,
Ut [31] vitam odissem, & cuperem pars esse meorum?
Quo se cunque acies oculorum [32] flexerat; illic
Vulgus erat stratum. Veluti cum [33] putria motis
Poma cadunt ramis, agitataque ilice glandes,
Templa [34] vides [35] contra gradibus sublimia longis:

1 Corpora...
2 Canes...
3 Liquescunt...
4 Agunt...
5 Indicium...
6 Tumet...
7 Arentia...
8 Aperta...
9 Graves...
10 Stratum...
11 Dura...
12 Medicus...
13 Invadit...
14 Et medicinæ artes suis professoribus nocent.
15 Mortis.
16 Et finem morbum funere videntur.
17 Faciunt quicquid ipsis libet.
18 Scilicet.
19 Bibit.
20 Etiam illas cadaveribus infectas, in quibus multi morbo mortui sunt. (Dirk. etiam totum hunc locum & versum 779. ex optimo Ovidii Sarmentio emendat Heinsius.)
21 Adeo invi...
22 Si cui sunt tam exiguæ vires, ut stare non possit, atque è lecto desilire, devolvit se quoquo modo potest in proximum. 23 Pestifera, mortifera. 24 Culpâ. 25 Semimortuos. 26 Quibus jam mente gravatos, ut alibi noster ait. 27 Impendentis, imminentis. 28 Passim. 29 Expirantes. [Duos hos versus tollit Heinsius. Fortrem... rem admittere non gravatur, si emendationem sequentem receperint. ... Hic ubi mors, animam deprenderat, exhalantes.] 30 Qualis animus mihi fuit (inquit)... acuus? i. qualem animum habui? 31 Talem animum debui habere, ut vitam odissem, ac mortuus esse cuperem. 32 Eo verterat. 33 Nimis matura & cor... 34 ... Hoc dicit Æacus, digito tum plum... demonstrans. 35 E regione.

Juppiter

Cephalus & Procris. *Fab.* XXVI.

Cephalus refert invicem Æaco de donis à Procride conjuge acceptis, & cur, aut undè telum gereret. Cùm enim Cephalus in monte Hymetto Atticæ regionis venaretur, ab Aurora ob ſpeciem raptus eſt: quem ut comperit Dea Procridis prioris conjugis amore implicitum à ſe velle divertere, fecit ut mutatâ ſpecie remiſſus Athenas contenderet, eamque pollicitis muneribuſque tentaret, an pudicitiam puram poſſet ſervare. Pluribus itaque rebus ad uſum fœminarum comparatis, quibus capi poſſet, fallaciâ mentem Procridis elicuit. Quod ut illa comperit à marito ſe eſſe deceptam, pudore exterrita, ut conſpectum ejus vitaret, altis ſe recondidit ſaltibus. Cephalus autem amoris impatientiâ, cùm ejus abſentiam ferre non poſſet, precibus impetravit, ut ad ſe rediret: reverſaque canem ei dedit velociſſimum, & jaculum inevitabile, quòd nunquam fruſtra jaceretur.

Talibus atque aliis longum ſermonibus illi
Implevêre diem. Lucis [1] pars ultima [2] menſæ
Eſt data, nox ſomnis. [3] Jubar [4] aureus extulerat [4] Sol:
Flabat adhuc Eurus; redituraque vela tenebat.
Ad Cephalum Pallante [5] ſati, cui [6] grandior ætas,
Ad [7] regem Cephalus, ſimul & Pallante creati
Conveniunt. Sed adhùc regem ſopor altus habebat.
Excipit Æacides illos in limine Phocus:
Nam Telamon [8] fraterque viros ad bella legebant.
Phocus in interius ſpatium, pulcroſque receſſus
Cecropidas ducit, [7] cum quis ſimul ipſe reſedit;
Aſpicit [10] Æoliden ignotâ ex arbore factum
Ferre manu jaculum; cujus fuit aurea cuſpis.
Pauca priùs mediis ſermonibus ille locutus,
Sum [11] nemorum ſtudioſus, ait, cædiſque ferinæ:
Quâ tamen è [12] ſilvâ teneas haſtile reciſum,
Jamdudùm dubito: certè, ſi fraxinus eſſet,
Fulva colore foret: ſi [13] cornus; nodus ineſſet.
[14] Undè ſit ignoro: ſed non ſormoſius illo
Viderunt oculi [15] telum jaculabile noſtri.

1 Veſpera.
3 Cœnæ, convivio.
3 Splendorem dici.
4 Pulcher ac ſplendidus.
5 Filii Pallantis, Clytus & Eu...es, legationis comites.
6 Qui major natu erat.
7 Ad Æacum.
8 Peleus.
9 Quibuſcum.
10 Cephalum, Æoli nepotem.
11 Venationibus delector, f rarum cæde.
12 Arbore: continens pro contento.
13 Cornus enim nodoſa eſt arbor.
14 Ex qua arbore. 15 Periphraſis eſt jaculi.

[1] Excipit [2] Aclæe [3] tribus alter; & [4] ultima.
Majorem [5] Ipsele mirabere, dixit, in illo.
Conjugium, quodcunque petit; [6] fortunaque nullum
Non regit, & revolat nullo referente cruentum.
Tum vero juvenis [7] Nereïs omnia quærit:
Cur sit, & unde datum; quis tanti muneris [8] auctor.
[9] Quæ petit, hæc refert, sed, quæ narrare pudori cit,
Quâ [10] fallerit mercede, silet; tacitusque dolore
[11] Conjugis antillæ, lachrymas it [12] fatur obortis:
Hoc me [13] satte Deæ, (quis [14] posset credere?) telum
Flere facit, faciatque diu; si vivere nobis
Fata sinederint: hoc me cum conjuge cara
Perdidit. Ut certainam cupidinis [15] ecerat (si [16] sorte magis [17] pervenit ad aures
Oritharia tuas) [18] rapiæ soror Orithyiæ:
Si faciem, morésque velis [19] comparet earum; [20] Illa
Dignior [21] ipla rapi. Pater hanc mihi [22] junxit Erech-
Hanc mihi junxit amor. Felix dicebar, eramque:
[23] Non ita Dis visum est) ac nunc quoque fortia essem.
Alter [24] agebatur post pacta [25] jugalia mentis;
Cùm me corrigeris tendentem retia cervis
Vertice de summo semper [26] florentis [27] Hymetti
[28] Lutea mane videt pulsis Aurora tenebris:
Invitumque rapit. Fleat mihi vera reterre
Face Deæ: quòd sit [29] roseo [30] spectabilis ore,
Quòd [31] teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectare quòd alatur aquis; Ego Procrin amabam:
Vel te Procris erat, [32] Procris mihi semper in ore.

1 Ebore. quam alloquitur Cephalus, filius fuit Æaci ex Pl
2 Me. illud quidem fero, quod tanta sit utilitatis. 3 Ero
mentum rogi. tam tam quæ cum Cephalo nupsisset, Aurora
phalum in suos amplexus convertere nequiuit, sub forma alium
ribus a Cephalo ipso tentata. Item marito datam fractura videbi
autem se Cephalus indicasset, aurigue in silvas petit, a Diana
tum, a Cephalo placatus, domum ne reverti, maritum & cane
pes & pectus. Aurorulæ pulchritudinis, virtutisque
tur. Aurora, sed vim ferendi non animum habuit) dom
erit Cephalus impotens comparatus. Cephalum cum quidem Nymph
Aurora, cum recta solitum, dum eum in silvas secutus, domicilio mutat
ob invidiam Dianæ reperta, fuit interfecta. 14 De infra Lib. 9
tum [illegible] provenit ad aures, Deianira, suas. 15 [A Bor.
ter [illegible] verbis omnia elegantiorem Homilo lebemus; aures
[illegible]. 16 Sors pervenit. 17 Procris. Sortit enim Cephalus Procrin
[illegible] 18 Rapuit eam. 19 Non ita. [illegible]
[illegible] enim felix. 20 Illa potior, magis dicitur. Hæc est
verbis vis. Sic in Epist. 17. sententia non agitur, spatium nulla lo
Jer. Tibi præterea ad te venit, mentis benignus tepimus.
celebras. 22 Ilymo: ubi & mei optimum confitetur, & pulcr
mor est dicitur. 23 Monet propr Athenas. 24 Rubie mat.
pti lucrandum fortè fortuna. 25 Ab Aurora fuerit rapta.
Dicit quæ Cephalus. 27 Nam Aurora media est inter Jovis &
perdo elegans.

Sacra [1] tori, coitusq, novos, thalamosq; recentes, 713
Primaque deserti referebam [2] fœdera [3] lecti.
Mota [4] Dea est; &, [5] sitte tuas, [7] ingrate, querelas;
[7] Procrin habe, dixit: [8] quod si mea provida mens est;
Non habuisse voles; meque illi irata remisit [715
Dum redeo, mecumque Deæ [9] memorata [10] retracto,
Esse metus cœpit, ne jura jugalia [11] conjux
Non bene servâsset. [12] Faciesque ætasque jubebant
Credere adulterium; [13] prohibebant credere mores.
Sed tamen abfueram; [14] sed & hæc erat, unde redibam
Criminis exemplum: *Sed* [15] *cuncta timemus amantes.*
Quærere quo doleam, studeo; doniisque pudicam
[16] Sollicitare fidem. Favet huic Aurora timori:
Immutatque meam (videor sensisse) figuram.
Palladias [17] ineo non cognoscendus Athenas:
Ingressa diorq; domum. Culpâ domus ipsa carebat; 725
Cultaque signa dabat: dominoque erat arxia rapto.
Vix aditu per mille dolos ad [18] Erechthida facto;
Ut vidi, obstupui, meditataque pænè reliqui
Tentamenta [19] fide: malè me, quin vera fatebor,
[20] Continui; malè quin, ut [21] oportuit, oscula ferrem.
Tristis erat, sed nulla tamen formosior illâ
Esse potest tristi; desiderioque [22] calebat
[23] Conjugis abrepti. Tu [24] collige, qualis in illâ
Phoce, decor fuerit, quam sic dolor ipse decebat.
Quid referam, quoties tentamina nostra pudici 735
Reppulerint mores? quoties, Ego, dixerit, [25] uni
Servor, ubicunque est: uni mea gaudia servo.
[26] Cui non ista [27] fide satis experientia sano
Magna foret? Non sum contentus; & in mea pugno
[28] Vulnera; nam [29] consus dare me pro nocte paciscor.
Muneraque augendo, tandem dubitare coegi. [740
Exclamo: [30] Malè tectus ego en, male [31] pactus [32] adulter
Verus eram conjux: me, [33] perfida, teste reneris.
[34] Illa [35] mihil: tacito tantummodò victa pudore
[36] Insidiosa malo cum [37] conjuge limina fugit, 745

a Lecti & cuptiarum.
2 Nam Procrisi dederat fidem se cum aliâ muliere non coiturum.
3 Derelictæ uxoris, vel violati conjugii.
4 Aurora commota & irata est.
5 Contine.
6 Mihi in amore morem non gerens, ut qui me, a qua amaris non redamas.
7 Ironia cum quâdam indignatione.
8 Si prævideo futura, cupies nunquam habuisse Procrin.
9 Verba Auroræ.
10 Revolvo, cogito.
11 Uxor mea Procris.
12 Formosa facies & juvenilis ætas Procridis me inducebant, ut crederem ipsam adulterium commisisse. 13 Moresautem casti me illud suspicari non permittebant.
14 Sed & Aurora, à qua veniebam, ipsa erat exemplum adulterii. Aurora enim exemplo monstravit, quam faciè mulieres in adulterium incidant. 15 Sic Epist. 1. Res est solliciti plena timoris amor. 16 Tentarè, infestare. 17 Intro. 18 Procrin, Erechthei filium. 19 Pro fidei. genitiv. cas. Archaismus. 20 Vix me continui, ut non raterer me Cephalum esse. 21 Ut honestum & conveniens fuit. 22 Urebat amore & desiderio absentis. 23 Mariti Cephali, quem putabat ab Aurora fuisse raptum. 24 Conclude, rationare; quod Græci συλλογίζεσθαι dicunt. 25 Soli Cephalo. 26 Cui sapienti. 27 Pro fidei. 28 In meos dolores. 29 Amplas divitias. 30 [O me miserum! abscondi me ipsum. 31 Et pepigi miserè. 32 Ut adulter cepreberderer. Hunc versum antea hoc modo legebant. Exclamo Me-! pectora detego, tectus adulter.] 33 Quæ fidem violavit. 34 Procris. 35 Sc. dixit, respondit. 36 In quibus sibi fraudes insidiæ fuerant, 37 Et fraudulentus maritus.

Offen-

Offensâque [illegible] genus cane [1] perosa virorum,
Mœnibus errabat, studiis [illegible] operata Dianæ.
Tum mihi defesso [2] violentior ignis ad ossa
Irrepsit, orabam veniam; & peccasse fatebar,
Et potuisse datis simili succumbere culpæ 750
Me quoque muneribus; si munera tanta darentur.
Hoc unum confesso, læsum prius ulta pudorem,
[4] Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam [5] se parva dedisset
Dona, canem munus: quem cum sua traderet illi 755
Cynthia, Currendo superabit, dixerat, omnes.
Dat simul & jaculum; manibus quod [6] (cernis) habe-

1 Odit [illegible] heros.
2 Occupat [illegible] dentia.
3 Alias vola mentis.
4 Adimere [illegible] dit.
5 scilicet.
6 Ut vides.

Fera & Canis in saxum. *Fab.* XXVII.

Thebani, Nasiacibus Nymphisque futura prædicentibus, Themidis Deæ, obscura dantis responsa, tempum exercebant. Indignata Dea, feram vulpem immisit, quæ pecora & agrestes vexabat. Ad quam opprimendam cum reliqua Græciæ juventute convenit Cephalus, cum jaculo & Lælape cane, à Procride accepto. Qui cum missus vulpem persequeretur, essetque Cephalus telum conjecturus, utrumque aspexit: in saxum commutatum.

[1] MUneris alterius quæ sit fortuna [2] requiris?
Accipe. Mirandi novitate movebere facti.
[4] Carmina [5] Laiades non intellecta priorum 760
[6] Solverat ingeniis; & [7] præcipitata jacebat
Immemor [8] ambagum vates obscura suarum.
Scilicet [9] alma Themis non talia linquit [10] inulta.
Protinus [11] Aonis immittitur altera Thebis
[12] Pestis; & exitio multi pecorumque suoque 765
[13] Rurigenæ pavere feram. Vicina juventus
Venimus; & lates [14] indagine cinximus agros.

1 Canis, Lælaps à Procride accepti donati.
2 Sc. ii.
3 Alii rem admirationis dignam.
4 Ænigma.
5 Œdipus Laii ex Jocasta filius.
6 Ænigma Sphingis [illegible]

verat. 7 Sphinx, quæ mortem confecta, postquam Œdipus ænigma primum solverat, semetipsam de rupe præcipitem in terram dejecit. 8 Sententiarum. 9 Themis, quæ & Ichnimosyne virgo vocatur. Dea est Justitiæ. Alma, venerabilis. 10 Cædem Laii & nuptias Œdipi cum matre sua Jocasta, quæ ob solutum ænigma ei in uxorem à Thebanis data fuit, eique regnum pro dote & præmio meritæ collatum. 11 Boetus. Aonium esse Boetiæ partem scripsimus in divinis. 12 Pernicies multis fuit. 13 Agricolæ rustici. 14 Ita vocantur plagæ, quibus venatores feras circumdant, ut eas capiant. Sic Virg. Saltusque indagine cingunt. Item, quod venatoribus proprium est, feras quærere. Item, quod venatoribus proprium est, feras [illegible]

Sacra [1] tori, coitusq, novos, thalamosq; recentes,
Primaque deserti referebam [2] fœdera [3] lecti.
Mota [4] Dea est; &, [5] Sitte tuas, [7] ingrate, querelas;
[7] Procrin habe, dixit: [8] quod si mea provida mens est;
Non habuisse voles; meque illi irata remisit [715
Dum redeo, mecumque Deæ [9] memorata [10] retracto,
Esse metus cœpit, ne jura jugalia [11] conjux
Non bene servâsset. [12] Facieisque ætasque jubebant
Credere adulterium; [13] prohibebant credere mores.
Sed tamen abfueram; [14] sed & hæc erat, unde redibam
Criminis exemplum: *Sed* [15] *cuncta timemus amantes.*
Quærere quo doleam, studeo; donisque pudicam
[16] Sollicitare fidem. Favet huic Aurora timori:
Immutatque meam (*vidcor* sensisse) figuram.
Palladias [17] ineo non cognoscendus Athenas:
Ingredior q; domum. Culpâ domus ipsa carebat; 725
Cultaque signa dabat: dominoque erat anxia rapto.
Vix aditu per mille dolos ad [18] Erechthida facto;
Ut vidi, obstupui, meditataque pœnè reliqui
Tentamenta [19] fide: malè me, quin vera fatcrer,
[20] Continui; malè quin, ut [21] oportuit, oscula ferrem.
Tristis erat, sed nulla tamen formosior illâ
Esse potest tristi; desiderioque [22] calebat
[23] Conjugis abrepti. Tu [24] collige, qualis in illâ
Phoce, decor fuerit, quam sic dolor ipse decebat.
Quid referam, quoties tentamina nostra pudici 735
Reppulerint mores? quoties, Ego, dixerit, [25] uni
Servor, ubicunque est: uni mea gaudia servo.
[26] Cui non ista [27] fide satis experientia sano
Magna foret? Non sum contentus; & in mea pugno
[28] Vulnera; nam [29] consusdare me pro nocte paciscor.
Muneraque augendo, tandem dubitare coegi. [740
Exclamo: [30] Malè tectus ego en, male [31] pactus [32] adulter
Verus eram conjux: me, [33] perfida, teste teneris.
[34] Illa [35] nihil: tacito tantummodò victa pudore
[36] Insidiosa malo cum [37] conjuge limina fugit, 745

1 Lecti & nuptiarum.
2 Num Procris fi dederat fidem se cum aliâ muliere non coiturum.
3 Derelictæ uxoris, vel violati conjugii.
4 Aurora commota & irata est.
5 Contine.
6 Mihi in amore morem non geres, ut qui me, à qua amaris non redamas.
7 Ironia cum quâdam indignatione.
8 Si prævideo futura, cupies nunquam habuisse Procrin.
9 Verba Auroræ.
10 Revolvo, cogito.
11 Uxor mea Procris.
12 Formosa facies & juvenilis ætas Procridis me inducebant, ut crederem ipsam adulterium commisisse. 13 Moresautem casti me illud suspicari non permittebant.
14 Sed & Aurora, à qua veniebam, ipsa erat exemplum adulterii. Aurora enim exemplo monstravit, quam facilè mulieres in adulterium incidant. 15 Sic Epist. 1. Res est solliciti plena timoris amor. 16 Tentarè, intestare. 17 Intro. 18 Procrin, Erechthei filium. 19 Pro fidei. genitiv. cas. Archaismus. 20 Vix me continui, ut non raperer me Cephalum esse. 21 Ut honestum & conveniens fuit. 22 Urebat amore & desiderio absentis. 23 Mariti Cephali, quem putabat ab Aurora fuisse raptum. 24 Conclude, rationare; quod Græci συλλογίζεσθαι dicunt. 25 Soli Cephalo. 26 Cui sapienti. 27 Pro fidei. 28 In meos dolores. 29 Amplas divitias. 30 [O me miserum! abscondi me ipsum. 31 Et pepigi miserè. 32 Ut adulter deprehenderer. Hunc versum antea hoc modo legebant. Exclamo Mala! pectora detego, tectus adulter.] 33 Quæ fidem violasti. 34 Procris. 35 Sc. dixit, respondit. 36 In quibus sibi structæ insidiæ fuerant, 37 Et

Offensáque me; genus omne [1] perosa virorum,
Montibus errabat, studiis [2] operata Dianæ.
Tum mihi deserto [3] violentior ignis ad ossa
Fervent: orabam veniam; & peccâsse fatebar.
Et potuêre datis simili succumbere culpæ
Me quoque muneribus; si munera tanta darentur.
Hoc mihi confesso, læsum prius ulta pudorem,
[4] Redditur, & dulces concorditer exigit annos
Dat mihi præterea, tanquam [5] se parva dedisset
Dona, canem munus: quem cum sua traderet illi
Cynthia, Currendo superabit, dixerat, omnes. [mus.
Dat simul & jaculum; manibus quod [6] (cernis) habe-

1 Quæ in bello.
2 Occupata, dedita.
3 Amor veluementior.
4 Ad me redit.
5 Scipsam.
6 Ut vides.

Fera & Canis in saxum. *Fab.* XXVII.

Thebani, Naiadibus Nymphisque futura prædicentibus, Themidis Deæ, obscura dantis responsa, templum everterunt. Indignata Dea, feram vulpem immisit, quæ pecora & agrestes vexabat. Ad quam opprimendam cum reliqua Græciæ juventute convenit Cephalus, cum jaculo & Lælape cane, à Procride accepto. Qui cum missus vulpem persequeretur, essetque Cephalus telum conjecturus, utrumque aspexit in saxum commutatum.

[1] Muneris alterius quæ sit fortuna [2] requiris?
Accipe. Mirandi novitate movebere facti.
[4] Carmina [5] Laiades non intellecta priorum
[6] Solverat ingeniis; & [7] præcipitata jacebat
Immemor [8] ambagum vates obscura suarum.
Scilicet [9] alma Themis non talia linquit [10] inulta.
Protinus [11] Aonis immittitur altera Thebis
[12] Pestis; & exitio multi pecorumque suoque
[13] Rurigenæ pavêre feram. Vicina juventus
Venimus; & latos [14] indagine cinximus agros.

1 Canis, Lælapis à Procride uxore donati.
2 Sc. ii.
3 Audi rem admirationedignum.
4 Ænigmata.
5 Oedipus Laii ex Jocasta filius.
6 Ænigma Sphingis
7 Sphinx, quæ mœrens confecta, postquam Oedipus ænigma illud solverat, semetipsam de rupe præcipitem in terram dejecit. 8 Sui ænigmatis. 9 Themis, quæ & Rhamnusia virgo vocatur. Dea est Justitiæ. Alma, venerabilis. 10 Eadem Laii & nuptias Oedipi cum matre sua Jocasta, quæ ob solutum ænigma ei in uxorem à Thebanis data erat, eique regnum pro dote ob ingentia illa merita collatum. 11 Boëtus. Aonium esse Boëtiæ partem saepius supra diximus. 12 Perniciosa multis fuit. 13 Agricolæ itidem feram & sua & pecorum morte paverant. 14 Ita vocantur plagæ, quibus venatores saltus & silvas circumeunt ferarum cinxisse, Sic Virg. Saltusque indagine cingunt. Indagare est diligenter inquirere. Item, quod venatoribus proprium est, ferarum vestigia

[1] Illa levi velox ſuperabat retia ſaltu :
[2] Summaque tranſibat poſitarum lina [3] plagarum.
[4] Copula detrahitur canibus, quos illa ſequentes
Effugit, & [5] volucri non [6] ſeciùs alite [7] ludit.
Poſcor & ipſe meum conſenſu [8] Lælapa magno.
Muneris hoc nomen. Jamdudum vincula [9] pugnat
Exuere ipſe ſibi, colloque [10] morantia [11] tendit.
Vix bene [12] miſſus erat; nec jam poteramus, ubi eſſet
Scire. Pedum calidus veſtigia pulvis [13] habebat,
Ipſe oculis ereptus erat. Non ocyor illo
Haſta, nec excuſſæ contorto [14] verbere [15] glandes,
Nec [16] Gortyniaco [17] calamus levis exit ab arcu.
Collis [18] apex medii ſubjectis imminet arvis :
[19] Tollor eo, capioque novi ſpectacula curſûs.
[20] Quà [21] modò [22] deprendi, [23] modo ſe ſubducere ab ipſo
Vulnere viſa fera eſt. Nec [24] limite [25] callida recto,
In ſpatiumque [26] fugit; ſed decipit ora ſequentis :
Et redit in [27] gyrum, ne ſit ſuus impetus [28] hoſti.
[29] Imminet hic, ſequiturq; parem : ſimiliſq; tenenti
Non tenet, & [30] vacuos exercet in aëra morſus.
Ad [31] jaculi vertebar opem : quod dextera librat
Dum mea, dum digitos [32] amentis [33] indere tento ;
Lumina [34] deflexi, revocataq; rurſus [35] eodem
Retuleram: medio ([36] mirum) duo [37] marmora campo
Aſpicio ; fugere hoc, illud latrare putares.
Scilicet invictos ambo certamine curſûs
Eſſe Deus voluit ; ſi quis Deus [38] adfuit illis.

1 Fera.
2 Summos funes. Metonymia materiæ : ex lino enim funes conficiuntur.
3 Retium.
4 Vinculum, quo canes colligantur, Sic Triſt. 5. Utque canem pavidæ nactum veſtigia cervæ, Latrantem fruſtra copula dura tenet. Quam autem hic copulam dixit, ſequenti Libro vocavit vincula : Vincula pars adimunt canibus.
5 Volanti.
6 Aliter quam. i.e. Canis agrum circumcurſans eodem modo ludit, ac ales per aera circumvolitans, dum vagabundus huc illuc errat.
7 Deludit, decipit.
8 A velocitate & impetu nomen hoc inditum fuit cani : λαῖλαψ enim turbo dicitur, qui ventus eſt maxime impetuoſus. 9 Conatur detrahere. 10 Remorantia, retinentia. 11 Contendit, nititur. 12 Dimiſſus erat ille canis. 13 Tenebat. 14 Contortâ fundâ. 15 Emiſſæ fundâ glandes plumbeæ. 16 Cretenſi. Nam Gortyna urbs eſt Cretæ. Cretenſes autem præcipuè celebrantur arte ſagittariâ. 17 Sagitta ex calamo confecta, Metonymicè. 18 Vertex. 19 In illum verticem aſcendo. 20 Curſu, i. in quo curſu. 21 Interdum. 22 Comprehendi. 23 Interdum ſe ſubtrahere. 24 Itinere. 25 Aſtuta. 26 Se. curſum. 27 In orbem. 28 Cani Lælapi. 29 Inſtat. 30 Inanes, quia feram comprehendere non poterat. 31 Volebam jaculum mittere. 32 Amenta ſunt lora, quibus jacula facilius longiuſque emittuntur. 33 Impenere. 34 Removi oculos à cane & fera. 35 Ad eundem locum. 36 Res miranda. 37 Duo marmorea ſigna. 38 Auxilio fuit.

Procris

Procris à Cephalo imprudenter interempta. *Feb.* XXVIII.

Cephalus cum Dianæ ſtudio feras aſſidue perſequeretur, ſæpeque ex nimio æſtu refrigerari cupiens, auram invocaret, Nympham aliquis arbitratus vocari, Procridi ejus uxori indicavit. At illa in virgultis ſe recondidit, ut ſpecularetur an eſſet aliqua aura nomine, cujus ille cupiditate impulſus à ſe alienaretur. Cephalus procul ſpeculatus moveri virgulta, dum latere feram exiſtimat eo loco, reconditam jaculo emiſſo conjugem imprudens interfecit. Itaque teli, quod marito dederat Procris, ob iram Auroræ, vim maximo cum ipſius viri luctu experta eſt.

[1] HActenus & tacuit. Jaculo [2] quod crimen in ipſo? Phocus ait. Jaculi ſic crimina [3] reddidit ille
Gaudia principium noſtri ſint, Phoce, *doloris.*
[4] Illa prius [5] referam. Juvat ô meminiſſe beati
Temporis, Æacida, quo primos [6] ritè per annos
Conjuge eram felix. [7] Felix erat ille marito.
Mutua cura duos, & amor [8] ſocialis habebat.
Nec Jovis illa meo [9] thalamos præferret amori:
Nec me quæ caperet, non ſi Venus [10] ipſa veniret,
Ulla erat. [11] Æquales urebant pectora flammæ.
[12] Sole ferè radiis feriente [13] cacumina primis,
Venatum in ſilvas [14] juveniliter ire ſolebam:
Nec mecum famulos, nec equos, nec naribus [15] acres
Ire canes, nec [16] lina ſequi nodoſa ſinebam.
Tutus eram jaculo. Sed cum ſatiata ferinæ
Dextera cædis erat; repetebam [17] frigus, & umbras
Et, quæ de gelidis halabat vallibus, *auram.*
[18] *Aura* petebatur medio mihi [19] lenis in æſtu:
Auram expectabam: requies erat illa laboris.
Aura (recordor enim) *venias*, cantare ſolebam:
Meq; joves, intrelque ſinus gratiſſima noſtros:
Utque facis, [20] relevare velis, quibus urimur, [20] æſtus
Forſitan addiderim (ſic me mea fata trahebant)

1 Sc. locutus eſt Cephalus.
2 Quæ in jaculo eſt culpa? Memor enim Phocus ſive Æacus eorum, quæ Cephalus dixerat, merito ipſum rogat, cujus mali cauſa fuerit jaculum illud, quo ſe Cephalus cum conjuge perditum fuiſſe plebat.
3 Reſpondendo expoſuit.
4 Gaudia.
5 Narrabo.
6 Perfectè.
7 Anadiplosis.
8 Abſtractu, quod ſocios reddat.
9 Nuptias Jovis.
10 Quæ eſt pulchritudinis & venuſtatis Dea. 11 Par amor. 12 Matutino tempore in ſilvas venatum ire ſolebam. Eſt hæc matutini temporis periphraſis. 13 Scil. montium. 14 juvenum more. 15 Odori. 16 Retia. 17 Opacum frigus, vel umbram frigidam. Sic Virg. Ecl. 2. Nunc etiam pecudes umbras & frigora captant. 18 Anaphora. 19 Suavis, jucunda. 20 Leves fiebre ſolis fervores.

Blanditias plures, &, Tu [1] mihi magna voluptàs,
Dicere ſim ſolitus ; Tu me reficisque foveſque :
Tu facis, ut ſilvas, ut amem loca [2] ſola : meoq; 820
Spiritus ille tuus ſemper captatur ab ore.
[3] Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Neſcio quis, nomenque *auræ tam* ſæpe vocatum,
Eſſe putans Nymphæ : Nymphæ mihi credit amari.
Criminis [4] exemplò [5] ficti temerarius [6] index 825
Procrin adit : [7] linguâque refert audita [8] ſuſurra.
[9] *Credula res amor eſt.* Subito collapſa dolore,
Ut ſibi narratur, cecidit : longoque [10] refecta
Tempore ſe miseram, ſe fati dixit [11] iniqui :
[12] Deq; fide queſta eſt, & crimine [13] concita vano, 830
Quod nihil eſt, metuit : [14] metuit ſine [15] corpore noxam.
Et dolet infelix veluti de pellice verâ. [men :
Sæpe tamen dubitat ; [16] ſperatque miſerrima falli :
[17] Indicioque fidem negat : &, niſi viderit ipſa,
Damnatura ſui non eſt delicta mariti. 835
[18] Poſtera depulerant Auroræ lumina noctem ;
Egredior, [19] ſilvaſque peto ; victorque per herbas,
Aura veni, dixi, noſtroque [20] medere labori.
Et ſubitò [21] gemitus [22] inter mea verba videbar
Neſcio quos audiſſe. Veni, tamen, optima, dixi, 840
[23] Fronde levem rurſus ſtrepitum faciente caducâ
Sum ratus eſſe feram, [24] telumque volatile miſi.
Procris erat ; medioque [25] tenens in pectore vulnus,
Hei mihi ! conclamat. Vox eſt ubi cognita fidæ
Conjugis : ad vocem præceps, amenſq; cucurri : 845
Semanimem, & ſparſas fœdantem ſanguine veſtes,
Et ſua (me [26] miſerum !) de vulnere [27] dona [28] trahentem
invenio. Corpuſque meo mihi carius ulnis [tem
[29] Sontibus attollo, ſciſſâque à pectore veſte
Vulnera ſæva ligo, conòrq; inhibere cruorem : 850
Neu me morte ſuâ ſceleratum deſerat, oro.
Viribus illa carent, & jam [30] moribunda, [31] coegit
Hæc ſe pauca loqui : per noſtri fœdera lecti,
Perque Deos, ſupplex oro, ſuperoſque, meoſque,
[32] Per ſi quid merui de te bene ; perq; [33] manentem 855
Nunc quoq; cùm pereo, cauſſam mihi mortis, amorem,
Ne thalamis *Auram* patiare [34] innubere noſtris.
Dixit : & errorem tum denique nominis eſſe
Et [35] ſenſi, & docui. Sed quid docuiſſe juvabat ?

1 Ut ſint blanditiæ, quibus utebatur Cephalus ad auram.
2 Sed prò.
3 Verbis dubiis, quæ tum ad auram, tum ad aliud poterant referri.
4 Suſpiro.
5 Falſi.
6 Delator incenſi ſeratus.
7 Ut narrat, explicat. Ea autem Procris audiverat, ut jam explicabitur.
8 Murmura & voces auribus ambiguis vocabulum.
9 Vim res amantium habet facile credendi.
Sic in Epiſt. Hypſip. Credula res amor eſt. Item in Remed. Credidit & temeritas. Criminibus falſis inſimulaſſe virum.
10 Recreata.
11 Infelicis ſortis.
12 Lamentata eſt, quod illi fides data non fuiſſet.
13 Commota.
14 Anadiplôſis.
15 Aura enim corpore caret.
16 Timet ne deſipiatur ab amice.
17 Fidem deneget & indicium ſuſpicionem ſuæ.
18 Poſteritate.
19 Et in ſilvas vado.
20 Suc urre.
21 Quædam ſuſpiria.
22 Inter loquendum.
23 Quæ ab arbore ceciderat.
24 Jaculum velox.
25 Habens.
26 Flens hæc narrabat Cephalus.
27 Jaculum, quod mihi dono dederat.
28 Extrahere conantem.
29 Proh ! in ſceleratum.
30 Morien.
31 Vim ſibi fecit, ut hæc pauca loqueretur cum jam expiraturi.
32 Oro te per id, ſi quid gratum tibi feci.
33 Perſeverantem.
34 Invideris, obſtiteris noſtros thalamos. Auram autem Nymphæ putabit eſſe Procris.
35 Cognovi.

[1] Labitur; & parvæ fugiunt cum ſanguine vires: 860
Dumque aliquid ſpectare poteſt: me ſpectat, & in me
Infelicem animam noſtroque [2] exhalat in [3] ore.
Sed vultu [4] meliore mori ſecura [5] videtur."
[6] Flentibus hæc lacrymans [7] heros memorabat; & ecce
Æacus ingreditur duplici [8] cum prole, novoque
[9] Milite; quem Cephalus cum ſortibus accipit armis. 866

1 Moritur.
2 Expirat.
3 In noſtrum os. More veterum.
4 Lætiore.
5 Pellicis cura liberata. Jam enim ex Cephalo cognoverat, auram eſſe Nympham.

ut ipſa putabat, ſed lenem ventorum flatum. 6 Phoco & filius Pallantis 7 Cephalus. 8 Cum duobus filiis, Telamone & Peleo, qui militum delectum habuerant. 9 Et cum novis militibus.

P. Ovidii Naſonis

METAMORPHOSEΩN

LIBER VIII.

Niſus rex in Haliæetum, & Scylla in Cirim. *Fab.* I.

Minos Jovis & Europæ filius cùm propter Andr
geum filium interemtum ab Athenienſibus pœn
repeteret, Megaram, quâ in urbe regnabat Ni
ſus, acceſſit : animo enim conceperat, eâ expu
natâ, occiſiſque hoſtium præſidiis, facilè victo
am conſecuturum. Inter quæ Scylla Niſi filia ſæ
murum aſcendit delectandi gratiâ, propter lapic
ejus vocales : ſi quis enim eos calculo percuſſiſſ
haud aliter ac pulſatæ citharæ inſonabant. Apo
enim ædificando muro navaturus operam, lyram
per lapides depoſuit : cujus ſonus in eos tra
ſiit. E muro igitur Minoem urbi aſſidentem, c
tu regali bellicis rebus intereſſe ut animadvert
pulchritudine ejus exarſit, & cum potiundi n
lam viam inveniret aliam, victorem hoſtem fec
purpureum patri dormienti crinem abſcindens, q
patriæ fata continebantur : quem cùm refe
tis portis accepto hoſte ad Minoem pertuliſſ
ille impium facinus averſatus eſt. Noviſſi
eam navigio recipere noluit : patre jam in av
transfigurato, qui Græcis Haliæetus dicitur,
perſequente filiam, illa quoque in volucrem cir
verſa eſt,

[1] JAM nitidum [2] retegente diem, noctisque fugante
Tempora [3] Lucifero, cadit Eurus; & humida surgunt
Nubila. Dant [5] placidi [6] cursum redeuntibus Austri
[7] Æacidis, Cephaloque; quibus feliciter acti
[8] Antè exspectatum [9] portus tenuère petitos.
[10] Interea Minos [11] Lelegeia littora vastat:
Prætentatque sui vires [12] Mavortis in urbe
Alcathoe, quam Nisus [13] habet: cui splendidus [14] ostro
Inter honoratos medio de vertice canos.
Crinis inhærebat magni [15] fiducia regni.
[16] Sexta resurgebant orientis cornua Phœbes:
Et [17] pendebat adhuc belli Fortuna; diúque
[18] Inter utrumque volat [19] dubiis victoria pennis.
[20] Regia turris erat [21] vocalibus addita muris:
In quibus auratam proles [22] Latoia fertur
Deposuisse lyram: sævo sonus ejus inhæsit.
Sæpe illuc solita est ascendere filia Nisi:
Et [23] petere exiguo resonantia saxa lapillo:
Tum cum pax esset. Bellum quoque sæpè solebat
Spectare, equè illà rigidi certamina Martis.
Jamque [24] morâ belli [25] procerum quoque nomina nôrat. [retras.
Armaque, equosque, habitusque [26] Cydoneasque pha-
Noverat ante alios faciem [27] ducis Europæi;
[28] Plùs etiam, quàm nôsse fas est. Hac judice Minos,
Seu caput [29] abdiderat [30] crista tâ casside pennis,
In galea formosus erat: seu sumserat auro
Fulgentem clypeum, clypeum sumsisse decebat;
[31] Torserat [32] adductis hastilia lenta lacertis;
Laudabat virgo junctam cum viribus artem.
Impositò patulos calamo [33] sinuaverat arcus.
Sic Phœbum sumtis jurabat stare [34] sagittis.
Cùm verò faciem [35] demto nudaverat ære,
[36] Purpureusque albi stratis insignia pictis

vem Ciria fuit mutata, cùm jam pater Nisus in h[illegible]averum avem [illegible] mutatus. 11 Megarenſia. Megaræ conditæ a Lelege, & restauratæ [illegible] thoo. Hinc Alcathoë vocatur. Vide ſupra Lib. 7. verſ. 444. 12 [illegible] 13 Poſſidet. 14 Purpurâ. 15 Quamdiù enim crinem illum haberet, [illegible] non poterat regno. 16 Sexto menſe poſt cortem ebrionis in Me[illegible] ditas fuiſſe ait. 17 Suſpenſa, ambigua & incerta erat. 18 Mu[illegible] ſum. 19 Dubio eventu. Incertus enim eſt ſemper belli exi[illegible] victoriam effingit Poëta, quòd modò hùc, modò illùc volare vi[illegible] rim deſcribit, cujus muri vocales ſunt effecti. 21 Reſonantibus, v[illegible] dentibus. Cùm enim Alcathoüs Megaras muniret, Apollo illi [illegible] Lyram juxta mœnia depoſuit, cujus ſonus mox in lapides tr[illegible] næ filius Apollo. 23 Percutere. 24 Diuturnitate. 25 Ducum. 26 [illegible] ſes. Eſt Cydon urbs Cretæ. 27 Minois, Jovis & Europæ filii. 28 N[illegible] etiam amabat. 29 Occultaverat, texerat. 30 Galea crinis ornata. [illegible] latis fuerat, Torquere ut hic ſumitur, eſt cum impetu jacere. [illegible] ëris. 33 Curvaverat, contraxerat. 34 Sagittâ. 35 Depoſitâ [illegible] Materia pro materiato. 36 Et purpuratus.

Terga [1] premebat equi, ſpumantiaque ora [2] regebat:
Vix [3] ſua, vix ſanæ virgo [4] Niſeïa compos
Mentis erat: felix jaculum, quod tangeret ille,
Quæque manu premeret, felicia fræna vocabat.
Impetus eſt illi (liceat [5] modò) [6] ferre per agmen
Virgineos hoſtile gradus: eſt impetus illi
Turribus è ſummis [7] in Gnoſſia mittere corpus
Caſtra; vel [8] æratas hoſti [9] recludere portas;
Vel ſi quid Minos aliud velit. Utque ſedebat
Candida [10] Dictæi ſpectans tentoria regis;
Læter, ait, doleamne geri lacrymabile bellum,
In [11] dubio eſt. Doleo quod Minos hoſtis amanti eſt.
[12] Sed niſi bella forent, nunquid mihi cognitus eſſet?
Me tamen acceptâ poterat [13] deponere bellum
[14] Obſide: me comitem, me pacis pignus habere.
Si, quæ te peperit, talis, pulcherrime rerum,
Qualis es ipſe, fuit; meritò [15] Deus arſit in illa.
Ego ter [16] felix, Si pennis lapſa per auras
[17] Gnoſſiaci poſſem caſtris inſiſtere regis:
[18] Faſſáq; me, flammaſque meas, quâ dote, rogarem,
Vellet [19] emi! [20] Tantùm patrias nè poſceret arces.
Nam pereant potius [21] ſperata cubilia; quam ſim
[22] Proditione potens. Quamvis ſæpè utile vinci
Victoris placidi fecit clementia multis.
[23] Juſta gerit certè pro nato bella parento:
In [24] cauſsáque valet, cauſſamque tuentibus armis.
Ut puto vincemur. Qui ſi manet exitus urbem;
Cur ſuus hæc [25] illi [26] referabit mœnia [27] Mavors,
Et non noſter amor? Melius ſine cæde, moráque,
[28] Impensâque ſui poterit ſuperare cruoris.
Quàm metuo certè, ne quis tua pectora, Minos,
Vulneret imprudens. Quis enim tam durus, ut in te
Dirigere [29] immitem niſi nelcius audeat haſtam?
[30] Cœpta placent, & ſtat [31] ſententia tradere mecum
[32] Dotalem patriam; finemque imponere bello.
Verum *Velle parum eſt*. [33] Aditus [34] cuſtodia ſervat:

1 Equitabat. 2 Cohibebat, coërcebat. 3 Vix in ſua erat poteſtate. 4 Scylla Niſi filia. 5 Modò poſſit. 6 Ire. 7 Cretenſia. Gnoſſus urbs Cretæ. Sæpius ſupra. 8 Ferro & ferro munitas & tectas. 9 Aperire. 10 Cretenſis. Dictæi mons Cretæ. 11 Sc. mihi. Dubitat enim Scylla utrum potius lætari bello adverſus patrem ſumto, an dolere debeat. 12 Lætandum mihi potius eſt bello, quam dolendum: niſi enim bellum fuiſſet, nunquam Minoëm cognoviſſem. Sic alibi: Hectora quis nôſſet, &c. felix ſi Troja fuiſſet? 13 Dimittere, finem imponere bello. 14 Obſides dicuntur, qui in fœderibus imperio alterius traduntur, ut ſi dolor ebullit à fide recedat, recipientis ſit jus in corpus & vitam illius, qui obſes traditus eſt. Itaque olim ferè regum liberi obſides datos legimus. 15 Jupiter illam amavit. 16 Beata. 17 Minois regis Cretæ. 18 Et ego confeſſa me filiam eſſe Niſi regis, & amores meos, rogarem ipſum, quâ dote vellet emi, & eſſe meus. 19 Alludit fortè Poëta ad conſuetudinem veterum, apud quos tribus mediis nuptiis fiebant, uſu, farre, vel coëmptione. 20 Tantum rogarem, ut patris regnum dotem poſtularet. De proditione autem ejus invitis comitatur Scylla. 21 Sperati concubitus, qui in ſectis & cubilibus fiunt. 22 Prodendo patrem. 23 Sic Lib. 7. Androgeique necem juſtis ulciſcitur armis. 24 Et juſtiorem cauſſam fovet. 25 Minoi. 26 Aperiet. 27 Sua potentia & vis bellica. Mars pro bello. Metonym. effic. 28 Effuſione ſui ſanguinis. 29 Ille immitis. 30 Sc. conſilia. 31 Decrevi, firmaque ac conſtans ſententia. 32 In dotem patriam prodere, ut me accipiat, tecumque habeat. 33 Portarum ingreſſus. 34 Cuſtodum turba.

[7] Claustraq; pertarum gemmis [illegible]
Infelix timeo: filius mea [illegible]
Di faciant, sine patre foram[illegible]
Vt Deus [8] *ignaris precibus* [illegible]
[6] Vtera jamdudum, [7] successa [8] Cupidine [illegible]
[9] perdere gauderet, quodcunq; obstaret amori. 75
Ire alia [10] foret me fortior? Ire per ignes,
Per gladios animi. Nequ; in hoc tamen [illegible]
Aut gladiis opus est: opus est mihi [11] crine petito.
Ditatis erit auro pretiosior [illegible] beatam
Purpura me, votique mei tectura petetem. 80

Talia dicenti, curarum maxima nutrix
Nox intervenit: tenebrisque audacia crevit.
Ferma quies aderat; quæ curis tella dirarum
Pectora somnus habet. Tacitumos tacitura; æternos
Intrat; & heu facinus! [12] fatali nata parentem
Crine suum spoliare; prædaque potire relicta.
[Fert secum [13] soliorum celeris; [14] properatq; portas
Per medios hostes [15] meritis fidenti tanta est)
Pervenit [16] ad regem; quem ne adiuta [illegible] potentem
Fecit amor facinus. [17] Regia [18] Nisi
Scylla, tibi trado patriæque meoque Penates.
Præmia nulla peto, nisi te. Cape pignus amoris
Purpureum crinem. Nec me nunc tradere crinem,
Sed [19] patrium tibi crede caput. Sceleratæque dextræ
Munera porrexit. [20] Minos porrecta refugit. 95
Turbatusque novi respondit [21] imagine [22] facti:
Dirae [23] submoveant, ô nostri infamia sæcli!
[24] Orbe suo: telluste tibi pontusque negentur!
Certe ego non patiar Jovis [25] incunabula Creten.
Quæ meus est [25] orbis, tam sit contingere monstrum.
Dixit: & ut leges captis [illegible] justissimus auctor
Hostibus imposuit, clausos remacula solvi
Jussit; & æratas impelli remige puppes.
Scylla, freto poliquam [26] sedibus nare carinas,

[illegible] Heliconii, qui Minoa [illegible]
[illegible] [17] Navis regia. [18] Nisi [illegible] P[illegible]
[illegible] [illegible] Nisi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

Nec præſtare [1] ducem ſceleris ſibi præmia vidit; 105
Conſumtis precibus violentam tranſit in iram:
Intendenſque manus, [2] paſſis furibunda capillis,
Quò fugis, exclamat meritorum auctore relictâ,
O patriæ prælate meæ, prælate parenti;
Quò fugis, immitis? cujus victoria noſtrum 110
Et [3] ſcelus & [4] meritum eſt. Nec te data munera, nec te
Noſter movit amor, nec quod ſpes omnis in unum
Te mea [5] congeſta eſt? Nam quò [6] deſerta revertar?
In patriam? Superata jacet. Sed [7] finge manere:
Proditione meâ clauſa eſt mihi. [8] Patris ad ora? 115
Quæ tibi donavi. [9] Cives oderè merentem:
[10] Finitimi exemplum metuunt; exponimur orbæ;
Terrarum nobis ut [11] Crete ſola pateret.
Hac quoque ſic prohibes? ſic nos, ingrate, relinquis?
Non genitrix Europa tibi, ſed [13] inhoſpita Syrtis, 120
Armeniæve tigres, [14] Auſtrove [15] agitata Charybdis.
Nec Jove tu natus: nec mater imagine tauri
Ducta tua eſt: generis ſa ſa eſt ea fabula veſtri.
Et ferus, & captus nullius amore juvencæ
Qui te progenuit, taurus fuit. [16] Exige pœnas, 125
Niſi pater. Gaudete malis modo prodita noſtris
Mœnia: nam fateor merui; & ſum digna perire.
Me tamen ex illis aliquis, quos impia læſi,
Me perimat: cur, qui viciſti crimine noſtro,
[17] Inſequeris crimen? ſcelus hoc patriæq; patriq; 130
[18] Officium tibi ſit. Te [19] verè conjuge digna eſt,
Quæ [20] torvum [21] ligno decepit adultera taurum;
[22] Diſſortemq; utero fœtum tulit. [23] Ecquid ad aures
Perveniunt mea dicta tuas? an inania venti
Verba ferunt; idemque tuas ingrate, carinas? 135
Jam jam Paſiphaën non eſt mirabile taurum
Præpoſuiſſe tibi: tu plus feritatis habebas
Me miſeram! properare [24] juvat [25] divulſaq; remis

1 Minoem. 2 sparsis, diſſolutis. 3 Quia prodidi patrem. 4 Quia te vidorem effeci. 5 Collata. 6 Abste relicta. 7 Pone. 8 Revertarne in conspectum patris, cujus victor & fortunam tibi donavi? 9 sic Ovid. 10 Propter Libyæ syrtes, Noctiluca me tyranni Cretæ. 11 Vicini timent, ne mei exemplo alia ſuæ parentes perdant. 12 [Pro veteri lectione obſtruximus orbem exprimis edicibus veram lectionem reſtituit Heinſ. s. Exponi autem non ſolum infantes dicuntur, ſed etiam exſulare. Ita noſter in Ponto: Nec ſolitæ repetet populis Sarmatis Ovidius. Valcken.] 13 Inhoſpitalis. Continens pro contento. Accolæ enim Syrtium, ut dixi, & peregrinis infeſtiſſimi. Immo & ipſæ Syrtes ita vocari poſſint, quod navibus eis delati fuerint, minimè hoſpitalem locum ſortiantur. 14 Ventos ſæpe enim pro genere poſuit. 15 Commota, vexata. [Ducta v. 123. ſæpe pro Luſa ponitur. Duci pro trahi, etiam pro induci, & ſeduci. Unde ducari dolis apud Comicum. Noſter Lib. xiv. Invidiâ Socios, prædæque cupidine ducta. Heinſius.] 16 Sume 17 Perſequeris. 18 Beneficium. 17 Paſiphaë. Syrtes ejusdem tauri amore capta, operâ Dædali in ligneâ vaccâ inclusa cum eo rem habuit, ex quo concubitu Minotaurus eſt natus, qui partim Minotaurum, partim taurum repræſentabat. 20 Terribilem. 21 Lignea vaccæ forma. 22 Diſſortem, i. e. verſæ ſortis ſive Naturæ. Diſſors & Conſors opponuntur. Minotaurum autem intelligit Poëta.) 23 Annie mea verba audis? Dubitat enim Scylla, an verba ſua ad aures Minois perveniant. 24 Delectat me refumare. In voluerem enim convertebatur. 25 Diſcuſſa, percuſſa.

Cada

Unda ſonat. Mecum ſimul ah! mea terra [1] recedit.
Nil agis, ô fruſtra meritorum oblite meorum.
Inſequar invitum: puppimque amplexa recurvam,
Per freta longa trahar, Vix dixerat; [2] inſilit undas:
[Conſequiturque rates faciente Cupidine vires.]
[3] Gnoſiacæque hæret [4] comes invidioſa carinæ.
Quam pater ut vidit, (nam jam pendebat in auras,
Et modò factus avis fulvis [5] Haliæetos alis)
Ibat; ut hærentem roſtro laniaret adunco.
Illa metu purpim dimittit, at aura cadentem
Suſtinuiſſe levis, nè tangeret æquora, vilâ eſt.
[6] Pluma fuit. Plumis in avem matata vocatur
[7] Ciris: & à tonſo eſt hoc nomen adepta capillo.

1 Recedit. videtur [illegible]
2 Inſilit undas. æquas fuit.
3 Nec mirari quod invidioſa cum unâ [illegible] gitur [illegible] cau: Horat. Arte Poet. --- ardentem frigidus Æ- nam Inſilit. Valerius Flaccus [illegible] ---Me [illegible] tâ cum Vi [illegible] Pup [illegible]

Sed ſequentem, verſum utpote adulterinum & inſulſum ablegat [illegible] 3 Cretenſi. 4 In Minoëm maximam concitans invidiam. 5 Species quilæ, clariſſimæ oculorum aciei. 6 De Scylla in avem converſa [illegible] Filia purpureos Niſo furata capillos, Puppe cadens celsâ, facta refert [illegible] 7 Κείρειν Græce tondere ſignificat.

De Ariadnes coronâ in ſidus cœleſte. *Fab.* II.

Minos victor, cum Athenienſibus ſtipendium impoſuiſſet, & nobilium liberi quotannis ad Labyrinthum à Dædalo factum mitterentur, qui Minotauro objicerentur, quem Paſiphae, ſolis filia, Minois uxor, ejuſdem Dædali fabri ope juncta tauro enixa fuerat; tertio ſtipendio Theſeus, Ægei & Æthræ filius, in inſulam Cretam devectus, Ariadnes, Minois & Paſiphaes filiæ, quæ ejus pulchritudine exarſerat, amore periculum capitis effugit. Digrediens itaque Athenas cum virgine abductâ, in Diam inſulam appulit: ibique Ariadnen dormientem indè ſolvens reliquit. Deſertam autem à Theſeo Liber pater ſibi copulavit: utque ſui in eam amoris memoria exſiſteret, ejus coronam in cœlum tranſtulit.

VOta Jovi Minos [1] taurorum Corpora centum
Solvit, ut egreſſus ratibus [2] Curetida terram
Contigit; & ſpoliis decorata eſt regia fixis.
Creverat [3] opprobrium generis: fœdumque patebat

1 [illegible] bet [illegible] πεντ [illegible] ἕκατ [illegible] 2 [illegible] Creta [illegible] [illegible]

Curetis terra teſte Plinio. Ancipitis Curetum ora dixit Virgilius. [illegible] cæus, Minotaurus. Nam Paſiphaë, Minois uxor, Veneris impulſu in [illegible] norem incidit, cui cum Dædali operâ ſe ſuppoſuiſſet Minotaurum peperit [illegible] partim Minoi, partim tauro ſimilis erat. Quâ ex re facile Paſiphaës [illegible] ris adulterium fuit deprehenſum.

[1] Matris adulterium [2] monſtri novitate biformis.
Deſtinat hunc Minos thalamis removere pudorem;
[3] Multiplicique domo, [4] cæciſque includere tectis.
[5] Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
[6] Ponit opus: turbatq; [7] notas, & lumina flexum 16
Ducit in errorem variarum ambage viarum,
Non ſecus ac liquidus Phrygiis [8] Mæandros in arvis
Ludit; & ambiguo lapſu refluitque fluitque:
Occurrenſque ſibi venturas aſpicit undas: [16
Et [9] nunc ad fontes, nunc in mare verſùs apertum
Incertas exercet aquas: ità Dædalus implet
Innumeras errore vias: vixque ipſe reverti
Ad limen poruit; Tanta eſt fallacia tecti.
Quo poſtquàm [10] tauri geminam juveniſq; figuram
Clauſit; & [11] Actæo bis paſtum ſanguine monſtrum
[12] Tertia ſors [13] annis domuit repetita novenis;
Utque [14] ope virgineâ [15] nullis iterato priorum
Janua difficilis filo eſt inventa [16] relecto:
Protinus Ægides, raptâ [17] Minoïde [18] Dian
Vela dedit: comitemque ſuam crudelis in illo 17
Littore [19] deſeruit. [20] Deſertæ, & multa querenti,
Amplexus & opem Liber tulit; utque perenni
Sidere clara foret, ſumtam de fronte [21] coronam
Immiſit cœlo. Tenues volat ipſa per auras: [18
Dumque volat; gemmæ ſubitos vertuntur in [22] ignes
Conſiſtuntque loco. [23] ſpecie remanente coronæ:
Qui [24] medius nixiq; genu eſt, anguemque tenentis.

1 Paſiphaës. 2 Minotauri, qui media pars virum, altera taurum præ ſe fert bat. 3 Labyrintho. 4 Occultis. 5 Dædalus, genere Athenienſis, tam præclarus fuit architectus, ut & opera quædam miranda effecerit, & ſtatuas, quæ afpicere, amb[illegible]que & vivere videbantur, effinxerit. 6 Ædificat. 7 Signa, quibus loca facilè diſcernuntur. 8 Mæander eſt Phrygiæ, qui ſæpè in ſe redire videtur. Illi ſimilem ait Labyrinthum fuiſſe. Hinc & Mæandros vocamus, quæcunque involuta atque perplexa ſunt.

9 Interdum ad fontem versùs redire: interdum ad mare ſpatioſum versù fluere videtur Mæander. 10 Minotaurum. 11 Athenienſi. 12 Sorte enim ducebantur qui mittendi erant. Tunc autem Theſeus Ægei filius fuit eductus 13 Poſt novem annos. 14 Poſquàm Theſeus auxilio virginis Ariadnes (quod filium, & filium exitus ſui ducem acceperat) è Labyrintho eſt egreſſus novem confecerit. 15 Ad quam nemo eorum, qui priùs miſſi fuerant ab Athenienſibus in Cretam, unquam redire potuerunt. 16 Iterùm collecto: nempè filo ejus ope ventigia quæ priùs calcaverat, iterat. 17 Ariadnâ Minois filiâ. 18 Sc. versùs. Sive ad. Eſt hæc Inſula maris Cretici. 19 Deſeruit. 20 Ariadnæ, quam à Theſeo relictam Bacchus duxit uxorem. 21 Ea corona oritur à Vulcano facta ex auro & Indicis gemmis, per quas Theſeus ejus amator de tenebris Labyrinthi ad lucem veniſſe, quòd aurum & gemmæ in obſcuro fulgorem lumini ſimilem edebant. 22 In ſtellas ſplendentes. 23 Figura. 24 Corona Gnoſſius predicatur & ejus qui eſt in genibus, & ejus qui genibus innixus tenet medium corpus ejus implicantem.

De

De Icaro in mare decidente, & Perdice in avem mutato. *Fab.* III.

Dædalus Eupalami filius ſupradictus, cum propter commiſſa Minoem, à quo clauſus tenebatur, fugere vellet, pennas ſibi, & filio Icaro aptavit, quibus ut volucres profugerent regis imperium. Quorum Icarus, quia præceptis parentis obtemperare nequivit, in mare decidit, quod ejus nomine Icarium dictum eſt. Dædalus autem in Siciliam ad Cocalum regem profugit, ſepulto filio in ea illi mari in quod ceciderat vicina: quæ de ejus quoque nomine Icaros dicta eſt. Patrem autem filium ſepelientem vidit Perdix, ſororis ipſius Dædali filius, ejuſque caſum cum gaudio tulit. Nam cum à matre fratri datus eſſet in diſciplinam, quia primus ſerram invenerat, ob invidiam ingenii ex muro à Dædalo præcipitatus eſt: cui Minerva opem tulit. Ante enim quam terram contingeret, ab ea in volucrem eſt verſus, quæ à nomine ejus Perdix vocatur.

[1] DÆdalus interea Creten longumque perоſas
Exilium, [2] tractuſq; ſolo, [3] natalis amore; [185
Clauſus erat Pelago. Terras licet, inquit, & undas.
[4] Obſtruat; at [5] cœlum certè patet. Ibimus illâc.
Omnia [6] poſſideat; non poſſidet æra Minos.
Dixit: & ignotas animum dimittit in artes;
[7] Naturamque novat. Nam [8] ponit in ordine pennas, 190
A minimâ cœptas, longam breviore ſequenti:
Ut [9] clivo creviſſe putes. Sic ruſtica quondam
Fiſtula diſparibus, paulatim ſurgit avenis.
Tum, [10] lino mediàs, & cerâ alligat imas.
Atque ita compoſitas parvo [11] curvamine flexit; 195
Ut veras imitentur aves. Puer Icarus una
Stabat: & ignarus ſua ſe tractare pericla,
Ore [12] renidenti, modo quas vaga moverat aura,

1 Dædalus exilium tractus ſolo natalis amore, Pelago clauſus erat. Terras licet, inquit, & undas obſtruat; at cœlum certè patet. Ibimus illâc. Minos non poſſidet æra, ſed omnia poſſideat. Dixit: & animum dimittit in artes ignotas, & naturam novat. Nam ponit pennas in ordine, longam ſequenti brevi, ut putes clivo creviſſe. Sic quondam ruſtica fiſtula paulatim ſurgit diſparibus avenis. Tum alligat imas mediàs lino, & cerâ flexit curvamine parvo; ut imitentur veras aves. Puer Icarus una ſtabat, & ignarus ſe tractare ſua pericla, modo quas aura moverat, ore renidenti,

[1] Dædalus exilium interea Creten longumque perоſas, [2] tractuſq; ſolo, [3] natalis amore; [185 Clauſus erat Pelago. Terras licet, inquit, & undas. [4] Obſtruat; at [5] cœlum certè patet. Ibimus illâc. Omnia [6] poſſideat; non poſſidet æra Minos. Dixit: & ignotas animum dimittit in artes; [7] Naturamque novat. Nam [8] ponit in ordine pennas, A minimâ cœptas, longam breviore ſequenti: 190 Ut [9] clivo creviſſe putes. Sic ruſtica quondam Fiſtula diſparibus, paulatim ſurgit avenis. Tum, [10] lino mediàs, & cerâ alligat imas. Atque ita compoſitas parvo [11] curvamine flexit; 195 Ut veras imitentur aves. Puer Icarus una Stabat: & ignarus ſua ſe tractare pericla, Ore [12] renidenti, modo quas vaga moverat aura,

1 Dædalus exilium interea Creten longumque perоſas, tractuſq; ſolo natalis amore, Pelago clauſus erat. Terras licet, inquit, & undas obſtruat; at cœlum certè patet. Ibimus illâc. Minos non poſſidet æra, ſed omnia poſſideat. Dixit: & animum dimittit in artes ignotas, & naturam novat. Nam ponit pennas in ordine, longam ſequenti brevi, ut putes clivo creviſſe. Sic quondam ruſtica fiſtula paulatim ſurgit diſparibus avenis. Tum alligat imas mediàs lino, & cerâ flexit curvamine parvo; ut imitentur veras aves. Puer Icarus una ſtabat, & ignarus ſe tractare ſua pericla, modo quas aura moverat, ore renidenti,

[1] Dædalus exilium interea Creten longumque perоſas [2] tractuſq; ſolo [3] natalis amore; Pelago clauſus erat. Terras licet, inquit, & undas [4] obſtruat; at [5] cœlum certè patet. Ibimus illâc. Omnia [6] poſſideat; non poſſidet æra Minos. Dixit: & ignotas animum dimittit in artes; [7] Naturamque novat. Nam [8] ponit in ordine pennas, A minimâ cœptas, longam breviore ſequenti: Ut [9] clivo creviſſe putes. Sic ruſtica quondam Fiſtula diſparibus, paulatim ſurgit avenis. Tum, [10] lino mediàs, & cerâ alligat imas. Atque ita compoſitas parvo [11] curvamine flexit; Ut veras imitentur aves. Puer Icarus una Stabat: & ignarus ſua ſe tractare pericla, Ore [12] renidenti, modo quas vaga moverat aura,

1 Dædalus exilium interea Creten longumque perоſas, tractuſq; ſolo natalis amore;

Captabat plumas: flavam modò pollice ceram
[1] Mollibat; luſuque ſuo mirabile patris [20a
Impediebat opus. 2 Poſtquam manus ultima coeptis
Impoſita eſt geminas [3] opifex [4] libravit in alas
Ipſe ſuum corpus: motâque pependit in [5] aura.
[6] Inſtruit & natum: medioque ut limite curras,
Icare, ait, moneo. Ne, ſi [7] demiſſior ibis,
Unda [8] gravet pennas: ſi celſior, ignis adurat. 205
[9] Inter utrumque vola. [10] Nec te ſpectare [11] Booten,
Aut [12] Helicen jubeo, ſtrictumq; [13] Orionis enſem;
Me duce carpe viam. Pariter [14] præcepta volandi
Tradit; & ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus monituſque genæ maduere ſeniles: 210
Et patriæ tremuere manus. Dedit [15] oſcula nato
Non iterum repetenda ſuo: pennisque levatus
Ante volat, comitique timet. Velut ales, ab alto
Quæ teneram prolem produxit in aera nido.
[16] Hortaturq; ſequi; [17] damnoſaſq; erudit artes: 215
Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas.
[18] Hos aliquis, [19] tremulâ dum captat arundine piſces
Aut paſtor baculo, aut ſtivâve innixus arator,
Vidit; & obſtupuit: quiq; [21] æthera carpere poſſent,
Credidit eſſe Deos. Et jam [22] Junonia lævâ 220a
Parte Samos fuerant, Deloſque, Paroſque relictæ:
Dextra Lebynthos erant, fœcundaq; melle Calymne.
Cum [23] puer audaci cœpit gaudere volatu;
Deſeruitque ducem; cœlique cupidine tactus
Altius egit iter. Rapidi vicina ſolis 225

1 Mollem cerâ rubam.
2 Poſtquam alæ completæ fuerunt. Nam imponere manum ultimam operi, eſt opus illud finire. Finita ſic nova res, labor artis erat. Ibid.
3 Artifex Dædalus.
4 Suſpendit.
5 In aere alis agitato.
6 Struit, alis, i. e. apponit etiam filio alas.
7 Inferior.
8 Graves reddat madefaciendo. Memonuit ſcilicet præmonſtrat. Sit tibi cura ſequi, nec duce tutus eris. Nam ſive æthereas vicino ſole per auras Ibimus, impatiens cera calore erit. Sive humiles propiore freto pictabimus alas, Mollibis equo-

ris pinna madefacta aquis. Ibid. 9 Et ſummum & infimum locum, i. per medium. Inter utrumque vola. ventos quoque nate caveto; Quâque ferant aurâ, vela ſecunda dato. 10 Icarum admonet Dædalus, ut ſe ſequatur. Neque enim opus eſſe, ut volatum ſuum dirigat ad ſiderum rationem, quæ nautæ maximè obſervant. 11 Bootes ſidus eſt, qui & Arctophylax dicitur, qui agitare plauſtrum videtur, unde & a bobus nomen accepit. 12 Helice major eſt urſa, ſic dicta ab Helice, Arcadiæ urbe, in qua Calliſto nata eſſe dicitur. 13 Sidus enim Orionis ita figuratur, ut enſem nudum in manu tenere videatur. Sed tibi non virgo Tegeæa, comeſq; Bootes, Enſifer Orion aſpiciendus erit, Ibid. Orion ἀπὸ τῆς οὔρης, i. ab urina dictus eſt, quod ex Jovis & Mercurii urina fingatur natus, ut 5 Faſt. narrat Ovidius. Is venator tantis viribus fuit, ut nulli ferae ſe ceſſurum jactaret. Quare Terra permota Scorpionem maximum emiſit, qui illum interficere conaretur. Jupiter autem utriuſque animum admiratus, & Scorpium ſpente, & precibus Dianæ Orionem in ſidera ſuſtuliſſe fertur. 14 Dum monet, aptat opus puero, monſtratque moveri, Erudit infirmas ut ſua mittat aves. Inde ſuis factas humeris accommodat alas, Perque novum timidus corpus librat iter. Ibid. 15 Jamque volaturas parvo dedit oſcula nato. Nec patriæ lacrymas continuere genæ, Ibid. 16 Sc. ita. 17 Perniciosas; quod exitu probatum eſt. 18 Dædalum & Icarum. 19 Hamo ab arundine tremulâ dependente. 20 Admubito arſtri quo regitur. 21 Ingenium mala ſæpe movent: quis crederet unquam Aeriæ hominem carpere poſſe vias? Ibid, 22 Junonia dicata i. nam ibi Juno & nata & educata, & Jovi uxor tradita dicitur. Jam Samos à Juno fuerat, Naxoſque relictæ. Et Paros, & Clario Delos amata Deo. Dextra Lebynthos erat, ſylviſque umbroſa Calymne, Cinctaque piſcoſis, Aegyptia vadis, Ibid. 23 Icarus, Cum puer incautis nimium temerarius annis, Altius egit iter, deſeruitque patrem, Ibid.

1 Mollit

[1] Mollit [2] odoratas pennarum vincula ceras.
Tabuerant ceræ : nodus quatit [3] illie lacertos.
Remigioque carens non ullas percipit auras.
Oraque [4] cæruleâ patrium clamantia nomen
Excipiuntur aquâ ; quæ nomen [5] traxit ab illo.
At [6] pater infelix, nec jam pater, Icare, dixit,
[7] Icare, divit, ubi es ? quâ te regione requiram ?
Icare, dicebat : pennas aſpexit in undis,
Devovitque ſuas artes ; corpuſque ſepulchro
Condidit ; & [8] tellus à nomine dicta ſepulti.
[9] Hunc miſeri tumulo [10] ponentem corpora [11] nati
Garrula ramoſâ proſpexit ab ilice perdix :
Et [12] plauſit pennis ; teſtataque gaudia cantu eſt ;
[13] Unica tunc volucris ; nec viſa prioribus annis,
Factaq; nuper avis, [14] longum tibi, Dædale, crimen
Namq; huic tradiderat fatorum [15] ignara docendam
Progeniem [16] germana ſuam, natalibus [17] actis
Bis puerum ſenis, animi ad præcepta [18] rapacis.
Ille [19] etiam medio ſpinas in piſce notatas
Traxit in exemplum : ferroque incidit acuto
Perpetuos dentes ; & ferræ repperit uſum :
Primus & [20] ex uno duo ferrea brachia nodo.
Vinxit ; ut æquali ſpatio diſtantibus illis
Altera pars ſtaret ; pars altera duceret orbem.
Dædalus invidit ; ſacráque ex arce Minervæ
Præcipitem mittit, lapſum mentitus. At illum,
Quæ favet ingeniis, [21] excepit Pallas ; avemque
Reddidit : & medio [23] volavit in aere pennis.
Sed [23] vigor ingenii quondam velocis in alas,
Inq; pedes abiit. [24] Nomen, quod & ante, remanſit.
Non tamen hæc alte volucris ſua corpora tollit,
Nec facit in ramis altoque cacumine nidos ;
[25] Propter humum volitat : ponitque in ſepibus ova :
Antiquique memor metuit ſublimia caſus.

1 Mollivit cit. ſe alique fecit.
2 Odoremittentes. Vinc. Libans, & cera Dei propiore inquirat, N. ſemper vent. brachia m. ta tenent, Lud.
3 Lacertos.
4 Marii, : quod ſuper cerulea Icarii, at, cæruleo, pater e ; aut ſuperfor. Quæ Clarkeiani viriles ora loquentis aquæ, Ibid.
5 Nam mare Icarium ab Icaro ſuit appellatum.
6 Pater, quia genuerat : non pater, quia filius jam erat mortuus.
7 Amphora.
8 Icaros enim inſula ab Icaro Dædali filio, illic ſepulto, dicta fuiſſe videtur. At pater infelix, nec jam pater, Icare, clamat. Icare, clamat, ubi es ? quove ſub axe videre Icare, dabit.

pennas aſpexit in undis, Oſſa tegit tellus, æquora nomen habent. 9 Hunc autem. 10 Tumulantem & ſepelientem. 11 Filii Icarii. 12 Et alas concuſſit. 13 Unicus enim ſecundo caret : unus habet ſecundum. 14 Magnum. Non Dædalus eum de Palladis arce dejeciſſe criminatus eſt. 15 Inſcium eorum, quæ fato filio ſuo evenire debebant. 16 Soror Dædali. 17 Exactis duodecim annis. Natus enim erat duodecim annos Talus, cum Dædalo fuit commendatus. 18 [Rapidi : Sic celeriter arripere quæ tradantur, auctor vitæ Pompeium Attici : Sic non ita multo poſtea, ingenium velox dicit.] 19 Talum ferræ ut ſuppoſitum inventorem ad exemplum illius ſpinæ, quæ eſt in medio piſcium. 20 Circinum deſcribit, quem à Perdice inventum eſſe aſſerit Poeta. 21 Suſcepit. Propriè autem excipi cadentia dicuntur. 22 Cooperuit. 23 Sed vis & acrimonia ingenii Tali pueri in alas & pedes avis tranſivit. Perdices enim acerrimum habent volandi & curſus. 24 Nam Talus Perdix quoque fuit cognominatus, quia, prope terram. Ter. Hinc, propter hunc aſſiſte.

Aper-

Aper Calydonius, Atalanta, Meleagros, Sorores Meleagri in Aves. *Fab.* IV.

Oeneus Parthaonis filius quia in ſacrificio cogendarum fructuum conſultò præterierat Dianam, aper ab ea miſſus eſt, qui Calydoniæ agros vaſtaret. Perſeverante Oeneo in deſpectu Deæ, Meleagros ejus filius convocatis Græciæ principibus, aprum patris juſſu venari ingreſſus eſt: cum quibus Atalanta Jaſii Arcadiæ regis filia, ex Arcadia digreſſa eſt, quæ prima aprum vulneravit. Cujus virtutem & ſpeciem miratus Meleager, interempto apro exuvias ei conceſſit, quas Plexippus, Toxeus, Agenor, Meleagri avunculi, virgini ereptas cum interitu rependerunt. At Althea mater Meleagri, ut fratrum cædem accepit, ſtipitem fatalem conditum à Parcis, in quo vita Meleagri continebatur, flammâ peruſſit. Quo conſumto, Meleager extinctus eſt. Cujus interitu ſorores inter flendum in volucres converſæ, à fratris nomine Meleagrides cognominantur.

Dædalus Minois iram fugiens ad Cocalum, Siciliæ regem pervenit, à quo & tutatus & hoſpitio ſuſceptus eſt, ac tandem Minos ipſe interfectus.

2 Perſolvere tributum, ob cædem Androgei Athenienſibus à Minoe impoſitum.

3 Theſei virture. Conſequens pro antecedente: virtutem enim laus conſequi ſolet. 4 Hæc etiam Bellona vocatur. 5 Invocant. 6 Victimarum quas voverant ſanguine. 7 Theſeus victor ex Creta reverteretur. 8 Theſei. 9 Urbs eſt Ætoliæ, quam Poeta ponit pro incolis. 10 Aper & quidem ferociſſimus. 11 Ultor. 12 Calydoniæ regem, Meleagri patrem. 13 Ob plenam & perfectam illius anni fertilitatem.

[2] JAmque fatigatum tellus Ætnæa tenebat
Dædalon: & ſumtis pro ſupplice Cocalus armis
Mitis habebatur. Jam lamentabile Athenæ
[3] Pendere deſierant [3] Theſeâ laude tributum.
Templa coronantur: [4] bellatricemq; Minervam
Cum Jove Diſq; [5] vocant aliis: quos [6] ſanguine voto
Muneribuſque datis, & acerris thuris adorant.
Sparſerat Argolicas nomen vaga Fama per urbes
Theſeos: & populi, quos dives [7] Achaia cepit,
[8] Hujus opem magnis imploravere periclis.
Hujus opem [9] Calydon, quamvis Meleagron haberet,
Sollicitâ ſupplex petiit prece: cauſſa petendi
[10] Sus erat, infeſtæ famulus [11] vindexque Dianæ.
[12] Oenea namque ferunt, pleni [13] ſucceſſibus anni,

Primitiæ

[1] Primitiæ frugem Cereri, [2] fua vina Lyæo,
[2] Palladios flaviæ lactices libâſſe Minervæ.

Cœptus ab [3] agricolis Superos pervenit ad omnes
[4] Invidiolus [5] honos: ſolas ſine [6] thure relictas
Præteritæ celsâſſe ferunt [7] Latoidos aras.
Tangit & ira Deos. At non impunè feremus;
Quæque inhonoratæ, non & dicemur inultæ,
Inquit: & Oeneos ultorem ſpreta per agros
Miſit aprum: quanto majores herbida taurос
Non habet [8] Epirus: ſed habent Sicula arva minores,
Sanguine & igne micant oculi, riget horrida cervix:
Et ſetæ denſis ſimiles haſtilibus horrent?
Stantque velut vallum, velut alta haſtilia ſetæ.
Fervida cum rauco latos ſtridore per armos
Spuma fluit: dentes æquantur [9] dentibus Indis.
Fulmen ab ore venit; frondes afflatibus [10] ardent,
Is modò crescenti ſegetes proſecat in herba,
Nec [11] maturа metu ſteturi vota coloni:
Et Cererem in ſulcis intercipit. Area fruſtra,
Et fruſtra exſpectant promiſſas horrea meſſes.
Sternuntur [12] gravidi longo cum [13] palmite fœtus,
[14] Baccaſque cum ramis ſemper frondentis olivæ.
Sævit & in pecudes; non has paſtorve, canesve,
Non armenta trucis poſſunt defendere tauri.
Diffugiunt populi: nec ſe, niſi mœnibus urbis,
Eſſe putant tutos: donec Meleagros, & [15] unà
[16] Lecta manus juvenum [17] coiere cupidine laudis.
[18] Tyndaridæ gemini, ſpectatus [19] cœlitibus [20] alter,
[21] Alter [22] equo, [23] primæque ratis molitor Iaſon,
Et cum [24] Pirithoi ſi x concordia Theſeus,
Et deo [25] Theſtiadæ proleſque [26] Aphareia Lynceus,
Et velox [27] Idas; & jam non [28] fœmina Cœneus

[1] Pr[illegible]

[illegible]

[illegible]

[1] Leucippusque ferox, jaculoq; insignis [2] Acastus, 335
Hippothoosq; Dryasq; & cretus [3] Amyntore Phœnix,
[4] Actoridæque pares, & missus ab Elide Phyleus.
Nec [5] Telamon aberat, magnoq; [6] creator Achillis:
Cumque [7] Pheretiade, & [8] Hyantêo Tôlao
Impiger [9] Eurytion & cursu invictus Echion, 340
[10] Naryciusq; Lelex, [11] Panopeusq; Hyleusq; ferosq;
Hippasus, & primis etiamnùm [12] Nestor in armis,
Et quos Hippocoon antiquis misit [13] Amyclis;
[14] Penelopesq; socer cum [15] Parrhasio Ancæo, [345
Ampycidesque [16] sagax, & adhuc à conjuge tutus
[17] Oeclides, nemorisque decus [18] Tegæa Lycæi.
[19] Rasilis huic summam mordebat fibula vestem;
Crinis erat simplex nodum collectus in unum:
Ex humero pendens resonabat eburnea lævo. 350
[20] Telorum custos: arcum quoque læva tenebat,
Talis erat cultus; facies, quam dicere verè
Virginem in puero, puerilem in virgine posses.
Hanc pariter vidit, pariter [21] Calydonius heros,
Optavit [22] renuente Deo: [23] flammasq; latentes
Hausit, &, O felix, si [24] quem dignabitur, inquit,
Illa virum! nec plura sinunt tempusque pudorque
Dicere; majus opus magni certaminis [25] urget.
Silva frequens [26] trabibus, quam nulla ceciderat ætas,
Incipit à plano: devexaque prospicit arva.
Quo postquàm venêre viri; pars retia tendunt: 360
Vincula pars adhibent canibus: pars pressa sequuntur
Signa pedum: cupiuntque suum reperire periclum.
Concava vallis erat: quâ sê demittere rivi
Assuêrant pluvialis aquæ, tenet ima [27] lacunæ
[28] Lenta salix, [29] ulvæque leves, juncique palustres, 365
Viminaque, & longâ parvæ sub [30] arundine cannæ,
Hinc aper [31] excitus medios violentus in hostes
[32] Fertur, [33] ut excussis elisi nubibus ignes,

1 Leucippus, Pater Lelegis & Phalerei, Coronæ & Polidori, ab Ovidio memoratis. 2 Iolci & Lyncei, prohibitur Ovidio, altero aliorum etiam recito. Cumulari meminit Propert. Non ille Leucippe furenti Gnidia Phœbe, Pelliacum culto non Elatre fervet. 4 Pelleæ filius. 3 Amyntoris filius. 4 Eurytus & Cteatus, ab Hercule postea interfectus, filii Actoris Elienis. Actor enim Phthius filios habuit Menœtium & Eurytionem, de quo postea erit sermo. Heinsius.) 5 Pater Aiacis, filius Æacei. 6 Peleus, Achillis pater, frater Telamonis. 7 Admeto, Phereris filio, cujus uxor Alcestis fuit.

8 Bœotio Iolao, Hyantes enim populi sunt Bœotiæ. Fuit hic Iolaus Iphicli filius. Amphitryonis nepos, qui Herculi in interficienda hydra operam [illegible] vit. 9 Filius Iti, filii Actoris. 10 Natus Naryce, quæ est urbs Locridis, ex Locri aliquandò Leleges appellati. 11 Phoci filius. 12 Ut qui superatis Pylis rum primus feciſſet. 13 Amyclæ urbs est Laconiæ, ab Amicli, Lacedæmonis filio, ædificata, atque cognominata. 14 Laërtes, Ulyssis pater. Arcesii. Heinsius. 15 Arcade, sive Arcadio: Parrhasia, Arcadiæ urbs. 16 Quia vates sive augur erat. Mopsus Ampycidis filius. 17 Amphiaraus, nondum ab uxore proditus Adrasti Argivorum Regis. 18 Atalanta ex Tegea urbe Arcadiæ. 19 Rasilis cingulum quo vestis connectitur. 20 Pharetra. 21 Meleager. 22 Nolente Deo potiretur. 23 Et occultum amorem concepit. 24 Si quem illa [illegible] ium existimabit. 25 Instat, impellit. 26 Densa arboribus. Est hæc silvæ descriptio, quam partim planam, partim montosum esse ait. 27 Lacunas vallis partes. 28 Flexibilis. 29 Herbæ in paludibus nascentes. 30 Parva [illegible] narum cortice. 31 Excitatus. 32 Ruit. 33 Fulgura in nocte, quod ex nubium concussu eliciter

[1] Sternitur incurſu nemus: & [2] propulſa [3] fragorem
Silva dat exclamant juvenes: [4] prætentaq; forti
Tela tenent dextrâ, lato vibrantia ferro.
[5] Ille [6] ruit; ſpargitque canes, ut quiſque ruenti
Obſtat: & obliquo latrantes [7] diſſipat ictu.
[8] Cuſpis Echionio primum contorta lacerto
Vana fuit: truncoque dedit leve vulnus acerno.
Proxima, ſi nimiis mittentis viribus ulà
Non foret, in [9] tergo viſa eſt hæſura petito:
Longiùs [10] it; auctor teli [11] Pagaſæus Iaſon.
Phœbe, ait Amphycides, ſi te coluique, coloque;
Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.
Quà potuit, [12] precibus Deus annuit. Ictus ab illo,
Sed ſine [13] vulnere aper: ferrumque Diana volanti
Abſtulerat jaculo: lignum ſine [14] acumine venit.
Ira feri mota eſt: nec [15] fulmine leniùs arſit:
Lux micat ex oculis, ſpiratque è pectore flamma.
Utque volat [16] moles adducto [17] concita [18] nervo,
Cum petit aut muros, aut plenas [19] milite turres;
In juvenes certo ſic [20] impete vulnificus ſus
Fertur: & Eupalamon Pelagonaque [21] dextra tuentes
Cornua proſternit. Socii rapuere jacentes.
At non letiferos effugit Enæſimus ictus
[22] Hippocoontę ſatus. Trepidantem,& [23] terga parantem
Vertere ſuccifo liquerunt [24] poplite nervi.
Forſitan & [25] Pylius citra [26] Trojana periſſet
Tempora: ſed [27] ſumto poſitâ conamine ab haſta,
Arboris inſiluit, quæ ſtabat [28] proxima, [29] ramis
[30] Deſpexitque loco tutus, quem fugerat hoſtem.
Dentibus ille ferox in querno ſtipite tritis
Immunet exitio, fidenſq; [31] recentibus armis
Othriadæ magni roſtro femur [32] hauſit [33] adunco.
At gemini nondum [34] cœleſtia ſidera fratres,
Ambo conſpicui nive candidioribus albâ
Vectabantur equis: ambo vibrata per auras
Haſtarum tremulo quatiebant ſpicula motu.
[35] Vulnera feciſſent; niſi [36] ſetiger inter [37] opacas,
Nec jaculis iſſet nec equo loca pervia ſilvas.

1 Ab ſe proſtrat[a] cum ſtrepitu ruit dejectum.
2 Impulſa.
3 Fracti ramenta.
4 Fracti ramenta. Fragmenta enim proprie dicitur rerum fractarum.
5 Vembas.
6 Aper.
7 Dejicit.
8 Jaculum, pars pro toto.
9 In tergo apri.
10 Progreſſa ferivit, ut proxima ei poſſit haec ſyllaba.
11 Ie. Theſſalus. De Pagaſâ vid. Lib. 7. verſ. 1.
12 Preces exauditi.
13 Sc. manſit, abiit.
14 Cuſpide.
15 Nec ipſum ſa quam fulmen inflammatus eſt aper.
16 Maximum ſaxum, quantum è machinis bellicis emitti ur.
17 Impulſa.
18 Funibus bellicis.
19 Militibus.
20 Impetu.
21 Dextrorum cornu agminis ſui defendentes.
22 Hippocoontis filius.
23 Et fugere volentem. 24 Reſciſſo crure. Poples pars genu poſterior. 25 Neſtor, à Pylo, urbe Meſſeniæ, cui imperavit, ſic appellatus. 26 Ante Trojanum bellum. 27 Capto impenſius. 28 Fixa. 29 In ramos. 30 Deorſum ſpexit aprum altitudine arboris tutus & ſecurus. 31 Dentibus in truncо ſuperi pite exacuatis & quaſi renovatis. [Ex Membranis Othiadæ pro Orithiæ reponit Heinſius: ſed quis iſte ſit Othriades dubitat: Therſiten ab Apro Caſvâ nil eſſe vulneratum affirmat Tzetzes: ſed tum Agriadæ reponendum ſit, modo de Therſite Poetam hic loqui ſtatuamus. Agrios enim Therſitæ pater. [32 Aper ruit, percuſſit. 33 Recurvo dente. 34 Gemini, qui unum ex Zodiaci ſignis conſtituunt, Caſtor & Pollux eſſe dicuntur. 35 Vulneraſſent 36 Aper ictus 37 Umbroſas, arboribus denſas.

Perſequitur

[1] Leucippuſque ferox, jaculoq; inſignis [2] Acaſius,
Hippothoonq; Dryaſq; & cretus [3] Amyntore Phœnix;
[4] Actoridæque pares, & miſſus ab Elide Phyleus.
Nec [5] Telamon aberat, magniq; [6] creator Achillis:
Cumque [7] Pheretiade, & [8] Hyantêo Iôlao
Impiger [9] Eurytion & curſu invictus Echion,
[10] Naxyciuſq; Lelex, [11] Panopeuſq; Hyleuſq; feroxq;
Hippaſus, & primis etiamnùm [12] Neſtor in armis,
Et quos Hippocoon antiquis miſit [13] Amyclis;
[14] Penelopeſq; locer cum [15] Parrhaſio Ancæo,
Ampycideſque [16] ſagax, & adhuc à conjuge tutus
[17] Oeclides, nemoriſque decus [18] Tegæa Lycæi.
[19] Raſilis huic ſummam mordebat fibula veſtem;
Crinis erat ſimplex nodum collectus in unum:
Ex humero pendens reſonabat eburnea lævo.
[20] Telorum cuſtos: arcum quoque læva tenebat,
Talis erat cultus; facies, quam dicere verè
Virgineam in puero, puerilem in virgine poſſes.
Hanc pariter vidit, pariter [21] Calydonius heros,
Optavit, [22] renuente Deo: [23] flammaſq; latentes
Hauſit, &, O felix, ſi [24] quem dignabitur, inquit,
Iſta virum! nec plura ſinunt tempuſque pudorque
Dicere; majus opus magni certaminis [25] urget.
Silva frequens [26] trabibus, quam nulla ceciderat ætas.
Incipit à plano: devexaque proſpicit arva.
Quo poſtquàm venêre viri; pars retia tendunt:
Vincula pars adimunt canibus: pars preſſa ſequuntur
Signa pedum: cupiuntque ſuum reperire periclum.
Concava vallis erat: quâ ſe demittere rivi
Aſſuêrant pluvialis aquæ, tenet ima [27] lacunæ
[28] Lenta ſalix, [29] ulvæque leves, juncique paluſtres,
Viminaque, & longâ parvæ ſub [30] arundine cannæ,
Hinc aper [31] excitus medios violentus in hoſtes
[32] Fertur, [33] ut excuſſis eliſi nubibus ignes,

1 Frater Apharei, pater Elaïræ & Phœbes, quas Caſtor & Pollux abducere conati, à fratribus, Idâ & Lynceo, prohibiti fuêre, altero illorum etiam occiſo. Cujus rei meminit Propert. Non ſic Leucippis ſuccendit Caſtora Phœbe, Polluceum cultu non Elaïra ſoror.
2 Peliæ filius.
3 Amyntoris filius.
4 [Eurytus & Cteatus, ab Hercule poſtea interfectus, filii Actoris Elienſis. Actor enim Phthius filios habuit Menœtium & Eurytionem, de quo poſtea erit ſermo. Heinſius.]
5 Pater Ajacis, filius Æaci.
6 Peleus, Achillis pater, frater Telamonis.
7 Admeto, Phereris filio, cujus uxor Alceſtis fuit.

8 Bœotio Iolao, Hyantes enim populi ſunt Bœotiæ. Fuit hic Iolaus Iphiclis filius. Amphitryonis nepos, qui Herculi in interficienda hydra operam navavit. 9 Filius Iri, filii Actoris. 10 Natus Naryce, quæ eſt urbs Locridis, & Locri aliquandò Leleges appellati. 11 Phoci filius. 12 Ut qui ſtipendia primum primus feciſſet. 13 Amyclæ urbs eſt Laconiæ, ab Amicla, Lacedæmonis filio, ædificata, atque cognominata. 14 Laërtes, Ulyſſis pater. Arcefii filius. 15 Arcade, ſive Arcadio: Parrhaſia, Arcadiæ urbs. 16 Quia vates ſive augur fuit. Mopſus Ampyci filius. 17 Amphiaraus, nondum ab uxore proditus Adrasto, Argivorum Regi. 18 Atalanta ex Tegea urbe Arcadiæ. 19 Raſilem cingulum quo veſtis connectitur. 20 Pharetra. 21 Meleager. 22 Nolente ut ea potiretur. 23 Et occultum amorem concepit. 24 Si quem illa ſe uxore digna exiſtimabit. 25 Inſtat, impellit. 26 Denſa arboribus. Eſt hæc ilvæ deſcriptio, quam partim planam, partim montoſam eſſe ait. 27 Infimas vallis partes. 28 Flexibilis. 29 Herbæ in paludibus naſcentes. 30 Parvo cannarum cortice. 31 Excitatus. 32 Ruit. 33 Fulguris in morem, quod ex nubium concurſu elicitur.

1 Sacrifice

[1] Sternitur incurſu nemus: & [2] propulſa [3] fragorem
Silva dat exclamant juvenes: [4] prætentaq; forti
Tela tenent dextrâ, lato vibrantia ferro.
[5] Ille [6] ruit; ſpargitque canes, ut quiſque ruenti
Obſtat: & obliquo latrantes [7] diſſipat ictu.
[8] Cuſpis Echionio primum contorta lacerto
Vana fuit: truncoque dedit leve vulnus acerno.
Proxima, ſi nimiis mittentis viribus uſa
Non foret, in [9] tergo viſa eſt hæſura petito:
Longiùs [10] it; auctor teli [11] Pagaſæus Iaſon.
Phœbe, ait Amphycides, ſi te coluique, coloque;
Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.
Quâ potuit, [12] precibus Deus annuit. Ictus ab illo,
Sed ſine [13] vulnere aper: ferrumque Diana volanti
Abſtulerat jaculo: lignum ſine [14] acumine venit.
Ira feri mota eſt: nec [15] fulmine leniùs arſit:
Lux micat ex oculis, ſpiratque è pectore flamma.
Utque volat [16] moles adducto [17] concita [18] nervo,
Cum petit aut muros, aut plenas [19] milite turres;
In juvenes certo ſic [20] impete vulnificus ſus
Fertur: & Eupalamon Pelagonaque [21] dextra tuentes
Cornua proſternit. Socii rapuere jacentes.
At non letiferos effugit Enæſimus ictus [tem
[22] Hippocoonte ſatus. Trepidantem,& [23] terga paran-
Vertere ſucciſo liquerunt [24] poplite nervi.
Forſitan & [25] Pylius citra [26] Trojana periſſet
Tempora: ſed [27] ſumto poſitâ conamine ab haſta,
Arboris inſiluit, quæ ſtabat [28] proxima, [29] ramis
[30] Deſpexitque loco tutus, quem fugerat hoſtem.
Dentibus ille ferox in querno ſtipite tritis
Immunet exitio, fidenſq; [31] recentibus armis
Othriadæ magni roſtro femur [32] hauſit [33] adunco.
At gemini nondum [34] cœleſtia ſidera fratres,
Ambo conſpicui nive candidioribus albâ
Vectabantur equis: ambo vibrata per auras
Haſtarum tremulo quatiebant ſpicula motu.
[35] Vulnera feciſſent; niſi [36] ſetiger inter [37] opacas,
Nec jaculis iſſet nec equo loca pervia ſilvas.

1 A ſe re-
2 Impulſa.
3 Fact ſtre-
tum. Fragor
enim ſtrepitus
dicitur ſer-
4 Ven
5 Aper.
6 Irr
7 Dejicit.
8 Jaculum, pars
pro toto.
9 In tergo
apri.
10 Pro
ivit, ut proda
ci poſſit hæc
ſyllaba.
11 i.e. Theſ-
ſalus. De Pa-
gaſâ vid. Lib.
7. verſ. 1.
12 Preces ex-
audivit.
13 Se manſit,
abiit.
14 Cuſpide.
15 Nec min is
quam fulmen
inflammatus
eſt aper.
16 Maximum
ſaxum, quan-
tum è machinis
bellicis emit-
tit ur.
17 Impulſa.
18 Fune bel-
licæ.
19 Militibus.
20 Impetu.
21 Dextrum
cornu, agminis
ſui defen-
dentes.
22 Hippoco-
ontis filius.

23 Et fugere volentem. 24 Reſciſſo crure. Poples pars genu poſteriùs. 25 Neſtor, à Pylo, urbe Meſſeniæ, cui imperavit, ſic appellatus. 26 Ante Trojanum bellum. 27 Capto impenſius. 28 Fixa. 29 In ramos. 30 Deorſum aſpexit aprum altitudine arboris tutus & ſecurus. 31 Dentibus in trunco ſive ſtipite exacuati; & quaſi renovatis. [Ex Membranis Othriadæ pro Orithiæ reponit Heinſius: ſed quis iſte ſit Othriades dubitat: Therſiten ab Apro Calydonio eſſe vulneratum affirmat Tzetzes: ſed tum Agriadæ reponendum ſit, modo de Therſite Poetam hic loqui ſtatuamus. Agrios enim Therſitæ pater. 32 Aper ruit, percuſſit. 33 Recurvo dente. 34 Gemini, qui unum ex Zodiaci ſignis conſtituunt, Caſtor & Pollux eſſe dicuntur. 35 Vulnerâſſent 36 Aper ſetas gerens. 37 Umbroſas, arboribus denſas.

Perſequitur

Exceſsêre Deæ ; flagrantem mater ab igne
Eripuit torrem : ſparſitque liquentibus undis.
[1] Ille diù fuerat penetralibus abditus imis :
Servatoſque tuos, [2] juvenis, ſervaverat annos. [470
Protulit [3] hunc genetrix, tædaſque in [4] fragmina poni
Imperat : & poſitis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cœpta quater tenuit. Pugnant [5] materque ſororque,
Et [6] diverſa trahunt unum duo nomina [7] pectus.
Sæpè metu ſceleris pallebant ora futuri : 465
Sæpè ſuum fervens oculis dabat ita ruborem.
Et modò neſcio quid ſimilis crudele minanti
Vultus erat ; modò quem miſereri credere poſſes.
Cumque [8] ferus lachrymas animi ſiccaverat ardor ;
Inveniebantur lachrymæ tamen. Utque carina, 470
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æſtus,
[9] Vim geminam ſentit, paretque incerta duobus ;
[10] Theſtias haud aliter dubiis affectibus [11] errat,
Inque vices ponit, poſitamque reſùſcitat iram.
[12] Ineipit eſſe tamen melior germana [13] parente : 475
Et [14] conſanguineas ut [15] ſanguine [16] leniat umbras,
[17] Impietate pia eſt : nam poſtquam peſtifer ignis
Convaluit ; Rogus iſte cremet mea [18] viſcera, dixit
Utque manu dirâ [19] lignum fatale tenebat ;
Ante ſepulchrales infelix adſtitit aras 480
[20] Pœnarumque Deæ triplices [21] furialibus, inquit,
[22] Eumenides, ſacris vultus [23] advertite veſtros :
Ulciſcor facioque nefas. [24] *Mors morte pianda eſt* :
In ſcelus addendum ſcelus eſt, in funera funus.
Per cœacervatos pereat domus impia luctus. 485
An felix Oeneus nato victore fruetur :
[25] Theſtius orbus erit ? Meliùs lugebitis ambo.
Vos modò fraterni manes, animæque recentes,
Officium ſentite meum : [26] magnoque paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora noſtri. 490
Hei mihi ? [27] Quo rapior ? Fratres ignoſcite matri.
Deficiunt ad cœpta manus. Meruiſſe fatemur
Illum, cur pereat : [28] mortis mihi diſplicet auctor.
Ergò impunè feret ; vivuſque, & victor, & ipſo
Succeſſu tumidus regnum Calydonis habebit ? 495

1 Stipes.
2 O Meleagros.
3 Stipitem.
4 Fracta & ſciſſa ligna, quibus focum ſtruat.
5 Affectus matris ſororiſque in animo Althææ inter ſe contendunt.
6 In diverſum.
7 Animum.
8 Vehemens animi indignatio.
9 Duplicem violentiam ; & venti & æſtûs maris.
10 Althæa Theſtii filia.
11 Vagatur animo & mente.
12 Sic. I. Triſt. Eleg. 6. Utque cremâſſe ſuum fertur ſub ſtipite natum Theſtias, & melior matre fuiſſe ſoror.
13 Althææ.
14 Fratrum animas.
15 Filii morte.
16 Mitiget.
17 Pia videtur fuiſſe Althæa fratrum cædem ulciſcendo : impia filium necando.
18 Filium meum, qui intra viſcera mea latuit.
19 In quo Meleagri fata continebantur.
20 Furiæ infernales, quæ tres numero eſtis, Alecto, Tiſiphone & Megæra. 21 A furore & irâ provenientibus. 22 Ita hæ Furiæ vocantur per antiphraſin, quod immites atque implacabiles ſint : Εὐμενὶς enim mitem ſignificat. 23 Convertite. 24 Cædes fratrum morte filii purganda eſt. 25 Pater meus. 26 Magno pretio. n. filii ſanguine comparatas. 27 In quod ſcelus trahor ? 28 Hoc tamen mihi diſplicet, ut ego nato meo ſorem funeris auctor.

Vos [1] cinis exiguus, gelidæque jacebitis umbræ?
Haud equidem patiar. Pereat sceleratus: & ille
[2] Spemq; patris, regnique trahat, patriæque ruinam.
Mens ubi materna est? ubi sunt pia jura parentum?
Et, quos sustinui, [3] bis mensum quinque labores? 500
O [4] utinam primis arsisses ignibus infans:
Idque ego passa forem: Vixisti munere nostro:
Nunc [5] merito morière tuo. Cape præmia [6] facti:
Bisque datam, primùm partu, mox [7] stipite rapto.
Redde animam: vel me fraternis adde sepulchris. 505
Et [8] cupio, & [9] nequeo. Quid agam? Modò vulnera fra-
Ante oculos mihi sunt, & tantæ cædis imago: [trum
Nunc animum pietas, maternaque nomina frangunt:
Me miseram! [10] Malè vincetis; sed vincite, fratres:
[11] Dummodò, quæ dedero vobis solatia, vosque 510
Ipsa sequar, dixit: dextràque [12] aversa trementi
[13] Funereum torrem medios conjecit in ignes.
Aut decit, aut visus gemitus est ille decisse
Stipes: & invitis correptus ab ignibus arsit.
Inscius atque absens flammâ Meleagros ab illa 515
Uritur: & [14] cæcis torreri viscera sentit
Ignibus: at magnos superat [15] virtute dolores.
Quòd tamen [16] ignavo cadat, & sine sanguine leto,
[17] Mœret: & [18] Ancæi felicia vulnera dicit.
Grandævumque patrem, fratresque, piasq; sorores 520
Cum gemitu, [19] sociamque tori vocat ore supremo;
Forsitan & matrem. Crescunt ignisque dolorque;
[20] Languescuntq; iterùm; simul est extinctus [21] uterq;
Inque leves abiit paulatim spiritus [22] auras:
Alta [23] jacet Calydon. Lugent juvenesque senesq; 525
Vulgusque, procereseque gemunt; [24] scissæq. capillos
[25] Planguntur Matres Calydonides Evenïnæ.

1 Interrogatio ruit in indignationem seq.
2 O [illegible] quæ, totam [illegible] suam in Meleagri filii cædem locavit.
3 Quibus ipsa filii mater fuerat gestata, enixa, educata.
4 [illegible] [illegible] [illegible]

Exceſsêre Deæ ; flagrantem mater ab igne
Eripuit torrem : ſparſitque liquentibus undis.
[1] Ille diù fuerat penetralibus abditus imis :
Servatuſque tuos, [2] juvenis, ſervavérat annos. [450
Protulit [3] hunc genetrix, tædaſque in [4] fragmina poni
Imperat : & poſitis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cœpta quater tenuit. Pugnant [5] materque ſororque,
Et [6] diverſa trahunt unum duo nomina [7] pectus.
Sæpè metu ſceleris pallebant ora futuri : 455
Sæpè ſuum fervens oculis dabat ita ruborem.
Et modò neſcio quid ſimilis crudele minanti
Vultus erat ; modò quem miſereri credere poſſes.
Cumque [8] ferus lachrymas animi ficcaverat ardor ;
Inveniebantur lachrymæ tamen. Utque carina, 470
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æſtus,
[9] Vim geminam ſentit, paretque incerta duobus ;
[10] Theſtias haud aliter dubiis affectibus [11] errat,
Inque vices ponit, poſitamque reſuſcitat iram.
[12] Incipit eſſe tamen melior germana [13] parente : 475
Et [14] conſanguineas ut [15] ſanguine [16] leniat umbras,
[17] Impietate pia eſt : nam poſtquam peſtifer ignis
Convaluit ; Rogus iſte cremet mea [18] viſcera, dixit
Utque manu dirâ [19] lignum fatale tenebat ;
Ante ſepulchrales infelix adſtitit aras 480
[20] Pœnarumque Deæ triplices [21] furialibus, inquit,
[22] Eumenides, ſacris vultus [23] advertite veſtros :
Ulciſcor facioque nefas. [24] *Mors morte piandа eſt* :
In ſcelus addendum ſcelus eſt, in funera funus.
Per cœacervatos pereat domus impia luctus. 485
An felix Oeneus nato victore fruetur :
[25] Theſtius orbus erit ? Meliùs lugebitis ambo.
Vos modò fraterni manes, animæque recentes,
Officium ſentite meum : [26] magnoque paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora noſtri. 490
Hei mihi ? [27] Quo rapior ? Fratres ignoſcite matri.
Deficiunt ad cœpta manus. Meruiſſe fatemur
Illum, cur pereat : [28] mortis mihi diſplicet auctor.
Ergò impunè feret ; vivuſque, & victor, & ipſo
Succeſſu tumidus regnum Calydonis habebit ? 495

[1] Stipes.
[2] O Meleagros.
[3] Stipitem.
[4] Fracta & ſciſſa ligna, quibus focum ſtruat.
[5] Affectus matris ſororiſque in animo Althææ inter ſe contendunt.
[6] In diverſum.
[7] Animum.
[8] Vehemens animi indignatio.
[9] Duplicem violentiam ; & venti & æſtûs maris.
[10] Althæa Theſtii filia.
[11] Vagatur animo & mente.
[12] Sic. 1. Triſt. Eleg. 6. Utque cremâſſe ſuum fertur ſub ſtipite natum Theſtias, & melior matre fuiſſe ſoror.
[13] Althææ.
[14] Fratrum animas.
[15] Filii morte.
[16] Mitiget.
[17] Pia videtur fuiſſe Althæa fratrum cædem ulciſcendo : impia filium necando.
[18] Filium meum, qui intra viſcera mea latuit.
[19] In quo Meleagri fata continebantur.
[20] Furiæ infernales, quæ tres numero eſtis, Alecto, Tiſiphone & Megæra. [21] A furore & irâ proventientibus. [22] Ita hæ Furiæ vocantur per antiphraſin, quod immites atque implacabiles ſint : εὐμενὶς enim mitem ſignificat. [23] Convertite. [24] Cædes fratrum morte filii purganda eſt. [25] Pater meus. [26] Magno pretio n. filii ſanguine comparatas. [27] In quod ſcelus trahor ? [28] Hoc tamen mihi diſplicet, ut ego nato meo forem funeris auctor.

nis exiguus, gelidaque jacebit in cinere?
quidem patiar. Pereat sceleratus: & ille
ıq; patris, regnique trahat, patriæque ruinam.
ubi materna est? ubi sunt pia jura parentum?
os sustinui, [3] bis mensam quinque labores? 500
inam primis arsisses ignibus infans:
go passa forem: Vixisti munere nostro:
[4] merito morière tuo. Cape; præmia [6] tacti:
datam, primùm parte, mox [7] stipite rapto.
animam: vel me fraternis adde sepulchris. 505
pio,& [8]nequeo. Quid agam? Modo vulnera fra-
culos mihi sunt, & tantæ cædis imago:
animum pietas, maternaque nomina frangunt:
eram! [10] Malè vincetis: sed vincite, fratres:
nunodò, quæ dedero vobis solatia, vosque 510
quar, dixit: dextràque [12] aversa trementi
erum torrem medios conjecit in ignes.
cit, aut vilius gemitus est ille dedisse
: & invitis correptus ab ignibus arsit.
atque absens flammâ Meleagros ab illa 515
: & [14] cæcis torreri viscera sentit
s: at magnos superat [15] virtute dolores.
tamen [16] ignavo cadat, & sine sanguine leto,
ret: & [18] Ancæi telicia vulnera dicit.
lævumque patrem, fratresque piasq; sorores 520
gemitu, [17] sociamque tori vocat ore supremo;
an & matrem. Crescunt ignisque dolorque;
ngueruntq; iterùm; simul est extinctus uterq;
leves abiit paulatim spiritus [22] auras:
[23] jacet Calydon. Lugent juvenesque senesq; 525
sque, procereseque gemunt; [24] scissæq. capillos
ingunntur Matres Calydonides Evenina.

1 Interfectorem suum.
2 O mei qui, tolam spem suam in Meleagro filio collocavit.
3 Quibus in eius fratres insurgere, ut ait.
4 Quibus verbis insultat, quasi ei tam tristis, quem a Parcis ingenue conjectum, ego ardere passa non sum!
5 Tuo delicto.
6 Peccatis ac scelere tuo.
7 Torre & titione extincto erepto.
8 Sc. fratres ulcisci.
9 Et non possum in ignem conjicere totum, pietate, qua filium prosequor impedita.
10 Immanium & crudelitatem meam.
11 Dic confidenti tibi victoriæque morte finem cogita.

1 Mirandum est hic, & in superiori luctu, ingenuissimum Poetæ um. 13 Funestum funestique ac mortis Meleagri eidem. 14 Occulto n causa latebat. 15 Fortitudine. 16 Vulnere. 17 Delet 18 Qui ae ab apro concederat. Vide supra vers. 422. 19 Uxorem. 20 De t atque dimittunt. 21 Ignis stipitis & Meleagros. 22 Fertur n opinionem Poetæ ita sentiunt animam aeriam esse & aëream. Hinc di dere pennulis fingunt. Virgilium insequentem, Paulatim cuna pruinam : facili, quæ ut vitæ tenuis origo circumferatur, expunxit Heinsius, ; ut enim corporibus non invenitur & repetitio illa paulatim est in vol 23 Mortuus. ex morte Meleagri erepto, occidisse videbatur, quæ arvis virtute Meleagri alta vita erat. 24 Solemnes ac laudatissimes s, quod in magnis luctibus mulieres facere solent. 25 [Plangor plangent: ita Ovidius lib. V. v. 675. Dumque volunt plangi, per bra ora levare Aera percussabant nequicquam corpora pugni. Certa ejusmodi tio ex Libris optimis pro plangunt erat: pectora enim non ora dici de

Evenina Petavius malebat ab Evenio Ætolæ.

Pulsere

Pulvere canitiem genitor vultuſque ſeniles
Fœdat humi fuſus, ſpatioſumque increpat ævum.
Nam de matre manus, diri ſibi conſcia facti,
Exegit pœnas, acto per viſcera ferro.
[1] Non mihi ſi centum Deus ora ſonantia linguæ
Ingeniumque capax, totumq; [2] Helicona dediſſet;
Triſtia perſequerer miſerarum dicta ſororum,
Immemores decoris [3] liventia pectora tundunt:
Dumq; manet [4] corpus, corpus refoventque foventque
Oſcula dant [5] ipſi, poſito dant oſcula [6] lecto.
[7] Poſt cinerem, cineres [8] hauſtos ad pectora [9] verſant.
[10] Affuſæque jacent tumulo: ſignataque [11] ſaxo
Nomina complexæ, lachrymas in nomina fundunt.
Quas [12] Parthaoniæ tandem [13] Latoïa clade
Exſtiriata domûs, prætor Gorgenque [14] nurumque
Nobilis Alcmenæ, natis in corpore pennis
[15] Allevat, & longas per brachia porrigit alas:
[16] Corneaq; ora facit; [17] verſaſque per aëra mittit.

1 Idem ferè in Homero & Virgilio.
2 Omnium muſarum favorem.
3 Percutiunt pectora, ac liventia reddunt.
4 Cadaver Meleagri, nondum rogo injectum.
5 Melcagro ſeu corpori.
6 Lecto funebri, aut feretro, in quo Meleagri cadaver compoſitum fuit.
7 Poſtquam Meleagri cadaver in cinerem fuit reſolutum.
8 Acceptos manibus. 9 Aſtringunt. 10 Et incumbentes poſtratæ. 11 Signa. Epitaphium in ſaxo ſculptum, in quo nomen Meleagri erat. 12 Parthaon Oenei Pater, Meleagri avus. 13 Diana, Latonæ filia. 14 Deianiram Herculis uxorem, cujus mater Alcmena. 15 In aërem tollit. 16 Et ora in roſtra convertit. 17 In aves mutatas, quæ Meleagrides à Meleagro fratre, fuerunt cognominatæ.

Naides

Naides in Inſulas Echinadas. *Fab.* V.

Theſeus apro Calydonio interfecto cum ſe reciperet Athenas, & torrentibus aquis interpellaretur, ab Acheloo amne, qui imbribus intumuerat, invitatus eſt ut ſuis tectis ſuccederet, dum fluminis unda ſubſideret. Cujus ille hoſpitio cum reſediſſet, inter epulationem procul inſulas viſas, ab hoſpite accepit, Nymphas fuiſſe Naides: quæ cum Deis ſacra redderent, ab eiſque præteritus ipſe eſſet: motus offenſâ, in inſulas Echinadas eas convertit.

Interea Theſeus [1] ſociati parte laboris
Functus, Erechtheas [2] Tritonidos ibat ad arces.
Clauſit iter, fecitque moras [3] Achelous euntı
Imbre tumens. Succede meis, ait, inclyte, tectis
[4] Cecropida; nec te committe rapacibus undis.
Ferre trabes ſolidas, obliquaque volvere magno
Murmure ſaxa ſolent. Vidi contermina ripæ
Cum gregibus ſtabula alta trahi: nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus eſſe.
Multa quoque hic torrens nivibus de monte ſolutis
Corpora [5] turbineo juvenilia vortice merſit.
[6] Tutior eſt requies; ſolito dum flumina currant
Limite; dum tenues capiat ſuus alveus undas.
Annuit [7] Ægides: Utarque Acheloe, domoque
Conſilioque tuo, reſpondit: & uſus utroque eſt.
Tumice inulticavo, nec [8] lævibus atria tophis
Structa ſubit. Molli tellus erat humida [9] muſco.
Summa [10] lacunabant alterno [11] murice conchæ.
Jamque duas lucis partes [12] Hyperione menſo,
Diſcubuêre toris Theſeus comiteſque laborum:
Hæc [13] Ixionides, illâ [14] Trœzenius heros
Parte Lelex, raris jam ſparſos tempora canis:
Quoſque alios parili fuerat dignatus honore
[15] Amnis Acarnanum, lætiſſimus hoſpite tanto.
Protinus appoſitas [16] nudæ veſtigia Nymphæ
Inſtruxêre epulis menſas: dapibuſque remotis
In [17] gemmâ poſuere merum. Tum [18] maximus heros
Æquora proſpiciens oculis ſubjecta, Quis, inquit,
Ille locus? digitoque oſtendit: &, Inſula nomen
Quod gerit illa, doce. Quanquam non una videtur.
Amnis ad hæc, Non eſt, inquit, quod cernimus, unum.

1 Sibi cum variis cum nobilibus aliis in comitiendo ortis.
2 Athenas, quas in Palladis tutela fuiſſe, ſuperius ab Erechtheo regnatas.
3 Oceani & Tethyos filius. Is cum petiiſſet Deianiram, Oenei Calydoniæ regis, filiam, Herculem in ſe convertit, à quo ſuperatus, in nuptias, juxta Calydoniam labens ſe occultavit, nomenque fluvii impoſuit.
4 Athenienſis. Sæpius ſupra.
5 In modum turbinis ſe volvente. Vortex enim proprie dicitur contracta in ſe aqua. Turbo autem eſt vis venti.
6 Securior eſt mora.
7 Theſeus Ægei filius.
8 Politis, undique planis & lævigatis.
9 Herba tenuiſſima, juxta fontes ac in locis humidis naſcente.
10 Conchæ alternis muricibus diſtinctæ diſtinguebant ſuperiores ſpelunceæ partes. Nam lacunare eſt laceas lacunaria facere.
11 Murex genus eſt cochleæ, unde fit purpureus color.
12 Sole. Vide quæ nos diximus ad Lib. 4. verſ. 191.
13 Pirithous Ixionis filius, perpetuus Theſei comes.
14 A Trœzene, ubi Pittheï regia.
15 Achelous ab Ætolia dividens.
16 Pedes nudos habentes.
17 Poculo [illegible].
18 Theſeus.

Quinque.

Quinque jacent terræ : ſpatii diſcrimine [19] fallunt.
Quoque minùs [20] ſpretæ factum mirere Dianæ ;
Naides hæ fuerant : quæ cum bis quinque juvencos
Mactaſſent ; ruriſque Deos ad ſacra vocaſſent ;
Immemores noſtri feſtas duxere chorêas.
[21] Intumui: Quantuſq; feror, cum [22] plurimus unqu
Tantus eram : pariterque animis immanis & undi
A ſilvis ſilvas, & ab arvis arva revelli.
Cumque loco Nymphas, memores tum deniq; noſtri,
In freta provolvi. Fluctus noſterque mariſque
Continuam [23] diduxit humum ; parteſque reſolvit
In totidem, mediis quot cernis [24] Echinadas undis.

19 Supple oculos, ſeu viſum.
20. Contemptæ
21 Succenſui.
22 Maximus.
23 Diviſit.
24 Sic dictas vel ab Echinis, quibus abundant, vel ab Echine quodam vate.

De Perimele in Inſulam. *Fab.* VI

Perimele Hippodamantis filia, cum ab Acheloo ar per vim eſſet oppreſſa, pater eam ob admiſſum p cipitavit in pelagus. Stuprator impetravit ben cio Neptuni, ut mare eam ſemotam ab Echinadi efficeret inſulam.

UT tamen ipſe vides, procul, en procul una rec
Inſula grata mihi. Perimelen [1] navita dicit.
[2] Huic ego [3] virgineum dilectæ nomen ademi.
Quod pater Hippodamas ægre tulit : inq; [4] profund
[5] Propulit è ſcopulo parituræ corpora natæ.
Excepi ; nantemque ferens, O proxima terræ
Regna vagæ, dixi, ſortite, [6] Tridentifer, undæ.
In quo deſinimus, quo [7] ſacri currimus amnes,
[Huc ades, atque audi placidus Neptune precante
Huic ego quam porto nocui. Si mitis, & æquus,
Si pater Hippodamas, aut ſi minus impius eſſet ;
Debuit illius miſereri ignoſcere nobis ;
Affer opem ; merſæque precor feritate paternâ
Da, Neptune, locum : vel ſit locus ipſa licebit.
Hanc quoque complectar. Movit caput æquoreus r
Concuſſitque ſuis omnes aſſenſibus undas.
Extimuit [8] Nymphe : nabar tamen. Ipſe natantis
Pectora tangebam trepido [9] ſalientia motu :
Dumque ea contrecto, totum dureſcere ſenſi
Corpus ; & inducta condi [10] præcordia terrâ.
[Dum loquor, amplexa eſt artus nova terra natan
Et gravis increvit mutatis inſula membris.]

1 Pro nauta. Epentheſis.
2 Perimelæ. Hippodamantis filiæ.
3 Virginitatem eripui.
4 In mare altum.
5 Projecit.
6 O Neptune qui tridentem pro ſceptro geris.
7 Quia omnes fluvii numen habere dicuntur.
8 Perimele.
9 Palpitantia : quod timentibus accidere ſolet.
10 Pectora. Proprie præcordia dicuntur partes cordi præjacentes.

Philemon & Baucis in arbores, & eorum domus in Templum. *Fab.* VII, VIII, IX.

Jupiter & Mercurius in hominum figuras versi, in Phrygia cum animos incolarum experti à nullo ultro excipierentur hospitio, à Philemone & Baucide hospitalissimè sunt excepti, & cum maxima voluptate, rebus humilibus ad victum necessariis simplicissimos animos pauperum experti sunt. Ergo, ut numen ac vim ostenderent suam, sevocatis senibus hospitibus in excelsiorem collem, casam eorum in templum converterunt, eosq; ipsos optatos antistites loci sacrati præsiterunt, ita ut cum senectute soluti essent, in arbores converterentur, Philemon in quercum, Baucis in tiliam. Oppidum autem eorum, quod ceteros cives inhospitales habuerat, aquarum multitudine obrutum, stagnum factum est.

[1] AMnis ab [2]his tacuit. Factum mirabile cunctos
Moverat. Irridet credentes; utque Deorum
[3] spretor erat, mentilque ferox Ixione [4] natus,
Ficta refers, nimiumque putas, Acheloe, potentes
Esse Deos, dixit; si [5] dant adimuntque figuras.
Obstupuêre omnes; nec talia dicta probarunt:
Ante omnesque Lelex, animo [6] maturus & [7] ævo,
Sic ait, *Immensa est, finemque potentia [8] cœli*
Non habet: &, quicquid Superi voluere, peractum est.
Quoque minus dubites; tiliæ [9] contermina quercus
Collibus est Phrygiis, modico circumdata muro.
Ipse locum vidi: nam me [10] Pelopeia Pittheus
Misit in arva, suo quondam regnata [11] parenti.
Haud procul hinc stagnum; tellus habitabilis olim;
Nunc [12]celebres mergis fulicisq; [13] palustribus undæ.
Jupiter hùc, specie [14] mortali, cumque parente
Venit [15] Atlantiades positis caduciser alis.
Mille domos adiere, locum requiemque petentes:
Mille domos clausêre [16] seræ. Tamen una recepit,
Parva quidem, stipulis & cannâ tecta palustri;
Sed pia Baucis anus, [17] parilique ætate Philemon
Illâ sunt annis junctî juvenilibus: illâ
Consenuere casâ: *paupertatemque fatendo*
Effecere levem, nec iniqua mente ferendam.
Nec refert, dominos illic, famulosne requiras;
Tota [18] domus duo sunt; iidem [19] parentq; jubentque.
Ergo ubi [20] Cœlicolæ parvos [21] tetigere penates;

1 Achelous.
2 Post hæc.
3 Contemptor.
4 Pirithous. Supra v. 308.
5 Si ponant & dare & eripere formas rebus.
6 Prudens & bonus.
7 Et senex.
8 Cœlestium n. Deorum.
Metonym. subjecti.
9 Vicina.
10 In Phrygiam, cujus olim rex Tantalus, Pelopis pater.
11 Pelopi.
12 Frequentatæ.
13 In paludibus viventibus.
14 In humanam figuram versus.
15 Mercurius caduceum gerens. Mercurius alas calcibus & humeris alligatas habuit.
16 Januæ, pars pro toto.
17 Pari & æquali. 18 Familia. 19 Et domini sunt & servi. 20 Jupiter & Mercurius. 21 Pervenêre ad casam.

Submiſſoque humiles intrarunt vertice poſtes;
Membra [22] ſenex poſito juſſit [23] relevare [24] ſed:
Quo [25] ſuper injecit textum rude ſedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit: & ignes
[26] Suſcitat heſternos; foliiſque & cortice ſicco
Nutrit; & ad flammas animis producit anili:
Multifidaſque faces, ramaliaque arida tecto
Detulit, & [27] minuit, parvoque admovit aëno:
Quodque [28] ſuus conjux riguo collegerat horto,
[29] Truncat olus foliis: furcâ levat ille bicorni
[30] Sordida terga ſuis, nigro pendentia tigno;
Servatoque diu reſecat de [31] tergore partem
Exiguam; ſectamque [32] domat ſerventibus undis.
Interea medias [33] fallunt ſermonibus horas;
Sentirique moram prohibent. Erat alveus illic
[34] Fagineus, curvâ clavo [35] ſuſpenſus ab anſa.
Is tepidis impletur aquis; [36] artuſque fovendos
Accipit. In medio torus eſt de mollibus ulvis
Impoſitus lecto, ſpondâ pedibuſque [37] ſalignis:
Veſtibus hunc [38] velant, quas non niſi tempore ſ
[39] Sternere conſuêrant; ſed & hæc viliſque vetul
Veſtis erat, lecto non [40] indignanda [41] ſaligno.
Accubuere Dei. Menſam ſuccincta tremenſque
Ponit anus. Menſæ ſed erat pes tertius impar:
Teſta parem fecit, Quæ poſtquam ſubdita [42]
Suſtulit; æquatam [43] mentæ [44] terſere virentes
Ponitur hic bicolor [45] ſinceræ bacca Minervæ,
Conditaque in liquidâ corna [46] autumnalia [47] fæ
Intubaque, & radix, & lactis maſſa coacti;
Ovaque, non [48] acri leviter verſata favillâ;
[49] Omnia [50] fictilibus. Poſt hæc cælatus eâdem
[51] Siſtitur [52] argillâ crater; fabricataque [53] fag
Pocula [54] qua cava ſunt, flaventibus illita ceris.
Parva mora eſt; [55] epulaſque foci miſcêre calent
[56] Nec longæ rurſus referuntur vina ſenectæ;
Dantque locum menſis paulum [57] ſeducta ſecund
Hic nux, hic miſta eſt rugoſis [58] carica [59] palm
Prunaque, & in patulis redolentia mala caniſtri
Et de purpureis collectæ vitibus uvæ.
Candidus in medio favus eſt. [60] *Super omnia*

22 Ph. lemon. 23 Levare. 24 Appoſita ſella. 25 ſuper quo ſedit. Anaſtrophe etc: prepoſitio enim ſui ſuo poſponitur. 26 Metaphora ab homine dormiente. Sic Virg. Impoſitumque cinerem & ſopitos ſuſcitat ignes. 27 Frangit, minuta parvaque reddidit. Eleganter poeta rumici pauperis apparatum & victum deſcribit. 28 Philemon. 29 Reſecat folia de olere: truncat & caule veteris. 30 Fumoſa. 31 Tergo. 32 Mollit & coquit. 33 Tranſigunt. 34 Vas ex rigo concretum vel lorica, aut ſimile quid. 35 Appenſus ſimulo. 36 Pedes lavandos, more veterum. 37 Ex ſalice factis. 38 Cooperiunt. 39 Lecto injicere & imponere. 40 Non indigna, ſeu conveniens. 41 Ex ſalice, vel arbore ſalice. 42 Imequalitatem menſæ. 43 Suaviſſimi odoris herbæ. 44 Mundavê: Integræ virgini Minervæ Olivæ dicatæ ſunt. 46 Autumno mature 47 Muria. 48 In igne levi, non vehementi. 49 Scil. apponuntur. 50 Terreis, ex argilla factis: à fingendo, i. e. formando, dicta. Unde fictiliunctur, qui ex creta, atque argilla opera formant ſeu ficiunt: & fictilia ſeu figlina, officina, in qua hujuſmodi opera fiunt. 51 Collocatur in 52 Eodem luto. 53 Arbore glandifera, ex cujus ligno vaſa conficiuntur. 54 Intus cava ſunt, nempe interiore. 55 Cibos calidos. 56 Vinum novum. 57 Depoſita & remota. 58 Ficus ficcæ. 59 Cum fructibus *rugoſis & ficcis.* 60 Ante omnia boni & hilares vultus adfuerunt.

oni : nec iners pauperque voluntas.
ties [63] haustum cratera repleri
per seque vident succrescere vina, 680
/itate pavent, manibusque Lapithis
nt Baucisque preces timidusque Philemon :
dapibus, nutrisq; e paratibus orant.
:r erat minimæ custodia villæ :
is hospitibus comitî mactare parabant : 685
: pennâ tardos ætate fatigat ;
iu : tandemque est visus ad ipsos
Deos. Superi verucre necari ;
us ; meritasque luet vicinia pœnas
liserunt. Vobis [66] immunibus hujus 690
li dabitur : [68] modò vestra relinquite tecta,
[69] comitate gradus : & in ardua montis
l. Parent ambo baculisque levati
r longo vestigia ponere clivo.
erant summo, quantum semel ire sagitta 695
t : flexere oculos & mersa palude
ɔspiciunt tantùm sua [73] tecta [73] manere.
a mirantur ; dum [74] defient [75] fata [76] suorum :
[77] dominis etiam [78] casa parva duobus,
templum : [79] furcas subiere columnæ : 700
avescunt ; [80] adopertaque marmore tellus,
: fores, aurataque tecta videntur.
placido Saturnius edidit ore :
ste senex, & fœmina conjuge justo
id optetis. Cum [81] cive pauca locutus, 705
m Superis [82] aperit commune Philemon :
lotes, [83] delubraque vestra tueri
: & quoniam [84] concordes egimus annos ;
ora [85] duos eadem : nec conjugis unquam
ieæ videam ; neu sim [87] tumulandus ab illâ.
des sequitur. Templi [89] tutela fuere ; 711
a data est. [90] Annis ævoque soluti
us sacros cum starent fo te, [91] locique
t casus ; frondere Philemona Baucis,
onspexit senior [92] frondere Philemon. 715
per geminos crescente [93] cacumine vultus,
[94] dum licuit, reddebant dicta ; Valeque,
lixere simul : simul abdita texit
ix. Offendit adhuc [95] Tyaneius illi :

[61] Evacuatum ureum.
[62] Precari incipiunt.
[63] Jovis & Mercurius, qui Lapithæ exscindere.
[64] Anser
[65] Inhospitales vicini.
[66] Liberis experientibus.
[67] Celandi vis, quæ vitare videtur.
[68] Solum.
[69] Antiquè dixit, pro ambulatum.
[70] Venite nobiscum.
[71] Longum & arduum clivum descendere oportet.
[72] Statim cæpimus.
[73] Stare, superesse.
[74] Deplorant.
[75] Infortunia.
[76] Vicinorum.
[77] Baucidi & Philemoni.
[78] Casa proprie dicuntur rusticæ domus.
[79] Furcæ in columnas sacras mutatæ.
In magnificum verò templum Philemonis familia mutata fabulæ scribit.
[80] Solum templi marmore stratum.
[81] Verum, ut videtur tem.
[82] Indicat, manifestat.
[83] Et vestra templa custodite.
[84] Concordes unum [illegible]
[85] Ambo. [86] Eo Sepeliendus. [87] Nam Jupiter ut promiserat, id, [illegible] Templio custodes, vel sacerdotes. [90] Senio confecti. [91] Templi ambitus. [92] Frondes emittere. Ambo in arbores fuerunt mutati, Philemona, Baucis in tiliam, ut aiunt. [93] Vertice capitis. Irnuit autem frondes fuisse mutatas. [94] Donec pepererunt. [95] Quidam ex Tyanæ Cappadociæ, qui tunc fortè in Phrygia fuit.

Incola de [96] gemino vicinos corpore truncos.
Hæc mihi non [97] vani, [98](neq; erat cur fallere vellent)
Narravere ſenes. [99] Equidem pendentia vidi
[1] Serta ſuper ramos : [2] ponenſque recentia, dixi,
Cura pii Dîs ſint, &, qui coluêre, coluntur.

96 De duobus corporibus Baucidis & Philemonis factis.
97 Veri, non falſi, nec mendaces.
98 Scil. enim.
99 Argumentis probat Lelex ea quæ narravit eſſe vera.
1 Coronas, à ferendis floribus dictus. Coronæ olim & in lucis & in arboribus ſacris appendebantur.
2 Apponens.

Proteus in varias Formas. *Fab.* X.

Achelous inter epulas Theſeo, quem receperat hoſpitio, enarrans hos qui in alienam figuram verſi eſſent ; miranti caſus mortalium, etiam refert qui in plures figuras abierint, ut Protea, Neptuni filium, ſolitum modo in juvenem, modo in leonem, interdum in aprum, alias in anguem, & cætera animalia converti, quibus inſidias poſſet eludere.

1 Scil. loqui Lelex.
2 Miranda.
3 Lelex, qui narraverat.
4 Achelous.
5 Mutata.
6 In hac renovatione.
7 Facultas & poteſtas.
8 Nam Oceanus ambit terras.
9 Proteus Oceani & Tethyos fuit filius, vates clariſſimus, qui ſe in varias mutabat figuras. Mythologi hunc alii Regem callidiſſimum, alii Politicum, alii Rhetorem fuiſſe interpretantur.

[1] Deſierat : cunctoſq; & [2] res & moverat [3] auctor : 725
Theſea præcipue : quem facta audire volentem
Mira Deûm, nixus cubito [4] Calydonius amnis
Talibus alloquitur : Sunt, ô fortiſſime, quorum
Forma ſemel [5] mota eſt, & in hoc [6] renovamine manſit.
Sunt, quibus in plures [7] jus eſt tranſire figuras : 730
Ut tibi, complexi [8] terram maris incola, [9] Proteu.
Nam modò te juvenem, modò te videre leonem.
Nunc violentus aper ; nunc, quem tetigiſſe timerent,
Anguis eras : modò te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque ſæpe videri 735
Interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum
Flumen eras : interdum undis contrarius ignis.

Fames Eriſichthonis, & varia Metræ metamorphoſis. *Fab.* XI.

Metra, Eriſichthonis filia, Autolyci uxor, cum parentem animad vertiſſet, quod in Theſſalia lucum Cereris devaſtaſſet, graviſſimam experiri famem, quod ſe quoque noviſſimè rebus aliis omnibus conſumtis vendidiſſet ; à Neptuno, qui ejus virginitatem ademerat, petiit ut ſibi ferret opem. At ille, memor ejus concubitus, cùm ſpecioſiſſima domino tradita fuiſſet, ut effugeret ejus ſervitutem, in piſcatorem provectioris ætatis eam convertit, conceſſitque ut in quaſcunque vellet figuras ſe convertere poſſet, ut pretio ſui parentem pœnas

pendentem

lentem alere poſſet. Sed cum ſæpius pretio emptos fraudaſſet, jamque doli omnes conſumpti eſſent; iſſimè Eriſichthon membra ſua devoravit, dignum ſua impietate exitum ſortitus eſt.

3C minus [1] Autolici conjux [2] Eriſichthone nata
Juris habet. Pater hujus erat, qui numina Divûm
:ret ;. & [3] nullos aris adoleret honores. 740
:tiam [4] Cereale nemus violâſſe ſecuri
r, & lucos [5] ferro temerâſſe vetuſtos.
: in his ingens [6] annoſo robore quercus ;
nemus : vittæ mediam, [7] memoreſque tabellæ,
ue cingebant voti [8] argumenta potentis, 745
ſub hac [9] Dryades feſtas duxere choreas :
:tiam, manibus nexis ex ordine, trunci
cuere [10] modum : meaſuraque roboris ulnas
ue ter implebat. [11] Nec non & cætera tanto
ub hâc, ſilvâ quanto jacet herba ſub omni. 750
amen idcircò ferrum [12] Triopeius [13] illâ
uit ; famuloſque jubet ſuccidere ſacrum
our ; & ut juſſos cunctari vidit, ab uno
hæc rapta ſceleratus verba ſecuri :
ilecta Deæ ſolùm, ſed & ipſa licebit 755
a, jam tanget frondente cacumine terram.
: &, obliquos dum telum librat in ictus,
:muit, gemitumque dedit [14] Deoia quercus :
iter frondes, pariter palleſcere glandes
:e ; ac longi ſudore madeſcere rami. 760
ut in trunco fecit manus impia vulnus ;
aliter fluxit [15] diſcuſsâ cortice ſanguis ;
ſolet, ante aras ingens vbi victima taurus

1 Metra Eriſichthonis filia, nupta Autolyco, Ulyſſis avo materno.
2 Eriſichthon Theſſalus fuit, Deorum contemptor, qui cum in Cereris nemore altiſſimam quercum, in qua Nymphæ habitabat exſcinderet. Hamadryades illorum montium incolæ ad Cererem convenerunt precantes ut tantam impietatem ulciſceretur. Ceres igitur & ſua & Hamadryadum cauſa motæ, numinum contemptorem Eriſichthonem novo ſupplicii genere afficere, affligere decrevit. Ceres igitur unam è

is ad Famen in extremam Scythiam miſit, quæ ipſius nomine ipſam oraret, chthonem ita ſtimularet, ut nullis cibis ſatiari poſſet. Cùm verò hoc per Fames, Eriſichthon, poſtquam rorum patrimonium ventri impenderit, ipſoque filiam Metram, olim à Neptuno vitiatam, vendere coactus eſt. Hæc ſervitutis jugum effugeret, Neptuni auxilium imploravit, qui ei in Deiſcatorem converſæ, conceſſit, ut quaſcunque vellet formas aſſumere poſſet pacto per aliquod tempus patrem famelicum aluit : ſed tandem oppreſſatibus abſumptis, Eriſichthon ſua ipſius comedit viſcera, & ſic miſerorte periit. 3 Minus poteſtatis. quam Proteus, ſcil. ut poſſit ſe mutare as figuras. 4 Et nullas Diis victimas immolaret. 5 Eriſichthon. 6 Geniſceratum. 7 Violâſſe. 8 Stipite vetuſto. 9 Vna hæc arbor inſtar nemorat. [Noſter Epiſtola Sapphûs, Quem ſupra ramos expandit aquatica lotos, mus.] 10 Memoriam eorum continentes, qui ope illius Nymphæ de ſua rſ. 777. compotes voti facti fuiſſent. 11 Signa & probationes. 12 Nymu Deæ nemorum ἀπὸ τῆς δρυὸς. 13 Circumdederе. 14 Magnitu-

ſipitis. 15 Tanto major reliqua ſilva ea erat quercus, quanto arbores unt altiores. 16 Eriſichthon : Triopa fuit Eriſichthonis pater. 17 Ab ercu. 18 Sacram quercum. 19 Cerealis ἀπὸ τῆς Δηοῦς. ita Cereus paulo ante. Deoida pro Proſerpina habes Lib. vi. v. 114. Mnemoſyni : varias Deoida ſerpens. Ineptè ante Dodonia, ac ſi ob quercus Dodonæas, ſalia celeberrimas, omnes aliæ quercus, ubicunque ſint, & cuicunque ſint dicatæ, Dodoniæ quoque vocarentur. Heinſius. 20 Fratres, iperna : eſt communis generis : noſter Lib. iv. v. 375. Veluti ſiquis conjuncta cor-os.

Concidit, [21] abrupta cruor è cervice [22] profuſus.
Obſtupuere omnes: aliquiſque ex omnibus audet
[23] Deterrere nefas, ſævamque inhibere bipennim.
Aſpicit hunc, Mentiſque piæ cape præmia, dixit
[24] Theſſalus: inq virum convertit ab arbore ferrum:
Detruncatque caput; repetitaque robora cædit.
Editus è medio ſonus eſt cum robore talis:
Nympha ſub hoc ego ſum Cereri gratiſſima ligno:
Quæ tibi factorum pœnas [25] inſtare tuorum
Vaticinor moriens noſtri ſolatia leti.
[25] Perſequitur ſcelus illic ſuum: labefactaque tandem
Ictibus innumeris, [27] adductaque funibus arbor
Corruit, & multam [28] proſtravit pondere ſilvam,
Attonitæ [29] Dryades damno nemoriſque ſuoque,
Omnes germanæ, Cererem cum veſtibus [30] atris
Mœrentes adeunt; pœnamque Eriſichthonis orant.
[31] Annuit [32] his: capitiſq; fui pulcherrima motu
Concuſſit gravidis oneratos meſſibus agros:
[33] Molliturque genus pœnæ miſerabile, ſi non
Ille ſuis eſſet nulli miſerabilis actis,
Peſtiferâ [34] lacerare Fame. Quæ [35] quatenus ipſi
Non adeunda Deæ (neq; enim Cereremq; Famemq;
Fata [36] coire ſinunt) montani numinis unam
Talibus agreſtem compellat [37] Oreada dictis:
Eſt [38] locus extremis Scythiæ [39] glacialis in oris,
[40] Triſte ſolum, ſterilis, ſine fruge, ſine arbore, tellus
Frigus [41] iners illic habitat, [42] Pallorque, Tremorque,
Et jejuna Fames: ea ſe in præcordia [43] condat
[44] Sacrilegi [45] ſceleratâ jube. Nec copia rerum
[46] Vincat eam; ſuperetque meas certamine vires.
Neve viæ [47] ſpatium te terreat; accipe currus:
Accipe, quos frænis altè [48] moderêre [49] dracones.
Et dedit. Illa dato ſubvecta per aera curru
Devenit in Scythiam: rigidique cacumine montis
([50] Caucaſon appellant) ſerpentem colla levavit:
Quæſitamque Famem lapidoſo vidit in agro,
Unguibus & raras [51] vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis; cava lumina; pallor in ore:
Labra [52] incana [53] ſitu: [54] ſcabræ rubigine fauces:
Dura cutis, per quam ſpectari viſcera poſſent:
Oſſa ſub incurvis [55] exſtabant arida lumbis:
[56] Ventris erat pro ventre locus. Pendere putares
Pectus & à ſpinæ tantummodo [57] crate teneri.
Auxerat [58] artículos macies, genuumque rigebat

21 Abſciſſo collo.
22 Effuſus.
23 Terrere diſſundere.
24 Eriſichthon.
25 Imminere, ac propinquare.
26 Peragit.
27 Attracta.
28 In terram dejecit.
29 Arborum Nymphæ perculſæ, perterritæ.
30 Puſis, ac feſtis convenientibus.
31 Numi conſentit, atque promittit Ceres.
32 Dryadibus.
33 Et præparat.
34 Laniare, cruciare.
35 Quoniam.
36 Convenire: contraria enim ſimul eſſe non poſſunt.
37 Nympham montanam, Oreades enim montium ſunt Nymphæ, ὄρη τὰ ὄρεα, i. e. à monte.
38 Topographia, & loci, maximè Fami conveniéntis, deſcriptio. ut qui perpetuis frigoribus ſit ſteriliſſimus.
39 Frigidiſſimæ ubi ſunt perpetuæ nives. 40 Infœcunda terra. 41 Pigrum abeſſe tutum, quod homines pigros faciat & inertes. 42 Cum perpetui frigoris comites. 43 Ut abſcondat.
44 Eriſichthonis. Sacrilegus is eſt, qui ſacra violat, atque furatur. 45 In præcordia ſceleratæ ſacrilegi Eriſichthonis. 46 Superare poſſit. 47 Longitudo. 48 Regas atq; gubernes. 49 Cereris currum trahentes. 50 Caucaſus mons est Scythiæ omnium altiſſimus, perpetuiſque nivibus tectus. 51 [Quia in agro lapidoſo: Lucanus de *Africa Lib. 9.* Hoc tam ſegne ſolum raras tamen exeritherbas.] 52 Valde pallidi. 53 Squallore, illuvie. 54 Aſperi. 55 Eminebant. 56 Nihil ventri ſubeſt. 57 Oſſibus ſpinæ, & coſtis à ſpina & ipſa orientibus. 58 Statura.

Orbis & [59] immodico prodibant tubera talo.
[60] Hanc procul ut vidit, (neq; enim eſt accedere juxta
Auſa) [61] refert mandata Deæ; paulumq; morata
Quanquam aberat longè, quanquam modò venerat illuc,
Viſa tamen ſenſiſſe Famem; retroque dracones
Egit in [62] Hæmoniam verſis [63] ſublimis habenis.
Dicta Fames Cereris [64] quamvis contraria ſemper
Illius eſt operi] peragit; perque aëra vento
Ad [65] juſſam delata domum eſt: & protinus intrat
Sacrilegi thalamos: [66] altoque ſopore ſolutum
(Noctis erat [67] tempus) geminis amplectitur alis:
Seque viro inſpirat, fauceſque, & pectus, & ora
Afflat; & in vacuis ſpargit jejunia venis.
[68] Functaque mandato [69] fœcundum deſerit orbem;
Inque domos inopes aſſueta revertitur antra.
Lenis adhuc ſomnos placidis Eriſichthona pennis
[70] Mulcebat. Petit [71] ille dapes ſub [72] imagine ſomni:
[73] Oraq. vana movet, dentemq; in dente fatigat;
Exercetque [74] cibo deluſum guttur inani;
Proque epulis tenues nequicquam devorat auras.
Ut vero eſt expulſa quies; furit [75] ardor edendi:
Perque avidas fauces, [76] immenſaque viſcera regnat.
Nec [77] mora; quod pontus, quod terra, quod educat aër,
Poſcit; & appoſitis [78] queritur jejunia menſis:
Inque epulis epulas quærit. Quodque urbibus eſſe,
Quodque [79] ſatis populo poterat; non ſufficit uni.
[80] Pluſque cupit, quo plura ſuum demittit in alvum.
[81] Utque fretum recipit de totâ flumina terrâ;
Nec [82] ſatiatur aquis; peregrinoſque ebibit amnes;
Utque rapax ignis non unquam alimena reculat;
Innumeraſque trabes [83] cremat; &, quo copia major
Eſt data, plura petit; turbâque voracior [84] ipſâ eſt:
Sic epulas omnes Eriſichthonis ora profani
Accipiunt, poſcuntque ſimul. Cibus omnis in illo
Cauſſa cibi eſt: [85] ſemperque locus fit inanis edendo.
Jamque fame patrias altique voragine ventris
[86] Attenuârat opes, ſed [87] inattenuata manebas
Tum quoque, dira fames; implacatæque vigebat
[88] Flamma gulæ. Tandem, [89] demiſſo in viſcera cenſu,
[90] Filia reſtabat, non illo digna parente.
Hanc quoq; vendit inops. Dominum [91] generoſa recuſat:
Et vicina ſuas tendens ſuper æquora palmas,
Eripe me domino, [92] qui raptæ præmia nobis

59 Magno tumore.
60 Famem.
61 Exponit mandata Cereris.
62 Theſſaliam.
63 Alta; per aërem enim volabat.
64 Bellè; neque enim ubi ſunt fruges, quæ ſunt opera Cereris, ibi fames poteſt eſſe. Fruges præterea, à Cerere inventas Fames aſſiduè conſumit.
65 Eriſichthonis.
66 Profundo ſomno gravatum.
67 Scil. erat.
68 Et cum Cereris mandatum peregiſſet.
69 Frugiferum.
70 Fovebat.
71 Eriſichthon.
72 Per inſomnium. ſibi enim famelico eſſe videbatur in ſomnio.
73 Sibi enim fruſtra manducare videbatur.
74 Vanis & fatuis epulis.
75 Dira fames, & major quam βουλιμία.
76 Inexplebilis.
77 Subitò.
78 Conqueritur ſe jejunum eſſe.
79 Sufficere.
80 Quanto plura comedebat, tanto plura appetebat Eriſichthon. 81 Duplici ſimilitudine poeta oſtendit, quam inſatiabilis eſſet Eriſichthonis edendi aviditas. 82 Expletur. 83 Comburit. 84 Ipſa rerum copia. 85 Venter edendo non impletur, ſed evacuari potius videtur. 86 Parvas effecerat. 87 Non diminuta. 88 Ardor, aviditas edendi. 89 Conſumpto patrimonio. 90 Metra, digna parente minus impio ac infelici. 91 Ingenua ſervitutem pati noluit. 92 Ereptæ. Jam enim Neptunus eam vitiârat.

Virginitatis habes, ait. Hæc [93] Neptunus habebat.
Qui [94] prece non ſpreta, quamvis [95] modo viſa ſequenti
Eſſet [96] hero; formamque novat; vultumq; virilem
Induit, & cultus piſtem capientibus aptos.
Hanc dominus ſpectans. O qui [97] pendentia parvo
Æra cibo [98] celas moderator arundinis, inquit,
[99] Sic mare compoſitum, ſic ſit tibi piſcis in unda
Credulus, & nullos, niſi fixus, ſentiat hamos:
Quæ modo cum vili turbatis veſte capillis
Littore in hoc ſteterat (nam ſtantem in littore vidi)
Dic ubi ſit: [1] neque enim veſtigia longiùs extant.
Illa Dei munus, benè [2] cedere [3] ſentit: & à ſe
Se quæri gaudens, his eſt [4] reſecuta rogantem:
Quiſquis es, ignoſcas; in nullam lumina partem
Gurgite ab hoc flexi [5] ſtudioque operatus inhæſi.
Quoque minus dubites: ſic [6] has Deus æquoris artes
Adjuvet, ut nemo jamdudum littore in iſto,
(Me tamen excepto) nec fœmina conſtitit ulla.
Credidit; & [7] verſò dominus pede preſſit arenam;
Eluſuſque abiit; illi [8] ſua reddita forma eſt.
Aſt ubi habere [9] ſuam [10] transformia corpora ſentit,
Sæpe pater dominis [11] Trioſeida vendit: at illa
Nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat:
Præbebatque avido [12] non juſta alimenta parenti.
Vis [13] tamen illa mali poſtquam conſumpſerat omnē
Materiam, dederatque gravi [15] nova pabula morbo;
[16] Ipſe ſuos artus lacero divellere morſu
Cœpit: & inſœlix minuendo corpus alebat.
Quid moror [17] externis? etiam mihi ſæpe novandi
Corporis, ô [18] juvenes, [19] numero finita poteſtas: 880
Nam modo quòd nunc ſum, videor: modo flector in an-
Armenti modo dux vires in cornua ſumo. (guem:
Cornua, dum potui. Nunc pars caret altera [20] telo
Frontis, ut ipſe vides. [21] Gemitus ſunt verba ſecuti.

93 Exponit Poeta id, quod paullò ante dixerat, eum à Neptuno eſſe raptum.
94 Exauditis precibus.
95 Paullò ante.
96 Domino. cui à patre Eriſichthone fuerat vendita.
97 Hamos ex ære confectos. Metonymia.
98 Occultas.
99 Oportuit hic eſt advertum.
1 Significat eum longius non progreſſum, cum potuerit veſtigia non apparent.
2 In bonam ſibi cedere.
3 Cognovit, animadvertit.
4 His verbis ſibi interrogauti reſponſit.
5 Sollicitus aut intentus ſtudio piſcandi. (Peſſime in vulgatis onerat⁹ ſic inſinuo.)
6 Ambigi à dictum: num & artem piſcandi & Fluctus, quibus utebatur, intelligi poſſunt.
7 Reſtoceſſit, per arenam.
8 Virginis propriæ. 9 Scil. Filiam. 10 Quæ poſſint transformari in varias figuras. 11 Trioſæa neptem. 12 Injuſta. 13 Famelico patri Eriſichthonai 14 Illi morbi violentia. 15 Noviſſimos & ultimos cibos. 16 Eriſichthon. 17 Alienis transformationibus. 18 Theſeum & Lelega alloquitur Achelous. 19 Sed nonniſi in formam triplicem mutari licet; n. in hominem, taurum & anguem, ut ſequitur. 20 Cornu, quo ab Hercule privatus fuit, ut mox liber ſequens docebit. 21 Suſpiria: quibus ſignificabat ſe valde effracto cornu dolere.

P. Ovidii Naſonis

METAMORPHOSEΩN

LIBER IX.

Acheloï cum Hercule lucta, & variæ formæ, & Cornu copiæ. *Fab.* I.

Deianira Oenei filia, Ætolarum virgo ſpecioſiſſima, cum à multis peteretur, pater conſtituit ei conjugio ſe daturum, qui luctandi cauſſa veniret, vinceretque. Manentibus itaque è numero potentum duobus, Acheloo flumine & Hercule, quia reliqui ob metum ceſſerant, in certamen proceſſum eſt. Cùm ergo Achelous naturalibus modis Herculem eluderet, modo in liquorem, modo in ſpeciem draconis, noviſſimè in tauri figuram converſus adſtitit: quem Hercules ut amplexus eſt reluctantem, alterum cornu, quod implicaverat brachiis, rapuit extortum. Quo dolore ille ac deformitate victus adverſarii viribus ceſſit. At Nymphæ Naides, fluminis filiæ, id cornu quod creptum capiti erat, omnibus copiis autumnalibus repleverunt: ut apud poſteros maximum haberet fructum, & mirationem. Itaque Cornu copiæ effectum eſt ut diceretur omnibus temporibus.

QUÆ gemitus, [1] truncæque Deo [2] Neptunius heros
Cauſſa rogat frontis: cùm ſic [3] Calydonius amnis
Cœpit, inornatos [4] redimitus [5] arundine crines:
Triſte petis munus. Quis enim ſua prælia victus
Commemorare velit? Referam tamen ordine. Nec tam
Turpe fuit vinci, quàm contendiſſe decorum eſt:
Magnaque dat nobis tantus ſolatia [6] victor.
[7] Nomine ſiqua ſuo [8] tandem [9] pervenit ad aures

1 Mutilatæ: altero enim cornu carebat.
2 Theſeus filius Ægei, cui pater Neptunus.
3 Achelous.
4 Cinctos habens crines.
5 Coronâ ex arundinibus confectâ, qualibus ſerè fluviorum ripæ abundant.
6 Quantus Hercules fuit.
7 Narrare [illegible] it Achelous certamen ſibi pro Deianiræ nuptiis ſuſceptum.
8 Aliquando.
9 Sic Vſſe. 21 Æn. Fandè aliquid ſi forte tuas pervenit ad aures.

Virginitatis habes, ait. Hæc [93] Neptunus habebat.
Qui [94] prece non ſpreta, quamvis [95] modo viſa ſequenti
Eſſet [96] hero; formamque novat; vultumq; virilem
Induit, & cultus piſcem capientibus aptos.
Hanc dominus ſpectans. O qui [97] pendentia parvo
Æra cibo [98] celas moderator arundinis, inquit,
[99] Sic mare compoſitum, ſic ſit tibi piſcis in unda
Credulus, & nullos, niſi fixus, ſentiat hamos:
Quæ modo cum vili turbatis veſte capillis
Littore in hoc ſteterat (nam ſtantem in littore vidi
Dic ubi ſit: [1] neque enim veſtigia longiùs extant.
Illa Dei munus, benè [2] cedere [3] ſentit: & à ſe
Se quæri gaudens, his eſt [4] reſecuta rogantem:
Quiſquis es, ignoſcas; in nullam lumina partem
Gurgite ab hoc flexi [5] ſtudioque operatus inhæſi.
Quoque minus dubites: ſic [6] has Deus æquoris artes
Adjuvet, ut nemo jamdudum littore in iſto,
(Me tamen excepto) nec fœmina conſtitit ulla.
Credidit; & [7] verſò dominus pede preſſit arenam;
Eluſuſque abiit; illi [8] ſua reddita forma eſt.
Aſt ubi habere [9] ſuam [10] transformia corpora ſentit,
Sæpe pater dominis [11] Trioëeida vendit; at illa
Nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat:
Præbebatque avido [12] non juſta alimenta [13] parenti.
Vis [14] tamen illa mali poſtquam conſumpſerat omnē
Materiam, dederatque gravi [15] nova pabula morbo;
[16] Ipſe ſuos artus lacero divellere morſu
Cœpit: & infœlix minuendo corpus alebat.
Quid moror [17] externis? etiam mihi ſæpe novandi
Corporis, ô [18] juvenes, [19] numero finita poteſtas:
Nam modo quod nunc ſum, videor: modo flector in an-
Armenti modo dux vires in cornua ſumo. (guem:
Cornua, dum potui. Nunc pars caret altera [20] telo
Frontis, ut ipſe vides. [21] Gemitus ſunt verba ſecuti.

93 Exponit Poeta id, quod pulſatacerat, eum à Nepruno eſſe raptam.
94 Exauditis precibus.
95 Paulo ante.
96 Domino. cui à patre Eriſichthone fuerat vendita.
97 Hamos ex ære confectos. Metonymia.
98 Occultas.
99 Oprandi hic eſt adverbium.
1 Significat eum longiùs non proceſſiſſe, cum poſſim veſtigia non apparent.
2 In bonam ſibi cedere.
3 Cognovit, animadvertit.
4 His verbis ſibi interroganti reſpondit.
5 Sollicitus aut intentus ſtudio piſcandi. (Perſime in vulgatis onerarius Heinſius.)
6 Ambiguè dictum: nam & artem piſcandi & fraudes, quibus utebatur, intelligi poſſunt.
7 Retroceſſit, per arenam.
8 Virginis propria.
9 Scil. Filiam.
10 Quæ poſſint transformari in varias figuras.
11 Trioëne neptem.
12 Injuſta.
13 Famelico patri Eriſichthoni
14 Illi morbi violentia.
15 Noviſſimos & ultimos cibos.
16 Eriſichthon.
17 Alienis transformationibus.
18 Theſeum & Lelega alloquitur Achelous.
19 Sed nonniſi in formam triplicem mutari licet; n. in hominem, taurum, & anguem, ut ſequitur.
20 Cornu, quo ab Hercule privatus fuit, ut mox liber ſequens docebit.
21 Suſpiria: quibus ſignificabat ſe valde effracto cornu dolere.

P. Ovidii Naſonis

METAMORPHOSEΩN

LIBER IX.

Acheloï cum Hercule lucta, & variæ formæ, & Cornu copiæ. *Fab.* I.

Deianira Oenei filia, Ætolarum virgo ſpecioſſima, cum à multis peteretur, pater conſtituit ei conjugio ſe daturum, qui luctandi cauſſa veniret, vinceretque. Manentibus itaque è numero potentum duobus, Acheloo flumine & Hercule, quia reliqui ob metum ceſſerant, in certamen proceſſum eſt. Cùm ergo Achelous naturalibus modis Herculem eluderet, modo in liquorem, modo in ſpeciem draconis, noviſſimè in tauri figuram converſus adſtitit: quem Hercules ut amplexus eſt reluctantem, alterum cornu, quod implicaverat brachiis, rapuit extortum. Quo dolore ille ac deformitate victus adverſarii viribus ceſſit. At Nymphæ Naides, fluminis filiæ, id cornu quod creptum capiti erat, omnibus copiis autumnalibus repleverunt: ut apud poſteros maximum haberet fructum, & mirationem. Itaque Cornu copiæ effectum eſt ut diceretur omnibus temporibus.

QUÆ gemitus, [1] truncæque Deo [2] Neptunius heros
Cauſſa rogat frontis: cùm ſic [3] Calydonius amnis
Cœpit, inornatos [4] redimitus [5] arundine crines:
Triſte petis munus. Quis enim ſua prælia victus
Commemorare velit? Referam tamen ordine. Nec tam
Turpe fuit vinci, quàm contendiſſe decorum eſt:
Magnaque dat nobis tantus ſolatia [6] victor.
[7] Nomine ſiqua ſuo [8] tandem [9] pervenit ad aures

1 Mutilatæ: altero enim cornu careb.t.
2 Theſeus filius Ægei, cui pater Neptunus.
3 Achelous.
4 Cinctos habens crines.
5 Coronâ ex arundinibus confectâ, qualibus ſere fluviorum ripæ abundant. 6 Quantus Hercules fuit. 7 Natura ſua. 8 Aliquando. 9 Sic Virg. Æn. Fando aliquid ſi forte tuas pervenit ad aures.

Deianira tuas ; quondam pulcherrima virgo,
Multorumque fuit ſpes invidioſa [10] procorum.
Cum quibus ut [11] ſoceri domus eſt intrata petiti :
Accipe me generum, dixi, [12] Parthaõne nate.
Dixit & [13] Alcides. Alii ceſſêre [14] duobus.
Ille Jovem ſocerum dare ſe ramamque laborum,
Et ſuperata ſuæ referebat juſſa novercæ.
[15] Contrà ego : [16] (Turpe Deum [17] mortali cedere dixi:
Nondum erat ille Deus) [18] Regem me cernis aquarum
Curſibus obl quis inter tua regna fluentem :
Nec gener externis hoſpes tibi miſſus ab oris,
Sed [19] popularis ero, & rerum pars una tuarum.
[20] Tantùm ne noceat, quòd me nec regia Juno
Odit, & omnis abeſt juſſorum pœna laborum.
Nam quòd te jactas [21] Alcmenâ matre creatum ;
Jupiter aut falſus pater eſt, aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis. Elige, [22] fictum
Eſſe Jovem malis, an te per [23] dedecus ortum.
Talia dicentem jamdudum lumine [24] torvo
Spectat ; & accenſæ non fortiter imperat iræ
Verbaque tot re dit : Melior mihi dextera linguâ.
[25] Dummodo pugnando ſuperem : tu vince loquendo.
Congrediturque ferox. Puduit modo [26] magna locutum
Cedere. Rejeci [27] viridem de corpore veſtem ;
Brachiaque oppoſui : [28] tenuique à pectore varas
In [29] ſtationẽ manus ; & pugnæ membra paravi.
[30] Ille cavis [31] hauſit ſparſit me pulvere palmis ;
Inque vicem fulvæ jactu flaveſcit arenæ :
Et modò cervicem, modò crura micantia [32] captat ;
Aut captare putes : omnique à parte laceſſit.
Me mea defendit gravitas ; fruſtraque petebar.
Haud ſecus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant ; manet illa, ſuoque eſt pondere tuta.
Di redimunt paulum : rurſumque ad bella coimus ;
Inque gradu ſteterimus, [33] certi non cedere ; eratque
[34] Cum pede pes junctus : totoque ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
[35] Non aliter fortes vidi concurrere tauros,
Cùm pretium pugnæ toto nitidiſſima ſaltu
Expectat [36] conjux. Spectant armenta paventque

10 Procorum, qui mulieres ſibi aliquam in uxorem poſcunt, à procando i.e. petendo dicti.
11 Appetiti ſoceri Oenei.
12 Oeneus, rex Aetoliæ, Parthaonis fuit filius.
13 Hercules : ab Alceo avo, ſive ἀπὸ τῆς ἀλκῆς i.e. à robore, ſeu fortitudine.
14 Nobis.
15 Econtrario.
16 Scil. eſſe.
17 Homini ; mortalium enim heroes inter Deorum numerum fuerat translatus, quod infra verſ. 240. videbimus.
18 Achelois errem fluvius eſt inter Acarnaniam & Aetoliam labens.
19 Ex tuo populo.
20 Dummodo Deorum regina, me mihi invidia proſequatur, neque publicam iram ſentiam.
21 Et vero Hercules, meus obſtat quam profiteor.
22 Electryenis filium fuiſſe Amphitryonem ex Apollodoro.

Ancæum, Lycurgum, Amphitryonem converſus, Herculem ſuſcepit. 22 Sc. patrem. 23 Per ignominiam ſi matris adulterio ortum. Colligit hoc dilemmate Achelois, aut Herculem non habere Jovem Patrem, aut ſi habeat, eum ex adulterio natum. 24 Torvo, ſeu minaci, ſeu indignabundo, ſeu irato vultu. 25 Modo. 26 Superba. 27 Color ille veſtis, quam Achelois induerat. 28 Hâc manu tenui meam vacuo, i.e. incurvas digitos, ſimulando præceptas. Vari propriè dicuntur, quibus crura obtorta ſunt. 29 Pro, ad retinendum impetum. 30 Hercules. 31 Scilicet arenæ, ut me inunctum oleo (qua inunctarum more id) poſſet apprehendere. 32 Capere conatur. 33 Qui de victoria certi non cedere. 34 Mere pedestribus. 35 Hac ſimilitudine *elevavit Achelous* quanto impetu cum Hercule congreſſus fuerit. 36 Vacca candida.

Neſcia quem maneat tanti victoria regni.
Ter ſine profectu voluit nitentia contra
Rejicere Alcides à ſe mea pectora: quartò
Excutit amplexus, [37] adductaque brachia ſolvit:
Impoſumque manu ([38] certum mihi vera fateri)
Protinus avertit: tergoque onerosus inhæsit.
Si qua [39] fides, (neq; enim [40] ficta mihi gloria voce
Quæritur) impoſito [41] preſſus mihi monte videbar.
Vix tamen exſerui ſudore fluentia multo
Brachia; vix ſolvi duros à corpore nexus.
Inſtat annelanti; prohibetque reſumere vires:
Et [42] cervice mea potitur. Tum denique tellus
Preſſa genu noſtro eſt; & arenas ore momordi.
Inferior virtute [43] meâs [44] devertor ad artes;
[45] Elaborque viro longum formatus in anguem.
Qui poſtquam flexos [46] ſinuavi corpus in [47] orbes;
Cumque fero movi linguam [48] ſtridore biſulcam;
Riſit, &, illudens noſtras [49] Tiryntbius artes;
[50] Cunarum labor eſt angues ſuperare mearum,
Dixit: & Ut [51] vincas alios, Acheloë, dracones;
[52] ars quota [53] Lernææ ſerpens eris, unus Echidnæ?
Vulneribus fœcunda ſuis erat illa nec ullum
De centum numero caput illic impunè reciſum;
Quin [54] gemino cervix hærede valentior eſſet.
Hanc ego [55] ramoſam natis è cæde colubris,
Creſcentemque malis domui, domitamque [56] peremi.
Quid fore te credas, falſum qui verſus in anguem
Arma aliena moves? quem [57] forma precaria celat?
Dixerat: & [58] ſummo digitorum vincula collo
Injecit. Angebar, ceu guttura forcipe preſſus:
Pondibuſque meas [59] pugnabam evellere fauces.
Sic quoque devicto reſtabat tertia tauri
Forma truci: tauro mutatus membra [60] rebello.
[61] Induit ille [62] toris à læva parte lacertos;
Admiſſumque trahens ſequitur: deprenſaque dura
Cornua figit humo; meque altâ ſternit arenâ.
Nec ſatis id fuerat: rigidum fera dextera cornu
Dum tenet infregit; [63] truncaque à fronte revellit.

37 Cervicibus ... et ... 38 Invitum. 39 Nec enim verbis meis. 40 Ficta voce. 41 Oppreſſus. 42 Et collum meum tenet. 43 Mihi ingenitas propter. 44 Convertor. 45 Et ſubito me in Herculis viri figuram. 46 Contorſi. 47 Sp[irales]. 48 Sibil. 49 Herculeas Tiryntbius. Bes. Argis vicina, in qua natus erat Hercules. 50 Infantiæ meæ. Scholia Theocriti. Cum tener in cunis puer Jove dignus erat. Idem Pherecydes. 51 Ut vincere te credas, Tiryntbius anguis erit? Sic cunis Jove dignus eris. 52 Quam valde te credas ut pr[aestantem] 53 Hydræ Lernææ infeſtantis. Hydræ capitibus multis in a veteribus ut dip[ingitur]

impenſe veritus, nec aliter fieri ſolet in iis quæ fabuloſa ſunt: mutat tamen veterum cum noſtro ſentiunt. Virg. Centumangues, cinctamque gerit ſerpentibus Hydram. Eurip. quoque ἑκατογκέφαλον ὄφιν. Nonnulli novem capita aſſignant. Zenobius octo: multi quinquaginta ut & Virg. ipſe alibi. Quinquaginta atris immanibus Hydra. Heinſius.] 54 Duobus ſuccedentibus: nam uno capite reciſo, duo renaſcebantur. (Quidam legunt gemina ut ad cervicem referatur.) 55 Multa capita, veluti ramos, habentem, 56 (Peremi hanc repugnantem. Heinſius. Antea fuit reduxi. Legendum autem peruſſi vel præuſſi: damnum enim Hydræ cervix defectagit do citi, ne repullularet: cujus rei ignorantia fefellit Iolaum, qui ex peruxi conficerent reduxi.) 57 Alienæ, quam prece videris ſe eo ſervare. Precarium enim dicitur, quod precibus alicui utendum conceditur ſperandi donec is qui conceſſit reperit. 58 Et digitis ſuis guttur meum prehendit. 59 Convellebam. 60 Bellum refumo. 61 Injecit. 62 Quid Tyrius Cyaneus *Claudianus ſupra ad lib. 2. v. 8 56.* 63 Avellendo coram truncam effecit frontem.

Natura

Naïdes hoc, pomis & odoro flore repletum,
Sacrárunt; [64] diveſque meo bona Copia cornu eſt.
Dixerat: at Nymphe, ritu ſuccincta Dianæ,
Una miniſtrarum, fuſis utrimque capillis
Inceſſit, totumque tulit [65] prædivite cornu
[66] Autumnum, & [67] menſas felicia poma ſecundas.
Lux ſubit: &, primo feriente [68] cacumina Sole,
Diſcedunt [69] juvenes. Neq; enim dum flumina pacem,
Et placidos habeant lapſus, motæque [70] reſidant,
[71] Opperiuntur, aquæ. Vultus Achelous agreſtes,
Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.
Hunc tamen ablati domuit jactura decoris;
Cætera ſoſpes [72] erat. Capitis quoque, [73] fronde ſaligna,
Aut ſuperimpoſita celatur [74] arundine [75] damnum.

64 Acheloi cornu à Najadibus repletum variis fructibus. Copiæ, fertilitatis Deæ fuit dicatum. 65 Plenissimo. 66 Omnes autumni fructus. 67 Beluaria. 68 Montium vertices. 69 Theſeus, Lelex & Pirithous, quos ſuperâ nominavit, diſcedunt primo mane. 70 (Ita Virgil. Motus præſtat componere fluctus.) 71 Expectant. 72 (Ita Virg. Cætera pueræ parce bello.) 73 Salicis ramo. 74 Corona ex arundine. 75 Cornu ablatum.

Neſſi cruor in Venenum. *Fab.* II.

Poſt hæc victor Hercules cum Deianiram Neſſo Centauro commiſiſſet, ut eam Evenum amnem, qui initio Lycormas erat nominatus, tranſveheret; & ille ſpecie captus puellæ flexibus errans quæreret locum comprimendi; illa fidem mariti implorante, ſagittis eum confixit. Qui cum expiraſſet, veſtem ſuam cruentavit Deianiræque dedit: indicavitque remedium fore erga conjugem deſerti amoris, ſi ea induerétur: qui tamen cruor in veneni ceſſit partem,

AT te, [1] Neſſe ferox, ejuſdem [2] virginis [3] ardor
Perdiderat volucri [4] trajectum terga ſagittâ.
Namque, novâ repetens patrios cum conjuge muros,
Venerat [5] Eveni rapidas [6] Jove natus ad undas.
Uberius ſolito nimbis hyemalibus auctus,
Vorticibuſque frequens erat, atque impervius amnis.
Intrepidum pro ſe, curam de conjuge agentem
Neſſus adit, membriſque valens, [7] ſcituſque vadorum,
Officioque meo ripâ [8] ſiſtetur in illa
Hæc, ait, Alcide: tu viribus utere nando.
[Pallentemq; metu, fluviumque [9] ipſumque timentem]
Tradidit [10] Aonius [11] pavidam [12] Calydonida Neſſo.
Nox, ut erat, pharetræque gravis, ſpolioque leonis,
(Nam clavam, & curvos trans ripam [13] miſerat arcus)
Quandoquidem cœpi, ſuperentur flumina, dixit.
Nec dubitat; nec qua ſit clementiſſimus amnis

1 Neſſi Centauri eædem Deianiræque zelotypiam deſcribit poeta. 2 Deianiræ. 3 Amor. 4 Ab Hercule. 5 Subiit Œtæos fines. 6 Hercules Jovis filius. 7 Peritus locorum. 8 Conſiſtetur. 9 Neſſum, Centaurum. (Hunc autem verſum ut ſpurium damnat Heinſius.) 10 Thebanus, nam Hercules oriundus eſt Thebis in Bœotia, quæ & Aonia. 11 Timidam. 12 Delianam. 13 Jecerat.

Quæris

Quærit & obſequio deterri ſpernit aquarum.
Jamque tenens ripam, miſſos cum tolleret arcus,
Conjugis agnovit vocem: Neſſoque parante
[14] Fallere depoſitum, quò te fiducia, clamat,
Vana pedum, violente, rapit? Tibi, Neſſe biformis,
Dicimus. Exandi: nec res intercipe noſtras.
Si te nulla mei reverentia movit; at [15] orbes
Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
Haud tamen effugies, quamvis ope fidis [16] equina.
Vulnere, non pedibus te conſequar. Ultima dicta
Re probat: & miſsâ fugientia terga ſagittâ
Trajicit: [17] exſtabat ferrum de pectore aduncum. [men
Quod [18] ſimul [19] evulſum eſt; ſanguis per [20] utrumq; fora-
Emicuit, miſtus [21] Lernæi tabe veneni.
Excipit hunc Neſſus: Neque enim morientur inulti.
Secum ait: & calido velamina tincta cruore
Dat munus [22] raptæ, velut irritamen amoris,

14 Fraudare Herculem depoſito, i.e. violare Deanirum illi commiſſam. Depoſitum dicitur, quicquid alicui traditur cuſtodiendum.
15 Rotæ Ixionis patrios, quibus affixus aſſidue, apud inferos verſatur ob interpellatam de ſtupro Junonem.
16 Velocitate equi. Centauri enim equinos habent pedes. 17 Extra ſtabat, eminebat: ſignificat autem tergum cum pectore mille transfixum. 18 Simul ac, poſtquam. 19 Extractum fuit. 20 Et tergi & pectoris. 21 Veneni Hydræ ſerpentis, ad Lernæum paludem ab Hercule interfecti. 22 Deaniræ. 23 Provocationem, ac ſtimulationem.

Zelotypia Deianiræ, & Lichas in ſaxum. *Fab.* III.

Eodem tempore Hercules in Oechaliam regnum Eurytî cum trajeciſſet Iolenque filiam ejus dilectam haberet in patriam, prior conjux Deianira, ut audivit animum viri à ſe eſſe mutatum, tunicam ſacrificaturo Jovi Lichæ famulo dedit ei perferendam: qua ille honoratus vota religionemque piaret. Eam indutus, cum ad aram accediſſet, proſecans exta; flammâ noſtris incaluit, & Lernæo veneno tincta contactis hæſit viſceribus. In maximo itaque cruciatu cum à corpore ejus evelli nequiret; Licham acerbiſſimi muneris reum, projectum à ſe, Euboico mari merſit: quem innoxium culpæ Tethys vertit in ſcopulum, conchis muricibuſque veſtitum.

LOnga [1] fuit medii mora temporis: actaq; magni
Herculis implêrant terras, odiumq; [2] novercæ.
Victor ab Oechaliâ [4] Cenæo ſacra parabat
Vota Jovi, cùm Fama loquax præceſſit ad aures,
Deianira, tuas, (*quæ* [5] *veris addere falſa*
Gaudet, & [6] *minima ſua per mendacia creſcit*).

1 Longum intervallum.
2 Junonis.
3 Eubœæ, urbe in qua regnavit Eurytus.
4 Jupiter Cenæus à Cenæo, promontorio Eubœæ, eſt dictus: ubi ab Oechaliæ expugnatione Hercules reverſus, Jovi aram extruxit. 5 Tum ficti pravique tenax, quam nuncia veri. 6 Sic Virg. Æn. Parva metu primo, mox ſeſe attollit in auras, Ingrediturque ſolo, & caput inter nubila condit.

7 Herculem, qui Amphitryonis filius putabatur, cum Jovis eſſet.
8 Euryti filiæ.
9 Amore.
10 Quia amans: eſt enim cauſa, cur crederet.
11 Deianira.
12 Novi amoris, novæ amicæ.
13 Multum ſievit.
14 Amplificat.
15 Iole.
16 Dubitat Deianira, quid facere debeat.
17 Maneamne in ædibus Herculis?
18 [Ita noſter Triſt. lib. v. Eleg. 3. ad Bacchum. Huc ades, & caſus releva pulcherrime noſtros, Unum de numero me memor eſſe tuo.
19 Hoc eſt quod Ter. dixit, Dum in dubio eſt animus paulo momento huc illuc impellitur
20 In varias cogitationes: ſunt autem poetæ verba.
21 [Præ omnibus remediis quæ antea excogitabat tandem decrevit mittere Herculi veſtem Neſſi Lernæo veneno tinctam. Omnibus illi legendum, non illis ex emendatione Heinſianâ: illi nempe Herculi. Omnibus, i. e. remediis.] 22 Tunicam infectam. 23 Qui jam defecerat. 24 Ignorabat enim Deianira tunicam illam quam Lichæ tradidit, veneno fuiſſe infectam. 25 Suorum luctuum cauſam. 26 Ignarus Hercules veſtem illam veneno fuiſſe infectam. 27 Tunicam venenô Hydræ infectam. 28 Donec valuit. 29 Theſſaliæ montem, in quo Hercules mortuus & ſepultus eſt. Nam Apollinis monitu ex Eubœa in Trachiniam profectus juſſus erat in Oeta monte pyram ſtruere. 30 Alii, quo pro 31 Metelli fruitum ignitum. 32 Sonitum edit qualem ignitus carbo aqua merſus. Anglice *hiſſes*. [Stridit autem non ſtridet ἀφωνίκως. Ita Virg. lib. iv. ---Inâxum ſtridit ſub pectore vulnus. Et lib. xii. --Stridunt haſtæ.] 33 Comburente. 34 Nec finis dolori imponitur. 35 Oppriman, abſumam, 36 [Nempe ſanguineus.] 37 *Et combuſti ſtridunt* nervi. 38 Occulta corruptione. 39 Juno Saturni filia. 40 *Hac oratione Hercules ſe maximo odio Junonis eſſe oſtendit, eamque in maximam miſeriam addunt.* Eandem ſententiam his propè verbis de Medea loquens comprehendit. *A quibus ad Cœlum liventia brachia tendens, Pallere, crudelis, noſtro Lætaris, dolore, Pallere, air, ſatiaris meo tua pectora luctu.* Supr. l. 6. v. 273. Ibi

7 Amphitryoniaden [8] Iöles [9] ardore teneri. 140
[10] Credit [11] amans: [12] Veneriſq; novæ perterrita famâ
[13] Indulſit primò lachrymis, flendoque dolorem
[14] Diffudit miſeranda ſuum: mox deinde, Quid autem
Flemus, ait? [15] Pellex lachrymis lætabitur iſtis:
Quæ quoniâ adventat, properandû, aliquidq; novandû eſt,
Dum licet; & nondum thalamos tenet altera noſtros 145
[16] Conquerar an ſileam? repetam Calydona [17] moremne?
Excedam tectis? an, ſi nihil amplius, obſtem?
Quid ſi, me, Meleagre, tuam [18] memor eſſe ſororem,
Forte paro facibus; quantumque injuria poſſit,
Fœmineuſque dolor, jugulatâ pellice teſtor? 150
In [19] curſus animus [20] varios abit. Omnibus illi
[21] Prætulit imbutam Neſſæo ſanguine [22] veſtem
Mittere; quæ vires [23] de facto reddat amori:
Ignaroque Lichæ, quid [24] tradat neſcia, [25] luctus 155
Ipſa ſuos tradit: blandiſque miſerrima verbis,
Dona det illa viro, mandat. Capit [26] infelix heros:
Induiturque humeris Lernææ [27] virus Echidnæ.
Thura dabat primis, & verba precantia, flammis;
Vinaque marmoreas paterâ fundebat in aras. 160
Incaluit vis illa mali; reſolutaque flammis;
Herculeos abiit latè diffuſa per artus.
[28] Dum potuit, ſolitâ gemitum virtute repreſſit.
Victa malis poſtquam patientia, reppulit aras;
Implevitque ſuis nemoroſum vocibus [29] Oeten. 165
Nec mora; letiferam conatur ſcindere veſtem?
Qua trahitur, trahit illa cutem: fœdumque relatu,
Aut hæret membris fruſtra tentata revelli;
Aut laceros artus, & grandia detegit oſſa.
Ipſe cruor, gelido ceu [30] quondam lamina [31] candens 170
Tincta lacu, [32] ſtridit, coquiturque [33] ardente veneno.
Nec [34] modus eſt: [35] ſorbent avidæ præcordia flammæ;
[36] Cœruleuſque fluit toto de corpore ſudor;
[37] Ambuſtique ſonant nervi: [38] cæcaque medullis
Tabe liquefactis, tollens ad ſidera palmas, 175
Cladibus, exclamat, [39] Saturnia, [40] paſcere noſtris.

Paſcere: & hanc peſtem ſpecta, crudelis, [41] ab alto:
Corque ferum ſatia. Vel ſi miſerandus & hoſti;
(Hoſtis enim tibi ſum) diris cruciatibus ægram.
Inviſamque animam, natamque [42] laboribus, aufer. 180
Mors [43] *mihi munus erit. Decet hæc dare dona novercam.*
[44] Ergò ego ſudantem peregrino templa cruore
[45] Buſiridis domui? ſævoque alimenta [46] parentis
[47] Antæo eripui? nec me [48] paſtoris Iberi
Forma triplex; nec forma triplex tua, [49] Cerbere, movit?
Voſtine manus validi preſſiſtis cornua [50] tauri? 186
[51] Veſtrum opus Elis habet, veſtrū [52] Stymphalides undæ.
[53] Partheniumque nemus? veſtra virtute [54] relatum
[55] Thermodontiaco cælatus [56] balteus auro,
[57] Pomaque ab inſomni malè cuſtodita dracone? 190
Nec mihi [58] Centauri poruêre reſiſtere, nec mî
Arcadiæ valtator [59] aper? nec profuit [60] Hydræ
Creſcere per damnum, geminaſque reſumere vires?
Quid? Cum [61] Thracas equos humano ſanguine pingues,
Plenaque corporibus laceris præſepia vidi, 195

41 Atrox.
42 Ad labores.
43 Si mihi [illegible] e Pelasgis [illegible] tur, cum in [illegible] ſolida ſe [illegible] tione navigi- tionis mi- gnia eſſet ad ſtatu- peſtiferi ani- mum in exi- gum pri- ſtinum ſen- ſum redi- geret. Nec ſo- lum rationes, ge- nus aut mo- rabile ſcti: Demite naturæ gium, monſtra- bi rumores ri- 44 Inaugurat Hercules ſuos cum ſeviſſima domuerit monſtra, ipſe ti- mens cæſa pelle donatur. Cum- memorat autem
45 Buſiris Nep- tuni fuit filius, qui cum in Ægypto tyrannidem exerceret, hoſpitesque immo- ret, 20 Herculis artis imponeret, fuit jugulatus. Ab Hercule Buſiride interfectum eſſe docet Diomedes ipſum ſic alloquens: Si te vidiſſet cultu Buſiris in ſuo. Hinc victori victo nempe pudendus eras. 46 Terræ mariſque. 47 Antæus Libyæ fuit gigas, qui omnes provocabat ad luctam, victoſque interficiebat. At Hercules cum illo congreſſus, animadvertit eum quoties iterneretur, valentiorem ſurgere. Terra enim, cujus erat filius, vires ſubminiſtrabat. Eum igitur Hercules attollens cum emittere ſpiritum cogit. 48 Geryonis Hiſpani, quia tria habuiſſe corpora fingitur, atque in Hiſpania regnaſſe. 49 Canis eſt triceps, ſeu tria habens capita, quod ab illi diverſis. Nam unum, ut fingunt, eſt Leoninum, alterum Caninum, tertium Lupinum: ita a tribus eſſet ortus. Hunc Cerberum triplici catenâ vinctum Hercules ad ſuperos [illegible] Euryſthei traxiſſe dicitur. 50 Ignivomi, quem Pulphe [illegible] vit, aut de Creta in Peloponneſum ad Euryſtheum ab Hercule fuit adductus.
51 Augiæ regis Eliadis ſtabulum expurgatum. Augias enim ſtabulum, in quo plurimum fimi congregatum fuerat, Herculi purgandum locavit. Hercules autem, cum illud, immiſſo Alphæo Eliadis fluvio, purgaſſet, Augiæ de præmio pactam mercedem negavit eſſe. Quam rem indignè ferens Hercules, urbem diripuit, ipſumque Augiam regno ejecit. 52 Stymphalis Arcadiæ pulus eſt: circa quem aves [illegible] aquaticæ ferreas pennas habentes, tantæ magnitudinis, ut ſolis radios obſtruere dicerentur: quibus cum omnem Arcadiam devaſtarent, ſagittis ab Hercule fugatæ confixæ. A nympha Stymphalide paludis, in qua natabant, Stymphalides fuêre appellatæ.
53 Mons Arcadiæ, ubi cervum æneos habentem pedes & aurea cornua cepit.
54 Hercules enim ab Euryſtheo juſſus, ut aureum cingulum Hippolytes, Amazonum reginæ, adiret adferret, Amazonas ipſas, juxta Thermodontem fluvium habitantes, adiit cum Theſeo devictis inde quæ reginæ aureum cingulum reportavit.
55 Thermodon fluvius eſt Cappadociæ, juxta quem olim Amazones habitabant. 56 Militare cingulum. 57 Heſperidum poma, quæ cum eſſent aurea, a pervigili dracone cuſtodiebantur. Ea quoque Euryſthei juſſu draconem interficiens, Hercules rapuiſſe fertur, & ad Euryſtheum retuliſſe. 58 Hercules Centaurum, The[illegible]liæ populus, media parte equis media homines, a Pholo ſuſceptus hoſpitio delectavit. Cum enim Pholus Centaurus vini dolium, olim a Bacchodem [illegible] cuſtodiendum ut nunc vinum poſteret, cum Hercules adeſſet, in honorem Herculis ipſum referviſſet, fortè advenêre illius odoratiſſimi vini. propter [illegible] Centauri ebrii effecti in ædes Pholi impetum fecerunt: quo perterrefacto, ſolus Hercules non fugit ſolum retinet, verùm multos quoque ipſorum interfecit. 59 Quem vivum ad Euryſtheum portavit. 60 Nam reciſo uno capite, duo renaſcebantur. 61 Equos Diomedis regis Thraciæ. Hercules enim Diomeden, Thraciæ regem, cui equos [illegible] *adventum ejus* præcebat, occidit, eumque equis ſuis epulandum [illegible]

hic verſus. His Cacus horrendum Tyberino gurgite monſtrum: hic autem verſus in pleriſque non apparet, & in ſimili Hercules querelâ apud Senecam in Hercule Oetæo, & apud Ciceronem in Tuſculanis nulla Caci mentio fit, ideoque hic admittendum eſſe non cenſet Heinſius.]

Eſſe Deos? dixit. Perque altum ſaucius Oc
Haud aliter graditur, quàm ſi venabula tig
Corpore fixa gerat, factique refugerit [68] ai
Sæpe illum gemitus edentem, ſæpe fremen
Sæpe retentantem totas infringere veſtes,
Sternentemque trabes, incurſantemque vid
Montibus, aut patrio tendentem brachia co
Ecce Lichan trepidum, & latitantem rupe c
Adſpicit: utque dolor rabiem collegerat om
Túne, Licha, dixit, [69] feralia dona tulisti?
Túne meæ necis auctor eris? Tremit ille, pa
Pallidus: & timidè [70] verba excuſantia di
Dicentem, [71] genibuſque manus adhibere pa
Corripit Alcides: & terque quaterque rota
Mittit in [72] Euboicas, tormento [73] fortius,
Ille per aërias pendens [74] induruit auras.
Utque ferunt imbres gelidis [75] concreſcere v
Inde nives fieri: nivibus quoque [76] molle r
Adſtringi & ſpiſſa glomerari grandine corpu
Sic illum validis [77] actum per inane lacertis,
Exſanguemq, metu, nec quicquam humoris ha
In rigidos verſum ſilices prior [78] edidit æt
Nunc quoque in Euboico ſcopulus brevis emi

Esse Deos? dixit. Perque altum saucius Oe
Haud aliter graditur, quàm si venabula tig
Corpore fixa gerat, factique refugerit [68] ai
Sæpe illum gemitus edentem, sæpe fremen
Sæpe retentantem totas infringere vestes,
Sternentemque trabes, incursantemque vid
Montibus, aut patrio tendentem brachia co
Ecce Lichan trepidum, & latitantem rupe c
Adspicit: utque dolor rabiem collegerat om
Túne, Licha, dixit, [69] feralia dona tulisti?
Túne meæ necis auctor eris? Tremit ille, pa
Pallidus: & timidè [70] verba excusantia di
Dicentem, [71] genibusque manus adhibere pa
Corripit Alcides: & terque quaterque rota
Mittit in [72] Euboicas, tormento [73] fortius,
Ille per aërias pendens [74] induruit auras.
Utque ferunt imbres gelidis [75] concrescere v
Inde nives fieri: nivibus quoque [76] molle r
Adstringi & spissa glomerari grandine corpu
Sic illum validis [77] actum per inane lacertis,
Exsanguemq, metu, nec quicquam humoris ha
In rigidos versum silices prior [78] edidit æt
Nunc quoque in Euboico scopulus brevis emi

64 Hac cervice cœlum humeris ſuſtinui, vice Atlantis. Tradunt enim, cum Gigantes adverſus Deos pugnarent, Deos omnes in unam cœli partem concurriſſe tantumq; ponderis adjeciſſe, ut cœlum ruinam minari videretur, quapropter Herculem cum Atlante cœlo ſuppoſuiſſe. Alii affirmant, Herculem, fiſſo olim Atlantem mutare cupiente, tamdiu cœlum ſuſtinuiſſe, quoad ille humeret. 65 Huc pertinet, quod ait alibi: Non potuit Juno vincere. 66 q.d. Ego qui virtute meâ univerſum terrarum orbem à monſtantis conficior cruciatibus: Eurytheus verò, omnium iniquiſſimus virtute præditus, bene habet. 67 Stheneli, Mycenarum regis, filius pellente Junone, Herculem varia pericula adire juſſit. 68 [Hæc noſter, Lib. xiv. de Polyphemo cæco montibus inerranti. Ille quidem mebundus obambulat Ætnam, Prætentatque manu ſilvas: & lumini pibus incurſat. Fremitus enim animi quàm maximè anxii indicium e 69 Crudelia, immanta [ita in Ibide, Quam qui dona tulit Lernæo ti Euboicaſque ſuo ſanguine tinxit aqu.s.] 70 Fuerat enim Lichas ſupra ad v. 155. 71 Et ſupplicare parentem alibi. 72 In mare 73 Validius quam machina bellica. eſt autem tormentum inſtrumentum à torquendis ſaxis, i.e. cum impetu mittendis, appellatum. 74 Duru nam in ſcopulum fuit mutatus. 75 Simul creſcere & in unum cogi le ad 76 corpus referri debet. 77 [Sic Lib. xiv. de Polyphemo. rum veluti tormenti viribus acta, Vaſta gigantêo jaculantem fax. 78 *Veteres narrant.*

79 Gurgite, & humanæ ſervat veſtigia formæ,
Quem, quaſi ſenſurum, nautæ calcare verentur;
Appellantq; 80 Lichan. At 81 tu Jovis inclyta proles
Arboribus cæſis, quas ardua geſſerat Oete
Inque 82 pyram ſtructis, arcus, pharetramq; capacem,
Regnaque viſuras iterum Trojana 83 ſagittas,
84 Ferre jubes 85 Pæante ſatum: quo flamma miniſtro
Subdita. Dumq; avidis comprenditur ignibus 86 agger; 235
Congeriem ſilvæ 87 Nemeæo vellere 88 ſummam
Sternis: & impoſita clavæ cervice recumbis,
Haud alio vultu, quàm ſi conviva jaceres
Inter plena meri redimitus pocula lertis.

79 Mare.
80 Alii rupem ac truncum ita ut ſcopulo hic relegit. Cenæo vellut abrupto, qui fuit ex detruncatis apparet.
81 Hercules Metamorphoſin in Deum exponit poeta.
82 Rogum, illorum ſtruem, igni ſubjectam.

ardentem, cremandorum corporum cauſa extrui ſolitam. 83 Primum quidem ſagittæ Herculis Trojana regna viderunt, cum ipſe unà cum Telamone & Argonautis Trojam expugnavit, deinde cum ob Helenæ raptum, duce Agamemnone, fuit deleta: Nam cum oraculum accepiſſent Græci, ſine ſagittis Herculis Trojam capi non poſſe, miſſus eſt Ulyſſes, qui Philoctetem unà cum ſagittis illis ad exercitum Græcorum adduceret, ſed vulnere ſagittæ, quæ in pedem cecidit, impeditus Philoctetes in Lemno diu ſubſitit: Tandem vero ſagittas Herculis apportavit ad exercitum Græcorum Trojam obſidentium. 84 Habere. 85 Philoctetem Pæantis filium. 86 Lignorum ſtrues. Proprie eſt terræ accumulatio. 87 Leonis Nemæi. 88 Summitatem Pyræ.

Herculis Apotheoſis. *Fab.* IV.

Hercules in Octa Theſſaliæ monte præſtructo rege ac ſagittis traditis Philoctetæ Pæantis filio, qui ejus pyram ſtruxerat, flammis exuſtus eſt: ita ut immortalium deorum jus à Jove in cœlo reciperet, & aliquando placata Junone, filiæ ejuſdem nomine Hebe jungeretur. Deianira autem re audita ipſa ſe interfecit.

JAmq; 1 valens, & in omne latus diffuſa ſonabat
Secutoſque artus, contemptorem que petebat
Flamma ſuum. Timuere Dei 2 pro vindice terræ,
Quos ita (ſenſit enim) læto Saturnius ore
Juppiter alloquitur? Noſtra eſt timor iſte voluptas,
O Superi: totoque libens mihi pectore 3 grator.
Quod 4 meritis populi dicor rectorque paterque:
Et 5 mea progenies veſtro quoque tuta favore eſt.
Nam quanquam ipſius datur hoc 6 immanibus actis;
7 Obligor ipſe tamen. Sed enim, ne pectora vano
Fida metu paveant. 8 Oetæas ſpernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet, quos cernitis, ignes:
Nec niſi 9 maternâ 10 Vulcanum parte potentem
Sentiet. Æternum eſt, à me quod traxit, & expers
Atque immune necis, nullâque domabile flammâ.
Idque ego 11 defunctum terrâ 12 cœleſtibus oris
Accipiam, cunctiſque meum 13 lætabile factum

1 Valida, vehemens, magna.
2 Pro Diis vindicis, ac liberatoris terræ totius.
3 Gratulor.
4 Grati. Ille enim eſt gratus, qui beneficiorum eſt memor.
5 Scil. juxt. Lætatur enim Jupiter, quod Dii ſint ſolleciti de Herculis filii ſui ſalute.
6 Maximis ipſius gestis.
7 Ego tamen me vobis debere fateor.
8 Quibus Hercules in Oeta monte combuſtus eſt. 9 Ex parte corporis, quod à matre ſumpſit. 10 Ignem, Metonym. effic. 11 Liberatum à terra. 12 Incæleſtium. 13 Lætum ac gratum.

39 Vertit è terra ſurgere Galanthida, cum vellet.
40 Agilitas.
41 Muſtela per os parere mendacium

[39] Arcuit: inque pedes mutavit brachia primos
[40] Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem
Amisêre ſuum: forma eſt diverſa priori.
Quæ, quia mendaci parientem juverat ore,
[41] Ore parit: noſtraſq; domos, [42] ut & ante, frequentat.

eſt: quod tamen ideo vulgo perſuaſum videtur, quia parit catulos admodum parvos, quos ore ſuſceptos ſæpe transfert. 42 Quemadmodum etiam antea, cùm puella eſſet.

Dryope in Lotum arborem, & Iölaus ſenex in juvenem. *Fab.* VII, VIII, & IX.

Dryope Euryti filia, ſoror Ioles, Andræmonis conjux quam antea dilexerat Apollo, cùm ad lacum ſacratum Nymphis dona ferens veniſſet, & ex arbore Loto ramum decerpſiſſet, quo parvum filium nomine Amphiſon, quem ſecum tulerat, oblectaret, in quam Lotum Nympha Lotis, fugiens Priapum, erat transfigurata, quia ſacræ arboris extiterat violatrix, trunco hæſit infixa. Quem caſum ſororis dum Iole refert Alcmenæ, Iolaus, fratris Herculis filius, in antiquam pueritiam transfuſus videtur. Sic enim Junonis filia roganti conjugi promiſerat.

1 Finem loquendi fecit Alemene.
2 Recordatione.
3 Iole, quam vide ſupra ver. 280.
4 Erepta, ablata.
5 Figura.
6 Scil. dices, aut ſimile quid.
7 Miranda infortunia.
8 Cùm hæc narraret Iole, more mulierum lacrymas emittebat.
9 Hac parentheſi exponit Iole, cur Dryope unica matri filia fuerit.

[1] Dixit &, [2] admonitu veteris commota miniſtræ, 325
Ingemuit. Quam ſic [3] nurus eſt affata dolentem:
Te tamen, ô genitrix, alienæ ſanguine veſtro
[4] Rapta movet [5] facies. [6] Quid ſi tibi [7] mira ſororis
Fata meæ referam? [8] Quanquam lacrymæq; dolorq;
Impediunt, prohibentq; loqui. Fuit unica matri 330
(Me [9] pater ex aliâ genuit) notiſſima formâ
[10] Oechalidum Dryope: quam virginitate carentem,
Vimque Dei paſſam, [11] Delphos Delonque tenentis,
Excipit Andræmon; & habetur conjuge felix.
Eſt lacus, acclivi devexo margine formam 335
Litoris afficiens: ſummum [12] myrteta coronant.
Venerat [13] huc Dryope [14] fatorum neſcia; quoque
Indignere magis, Nymphis latura coronas.
Inque ſinu puerum, qui nondum impleverat annum,
Dulce ferebat onus: tepidique ope lactis alebat. 340
Haud procul à ſtagno, [15] Tyrios imitata colores
In [16] ſpem baccarum florebat [17] aquatica lotos,

10 Oechaliæ virginum. 11 Periphraſis eſt Apollinis, qui & Delphos & Delon in poteſtate ſua habet. [Acclivi pertinet ad τὸ littoris: veteres acclivus & acclivis, ut & declivus & declivis communiter dicebant. Ita Lib. 11. Quo ſimul acclivo Clymeneia limite proles.] 12 Loca myrtis conſita: Myrtus eſt arbor *Veneri dicata.* 13 Illuc. 14 Infortuniorum. 15 Purpureos. 16 Nam baccæ *ex floribus* naſcuntur. 17 Juxta aquas naſcens. Fuit autem Lotis *Nympha, quam* cùm inſequeretur Priapus, ut eam comprimeret, miſeratione *Deorum in arborem* Lotos converſa eſt. Carpſerat.

Carpſerat hinc Dryope, quos oblectamina nato
Porrigeret, flores: & idem factura videbar;
Namque aderam. Vidi guttas e flore cruentas
Decidere; & tremulo ramos horrore moveri.
Scilicet, ut referunt [18] tardi nunc [19] denique agreſtes,
Lotis in hanc Nymphe, fugiens [20] obſcæna Priapi,
Contulerat verſos ſervato nomine vultus.
Neſcierat ſoror hoc; quæ cum perterrita retro
[21] Ire, & [22] adoratis vellet diſcedere Nymphis;
Hæſerunt radice pedes. Conveliere [23] pugnat:
Nec quicquam, niſi [24] ſumma, movet. Succreſcit ab imo,
Totaque paulatim [25] lentus premit inguina cortex.
Ut vidit; conata manu laniare capillos,
Fronde manum implevit: frondes caput omne tenebant.
At puer Amphyſſos (namque hoc avus Eurytus illi
[26] Addiderat nomen) materna [27] rigeſcere ſentit
Ubera: nec ſequitur [28] ducentem [29] lacteus humor.
Spectatrix aderam [30] fati crudelis; opemque
Non poteram tibi ferre, ſoror: quantumque valebam,
Creſcentem truncum ramoſque amplexa [31] morabar:
Et (fateor,) volui ſub eodem cortice condi.
Ecce vir Andræmon, [32] genitorque miſerrimus, adſunt:
Et quærunt Dryopen: Dryopen quærentibus illis
Oſtendi Lotos. [33] Tepido dant oſcula ligno:
[34] Affuſique [35] ſuæ radicibus arboris hærent.
Nil niſi jam faciem, quod non foret arbor, habebas,
Cara ſoror. Lacrymæ verſo de corpore factis
[36] Irrorant foliis: ac, [37] dum licet, oraque præſtant
Vocis iter, tales effundit in aëra [38] queſtus:
Si qua fides miſeris, hoc me per numina juro
Non meruiſſe [39] nefas. Patior ſine [40] crimine pœnam.
Viximus [41] innocuæ: ſi mentior, arida perdam,
Quas habeo, frondes; & cæſa ſecuribus urar.
Hunc tamen infantem maternis demite ramis;
Et date nutrici: noſtraque ſub arbore læpe.
Lac facitote bibat; noſtraque ſub arbore ludat.
Cumque loqui poterit, matrem facitote ſaluter.
Et triſtis dicat, Latet hoc ſub [42] ſtipite mater.
Stagna tamen timeat; nec carpat ab arbore flores:
Et [43] frutices omnes corpus putet eſſe [44] dearum.

Hæc autem lacrymans Iole commemorabat. [31] Retinebam. [32] Eurytus. [33] Adhuc tepido, utpote in quod Dryope paulo ante fuerat mutata. [34] Et profatæ. [35] In quam & filia, & uxor ſua fuerat mutata. [36] Roris modo inſidunt in folia. [37] Donec poteſt. [38] Querelas. [39] Nefarium ſupplicium. Antecedens pro conſequente. Nefas enim & ſcelus præcedit, ſequitur ſupplicium. [40] Culpa. [41] Innocentes. [42] Trunco. Venuſtè hæc & quæ ſequuntur omnia, ita ut nihil ſupra. [43] Arbuſculas. Frutex eſt medius inter arbores & herbas: (Quales ſunt, Roſa, Salvia, Abrotanum & ſimilia: in eo autem ab Herbis differunt, quod caules habent perennes & lignoſos: herbarum autem caules ad minimum (nam multarum radices quoque) hyeme pereunt. Ab arboribus diffe[illegible]

18 Serò, ut ea ut quæ [illegible] ante fortem amiſſam non admonuerunt. 19 Nunc tandem poſt factam ſororis jacturam. 20 Quibus ille hortos tuetur. [membro erecto depingitur Priapus, quoniam qui hortos ſpoliabant ferviſ à Cuſtode hortivitandi tradebantur. hoc ex Ritu peiis abeundi conſtat.] 21 Ire veller. 22 Precatis. 23 Nititur, conatur. 24 Partes ſuperiores. Pedes enim jam in radices fuerant mutati. 25 [Durus: varia & ſibi contraria: nam indicatur hoc verbo lentus: omnia nempe quæ denotantur verbo [illegible] cum animum reſpondet.] 26 Impoſuerat. 27 Rigeſcere duraſcere. 28 Trahentem, ſugentem ubera. 29 Lac. 30 Mortis. 31 Retinebam. 32 Eurytus. 33 Adhuc tepido, utpote in quod Dryope paulo ante fuerat mutata. 34 Et profatæ. 35 In quam & filia, & uxor ſua fuerat mutata. 36 Roris modo inſidunt in folia. 37 Donec poteſt. 38 Querelas. 39 Nefarium ſupplicium. Antecedens pro conſequente. Nefas enim & ſcelus præcedit, ſequitur ſupplicium. 40 Culpa. 41 Innocentes. 42 Trunco. Venuſtè hæc & quæ ſequuntur omnia, ita ut nihil ſupra. 43 Arbuſculas. Frutex eſt medius inter arbores & herbas: (Quales ſunt, Roſa, Salvia, Abrotanum & ſimilia: in eo autem ab Herbis differunt, quod caules habent perennes & lignoſos: herbarum autem caules ad minimum (nam multarum radices quoque) hyeme pereunt. Ab arboribus diffe[illegible]

Tangit, &[9] Anchiſæ renovare paſciſcitur amos.
Cui [10] ſtudeat, Deus omnis habet: creſcitque favore
Turbida ſeditio; donec ſua Jupiter ora
Solvit: &, O, noſtri ſi qua eſt reverentia, dixit,
Quò [11] ruitis? Tantumne ſibi quis poſſe videtur, 430
Fata quoque ut ſuperet? Fatis [12] Iolaus is annos,
Quos egit, rediit: fatis juveneſcere debent
[13] Callirhoe geniti; non ambitione, nec armis.
Vos etiam, quoque hoc animo meliore feratis,
Me quoq; fata regunt: quæ ſi murare [14] valerem, 435
Nec noſtrum ſeri [15] curvarent [16] Æacon anni,
Perpetuumque ævi florem Rhadamanthus haberet
Cum Minoe meo: qui propter amara ſenectæ
Pondera deſpicitur, nec, quo priùs, ordine regnat.
Dicta Jovis movere Deos. Nec [17] ſuſtinet ullus 440
(Cùm videant feſſos Rhadamanthon &. Æacon annis,
Et Minoa) queri. Qui, dum fuit integer ævi,
[18] Terruerat magnas ipſo quoque nomine gentes,
[19] Tunc erat invalidus; [20] Deionidenque juventæ
Robore Miletum, Phœboque parente ſuperbum, 445
Pertimuit: credenſque ſuis inſurgere regnis,
Haud tamen eſt patrijs [21] arcere penatibus auſus,
Sponte fugis, Milete, tuâ; celerique carinâ
Ægæas [22] metiris aquas; & in [23] Aſide terrâ
Mœnia conſtituis, [24] poſitoris habentia nomen. 450
Hic tibi, dum ſequitur patriæ curvamina ripæ
Filia [25] Mæandri toties redeuntis eodem,
Cognita Cyaneë, præſtanti corpore formâ.
Byblida cum Cauno prolem eſt enixa gemellam.
Byblis in exemplo eſt, ut ament conceſſa puellæ: 455
Byblis [26] Apollinei correpta cupidine fratris,
Non ſoror ut fratrem, nec [27] qua debebat, amavit.
Illa quidem primò nullos intelligit ignes:
Nec peccare putat, quod ſæpius oſcula jungat:
Quod ſua fraterno circumdet brachia collo: 460
[28] Mendacique diu pietatis fallitur umbrâ.
Paulatim [29] declinat amor; viſuraque fratrem

9 Ex quo concepit Æneam.
10 Faveat.
11 Quid ſine ulla ratione affectatis?
12 Supr. v. 400.
13 Supr. v. 415.
14 Ergo ipſi Jovi fatum inſuperabile.
15 incurvum ſenectute redderent.
16 Æacus, Rhadamanthus & Minos Jovis filii ob inclytam juſtitiam inferorum judices delecti ſūt. Fuerat autem Minos rex Cretæ, de quo vide initium Libri 8.
17 Nec ullus audet conqueri.
18 Nam Minois imperium late patebat.
19 Cum Jupiter ea diceret.
20 Deiones ex Phœbo filium qui Minoe jam ſenescente, Cretæ regnum invadere moliebatur: verum à Jove deterritus in Aſiam navigans, Miletum urbem de ſuo nomine condidit. Ibi ex Cyane Nympha genuit los Caunum & Byblida. Sed Byblis cum adoleviſſet, ita fratris amore ardere cœpit, ut epiſtolâ quoque in amplexus ſuos pellicere auſa ſit. Cæterum Caunus nefandam ſororis libidinem deteſtatus, ex patria aufugit: Byblis vero ejus veſtigia ſecuta, cum jam multas regiones peragraſſet, tandem in Cariam venit, ibidue aſſiduo mœrore & fletu defatigata ac exhauſta, in fontem ſui nominis mutata eſt. [De matre autem Byblidis multum variant Mythologi: quidam Ovidii Codices Cretenſes illam vocant Κρήτην, ἐπὶ κρήνης; quod nomen Nymphæ conveniens. Antonino Liberali Eidothea Cretum Regis filia uxor Mileti: Parthenio autem Tragaſſia. Conon in Bibliotheca Photii affirmat Byblida à Cauno fuiſſe perdite ametam, in quo ab omnibus diſcedit.] 21 Ex Creta ac imperio ſuo expellere. 22 Ægæum mare tranſis. 23 In Aſia terra. 24 Conditoris ſc. Mileti Solis filii. 25 Meandros fluvius eſt Phrygiæ adeo flexuoſus, ut in ſe ipſum redire videatur. 26 Apollinis ex Mileto n. potis. 27 Quatenus. 28 fallaci ſpecie. 29 [Succreſcit · ita Horat. lib. 1. Od. 33. Lydas in aſperam declinat Pholoen: ita Spartian. in vita Hadriani, Imbutus impenſius *Græcis ſtudiis, ingenio* ejus ſic ad ea declinante, ut à nonnullis Græculus dice*retur: Succreſcit* in quibuſdam codicibus invenit Heinſius: cum enim (niſi fal*lor*) *declinat* imperitis librariis eſſet ignotum, verbum illud quod inter lineari *gloſſâ notatum* invenerunt, in textum poſtea tetexerunt.

Culta

it; ri miruque capit formosa videri:
i est is ic formosior, invidet illi.
ndum manifesta sibi est; nullumq; sub illo 465
: vetum: veruntamen æstuat intus.
ominum appellat: jam [2]nomina sanguinis odit:
am mavult, quam se vocet ille sororem.
amen obscœnas animo [34] dimittere non est
vigilans. [35] Placidâ resoluta quiete 470
t quod amet. Visa est quoque jungere fratri
& erubuit quamvis sopita jacebat.
bit: [36] silet illa diu. [37] repetitque quietis
[38] speciem; dubiâque ita mente [39] fatur:
am! [39] Tacitæ quid vult sibi noctis imago? 475
olim rara sit. Cur hæc ego somnia vidi?
m est oculis [40] quamvis formosus iniquis:
, & possim, si non sit frater, amare:
mus erat. Verùm nocet esse sororem.
lo tale nihil vigilans committere tentem; 480
: simili redeat sub imagine somnus.
est somno; nec abest [41] imitata voluptas.
enus, & [43] tenerâ volucer cum matre Cupido,
uanta tuli! quam me manifesta libido
! [44] ut jacui totis resoluta medullis: 485
nisse juvat! quamvis brevis illa voluptas,
fuit [45] præceps, & cœpris invida nostris.
i liceat mutato [46] nomine jungi,
ene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!
ene, Caune, meo poteras gener esse parenti! 490
Di facerent, essent communia nobis;
vos Tu me vellem generosior esses.
uam facies igitur, pulcherrime, matrem;
ki, quæ male sum, quos tu, fortita parentes,
rarer eris. Quod obest, id habebimus unum. 495
hi significent ergo mea [48] visa? quod autem
pondus habent? an habent & somnia pondus?
elius: Di nempe tuas habuêre sorores.
nus Opim [50] junctam sibi sanguine duxit,
Tethyn, Junonem rector Olympi. 500
superis sua jura. Quid ad [52] cœlestia ritus
[53] humanos, diversaque [54] fœdera rento?
o [55] vetitus de corde fuga bitur ardor:
: si nequeo, peream precor ante; toreque
componar: positæque det oscula frater. 505
n [56] arbitrium quærit res ilta duorum.

32 Sed ma-
dam se mere
e quis, ne
pœniget.
31 Ut enim-
mic e vocitar
d omnes, ho-
mines domina
appellarunt.
32 Fratrem &
sororem.
33 Commu
cum fratre.
34 Immittere,
concipere.
35 Libenter.
Placida enim
quies somnus
est.
36 Stupebat
enim nova
voluptas,
quam sentiebat.
37 In mentem
revocat.
38 Imaginem
sui somni.
39 In quibus
mia tacent
animalia.
40 Quamvis
inimicis. Mi-
na est autem
pudoris ratio,
quæ ab meri-
cis quæque ap-
probatur.
41 Imitatio.
42 Hac exul-
matione Byblis
se maximam
illo peccamine
fœditate voluptatem capere ostendit.
43 Pellucida.
Ovid. Met.
45 Bi vi ac
velociter fu-
giens.
46 Sc. Sorore.
47 Cruciatur
Byblis, quod
Caunus fra-
tanus frater,
non etiam ma-
ritus sit futurus.

na. 49 Habent, faciuntque quam homines qui sorore propria
it. 50 Consanguineam & sororem. 51 Alia jura Dii, alia ho
Ad cœlestium exemplum. 53 Horum sorores. 54 Ad exemplum
m fœderum & legum. alia enim sunt fœdera hominum, alia Deo
olius, & nefandus amor. 56 Voluntatem, ut placitum.

Fingo placere mihi : ſcelus eſſe videbitur [57] illi.
At non [58] Æolidæ thalamos timuere ſororum.
Unde [59] ſed hos novi ? cur hæc exempla [60] paravi ?
Quo feror? [61] Obſcœnæ procul hinc diſcedite flammæ;
Nec, niſi quâ [62] fas eſt germanæ, frater ametur.
Si tamen ipſe mei captus prior eſſet amore,
Forſitan illius poſſem [63] indulgere furori.
Ergo ego, quem fueram non [64] rejectura petentem,
Ipſa petam? Poteriſne loqui? poteriſne fateri?
[65] Coget amor; potero. Vel, ſi pudor ora tenebit,
Littera celatos arcana fatebitur ignes.
Hæc placet, hæc dubiam vincit ſententia mentem.
In latus erigitur; cubitoque innixa ſiniſtro,
[66] Viderit: inſanos, inquit, fateamur amores.
Hei mihi? Quo labor? quem mens mea concipit [67] ignem?
Et [68] meditata manu cœpit componere verba trementi.
Dextra tenet [69] ferrum: [70] vacuam tenet altera [71] cerâ.
Incipit; & dubitat: ſcribit; damnatque tabellas:
Et notat; & delet: mutat; culpatque; probatque;
Inque vicem [72] ſumtas [73] ponit, poſitaſque reſumit.
Quid velit, ignorat: quicquid factura videtur,
Diſplicet. In vultu eſt audacia miſta pudori.
Scripta ſoror fuerat: viſum eſt delere ſororem.
Verbaque [74] correctis [75] incidere talia ceris:
Quam, niſi tu dederis, non eſt habitura ſalutem.
Hanc tibi mittit [76] amans: pudet, ah pudet edere nomen!
Et, ſi quid cupiam, quæris; ſine nomine vellem
Poſſet agi mea cauſſa meo: nec cognita Byblis
Ante forem, quam ſpes [77] votorum certa fuiſſet.
Eſſe quidem læſi poterant tibi pectoris index:
Et [78] color, & macies, & [79] vultus, & humida ſæpe
Lumina, nec cauſſa ſuſpiria mota patenti;
Et crebri amplexus; & quæ, ſi forte notatti,
Oſcula ſentiri non eſſe [80] ſororia poſſent.
[81] Ipſa tamen, quamvis animo grave vulnus habebam,
Quam is intus erat furor igneus, omnia feci,
(Sunt mihi Di teſtes) ut tandem ſanior eſſem:
[82] Pugnavique diu [83] violenta Cupidinis arma
Effugere infelix; & plus, quam terre puellam
Poſſe putes, ego dura [84] tuli. Superata fateri
Cogor, opemque tuam [85] timidis expoſcere votis.
Tu ſervare potes, tu perdere ſolus amantem.
Elige utrum facias. Non hoc inimica precatur:

57 Pietri mea. 58 Medicatos, quod filius, cui puellæ jungere fas non erat, ſe ipſum vulnere prodidere. Jure Phœbus indignatus, eludium ſuum arripuit, & ... veritus ſuturum ... ne ejus vitio ... 63 Materia vero fugæ fibi confuſa. Videtur Byblis multitudini ufa numero, ad majorem crimini auctoritatem conciliandam, ſimul & ſuum facto elevandum. 69 Se ipſum reprehendit Byblis, quod non ... ndi ... oris ... enimi ... bi in mentem venerint. 70 Colloqui? 71 Turpes ... mmæ, i. amores. 72 Quatenus licet aliis ... mutare eſt ſororibus. 73 Obſcœni. 74 Reſpulſura. 75 Sic. 76 Gaunus, quid ſit nefarius. Cæterum ... nos et noſtros ... mores aperiamus. 77 Ardorem furoris. 78 Excogi... 79 Ferreum ... 80 In ... nihil erat ... ſcriptum. 81 Ceratam tabellarum rurſus. 82 Quid deletum vellent, obtuſa & plana ſtyli parte æquabant & lævig... ad ſcripturam novam: illud vocabant, ſub acumen ſtyli ſubire: hoc ſtyli ... vertere. Sic Plaut. Dum ſcribo, expleviſtotas ceras quatuor. 72 Tabellas. 73 De, ... 74 Tandem ultimo emendatis. 75 Inſcribere. 76 Puella amore capt... 77 Cupidinis. 78 Pallidus. 79 Mœſtus. 80 Sorori convenientia. 81 Se inv... ſum quidem, ſed conatam amori ſuccubuiſſe ait. 82 Conata fuit ut effugere... 83 Vim adferentia. 84 Patiens laborum. 85 Ego timida.

S

Sed quæ, cùm tibi sit junctissima, junctior esse
Expetit; & vinclo tecum propiùs eligeri.
Jura senes norint: &, quid liceatque, nefasque,
Fasque sit, inquirant; legumque [85] examina servent:
Conveniens Venus est annis [87] temeraria nostris.
Quid liceat, nescimus adhuc: & cuncta licere
Credimus: & sequimur magnorum exempla Deorum.
Nec nos aut durus pater, aut [88] reverentia famæ,
Aut timor impediet; tantum absit caussa timendi.
[89] Dulcia fraterno sub nomine furta tegemus.
Est mihi libertas tecum secreta loquendi,
Et damus amplexus; & jungimus oscula [90] coram.
[91] Quantum est quod desit! miserere latentis amorem,
Et non fassuræ, nisi cogeret ultimus ardor:
[Neve merêre meo [92] subscribi caussa sepulcro.]
Talia nequicquam [93] peraranteм, plena reliquit
Cera manum: [94] summusq; in margine versus [95] adhæsit.
Protinus impressa [96] signat sua [97] crimina [98] gemmâ;
Quam tinxit lacrymis: linguam defecerat humor.
Deque suis unum famulis pudibunda vocavit;
Et pavidùm blandita, Fer has, fidissime, nostro,
Dixit, & adjecit longo post tempore, fratri.
Cùm daret, elapsæ manibus cecidêre tabellæ.
[99] Omne turbata est: misit tamen. [100] Apta minister
Tempora nactus [101] adit; tradítque latentia verba.
Attonitus subitâ [102] juvenis Mæandrius irâ,
Projicit acceptas, lectâ sibi parte, tabellas:
Vixque manus retinens trepidantis [103] ab ore ministri.
Dum licet, [104] ô vetitæ scelerate libidinis auctor,
Effuge, ait: qui, si nostrum tua [105] fata [106] pudorem
Non traherent secum, pœnas mihi morte dedisses.
Ille fugit pavidus: dominæque ferocia Cauni
Dicta refert. Palles audità, Bibli, repulsâ:
Et pavet obsessum glaciali [107] frigore pectus.
Mens tamen ut rediit; pariter redière furores:
Linguaque vix tales [108] icto dedit aëre voces:
[109] Meritò; Quid enim temerarie [110] vulneris hujus
[111] Indicium feci? quid, quæ celanda fuerunt,
Tam citò commisi [112] properatis verba tabellis?
Ante erat [113] ambiguis animi sententia dictis
Prætentanda mihi. [114] Nè non sequeretur euntem,
Parte aliquâ [115] veli, qualis [116] foret aura, notare

85 Æ[illegible]
97 In [illegible]
98 [illegible]
99 Ut [illegible]
100 [illegible]
101 Cui [illegible]
102 Cauni [illegible]
Mæan[illegible]
pus. [illegible]
ane Mæ[illegible]
103 A[illegible]
104 Pro[illegible]
105 [illegible]
106 Si mors tua nobis dedecori non foret. 107 Timore. Concrepuit [illegible] recedente. 108 Percusso aëre. Nam ex percussione aëris vox fieri [illegible] 109 Sc. Spernor. 110 Amoris, qui corda hominum vulnerare [illegible] 111 Indicavi. 112 Festinanter scriptis, ac nullis. 113 Dubiis verbis, [illegible] versus trahi sententias possint. 114 Ne me petentem averteretur. [illegible] tuphora a navigantibus sumta, qui, antequam pandant vela, solent [illegible] les venti sint flaturi. 116 Qualis foret Cauni voluntas.

Debueram; tutoque mari decurrere: quæ nunc
Non [117] exploratis implevi lintea ventis.
Auferor in [118] ſcopulos igitur, ſubmerſâque toto
Obruor Oceano: neque [119] habent mea vela recurſus.
Quid quòd & [120] omnibus certis prohibebar amori
Indulgere meo: tum cùm mihi ferre jubenti
Excidit, & fecit ſpes noſtras [121] cera caducas?
Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluntas,
Sed potiùs mutanda dies? Deus iplè monebat;
Signaque certa dabat. Si non male ſana fuiſſem.
Et tamen ipſa loqui, nec me committere ceræ
Debueram; prælenſque meos aperire furores.
Vidiſſet lacrymas; vultus vidiſſet amantis
Plura loqui poteram. quàm quæ [122] cepêre tabellæ.
Invito potui circumdare brachia collo:
Et, ſi rejicerer, potui moritura videri,
Amplectique pedes: [123] affulaque poſcere vitam:
Omnia feciſſem. Quorum ſi ſingula duram
Flectere non poterant, potuiſſent omnia mentem.
Forſitan & miſſi [124] ſit quædam culpa miniſtri.
Non adiit [125] aptè: non [126] legit [127] idonea credo
Tempora: nec petiit horamq; animumq; [128] vacantem.
Hæc nocuêre mihi. Neque enim de tigride natus;
Nec rigidos ſilices, ſolidumve in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit, nec lac bibit ille leænæ.
Vincetur. Reperendus erit. Nec tædia cœpti
Ulla mei capiam; dum ſpiritus iſte manebit.
Nam primum, (ſi fata mihi revocare liceret,)
Non cœpiſſe fuit: cœpta expugnare, ſecundum eſt.
[129] Quippe nec ille poteſt (ut jam mea vota relinquam)
Non [130] tamen auſorum ſemper memor eſſe meorum.
Et, quia deſierim, [131] leviter voluiſſe videbor:
Aut etiam tentâſſe illum, inſidiiſque petiſſe.
Vel certè non hoc, qui [132] plurimus urit & uſſit
Pectora noſtra, [133] Deo, ſed victa libidine credar.
[134] Denique jam nequeo nil commiſiſſe nefandum;
Et ſcripſi, & petii: [135] Temerata eſt noſtra voluntas.
[136] Ut nihil adjiciam, non poſſum innoxia dici.
Quod ſupereſt, multum eſt in [137] vota, in crimina parvum.
Dixit: & (quæ [138] incertæ tanta eſt diſcordia mentis)
Cum pigeat tentaſſe, libet tentare: modumque
Exit; & infelix [139] committit ſæpe repelli.
Mox [140] ubi finis abeſt; patriam fugit ille, nefaſque
Inque [141] peregrina ponit nova mœnia terrâ.

117 Non intellecta Cauni voluntate.
118 Immaximas anxietates.
119 Neſcit enim vox miſſa reverti, ut ait Horatius.
120 Auguriis.
121 Cerata tabella.
122 Continere potuerunt.
123 Scil. ad pedes fratris.
124 Eſſe poſſit.
125 Opportunè.
126 Elegit.
127 Eodem ſenſu paulò antè dixit. Aptà miniſter Temporà nctus abit. Priori modo l. ib. 2. Differe atque graves in idonea tempora pœnas.
128 Aliis curis vacuum.
129 Multis rationibus colligit Byblis melius eſſe, ut in inceptо perſiſtat, quam ab eo deſiſtat.
130 Verſus Leoninus.
131 Levi amore impulſa.
132 Maximus, gravisſimus.
133 Cupidine.
134 Omnino jam nefanda commiſi, neque innocens poſſum exiſtimari.
135 Corrupta.
136 Quamvis nihil iis, quæ jam commiſi, adjungam.
137 Ad vota explenda.
138 Inſtabilis animi.
139 Committit ut ſæpe repellatur.
140 Deinde cùm nullus finis imponitur Byblidis flagitio, Caunus patriam relinquit.
141 Et in Cariâ urbem ædificavit, quam de nomine ſuo Caunum appellavit.

Tum

Tum vero mœſtam totâ [142] Miletida mente
Deſecille ferunt. Tum verò à pectore veſtem
Deripuit; [143] planx tque ſuos furibunda lacertos.
Jamqve palam eſt demens; inconceſſamque fatetur
Spem Veneris. Sine [144] qua patriam, inviſoſq; penates
Deſerit; & profugi ſequitur veſtigia fratris.
Utque tuo [145] motæ, [146] proles Semeleia [147] thyrſo
[148] Iſmariæ celebrant repetita [149] trieonia Bacchæ:
Byblida non aliter latos ululâſſe per agros
[150] Bubaſides vidêre nurus; quibus illa relictis
[151] Caras, & [152] armiferos Ielegas, [153] Lyciamq; pererrat.
Jam [154] Cragon, & [155] Lymiren, [156] Xanthiq; reliquerat undas.
Quoque [157] Chimæra jugo mediis in partibus ignem,
Pectus & ora leæ, caudam ſerpentis habebat.
Deficiunt ſilvæ: cùm tu laſſata ſequendo
Procidis, &, duræ poſitis tellure capillis,
Eybli taces; frondeſque tuo premis ore caducas.
Sæpe etiam Nymphæ Veneris Lelegeides ulnis
Tollere conantur: ſæpe, ut moderetur amori,
Præcipiunt; ſurdæque adhibent ſolatia menti.
Muta jacet; virideſque ſuis terit unguibus herbas
Byblis: & humectat lacrymarum gramina rivo.
Naïdas his venam, quæ nunquam areſcere poſſet,
Suppoſuiſſe ferunt. Quid enim dare majus [158] habebant?
[159] Protinus, ut ſecto [160] piceæ de cortice guttæ,
Utve tenax gravidâ manat tellure [161] bitumen;
Utve ſub adventum ſpirantis [162] lene Favoni
Sole [163] remoleſcit. quæ frigore conſtitit unda.
Sic lacrymis [164] conſumpta ſuis [165] Phœbeia Byblis
[166] Vertitur in fontem, qui nunc quoq; vallibus illis
Nomen habet dominæ; nigraque ſub ilice manat.

142 Pallida. Miletida. Milesia.
143 Planxerat. Plangere. Priscian. percutere. percutit.
144 Quæ cum.
145 Commota.
146 Bacchæ.
147 Thyrſo.
148 Thracia.
149 Trieterica. Græci dicuntur, eò quod tertio quoque anno celebrarent. Sed de his ſuperiùs rebus historicis dictum eſt.
150 Quæ Cariam inhabitant. eſt enim Bubaſus Cariæ regio.
151 Insolas Cariæ.
152 Populos Cariæ bellicoſiſſimos.
153 Regionem Aſiæ minoris, inter Pamphyliam & Cariam.
154 Montem.
155 Urbem.
156 Fluvium Lyciæ.
157 Mons eſt Lyciæ: qui ut Ætna in Sicilia, fornacem flammarum globos emittit. Quod Poëtis cauſam præbuit, ut fingerent, Chimæram eſſe monſtrum, partem anteriorem leonis habens, flammas evomentem, mediam ventrem capræ, poſteriorem draconis. Lucret. Prima Leo, poſtrema Draco, media ipſa Chimæra. Et Ovid. Eſſe canes utero ſub virginis, eſſe Chimæram. A truce quæ flammis ſpirat angue leam. Verum aliam quoque rationem hujus figmenti magis verſimilem vide in iis quæ diximus ad Lib. 6. verſ. 1[illegible].
158 Poterant? Q.d. Nihil. 159 Quo modo in fontem fuerit mutata Byblis, triplici ſimilitudine Poëta exponit. 160 Picea arbor eſt, è cujus trunco, ſi incidatur, pix fluit. 161 Bitumen genus eſt picis ex terrâ naſcens. 162 Favonius. Nomen pro adverbio. 163 Iterum mollis ac liquida fit, liqueſcit. 164 Congelata fuit. 165 Cui Phœbus erat avus. 166 Ovidius autem Remedii Amoris affirmat Byblida laqueo vitam finiviſſe. Byblida quid referam, veluto quæ fratris amore Arſit, & eſt laqueo fortiter ulta neſas. Meminit ejus quoque carmine in Ibin.

Iphis in marem. *Fab.* XII.

Phæſtos eſt oppidum in inſula Creta. Hic Ligdus, generoſi animi, ac præſtantis fidei, cùm petiſſet à Telethuſa conjuge, ut ſi puellam pareret, necaret; ſi autem puerum, ſobolem patriæ ſervaret: & uterque cùm pro caſu futuro lachrymas dediſſent: mater nequiens inferre manus filiæ, Iſidem in malis habuit auxilio: cujus pollicitis, illa infantem pro puero, decepto patre filii opinione, nutrivit. Itaque cùm ætas matura nuptiis increviſſet, nihil ſuſpicans pater, obſtrictus fide conjugis, Ianthen ex Teleſte genitam deſponsit. Qui inter ſe dum gravi amore premerentur, maximè Iphis (hoc enim pater nomine avi eum vocari voluerat) &, trepidante etiam matre ne Iphis puella cùm infamia reperiretur, eadem Dea fuit auxilio. Nam (ut totis nuptiis jugari poſſent, Iphin in puerum transfiguravit.

FAma novi centum [1] Cretæas forſitan urbes
Impleſſet monſtri; ſi non miracula nuper
Iphide mutata [2] rete propiora tuliſſet.
Proxima Gnoſſiaco nam quondam [3] Phæſtia regno
Progenuit tellus, ignotum nomine Ligdum
Ingennâ de plebe virum. Nec cenſus in illo
Nobilitate ſuâ major: ſed vita fideſque
Inculpata fuit. Gravidæ qui [4] conjugis aures
Vocibus his movit; cùm jam prope partus adeſſet.
Quæ [5] voveam duo ſunt: minimo ut [6] relevêre labore;
Utque marem parias, [7] Oneroſior altera ſors eſt:
Et vires Natura negat. Quod abominor, ergò
Edita fortè tuo fuerit ſi fœmina partu;
(Invitus mando: pietas ignoſce,) [8] necetur.
Dixerat: & lacrymis vultum lavêre profuſis,
Tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur.
Sed tamen [9] uſque ſuum vanis Telethuſa maritum
Sollicitat precibus, ne ſpem ſibi ponat in [10] arcto.
[11] Certa ſua eſt Ligdo ſententia. Jamque ferendo
Vix erat illa gravem matura pondere ventrem;
Cùm medio noctis ſpatio ſub imagine ſomni
[12] Inachis ante torum, pompâ comitata ſuorum,

1 Cretenſes, unde Miletus, Biblidis pater, coloniam duxerat in Aſiam. Eſt autem Creta inſula centum urbibus nobilis: unde ἑκατόμπολις dicta.
2 Tellus Phæſtia, i. e. ipſa urbs Phæſtus in Creta, ubi & Gnoſſus.
3 Uxoris Telethuſæ.
4 Optem, cupiam.
5 [Dolores puerperarum propriè vocantur Labores: hinc laborantes puerperæ Virgilio: & Georgic. Primos Lucina experta labores.]
6 Nempe aliud parere, quam quod jam in utero geſtabat. 7 Fuit hic ethnicorum multorum horrendus mos, ut recens natos, qui diſplicerent, necare auſi ſint. 8 Semper, continuè. 9 In anguſto. 10 Sic Virg. 10. Æn. Certa eſt ſententi Turno. 11 Inachi filia Io, de qua lib. 1. verſ. 748. noſter dixit, Nunc *Dea linigerâ colitur celeberrima turbâ.* Eſt hæc quam Ægyptii Iſidem vocant, *Lunamque eſſe putant.* Alii illam pro Cerere, alii pro Junone coli volunt.

Aut

Aut ſtetit, aut viſa eſt. Inerant [12] lunaria fronti
Cornua, [13] cum ſpicis nitido flaventibus auro,
Et regale [14] decus; cum qua [15] latrator Anubis,
Sanctaque [16] Bubaſtis, variuſque coloribus [17] Apis:
[18] Quique premit vocem, [19] digitoque ſilentia ſuadet;
[20] Siſtraque erant, [21] nunquamq; ſatis quæſitus Oſiris,
[22] Plenaque ſomniferi ſerpens peregrina veneni
Cum velut [23] excuſſam ſomno, & manifeſta videntem
Sic affata Dea eſt: Pars ô Telethuſa mearum,
Pone graves curas; mandataque falle [24] mariti;
Nec dubita, cum te partu Lucina levârit,
[25] Tollere quicquid erit. Dea ſum [26] auxiliaris, opēq; [700]
Exorata fero. Nec te coluiſſe quereris
Ingratum numen. Monuit, thalamoque receſſit.
Læta toro ſurgit, puraſque ad ſidera ſupplex
[27] Creſſa manus tollens, rata ſint ſua viſa precatur
Ut dolor increvit; [28] ſeq; ipſum pondus in auras
Expulit, & nata eſt ignaro fœmina patri;
Juſſit ali mater, puerum mentita: [29] fideinque
Res habuit: neque erat facti niſi conſcia nutrix.
Vota pater ſolvit, nomenque imponit avitum.
Iphis avus fuerat. Gaviſa eſt nomine mater,
Quod [30] commune foret, nec quenquam falleret illo.
[31] Impercepta piâ mendacia fraude latebant.
Cultus erat pueri: facies, quam ſive puellæ,
Sive dares puero, fieret formoſus uterque.
Tertius interea decimo ſucceſſerat annus;
Cum pater, Iphi, tibi [32] flavam deſpondet Ianthen:
Inter [33] Phæſtiadas quæ laudatiſſima formæ
Dote fuit virgo, [34] Dictæo nata Teleſte.
Par ætas, par forma fuit: primaſque magiſtris
Accepêre artes elementa ætatis ab iſdem.
Hinc amor ambarum [35] tetigit [36] rude pectus: & æquum
Vulnus utrique tulit. Sed erat [37] fiducia diſpar.

[12] Cornua eum vitæ annos excedere non licebat, quibus peractis à Sacerdote demergebatur: mox, ubi hunc fatis luxiſſent, alius quærebatur. [19] ſilentii, quem Harpocratem vocant. [19] Nam imaguncula Harpocratis, adjuncto, taciturnitatis ſymbolum eſt. [20] Σείειν Græcum eſt nomen, i. quaſſiendo dictum. Erat enim crepitaculum aureum, cujus agitatione redebant, in ſacris Iſidis ſolenne. Virg. Regina in medio ſparo [21] ſitiri. [22] Oſiris Deus Ægyptiorum, Iſidis maritus, quem [23] maximo cum mœrore quærebant; alium vero invenisse lætabantur. [22] In pompa ſacrorum Iſidis geſtabatur enim ſerpens, [23] jus motu homines gravi ſopore in ſacro moriuntur. [24] Excitat. [25] i.e. ſuſcipere: quos enim alere nolebant, eos ut interficiebant. [26] bant. [26] Opem ferens parturientibus. [27] Mulier Cretenſis. [28] Poſtquam peperit, ponduſque uteri in lucem extulit. [29] fuit. [30] Puero & puellæ. Nam Iphis cum fœmina quam mas, appellatum. [31] Non percepta, non intellecta. [32] Forte flavis crinibus decorum. [33] cenſes ex urbe Phæſte. Vide ſupra v. 670. [34] Cretenſi. Dicte eſt mons eſt. [35] Commovit. [36] Rudem animum & imaginis imperitum. [37] miſit: nam Iphis diffidebat ſe viri officio fungi poſſe, Ianthe vero confidebat, ſe munera mulieris optimè obituram.

Conjugii [38] pactæque exſpectat tempora tædæ:
[39] Quamque virum putat eſſe, ſuum fore credit Ianthe.
Iphis amat, qua poſſe frui deſperat, & [40] auget
Hoc ipſum flammas: [41] ardetq; in virgine virgo.
Vixq; tenens lacrymas, [42] Quis me manet exitus? inquit,
Cognita quam nulli, quam prodigioſa, novæque
Cura tenet Veneris? Si Di mihi parcere vellent;
[Perdere debuerant: ſi non & perdere vellent;]
[43] Naturale malum ſaltem & de more dediſſent.
Nec vaccam vaccæ, nec equis amor urit equarum,
Urit oves aries: ſequitur ſua fœmina cervum.
Sic & aves coëunt: interque animalia cuncta
Fœmina fœmineo correpta cupidine nulla eſt,
Vellem nulla forem. Ne [44] non tamen omnia Crete
Monſtra ferat; taurum dilexit [45] filia Solis,
Fœmina nempe marem. Meus eſt furioſior illo,
Si verum profitemur, amor. Tamen illa ſecuta eſt
Spem Veneris: tamen illa dolis & imagine vaccæ
[45] Paſſa bovem eſt; & erat, qui deciperetur, adulter.
Huc licet è toto [47] ſollertia [48] confluat orbe,
Ipſe licet revolet ceratis [49] Dædalus alis;
Quid faciet? num me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit Ianthe?
[50] Quin animum firmas, teque ipſa [51] recolligis, Iphi:
Conſiliique inopes & ſtultos [52] excutis ignes?
Quid ſis nata vide: ([53] niſi te quoque decipis ipſam)
Et [54] pete, quod fas eſt: & ama, quod fœmina debes.
(Spes eſt quæ capiat: ſpes eſt quæ paſcat amantem.)
[55] Hanc tibi res adimit: Non te cuſtodia caro
Arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti.
Non patris aſperitas, nec ſe negat ipſa roganti.
[56] Nec tamen eſt potiunda tibi; nec, ut omnia fiant,
Eſſe potes felix; ut Dique hominesque laborent.
[Nunc quoq; votorum pars [57] nulla eſt vana meorum:
Dique mihi laciles, quidquid valuêre, dederunt.]
Quodq; ego, vult genitor, vult ipſa, ſocerq; futurus:
At non vult Natura, potentior omnibus iſtis;
Quæ mihi ſola nocet. Venit ecce optabile tempus
[58] Luxque jugalis adeſt: ut jam ea fiat Ianthe,
Nec [59] mihi continget [60] mediis ſitiemus in undis.
[61] Pronuba quid Juno, quid ad hæc, [62] Hymenæe, venitis

[38] Paratarum nuptiarum. [39] Iphin, quam Ianthe credit eſſe virum, credit quoque ſuum fore maritum. [40] Quod virginem amatâ ſe frui poſſe deſperabat. [41] Virgo virginis amore inflammatur, quod maximè mirandum eſt. [42] Quem exitum meus amor ſortietur, cum Ianthe amat? Huic non poſſum? [43] Naturalem amorem at vitium non virginem amarem. [Præcedentem verſum pro ſpurio damnat Heinſius.] [44] Cit ferat. [45] Paſiphae. Minois uxor. Vide ſupra Lib. 8. Fab. 2. [46] Subjecta valuit terre jugum tauri ruentis in Venerem, incluſa, nempe vaccæ ligneæ. [47] Ingenii perſpicacitas & acumen. [48] Conveniat. [49] Sic enim vaccam ligneam fabricatus erat. [50] Cur non conſtantiâ arreri? Sic ipſum autem alloquitur Iphis. [51] Animum recolligis? [52] Abjicis, repellis? [53] Non ſolum alios, qui te maſculum eſſe credunt. [54] Et appete quod aſſequi poſſis. [Sequentem verſum damnat Heinſius.] [55] Neceſſitas & ſexus qualitas tibi hanc eripit, quam uxorem ducere cupis. [56] Nec tamen illa potes potiri. [57] Non eſt. Sic ſupra, Vellem nulla forem. [Et hoc diſtichon quoque rejecit Heinſius.] [58] Dies nuptiis dictus. [59] Quia illâ potiri non potero. [60] Inſtar Tantali, ad quem poeta alludere videtur. [61] Quæ nuptiarum præſes in nuptiis ritè contractis invocabatur. [62] Erat hic nuptiarum Deus.

[63] Sacra

[63] Sacra ; quibus qui ducat abeſt, ubi [64] nubimus ambæ?
[65] Preſſit ab his vocem : nec [66] leniùs altera [67] virgo
Æſtuat : utque celer venias, [68] Hymenæe, precatur.
Quod petit hæc, Telethuſa timens modo tempora differt :
Nunc ficto languore moram trahit. [69] Omina læpe,
[70] Vilaque [71] cauſſatur : ſed jam conſumſerat omnem
Materiam [72] ficti : dilataque tempora [73] tædæ.
Inſtiterant ; unuſque dies reſtabat : At [74] illa
Crinalem capiti vittam natæque ſibique
Detrahit : & paſſis aram complexa capillis,
Iſi, [75] Paræotonium. [75] Mareoticaq; arva, [77] Pharonque
Quæ colis, & ſeptem digeſtum in [78] cornua Nilum ;
Fer prevor, inquit, opem : noſtroque medere timori.
Te Dea, te quondam, tuaque hæc [79] inſignia vidi :
Cunctaque cognovi ; comitemque faceſque ſonumque
[80] Siſtrorum : memorique animo tua juſſa notavi.
Quod videt hæc lucem, [81] quòd non ego pejor ipſa ;
Conſilium, monitumque tuum eſt. Miſerere duarum,
[82] Auxilioque juva. Lacrymæ ſunt verba ſecutæ.
Viſa Dea eſt moviſſe ſuas (& moverat) aras.
Et templi tremuêre fores, imitataque Lunam
[83] Cornua fulſerunt ; crepuitque ſonatile ſiſtrum.
Non ſecura quidem, [84] fauſto tamen omine læta
Mater abit templo. Sequitur comes Iphis euntem,
Quàm ſolita eſt, majore gradu : nec candor in ore
Permanet ; & vires augentur ; & acrior ipſe eſt
Vultus : & incomtis brevior menſura capilli.
Pluſque vigoris adeſt, habuit quam fœmina : jam qua
Fœmina nuper eras, puer es. Date munera templis.
Nec timidâ gaudete fide. Dant munera templis,
Apdunt & [85] titulum : titulus breve carmen habebat :
Dona puer ſolvit, quæ fœmina voverat, Iphis,
Poſtera lux radiis latum patefecerat orbem ;
Cùm Venus, & Juno, ſocioſque Hymenæus ad [86] ignes
Conveniunt : petiturque ſuâ puer Iphis Ianthe.

[63] Nupt[illegible]
[64] Nuptiæ [illegible]
nitus [illegible]
proje[illegible]
[65] Ab his [illegible]
ſimul.
[66] Minùs.
[67] Intacta [illegible]
mores [illegible]
que Ipſa [illegible]
ruerat [illegible]
fata, [illegible]
eſſe [illegible]
[68] Nuptiarum [illegible]
Deus.
[69] Ap[illegible]
[70] Inſ[illegible]
[71] Ex[illegible]
cauſſas [illegible]
[72] Fictæ [illegible]
[73] Nuptiarum [illegible]
tum [illegible]
nim [illegible]
movis [illegible]
præſtitit [illegible]
& pene [illegible]
que [illegible]
ea [illegible]
[illegible]
dare. Sic [illegible]
mulierem [illegible]
mar. Catullus [illegible]
in Epithalamio [illegible]
potentiam [illegible]
ſardem.]
[74] Telethuſa.
[75] Oppidum Ægypti, ubi peculiarem cole-bantur Iſis.
[76] Eſt Mareotis in Ægypto lacus Ale[illegible]
riam [illegible]
[77] Inſula Ægypti, [illegible]
exandria [illegible]
e jam [illegible]

bilis ingenti turri, ſeu ſpecu'a, quæ & ipſa Pharos dicta fuit, [illegible] ſcribus navigantibus præluceat. [78] Oſtia. Nam Nilus ſeptem oſtiis [illegible] tur in mare. [79] In ara enim Iſidis ea omnia ſimulacra erant, quæ in [illegible] viderat Telethuſa. Supra verſ. 687. [80] De Siſtro dictum ſupra ad verſ. [illegible] [81] [Hoc hemiſtichium pro ſuſpecto habet Heinſius : codicum enim mire variis nec ratio per ſe patet, cur Telethuſa pœnam adeo extimeſcat, ut pro [illegible] pœnâ gratias Iſidi habeat : mirabitur e contra judex Ligdus ſe injuriam [illegible] Lituram, modo eſſet fœmina ; de pœna autem in uxorem irrogandâ [illegible] nihil.] [82] Sic. Virg. 10. Æn. Neque illos juveris auxilio. Plenius. [illegible] Vide ſupra verſ. 689. [84] Felici augurio. [85] Ἀνάθημα. [86] Ad ſacrificium quæ in nuptiis Junoni, Hymenæoque, ac Veneri conjugalibus Deis celebrantur.

P. Ovidii Naſonis
METAMORPHOSEΩN
LIBER X.

Orphei deſcenſus ad inferos, & Olenus & Lethæa in arbores.
Fab. I.

Orpheus Euridice interempta ad inferos deſcendit, & à Dite impetravit ut eam reduceret ad ſuperos, lege propoſita, ſi ſequentem non reſpexiſſet: quod ille præſtare non potuit. Revocata igitur ad inferos, Orpheus non aliter ſtupuiſſe dicitur, quam paſtor, qui viſo Cerbero, quem ab inferis traxerat Hercules, nimio pavore in ſaxum verſus eſt: quamque Olenus, & Lethæa, quæ cum pulcritudine ſuperba Deabus ſe prætuliſſet, deque ea ſupplicium ſumere vellent; uxoris culpam Olenus in ſe transferre voluit: ſuntque ambo in ſaxa mutati. Orpheus poſtea dolore ac fletu finito, ne rurſus conjugale deſiderium experiretur, puerilem Venerem inſtituit.

INdè per immenſum croceo velatus amictu,
Aëra digreditur, [1] Ciconumque Hymenæus ad oras
Tendit: & Orphêâ [2] nequicquam voce vocatur.
Adfuit ille quidem: ſed nec [3] ſolennia verba,
Nec lætos vultus, nec felix attulit omen.
[4] Fax quoque, quam tenuit, lacrymoſo ſtridula fumo
[5] Utque fuit, multos invenit motibus ignes.

1 Ad oras Thraciæ inquam populi Cicones ad Iſmarum montem & Biſtonidem lacum habitantes. 2 Fruſtrà: neque enim felices illæ nuptiæ fuerunt. 3 Qualia hæc eſſent, Fauſtæ feliceſque hæ fiat nuptiæ. 4 Quinque faces antè novam nuptam præferri ſolebant. ‹ [Proficuerat. Sic noter paſſim, Faſt. 112. Utque erat in dubio procubuiſſe ſolo. Et, Hæc quoque funeſtos, ut erat, lanſta capillos. Et, utque erat inimicus puppim *fletis ante capillis.* Imperſonaliter dictum, ut patet.]

Exitus

tuſpicio gravior : nam nupta, per herbas
ova Naiadum turbâ comitata vagatur,
, in talum ſerpentis dente recepto. 10
atis ad ſuperas poſtquam [6] Rhodopeïs auras
: vates [7] ne non tentaret & umbras,
ga [8] Tænaria eſt auſus deſcendere portâ.
[9] leves populos ſimulachraque functa ſepulcris
ephonen adiit, inamœnaq; regna tenentem 15
rum [11] dominum : pulſiſque ad carmina nervis
O [12] poſiti ſub terrâ numina [13] mundi,
i recidimus quicquid mortale creamur;
&, falſi poſitis ambagibus oris,
qui ſinitis ; Non hoc, ut [14] opaca viderem 20
i deſcendi ; nec uti viſoſa colubris
[5] Meduſæi vincirem guttura monſtri :
rie [16] conjux, in quam calcata [17] venenum
liffa ſit ; creſcentesque abſtulit annos.
pati volui ; nec me tentaſſe negabo : 25
nor : ſi, erâ Deus hic bene natus in orâ eſt.
hic, dubito : ſed & hic tamen [19] auguror eſſe.
e ſi veteris non eſt mendacia [20] rapinæ,
ſi junxit Amor. Per ego hæc loca plena timoris,
h os hoc ingens vaſtique ſilentia regni, 30
es oro ; ſuperata [22] retexite fila.
a debemur vobis : *paulumque morati*,
, ut citius ſedem properemus ad unam,
s huc omnes : hæc eſt domus ultima : voſque
generis longiſſima regna tenetis : 35
oque, cùm juſtos matura [23] peregerit annos,
erit vehiri : pro munere [27] poſcimus uſum.
i fata negant, [28] veniam pro conjuge, certum eſt
ere mihi : lætо gaudete [30] duorum.
dicentem, [32] nervoſq; ad verba moventem, 40

6 Orphe...
Pontii...
Ital. Ri...
mon. I...
...
7 Ut...
8 Tænaria...
...
...

Exſangues flebant animæ. Nec [33] Tantalus undam
[34] Captavit refugam : [35] ſtupuitq; [36] Ixionis [37] orbis.
Nec carpſere [38] jecur volucres ; urniſq; [39] vacârunt
[40] Belides : [41] inque tuo, ſedilti, Siſyphe, ſaxo.
Tum primum lacrymis victarum carmine fama eſt
[42] Eumenidum maduiſſe genas : nec regia [43] conjux
Sultinet oranti, nec [44] qui regit ima, negare :
Eurydicenque vocant. [45] Umbras erat illa recentes
Inter : & inceſſit paſſu de vulnere tardo.
Hanc ſimul, & legem Rhodopeius accipit heros
Ne flectat retro ſua lumina ; donec Avernas
Exierit valles : aut, irrita dona futura.
[46] Carpitur acclivus per muta ſilentia trames
Arduus, obſcurus, caligine denſus opacâ ;
Nec procul abfuerunt telluris [47] margine [48] ſummæ.
[49] Hic, ne deficeret, metuens, aviduſque videndi,
Flexit amans oculos : & protinus illa relapſa eſt.
Brachiaq; intendens, prendique & prendere certans,
Nil niſi cedentes infelix arripit auras.
Jamq; iterum moriens non eſt de conjuge quicquam
Queſta ſuo : quid enim ſeſe ſequeretur amatam ?
Supremumque vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit : revolutaque rurſus eodem eſt.
Non [50] aliter ſtupuit geminâ nece conjugis Orpheus ;
Quam tria qui timidus [51] medio portante catenas,
Colla canis vidit : quem non pavor ante reliquit.
Quam [52] natura prior, ſaxo per corpus eborto :
[53] Quique in ſe crimen traxit, voluitque videri
Oenos eſſe nocens, tuque ô conſila figuræ
Infelix Lethæa, tuæ, junctiſſima quondam
Pectora, nunc laſides, quos [54] humida ſuſtinet Ide.
[55] Orantem, fruſtraque iterum tranſire volentem,
[56] Portitor [57] arcuerat : ſeptem tamen ille diebus
Squalidus in [58] ripâ Cereris [59] ſine munere ſedit.

[33] Tantalus, [34] Captavit refugam, [35] ſtupuitq; [36] Ixionis [37] orbis. Jovis [38] jecur volucres, [39] vacârunt [40] Belides, [41] inque tuo, ſedilti, Siſyphe, ſaxo. [42] Eumenidum maduiſſe genas : nec regia [43] conjux [44] qui regit ima, negare : [45] Umbras erat illa recentes [46] Carpitur acclivus per muta ſilentia trames. [47] margine [48] ſummæ. [49] Hic, [50] aliter [51] medio portante catenas, [52] natura prior, [53] Quique in ſe crimen traxit, [54] humida ſuſtinet Ide. [55] Orantem, [56] Portitor [57] arcuerat : [58] ripâ Cereris [59] ſine munere ſedit.

Exſangues flebant animæ. Nec Tantalus undam
Captavit refugam : ſtupuitq; Ixionis orbis.
Nec carpſere jecur volucres ; urniſq; vacârunt
Belides : inque tuo, ſedilti, Siſyphe, ſaxo.
Tum primum lacrymis victarum carmine fama eſt
Eumenidum maduiſſe genas : nec regia conjux
Sultinet oranti, nec qui regit ima, negare :
Eurydicenque vocant. Umbras erat illa recentes
Inter : & inceſſit paſſu de vulnere tardo.
Hanc ſimul, & legem Rhodopeius accipit heros
Ne flectat retro ſua lumina ; donec Avernas
Exierit valles : aut, irrita dona futura.
Carpitur acclivus per muta ſilentia trames
Arduus, obſcurus, caligine denſus opacâ ;
Nec procul abfuerunt telluris margine ſummæ.
Hic, ne deficeret, metuens, aviduſque videndi,
Flexit amans oculos : & protinus illa relapſa eſt.
Brachiaq; intendens, prendique & prendere certans,
Nil niſi cedentes infelix arripit auras.
Jamq; iterum moriens non eſt de conjuge quicquam
Queſta ſuo : quid enim ſeſe ſequeretur amatam ?
Supremumque vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit : revolutaque rurſus eodem eſt.
Non aliter ſtupuit geminâ nece conjugis Orpheus ;
Quam tria qui timidus medio portante catenas,
Colla canis vidit : quem non pavor ante reliquit.
Quam natura prior, ſaxo per corpus eborto :
Quique in ſe crimen traxit, voluitque videri
Oenos eſſe nocens, tuque ô conſila figuræ
Infelix Lethæa, tuæ, junctiſſima quondam
Pectora, nunc laſides, quos humida ſuſtinet Ide.
Orantem, fruſtraque iterum tranſire volentem,
Portitor arcuerat : ſeptem tamen ille diebus
Squalidus in ripâ Cereris ſine munere ſedit.

[illegible] Tantalus, [illegible] Jovis [illegible] Belides. [illegible] re ad inferos [illegible] Eumenidum [illegible] Cum expellere [illegible] Cum [illegible] Hanc [illegible] Cupere [illegible] Immobilis [illegible] Orphei carmen [illegible] Ixion, cum [illegible] nonem de [illegible] interpellaret ad [illegible] Tityi. Nam [illegible] cum [illegible] Eumenidum [illegible] Belides [illegible] Danai filiæ fierunt, [illegible] Cocytumque [illegible] Sisyphi nepotes. [illegible] Ilæ vero Danai filiæ fierunt, quæ [illegible] Ægypti filios, jussu Danai patris suum quæque, præter unam Hypermnestram, in Lynceo peperci, prima nocte interfecerunt : unde ad inferos detrusæ, erebris urnam haurire fingunntur. 41 Sisyphus, Æoli filius, cum Ithacam inhabitaret, ad inferos detrusus, saxum in montis cacumen subvolvere cogitur, qui semper in vallem devolvitur. 42 Furiarum quarum nomina, Megæra, Tisiphone & Alecto. Sic dicta per antiphrasin quasi minime εὐμενεῖς, i. e. benevolæ. 43 Proserpina. 44 Periphrasis est Plutonis. 45 Inter umbras. Anapæstus. 46 Per tramitem arduum Orpheus ab inferis ad superos ascendit. 47 Extremitate. 48 Superne terræ. 49 Tunc timens Orpheus, ne Eurydice se deseri putaret, ad eam oculos convertit. 50 Ordo est. Non aliter Orpheus stupuit, quam tria colla canis vidit, &c. 51 Sc. collo. Nam è tribus Cerberi collis medius catenis vinctus fingitur. 52 Humana sc. Narrant quendam timidum, qui metu Herculis [illegible] fugerat, dum ex illa profugeret Herculem, Cerberum trahentem, [illegible] stupuisse, ut in saxum mutatus sit. 53 Altera similitudo. Neqs aliter [illegible] Orpheus jam Oenos, qui cum duceret uxorem suam Lethæam Diis pre[illegible] formâ tuâ confisa se Deabus præferre ausa fuisset, illius ericem [illegible] transtulit, atque ita unà cum uxore in saxum versus fuit. 54 Ida in Phrygia multis fontibus irrigatur. 55 Precantem Orpheum. 56 Charon, qui [illegible] inferorum præest. 57 Cohibuit. 58 Stygis paludis. 59 Sine ullo cibo.

Cura

Cura dolorq; animi, lacrymæque alimenta fuêre.
Esse Deos Erebi crudeles questus, in altam
Se recipit [60]Rhodopen, pulsumq; Aquilonibus [60]Hæmon.
Tertius æquoreis [61] inclusum Piscibus annum
Finierat Titan [62] omnemque refugerat Orpheus
Fœmineam Venerem; seu quod male [63]cesserat illi;
Sive fidem dederat. Multas tamen ardor habebat
Jungere se vati: multæ doluere repulsæ.
Ille etiam Thracum populis fuit auctor, amorem
In [64] teneros [65] transferre mares: citraq; juventam
Ætatis breve ver, & primos carpere flores.

60 Montes Thraciæ. Borea obnoxios. 61 Piscibus reminatum. Nam Pisces Zodiaci ultimum obtinent locum, annumque terminant. Significat igitur tres annos transisse post Eurydicis mortem, quibus Orpheus nullam tetigerat mulierem. 62 Virg. 4. Georg. Nulla Venus, nullique animum flexêre Hymenæi. 63 Successerat. 64 Adolescentes. 65 Auctor transferendi.

Orphei cantus, & Attis in pinum. *Fab.* II.

Ad cantus Orphei desiderantis consuetudinem conjugis, cùm plurima animalia capta vocis dulcedine convenissent, & in his etiam arbores elicitæ; inter eas stupens cantibus fuit pinus Cybeles, montis qui in Phrygia est, in quam Attis matris Deûm antistes mutatus est.

[1] Collis erat, [2] collemque super planissima campi
Area: quam viridem faciebant gramine heroæ.
Umbra loco d erat. Qua postquam parte resedit
[3] Dis genitus vates, & fila sonantia movit:
Umbra [4] loco venit. Non [5] Chaonis abfuit arbos;
Non nemus [6] Heliadum, non frondibus [7] esculus altis,
Nec tiliæ molles, nec fagus, & [8] innuba laurus,
Et coryli fragiles, & fraxinus utilis hastis,
[9] Enodisque abies, curvataque glandibus ilex,
Et platanus [10] genialis, [11] acerq; coloribus impar,
[12] Amnicolæque simul salices, & [13] aquatica lotos.
Perpetuoque virens buxus, [14] tenuesque myricæ,
Et bicolor [15] myrtus, & [16] baccis cærula tinus:
Vos quoque flexipedes hederæ venistis, & unâ
[17] Pampineæ vites, & amictæ vitibus ulmi:
Ornique, & piceæ, [18] pomoque onerata rubenti

1 Locum describit, ubi canens Orpheus à Bacchis ruit discerptus. 2 Anadiplosis. 3 Orpheus Apollinis & Calliopes Musæ filius. 4 In locum. Sic Virg. It clamor cœlo, it ad cœlum. 5 Id est, quercus, quarum in Chaonia, olim Molossis, magna copia. 6 Filiarum Solis quasdam arbores, populos scr. mutatas legimus Lib. 2. Helios Sol Græcis dicitur. 7 Arbor est hæc glandifera Jovi dicata. 8 Ita dicta, quia virgo Daphne, quæ in laurum conversa est, minquam nubere voluit. Vide Lib. 1. ver. 478. 9 Sine nodis. 10 Genio suo voluptati dicata. Foliis enim æstate Solem avertit, potantibusque umbram præbet. 11 Acer arbor est variis distincta coloribus. 12 Juxta fluvios nascentes. 13 Lotos arbor est locis humidis gaudens unde & aquatica à Poeta appellatur. Sic supra Lib. 9. In spem bacchatum norabat aquatica Lotos. 14 Humiles. Virg. Non omnes arbusta juvant, humilesque myricæ. 15 Arbor est Veneri sacra. 16 Male autem ficus, contra fidem codicum. 17 Pampinus & vitis significatur. 18 Pomis rubicundis.

Arbu-

Arbutus & [19] lentæ [20] victoris præmia palmæ:
Et [21] ſuccincta comas, hirſutaque vertice pinus;
Grata Deûm [22] matri: ſiquidem Cybeleius Attis
Exuit hac hominem, truncoque induruit illo.

19 Flexibiles.
20 Quia victores palma coronantur.
21 Habens altas frondes.

Nam pinus in vertice ſolum frondes emittit. 22 Cybelæ. Vide quæ diximus ad primum hujus fabulæ verſum.

Cypariſſus in cupreſſum. *Fab.* III.

Cypariſſus fuit Amyclei filius ex inſula Cæa. Hunc Apollo dilexit: & propter cervum patientem manus, quem per imprudentiam ſagitta transfixum interemerat, manus afferentem ſibi periculo eripuit, & protinus in arborem ſui nominis vertit.

Adfuit hic turbæ [1] metas imitata cupreſſus,
Nunc arbor, puer ante Deo dilectus ab illo,
Qui citharam nervis, & nervis temperat arcum.
Namque ſacer Nymphis [2] Carthæa tenentibus arva
Ingens cervus erat: lateque parentibus altas
Ipſe ſuo capiti præbebat cornubus umbras:
Cornua fulgebant auro: demiſſaque in armos
Pendebant tereti [3] gemmata monilia collo.
Bulla ſuper frontem parvis argentea loris
Vincta movebantur: [4] parilique ex ære nitebant
Auribus in geminis circum cava tempora [4] baccæ:
[5] Iſque metu vacuus, naturalique pavore
Depoſito, celebrare domos, mulcendaque colla
[6] Quamlibet ignotis manibus præbere ſolebat.
Sed tamen ante alios, [7] Ceæ pulcherrime gentis,
Gratus erat, Cypariſſe, tibi. Tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undam:
Tu modo texebas varios per cornua flores:
Nunc, eques in tergo reſidens, huc latus & illuc
Mollia purpureis frænabas ora [8] capiſtris.
Æſtus erat, mediuſque dies: [9] ſoliſque vapore
Concava littorei fervebant brachia cancri.
Peſſus in herboſâ poſuit ſua corpora terrâ
Cervus: & arboreâ [10] ducebat frigus ab umbrâ
Hunc puer imprudens jaculo Cypariſſus acuto
Fixit: &, ut lævo morientem vulnere vidit,
Velle mori ſtatuit. Quæ non ſolatia Phœbus
Dixit? & ut leviter, pro [11] materiaque doleret,
Admonuit. Gemit ille tamen: munuſque ſupremum
Hoc petit à Superis; ut tempore lugeat omni.
Jamque, per immenſos [12] egeſto ſanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem;

1 Metarū ſimilis, quæ ut cupreſſus in acutum tenduntur.
2 In inſula Cæa una è Cycladibus.
3 Torques gemmis ornati.
4 Æqualis magnitudinis
5 Cervus.
6 Quamlibet ignotis manibus præbere ſolebat.
7 A Cæa, Ægei maris inſula.
8 Capitis vinculis, quæ equis adhiberi ſolent, ne fugiant.
9 Significat Solem in Cancro fuiſſe, quo tempore maximi excitantur æſtus. Eſt ergo periphraſis menſis Junii.
10 Trahebat, capiebat.
11 Pro qualitate rei perdit æ.
12 Exhauſto, emiſſo.

Et modo, qui niveâ pendebant fronte capilli,
Horrida cæsariem ficri : [13] surgitque rigore
[14] Sidereum gracili spectare cacumine cœlum.
Ingemuit, tristisque Deus, Lugebere nobis,
[15] Lugebisque alios, adrisque [16] dolentibus inquit.

13 Et...
...tie.
14 Sterno...
...mum.
15 Cupi...

nim rari apud Romonos antè fores domus, in qua erat cadaver, ...
quis, per imprudentiam ingredicus, polluerctur. 16 Morte propi...

Jupiter in aquilam, & raptus Ganymedis. *Fab.* IV.

Ganymedes Trois filius primus forma cùm cæteris Ilienſibus Phrygiæ præferretur, & aſſiduis venationibus intereſſet, nè infamiam virentis ætatis ſubiret, Jupiter verſus in aquilam ex Ida monte eum rapuit in cœlum, miniſtrumque fecit.

TAle nemus vates attraxerat : inque ferarum
Concilio medius, turbæ volucrumque ſedebat.
Ut ſatis [1] impulſas tentavit pollice [2] chordas; 145
Et ſenſit varios, quamvis [3] diverſa ſonarent,
Concordare [4] modos ; hoc vocem carmine movit.
Ab Jove, [5] Muſa parens, (*[6] cedunt Jovis omnia regno*)
Carmina noſtra move. Jovis eſt mihi ſæpe poteſtas
Dicta priùs. Cecini [7] plectro graviore [8] Gigantas, 150
Sparſaque [9] flammigeræ victricia fulmina campis.
Nunc opus eſt [10] leviore lyra : puerosque canamus
Dilectos Superis ; [11] inconceſſiſque puellas
Ignibus attonitas meruiſſe libidine pœnam.
Rex Superûm [12] Phrygii quondam Ganymedis amore 155
Arſit : & inventum eſt aliquid, quod Jupiter eſſe,
Quam quod erat, mallet. Nullâ tamen [13] alite verti
Dignatur ; niſi quæ poſſet ſua fulmina ferre.
Nec mora, percuſſo mendacibus æthere pennis
Abripit [14] Iliaden. Qui nunc quoque pocula miſcet, 160
[15] Invitâque Jovi nectar Junone miniſtrat.

1 Per...
2 Fi...
...dis re...
...ment...
3 Div...
Non...
verſe...
4 Varios...
ex ...
...ſtes...
5 C...
Muſa...
...tem...
...ſtes...
...ſtes...
6 Jovis...
...ſtes...
...ſtes...
7 Sc...
...ſtes...
...ſtes...
...ſtes

Hyacinthus in florem. *Fab.* V.

Hyacinthus Amyclides, dilectus ab Apolline, cùm per jocum in certamen discì venisset, altius jactum pondus non prius despicere potuit, quam capiti fenit injectum. Quo elisò, posì obitum ejus cruor in florem ejus nomine inscriptum cessit.

TE quoque, [1] Amyclide, posuisset in æthere Phœbus;
Tristia si spatium ponendi fata dedisset,
Quà licet æternus tamen es: quotiesque repellit
Ver Hyemem, Piscique Aries succedit aquoso;
Tu toties oreris: viridique in cespite flores
Te [2] meus ante alios genitor dilexit; & orbis
In [3] medio positi caruerunt [4] præside Delphi;
Dum Deus [5] Eurotan, immunitamque frequentat
[6] Sparten; nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ:
Immemor ipse [7] sui non retia ferre recusat;
Non tenuisse canes; non per juga montis iniqui
Isse comes: longaque alit [8] assuetudine flammas,
[9] Jamque ferè medius Titan venientis & [10] actæ
Noctis erat, spatioque pari distabat [11] utrimque;
Corpora velle levant, & [12] succo pinguis olivi
Splendescunt, latique ineunt certamina [13] disci.
Quem priùs aërias libratum Phœbus in auras
Misit, & oppositas disjecit pondere nubes.
Recidit in solidam longo posì tempore terram
Pondus: & [14] exhibuit junctam cum viribus [15] artem.
Protinus imprudens, actusque cupidine ludi,
Tollere [16] Tænarides orbem properabat: at illum
Dura repercussum [17] subjecit in aëra tellus,
Et vultus, Hyacinthe, tuos expalluit æquè,
Ac puer, ipse Deus: collapsosque excipit artus:
Et modò te refovet: modò tristia vulnera siccat:
Nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
Nil prosunt artes. Erat immedicabile vulnus.
Ut si quis violas, riguove, papaver in horto,
Liliaque infringat, fulvis hærentia [18] virgis;

1 Hyacinthe, Amyclæ fili.
2 Meus pater Apollo. Nam Apollinis & Calliopes Musæ filium se esse Orpheus ipse testatur.
3 Delphi urbs est Bœotiæ, Apollinis oraculo clarissima, quæ à Geographis in medio terrarum orbe, & velut umbilicus terræ, esse perhibetur.
4 Apolline,
5 Laconiæ fluvium.
6 Urbem Lacedæmoniorum, quam illi muris cingere nolu runt, existimantes virtutem juvenum suendæ urbi sufficere.
7 Suæ divinitatis.
8 Consuetudine.
9 Meridies erat.
10 Præteritæ,
11 Et à præteritâ & veniente nocte.
12 Luctaturi & lusuri oleo se ungere solebant. 13 Fuit discus lamina rotunda, 3 vel 4 digitorum crassitudine longior paulo plus pede, alias lapidea, alias ferrea, lignea vel ænea, quam instar rotationis in aërem iaculabantur. Hinc Propert. Missile, nunc discì pondus in orbe rotat. 14 Ostendit. 15 Nam ita emittebatur, ut in gyrum se volvens caderet in terram, infra præscriptos terminos. 16 Tænarius Hyacinthus, de Tænaro. Vide suprà quæ nos ad vers. 13. 17 Sursum jecit. 18 [Ita Statius Theb. lib. VII. de Rosis ---informes ornat sua gloria virgas. *Virgæ liliorum* rectè fuisse dicuntur, cum infractæ fuiviscant, virides cæteroquin. *Heinsius.*]

Mar-

Marcida demittant ſubito caput illa gravatum;
Nec ſe ſuſtineant; ſpectentque cacumine terram.
Sic vultus morien. jacet; & defecta vigore
Ipſa ſibi eſt oneri cervix; humeroque recumbit.
[19] Laberis [20] Oebalide, primâ fraudate juventâ,
Phœbus ait: videoque tuum mea crimina vulnus.
Tu dolor es, facinuſque meum, Mea dextera leto
Inſcribenda tuo eſt. Ego ſum tibi funeris auctor.
Quæ mea culpa tamen? niſi ſi luſiſſe, vocari
Culpa poteſt. Niſi culpa poteſt, & amaſſe, vocari;
Atque utinam pro te vitam, tecumque liceret
Reddere! ſed quoniam fa'ali lege [21] tenemur,
Semper eris mecum, memorique hærebis in ore.
Te lyra pulſa manu, te carmina noſtra ſonabunt:
Floſque novus [22] ſcripto gemitus imitabere noſtros.
Tempus & illud erit; quo ſe [23] fortiſſimus heros
Addat in hunc florem; folioque legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor, qui fuſus humi lignaverat herbam,
Deſinit eſſe cruor: Tyrioque nitentior oſtro
Flos oritur; formamque capit, quam lilia: ſi non
Purpureus color huic, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phœbo eſt. Is enim fuit auctor honoris.
Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit: & [24] *ai ai*
Flos habet inſcriptum: funeſtaq; litera [25] ducta eſt.
Nec genuiſſe pudet [26] Sparten [27] Hyacinthon: honorq;
Durat in hoc ævi: celebrandaque more priorum
Annua prælatâ redeunt Hyacinthia pompâ.

19 Moreris. 20 Hyacinthe, ex Oebalii, Lacedæmonis filia. 21 Teneri legibus, formula Jurisconſ. in illo. Patriæ tenor me legibus ullis, apud Maronem. Neque alibi ſæpe Cicero paſſim, nec Livius & cæteri ex optimis Scriptores. Etiam Lucretius lib. 2. Sed ne forte putes animi illa ſola teneri Legibus his.

22 Literis: [Herba Hyacynthus dicit, habet foliis inſcriptis literas ai: ita nempe diſcurrentibus venis (teſte Plinio) ut Græcarum literarum Ai figura legatur inſcripta: Hinc Virg. inſcripti nomina regum flores, Hyacinthi dicuntur. 23 Ajacis enim nomen innuit: neque enim audiendus Servius, qui non Ajacis ſed Hyacinthi nomen herbæ foliis inſcriptum eſſe dicit, ac ſi Hya, Non Ai eſſent literæ inſcriptæ. 24 Moſchus Epicedio Bionis. Νιῶ Ὑάκινθε, ἀλλὰ τάδε γράμματα, καὶ πλέονα αἰ. Αἰμύλιος πῖς πατάλοιπε. Heinſius.] 25 Scripta eſt. Nam literæ, dum ſcribuntur, duci proprie dicuntur. 26 Alio nomine Lacedæmon maxima Peloponneſi urbs. Hic pro incolis. 27 Feſta in honorem Hyacinthi pueri inſtituta.

Cypri incolæ in Boves. *Fab.* VI.

Amathus oppidum in inſula Cypro, cujus incolæ, obtritâ conſuetudine humani generis, ſoliti in ara Jovis, quæ proxima erat Deæ, advenas immolare, Quorum crudelitate Venus offenſa, ne relinquere ſedes ſuas cogeretur, in boves eos vertit: qui à magnitudine cornuum Ceraſtæ apud Salaminios ſunt nominati.

AT ſi fortè roges ſœcundam [1] Amathunta metalli,
An genuiſſe velit Propœtidas, [2] abnuat, æquè,

1 Eſt Amathus Cypri urbs metallis abundans. 2 Nutu dene-

ger, tam illas velle genuiſſe, quam eos Ceraſtas, qui in ara hoſpites immolandos, maximo ſibi dedecori fuerunt.

Atque

Atque illos, gemino quondam quibus aſpera cornu
Frons erat ; unde etiam nomen traxêre Ceraſtæ.
Ante fores horum ſtabat Jovis [3] hoſpitis ara,
[4] Lugubris ſceleris: quam ſi quis ſanguine tinctam
Advena vidiſſet ; mactatos crederet illîc
Lactantes vitulos, [5] Amathuſiacaſque bidentes.
Hoſpes erat cæſus. [6] Sacris offenſa nefandis,
Ipſa ſuas urbes, Ophiuſiaque arva parabat
Deſerere alma Venus. Sed quid loca grata, quid urbes
Peccavere meæ? quod crimen dixit, in illis?
Exſilio pœnam potius [7] genus impia pendat,
Vel nece ; vel ſi quid medium mortiſque [8] fugæque.
Idque quid eſſe poteſt, niſi verſæ pœna figura?
Dum dubitat, quo muter eos ; ad [9] cornua vultum
Flexit : & admonita eſt hæc illi poſſe relinqui :
Grandiaque in torvos transformat membra juvencos.

3 Hoſpitalis, quod hoſpitibus præſit. Unde Virg. Jupiter, hoſpitibus nam te dare jura, &c.
4 Luctuoſi ſceleris, quo hoſpites decepti necabantur.
5 Cyprias bidentes, i.e. oves. Nam & Cyprus Amathuſia fuit appellata.
6 Ordo eſt, Ipſa Venus alma, offenſa ſacris nefandis, parabat deſerere urbes ſuas, & arva Ophiuſia, i.e. Cypria. 7 Ceraſtarum. 8 Exſilii. 9 Certe Ceraſtæ dicti ſunt ἀπὸ τῶν κεράτων, à cornibus. Et ipſa Cyprus Ceraſtis dicta, quod habeat multa promontoria, tanquam κέρατα.

Propœtides in ſilicem. *Fab.* VII.

Propetides ſilicæ Amathuntææ, aſpernatæ Venerem, primæ in trivio vulgavere corpora ob ejuſdem Deæ iram : quia vero ad pudorem induruerant, noviſſimè in lapidem ſunt transfiguratæ.

Sunt [1] tamen obſcœnæ Venerem Propœtides auſæ
Eſſe negare Deam : [2] pro quo ſua numinis irâ
Corpora cum formâ primæ [3] vulgâſſe feruntur.
Utque pudor [4] ceſſit, [5] ſanguiſque induruit oris,
In rigidum parvo ſilicem [6] diſcrimine [7] verſæ.

1 Quamvis Ceraſtas in juvencos mutaverit Venus, Propœtides tamen auſæ ſunt eam negare Deam eſſe.
2 Propter quam rem. 3 Proſtituiſſe. 4 Receſſit. 5 Tam durus eſt factus, ut nihil erubeſcerent. 6 Parvâ differentiâ. Lapideæ enim ſtatuæ videbantur Propœtidibus ſimiles. 7 Mutatæ, ſc. fuerunt.

Pygmalionis ſtatuæ in eburneam. *Fab.* VII.

Pygmalion offenſus impudentia vulgari Propetidum, ſtatuit cælebs permanere : qui cum ſignum virginale ex ebore feciſſet, captus ſpecie ejus in vecordem incidit amorem, & tota mente quæſivit à Dea, ut ei ſigno, cujus amore exarſiſſet, animam infunderet. Ut egreſſus templo donum pervenit, comperit voto ſe eſſe donatum conjugi. Itaque

lætatus

arte ſuâ, Paphum filium genuit, qui in in-
ypro oppidum ſui nominis conſtituit.

quia Pygmalion ævum per crimen agentes
erat, offenſus vitiis, quæ plurima menti
: Natura dedit, ſine [1] conjuge cœlebs
: thalamique diu conſort: carebat.
iveum mira feliciter arte
ebur; formamque dedit, [4] quâ fœmina naſci
teſt: operiſque ſui concepit amorem.
eſt veræ facies; quam vivere credas:
n obſtet reverentia, velle moveri.
ò latet arte ſuâ. [6] Miratur, & haurit
ygmalion [7] ſimulati corporis ignes.
nus operi tentantes admovet, an ſit
an illud ebur: nec [8] ebur tamen eſſe fatetur.
t, reddiq; putat: loquiturq; tenetque:
tactis digitos [9] inſidere membris:
uit, preſſos veniat ne livor in artus.
blanditias adhibet: modo grata puellis
ert illi conchas, teretesque lapillos,
s volucres, & flores mille colorum,
pictaſque pilas, & ab arbore lapſas
um lacrymas. Ornat quoque veſtibus artus:
is gemmas; dat longa monilia collo.
es [12] baccæ, redimicula pectore pendent
ecent: nec nuda minùs formoſa videtur.
hanc ſtratis [13] conchâ Sidonide tinctis,
que tori ſociam: acclinataque colla
in plumis, tanquam ſenſura, reponit.
Veneri, totâ celeberrima [14] Cypro
& pandis inductæ [15] coruibus aurum
int iſtæ nivea cervice juvencæ;
: fumabant: cùm [16] munere functus ad aras
: & timidè, ſi Dî dare cuncta poteſtis;
: opto, non auſus, eburnea virgo
gmalion, ſimilis mea, dixit [17] eburneæ.
: ipſa ſuis aderat Venus [18] aurea feſtis,
illa velint: & [19] amici numinis omen,
er accenſa eſt; [20] ſpicemque per æra duxit.
; ſimulacra ſuæ petit ille puellæ:
ſque toro dedit oſcula. Viſa tepere eſt.

1 Propœtidas.
2 Uxore.
3 Eburneum ſimulacrum.
4 Pulcherrimam fuiſſe illum ſtatuam indicat, atque ne à natura quidem poſſet ſuperari.
5 Ut viva videretur, non ex ebore confecta.
6 Sc. ſtatuam.
7 In ſimilitudinem virginis facti.
8 Quamvis tangat ſtatuam eburneam, que eſſe ſentit, ſibi tamen eburneam eſſe perſuadere non poteſt, adeò viva videbatur.
9 Inhærere, infigi, ſic ut membra digitis cederent.
10 Et timet, ne membra, manu preſſa, livorem & nigra quædam ſigna concipiant. Livor eſt illud ſignum ſubnigrum, quod in corpore percuſſo videri ſolet: cui quoniam invidorum color ſimilis eſt, livor pro invidia ſæpe ponitur.
11 Armillas ex electro, quod fluit, ut noſter narrat ſuprà Lib. 2. Fab. 3. & ſororibus

1 in populos verſi. 12 Margaritæ. Vide ſupra verſ. 116. 13 Sidonia urbs Phœniciæ, unde purpura præſtantiſſima & concha. ſeu murex totam Cyprum. Veneri enim dicata eſt Cyprus, inſula Ciliciæ, objecta. 15 Auratis. 16 Sacrificio. 17 [Pes proceleuſmaticus, quapud Noſtrum hinc unde, & apud Virgilium occurrunt] 18 Pulcr. χρυσῆ Ἀφροδίτη. 19 Ordo eſt: Et flamma ter accenſa eſt, omen propitii numinis. 20 Scintillam.

Admovet

Admovet os iterum: manibus quoque pectora tentat.
Tentatum mollescit ebur: positoque rigore
[21] Subsidit digitis, cedítque: Ut [22] Hymettia sole
Cera remollescit, tractataque pollice multas 285
Flectitur in facies, ipsoque fit utilis usu.
Dum stupet; & timidè gaudet fallique vereïtur;
Rursus amans, rursusque manu sua vota retractat.
[23] Corpus erat: [24] saliunt tentatæ pollice venæ.
Tum verò [25] Paphius [26] plenissima concipit heros 290
Verba; quibus Veneri grates agat: [27] oraque tandem
Ore suo non falsa premit: dataque oscula virgo
Sensit; & erubuit: timidumque ad lumina lumen
Attollens, pariter cùm cœlo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adest Dea. Jamque coactis 295
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphon genuit: de [28] quo tenet insula nomen.

21 Sedit.
22 Hymettus Atticæ mons est optimi mellis fertilissimus.
23 Sc. vivum.
24 Moventur.
25 Pygmalion.
Est Paphus Cypri urbs.
26 Copiosissima, ornatissima.
27 Veram faciem.
28 Nam Cyprus dicta est etiam Paphos, à Papho, Pygmalionis filio.

Myrrha in arborem. *Fab.* IX.

Myrrha Cinyræ & Cenchreidis filia, iracundiæ Veneris quod sibi mater ejus præferretur, patrem impio dilexit amore: nec viam potiendi inveniens cogitur suspendium experiri. Cujus nutrix intra cubile gementis excepit vocem: & signis cognitis nefariæ mortis, dum diligentius scrutatur causſum poscit. Consolata ergo puellam ei pollicetur, se effecturam, ut parenti sine ulla infamia jungatur: promissumque in opportunum tempus differt. At anus die solemni Cereris, quo mater ejus operata à viro secubabat, alumnam nocte deducit ad Cinyram: prædicans formosissimam puellam (filiam tacens) formâ ejus impulsam sibi se credidisse: qui datâ cupiditate lumen inferri jussit, ut speciem ejus notam haberet: cognitusque filiæ pater stuprator, coactus est pudore, ferro stricto eam insequi. Quæ duplici metu territa in insulam profugit: ibique misericordiâ ejusdem Deæ in arborem, quæ ejus nomen indicaret, mutata est.

EDitus [1] hac ille est: qui, si sine prole fuisset,
Inter felices Cinyras potuisset haberi.
Dira canam. Procul hinc natæ, procul este parentes. 300
[2] Aut, mea si vestras mulcebunt carmina mentes,
Desit in hac mihi parte fides; nec credite factum;
Vel, si credetis, facti quoque credite pœnam.
Si tamen admissum sinit hoc Natura videri

1 Papho.
2 Aut si mea carmina vos delectabunt, nolite credere ea fuisse ficta quæ hoc loco feruntur de Myrrha, Cinyræ filia.

Genti-

Gentibus [1] Iſmariis, & [2] noſtro gratulor orbi:
Gratulor huic terræ, quòd [3] abeſt regionibus illis,
Quæ tantum genuere nefas. Sit dives [4] amomo,
Cinnamaque, [5] coſtumque ſuam, [6] ſudataque ligno
Thure ferat, floreſque alios [7] Panchaia tellus:
Dum ferat & Myrrham. [10] Tanti nova non fuit arbor
Ipſe negat nociuiſſe tibi ſua tela Cupido,
Myrrha: faceſque ſuas à crimine [11] vindicat iſto.
Stipite te Stygio tumidiſque adflavit Echidnis
Is [12] tribus una ſoror. Scelus eſt odiſſe parentem:
Hic amor eſt ocio majus ſceleſus. Undique [13] lecti
Te cupiunt proceres, totoque Oriente juventus
Ad [14] thalami certamen adeit. Ex omnibus unum
Fuge, Myrrha, tibi; dum ne ſit in omnibus unus.
Illa quidem ſentit; fœdoque repugnat amori:
Et ſecum, Quò mente feror? quid mol or? inquit.
Di precor, & Pietas, ſacrataque jura parentum,
Hoc prohibete nefas: ſcelerique reſiſtite tanto;
Si tamen hoc ſcelus eſt. Sed enim damnare negatur
Hanc Venerem pietas; coëuntque animalia nullo
Cætera [15] dilectu, nec habetur turpe juvencæ
Ferre patrem tergo: ſic equo ſua filia conjux;
Quaſque creavit, [16] init pecudes, caper: ipſaq; cujus
Semine concepta eſt, ex illo concipit ales.
Felices, quibus illa licent? humana malignas
Cura dedit leges: & quod Natura [17] remittit,
[18] Invida jura [19] negant. [20] Gentes tamen eſſe feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Jungitur; & pietas geminato creſcit amore.
Me miseram! quod non naſci mihi contigit illic,
Patriaque loci lædor? Quid in illa revolvor? 335
Spes [21] interdictæ diſcedite. Dignus amari
[22] Ille ſed ut pater, eſt. Ergò ſi filia magni
Non eſſem Cinyræ [23] Cinyræ concumbere poſſem,
Nunc [24] quia tam meus eſt, non eſt meus: ipſaq; damno
Eſt mihi proximitas. Aliena potentior eſſem.
Ire libet procul hinc, patrioſque relinquere fines,
Dum ſcelus effugiam. Retinet [25] malus error [26] amantem.
Ut præſens ſpectem Cinyram; tangamque loquarque

1 Thracius.
4 Ubi [illegible]
Non. Quæ [illegible]
ſtachyn [illegible]
Thrax tur[illegible]
5 Rem[illegible]
6 Herba ſa[illegible]
vilem[illegible]
7 Frutices gratos [illegible]
Arabiâ naſcentem.
8 Per ſudatum Indatur ſolo cinnamo.
9 Arabiæ pars fertilis, [illegible] aromatibus, quam [illegible]
Ἀπὸ τοῦ φαίνειν.
10 Ut pater cum filiâ re[illegible] debuerit.
11 Liberat.
12 Una ex tribus Furiis. Tiſiphone, Alecto, aut Megæra.
13 Electi principes.
14 Ad nuptias tuas certatim petent laſciviet.
15 Myrrha [Diligere idem quod ſeligere: hinc multitudo dilectus. Heinſius in ſuis coniciis inverit dele dilectu, quod eodem recidit.]
16 Cum pecudibus coit.
17 Permittit.
18 Quæ humano generi invidere videntur, nec ſunt a natura prohibita.

paſſer. 19 Prohibent. 20 Hi ſunt Troglodytæ, variæque Æthiopum nationes, quæ & uxores habent communes, & bruta more vivunt. 21 Legibus prohibitæ. 22 Cinyras pater meus. 23 Cum Cinyra. 24 Quia pater eſt. [illegible] meus eſt pater. 25 Turpis amor. [Error pro Amore Poëtis paſſim uſitatus Virgilius. Ut vidi, ut perii, ut me malus abſtulit error. Nam & furor & insania amor poëtis dictus, & amantes, amentes, & male ſani. Plato in Phædro furorem ſpecies ἀριστε γενες ſtatuit, fatidicam Apollinis inſpirationem. Bacchi myſticæ, Muſarum afflatum. Τετάρτην δ' Ἀφροδίτης καὶ Ἔρωτος ἐνθουσιασμὸν ἀριστον ἐφ' οἷς τὸν ἔρωτα τοῦτον ἔθηκεν ὃν δὴ καὶ ἐρωτικὸν καλοῦσιν. Noſter. Amor. 1. Eleg. x. Cum bene pertæſum eſt, animique refugit Error. & Eleg. 11. ad Cupidinem, Blanditiæ comites tibi erunt, Errorque Furorque, Audue pavesturbia ſecuta tuas. Heinſius.] 26 Sc. me.

Dicere, conticuit : promiſſaque [81] numine firmat.
Feſta piæ Cereris celebrabant annua matres
Illa, quibus niveâ [82] velatæ corpora [83] veſte
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum :
Perque novem noctes Venerem tactuſque viriles
In [84] vetitis numerant. Turbâ [85] Cenchreis in illa
Regis abeſt conjux : [86] arcanaque ſacra frequentat.
Ergo legitimâ vacuus dum conjuge lectus ;
Nacta gravem vino Cinyram [87] malè ſedula nutrix,
Nomine mentito, veros exponit amores :
Et faciem laudat. [88] Quæſitis virginis annis,
[89] Par, ait, eſt Myrrhæ. Quam poſtquâ adducere juſſa eſt
Utque domum rediit, Gaude mea dixit, alumna :
Vicimus. Infelix non toto corpore ſenſit
Lætitiam virgo ; [90] præſagaque pectora mœrent.
Sed tamen & gaudet. [91] Tanta eſt diſcordia mentis.
[92] Tempus erat quo cuncta ſilent : interque [93] Triones
Flexerat obliquo plaustrum temone [94] Bootes.
Ad facinus venit illa ſuum. Fugit [95] aurea cœlo
Luna ; tegunt nigræ [96] latitantia ſidera nubes ;
Nox caret igne [97] ſuo. Primo, [98] tegis Icare, vultus ;
Erigoncque pio ſacrata parentis amore.
[99] Ter pedis offenſi ſigno eſt revocata : ter omen
[100] Funereus bubo letali carmine fecit.
It tamen : & tenebræ minuunt, noxque atra pudorem.
Nutriciſque manum lævâ tenet ; altèra motu
[101] Cæcum iter explorat. Thalami jam limina tangit
Jamque fores aperit ; jam ducitur [102] intus : at illi
Poplite [103] ſucciduo genua intremuêre ; fugitque
Et color. & ſanguis, animuſque relinquit euntem,
Quoque ſuo propior ſceleri, magis horret. & auſi
Pœnitet ; & vellet non cognita poſſe reverti.
Cunctantem [104] longæva manu deducit : & alto
Admotam lecto cum traderet, Accipe dixit ;
Iſta tua eſt, Cinyra. [105] Devotaque corpora junxit.
Accipit obſcœno genitor ſua [106] viſcera lecto ;
Virgineoſque metus levat ; hortaturque timentem.
Forſitan ætatis quoque [107] nomine, Filia, dicat.

81 Iure jurando.
82 Habentes corpora velata & tecta.
83 Candidâ veſte, quali in feſtis Cereris urbantur matronæ ad ſignificandam amoris purgationem.
84 Inter vetita ac legibus prohibita.
85 De uxore Cinyræ multa apud Ovidium variata. Ego ſequutus ſum veteſtatorem argumentorum in Metamorphoſeis Myrrham Cinyræ & Cenchreidis filiam eſſe affirmat, ita Hyginus fabulâ LVIII. Smyrnam Cinyræ Aſſyriorum Regis & Cenchreidis filiam vocat : Apollodorus autem Metharmen Pygmalionis Cypriorum Regis filiam ei uxorem aſſignat, ex qua Adonin, pluresque liberos genuerit.]
86 Itavo abantur. Vetabo qui Cereris ſacrum vulgarit arcana. Hor. l. 3. O. 2.
87 Improbitatem ſtudens.
88 A Cinyra.
89 Æqualis, & tot annos, quot Myrrha eſt nata.
90 Sc. malorum
91 Ut ſine gauderet, & mæreret Myrrha.
92 Intempeſtam ac mediam noctem deſcribit, quæ quod cuncta ſileant, conticinium vocatur. Sic Triſt. l. 1. Jamque quieſcebant voces hominumque, canumque. Lunaque nocturnos alta regebat equos.
93 Stellas ad polum Arcticum, qui e numero Septemtriones vocantur. [Ab bus a tantus ita appellatas. Boves enim Terriones dicti, & inde Triones, eo quo inter arandum terram vomere proſcindebant.]
94 Sidus eſt.
95 Pulchra & nuda.
96 Ne tantum ſcelus aſpiceret.
97 Propriis ſiderum luminibus.
98 Ne tantum ſcelus aſpiceres.
99 Cum ad cubiculum patris diceretur. ter pedes offendit, quod eam à tanto ſcelere revocare videbatur. Ita prope I. Virg. Limen tetigi, ter ſum revocatus, &c.
100 Funereus. Eſt autem avis peſſima.
101 Obſcurum. Morem exprimit in tenebris ac bulanium.
102 Intus.
103 *Languido* præ metu.
104 Nutrix vetula.
105 Deteſtatus, execratus.
106 *Suam ſuam.* Sic Lib. 5. verſ. 18.
107 Ratione ætatis. Nam Cinyras ſenex erat

Di

Dicat & illa, Pater: ſceleri ne [108] nomina deſint.
[109] Ilena patris thalamis excedit: & impia diro
Semina fert utero; conceptaque crimina portat. 470
Poſtera nox facinus geminat. Nec finis in illa eſt.
Cùm tandem Cinyras, avidus [110] cognoſcere amantem
Poſt tot concubitus, lato lumine vidit
Et ſcelus, & natam. Verbisque dolore retentis,
Pendenti nitidum vagina [111] deripit enſem 475
Myrrha fugit, tenebris & cæcæ munere noctis
[112] Intercepta neci: latoſque vagata per agros,
Palmiferos Arabas, [113] Panchæaque rura relinquit.
[114] Perque novem erravit redeuntis cornua Lunæ;
Cùm tandem terrâ requievit feſſa [115] Sabæâ 480
Vixque uteri portabat onus. Tum [116] neſcia voti,
Atque inter mortisque metus, & tædia vitæ,
Eſt [117] tales complexa preces: O ſi qua [118] patetis
Numina confeſſis, merui. nec triſte recuſo
Supplicium. Sed, ne violem vivoſque ſuperſtes, 485
Mortuaque exſtinctos, [119] ambobus pellite regnis:
[120] Mutataque mihi vitamque, necemque negate.
Numen confeſſis aliquod paret. Ultima certe
[121] Vota [122] ſuos habuere Deos: nam crura loquentis
Terra ſupervenit; ruptoſque obliqua per ungues 490
[123] Porrigitur radix longi firmamina trunci:
[124] Oſſaque robur agunt: medullæque manente medullâ
Sanguis it in ſuccos; in magnos brachia ramos;
In parvos [125] digiti: [126] duratur cortice pellis,
Jamque; [127] gravem creſcens uterum perſtrinxerat arbor; 495
Pectoraq; [128] obruerat, collumque operire parabat;
Non [129] tulit illa moram: [130] venientiq; obvia ligno
[131] Subſedit: merſitque ſuos in cortice vultus.
Quæ, quanquam amiſit veteres cum [132] corpore ſenſus,
Flet tamen: & tepidæ manant ex arbore guttæ: 500
Eſt [133] honor & lacrymis: [134] ſtillataq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nullique tacebitur ævo.

108 Se. fas, & omni vetito ſceleri dignas.
109 Scelerum, ſic ex patre gravida facta.
110 Cupidus cognoſcendi.
111 Extrahit.
112 Ereptam.
113 Arabica. Vide ſupra ver. 390.
114 Per novem menſes.
115 Sibæi populi ſunt Arabiæ felicis, apud quos thus myrrhaque abunde naſcuntur.
116 Quid cuperet, ignara.
117 Apprehendit tales preces.
118 Si ex nuditatis cenſu mortales ſui criminis.
119 Et vivorum & mortuorum.
120 Transformatæ. Optat enim, ut in aliam transformentur figuram, ſic, ut neque vivæ, neque moriantur.
121 Ultimæ preces.
122 Proximos.
123 Projicitur, protenditur.
124 Et oſſa in lignum craſſius mutantur. 125 Sunt. 126 Pellis in durum corticem mutatur. 127 Gravidum, nondum enim peperierat. 128 Texerat, operuerat. 129 Non potuit exſpectare ut cortex coſtum caputque ne operiret: ſed creſcenti cortici caput ſubmittens occurrit, ſeſeque occultavit. 130 Succreſcenti. 131 Submiſit ſe. 132 Cum carne. 133 Pretium. 134 De Myrrha ſic alibi. Myrrha patrem, ſed non ut filia deber, amavit: Et nunc obducto corticis preſſa liber. Illius lacrymis, quas arbore fundit odora, Unguimur, & Dominæ nomina gutta tenet.

Adonis à Venere amatus. *Fab.* X.

Ex Myrrhæ & Cinyræ inceſto concubitu, ob iram Veneris conceptus eſt infans, qui verſa Myrrha in arborem ſui nominis naſcitur, Adoniſque cognomina-

tur : quem non minus Venus dilexit, quam puell patrem Cinyram dilexerat, beneficio Cupidinis.

AT [1] malè conceptus ſub robore creverat [2] infans
Quærebatque viam, quo ſe, genitrice relicta,
[3] Exſereret : mediâ gravidus tumet arbore venter,
[4] Tendit onus matrem : nec habent ſua verba dolores
Nec Lucina poteſt parientis voce vocari
Nitenti tamen eſt ſimilis ; crebraque crebros
Dat gemitus arbor : lacrymiſque cadentibus humet.
Conſtitit ad ramos mitis Lucina dolentes :
Admovitque manus : & verba [5] puerpera dixit
Arbor agit [6] rimas : & fiſſa cortice vivum
Reddit [7] onus ; vagitque puer : quem mollibus herbis
Naides impoſitum, [8] lacrymis unxere parentis :
Laudaret faciem [9] Livor quoque. Qualia namque
Corpora nudorum tabulâ pinguntur [10] Amorum,
Talis erat. Sed ne faciat diſcrimina cultus,
Aut huic adde leves, aut illis deme pharetras.
Labitur occulte, fallitque volatilis ætas :
Et nihil eſt annis velocius. Ille [11] ſorore
Natus [12] avoque ſuo, qui conditus arbore nuper,
Nuper erat genitus ; modò formoſiſſimus infans ;
Jam juvenis, jam vir, jam ſe formoſior ipſo eſt :
Jam placet & Veneri, matriſque ulciſcitur [13] ignes :
Namque [14] pharetratus dum dat ſuper oſcula matri,
[15] Inſcius [16] exſtanti [17] diſtrinxit arundine pectus.
Læſa manu natum Dea reppulit, [18] altius actum
Vulnus erat ſpecie : primoque fefellerat ipſam.
Capta viri formâ non jam [19] Cytherea curat
Littora, non alto repetit [20] Paphon æquore cinctam
Piſcoſamque [21] Cnidon, [22] gravidumve [23] Amathunta metallis
Abſtinet & cœlo : *cœlo præfertur Adonis.*
[24] Hunc tenet huic comes eſt : afluetaque ſemper in umbras
Indulgere ſibi, formamque augere colendo,
Per juga per ſilvas, dumoſaque ſaxa vagatur
Nuda genu, [25] veſtem ritu ſuccincta Dianæ ;
Hortaturque canes ; [26] tutæque animalia prædæ,
Aut [27] pronos lepores aut [28] cervum in cornua cervum
Aut agitat damas : A fortibus abſtinet apris.

1 Scelerate.
2 Adonis.
3 Egereret, 4 Extendit ac diſtentam reddit.
5 Puerperio profutura vel quæ puerperæ dolores levarent.
6 Scinditur atq; aperitur.
7 Puerum vivum.
8 Myrrha ſtillata è cortice ; ut ſupra ver. 501.
9 Invidia. Exiſtit autem eſt maxime fricies, quæ ab invidis queque laudatur.
10 Cupidinum qui nudi cum pharetris pinguntur.
11 Myrrha, cujus pater Cinyra.
12 Cinyra cujus filia Myrrha.
13 Amores furoreſque Myrrhæ matris. Nam ſtatâ. Veneri, Myrrha patrem ſuum amaverat.
14 Cupido pharetrâ ornatus.
15 Invitus.
16 Raſit, vulneravit leviter.
17 Extra pendenti ſagittâ.
18 Altius quam

v debuntur. 19 Cythera eſt Ægei maris inſula, Veneri ſacra ; unde ipſa Ven Cytherea dicitur. 20 Vide quæ nos ſupra ad verſ. 290. & 107. 21 Eſt ha peninſula Cariæ, Veneri ſacri. 22 Abundantem. 23 Vide quæ nos ſupra a verſ. 220. 24 Adonin. 25 Habens veſtem ſuccinctam, i. ſubtractam uſque a genua. [Voſſius in Catullum, p. 211. hunc verſum legi monet Nyſſigenum ve ſtem ritu ſuccincta Dianæ : num ferri poſſit hæc lectio, viderint alii : mihi ſat dubii ſcula videtur emendatio : namdum Venus Adonidi placere ſtuder, ſe po tius Dianæ comitibus, venatricibus Nymphis, quam Mænadibus adjunxiſſe vide tur.] 26 Ordo eſt. Et agitat animalia prædæ tutæ, (i. e. feras fugace *quæ ſine magno periculo poſſunt capi*) aut lepores, &c. 27 In fugam. 28 E *minantem cornibus.*

Rapto

Raptoreſque lupos, armatoſque unguibus urſos
Vitat & armenti ſaturatos cæde leones.
Tu quoque, ut hos timeas, (ſi quid prodeſſe monendo
Poſſit,) Adoni, monet. *Fortiſque* [29] *fugacibus eſto,*
Inquit: *in audaces non eſt audacia tuta.*
[30] Parce meo, juvenis, temerarius [30] eſſe periclo: 545
Neve feras, quibus arma dedit Natura, laceſſe;
Stet tibi nè magno tua gloria. Non movet ætas,
Nec facies, [31] nec quæ Venerem movère, leones,
Setigeroſque [32] ſues, oculoſque [33] animoſque ferarum.
[34] Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri: 550
Impetus eſt fulvis & vaſta leonibus ira.
Inviſumque mihi genus eſt. Quæ cauſſa, roganti;
Dicam, ait; & veteris monſtrum mirabere culpæ.
Sed labor inſolitus jam me laſſavit: & ecce
Opportuna ſuâ blanditur populus umbrâ 555
Datque torum ceſpes. Libet hac requieſcere tecum,
Et requievit, humo: preſſitque & gramen, & [35] ipſum.
Inque ſinu juvenis poſita cervice renidens
Sic ait: ac mediis interſerit oſcula verbis.

29 Adverſus fugaces feras.
30 Noli eſſe.
31 Fœtas, forma, pulchritudo, quibus ego mota fui nihil feras movent.
32 Apros.
33 Iram & rabiem.
34 Sic enim omnia proteruit apri dentibus, ut fulmen illis ineſſe videatur.
35 Adonin illum enim ſedere coegit.

Hippomenes in leonem, & Atalanta in leænam. *Fab.* XI.

Atalanta Schœnei filia, cùm de conjugio oracula ſcifcitata eſſet, monita eſt ut nulli jungeretur. Quia verò omnium virginum pernicifſima erat, petentibus procis (formoſiſſima enim erat) legem poſuit, nè eos aſternari videretur, ejus conjugem futuram, qui ſe curſu pedum anteceſſiſſet. Quam cùm Hippomenes Megarei filius ex progenie Neptuni, intenſo amore diligeret, nec morem certaminis expaveſceret, (nam victi proci occidebantur) Venerem in malis habuit auxilio. Nam ex Damaſo agro (qui eſt in Inſula Cypro) ei tria mala aurea donavit ut in curſu projiceret virgini. Futurum enim ut eorum cupiditate ejus tardaretur impetus, ea dum peteret. Cujus monitu Hippomenes conſecutus victoriam, poſtea ingratus adverſus Deam cognitus eſt. Itaque impulſu ejuſdem Deæ, matris Deûm lucum dum tranſgrediuntur, quem Echion terræ filius ſacraverat, non tenuerunt cupiditatem: quin adverſus religionem in ſacrato concubuere ſolo. Quam ob cauſam à Dea in leones ſunt converſi: unde Deûm matri ex illo leones ſunt ſubjecti.

FOrſitan audieris [1] aliquam certamine curſos 560
Veloces ſuperâſſe viros. Non fabula [2] rumor

1 Quandam.
2 Ille rumor non fuit falſus.

Ille fuit; ſuperabat enim. Nec dicere poſſis
Laude pedem, formæne bono præſtantior eſſet.
Sciſcanti [5] Deus huic de conjuge, Conjuge, dixit.
Nil opus eſt, Atalanta, tibi. Fuge conjugis uſum.
Nec tamen effugies [4] teque ipſâ viva carebis.
Territa [5] ſorte Dei per opacas [6] innuba ſilvas
Vivit: & inſtantem turbam violenta [7] procorum
[8] Conditione fugat: Nec ſum [9] potiunda, niſi, inquit,
Victa prius curſu. [10] Mecum contendite cursu.
[11] Præmia veloci conjux thalamique dabuntur;
Mors pretium tardis: ea lex certaminis eſto.
Illa quidem [12] immitis: ſed (tanta potentia formæ eſt)
Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes curſus ſpectator iniqui:
Et, Petitur cuiquam per tanta pericula conjux?
Dixerat: ac nimios juvenum damnârat amores.
Ut faciem, & [13] poſito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, ſi fœmina fias;
Obſtupuit: tollenſque manus, Ignoſcite, dixit,
Quos modò [14] cupavi: nondum mihi præmia nota
Quæ petueretis, erant. Laudando [15] concipit ignem:
Et, [16] ne quis juvenum currat velociùs, optat,
[17] Invidiâque timet, Sed cur certaminis hujus
Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit:
[18] *Audentes Deus ipſe juvat.* Dum talia ſecum
Exigit Hippomenes; [19] paſſu volat alite virgo.
Quæ quanquam Scythicâ non ſegniùs ire ſagittâ
[20] Ö 10 viſa eſt juveni; tamen ille [21] decorem.
Miratur magis & curſus facit ipſe decorem.
Aura [22] refert oblata citis [23] talaria plantis:
Tergaque jactantur crines per eburnea, quæque
Poplitibus ſuberant picto [24] genualia limbo:
Inque puellari corpus candore ruborem
Traxerat. Haud aliter, quàm cùm ſuper atria velum
Candida purpureum ſimulatas [25] inficit umbras.
Dum notat hæc [27] hoſpes; [28] decurſa noviſſima meta eſt:
Et tegitur feſtâ victrix Atalanta coronâ.
Dant gemitum victi; [29] penduntque ex [30] fœdere pœnas;
Non tamen eventu juvenum deterritus horum
Conſtitit in medio; vultuque in virgine fixo,
Quid facilem [31] titulum ſuperando quæris inertes;
Mecum confer, ait. Seu me fortuna potentem
Fecerit, [32] à tanto non indignabere vinci:
Namque mihi genitor Megareus, Oncheſtius illi;
Eſt Neptunus avus; pronepos ego regis aquarum:

5 Apollo.
6 Deo formâ auctus vivâ juvenibus.
7 Nam Deus erat: nam fuit ille tamen.
8 Oraculo, responſo Apollinis. 6 Innupta virgo.
7 Juvenum ipſam uxorem petentium.
8 Duram illis proponendo conditionem à petendis nuptiis ſuis deterret.
9 Habenda.
10 Curſu mecum certate.
11 Qui me vicerit curſu, ei ultrò ac libens cedam in matrimonium.
12 Crudelis.
13 Depoſitâ veſte.
14 Accuſavi, damnavi.
15 In amorem incidit.
16 17 Amore enim Atalantæ captus Hippomenes timet, & ſimul aliis invidet, ne quis velocius curriendo Atalanta potiatur.
18 Audentes fortuna juvat, Vir. Ter. Fortes fortuna adjuvat.
19 Curſu veloci.
20 Aonia pars eſt Bœotiæ. Hinc juvenis Aonius, pro Bœotio, omne Bœoticum.
21 Celeritudinis.
22 Redderit tunicam talarem.
23 Alata calceamenta, πεδίλα. 24 Periſcelides. 25 Murat umbras, easque purpureo colore tingit, radii enim ſolares per corpus diaphanum colore aliquo tinctum tranſeuntes, illo ipſo colore tinguntur, & omnia corpora ab eis illuminata inficiunt. 27 Hippomenes. 28 Ad ultimum metam diſcurſum eſt. 29 Perſolvunt, dant. 30 Lege, conditione. 31 Gloriam facile partam. 32 Tam pulchro ſo. 33 Nec

[33] Nec virtus citra genus eſt. Seu vincar, habebis
Hippomene victo magnum & memorabile nomen.
Talia dicentem [34] molli [35] Schœneia vultu
Aſpicit: & dubitat, ſuperari, an vincere malit.
[36] Atque ita, Quis Deus hunc formoſis, inquit, iniquus
[37] Perdere vult? caræque jubet [38] diſcrimine vitæ
Conjugium petere hoc? [39] Non ſum me judice tanti
[40] Nec formâ tangar. Poteram tamen hac quoq; tangi.
[41] Sed quòd adhuc puer eſt; non me movet ipſe ſed ætas.
Quid, quòd ineſt virtus, & mens [42] interrita leti? 615
[43] Quid quòd [44] ab æquoreâ numeratur origine quartus?
Quid, quod amat, tantique putat connubia noſtra,
Ut pereat; ſi me Fors illi dura negarit?
[45] Dum licet, hoſpes, abi, thalamoſq; relinq; cruentos. 620
Conjugium crudele meum eſt: Tibi nubere [46] nulla
Nolet: & optari potes à ſapiente puella.
Cur tamen eſt mihi cura tui, tot jam antè peremtis?
[47] Viderit: intereat: quoniam non tot cæde procorum
Admonitus non eſt; agiturque in tædia vitæ. 625
Occidet hic igitur, voluit quia vivere mecum?
Indignamque necem pretium patietur amoris
[48] Non erit invidiæ victoria noſtra ferendæ.
Sed non culpa mea eſt. Utinam deſiſtere velles!
Aut, quoniam es demens, utinam velocior eſſes! 630
At quàm [49] virgineus puerili vultus in ore eſt!
Ah, miſer, Hippomene, nollem tibi viſa fuiſſem!
Vivere dignus eras. Quòd ſi felicior eſſem;
Nec mihi conjugium fata [50] importuna negarent;
Unus eras, [51] cum quo ſociare cubilia poſſem. 635
Dixerat: utque [52] rudis, primoq; [53] Cupidine [54] tacta,
Quid facit ignorans, amat & non ſentit amorem.
Jam ſolitos poſcunt curſus populuſque paterque;
Cùm me ſolicitâ [55] proles Neptunia voce
Invocat Hippomenes. Cytherea comprecor, auſis 640
Adſit, ait, noſtris; &, quos [56] dedit, adjuvet [57] ignes.
Detulit [58] aura preces ad me non invida blandas:
Motaque ſum, fateor. [59] Nec opis mora longa dabatur.
[60] Eſt ager, indigenæ [61] Tamaſenum nomine dicunt;
Telluris Cypriæ pars optima: quem mihi priſci 645
Sacravêre ſenes: templiſque accedere dotem
Hanc juſſere meis. Medio viret arbor in arvo

33 A virtute nobis nil deest.
34 Molli ornatu.
35 Atalanta Schœnei regis filia.
36 Sc. ſecum ait. Et ita hæc ſequentia affectuum & deliberationum non vocem ſed animum.
37 [In pari re, diſcrimine objicere. Statutum à lanistis examine unde pendere tricatum, vectigal, pœnamve in ludis. Itaque ſæpe vitæ de scyllo. Niſi Alter jamdudum hic cenſu Cupidinis tanto, Pendere gauderet, quodcunque obſtaret amori. Ita enim optimus codex, non Perdere Heins.]
38 Periculo.
39 Ut tam formoſus juvenis debeat perire.
40 Nec pulchritudine moveor.
41 Sc. tangor, i. moveor.
42 Quæ nullo mortis timore terretur.
43 Anaphora.
44 A Neptuno, æquoris, i. maris Deo.
45 Dum potes, recede ô Peregrine. Apoſtrophe ad Hippomenem.
46 Omnis virgo tibi nubere cupiet. 47 Sc. Hippomenes ipſe. 48 Invidia victoriam noſtram perferre non poterit. 49 Virgini conveniens. 50 Difficilia, quæ exorari non poſſunt. 51 Cui nubere vellem. 52 Imperita amoris. 53 Amore. 54 Percuſſa. 55 Hippomenes Neptuni pronepos. 56 Mihi injecit. 57 Amores. 58 Ventus benignior & Hippomeni faveas. 59 Nec longa auxilii mora mihi concedebatur, cum ipſum oporteret illicò inire curſum. 60 Deſcribit agrum nomine Tamaſenum, unde Venus tria aurea poma, quæ Hippomeni tradidit, ſe ſumſiſſe ait. 61 [Potius Tamaſeum, id eſt Ταμασεῖον· Ταμάσου πόλις Κύπρου· τὸ ἐθνικὸν Ταμασίτης, καὶ Ταμασεύς. Stephano Heins.]

62 Fulvas & aureas frondes habens. Aurea enim mala ferebat.
63 Illinc, ex agro Damasco.
64 Quæ utilissimus.
65 Carceribus, i. circo, ex quo equi emittebantur ad cursum.
66 Exsilit.
67 Leviter tangit.
68 Hyperbole Poetica, quâ summâ Hippomenis Atalantæque velocitas declaratur.
69 Erectas aristas. Aristæ ab arendo sunt dictæ, quòd primæ in spica arescant.
70 Incumbendi.
71 Hippomenes. Vide supra vers. 605. Namque mihi Megareus pater etc. &c.
72 Atalanta Schœnei filia.
73 Hinc quoque colligit Venus, Atalantam Hippomenis amore fuisse captam.
74 Siccus ac difficilis. Quod significat Hippomenen lassum fuisse.
75 Ad quam currentes pervenire debebant.
76 Pomis.
77 Hippomenes Neptuni pronepos. Vide vers. 606.

62 Fulva comam, fulvo ramis crepantibus auro.
63 Hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
Aurea poma manu : nullique videnda, nisi ipsi, 650
Hippomenen adii ; docuique, 64 quis usus in illis.
Signa tubæ dederant ; cùm 65 carcere pronus uterque
66 Emicat, & summam celeri pede 67 libat arenam.
68 Posse pares illos sicco freta radere passu,
Et segetis canæ 69 stantes percurrere aristas. 655
Adjiciunt animos juveni clamorque favorque ;
Verbaque dicentum. Nunc, nunc 70 incumbere tempus,
Hippomene : propera. Nunc viribus utere totis.
Pelle moram : Vinces. Dubium 71 Megareius heros
Gaudeat, an 72 vi go magis his Schœneia dictis. 660
73 O quoties, cùm jam posset transire, morata est ;
Spectatosque diu vultus invita reliquit !
74 Aridus e lasso veniebat anhelitus ore :
75 Metaque erat longè. Tum denique de tribus unum
76 Fœtibus arboreis proles 77 Neptunia misit. 665
Obstupuit virgo ; nitidique cupidine pomi
Declinat cursus ; 78 aurumque volubile tollit.
Præterit Hippomenes. Resonant spectacula 79 plausu.
Illa moram celeri, 80 cessataque tempora 81 cursu
82 Corrigit : atq; iterum juvenem post terga relinquit.
Et rursus pomi jactu 83 remorata secundi, 671
Consequitur, transitque virum. Pars ultima cursûs
Restabat : Nunc, inquit, 84 ades 85 Dea muneris auctor :
Inque latus campi, quò tardius illa rediret,
Jecit ab obliquo nitidum 86 juveniliter aurum. 675
An peteret, virgo visa est dubitare : 87 coegi
Tollere ; & adjecisublato pondera malo :
88 Impediique oneris pariter gravitate morâque.
Neve meus sermo cursu sit tardior illo,
Præterita est virgo : 89 duxit sua præmia victor. 680
Dignane, cui grates ageret, 90 cui thurishonorem
Ferret, Adoni, tui ? Nec grates 91 immemor egit :
Nec mihi thura dedit. Subitam convertor in iram :
92 Contemnique dolens, 93 ne sim spernenda futuris,
Exemplo caveo : meq; ipsam exhortor 94 in ambos. 685
Templa Deûm matri, quæ quondam clarus 95 Echion
Fecerat ex voto nemorosis abdita silvis
Transibant : & iter longum requiescere suasit.

78 Aureum pomum. 79 Eorum, qui Hippomeni favebant. 80 Quibus Atalanta à cursu instituto cessaverat. 81 Velocitate cursus. 82 Refarcit, repirat. 83 Retenta, retardata. 84 Auxilio sis. 85 Venus quæ mihi hoc dedisti munus. 86 Fortiter ; ut juvenem deciperet : quo instituit Hippomenen longe pomum jeciſſe. 87 Numine meo. 88 Sc. cursum. 89 *Hippomenes victor* dixit Atalantam uxorem. 90 Qui sacrificaret thure. 91 *Ingratus*, 92 Me esse contemtam ægrè ferens. 93 Ne contemnar à posteris. 94 *Contrà ambos*, Hippomenen & Atalantam. 95 Unus ex Cadmi sociis.

Illic concubitus intempeſtiva cupido
Occupat Hippomenen, à [96]numine [97]concita noſtro. 650
Luminis exigui fuerat prope templa [98]receſſus,
Speluncæ ſimilis, nativo pumice tectus;
Religione ſacer priſcâ: quò multa ſacerdos
Lignea contulerat veterum ſimulacra Deorum.
Hunc [99]init; & vetito [100]temerat ſacraria [101]probro. 695
[102]Sacra retorſerunt oculos: [103]turritaque Mater,
An Stygiâ [104]fontes, dubitavit, [105]merge ret undâ.
Pœna levis viſa eſt. Ergo [106]modò lævia [107]fulvæ
Colla jubæ velant: digiti curvantur in ungues:
Ex humeris armi fiunt: [108]in pectora totum 700
Pondus abit: ſummæ cruda [109]verruntur arenæ.
[110]Iram vultus habet: pro verbis murmura reddunt:
Bro thalamis celebrant ſilvas: aliiſque timendi
Dente premunt domito [111]Cybeleia træna leones.
Hos [112]tu, care mihi, cumq his genus omne ferarum. 705
[113]Quæ non terga fugæ, [114]ſed pugnæ pectora præbent,
Effuge: ne virtus tua ſit damnoſa [115]duo us.

95 Inferet
96 numine
97 Concitat
ſtimulata.
98 Locus ſ
cellit arte
99 Ingreditur,
intrat.
100 Violat.
101 Coitu.
102 Statuta
Deorum.
103 Cybele,
Deorum m
dicta Turri
ra, vel
quod
noſter
quit, pr
turre
illa dedit,
idcirco
è turribus
ſta depingi
104 Nocentes,
106 Paulo ante
mollia, ac ſine ullis pilis. 107 Hinc leonum præcipua colligitur generoſitas.
108 Leones enim pectus reliquo corpore craſſius habent. 109 Trahuntur.
110 Facies leonum, Præ ſe fert iram: Truculen enim habent aſpectum. 111 Nam
Cybeles, matris Deorum, currum è leonibus trahi fingunt Poetæ. 112 Mi Adoni. 113 Quod non fugit. 114 Sed repugnat, & reſiſtit. 115 Et mihi & tibi.

Adonis in Anemonen, & Minthe Nympha in Mentham herbam. *Fab.* XII, & XIII.

Adonis ſupradictus, monitus à Venere quam vim feræ haberent, non obtemperavit. Igitur in venatione ab apro interimitur: cujus cruor ejuſdem Deæ numine in florem purpurei odoris converſus eſt. Sic & olim Minthe Nympha in herbam mentham Proſerpinæ Cereris filiæ odio mutata eſt, quòd cum Dite patre conjuge ſuo concubuiſſet.

[1]ILla quidem monuit: [2]junctiſque per æra cygnis
Car..it iter · [3]ſed ſtat monitis contraria virtus.
Forte [4]ſuem latebri veſtigia certa ſecuti 710
[5]Excivere canes: ſilviſque exire parantem
Fixerat obliquo [6]juvenis Cinyreius ictu,
Protinus excuſſit [7]pando venabula roſtro.

1 Venus.
2 Currus Veneris ab oloribus trahi fingitur.
3 Sed fortitudo Adonidis Veneris admonitionibus eſt adverſa.
4 Aprum. 5 Excitarunt. 6 Cinyræ filius ex Myrrha. 7 Recurro.

Sanguine tincta ſuo: trepidumque, & [8] tuta pe
[9] Trux aper inſequitur: totoſq; ſub inguine den
[10] Abdidit; & fulva [11] moribundum ſtravit a
Vecta levi curru, medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis.
Agnovit longè gemitum morientis: & albas
Flexit aves illuc. Utque æthere vidit ab alto
Semanimem, inque ſuo jactantem ſanguine cor
Deſiluit; pariterque ſinus, pariterque capillos
[12] Rupit; & [13] indignis percuſſit pectora palm
Quæſtaque cum fatis. At non tamen omnia vel
Juris erunt, inquit: Luctus [14] monumenta maneb
Semper, Adoni, mei: repetitaque mortis imag
[15] Annua plangoris peraget ſimulamina noſtri.
At cruor in florem mutabitur. [16] An t bi quo
Fœmineos artus in olentes vertere menthas,
Perſephone, licuit? nobis Cinyreius heros
Invidiæ mutatus erit? Sic fata, cruorem
Nectare odorato ſpargit: qui tactus ab illo
Intumuit; ſic ut pluvio [17] pellucida cœlo
Surgere bulla ſolet. Nec [18] plenâ longior hor
Facta mora eſt; cum flos è ſanguine [19] concolor
Qualem, quæ lento celant ſub cortice granum,
[20] Punica ferre ſolent: Brevis eſt tamen uſus ir
Namque male hærentem, & nimiâ levitate ca
Excutiunt idem, qui [21] præſtant nomina venti.

8 Se, loca.
9 Terribilis.
10 Abſcondit.
11 Morientem.
12 Dilaniavit, laceravit.
13 Indigna. Nomen pro adverbio.
14 Signa; Eſt autem Apoſtrophe ad Adonin.
15 Simulacra. Nam ſingulis quibuſque annis Adonia, i. ſacra in Adonis honorem celebrabantur, in quibus Adonis plangebatur, ac luctus Veneris referebatur.
16 Minthe Nympha fuit, quæ in herbam mentham, Proſerpinæ, Cereris filiæ, odio mutata eſt, quod cum Plutone marito ſuo concubuiſſet.
17 Tranſlucida, quæ ex aqua naſci ſolet, ſtatimque evaneſcere. 18 [illegible]. 19 Ejuſdem cum ſanguine coloris, qui eſt purpureus. 20 [illegible]
21 Anemone enim flos dictus, ἀπὸ τοῦ ἀνέμου, ac ſi vocatus eſſet flos [illegible]

P. Ovidii Naſonis

METAMORPHOSEΩN

LIBER XI.

Orpheus à Bacchis diſcerptus, & ſerpens in lapidem. *Fab.* I.

Orpheus Oeagri fluminis & Calliopes Muſæ filius, cum habuiſſet conjugem nomine Eurydicem, & cum ſine ea ab inferis, lege accepta à Plutone, ad ſuperos rediiſſet, nè talem dolorem in altera experiretur, puerilem amorem primus inſtituit. Quam ob cauſam Threſſæ mulieres inſtinctæ, in abditis locis ſolitudinem agentem, propter deſiderium conjugis, interfecerunt: ſeparatumque caput ejus à reliquo corpore cum lyra in amnem Hebrum præcipitaverunt: per quem in mare delatum, & hinc in inſulam Lesbum, cùm hic hæſiſſet in littore, ſerpenſque morſu ſanguinem lamberet, priuſquam vultum ejus appeteret, ab Apolline, Jovis & Latonæ filio, duratus in lapidem eſt.

CArmine dum tali ſilvas animoſque ferarum,
[1] Threïcius vates, & ſaxa ſequentia ducit
Ecce [2] Nurus Ciconum tectæ [3] lymphata [4] ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percuſſis ſociantem carmina nervis.
E quibus una, levem jactato crine per auram,
Eo, ait, En hic eſt noſtri contemtor: & [5] haſtam

1 Orpheus Threïcius.
2 Bacchantes Thraciæ. De Ciconibus vide ſupra Lib. 10. verſ. 2.
3 Furentia.
4 Ferarum pellibus
5 Thyrſum involutum pampinis.

Vatis [6] Apollinei [7] vocalia miſit in ora.
Quæ foliis [8] præſuta [9] notam ſine vulnere fecit.
Alterius telum lapis eſt: qui miſſus in ipſo
Aëre [10] concentu victus vociſque lyræque eſt;
Ac veluti [11] ſupplex pro tam furialibus auſis,
[12] Ante pedes jacuit, ſed enim temeraria creſcunt
[13] Bella: moduſq; abiit: [14] inſanaq; regnat [15] Erinnys:
Cunctaque tela forent cantu [16] mollita; ſed ingens
Clamor, & inflato [17] Berecynthia tibia cornu,
Tympanaque plauſuſque & [18] Bacchei ululatus
[19] Obſtrepuêre ſono citharæ. Tum denique ſaxa
Non exauditi rubuerunt ſanguine vatis,
Ac primùm [20] attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volucres, anguesque agmenque ferarum,
[21] Mænades Orphêi [22] ritulum rapuêre [23] theatri:
Indè cruentatis vertuntur in Orphea dextris:
Et [24] coëunt, ut aves; ſi quando luce vagantem
[25] Noctis avem cernent: [26] ſtructoq; utrimq; theatro
Ceu [27] maturina cervus periturus arenâ,
Præda canum eſt: vatemque [28] petunt, & fronde virenti
Conjiciunt thyrſos, non hæc [29] in munera factos.
Hæ glebas, illæ dereptos arbore ramos,
Pars [30] torquent ſilices. Neu deſint tela furori;
Fortè boves preſſo [31] ſubigebant vomere terram:
Nec procul hinc multo [32] fructum ſudore parantes
Dura [33] lacertoſi fodiebant arva coloni.
[34] Agmine qui viſo fugiunt, operiſque relinquunt
[35] Arma ſui: vacuoſque jacent diſperſa per agros
[36] Sarculaque, [37] raſtrique graves, longique [38] ligones.
Quæ poſtquam rapuêre [39] feræ, cornuque minaci
[40] Divellêre boves; ad vatis [41] fata recurrunt:
Tendentemque manus, atque illo tempore primùm
[42] Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem,
Sacrilegæ perimunt: perque os (prò Jupiter!) illud
Auditum ſaxis, intellectumque ferarum
Senſibus, in ventos anima exhalata receſſit.
[43] Te mæſtæ volucres, Orpheu, te turba ferarum,
Te rigidi ſilices, tua carmina ſæpe ſecutæ
Fleverunt ſilvæ: poſitis te frondibus arbos

6 Orphei.
7 Optimam vocem emittentis.
8 Præfixa tecta.
9 Signum.
10 Harmoniâ.
11 Tanquam veniam petiturus.
12 Orphei.
13 Furores.
14 Ab effectu, quòd furia homines inſanos furioſoſque reddat.
15 Diſcordiæ Dea.
16 Mitigata ſic, ut Orpheo nunquam nocere potuiſſent.
17 Quali in Berecyntho Phrygiæ monte utebantur in ſacris Cybeles, Matris Deorum.
18 De Bacchanalibus diximus ſupra ad Fab. 7. Lib. 3. in quibus Bacchantes gerentes thyrſos & pampinis hederaque cornatæ per ſylvas montes, & nemora furibundæ ſaltabant; diſſono clamore, ululatu, tibiarum & cymbalorum cantu omnia replebant. Ita & hic.
19 Contra citharæ ſonum ſtrepuerunt.

20 Stupefactas ſuavitate cantus Orphei. 21 Bacchæ, ἀπὸ τῦ μαίνεσθαι, i. à furendo, dictæ. 22 Gloriam. 23 Spectaculi ab Orpheo congregati. 24 Congregantur, conveniunt. 25 Noctuam. 26 Senſus eſt, non aliter ac cervus dilaceratur a canibus in Amphitheatro Rom. in quo edebantur depugnantium beſtiarum matutina ſpectacula. 27 Matutino tempore in arena. 28 Aggrediuntur, invadunt. 29 Ad hos uſus. 30 Jaciunt. 31 Arabant. 32 Frumentum. 33 Magni & validis brachiis habentes. 34 Bacchantum furentium. 35 Inſtrumenta. 36 Crates dentatas, quibus ſegetes herbis purgantur. 37 Inſtrumenta dentata, glebis confringendis idonea. 38 Inſtrumenta ruſtica ad exſtirpandas herbarum radices accommodata. 39 Crudeles, furentes. 40 Dilaceravêre. 41 Orphei exitium. 42 *Ille qui mox ſylvas*, animoſque ferarum, immò ſaxa ſenſumque traxerat, tum primum dixit verba nil proficientia, 43 Apoſtrophe ad Orpheum, querimoniæ ac commiſerationis plena. Tonſa

Tonſa comam luxit : lacrymis quoque flumina dicunt
Increviſſe ſuis : [44] obſcuraque carbasa [45] pullo
Naides & Dryades, paſſoſque habuere capillos.
Membra jacent diverſa locis. Caput, [46] Hebre, lyramq; [50]
Excipis ; & (mirum) medio dum labitur amne,
Flebile nescio quid queritur lyra, [47] flebile lingua
Murmurat exanimis : [48] reſpondent flebile ripæ.
Jamq; e mare invectæ [49] flumen populare relinquunt;
Et [50] Methymnææ [51] potiuntur littore Lesbi : 55
Hic ferus expoſitum peregrinis anguis arenis
Os petit & ſparſos ſtillanti rore capillos.
Tandem Phœbus adeſt ; morſuſque inferre parantem
Arcet ; & in lapidem rictus ſerpentis apertos 60
Congelat ; & patulos (ut erant) indurat hiatus
Umbra [52] ſubit terras : &, quæ loca viderat ante,
Cuncta recognoſcit. Quærenſque per arva piorum
Invenit Eurydicen, cupidiſque amplectitur ulnis.
[53] Hic modo conjunctis [54] ſpatiantur paſſibus ambo; 65
Nunc præcedentem ſequitur, nunc prævius antcit :
[55] Eurydicenque ſuam jam tutò reſpicit Orpheus.

44 Pullis ac nigris veſtes.
45 Pullo i. nigro colore : quo urebantur in luctu.
46 Thraciæ fluvius.
47 Anaphora.
48 Reſonant.
49 Fluvium patrium. Hebrus enim Thraciæ fluvius eſt.
50 Methymna urbs eſt Lesb. optimo vino inſignis.
51 Sic Virg. 1. Æn. Extrema oppugnatione tuntur Troes, arenâ.
52 Inferos petit.
53 Illic apud inferos.
54 Obambulant- 55 Quam antea reſpiciens amiſerat. Vide Lib. 10. verſ. 57

Thraciæ Mulieres in arbores. *Fab.* II.

Thraciæ matronæ, quæ cæd. interfuerant Orphei à Libero ulciſcente æmulum ſcientiæ ſuæ, in arbores varias abierunt.

[1] NON impunè tamen ſcelus hoc ſinit eſſe [2] Lyæus :
Amiſſoque dolens [3] ſacrorum vate ſuorum,
Protinus in ſilvis [4] matres [5] Edonidas [6] omnes,
Quæ fecere nefas, ſortâ radice ligavit.
Quippe pedum digitos, in quantum quæq; ſecuta eſt,
[7] Traxit : & in ſolidum [8] detruſit acumine terram.
Utque ſuum laqueis, quos ca lidus abdidit auceps,
Crus ubi commiſit volucris, ſenſitque teneri ;
[9] Plangitur ; ac [10] trepidans adſtringit vincula motu :
Sic, ut quæque ſolo defixa cohæſerat harum,
[11] Exſternata fugam fruſtra tentabat, at illam
[12] Lenta tenet radix, exſultantemque [13] coërcet.
Dumq; ubi ſint digiti dum pes ubi quærit & ungues,
Aſpicit in teretes lignum [14] ſuccedere ſuras.
Et conata femur [15] mœrenti plangere dextrâ ;

1 Thraciæ mulieres, quæ Orphei cædi interfuerunt, omnes à Bacchо eadem Orphei ergà ſe ſæviente, in arbores fuerunt mutatæ.
2 Bacchus. Cur autem ſic dictus ſit, vide ſupra Lib. 4. verſ. 11.
3 Nam Orpheus in Bacchum pulſi herinos ſcripſerat hymnos.
4 Mulieres.

5 Thracias, ita dictas ab Edono Thraciæ monte. 6 Eorquæ ſecerunt, quæ viderunt nefas. 7 Extendit, atque in radices arborum mutavit. 8 Fixit. 9 Saltu alias, & à ſeipſa percutitur. 10 Quanto enim magis trepidat, tanto magis vinculo ſtringuntur aves. 11 Conſternata, perterrefacta. 12 Flexibilis. 13 Continet exultare volentem. 14 Succreſcere. 15 Ipſa mœrens, i. triſtis.

Robora

Robora percuſſit. Pectus quoque robora fiunt:
Robora ſunt humeri; porrectaque brachia veros
Eſſe putes ramos; & [16] non fallare putando.

[16] Revera etiam rami erant.

Midas & aurea Pactoli arena. *Fab.* III.

Liber pater Thracia digreſſus cum Tmolum montem Ciliciæ comitatus Bacchis, peteret, Silenus ei aufugit: quem Phryges captum ad Midam regem adduxerunt. Agnitus ab eo, exceptus eſt, & Libero advenienti redditus. Quod ob beneficium optandi Deus veniam ei dedit, ſiquid vellet, à ſe peteret. Ille, ut quæque contigiſſet, aurum fierent. Quod ei inutile fuit. Cui Deus petenti ut reſtitueretur, juſſit ut ad flumen Pactolum proveniret, ibique ſe lavaret, & ſic rediret in priſtinum ſtatum. Vis autem illa aurum efficiendi à Mida in fluvium tranſiit. Unde aureas arenas habere memoratur.

NEC ſatis hoc Baccho eſt. [1] Ipſos quoq; deſerit agros:
Cumque [2] choro meliore, [3] ſui vineta [4] Tymoli,
[5] Pactolonque petit: quamvis non aureus illo
Tempore, nec caris erat invidioſus arenis.
Hunc aſſueta cohors Satyri, Bacchæq; [6] frequentant:
At [7] Silenus abeſt: [8] titubantem annisque meroque
Ruricolæ cepere Phryges: vinctumque coronis
Ad regem duxere [9] Midan: cui Thracius Orpheus
[10] Orgia [11] tradiderat cum [12] Cecropio Eumolpo.
Qui ſimul agnovit ſocium comitemque ſacrorum
Hoſpitis adventu feſtum [13] genialiter egit
Per bis quinque dies, & junctas ordine noctes.
Et jam ſtellarum ſublime [14] coegerat agmen
[15] Lucifer undecimus. [16] Lydos cum lætus in agros
[17] Rex venit; & [18] juveni Silenum reddit alumno.
[19] Huic [20] Deus optanti gratum, ſed inutile fecit
Muneris arbitrium, gaudens [21] altore recepto.
[22] Ille [23] malè uſurus donis, ait, Effice, quicquid
Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
Annuit optatis: nocituraque munera [24] ſolvit
Liber abit; & indoluit, quòd non meliora petiſſet.
Lætus abit; gaudetque malo [25] Berecynthius heros:

1 Thraciæ. 2 Clientum, & Bacchantum, quam quæ Orpheum diſcerpſerant. 3 A ſe amari. 4 Eſt Tmolus Lydiæ mons. de quo vide ſupra, Lib. 6. vers. 15. 5 Fluvium Lydiæ, aureis arenis abundantem. 6 Celebrant. 7 Quis Silenus ſit diximus ſupra Lib. 4. ver. 25. 8 Vacillantem. 9 Gordiæ bubulci filium, Phrygiæ regem ſtultiſſimum, ideoque factus eſt omnia, quæcunque tangeret, in aurum tranſmutare. 10 Bacchi ſacrificia. 11 Quem docuerat. 12 Athenienſi. 13 Voluptuoſe ac lætè. 14 Congregaverat. Significat autem undecimum diem advenire ſe. 15 Lucifer ſtella eſt, quæ adveniente die ultima deſinit lucere, ideoque à Poetis alias ſtellas congregare dicitur. 16 In Lydiam. 17 Midas. 18 Bacchi. 19 Midæ. 20 Bacchus. 21 Sileno nutritore. 22 Midas. 23 In ſuum malum & perniciem: parum enim abfuit quin fame periret Midas. 24 Perſolvit, præſtitit. 25 Midas rex Phrygiæ, in qua Berecynthus mons.

Pollici-

Pollicitamque [25] fidem tangendo ſingula [27] tentat
Vixque ſibi credens [28] non altâ fronde virentem
Ilice detraxit virgam: virga aurea facta eſt:
Tollit humo ſaxum: ſaxum quoque palluit auro:
Contigit & glebam: contactu gleba potenti
Maſſa fit. Arentes [29] Cereris decerpſit ariſtas:
Aurea meſſis erat. Demtum tenet arbore pomum:
[30] Heſperidas donâſſe putes. Si poſtibus altis
Admovit digitos; poſtea [31] radiare videntur,
Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
Unda fluens palmis [32] Danaen eludere poſſet.
[33] Vix ſpes ipſe ſuas animo capit, aurea fingens
Omnia. Gaudenti menſas [34] poſuere miniſtri
Exſtructas dapibus, nec toſtæ frugis egentes.
Tum vero, ſive ille ſuâ Cerealia dextrâ
[35] Munera contigerat; Cerealia dona [36] rigebant.
Sive dapes avido [37] convellere dente parabat,
Lamina fulva dapes admoto dente nitebant.
Miſcuerat puris [38] auctorem muneris undis,
[39] Fuſile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus novitate mali, [40] diveſque, [41] miſerque
Effugere optat opes: &, quæ [42] modo voverat, odit.
Copia nulla famem relevat: ſitis arida guttur
Urit, & inviſo [43] meritus [44] torquetur ab auro.
Ad cœlumque manus, & ſplendida brachia tollens,
[45] Da veniam, [46] Lenæe pater; peccavimus, inquit:
Sed miſerere, precor, [47] ſpecioſoque eripe damno.
[48] Mite Deûm numen Bacchus peccâſſe fatentem
[49] Reſtituit, pactamq; fidem [50] data munera [51] ſolvit.
Neve malè optato maneas circumlitus auro,
Vade ait, ad magnis vicinum Sardibus [52] amnem;
Perque jugum montis labentibus obvius undis
Carpe viam; donec venias ad fluminis ortus.
Spumiferoque tuum fonti, qua plurimus exit,
Subde caput: corpuſque ſimul, ſimul elue crimen.
Rex juſſæ ſuccedit aquæ. Vis aurea tinxit
Flumen, & humano de corpore [53] ceſſit in amnem.
Nunc quoque jam veteris percepto ſemine venæ
Arva rigent, auro madidis pallentia glebis,

25 Veritatem promiſſum.
27 Experitur.
28 Humili.
29 Frumenti. Metonymia.
30 Nam Heſperides hortos habuiſſe dicuntur, in quibus arbores aurea poma ferentes.
31 Fulgere.
32 Erat inſtar aurei imbris, in quem Jupiter verſus Danaen eluſit.
33 Nam maxima quæque ſibi pollicebatur Midas.
34 Appoſuere.
35 Panes.
36 Panes duri fiebant. Nam in aurum convertebantur.
37 Mandere.
38 Bacchum. Metonymice pro Vino.
39 Liquidum, ac fuſum, & liquefactum.
40 Quia auro abundabat.
41 Quia auro frui non poterat.
42 Voto paulo ante concupiverat.
43 Quia propter avaritiam illud à Baccho petierat.
44 Cruciatur.
45 Ignoſce.
46 Bacche. κατὰ τῆς λύπης, i. à torculari
47 Quod pulchrum & bonum videtur: cum alioqui damnum ſit grave. 48 Mitis Bacchus. 49 In priſtinum ſtatum reduxit 50 Ob fidem, quam præ ſe tulerat, Silenum reſtituendo; ſive, quod aliis placet, eadem fide, qua dederat. 51 Reſolvit, & irrita fecit, 52 Intelligit Pactolum Lydiæ fluvium ex Tmolo monte Sardes opp. præterfluentem. 53 Tranſivit. Cauſam naturalem Poeta fabulæ accommodat, ut ſolet: eſt enim Pactolus fluvius aureas vehens arenas, quales multi alii dicuntur.

neſque fructus obruit. Supra quam præ
eum Heſionem filiam marinæ proſtitue
Qua liberata ab Hercule, rurſus in fra
tus : equos enim quos ob ſalutem virg
erat, ei abnegavit. Ideoque ille exp
Heſionem abreptam Telamoni, qui ſoci
fuerat, copulavit.

1 Ordo eſt. Latoius ultus (ſc. judicium Midæ) abit Tmolo, & vectus per aëra liquidum, &c.
2 Nepheles filiæ. Helle fuit Athamantis & Nepheles filia, ac ſoror Phryxi, aqua, in mari ſubmerſâ, Helleſpontus fuit cognominatus.
3 Apollo Latonæ filius.
4 Trojanis.
5 Ara ſacrata Jovi Panomphæo, ſita eſt inter duo Trojæ promontoria, à dextra Sigeum, à ſiniſtra Rhœteum.
6 Jovi ita dicto, quod omnium vocibus colatur, ex πᾶν & ὁμοὴ, vel, quod omnium voces audiat.

1 ULtus abit Tmolo ; liquidumq; per aëra
Anguſtum citra pontum 2 Nepheleido
Laomedonteis 3 Latoius adſtitit 4 arvis.
5 Dextera Sigei, Rhœtæi læva profundi
Ara 6 Panomphæo vetus eſt ſacrata Tonanti.
Indè novæ primùm moliri mœnia Trojæ
Laömedonta videt : 7 ſuſceptaque magna lal
Creſcere difficili ; nec opes expoſcere parvas
Cumque 8 Tridentigero tumidi genitore pro
Mortalem induitur formam ; Phrygioque 9
Ædificant muros, pacto pro mœnibus auro
10 Stabat opus : pretium 11 rex 12 inficiatu
Perfidiæ cumulum falſis perjuria verbis
Non impunè feres, 13 rector maris inquit
Inclinavit aquas ad avaræ littora Trojæ.
Inque freti formam terras convertit ; opeſq
Abſtulit agricolis ; & fluctibus obruit arva.
Pœna neque hæc ſatis eſt : Regis quoq ; filia
Poſcitur æquoreo, Quam dura ad ſaxa revi
15 Vindicat Alcides : promiſſaque munera 1
Poſcit equos : tantique operis mercede negi
17 Bis perjura capit ſuperatæ mœnia Trojæ.
Nec pars militiæ 18 Telamon ſine honore rec
Heſioneque datâ potitur. Nam conjuge 19 P
Clarus erat 20 Diva, nec 21 avi magis ille ſu
Nomine, quam 22 ſoceri, 23 ſiquidem Jovis
Contigit haud uni : 24 conjux Dea contigit u

7 Incepta grandia. 8 Neptuno. 9 Laomedonti. 10 Er
11 Laomedon. 12 Negat. Nam inficiari & inficias ire eſt negar
ptunus. 14 Ceto. 15 Liberat. 16 Pactos, promiſſos. Pactus aute
cules equos è ſemine Solis equorum progenitos. 17 Nam bis Lac
jurandum violavit : primum pollicitus ſolvere mercedem Neptuno
pro ædificatis Trojæ mœnibus : deinde Herculi, pro liberata &
ſione. Unde Horatius domum perjuram dixit. Sic Neptunus etiam
5. Æn. Perjuram Trojam appellavit : Cuperem cum vertere ab imo
manibus perjuræ mœnia Trojæ. 19 Æaci filius, qui ex Heſione,
tis filia, Teucrum genuit. 19 Frater Telamonis, Æaci filius, n
ſolus ex hominibus Deam uxorem ducere meruit. 20 Thetide, ex
Achillem genuit. 21 Jovis. 22 Nerei. Nam Thetis Nerei fili
Nam multis contigit eſſe Jovis nepotibus. 24 Uxor Dea ſoli Pe
[Neſcio an hoc verè dictum ſit : niſi Venus Anchiſi pellex tantum
eò quod Martis erat conjux.]

Thetis in varias figuras. *Fab.* VII.

Proteus cùm Thetidi prædixiſſet, ſi vellet jugalis fieri, quod filium parente ſuo fortiorem procrearet; Jupiter, quamvis incenſus pulchritudine Nymphæ, id ſibi ne accideret, concubitum ejus refugit, & in ſucceſſionem conjugii Peleum nepotem dedit: quem illa refugiens, modo in volucrem, modo in arborem, interdum in tigrim converſa ut eluderet; Peleus Neptunum oravit, ut opem ſibi ferret: qui cum Proteo preces ejus commendaret; ille emergens è mari, Peleo mandavit, ut quieſcenti Thetidi meridiano calore inſidiaretur, eamque vinculis illigaret, & quamvis in mille figuras converteretur, ne dimitteret, donec in priſtinam redilſet formam. Sicque illa potitus, Achilleſque Græcorum fortiſſimus natus eſt.

NAmq; ſenex Thetidi Proteus, Dea, dixerat undæ.
Concipe: mater eris [1] juveni, qui fortibus actis
[2] Acta patris vincet; majorque vocabitur illo.
Ergo ne quicquam mundus Jove majus haberet,
[3] Quamvis [4] haud tepidos ſub pectore ſenſerat ignes
Jupiter, æquoreæ Thetidis connubia vitat;
In ſuaque [5] Æaciden ſuccedere vota nepotem
Juſſit; & amplexus in [6] virginis ire marinæ.
Eſt ſinus [7] Hæmoniæ curvos [8] falcatus in arcus:
[9] Brachia [10] procurrunt. Ubi, ſi foret altior unda,
Portus erat: ſummis inductum eſt æquor arenis.
Littus habet ſolidum, quòd nec veſtigia [11] ſervet;
Nec [12] remoretur iter; nec opertum [13] pendeat algâ.
[14] Myrtea ſilva ſubeſt bicoloribus [15] obſita baccis.
Eſt ſpecus in medio; natura factus, an arte,
Ambiguum; magis arte tamen; quò ſæpe venire
Frænato Delphine ſedens, [16] Theti nuda ſolebas.
Illic te Peleus, ut ſomno vincta jacebas,
[17] Occupat: &, quoniam precibus tentata repugnas,
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
Quòd niſi veniſſes variatis ſæpe figuris
[18] Ad ſolitas artes; [19] auſo foret ille potitus.
Sed modo tu volucris; (volucrem tamen ille tenebat)
Nunc gravis arbor eras: hærebat in arbore Peleus.
Tertia forma fuit maculoſæ tigridis: illâ
Territus Æacides à corpore brachia ſolvit.
Iſque Deos pelagi, [20] vino ſuper æquora fuſo,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat.

1 Achilli.
2 Patri Pelei.
3 Quanquam Thetidis amore Jupiter teneretur.
4 Vehementes amores.
5 Peleum Æaci filium Jovi nepotem, ut ſupra, verſ. 218. Natus autem erat Æacus Jovi Ægina, vel Europa, ut alii volunt.
6 Thetidis.
7 Theſſaliæ. Deſcribit autem ſpecum, in quo Thetys feſſa requieſcere ſolebat.
8 In ſimilitudinem falcis figuratur.
9 Eminentia promontoria.
10 In mare protenduntur.
11 Cuſtodiat.
12 Retardet.
13 Suſpenſum.
14 Sylva myrtis conſita illi adjacet ſinui.

15 Conſita. 16 Apoſtrophe ad Thetyn. 17 Invadit. 18 Ad conſuetas tibi transformationes. 19 Re tentata, & concubitu appetito. 20 Ritu Deos marinos invocantium.

Donec

Donec [22] Carpathius medio de gurgite vates.
Æacide, dixit [23] thalamis potiere petitis.
Tu modo, cùm gelido ſopita quieſcet in antro,
Ignaram laqueis vinclisque [24] nnecte tenaci.
Nec te decipiat [25] centum mentita figuras:
Sed [26] preme quidquid erit: dum quod fuit antè [27] re or-
Dixerat hæc Proteus: & condidit æquore vultum, (met,
Admiſitque [28] ſuos in verba noviſſima fluctus.
Pronus erat Titan, inclinatoque tenebat
Heſperium [29] temone freturn: cum pulcra relicto
[30] Nereis ingreditur [31] conſueta cubilia [32] ponto.
Vix bene virgineos Peleus invaſerat artus;
Illa novat formas: [33] donec ſua membra teneri
Sentit: & in partes diverſas brachia tendit.
Tum demum ingemuit: Neque, ait, ſine [34] numine vinc's:
[35] Exhibita eſtq; Thetis. Confeſſam amplectitur heros,
Et potitur votis; [36] ingentique implet Achille. 266

22 Proteus, qui in Carpathio habitat mari, à Carpatho inſula dicto.
23 Nuptiis optatis.
24 Connecte, colliga.
25 Mutata in centum falſas figuras. Numerus finitus pro infinito.
26 Comprime, ac retine.
27 Dum in ſuam veram formam redeat.
28 In marinas undas.
29 Curru. Pars pro toto. Currus autem Solis, cum tendit ad occaſum, deſcendere videtur.
30 Thetis Nerei filia.
31 Solitam ſpeluncam,
32 Maritio
33 Donec ſe ligatam eſſe animadvertit.
34 Auxilio numinis alicujus & Dei.
35 Et in figuram Thetidis eſt mutata.
36 Semine, ex quo magnus Achilles eſt natus.

Chione ab Apolline & Mercurio compreſſa, & Dædalion in accipitrem. *Fab.* VIII.

Peleus patre Phoco interemto profugus, Trachina ad Ceyca Luciferi filium venit, ſuſceptuſque ab eo merente, cauſſam mœroris ab ipſo audivit. Huic Ceyci namque frater erat Dædalion, habens filiam Chionem Specioſiſſimam: quæ cum ab Apolline & Mercurio amaretur, à Mercurio per quietem compreſſa eſt: item ab Apolline in anum verſa: Horum altero Autolycum furaciſſimum, qui ex albis nigra, & ex nigris alba fecit, procreatum ferunt: ex Apolline vero Philammona ſtudioſiſſimum citharæ. Hæc etiam gloriata eſt quod cùm talibus concubuiſſet Deis: Dianæque ſe pulchritudini prætulit. Itaq; Dea confeſtim, ut debuit, procacem ejus linguam ſagittâ trajecit: atq; ex eo vulnere eſt ſubitò interemta. Quâ calamitate Dædalion effectus, cum ſe eodem rogo vellet conſumi, neq; eum proximi paterentur, furiisq; inſtinctus montem Parnaſſum petiiſſet & ſe præcipitaſſet, antequam radicem montis contingeret, ab Apolline in volucrem accipitrem eſt converſus

1 Fratris ab eo occiſi.

FElix & nato, felix & conjuge Peleus;
Et cui, ſi demas jugulati crimina [1] Phoci,

[2] Omnia

[2] Omnia contigerant. Fraterno ſanguine ſontem,
Expulſumque domo patria Trachinia [3] tellus
Accipit. Hic regnum ſine vi, ſine cæde tenebat
Lucifero genitore [4] ſatus, patriumque nitorem
Ore ferens Cëyx; illo qui tempore mœſtus,
[5] Diſſimiliſque ſui, [6] fratrem lugebat ademtum.
Quò poſtquam [7] Æacides teſſis curâque viâque
Venit; & intravit paucis comitantibus urbem;
Quoſque greges pecorum, quæ ſecum armenta trahebat,
Haud procul à muris ſub opacâ valle reliquit.
Copia cùm facta eſt adeundi prima [8] tyranni,
[9] Velamenta manu prætendens ſupplice, qui ſit,
Quoque ſatus memorat. Tantùm [10] ſua crimina celat.
[11] Mentituſq; fugæ cauſſam petit urbe vel agro,
Se iuvet. [12] Hunc contrà placido [13] Trachinius ore
Talibus alloquitur: [14] Mediæ quoque commoda plebi
Noſtra [15] patent, Peleu; nec [16] inhoſpita regna tenemus.
Adjicis [17] huic animo momenta potentia, clarum
Nomen, avumq; Jovem. Nec tempora perde precando.
Quod petis, omne [18] feres. Tuaque hæc pro parte videto,
Qualiacunque vides. Utinam [19] meliora videres!
Et flebat. Moveat quæ tantos cauſſa dolores,
Peleuſque comiteſque rogant. Quibus ille profatur
Forſitan hanc volucrem, rapto quæ vivit, & omnes
Terreat aves, ſemper pennas habuiſſe putetis.
[Vir fuit: [20] & tanta eſt animi conſtantia, quantûm
Acer erat, belloque ferox, ad vimque paratus,
Nomine Dædalion; [21] illo genitore creatus,
Qui vocat Auroram, cœloque [22] noviſſimus exit.
Culta mihi pax eſt; pacis mihi cura [23] tenendæ
Conjugiique fuit; fratri fera bella placebant,
[Illius virtus reges, genteſque ſubegit:
Quæ nunc [24] Thesbêas [25] agitata mutata co'umbas.]
Nata erat huic [26] Chione; quæ dotatiſſima formâ
Mille procis placuit, bis ſeptem nubilis annis.
Portè revertentes Phœbus, [27] Majâque creatus.
[28] Ille ſuis [29] Delphis, [30] hic [31] vertice Cyllenæo,
Vidêre [32] hanc pariter, pariter [33] traxêre calorem.

2 Ac ſibi ta-
ſem ſi tenuit.
3 Theſſaliæ re-
gio. Vide in-
fra verſ. 527.
4 Cëyx Phoſ-
phori, Lucife-
ri, filius, & maritus Halcyones.
5 Nam præ ſe quandam hilaritatem ante à ferre conſueverat, quæ tunc in triſtitiam ruerat mutata.
6 Dædalionem in accipitrem mutatum.
7 Peleus. Æacidis filius.
8 Regis Cëycis.
9 Ramum olivæ, qui ab externis pacem adferentibus geſtabatur. Virg. 8. Æn. Tum pater Æneas puppi ſic fatur ab alta, Pacifer atque manu ramum prætendit olivæ. Et 11. Æn. Junque oratores aderant ex urbe Latinâ, Velati ramis oleæ, veniamque rogantes, &c.
10 Phoci fratris cædem.
11 Veram diſſimulat & falſam fugæ cauſam refert.
12 Peleum.
13 Cëyx rex Trachinis vel Trachinidis. 14 Inſimæ. 15 Parata ſunt. Hæc autem oratione Cëyx ſe in omnes benigniſſimum eſſe oſtendit. 16 Inhoſpitalia. 17 [Ita noſter Pont. IV. Eleg. XIII. Quanta potes prorbe noſtræ momenta ſaluti.] 18 Habebis, accipies. 19 Feliciora. 20 [Et hunc verſum, & ſequentes verſus uncis infra incluſo, tollendos eſſe cenſet Heinſius.] 21 Creatus ille mecum communi genitore Lucifero, qui Auroram præcedere ſolet. 22 Ultimus. Ita ferè de Lucifero loquentem Poëtam vide Lib. 2. verſ. 5. 23 Conſervandæ. 24 Synecdochice hic intellige Columbas Thisbæas pro quibuſvis columbis. Eſt vero Thisbæ oppidum Bœotiæ, columbis frequens. 25 Vexat, perſequitur. Accipitres enim maximè columbas infeſtant. 26 Quæ fortaſſe hoc nomen accepit à nive, græcè χιών. 27 Mercurius. 28 Phœbus. 29 Sc. revertens. 30 Mercurius. 31 Cyllene, Arcadiæ monte, ubi Mercurius ipſe natus eſſe fingitur. Sæpius ſupra. 32 Chionem. 33 Unâ ambo cœperunt amare.

Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo ;
Non [34]tulit [35]ille moras, virgâq; [36] movente soporem
[37] Virginis os tangit. Tactu jacet illa potenti :
Vimq; [38] Dei patitur. Nox cœlum sparserat astris : 310
[39] Phœbus anum simulat ; præceptaque gaudia sumit.
Ut sua maturus complevit tempora venter ;
[40] Alipedis de stirpe Dei [41] versuta propago
Nascitur Autolycus, furtum ingeniosus ad omne :
Qui facere assuêrat, [42] patriæ non degener artis, 315
[43] *Candida de nigris, & de candentibus atra.*
Nascitur è Phœbo (namque est enixa gemellos)
Carmine vocali clarus, citharâque Philammon.
Quid peperisse duos, & Dis placuisse duobus ;
Et forti genitore, & [44] progenitore Tonanti 320
Esse satam prodest ? *An obest quoque gloria multis ?*
Obfuit huic certè. Quæ se præterre Dianæ
Sustinuit ; faciemque Deæ culpavit. At [45] illi
Ira ferox mota est : [46] Factisque placebimus, inquit.
Nec mora ; [47] curvavit cornu : nervoque sagittam 325
Impulit ; & meritam trajecit [48] arundine linguam.
Lingua tacet : nec vox [49] tentataq; verba [50]sequuntur :
Conantemque loqui cum sanguine vita reliquit.
Quem (misera ô Pietas !) ego tum patruoq; [51]dolorem
Corde tuli, fratrique pio solatia dixi 330
Quæ pater haud aliter, quam cautes murmura Ponti,
Accipit : & natam [52] delamentatur ademtam.
Ut vero [53] ardentem vidit ; quater [54] impetus illi
In medios fuit ire rogos : quater inde repulsus
Concita membra fugæ mandat : similisque juvenco 335
[55]picula [55] crabronum pressâ, cervice gerenti,
Quâ via nulla, ruit. Jam tum mihi currere visus
Plus homine est : [56] alasque pedes sumsisse putares.
[Effugit ergò omnes ; veloxque [57] cupidine leti]
[58] Vertice Parnassi potitur. Miseratus Apollo, 340
Cum se Dædalion [59] saxo misisset ab alto,
Fecit [60] avem, & [61] subitis pendentem sustulit alis ;
[62] Oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,

34 Passus est.
35 Mercurius.
36 Inducente somnum, i.e. caduceo, de quo diximus Lib. 1. vers. 671.
37 Chiones.
38 Mercurii.
39 Dii, Deæque, cùm aliquem aliquamve decipere volebant, vel ne agnosceretur, se in anum mutabant : ut hic, & alibi: Pallas anum simulat falsoque in tempora canos Addit. Et infra : Innitens baculo, positis per tempora canis Assimulavit anum. Virg. Alecto torvam faciem, & furialia membra Exuit : in vultus sese transformat aniles : Et frontem obscœnam rugis arat : induit albos cum vittâ crines.
40 Mercurii, talaria alata in pedibus, gestantis.
41 Astuta, callida, quæ nigrum in candida vertere sciat.
42 Κακῶ κέρδει τὸν κακὸν ὦδυ.

Similis Mercurio, ejus patri. Horat. Callidum quidquid placuit jocoso Condere furto. 43 Hoc de astutis dici solet. 44 Avo Jove, qui Luciferi pater est. 45 Dianæ. 46 Est hic Sarcasmus, ac si Diana irata diceret ironice : si non forma, certè facto placebo. 47 Flexit arcum ex cornu confectum. Metonymia. 48 Sagitta ex arundine & calamo facta. 49 Quæ Chione emittere conata est. 50 Sc. linguam. 51 [Patruo dicitur pro corde forti vel duro ; sic apud Horatium ne sis Patruus mihi. Heins.] 52 Valdè lamentatur : ut deamare valdè amare dicimus. 53 Jam elatam sc. & rogo impositam. 54 Voluit sese in ignem conjicere. 55 Vespartum, maximè juvencos infestantium. 56 Jam enim in accipitrem verti cœptus erat. 57 Cupiditate mortis [damnat hunc versum Heinsius.] 58 In verticem Parnassi ascendit. 59 Monte. 60 Accipitrem. 61 Subitò natis. 62 Rostrum aduncum.

Virtutem antiquam. [63] majores corpore vires.
Et nunc accipiter [64] nulli ſa is æquus in omnes
Sævit aves; aliſque dolens ſit cauſa dolendi.

63 Majores, quam ut illi tam parvo corpori convenirent.

64 Rapto enim vivit accipiter.

Lupus in lapidem. *Fab.* IX.

Anetor paſtor armentorum, quæ Peleus ad Ceyca perduxerat, indicat à lupo, cui obſiſti nequiret, cædem interimi. Qui ut intellexit Pſamathes Nereidis Phoci matris ira id ſibi accidere, quòd Phocus ex ea & Æaco genitus interiiſſet, & ia precibus potius, quam ultione eſſe ſedandum, ſupplici ei ab ea petit, ne ulira proſequeretur admiſſum. Quæ aliquando Thetidis ſororis mota precibus, ne amplius fera armenta petens ſæviret, in ſaxi eam figuram vertit.

[1] QUÆ dum [2] Lucifero genitus miracula narrat
De [3] conſorte ſuo; [4] curſu teſtinus anhelo
Advolat armenti cultos [5] Phocæus Anetor.
Heu [6] Peleu, Peleu, magnæ tibi nuncius adſum
Cladis, ait? Quodcunque ferat, jubet edere Peleus:
[7] [Pendet & ipſe metu [8] trepidat [9] Trachinius Heros]
[10] Ille refert: Feſſos ad littora curva juvencos
Appuleram, [11] medio cùm Sol altiſſimus orbe
Tardum reſpiceret, quantum ſupereſſe videret.
Parſque boum fulvis genua inclinârat arenis.
Latarumque jacens [12] campos ſpectabat aquarum:
Pars [13] gradibus tardis illuc errabat, & illuc;
Nant alii, celſoque exſtant ſuper æquora collo.
Templa mari [14] ſubſunt, nec marmore clara, nec auro;
Sed trabibus denſis, lucoque umbroſa vetuſto.
[15] Nereides Nereuſque tenent. Hos navita templi
[16] Edidit eſſe Deos, dum retia littore ſiccat.
Juncta palus [17] huic eſt denſis obſeſſa [18] ſalictis,
Quam [19] reſtagnantis fecit maris unda paludem.
[20] Indè fragore gravi ſtrepitans loca proxima terret
Bellua vaſta lupus, ſilviſque paluſtribus exit,
Oblitus & ſpumis & ſpiſſo ſanguine [21] rictus

1 Lupi, qui Peleï armenta lucebaverat. Metamorphoſin in ſaxum deſcribit Poëta.
2 Céyx.
3 Fratre Dædalione.
4 Feſtino curſu anhelans.
5 Oriundus è regione Phocide.
6 Conduplicatio ſubitum malum nuncianti maxime conveniens.
7 Sollicitus eſt.
8 Tremit.
9 Céyx.
Vide ſupra verſ. 283.
10 Anetor, paſtor armentorum, quem Peleus ad Céyca perduxerat.
11 Jamque dies medius rerum contraxerat umbras, Et ſol ex equo meta diſtabat utraque, Lib. 3. Periphraſis meridiei. 12 Æquor. 13 Padibus. 14 Adſunt, juxta mare ſunt. 15 Sacrum eſt illud templum (eſt enim hic enallage numeri) Nymphis marinis, Nerei filiabus, & ipſi Nereo. 16 Dixit. 17 Se. luco. 18 Salicibus. 19 Æſtuantis. Elegantèr autem deſcribit locum luporum latebris accommodatum. 20 Ex ea palude. 21 Rictus infectos habens. ita dictos ab ardenti oris rubore. Sic Ovidius de apri dentibus noſter. Lib. 8. Fulmen ab ore venit. Et Lib. 10. Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.

Fulmineos; rubrâ ſuffuſus lumina flammâ.
Qui, quamquam ſævit pari.er rabieque, fameque
Acrior eſt rabie. Neque enim jejunia curat
Cæde boum, diramque famem ſatiare ſed omne
Vulnerat armentum, ſternitque hoſtiliter omne.
Pars quoque de nobis [22] funeſto ſaucia morſu,
Dum [23] defenſamus, [24] leto eſt data. Sanguine littus
Undaque prima rubent, [25] demugitæque paludes.
Sed mora damnoſa eſt, nec res dubitare [26] remittit:
Dum ſupereſt aliquid, cuncti coëamus, & arma,
[27] Arma capeſſamus, conjunctaque tela feramus.
Dixerat [28] agreſtis. Nec Pelea damna movebant:
Sed memor [29] admiſſi [30] Nereida colligit orbam
Damna [31] ſui inferias extincto [32] mittere Phoco.
Induere arma viros, violentaque ſumere tela
Rex jubet [33] Oetæus, cum quis ſimul ipſe parabat
Ire. Sed Halcyone conjux excita tumultu
Proſilit, &, nondum totos ornata capillos,
Diſjicit hos ipſos; colloque infuſa mariti.
Mittat ut auxilium ſine ſe, verbiſque precatur
Et lacrymis; animaſque duas ut ſerver [34] in una.
[35] Æacides [36] illi; [37] Pulcros, Regina, pioſque
Pone metus: [38] plena eſt promiſſi gratia veſtri:
Non placet arma mihi contra nova monſtra moveri;
[39] Numen adorandum pelagi eſt. Erat ardua turris;
Arce focus [40] ſummâ; [41] feſſis loca grata carinis.
Adſcendunt illùc, ſtratoſque in littore tauros
Cum gemitu aſpiciunt, vaſtatoremque cruento
Ore [42] ferum, longos infectum ſanguine villos.
[43] Indè manus tendens [44] in [45] aperti littora ponti,
Cæruleam Peleus [46] Pſamathen, ut ſiniat iram,
Orat; opemque ferat. Nec vocibus illa rogantis
[47] Flectitur [48] Æacidæ. Thetis hanc pro conjuge ſupplex
Accepit veniam. [49] Sed enim irrevocatus ab acri
Cæde lupus perſtat, dulcedine ſanguinis aſper;
Donec inhærentem laceræ cervice juvencæ
[50] Marmore mutavit. Corpus, præterque colorem,
Omnia ſervavit: Lapidis color indicat illum
Jam non eſſe lupum, jam non debere timeri.

22 Mortali, letifero.
23 Defendere conamur.
24 Interfecta.
25 Mugitu boum ſaucio-rum repletæ.
26 Permittit.
27 Anadiploſis exhortationi accommodata.
28 Paſtor.
29 Commiſſi, & fraternæ cædis.
30 Pſamathen, Nerei filiam, quæ in illo tempore colebatur.
31 Damna ſui pro ſua damna: Sic Lib. IX. Captus amore mei, pro meo.]
32 Velle referre inferias filio ſuo Phoco cæde boum.
33 Ceyx, qui & Trachinius ante dictus eſt, ab urbe Trachine, quam Hercules in Theſſalia ſub Oeta monte condidit.
34 Halcyones vitam à Ceycis vita pependiſſe exitus declarat. Illo enim in mari ſubmerſo, ipſa quoque dolore vitam finiit.

35 Peleus, Æaci filius, ſe inquit. 36 Halcioni. 37 Laudabiles, utpote pro mariti ſalute. 38 Perfecta atque cumulata. 39 Pſamathe Nympha maris, quam ego orbavi filio Phoco. 40 Pharos, ſeu ignita turris noctu lucens, quæ in iſtum navium erat accenſa. 41 Illam enim nautæ aſpicientes in portum naves dirigebant, ſeque terræ propinquos eſſe cognoſcebant. 42 Lupum Pelei boves dilacerantem. 43 Ab illa turri. 44 Verſus littora. 45 Maris latè parentis. 46 Nympham, Nerei filiam, matrem Phoci, à Peleo occiſi. 47 Movetur. 48 Pelei precantis: illi enim fuerat irata, ideoque precibus illius nihil movebatur. 49 Sed enim lupus ferox imperterritus perſtat in acri cæde dulcedine ſanguinis alle-ctus. 50 In marmor.

Nec

Nec tamen hac prolugum conſiſtere Pelea terrâ
Fata ſinunt : [51] Magnetas adit vagus exſul, & illic
Sumit ab [52] Hæmonio [53] purgamina cædis Acallo.

51 Theſſaliæ populos, equorum domitores clariſſimos.
52 Rege Theſſaliæ, Peliæ filio. 53 Expiationem.

Ceyx & Halcyone in halcedones. *Fab.* X.

Ceyx Luciferi filius, prodigiis agitatus, Miletum ad oraculum Apollinis, quoniam Delphos Phorbas cum Phlegyis infeſtabat, contendit : conjugioque Halcyonæ Æoli filiæ, tardanti profectionem ob deſiderium, affirmavit, intra alterum menſem ſe reverſurum. Quod ut non poſſet præſtare, naufragio vitam amiſit : cujus adventum cum illa deſideraret non reſpondentem tempori deſtinato, & indies gravioſſimo luctu afficeretur ; miſericordia Junonis, quam ſuis precibus fatigabat, per quietem ſomnus Deus filium dictum Morphea, imitatorem figurarum humanarum, Trachina ad Halcyonem dimiſit : quæ per eum conjugem comperit interiiſſe. Excuſſo ergo ſopore, lamen inferri juſſit. Noviſſime ad littus decurrit ubi illum dimiſerat. Et ut naufragi examine corpus fluctuare proximo littore perſpexit, in figuram volucris Æoli ceſſit : quæ ab ejus nomine vocatur. In eandem ſpeciem corpus Ceycis eſt verſum. Hæ volucres hiberno tempore per ſeptem dies in mari nidum ponunt, pulloſque, qui caſus ſuorum majorum deplorent, in littore exponunt.

INterea [1] fratriſque ſui, [2] fratremque ſecutis
Anxia prodigiis [3] turbatus pectora Cëyx,
Conſulat ut ſacras hominum oblectamina [4] ſortes,
Ad [5] Clarium parat ire Deum : nam templa [6] profanus
Invia cum Phlegyis faciebat Delphica [7] Phorbas.
Conſilii tamen antè ſui, fidiſſima, certam
Te [8] facit, Halcyone. [9] Cui protinus intima frigus
Oſſa [10] receperunt ; buxoque ſimillimus ora
Pallor [11] obit : lacrymiſque genæ maduere profuſis.

1 Cuius filia Chionc Dianæ ſagitta ſubito fuerat interfecta.
2 In accipitrem mutatum.
3 Solicitum ac turbatum animum habens.
4 Ut conſulat oracula, quæ homines anxios & ſolicitos expediant curis, 5 Ad templum Apollinis Clarii. Eſt autem Clarios Joniæ civitas, juxta Colophonem. oraculo Apollinis nobilis. 6 Sacrilegus. 7 Non poterat Ceyx adire oracula Delphica, quia Phorbas Theſſalus, Lapithæ filius, templum Delphicum ſpoliare aggreſſus fuerat, una cum Phlegyis, Theſſaliæ populis ferocibus & ſacrilegis. 8 Faciet certiorem. Sic ſupra Lib. 6. Matrem certam facere ruinæ. Virg. Anchiſen facio certum. Apoſtrophe ad Halcyonem. 9 Quæ ſtatim tremere cœpit. 10 Coaceperunt, traxerunt. 11 Occupat.

[illegible] Ter conata loqui, ter [illegible] ora [illegible] rigavit:
Singultuque [14] pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuam, dixit, carissime, mentem
[15] Vertit? ubi est, quæ cura mei prius esse soleba
Jam potes Halcyone [16] securus abesse rel ctâ.
Jam via longa placet. Jam sum tibi carior absens.
At (puto) per terras iter est, tantumque dolebo
Non etiam metuam: curæque timore carebunt.
Æquora me terrent, & ponti [17] tristis imago.
Et laceras nuper tabulas in littore vidi;
Et læpe in [18] tumulis [19] sine corpore nomina legi,
Neve tuum fallax animum fiducia tangat;
Quòd socer [20] Hippotades tibi sit; qui carcere fi
Contineat ventos; &, cum velit, æquora [21] placi
Cùm semel emissi tenuerunt æquora venti;
Nil illis vetitum est; incommendataq [22] tellus
Omnis, & omne freturn. Cœli quoque nubila vex
Excutiuntque [23] feris [24] rutilos concursibus ignes
Quo magis hos novi. (nam novi, & sæpe paternâ
Parva [25] domo vidi) magis hoc reor esse timendos
Quòd tua si [26] flecti precibus sententia nullis,
Care, potest, conjux; nimiumque es certus eundi
Me quoque tolle simul. Certe jactabimur una:
Nec, nisi quæ patiar, metuam: pariterque ferem
Quicquid erit: pariter liquer æquora lata ferem
Talibus [27] Æolidos dictis lacrymisque movetur
Sidereus [28] conjux: neq; enim minor [29] ignis in ipi
Sed neque [30] propositos pelagi dimittere cursus,
Nec vult Halcionen in partem adhibere pericli:
Multaque respondit timidum solantia pectus:
[31] Nec tamen idcirco causlam probat: addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem:
Longa quidem nobis omnis mora: sed tibi juro
Per patrios [32] ignes (si me modo fata remittent)
Antè reversurum, [33] quam Luna bis impleat orbe
His ubi promissis spes est admota [34] recursus;
Protinus eductam navalibus [35] æquore tingi.
Aptarique suis [36] pinum jubet armamentis.
Qua rursus visa, [37] veluti præsaga futuri,
Horruit Halcyone: lacrymasque emisit obortas:
Amplexusq; dedit: tristique miserrima tandem
Ore, Vale, dixit: [38] collapsaque corpore tota ei
Ait juvenes, [39] quærente moras Ceyce, reducunt

12 Ter tecum conata loqui, ter inutilis hæsit Lingua, ter in primo defecit ore sonus.
13 Madefecit.
14 A pio amore proficientes.
15 Convertit, mutavit.
16 Sine ullâ mei curâ.
17 Aspera facies maris.
18 Sepulcris.
19 Erant enim Cenotaphia, i. inania sepulcra.
20 Æolus Hippotæ Trojani nepos: filius fuit Jovis ex Segesta Hippotæ filia.
21 Mitigat.
22 *Omnis terrarum orbis* sine ullo respectu ab istis ventis concutitur.
23 Ex concursu nubium fulmina generantur.
24 Fulmina.
25 In Ædibus Patris mei Æoli ventorum regis. Erat autem hæc Halcione (ut videtur) Æoli nata Ceyci nupta.
26 Moveri. Virg. 2. Æn. Jupiter omnipotens, precibus si flecteris ullis.
27 Uxoris suæ Halcyonis Æoli filiæ.
28 Ceyx Luciferi filius.
29 Amor.
30 Propositum navigationem.
31 Non tamen probat causam, qua uxori persuadet, ut se dere permittat.
32 Per fidus clarissimum Luciferum, patrem meum.
33 duo transeant menses.
34 velocis reditus.
35 In æquor deduci.
36 ex pinu confectam. Metonymia materiæ.
37 Tanquam præsentiens futurum.
38 Semimortua in terram cecidit.
39 Lacrymis enim uxoris *discedebat* invitus.

[42] Ord. ...is gemonis [41] ...erta pe... ...ren...s.
[43] Aequal... ...ebu... ...ent freta ... ...ulit [44] ...ra
Humentes oculos; flammamque in ...a pe...recurva, 445
Conjugaque manu dantem sibi signa mariti...
Lumina videt: redd... q... nottes. Ubi [45] terra recessit
Longius atque oculi nequeunt cognoscere vultus
Dum [46] licet, insequitur tua cuncta [47] lumine pinum.
Hæc quoq; ut haud poterat spatio submota videri, 470
Vela tamen spectat flammo [48] fluitantia malo.
Ut nec vela videt; [49] vacuum petit anxia lectum;
Sequeque toro ponit. Renovat lectusque locusque
Halcyonæ lacrymas: & [50] quæ pars admonet absit.
[51] Torribus exitum; & moverat [52] aura [53] rudentes; 475
[54] Obvertit [55] lateri; ...entes navita remos:
[56] Cornuaq; in lemma [57] locat arbore: totaq; [58] malo
[59] Carbasa [60] dedit; venientesque accipit auras.
Aut minus, aut certe medium non amplius æquor
Puppe fecabatur: longeq; erat [61] utraq; tellus; 480
Cum mare [62] sub nostrem tumidis [63] albescere cœpit
Flatibus; & [64] præceps spirare [65] valentius Eurus.
[66] Ardua, jamdudum, demittite cornua, rector
Clamat; & antennis [67] ...um subnectite velum.
Hic jubet; impediunt adversæ jussa [68] procellæ; 485
Nec sinit audiri [69] vocem tragicæ æquoris iræ.
Sponte tamen properant ubi subducere remos,
Pars [70] munire latus; pars [71] ventis vela nevare.
[72] Fecerit hic fluctus; alterno procumbit in æquor:
Hic rapit antennas. Quæ dum sine [73] lege geruntur, 490
Asperat crescit [74] hyems; [75] omnique; e parte feroces
Bella [76] gerunt [77] ...entiq; ...raq; [78] indignantia [79] miscent.
Ipse pavet; [80] nec te, qui sit flatus, ipse fatetur
Scire ratis rector, nec quid jubeatve, vetetve:
Tanta mali [81] moles, totaq; potentior arte est. 495
[82] Quippe sonant clamore viri, stridore [83] rudentes,
Undarum [84] incursu gravis unda, tonitribus æther,

42 Arbore navis. 43 Vela. 44 Torribus. 45 ...ra cum esse ... fecisset Deus. 46 Cum ... 47 Malum navis quod ... 48 Velum navis. 49 Vacuum. 50 Halcyonem ... rum ... petus. Est enim proverbium, cum ... dicta quæ ... 51 Torribus, ... natur. 52 Aura. 53 Navis ... 54 Navigia ... 55 Alia ... 56 Navis ... 57 Navigia ... 58 Navium ... 59 Dicit. Elegenter ... 60 Navis ... 61 Terra. 62 ... 63 Albescere ... Tempestas. Virg. 1. Æn. Vide Homer. 64 Ovid. 1. Trist. Me... ta, ita fert Græcus. 65 Eurus. 66 Cum ... 67 Navigia ... 68 Procellæ ... 69 Vocem ... 70 Navis ... 71 Navis ... 72 Fecerit ... 73 Navis ... 74 Hyems. 75 Omnique ... 76 Gerunt ... 77 ... 78 Indignantia ... 79 Miscent. 80 Nec ... 81 Moles. 82 Quippe ... 83 Rudentes. 84 Incursu. Incequitur ... virtus; ...

Fluctibus [81] eriditur, [87] cœlumq; æquare videtur
Pontus; & inductas [84] aſpergine tangere nubes.
Et modò cum fulvas, ex imo vertit arenas
[85] Concolor eſt illis; Stygiâ modò nigrior undâ
[86] Sternitur interdum, ſpumiſque ſonantibus albet.
Ipſa quoque his [87] agitur [88] vicibus Trachinia puppis:
Et modò ſublimis veluti de vertice montis
[89] Deſpicere in valles, [90] inumq; Acheronta videtur:
Nunc, ubi demiſſam curvum circumſtitit æquor,
[91] Suſpicere inferni fluminum de gurgite cœlum.
Sæpe dat ingentem ictu latus [92] icta fragorem:
Nec levius [93] pulſata ſonat, quàm ferreus olim
Cum laceras [94] aries [95] baliſtave concutit arces,
Utque ſol ut ſumtis [96] incurſu viribus, ire
Pectore in arma feri, [97] præſentaque tela leones;
Sic ubi ſe ventis admiſerat unda coortis,
Ibat in [98] arma feri, [99] multoque erat altior illis.
Horrq labant [100] cunei ſoliataq, regmine [101] ceræ
Rima patet; præbetqu viam [102] letalibus undis.
Ecce cadunt largi reſolutis nubibus imbres:
Inque fretum credas totum deſcendere cœlum:
Inque plagas cœli tumefactum aſcendere pontum.
Vela madent nimbis, & cum cœleſtibus undis
Amborum miſcentur aquæ. Caret ignibus æther;
[103] Cæcaque nox premitur tenebris horrenda ſuiſque.
[104] Diſcutiunt tamen has, præbentq; micantia lumen
Fulmina: fulminibus [105] ardeſcunt ignibus undæ.
Utar quoq; jam ſaltus [107] intra cava texta carinæ
Ludius, & [108] numero præſtantior omni,
Cum ſæpe adiluit [109] defenſæ [110] mœnibus urbis.
[111] Spe potitur tandem; laudiſque accenſus amore
Inter mille viros, murum tamen occupat unus.
Sic nunc pulſârunt acres latera ardua fluctus,
[112] Vaſtius inſurgens [113] decimæ ruit impetus undæ:
Nec prius [114] abſiliit feſſam oppugnare carinam;
Quàm [115] velut in captæ deſcendat mœnia navis.
Pars igitur tentabat adhuc invadere [116] pinum; (nec,
Pars maris intus erat [117] trepidant [118] haud ſegnius om-
Quam ſolent urbs, aliis murum fodientibus exirâ,

[81] Extolliter. [84] Cælo alibi: Nec ſua rerum [85] Concolor monstra vocantur aquis. [86] Sternuntur aquæ luctantibus obvia ventis. [87] Jactatur. [88] Vicibus ſumptis pares. [89] Aſcendere in montes, [90] Infernumq; Acheronta videtur. [91] Suſpicere infernum ſummum de gurgite cœlum. [92] Ictum vi- detur & æ- quore. [93] Agitatur. [94] Statio- nibus ob- [95] Deorſum [96] Deferrum. [97] Quorum A- jacem unus ex [98] Arma fe- ras vi- [99] Altitudi- [100] Quinæ [101] Contabuſ- [102] Jamjam [103] Tartareas tenebras putes. [104] Diſcuſſum af- [105] Undæ terræ [106] Percuſſa. [107] Interramen- [108] Belli- [109] Ro- [110] diruê- [111] Spe potitur. [112] Interramen- [113] Quæ fere, [114] Deſinit, longe [115] Similitudinem ducitur.

Sic ubi: Nec levius iterum tabulæ feriuntur ab undis, Quam grave bellicâ machina pulſat onus. [96] Impetu. [97] Porrecta. [98] Navis inſtrumenta, armatura. [99] Quam naves erant altiores. [100] Subſcudes, quibus tabulæ navium connectuntur. [101] Picis. [102] Mortiferis aquis. [104] Obſuro. [105] Undæ flant. [106] Splendeſcunt. [107] Intra concavitatem carinæ. [108] Multis præſtantior. [109] Maximæ atque validiſſimæ, ſeu validiſſimæ. [110] In muros. [111] Spe votum compos, & in murum aſcendit. [112] Validius. [113] Quæ pulſat maxima. Sic Ovider Trift. Qui venit hic fluctus, fluctus ſuperemine omnes, Poſterior nullo eſt undecimoque prior. [114] Deſiſtit. [115] Similitudo eſt à navibus ſumta. Significat autem fluctus intra navem irrupiſſe. [116] Navem. [117] Timent. [118] Non minus. Pulcra ſimilitudine exprimit timorem navigantium à tempeſtate deprehenſorum.

Atque

Atque alis murum, trepidare, [119] terentibus intus.
[120] Deficit ars; animoq; cadunt: totidemque videntur,
Quot veniant fluctus, ruere atque irrumpere mortes.
[121] Non tenet hic lacrymas: stupet hic: vocat [122] ille beatos,
[123] Fenera quos maneant: [124] hic votis numen adorat:
Brachiaque ad cœlum, quod non videt, irrita tollens
Poscit opem: [125] subeunt illi tratresque parensque;
Haccum [126] pignoribus domus, & quodcuiq; relictum est.
Halcyone Cerca movet: Ceycis in ore
Nulla nisi Halcyone est: &, cùm desideret unam,
Gaudet abesse tamen. Patriæ quoque velet ad oras
Respicere, inque domum supremos vertere vultus
Verum ubi sit nescit. Tantâ [127] vertigine pontus
[128] Fervet: & inductâ [129] piceis è nubibus umbrâ
Omne latet cœlum: duplicataque nocte imago est.
Frangitur [130] incursu nimbosi [131] turbinis [132] arbos;
Frangitur & [133] regimen: spoliisq; animosa [134] superbus
Unda, velut victrix, [135] gravatas despicit undas.
Nec levius, quam si quis [136] Athon [137] Pindumve revulsos
Sede sua totos in apertum everterit æquor.
[137] Præcipitata ruit: pariterque & pondere & [138] ictu,
Mergit [139] in ima ratem. Cum quâ pars magna virorum
Surgite pressa gravi, neque in aera reddita, fato
[140] Functa suo est. Alii partes & [141] membra carinæ
Trunca tenent. Tenet ipse manu, quâ sceptra solebat,
Fragmina navigii Ceyx, [142] socerumque [143] patremq;
Invocat (heu!) frustra. Sed plurima nantis in ore
[144] Halcyone conjux. Illam meminitque refertque:
Illius ante oculos ut agant sua corpora fluctus,
Optat; & [145] exanimis manibus [146] rumuletur amicis.
Dum natat; absentem, quoties finit [147] hiscere fluctus,
Nominat Halcyonen, ipsisque immurmurat undis.
Ecce super medios fluctus [148] niger arcus aquarum
Frangitur: & raptâ [149] mersum caput obruit undâ.
Luciter obscurus, nec quem cognoscere posses.
Illâ nocte fuit: quoniamque excedere Olympo
Non [150] licuit, densis [151] texit sua nubibus ora.

lere, Idque fecisse quoque Ovidium, sævâ tempestate actum, ex Eleg. 2. Lib. 1 Trist. Si vota, & cæli quid enim nisi vota supersunt? Solvere quassatæ parcere membra rati. 125 In mentem veniunt. 126 [illegible] 127 Eversione, perturbatione. 128 Turbatum est. Alibi [illegible] aquis. 129 Nigris, aquâ plenis 130 Impetu. 131 Venti violenti. 132 Malus. 133 Clavus: 134 superans. 135 In sinum congesta, convoluta. Macedoniæ montes. 137 Impulsu ventis. 138 Impulsu. 139 In profundum. 140 Mortua est. 141 Fracta carinæ. 142 Æolum. 143 [illegible] 144 Nomen uxoris Halcyones. 145 Mortuos. 146 Sepeliat. 147 Desinit. 148 Fulgens, sinuosus, insignis arcus. 149 Obruit. 150 Potuit. Neque enim sydera per noctem cœlum relinquunt, sed interdiu quidem, quamvis videantur, [illegible] reumtem.

[152] Æolis interea tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes: & jam, quas induat ille,
[153] Feſtinat veſtes; jam quas, ubi venerit ille,
Ipſa gerat: redituſque ſibi promittit inanes.
Omnibus illa qui dem Superis [154] pia thura ferebat:
Ante tamen cunctos [155] Junonis templa colebat:
Proque viro, [156] qui nullus erat, veniebat ad aras.
Utque foret ſoſpes conjux ſuus, atque rediret,
Optabat; nullamque ſibi præferret. At illi
Hoc de tot votis poterat contingere ſolum.
At [157] Dea non ultrà pro functo morte rogari
Suſtinet; utque manus [158] funeſtas arceat aris;
Iri, [159] meæ, dixit, fidiſſima nuncia vocis,
[160] Vade [161] ſoporiferam [162] Somni velociter aulam
Exſtinctique jube Ceycis imagine mittat
Somnia Halcyonem veros narrantia caſus,
Dixerat. Induitur velamina mille colorum
Iris, [163] & arquato cœlum curvamine ſignans
Tecta petit juſſi ſub rupe latentia regis.
Eſt propè [164] Cimmerios longo ſpelunca receſſu,
Mons cavus, [165] ignavi domus & penetralia Somni
[166] Quò nunquam radiis oriens mediuſve cadenſve
Phœbus adire poteſt. Nebulæ caligine miſtæ
[167] Exhalantur humo: [168] dubiæq; crepuſcula lucis
Non [169] vigil ales ibi criſtati cantibus oris
Evocat Auroram: nec voce ſilentia rumpunt
Solicitive canes, canibuſve ſagacior [170] anſer.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve ſonum reddunt convicia linguæ:
Muta quies habitat. Saxo tamen exit ab imo
[171] Rivus aquæ Lethes: per quem cum murmure lapſa
Invitat ſomnos crepitantibus [172] unda lapillis.
Ante fores antri [173] fœcunda papavera florent,
Innumeræque herbæ: quarum de lacte ſoporem
Nox legit, & ſpargit per opacas humida terras.
Janua, quæ verſo [174] ſtridorem cardine reddat,
Nulla domo tota; cuſtos in limine nullus.
At medio torus eſt, [175] ebeno ſublimis in atrâ,

[152] Halcyon Æolii filia, Ceycis uxor.
[153] Feſtinat veſtes: ſolebant conjuges veſtes.
[154] Pia ſacrificabat.
[155] Cui vincla jungebantur curæ. Virg.
[156] Mortui non eſſe dicuntur.
[157] Juno.
[158] Funere mariti polluti. Domum mortui alicujus ex familia polluturam veteres purgabant thure, quod manibus funeſtis arcebatur injiciebant.
[159] Meorum verborum & mandatorum.
[160] Ad videndum vide.
[161] Tribuit & ſomnium Deum & ſomni aulam.
[162] Soporem ſomnum excitantem, & inducentem.
[163] Dei ſolent.
[164] Nonius Marcellus arcum & arcuatum diſtinguit, quod alterum formicem, alterum rideat.]
[165] Boſporanos ad Boſphorum Cimmerium habitantes, undè Cimmeriæ tenebræ proverbio dictæ. [166] Inertes, pigri ab eſſ ignavos & pigros homines reddat. [167] Solis enim radii ſomnium aver bræ autem alliciunt. [168] Crepuſculi eſt interpret Nam crepuſculum eſt dubia lux. [169] Gallus. Sic Martial. Surgite, jam v pueri centauli pictor Criſtataque ſonant undique lucis aves. Nihil autem ir ſomni fabra fingit, quo turbari ſomnus poſſit; omnia verò apponit, quæ ſor alliciunt. [170] Gallos Capitolinum montem obſidentes Manlius clan anſeris excitatus ſurrexit rupe dejecit. Hinc Poëta anſeres canibus ſaga [171] Oblivionis fluvius. [172] Murmure ſquidem aquæ ſomni efficit [173] Multorum ſeminum fertilia, quæ ſomnium maxime inducunt; papaver vocatur. [174] Strepitum facit. [175] Ex hebeno Hebenus vel Ebenus, arbor eſt Indica, cujus lignum naturam ac ponderoſum.

Pl

Plumeus, atricolor, [176] pullo velamine tectus:
Quo cubat ipse Deus, membris languore solutis.
Hinc circa passim varias imitantia formas
Somnia vana jacent totidem, quot messis aristas,
Silva gerit frondes, ejectas littus arenas.
Quò simul intravit, manibusque obstantia [177] virgo
Somnia dimovit; vestis fulgore reluxit
Sacra domus: tardâ que Deus gravitate jacentes
Vix oculos tollens; iterumque iterumque relabens
Summaque percutiens nutanti pectora mento,
Excussit tandem sibi se: cubitoque levatus,
Quid veniat (cognorat enim) [179] scitatur. [180] At illa:
Somne, quies rerum, placidissime Somne Deorum,
[181] Pax animi, [182] quem cura fugit; qui corda diurnis
Fessa ministeriis [183] mulces, reparasque [184] labori;
Somnia, quæ veras æquent imitamine formas
[185] Herculeam Trachiæ jube, sub imagine [186] regis:
Halcyonen adeant; [187] simulacraque; naufraga [188] fingant.
Imperat hoc Juno. Postquam mandata peregit
Iris, abit. Neque enim ulterius tolerare vaporis
[189] Vim poterat. Labique ut Somnum sensit in artus;
Effugit; & remeat per quos modò venerat arcus.
[190] At pater è [191] populo natorum [192] mille suorum
Excitat artificem simulatoremque figuræ
[193] Morphea. Non illo justos solertius alter
Exprimit incessus, vultumque modumque loquendi;
Adjicit & vestes, & consuetissima cuique
Verba. Sed hic solos homines imitatur: At alter
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens.
Hunc [194] Icelon Superi, mortale [195] Phobetora vulgus
Nominat. Est etiam diversæ tertius artis [bemq.
[196] Phantasos. Ille in humum, saxumque, undamque, tra-
Quæque [197] vacant animæ feliciter omnia transit.
Regibus hi, ducibusque suos ostendere vultus
Nocte solent: populos alii plebemque pererrant.
Præterit hos senior: conscitisque è fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos [198] edita, [199] Som-
Eligit: & rursus [200] molli languore solutum [nus
Deposuitque caput, [201] stratoque recondidit alto.
[202] Ille volat, nullos strepitus facientibus alis,
Per tenebras: intraque moræ breve tempus in urbem
Pervenit [203] Hæmoniam; positisque è corpore pennis
In faciem Ceycis [204] abit: formâque sub illâ

176 Nigro.
177 Iridis.
178 Sopitum.
179 Scit.
180 Somnum.
181 Somnorum.
182 Quem curarum fugit, [illegible] non [illegible].
183 Levas.
184 Ad labores.
185 Herculeam.
186 Ceycis.
187 Imagines.
188 Fingant, exprimant.
189 [Irassentius Thebaidos, qui Somni regiam describit. --Corpore pigro Serpit languor, sensus torpor irrigat, adstat umbra, Ore vapor.]
190 Somnus Deus.
191 Turbâ, multitudine.
192 Numerum finitum pro infinito ponit.
193 Morphea. Ἀπὸ τοῦ μορφοῦν, i. à formando dicitur, quòd imagines simulator.
194 Icelos à similis exponitur. Hesych. Ἰκελον.
195 Terrefactorem, à φοβέω, terreo.
196 Phantasos.

natur: Φαντάζομαι enim imaginor significat. 197 Carent. 198 Juno Iridis [illegible] mati, filiæ. 199 Somni Deus. 200 Suavi sopore. 201 Lecto. 202 Morpheus. 203 Urbem Thessaliæ, n. Trachim. Thessalia autem & Thracia [illegible] etis Græcis sæpenumero confundebantur: id quod Latinis postea [illegible] quo Græcos melius imitarentur. 204 Convertit se in figuram Ceycis.

Luridus, [205] exſangui ſimilis: ſine veſtibus ullis,
[205] Conjugis ante torum miſeræ ſtetit. [207] Uda videtur
Barba viri, madidiſque gravis fluere unda capillis.
Tum lecto incumbens, fletu ſuper ora refuſo,
Hæc ait: Agnoſcis Cëyca, miſerrima conjux?
An mea mutata eſt facies nece? reſpice; noſces:
Invenieſque tuo pro conjuge conjugis umbram.
Nil opis, Halcyone, nobis tua [209] vota tulerunt.
[209] Occidimus. [210] Falſæ tibi me promittere noli.
Nubilus Ægæo deprendit in [211] æquore navim
Auſter, & ingenti jactatam [212] flamine [213] ſolvit:
Oraque noſtra tuum fruſtra clamantia nomen
Implerunt fluctus. Non hæc tibi nunciat auctor
[214] Ambiguus; non iſta [215] vagis rumoribus audis;
Ipſe ego fata tibi præſens [216] mea naufragus edo:
Surge age, da lacrymas; [217] lugubriaq; induc: nec me
Inexploratum ſub [218] inania [219] Tartara mitte.
Adjicit his vocem Morpheus; quam conjugis illa
Crederet eſſe ſui: fletus quoque fundere veros
Viſus erat [220] geſtumque manus Cëycis habebant.
[Ingemit Halcyone lacrymans, [221] motatq; lacertos
Per ſomnum: corpuſque petens amplectitur auras,
Exclamatque Mane. Quò [222] te rapis? Ibimus unà.
Voce ſua ſpecieque viri turbata ſoporem
[223] Excutit; & primò [224] ſi ſit circumſpicit [225] illic,
Qui modò viſus erat. Nam moti voce miniſtri
Intulerant lumen. Poſtquam non invenit uſquam;
Percutit ora manu: laniatque à pectore veſtes:
Pectoraque ipſa ferit. Nec crimen ſolvere curat;
Scindit: & [226] altrici, quæ luctus cauſſa, roganti,
Nulla eſt Halcyone, nulla eſt, ait: occidit unà
Cum Cëyce ſuo. [227] Solantia tollite verba.
Naufragus interiit. Vidi, agnovique; manuſque
Ad diſcedentem, cupiens retinere, tetendi.
Umbra fugit: ſed umbra tamen manifeſta, virique
Vera mei. Non ille quidem, ſi quæris, habebat
[228] Aſſuetos vultus: nec quo priùs ore [229] nitebat.
Pallentem, nudumque, & adhuc [230] humente capillo.

205 Pallido, exſangui ſimilis: ſine veſtibus ullis, ebur effigiem ſanguinem. 206 Halcyone. 207 Humida. 208 Tuæ preces. 209 Mortui ſumus. 210 Deceptæ. 211 De hac navigatione Ceycis poſt fictum interitum non reverſi. Alii Ægæo. Theſſ. parre. alii Icario. Sinus Ionius Adriatico ſimilis ita dictus. Ambiguus, quia ita ſpecies refertur, ut ita ſit, ſed ita non ſit. Nec mare vulgo Archipelago dicitur. 212 Vento. 213 Diſſolvit, reſolvit. 214 Dubius. 215 Incertis. 216 Meam mortem, mea infortunia. 217 Veſtes lugubres. 218 Vacua: neque enim anima, ut quæ ſunt incorporeæ, occupant locum. 219 Locum apud inferos profundiſſimum. 220 [Geſticulationem. Geſtus enim propriè manuum motus. Ita noſter Lib. VI. de Niobe, Nec flecti cervix, nec brachia reddere geſtus, Nec pes ire poteſt: inepte Minellius, ut ſolet, qui Geſtum hic pro habitu & compoſitione corporis acceptum eſſe voluit.] 221 Emittit. 222 Fugis. [Tres autem hos verſus uncis incluſos ut ſpurios damnat Heinſius, & in ſequenti verſu, voce ſui pro ſuâ, ex optimis membranis legendum admonet; quem lectionem (tribus iſtis verſibus ſublatis) veram eſſe quilibet per ſe videat.] 223 Expellit. 224 An. 225 Ubi viſus fuerat marirus. 226 Nutrici, quam Poëtæ ſæpè fœminis nobilibus addunt. 227 Auferte verba conſolatoria, & nolite me conſolari. 228 Solitos. i. hilares ac lætos. 229 Splendebat. 230 Madido.

Inſe-

Infelix vidi. Stetit hoc miſerabilis ipſo
Ecce loco: & quærit veſtigia ſi qua ſuperſint.
[231] Hoc erat, hoc animo quod divinante timebam; 695
Et nè, me fugiens ventos ſi quærere roſabam?
At certe vellem, quoniam periturus abibis,
Me quoque duxiſſes. Tecum fuit utile, tecum
Ire mihi, [232] neque enim de vitæ tempore quicquam
Non ſimul egiſſem: nec mors diſcreta fuiſſet. 700
[233] Nunc abſens pereo, jactor nunc fluctibus [234] abſens:
Et, ſine me, me pontus habet crudelior ipſo
Sit mihi mens pelago; ſi vitam [235] ducere uitar
Longius; & tanto pugnem ſupereſſe dolori.
Sed neq; pugnabo: nec te, miſerande, relinquam: 705
Et tibi [236] nunc ſaltem veniam comes. inquę [237] ſepulcro,
Si non urna, tamen junget nos [238] literа: ſi non
Oſſibus oſſa meis, at nomen nomine tangam.
Plura dolor: [239] prohibet; verboq; intervenit omni
Plangor: & attonito gemitus è corde trahuntur. 710
Mane erat: egreditur tectis ad littus: & ipſum
Mœſta locum repetit, de quo ſpectarat [240] cuntem.
Dumq; [241] Moratus ibi dumque, [242] Hic retinacula ſol-
Hoc mihi diſcedens dedit oſcula littore, dicit, (vit,
[Dumque [243] notata oculis [244] reminiſcitur [245] acta,
[246] retumque] 715
Proſpicit; in liquida ſpatio diſtante [247] tuetur
Neſcio quid, quaſi corpus. aquâ; primoque, quid illud
Eſſet, erat dubium. Poſtquam paulò ſ-ppulit unda;
Et, quamvis aberat, [248] corpus tamen eſſe liquebat;
Qui foret, ignorans, quia naufragus, omine mota eſt: 720
Et, tanquam ignoto lacrymam daret. Heu miſer, inquit,
Quiſquis es, [249] & ſi qua eſt conjux tibi! fluctibus actum
Fit propius corpus Quod [250] quò magis illa [251] tuetur
[252] Hoc minus, & minus eſt amens ſua. Jamq; propinquæ
[253] Admotum terræ jam quod cognoſcere poſſet. 725
Cernit: erat conjux. Ille eſt, exclamat: & [254] una
Ora, comas, veſtem lacerat: tendenſque trementes
Ad [255] Ceyca manus, Sic, ô cariſſime conjux,
Sed ad me, miſerande, redis? ait. Adjacet undis
Facta manu [256] moles: quæ primas æquoris iras 730

ves ad terram ligantur ac retinentur. 243 Suis oculis animadverſa. [ſ]unque hunc verſum Heinſius.] 244 In memoriam revocat Halcyone. 245 A Ceyce. 246 Mare. 247 Aſpicit, videt. 248 Cadaver. 249 Sc. heu & miſer! 250 Quanto. 251 Aſpicit. 252 [Iſſe meum vel ſuum locutio apud Poetas ſæpe frequens Ant. Scaver. over. ſ. Sic noſter Lib. 3. v. 688. Reſtabam ſolus, vidum gelidumque trementi Corpore, vixque meum firmat Deus. Vix mentis tum. Vix mentis rationiſque compotem. Sic Lib. 8. v. 35. Vix ſua, Virgo Nyſeia compos Mentis erat. Suis, & ſanæ mentis compos: ſunt, ſeſeque mutuo explicant.] 235 Appulſum. 254 Et ſimul cum ejus tione. 255 Ad Ceycis cadaver. 256 Murus maximus, quo portus ab ineurſu tutus reddebatur.

Franait; & incurſus quæ [257] prædelaſſat aquarum.
Inſilit [258] huc: mirumq; fuit [259] potuiſſe; [260] volabat:
Percutienſque levem modò natis aera pennis,
[261] Stringebat ſummas alea miſerabilis undas.
Dumque volat; mœſto ſimilem, plenumque querelæ
Ora dedere ſonum tenui crepitantia roſtro.
Ut vero [262] tetigit mutum & ſine ſanguine corpus;
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida requicquam duro dedit oſcula noſtro]
Senſerit hoc Ceyx, an vultum motibus undæ
Tollere ſit viſus, populus dubitabat: at ille
Senſerat. Et tandem, Superis miſerantibus, ambo
[263] Alite mutantur. Fatis obnoxius iſdem.
Tunc quoque manſit amor, nec conjugiale ſolutum
Fœdus in alitibus. Coëunt fiuntque parentes:
[264] Perque dies placidos hiberno tempore ſeptem
[265] Incubat Halcyone pendentibus æquore nidis.
Tum via tuta maris: ventos cuſtodit, & arcet
Æolus egreſſu: [266] præſtatque nepotibus æquor.

[257] Vias quoque teſtatur ſe hunc ipſum & tertium verſum margini adſcripſiſſe in Ovidio Polonice inveniſſe.] 263 In alites. 264 Halcyones (ut aiunt) fœtus ſuos enitentes brumâ, placido mari tunc & navigabili. Faciunt autem ſeptem ante brumam diebus nidos, & totidem ſequentibus pariunt. Quibus quidem 14. diebus ferè maxime fit tranquillum: unde & Halcedoniæ pro tranquillitate accipiuntur. 265 Incubare proprie dicuntur aves, dum ova fovent. 266 Accommodat, ac tutam reddit æquor Halcyonium pulli.

Æſacus in mergum. *Fab.* XI.

Æſacus natus Priami, Alyxothoæ, Cebreni amnis filiæ, ſub monte Ida furtim editus, urbanum apparatum, conſultumque cum ſilvis & labori poſtpoſuiſſet, incidit in conſpectum Heſperies Nymphæ, cujus captus pulchritudine, dum fugientem perſequitur, cauſſa interemtus ejus exſtitit. Confuſa enim timore, per ignorantiam ſerpentem calce preſſit: cujus mortu ſiricta concidit. Ejus deſiderio Æſacus, ne diutius do'orem ſentiret, è monte in ſubjectum pelagus ſe præcipitavit: qui priuſquam mergeretur, in avem ceſſit. Hæc æquora amat, nomenque Mergi *tenet, qui* amne mergitur illo.

HOS aliquis ſenior circum freta lata volantes
Spectat: & ad finem ſervatos laudat amores.
[1] Proximus, aut idem, ſi fors tulit, Hic quoque, dixit,
Quem mare carpentem [2] ſubſtrictaque crura gerentem
Alpicis (oſtendens ſpatioſum guttura mergum)
Regia progenies. Et, ſi deſcendere ad ipſum
Ordine perpetuo quæris, ſunt hujus origo
Ilus, & Aſſaracus, raptuſque Jove Ganymedes

[1] Vel aliquis ſenior. [2] Vel ſubſtrictaque crura gerentem.

Laome-

Laomedonque ſener, [1] Priamuſque noviſſima Troje
Tempora ſortitus Frater fuit Hectoris [2] ille:
Qui, niſi ſenſiſſet primâ [3] nova fata juventâ.
Forſitan inferius non Hectore nomen hab.ret;
Quamvis eſt [4] illum [5] proles enixa Dymantis.
Æſaco umbroſa furtim peperiſſe ſub Idâ
Fertur [6] Alexirhoe [7] Granico nata bicorni.
Oderat hic urbes: nitidâque remotus ab aulâ
Secretos montes, & inambitioſa colebat
Rura: nec Iliacos cœtus, niſi rarus, adibat.
Non agreſte tamen, nec inexpugnabile Amori
Pectus habens, ſilvas [8] captatam ſæpe per omnes
Aſpicit [9] Heſperien patriâ Cebrenida ripâ,
Injectos humeris ſiccantem Sole capillos.
Viſâ fugit Nymphe: veluti perterrita ſulvum
Cerva lupum, longeque [10] lacu depreſſa [11] relicto
Accipitrem [12] fluvialis anas. Quam Troius [13] heros
Inſequitur: celeremq; meta celer [14] urget amore.
Ecce latens herbâ [15] coluber fugientis adunco
Dente pedem [16] ſtringit; [17] viruſq; in corpore linquit.
Cum vita [18] ſuppreſſa fuga eſt. Amplectitur amens
Exanimem: clamatque, Piget, piget eſſe ſecutum;
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere [19] tanti.
Perdidimus miſeram [20] nos te duo. Vulnus ab angue,
A me cauſſa data eſt. Ego ſum ſceleratior illo,
Ni tibi morte meâ mortis ſolatia mittam.
Dixit: & è ſcopulo, quem rauca [21] ſubederat unda,
[22] Se dedit in pontum. [23] Tethys miſerata cadentem
Molliter excepit: nantemque per æquora pennis
Texit: & optatæ non eſt data [24] copia mortis.
Indignatur amans invitum vivere cogi;
Obſtarique animæ [25] miſerâ de ſede volenti
Exitio. Utque novas humeris aſſumſerat alas,
[26] Subvolat: atq; iterum corpus [27] ſuper æquora mittit.
Pluma levat caſus. Furit Æſacos, inque profundum
[28] Pronus abit, letique viam ſine fine retentat.
[29] Fit amor maciem: longa [30] internodia crurum,
Longa manet cervix: caput eſt à corpore longè.
Æquor amat: [31] nomenq; manet, quia mergitur, illi.

1 Quinquaginta fuerunt filii Priami ex variis uxoribus.
2 Hectoris Troiani ducis.
3 Quia ſenſiſſet futura mala Troiæ.
4 Æſacus.
5 Alexirhoe Nymphæ Dymantis filia.
6 Alexirhoe.
7 Granico Phrygiæ fluvio.
8 Nympha fuit Hesperie, ex qua Priamus Venere nothum Æſacum ſuſcepit.
9 Fluvio Phrygiæ.
10 Quam capere tentaverat.
11 Cebreni Troadis fluvii. Fuit autem obſcurior origo hujus Fabulæ: Alyxothoe Cebreni amnis filia legendum Alexirhoe, Granici amnis filia: Mortua primum fuit, exinde uxorem ſibi ſumpſerunt, ex qua [illegible] in Augurium [illegible] perſcripſerunt.]
12 Gallinæ.
13 Nimium lacu capi non poſſunt, cum, advolantes accipitres, in mergunt.
14 Fluvius incolens.
15 Æſacus.
16 Impellit.
17 Serpens.
18 Mordet.
19 Venenum. 20 Repreſſi. 21 Ut tu perires. 22 Ego & ſerpens. 23 Subroſerat. 24 Injecit ſe Æſacus in mare. 25 Dea marina Nerei & Doridis filia. 26 Facultas moriendi. 27 Miſero corpore. 28 Sursùm volat. 29 In mare. 30 In caput. Eleganter Mergi naturam deſcribit Poëta. 31 Amor, quem morte finire cupiebat, illum fecit mucilentum. 32 Internodium id dicitur ſpatii, quod eſt inter duos nodos. Nodoſa crura mergus habere videtur. 33 A mergendo enim Mergus à Latinis fuit appellatus. Angl. a Didapper.

P. Ovidii Naſonis METAMORPHOSEΩN

LIBER XII.

Serpens in ſaxum, & cerva pro Iphigenia ſuppoſita. *Fab.* I, & II.

Agamemnon Atrei & Europes filius, dux Achivorum in Aulide Jovi ſacra miniſtraret, conſpexit draconem in arbore, quæ impendebat aræ, lapſum ad nidum volucris: cujus octo pullis conſumtis ab eodem ſerpente, noviſſime circumvolantem matrem devoravit; deinde converſus in ſaxum eſt. Quorum prodigio Calchas Theſtoris filius augur reſpondit, per novem annos in Troade dimicaturos: decimo autem Ilio eos potituros. Fertur autem portus Bœotiæ hic eſſe, ubi mille naves adverſis tempeſtatibus ſteriſſent. Morantibus enim Achivis, reſpondetur à Calchante, non antè claſſes poſſe moveri, quam Iphigeniam pater immolaſſet. Quæ cum pro re communi, ad aram eſſet applicata, inter ſacrificium, obductis nubibus à Diana rapta eſt, in finesque Tauricos tranſlata, & pro ea ſuppoſita cerva.

Neſcius aſſumptis Priamus pater Æſacon alis
Vivere, lugebat: [1] tumulo quoq. nomen habenti
[2] Inferias dederat cum fratribus Hector inanes.

[1] In quo nomine ſine corruptela latet inſcriptum.

[2] Inferias fecerat (inferiæ dicuntur ea ſacrificia, quæ inferis & mortuis fiunt) i. e. juſta ſolverat primùm extruendo cenotaphio dein variis liquoribus in tumulum infundendis.

Deſiit

Defuit officio [3] Paridis præſentia triſti :
[4] Poſtea quo rapta [5] Iunonia cum conjuge bellum
Attulit in patriam : conjuratæque ſequuntur
Mille rates, centique ſimul [6] commune per æquor.
Nec dilata foret vindicta ; niſi æquora ſævi
[7] Iuvia feciſſent venti ; Fœoraque telum
[8] Aulide piſcoſa puppes [9] tenuiſſet inuras.
Hic patrio de more Jovi cum ſacra paráſſent ;
Ut vetus accenſis [10] incanduit ignibus ara ;
Serpere [11] cærulcum [12] Danai vidêre draconem
In [13] platanum : cœptis [14] quæ ſtabat proxima ſacris
Nidus erat volucrum bis quatuor arbore ſummâ :
Quas ſimul,& matrem circum ſua [15] damna volantem.
Corripuit ſerpens ; avidaque recondidit alvo.
Obſtupuê e omnes. At veri providus augur
[16] Theſtorides. Vincemus, ait : gaudete, Pelaſgi.
Troja cades ; ſed erit noſtri mora longa laboris.
[17] Atque novem volucres in belli degerit annos.
[18] Ille, ut erat, vir des amplexus in arbore ramos,
Fit lapis : & ſervat ſerpentis imagine ſævum.
[19] Permanet Aönis [20] Nereus violentus in undis)
Velaq, [21] non tranſfert : Et ſint, qui par ere Trojæ
Neptunum credant ; [22] quia mœnia fecerat urbi.
At non Theſtorides [23] Nec enim neſcivit, tacitve
Sanguine virgineo placandam [24] virginis iram
Eſſe Deæ. Poſtquam pietate [25] publica cauſſa,
[26] Rexq; patrem vicit ; caſtumque datura cruorem
Flentibus ante aram ſtetit Iphigenia miniſtris ;
Victa [27] Dea eſt : nubemque oculis objecit ; & inter
Officium turbamque ſacri, voc ſque precantum,
Suppoſitâ fertur mutaſſe [28] Mycenida cerva.
Ergo ubi, qua decuit, lenita eſt cæde Diana ;

3 Poſtea. 4 Decem enim annos duravit. 5 Populus totius Græciæ. Pelaſgia regio Græciæ ; Poetæ vero Pelaſgos pro quibuſvis Græcis uſurpant. 6 Innavigabilia. 7 Ex Aulide Agamemnon ſacrificans Dianæ. Trojam cum claſſe profecturus ſolvit. Eſt vero Aulis Bœotiæ portus. 8 Detinuiſſet, remorata fuiſſet. 10 Calefactus fuit. 11 Nigrum. 12 Græcis à primo rege. 13 Arborem tot ſparſentem ramos, urbis tantum ſpatia expetiam. 14 Quæ imminebat ſacrificiis captis. 15 Pullos, quos unum extimo ſuo damno devorari à draconе videbat. 16 Ille inclytus vates Calchas Theſtoris filius, Κάλχας Θεστορίδης οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος. "Ος ἤιδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα. Hom. Il. 1. 17 Atq; Calchas diſtribuit novem volucres & aves in novem belli annos. 18 Præco. 19 Agamemnon ad bellum Trojanum proficiſcens, cum apud Aulidem reliquos Græciæ Principes exſpectaret, imprudens Dianæ cervum occidit. Quare Dea irata in tantum tempeſtatem mare excitavit, ut Græcorum claſſis inde ſolvere non poſſet. Cum jamdudum etiam peſte laborarent conſultus Calchas reſpondit, Dianæ iram Agamemnonio ſanguine eſſe placandam. Eandem igitur Aganemnonis nuo de conſenſu adducta Iphigenia ad aras, ut immolaretur, à Diana dicitur fuiſſe ſacerdoti ſubrepta, ac illius loco cerva ſuppoſita. 20 Tempeſtas in mari Bxoniæ Græcorum claſſem remoratur. 21 E Græcis ad Trojam. 22 Nam una cum Apolline muros urbis Trojæ ædificavit Neptunus. 23 Et ſcit. & ait, virginis ſanguine Dianam eſſe placandam. 24 Dianæ. 25 Utilis. 26 Officium regis pietatem & animum patris devicit. 27 Victima ſubſtituta eſt. 28 Iphigeniam Mycenæam. Mycenæ urbs eſt Peloponneſi.

Et pariter [29] Phœbus. pariter maris ira receſſit:
Accipiunt ventos a [30] tergo mille carinæ:
Multaque perpeſſæ [31] Phrygiâ potiuntur arenâ
[32] Orbe locus medio eſt inter terraſque freturnque
Cœleſteſque plagas, [33] triplicis confinia mundi;
Unde, quod eſt [34] uſquam, quamvis is [35] regionibus [36] abſit,
Inſpicitur; penetratque cavas vox omnis ad aures.
Fama [37] tenet, ſummâq; domum ſibi [38] legit [39] in arce
[40] Innumeroſque aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, & [41] nullis incluſit limina portis.
Nocte dieque patent. Tota eſt ex ære ſonanti:
Tota fremit: voceſque refert: iteratque quod audit.
Nulla quies intus, nullaque ſilentia parte.
Nec tamen eſt clamor, ſed parvæ murmura vocis:
[42] Qualia de pelagi, ſi quis procul audiat, undis
Eſſe ſolent: qualemve ſonum, cum Jupiter atras
[43] Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenent: [44] veniunt leve vulgus, euntque
Miſtaque cum veris paſſim [45] commenta vagantur
Millia rumorum: [46] confuſaque verba volutant.
E quibus hi [47] vacuas implent ſermonibus aures
Hi narrata ferunt alio: [48] menſuraque ficti
Creſcit: & auditis aliquid novus adjicit auctor.
[49] Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanæque Lætitia eſt, [50] conſternatiq; Timores,
Seditioque repens, dubioque auctore Suſurri.
[51] Ipſa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur,
Et tellure videt; totumque [52] inquirit in orbem.

[29] Phœbus. pariter maris ira receſſit: Et pariter [30] tergo mille carinæ: Accipiunt ventos a [31] Phrygiâ potiuntur arenâ Multaque perpeſſæ [32] Orbe locus medio eſt inter terraſque freturnque Cœleſteſque plagas, [33] triplicis confinia mundi; Unde, quod eſt [34] uſquam, quamvis is [35] regionibus [36] abſit, Inſpicitur; penetratque cavas vox omnis ad aures. Fama [37] tenet, ſummâq; domum ſibi [38] legit [39] in arce [40] Innumeroſque aditus, ac mille foramina tectis Addidit, & [41] nullis incluſit limina portis. Nocte dieque patent. Tota eſt ex ære ſonanti: Tota fremit: voceſque refert: iteratque quod audit. Nulla quies intus, nullaque ſilentia parte. Nec tamen eſt clamor, ſed parvæ murmura vocis: [42] Qualia de pelagi, ſi quis procul audiat, undis Eſſe ſolent: qualemve ſonum, cum Jupiter atras [43] Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt. Atria turba tenent: [44] veniunt leve vulgus, euntque Miſtaque cum veris paſſim [45] commenta vagantur Millia rumorum: [46] confuſaque verba volutant. E quibus hi [47] vacuas implent ſermonibus aures Hi narrata ferunt alio: [48] menſuraque ficti Creſcit: & auditis aliquid novus adjicit auctor. [49] Illic Credulitas, illic temerarius Error, Vanæque Lætitia eſt, [50] conſternatiq; Timores, Seditioque repens, dubioque auctore Suſurri. [51] Ipſa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur, Et tellure videt; totumque [52] inquirit in orbem.

[29] Phœbus. pariter maris ira receſſit. [30] tergo mille carinæ. [31] Phrygiâ potiuntur arenâ. [32] Orbe locus medio eſt inter terraſque freturnque.

mis ab eo, Neptunus ejus parens in volucrem ejuſdem nominis contulit, ne nomine aboleretur perpetuitas.

FEcerat hæc notum, [2] Graias cum milite forti
Adventare [3] rates: neq; inexſpectatus in armis
[3] Hoſtis adeſt. Prohibent aditu, littuſque tuentur
Troes: & Hectoreâ primus fataliter haſtâ
[4] Proteſilae [5] cadis: commiſſaque prælia magno
[6] stant Danais [7] forteſq; animæ, neq. [8] cognitus Hector.
Nec Phryges exiguo, quid [9] Achaia dextera poſſit, 70
Sanguine ſenſerunt & jam Sigæa [10] rubebant
Littora: jam leto [11] proles Neptunia Cygnus
Mille viros [12] dederat. Jam curru ſtabat [13] Achilles:
Troaque [14] Peliacæ ſternebat cuſpidis ictu
Agmina: perq; acies aut Cygnum aut Hectora quærens
Congreditur Cygno. Decimum dilatus in annum 76
Hector erat, [15] Tum [16] colla jugo candentia preſſos
Exhortatus [17] equos, currum direxit in hoſtem:
Concutienſque ſuis vibrantia tela lacertis,
Quiſquis es, ô juvenis ſolatia mortis habeto, 80
Dixit, ab [18] Hæmonio quod ſis jugulatus Achille,
Hactenus [19] Æacides. Vocem gravis haſta ſecuta eſt.
Sed quanquam certa nullus fuit error in haſta;
Nil tamen emiſſi profecit acumine ferri.
[20] Utque hebeti pectus tantummodo contudit ictu; 85
[21] Nate Dea (nam te ſamâ prænovimus) inquit
[22] Ille, Quid à nobis vulnus miraris abeſſe?
(Mirabatur enim) non hæc, quam cernis, [23] equinis
Fulva jubis [24] caſſis, nec onus [25] cava parma ſiniſtræ
Auxilio mihi ſunt: [26] decor eſt quæſitus ab iſtis. 90
[27] Mars quoq; ob hoc capere arma ſolet. Removebitur
Tegminis officium; tamen [28] indiſtrictus abibo, [omne
Eſt aliquid, Non eſſe ſatum [29] Nereide. [30] ſed [31] qui
Nereaque, & natas & totum temperat æquor.
Dixit: & hæſurum clypei curvamine telum 95
Miſit in Æaciden: quod & æs, & proxima rupit.

1 Divulgaverat hæc fama.
2 Græcis naves.
3 Hoſtes adveniunt.
4 Apollodorus. Fuit Pie Proteſilaus Iphicli filius, ac Laodamiæ, Acaſti filiæ mulieris, qui ex reditum primus in terras Troianum egredi ausus ab Hectore fuit interfectus. Unde ait in Epiſt. Laodam. Sera quoque nefato quem fata deſignat inquo, Qui primis Danaûm Troada tanget humo u. Infelix quæ prima virum lugebis, idemtum: Di faciant, re tu ſerenues eſſe velis.
5 Moreris, interficeris.
6 conſtant magno pretio: quia fortiſſimum virum amiſerunt.
7 Streuui homines, ſc. conſtant magno.
8 Sc. conſtat magno. Quid. Et Hector non cognitus, nam non conſtit Græcis: ſi enim cognitus fuiſſet, facilè illum viraſſet Proteſilaus.
9 Græcorum vires valeant.
10 Sanguine.
11 Cygnus Neptuni filius, quod dono patris nullo ferro poſſet vulnerari, Achillis impetum exſpectare auſus eſt, à quo ſæpius haſtâ fruſtrà percuſſus, cum ferri acies corpore illius retunderetur, tandem correptus & ſtrangulatus eſt. Quem cum Achilles ſpoliare vellet, arma ſine corpore fuiſſe relicta animadvertit: nam pater Neptunus illum in ivem Cygnum jam commutaverat.
12 Occiderat, interfecerat.
13 Pelei & Thetidis filius.
14 Haſta Achillis Pelias haſta dicta eſt, confecta ex arbore in monte Pelio cæſa.
15 Preſſa & onerata jugo colla albentia habentes.
17 Sarcaſmus. Annotavimus hunc locum ſupra ad verſ. 191. Lib. 5.
18 Theſſalo.
19 Achilles Æaci nepos, ſc. locutus eſt.
20 Tanquam hebeti & obtuſo, non autem acuto.
21 O Achille, fili Thetidis Deæ.
22 Cygnus, Neptuni filius.
23 Galearum criſtas inſignibant heroes jubis equinis, ut ex Homero & Virgilio diximus.
24 Galea.
25 Concavum ſcutum.
26 Ornamento mihi ſunt, non auxilio.
27 Propter decorum, ut ornatus videatur, non autem ut protegatur.
28 Nec levis quidem vulneratus.
29 Thetide Nymphâ, Nerei filiâ.
30 Sc. ex eo
31 Neptuni periphraſis.

[32] Terga novena boum: decimo tamen orbe[33] morata
Excutit [34] hoc [35] heros: rursusque tremendia forti
Tela manu [36] torsit: Rursus sine vulnere corpus,
[37] Sincerumque fuit, nec tertia cuspis apertum,
[38] Et se præbentem valuit [39] distringere Cygnum.
Haud secùs exarsit, quam [40] Circo taurus aperto,
Cum sua terribili petit irritamina cornu
[41] Pœniceas velles, [42] elusaque vulnera sentit.
Num tamen exciderit ferrum considerat hastæ.
Hærebat ligno. Manus est mea debilis [43] ergo;
Quæque, ait, antè habuit vires effundit in uno.
Nam certè valuit, vel cùm [44] Lyrnesia primus
Mœnia disjeci, vel cum [45] Tenedonque suoque
[46] Hetioneas implevi sanguine Thebas;
Vel cùm purpureus populari [47] cæde [48] Caycus
Fluxit; [49] opusque meæ bis sensit [50] Telephus hastæ.
Hîc quoque tot cæsis, quorum per littus acervos
Et feci, & video, valuit mea dextra, valetque.
Dixit: &, [51] ante actis veluti male crederet hastam,
Mittit in adversum [52] veclâ de plebe Menœten;
Loricamque simul, subjectaque pectora rupit.
Quo [53] plangente gravem moribundo vertice terram,
Extrahit illud idem calido de vulnere telum:
Atque ait; hæc manus est, hæc quâ modo vicimus, hasta.
Utar in hunc [54] idem: sit in hoc precor exitus idem.
Sic fatus, Cygnumque petit, nec [55] fraxinus errat:
Inque humero [56] sonuit [57] non evitata sinistro.
Inde, velut mauro [58] solidave è cautre repulsa est
Quâ tamen ictus erat [59] signatum sanguine Cygnum
Viderat, & frustra fuerat gavisus Achilles.
Vulnus erat nullum: sanguis fuit ille Menœtæ.
Tum verò præceps curru fremebundus ab alto
Desilit: & viridi [60] secum cominus hostem
Ense petens parmam gladio, galeamque cavari
Cernit: & indurò [61] lædi quoque corpore ferrum.
Haud tulit ulterius: Clypeoque adversa reducto

32 Novem tergora & pelles.
33 Retentum, atque remoratus est decimo tergore.
34 Telum.
35 Achilles fortis.
36 Conjecit in Cycnum.
37 Integrum.
38 Et se hastæ opponentem.
39 Vulnerare.
40 Spatioso loco, in quo qui pugilesque, exercitii, & spectacula populo dari solebant.
41 Purpureas stramento aut fœno referas, & in hominum effigies aptatis quibus objectis maximè agrestes tauri in arena irritabantur ad pugnam. [Cavendum autem est, ne quis Phœniceas substituendum esse censeat; ut in vulgatis legitur. Nam in Phœniceus fecundâ producitur, ut sit Phœnices. Pœnicus autem pro punicus. Varro de L.L. lib. 4. Purpura à purpureo maritimo colore. Pœnicum quod à Pœnis primo dicitur illarum] 42 Irrita & vana. 43 Affectui & indignationi fervere hæc dicta. Indignatur enim Achilles, quod Cycnus acutâ hastæ cuspide vulnerari non posset. 44 Lyrnessus erat urbs Troadis, unde Briseida rapuit Achilles. 45 Insulam è regione littoris Trojani. 46 Regnavit Thebis Eetion Andromachæ pater. 47 Occisione populi sui. 48 Fluvius Mysiæ, quam regionem Græci devastarunt, ne Trojanis ferre auxilium posset. 49 Vulnus auxilium. Telephus rex Mysiæ transitu prohibiturus Græcos, ad Trojam proficiscentes, à Achille vulneratus ubi putrescebat, oraculo consulto, responsum fuit, quærendum esse remedium ad eadem hastâ. Conciliatus ergo Achilli ut ejus cuspidis rubiginem raderet. De Telephi vulnere, Ovid. alibi: Telephi vulnus consumptus sanguine perstet, Si non, quæ nocuit, dextra tulisset opem. Et Propert. Mysus et Haemonia juvenis quâ cuspide vulnus Senserat, hâc ipsâ cuspide sensit opem. 50 Herculis filius ex Auge Nympha, qui expositus, à cervâ dicitur fuisse educatus, robustusque effectus Lycii, vel, ut alii, Mysis imperavit. 51 Jactibus ante factis. 52 Percutiente. 53 Hasti, & manu: alii legunt idem, i. e. eodem. 54 Hasta fraxinea. 55 A Cycno. 56 Solido lapide. 57 Intectum. 58 Cycnum nihil timentem, quia vulnerari non poterat. 59 Habuisse.

60 Ter

[60] Ter quater ora viri, capulo cava tempora pulſat.
[61] Cedentique ſequens inſtat: turbatque, ruitque,
Attonitoq; negat requiem. Pavor occupat illum,
Ante oculoſque [62] natant tenebræ retroque ferenti
Averſos paſſus medio lapis obſtitit arvo.
[63] Quem ſuper impulſum reſupino pectore Cygnum
Vi multa verit, terræque [64] adfixit Achilles.
Tum, clypeo genibuſque premens præcordia duris,
Vincla [65] trahit galeæ. Quæ preſſo ſubdita mento
[66] Elidunt fauces; & reſpiramen iterque
Eripiunt animæ. [67] Victum ſpoliare parabat;
Arma relicta videt. Corpus [68] Deus æquoris album
[69] Contulit in volucrem; cujus modo nomen habebat.

60 Septies.
61 Secretb.
62 Volitant; attonitus enim nihil proſpicere poterat.
63 Anaſtrophe eſt. pro ſuper quem.
64 Proſtravit.
65 Trahens ſtringit.
66 Comprimunt.
67 Cycnum.
68 Neptunus Deus maris,

Cycni pater. 69 Convertit in cygnum

Cæneus in virum invulnerabilem, & deinde in volucrem. Lapitharum cum Centauris pugna. *Fab.* IV, & V.

Superato autem Cygno, inter epulas Achilles, cæterique Achivi admirantur corporis duritiem, quòd toties haſta à corpore ejus eſſet repulſa: quæ admiratio à Neſtore ſene doctiſſimo ſpecioſiore exemplo infirmatur. Retulit enim ſua ætate Cænin Elatei filiam fuiſſe, quæ propter pulchritudinem à Neptuno compreſſa fuit, data venia ob injuriam, ut in virum mutata nullo telo interfici poſſet. Hic cùm Pirithoi Ixionis filii nuptiis intereſſet, ducta Hippodamia, & Eurytus inter Centauros vino incitatus in nuptam novam impetum feciſſet, cæteri proſiluere Lapithæ atque Centauri, nuptias frequentantes. Ideoque cùm maxima cædes eſſet exorta, plurimique ex utraque parte ob raptum matronarum concidiſſent; inviolabilis iſte reſtabat. Ab univerſis, qui ex cæde reliqui fuerunt, noviſſime impetu facto, congeſtiſque in eum arborum truncis, ſpiritum reddere coactus eſt. Tamen illius non immemor Deus Neptunus, à quo Specioſum munus acceperat, eum in volucrem transfiguravit.

[1] HIC labor, hæc requiem multorum pugna dierum
Attulit: & poſtris pars utraque ſubſtitit armis.
Dumque vigil Phrygios ſervat cuſtodia muros;

1 Deſcripturus Poëta duplicem Cæneï mutationem, (nam ex fœmina in virum, & ex viro in avem eſt mutatus) ſacrificia conſtituit. Ut necessaria *Principum, præſertimque Lapitharum cum Centauris in Pirithoi nuptiis* ita narrat.

Et vigil [1] Argolicas [2] servat custodia [3] fossas:
Festa dies aderat; qua Cygni victor Achilles
Palladæ virtutæ placabat sanguine [4] vaccæ.
Cujus ut impositi [5] profecta calentibus aris;
Et Dis [6] acceptus penetravit in æthera [7] nidor;
[8] Sacra tulêre suam: [9] pars est data cætera mensis.
Diffunduere [10] toris proceres; & corpora toltâ
Carne replent: vinoque levant curasque, sitimque,
Non illos citharæ, non illes carmina vocum,
Longaque [17] multifori delectat tibia buxi:
Sed noctem sermone trahunt: [12] virtusque loquendi
Materia est. Pugnas referunt hostisque suamque
Inque vices adita atque [13] exhausta pericula sæpe
Commemorare juvat. Quid enim loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnum potiùs loquerentur Achillem?
Proxima præcipuè domito victoria Cygno
In sermone fuit. Visum miserabile cunctis;
Quòd juveni corpus nullo penetrabile telo,
[14] Invictumque ad vulnera erat, ferrumque [15] terebat,
Hoc ipsum Æacides, hoc mirabantur [16] Achivi.
Cùm sic Nestor ait: Vestro fuit unicus ævo
Contemtor ferri, nulloque [17] forabilis ictu
Cygnus. At ipse olim patientem vulnera mille
Corpore non læso [18] Perrhæbum Cænea vidi
Cænea [19] Perrhæbum; qui factis [20] inclytus [21] Othryn
Incoluit: quoque id mirum magis esset in illo;
Fœmina natus erat. Monstri novitate moventur,
Quisquis adest: narretque rogant: quos inter Achilles,
Dic age (nam cunctis eadem est [22] audire voluntas)
O [23] facunde senex, ævi prudentia nostri;
Quis fuerit Cæneus, cur in [24] contraria versus;
Quâ tibi militiâ, cujus certamine pugnæ
Cognitus; a quo sit victus. si [25] victus ab ullo est.
Tum senior: [26] Quamvis obstet mihi tarda vetustas;
[27] Multaque me fugiant primis spectata sub annis;

1 Graecas
3 [illegible]
4 Victimis
victimam Martiam. Martiae virtuti gemitrix pulla Juvenc. est.
5 Profecta hostiarum cornes.
6 Gratus.
7 Odor proprie suarum carnium. Ita Homer Iliad. α. Κνίσση δ' ἐς οὐρανὸν ἶκεν, &c.
8 Sacrificia suam habuêre portionem.
9 Homer. Iliad. α. Αὐτὰρ ἐπεὶ πρῶτον πόσιος, καὶ ἐδητύος ἔντο ἅδην, &c.
10 Inlectis stratis; veteres enim tribus lectis discumbebant.
11 Multa forsan habentis. Hæc autem oblectamenta otiosorum & delicatorum sunt, non fortium atque bellicosorum.
12 Fortitudo.
13 Expugnata, ac superata.
14 Et insuperabile atque expers vulneris erat. 15 Heberabat, retundebat. 16 Græci. 17 Penetrabilis. 18 Cænis Elati Lapithæ filia fuit, cui Neptunus cum vim intulisset, optionem ei concessit, ut quicquid vellet peteret, se enim omninò concessurum. Puella in virum fortissimum transmutari qui à nullo vulneri posset, petiit. Id illi concessit Neptunus, Cænguisque vocatus, nulli Deorum neque sacrificabat neque supplicabat, sed sua tantum hasta, cui etiam peregrinos ad se venientes sacrificare cogebat. Quâ impietate iram Jovis in se concitavit. Nam in pugnâ à Centauris in nuptiis Pirithoi excitatâ multos hostium cum interfecisset, neque ipse cujusquam ferro vulnerari posset, à Centauris tandem, conjectis arboribus, fuit oppressus, atque à Neptuno in avem mutatus. 19 Sunt Perrhæbi Thessaliæ populi. 20 Præclarus. 21 Thessaliæ montem, 22 Audiendi. 23 Nestor, qui tria sæcula vixisse dicitur, fuit Græcorum facundissimus. Homer. Iliad. α. Τῶ καὶ γλωσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. 24 Ex fœmina in virum mutatus. 25 Benè dubitat Achilles, an ab ullo sit victus Cæneus, cum invulnerabilis esset. 26 Quamvis memoriam meam senectus impediat, multorumque sim oblitus, plura tamen recordor. 27 Et multorum sim oblitus.

Plura

tamen meminī: nec, quæ magis hæreat illa,
e res noſtro eſt, inter bellique [28] domique
ot. Ac ſi quem potuit ſpatioſa ſenectus
torem operum multorum reddere; Vixi
bis centum: nunc [29] tertia vivitur ætas.
decore fuit proles [30] Elateia Cænis
lauidum virgo pulcherrima: patrq; propinquas
: tuas urbes (tibi enim [31] populoris, Achille)
rorum fruſtra votis optata procorum.
ſſet Peleus thalamos quoque ſortitus illos;
n aut contigerant illi connubia [34] matris,
erant promiſſa, tuæ. Nec Cænis in illos
ſit thalamos: [35] ſecretaque littora carpens
uorei vim paſſa Dei eſt. [37] Ita Fama ferebat.
novæ Veneris Neptunus gaudia cœpit;
t tua vota licet, dixit, [39] ſecura repulſa:
quid [40] voveas. Eadem hoc quoq; Fama ferebat
ım, Cænis ait, [41] facit [42] hæc injuria votum,
ati jam poſſe [43] mihi. Da fœmina ne ſim;
a [44] præſtiteris. [45] Graviore noviſſima dixit
ſono: poteratque viri vox illa videri:
erat. Nam jam voto Deus [46] æquoris alti
nuerat: [48] dederatque ſuper; ne ſæcius ullis
ribus fieri, ferrove occumbere poſſet.
re lætus abit: ſtudiiſque virilibus ævum
: [49] Aracides Peneiaque [50] arva pererrat.
xerat Hippodamen [52] audaci Ixione [53] natus:
ibigenaſque [55] feros, poſitis ex ordine menſis,
ibus tecto diſcumbere juſſerat antro.
emonii proceres aderant; aderamus & ipſi:
que [57] confuſâ reſonabat regia turbâ.
:anunt [58] Hymenæon: & [59] ignibus atria fumant:
ctaque adeſt virgo matrum nuruumq; caterva
gnis facie. [61] Felicem diximus illa

28 Et pacis.
29 Tertium ſæculum. Vide quæ modo diximus ſupra ad v. 178.
30 Vide ſupra ad verſ. 174.
31 Theſſalorum.
32 Ex eadem, quo tu, ab Achille populo fuit.
33 Nulli enim nubere unquam voluit.
34 Thetidis.
35 Et per ſecreta littora ambulans.
36 Neptuni maris Dei.
37 Sic dicebatur ab omnibus, Cænim à Nepruno fuiſſe compreſſam.
38 Secure potes omnia, quæcunque vis, optare: nullam enim feres repulſam.
39 Nullam timentia repulſam.
40 Optes.
41 Efficit, ut magna petere audeam.
42 Quâ mihi virginitatem eripuiſti.
43 Talem vio-

n ne pati poſſim, concede. 44 Videberis mihi præſtitiſſe. 45 Majori jam enim in marem fuerat mutata, Marium enim voces, quam fœminarolent eſſe graviores. 46 Maris profundi. 47 Conceſſerat id, quod optet. 48 Et inſuper conceſſerat. 49 Cæneus ita dictus ab Atracæ urbe Theſſon procul à fluvio Peneo. 50 Per quæ Peneus fluvius labitur. 51 Piri-Ixionis filius, Hippodamiam uxorem duxit, ad cujus nuptias Centauros, afque invitavit. Sed Centauri imprimiſque Eurytus, vino calens, vim nuptæ efferre cum vellet, maximum excitavit pugnam: in qua eum multi que cecidiſſent, Lapithæ tandem ſuperiores evaſerunt. 52 Ixion audax ; quod Junonem de ſtupro appellare auſus fuerit. Jupiter vero, re cognita, objecit ei nubem Junoni ſimilem, ex qua Centauri nati eſſe feruntur, cauidem humanum, pedes vero equinos habentes. Vide quæ de pœna Ixionis dximus ad Lib. 4. verſ. 461. 53 Pirrithous, Ixionis filius. 54 Vide verſuperiorem. 55 Feroces. 56 Theſſali Principes. 57 Variorum poım. 58 Carmen nuptiarum. Hymen nuptiarum præſes: de quo ſæpius 59 Thure aris injecto: in nuptiis erant exſtructæ aræ, & ſacra fiebant. rcumdata multitudine matronarum. 61 Signatæ tabulæ dictum feliciter.
il.

Cænis

Et vigil [2] Argolicas [3] ſervat cuſtodia [4] foſſas:
Feſta dies aderat; qua Cygni victor Achilles
Pallada vittatæ placabat ſanguine [5] vaccæ.
Cujus ut impoſuit [6] profecta calentibus aris;
Et Dis [7] acceptus penetravit in æthera [8] nidor;
[9] Sacra tulêre ſuam: [9] pars eſt data cætera menſis.
Diſcubuêre [10] toris proceres; & corpora toſtâ
Carne replent: vinoque levant curaſque, ſitimque,
Non illos citharæ, non illes carmina vocum,
Longaque [17] multifori delectat tibia buxi:
Sed noctem ſermone trahunt: [12] virtuſque loquendi
Materia eſt. Pugnas referunt hoſtiſque ſuamque
Inque vices adita atque [13] exhauſta pericula ſæpe
Commemorare juvat. Quid enim loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnum potiùs loquerentur Achillem?
Proxima præcipuè domito victoria Cygno
In ſermone fuit. Viſum miſerabile cunctis;
Quòd juveni corpus nullo penetrabile telo,
[14] Invictumque ad vulnera erat, ferrumque [15] terebat,
Hoc ipſum Æacides, hoc mirabantur [16] Achivi.
Cùm ſic Neſtor ait: Veſtro fuit unicus ævo
Contemtor ferri, nulloque [17] ſorabilis ictu
Cygnus. At ipſe olim patientem vulnera mille
Corpore non læſo [18] Perrhæbum Cænea vidi
Cænea [19] Perrhæbum; qui factis [20] inclytus [21] Othryn
Incoluit: quoque id mirum magis eſſet in illo;
Fœmina natus erat. Monſtri novitate moventur,
Quiſquis adeſt: narretque rogant: quos inter Achilles,
Dic age (nam cunctis eadem eſt [22] audire voluntas)
O [23] facunde ſenex, ævi prudentia noſtri;
Quis fuerit Cæneus, cur in [24] contraria verſus;
Quâ tibi militiâ, cujus certamine pugnæ
Cognitus; a quo ſit victus, ſi [25] victus ab ullo eſt.
Tum ſenior: [26] Quamvis obſtet mihi tarda vetuſtas;
[27] Multaque me fugiant primis ſpectata ſub annis;

2 Græcas.
3 Caſtrorum.
4 [Victimas vittis cingi notiſſimum. Statius. Vittatâ genitrix placata Juvenca eſt.]
5 Profectas hoſtiarum carnes.
6 Gratus.
7 Odor propriè toſtarum carnium. Ita Homer Iliad. α. Κνίσση δ' ἐκ ἔσχε νὸν ἵκει, &c.
8 Sacrificia ſuam habuêre portionem.
9 Homer. Iliad. α. Αὐτὰρ ἐπεὶ πάν-σαντο πόνου, πεπύκαστό τε δαῖτα, &c.
10 In lectis ſtratis; veteres enim tribus lectis diſcumbebant.
11 Multa foramina habentis. Hæc autem oblectamenta otioſorum & delicatorum ſunt, non fortium atque bellicoſorum.
12 Fortitudo.
13 Expugnata, ac ſuperata.
14 Et inſuperabile atque expers vulneris erat. 15 Hebetabat, retundebat. 16 Græci. 17 Penetrabilis. 18 Cænis Elati Lapithæ filia fuit, cui Neptunus cum vim intuliſſet, optionem ei conceſſit, ut quicquid vellet peteret, ſe enim omnino conceſſurum. Puella in virum fortiſſimum tranſmurari qui a nullo vulnerari poſſet, petiit. Id illi conceſſit Neptunus, Cænguſque vocatus, nulli Deorum neque ſacrificabat neque ſupplicabat, ſed ſuæ tantum haſtæ, cui etiam peregrinos ad ſe venientes ſacrificare cogebat. Quâ impietate iram Jovis in ſe concitavit. Nam in pugnâ a Centauris in nuptiis Pirithoi excitatâ multos hoſtium cùm interfeciſſet, neque ipſe cujuſquam ferro vulnerari poſſet, a Centauris tandem, conjectâ arboribus, fuit oppreſſus, atque à Neptuno in avem mutatus. 19 Sunt Perrhæbi Theſſaliæ populi. 20 Præclarus. 21 Theſſaliæ montem, 22 Audiendi. 23 Neſtor, qui tria ſæcula vixiſſe dicitur, fuit Græcorum facundiſſimus. Homer. Iliad. α. Τῶ κ, ἐπὶ γλώσσης μείλιχον γλυκίων μέλι ῥέεν αὐδή. 24 Ex fœmina in virum mutatus. 25 Benè dubitat Achilles, an ab ullo ſit victus Cæneus, cum invulnerabilis eſſet. 26 Quamvis memoriam meam ſenectus impediat, multorumque ſim oblitus, plura tamen recordor. 27 Et multorum ſim oblitus.

Plura

Flora tamen meminit: nec, quæ magis hæreat illa,
Pectore res noſtro eſt, inter bellique [28] domique
Acta tot. Ac ſi quem potuit ſpatioſa ſenectus
Spectatorem operum multorum reddere; Vixi
Annos bis centum: nunc [29] tertia vivitur ætas.
Clara decore fuit proles [30] Elateia Cænis
[31] Theſſalidum virgo pulcherrima: patrq; propinquas
Terque tuas urbes (tibi enim [32] populariſ, Achille)
[33] Multorum fruſtra votis optata procorum.
Tentâſſet Peleus thalamos quoque forſitan illos;
Sed jam aut contigerant illi connubia [34] matris,
Aut fuerant promiſſa, tuæ. Nec Cænis in illos
Denupſit thalamos: [35] ſecretaque littora carpens
[36] Æquorei vim paſſa Dei eſt. [37] Ita Fama ferebat.
Urque novæ Veneris Neptunus gaudia cœpit;
[38] Sint tua vota licet, dixit, [39] ſecura repulſa:
Elige quid [40] voveas. Eadem hoc quoq; Fama ferebat
Magnum, Cænis ait, [41] facit [42] hæc injuria votum,
Tale pati jam poſſe [43] mihi. Da fœmina ne ſim;
Omnia [44] præſtiteris. [45] Graviore noviſſima dixit
Verba ſono: poteratque viri vox illa videri:
Sicut erat. Nam jam voto Deus [46] æquoris alti
[47] Annuerat: [48] dederatque ſuper; ne ſaucius ullis
Vulneribus fieri, ferrove occumbere poſſet.
Munere lætus abit: ſtudiiſque virilibus ævum
Exigit [49] Aſſacides Peneiaque [50] arva pererrat.
[51] Duxerat Hippodamen [52] audaci Ixione [53] natus:
[54] Nubigenaſque [55] feros, poſitis ex ordine menſis,
Arboribus tecto diſcumbere juſſerat antro.
[56] Hæmonii proceres aderant; aderamus & ipſi:
Feſtaque [57] confuſâ reſonabat regia turbâ.
Ecce canunt [58] Hymenæon; & [59] ignibus atria fumant:
[60] Cinctaque adeſt virgo matrum nuruumq; caterva
Præſignis facie. [61] Felicem diximus illâ

28 Et pacis.
29 Tertium ſæculum. Vide quæ modo dixi noſtr. prad v. 178.
30 Vide ſupra ad verſ. 172.
31 Theſſalarum.
32 Ex eadem, quo tu, ab Achille populo fuit.
33 Nulli enim nubere unquam voluit.
34 Thetidis.
35 Et per ſecreta littora ambulans.
36 Neptuni maris Dei.
37 Sic dicebatur ab omnibus, Cænim à Neptuno fuiſſe compreſſam.
38 Secure potes omnia, quæcunque vis, optare: nullam enim feres repulſam.
39 Nullam timentia repulſam.
40 Optes.
41 Efficit, ne magni petere audeam.
42 Quâ mihi virginitatem eripuiſti.
43 Talem violentiam ne pati poſſim, concede. 44 Videberis mihi præſtitiſſe. 45 Majori voce: jam enim in marem fuerat mutata, Marium enim voces, quam fœminarum, ſolent eſſe graviores. 46 Maris profundi. 47 Conceſſerat id, quod optaverat. 48 Et inſuper conceſſerat. 49 Cæneus ita dictus ab Atrace urbe Theſſaliæ non procul à fluvio Peneo. 50 Per quæ Peneus fluvius labitur. 51 Pirithous, Ixionis filius, Hippodamiam uxorem duxit, ad cujus nuptias Centauros, Lapithaſque invitavit. Sed Centauri imprimiſque Eurytus, vino calens, vim novæ nuptæ efferre cum vellet, maximum excitavit pugnam: in qua cum multi utrimque cecidiſſent, Lapithæ tandem ſuperiores evaſerunt. 52 Ixion audax dicitur, quod Junonem de ſtupro appellare ſuus fuerit. Jupiter vero, re cognita, objecit ei nubem Junoni ſimilem, ex qua Centauri nati eſſe feruntur, caput quidem humanum, pedes vero equinos habentes. Vide quæ de pœna Ixionis diximus ad Lib. 4. verſ. 461. 53 Pirrithous, Ixionis filius. 54 Videverſum ſuperiorem. 55 Feroces. 56 Theſſali Principes. 57 Variorum populorum. 58 Carmen nuptiarum. Hymen nuptiarum præſes: de quo ſæpius ſupra. 59 Thure aris injecto: in nuptiis erant extructæ aræ, & ſacra fiebant. 60 Circumdata multitudine matronarum. 61 Signatæ tabulæ dictum feliciter. Juvenal.

Corip

Conjuge Pirithoum: quod pænè [62] feſcellimus omen.
Nam tibi, ſævorum ſæviſſime Centaurorum
Euryte, quàm vino pectus, tam [63] virgine viſa 220
Ardet: & ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus everſæ turbant convivia menſæ:
Raptaturque comis per vim nova nupta prehenſis.
[64] Eurytus Hippodamen, alii, quam quiſq; probârant,
Aut poterant, rapiunt: captæq; erat urbis imago. 225
Hæmineo clamore [66] ſonat conus. Ocyus omnes
Surgimus: & primus, [67] Quæ te vecordia, Theſeu,
Euryte, [69] pulſat, ait: qui me vivente [69] laceſſas
Pirithoum, violeſque [70] duos ignarus in uno?
Neve ea magnanimus fruſtra memoraverat heros; 230
[71] ſubmovet inſtantes: raptamq; [72] furentibus aufert.
[73] Nec nihil contrà: neque enim defendere verbis
Talia facta poteſt: ſed [74] vindicis ora protervis
Inſequitur manibus, generoſaque pectora pulſat.
Forte fuit juxta ſignis [75] exſtantibus aſper 235
[76] Antiquus crater, quem [77] vaſtum vaſtior ipſe
Suſtulit [78] Ægides; adverſaque miſit in ora.
Sanguinis ille [79] globos pariter, cerebrumque, merumque,
Vulnere & ore vomens, madida reſupinus arenâ
[80] Calcitrat. Ardeſcunt germanâ cæde [81] bimembres: 240
Certatimq; omnes uno ore, Arma, arma, [82] loquuntur.
[83] Vina dabant animos: & primâ pocula pugnâ
Miſſa volant, [84] fragileſq; cadi, curæque lebetes:
Res epulis quondam nunc bello & cædibus aptæ.
Primus [85] Ophionides Amycus [86] penetralia donis 245
Haud timuit ſpoliare ſuis; & primus ab æde
[87] Lampadibus denſum rapuit funale coruſcis:
Elatumque altè, veluti qui candida tauri,
Rumpere [88] ſacrificâ molitur colla ſecuri,
[89] Illiſit fronti Lapithæ Celadontis: & oſſa 250
Non cognoſcendo confuſa reliquit [90] in ore.
Exſiluere oculi; [91] disjectiſque oſſibus oris
Acta retro naris, medioque infixa palato eſt.
Hunc pede convulſo menſæ [92] Pellæus [93] acernæ
[94] Stravit humi. Ille ſuis delecto in pectora mento; 255
Cumque atro multos [95] ſputantem ſanguine dentes,
Vulnere Tartareas geminato [96] mittit ad umbras.
Proximus ut ſteterat ſpectans altaria vultu
Humida terribili, Cur non, ait, utimur iſtis?

62 Falſum effecimus, propter eam, quæ ſecuta eſt, rixam.
63 Hippodamiâ.
64 Sc. rapiebat.
66 Reſonat, ſtrepit.
67 Theſeus partes Pirithoi ſuſcipit, cui amicitiâ tantâ conjunctus erat, ut inter paria amicorum primi numerarentur.
68 Vexat.
69 Ad iram provoces.
70 Erat enim Pirithous Theſei intime amicus, & quaſi alter idem.
71 Repellit.
72 Centauris.
73 Eurytus.
74 Theſei, qui novam nuptam a Centaurorum injuriâ liberat.
75 Eminentibus.
76 Vetus.
77 Maximum.
78 Theſeus Ægei filius.
79 Quid? Ovidiuſne novit ſanguinem conſtare ex globulis? Sed rideo. Tu Tyro intelligis hic prorumpentis cruoris vim.
80 Calcibus terram percutit.
81 Centauri, qui & hominis & equi membra habebant.
82 Clamant.
83 Albi dicit. Vina parant animos. 84 Vaſa vinaria, quibus vinum conditur. 85 Ophionis filius. 86 Sacraria, vel interiores ædium partes. 87 Lucernis coruſcantibus & lucentibus. 88 Sacrificiis dicta. 89 Intorſit cum impetu miſit. 90 In facie, quæ propter omnium confuſionem cognoſci non poterat. 91 Diviſis, diſſipatis. 92 Pella urbs eſt Macedoniæ. 93 Ex acere confectæ. 94 Proſtravit. 95 *Exſpuentem.* 96 Interficit. Sic & alibi: Mittere me Stygias ſi jam voluiſſet *ad undas Cæſar*, in hoc vehrâ non eguiſſet ope.

Dumque

Dumque ſuis Gryneus [97] immanem ſuſtulit aram
Ignibus, & mediam Lapitharum jecit in agmen:
Depreſſitque deos, Bruteam & Orion: Orio
Mater erat Mycale: quam deduxiſſe [98] canendo
Sæpe reluctanti conſtabat cornua Lunæ.
Non impune feres, teli modo copia detur,
Dixerat Exadius. Telique habet inſtar, in altâ
Quæ fuerant pium votivi [99] cornua cervi.
[100] Figitur huic duplici Gryneus in lumina [101] ramo:
Eruiturque oculos. Quorum pars cornibus hæret
Pars fluit in barbam, concretaque ſanguine pendet
Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus aberis
[102] Primitium torrem: dextrâque à parte Charaxi
Tempora perfringit ſulco protecta capillo
Correpti rapidâ, veluti ſiccs arida, flammâ
Arſerunt crines: & vulnere ſangu's inuſtus
Terrifico ſtridore ſonum [103] dedit, ut dare ferrum
Igne [104] rubens; Irumque ſolet, quod forcipe curvâ
Cùm faber [105] eduxit, [106] lacubus demittit. At illud
Stridet: & in tepida ſubmerſum [107] ſibilat undâ.
Saucius hirſutiſ avidum de crinibus ignem
Excutit: inque humeros limen tellure revulſum [ſtem.
Tollit, [108] onus plauſtri: quod nè [109] permittat in ho-
[110] Ipſa facit gravitas. Socium quoque [111] ſaxea moles
Oppreſſit ſpatio ſtantem propiore Comætem.
[112] Gaudia nec retinet Rhœtus: Sic comprecor, inquit,
Cætera ſit fortis caſtrorum turba tuorum;
[113] Semicremoque novat repetitum ſtipite vulnus:
[114] Terque quaterque gravi juncturas [115] verticis ictu
Rupit: & in liquido [116] ſederunt oſſa cerebro.
Victor ad Evagrum, Corythumq; Dryantaqitranſit.
E quibus ut primâ [117] tectus [118] lanugine malas
Procubuit Corythus; [119] puero quæ gloria [120] fuſo
Parta tibi eſt? Evagrus ait. Nec dicere Rhœtus
Plura ſinit: rutilâque ferox in aperta loquentis
[120] Condidit ora viri, perque os in pectora, flammas.
Te quoque, ſæve Drya, circum caput igne rotato,
Inſequitur: [121] ſed non in te quoque conſtitit idem
Exitus. [a] ſſiduæ ſuccelſu cædis ovantem
Qua juncta eſt humero cervix, [122] ſude figis obuſtâ.
Ingemuit, duroque ſudem vix oſſa revellit
Rhœtus; & ipſe ſuo made factus ſanguine fugit.
Fugit & Gorneus. Lycabaſque, & ſaucius [123] armo
Dexteriore Medon, & cum Piſenore Thaumas,
Quique pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermeros; accepto nunc vulnere tardiùs ibat:
Et Cholus, & Melaneus & Abas prædator aprorum:
Quique [124] ſuis fruſtra bellum diſſuaſerat augur

97 Mactavit.
98 Canendo dicebat Mycalen fuiſſe Deam Cala venefica.
99 Scripſit Exadius, cervi cornua devota, & prius, in quæ fixa erant.
100 Lumina figuntur.
oculi eruuntur.
101 Ramoſis cornibus cervi.
102 Primitivæ magnitudinis.
103 Edidit, emiſit.
104 Candens.
105 Extruxit ex igne.
106 In lacus.
107 Sibilare videtur.
108 Magnitudinem taxi oſtendit.
109 Immittat, jaciat.
110 Ipſum pondus.
111 Saxi magnitudo.
112 Rhœtus præ ſe fert lætitiam de Cometæ morte conceptam.
113 Semicremato.
114 Sæpiùs. Numerus finitus pro infinito.
115 Capitis. Pars pro toto.
116 Deprelſa fuerunt, deſcenderunt in cerebrum.
117 Tenui & cooperiente labens maxillas.
118 Barba.
119 Stulto, interfecto.
120 Conjecit.
121 Nam Dryas Centaurea, ipſumque imprimis Rhœtum inſurgens convertit.

122 Præuſto palo. 123 Humero. 124 Centaurus Agylæus

Aſtylos. Ille etiam metuenti vulnera Neſſo,
Ne fuge; ad [125] Herculeos, inquit, ſervaberis arcus.
At non Eurynomus, Lycidaſq;, & Areos, & Imbreus
Effugere necem: quos omnes dextra Dryantis
[126] Perculit adverſos. Adverſum tu quoque, quamvis
Terga fugæ dederas, vulnus, Crenæe, tulisti.
Nam grave [127] reſpiciens inter duo lumina ferrum,
Quà naris fronti [128] committitur, accipis, [129] imæ.
In tauro fremitu [130] ductis ſine fine jacebat
Sopitus vinis, & inexperrectus [131] Aphidas;
Languentique manu [132] carcheſia miſta tenebat,
Fuſus in [133] Oſſæa villoſis pellibus [134] urſæ.
Quem procul ut vidit fruſtra nulla arma moventem,
Inſerit [135] amento digitos, Miſcendaque, dixit,
[136] Cum Styge vina bibas, Phorbas. Nec plura moratus
In juvenem torſit jaculum: ferrataque collo
[137] Fraxinus ut caſu jacuit reſupinus, adacta eſt.
[138] Mors caruit ſenſu: plenoque è gutture fluxit.
Inque [139] toros, inque ipſa niger carcheſia ſanguis.
Vidi ego Petræum conantem evellere terrâ
Glandiferam quercum: quam dum complexibus ambit,
Et quatit huc illuc, [140] labefactaque robora jactat,
Lancea Pirithoi [141] collis immiſſa Petræi
Pectora cum duro [142] luctantia robore fixit.
Pirithoi [143] virtute Lycum cecidiſſe ferebant:
Pirithoi cecidiſſe Chromin. Sed uterque minorem
Victori [144] titulum, quam [145] Dictys, Helopſq; dederunt.
Fixus Helops jaculo, [146] quod pervia tempora fecit;
Et miſſum à dextra lævam penetravit in aurem:
Dictys ab [147] ancipiti delapſus acumine montis,
Dum fugit inſtantem trepidans [148] Ixione natum.
Decidit in præceps: & pondere corporis ornum
Ingentem fregit; [149] ſuaque induit ilia fractæ.
Ultor adeſt Aphareus: ſaxumque è monte revulſum
Mittere conatur. [150] Conantem ſtipite querno
[151] Occupat Ægides, cubitique ingentia frangit
Oſſa: nec ulteriùs dare corpus [152] inutile leto
Aut [153] vacat, aut currat: tergoque Bianoris alti
Inſiſtit, haud ſolito quenquam portare, niſi [154] ipſum:
Oppoſitoque genu coſtis: prenſamque ſiniſtrâ
Cæſariem retinens, vultum, minitantiaque ora
[155] Robore nodoſo, præduraque tempora, fregit,
Robore Nedymnum, jaculatoremque Lycotan

[126] Perculit adverſos. Adverſum tu quoque, quamvis
Terga fugæ dederas, vulnus, Crenæe, tulisti.
Nam grave [127] reſpiciens inter duo lumina ferrum,
Quà naris fronti [128] committitur, accipis, [129] imæ.
In tauro fremitu [130] ductis ſine fine jacebat
Sopitus vinis, & inexperrectus [131] Aphidas;
Languentique manu [132] carcheſia miſta tenebat,
Fuſus in [133] Oſſæa villoſis pellibus [134] urſæ.
Quem procul ut vidit fruſtra nulla arma moventem,
Inſerit [135] amento digitos, Miſcendaque, dixit,
[136] Cum Styge vina bibas, Phorbas. Nec plura moratus
In juvenem torſit jaculum: ferrataque collo
[137] Fraxinus ut caſu jacuit reſupinus, adacta eſt.
[138] Mors caruit ſenſu: plenoque è gutture fluxit.
Inque [139] toros, inque ipſa niger carcheſia ſanguis.
Vidi ego Petræum conantem evellere terrâ
Glandiferam quercum: quam dum complexibus ambit,
Et quatit huc illuc, [140] labefactaque robora jactat,
Lancea Pirithoi [141] collis immiſſa Petræi
Pectora cum duro [142] luctantia robore fixit.
Pirithoi [143] virtute Lycum cecidiſſe ferebant:
Pirithoi cecidiſſe Chromin. Sed uterque minorem
Victori [144] titulum, quam [145] Dictys, Helopſq; dederunt.
Fixus Helops jaculo, [146] quod pervia tempora fecit;
Et miſſum à dextra lævam penetravit in aurem:
Dictys ab [147] ancipiti delapſus acumine montis,
Dum fugit inſtantem trepidans [148] Ixione natum.
Decidit in præceps: & pondere corporis ornum
Ingentem fregit; [149] ſuaque induit ilia fractæ.
Ultor adeſt Aphareus: ſaxumque è monte revulſum
Mittere conatur. [150] Conantem ſtipite querno
[151] Occupat Ægides, cubitique ingentia frangit
Oſſa: nec ulteriùs dare corpus [152] inutile leto
Aut [153] vacat, aut currat: tergoque Bianoris alti
Inſiſtit, haud ſolito quenquam portare, niſi [154] ipſum:
Oppoſitoque genu coſtis: prenſamque ſiniſtrâ
Cæſariem retinens, vultum, minitantiaque ora
[155] Robore nodoſo, præduraque tempora, fregit,
Robore Nedymnum, jaculatoremque Lycotan

124 Nam Neſſus, cùm Deianiræ, Herculis uxoi i, vim afferre vellet, ab Herculeipſo ſagittâ, Hydræ venenotinctâ transnxus eſt.
126 Perculit.
127 Fugiens igitur accepit vulnus.
128 Conjungitur.
129 Imæ fronti parti.
130 [Sine fine hauſtis. Seneca Thyeſte. Satur eſt, capaci ducit argento merum.]
131 Alii legunt Aphypnas. Quis vero neget Poëtam Græca voce ad ſomniculoſum hominem alluſiſſe.
132 Vas vinarium.
133 In Oſſa monte natæ, aut captæ.
134 Loro, quo jaculatores utuntur, ut longius haſtas emittant.
135 Cum aqua Stygis paludis.
136 Haſta ex fraxino præfixa ferro.
137 Sopitus enim ac ebrius erat.
138 Lectum & urſæ pellem, aut etiam in pulpas pectoris. ſive armos: ut de anteriore parte Centauri intelligatur. Sed primus ſenſus potior videtur. 139 Laberactam quercum. 140 Per coſtas. 141 Retinentia. 142 Fortitudine. 143 Gloriam. 144 Centauri nomen. 145 Quod per media tempora penetravit. 146 Præcipiti, & alto montis vertice. 147 *Pirithoum.* 148 Suiſque ilibus cooperuit fractam ornum. 149 Mittere nitentem. 150 Antè aggreditur. 151 Theſeus. 152 Propter brachium fractum. 153 *Otium habet.* 154 Se ipſum. 155 Clava noſtis ſtirpe, vel robore nodoſo.

Stetit,

Sternat. & [156] immiſſa protectum pectora barbâ
Hippotion, & ſummis [157] exſtantem Riphea ſilvis;
Tereaque, Hæmonios qui prenſos montibus urſos
Ferre domum vivos, indignantesque ſolebat.
Haud tulit utentem pugnæ ſucceſſibus [158] ultrà
Theſea Demoleon; ſolidoque revellere [159] dumo
Arnoſtum pinum magno [160] molimine tentat.
Quod quia non potuit præfractam miſit in hoſtem.
Sed procul a telo Theſeus veniente [161] receſſit.
Pallados admonitu. [162] Credi ſis ipſe volebat.
Non tamen arbor iners cecidit: nam Crantoris alti
[163] Abſcidit jugulo pectuſque humerumque ſiniſtrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille:
Quem Dolopum rector bello ſuperatus Amyntor
Æacidæ dederat [164] pacis pignuſque fidemque
Hunc procul ut fœdo [165] diſjectum vulnere Peleus
Vidit, At interias, juvenum gratiſſime Crantor,
Accipe, ait. Validoque in Demoleonta lacerto
Iraſcineam miſit,[166] mentis quoque [167] viribus haſtam.
Quæ [168] laterum cratem perrumpit: & oſſibus hærens
Intremuit. Trahit ille manu ſine cuſpide lignum:
Id quoque vix ſequitur. Cuſpis pulmone retenta eſt.
Ipſe dolor vires animo dabat. [169] Æger in hoſtem
[170] Erigitur: pedibuſque [171] virum proculcat equinis.
Excipit ille ictus galeâ clypeoque ſonantes.
Defenſatque humeros: prætentaque ſuſtinet arma:
Perque armos uno [172] duo pectora perforat ictu,
Ante tamen leto dederat Phlegræon, & Hylen
Gaminus: Hiphinoum [173] collato Marte, Claninque.
Additur his Dorylas: qui tempora tecta gerebat
Pelle lupi, lævique vicem præſtantia teli
[174] Cornua vara boum multo rubefacta cruore.
Huic ego nam vires animus dabat, Aſpice, dixi,
[175] Quantum concedant noſtro tua cornua ferro:
Et jaculum [176] torſi. Quod cùm vitare nequiret,
Oppoſuit dextram paſſuræ vulnera fronti.
Affixa eſt cum fronte manus. Fit clamor: at illum
[177] Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit enſe ſub alvum.
Proſiluit, [178] terrâq; ferox ſua [179] viſcera traxit: 390
Tractaque calcavit: calcataque rupit: & illis
Crura quoque impedit; & inani concidit alvo
Nec te pugnantem tua, Cyllare, [180] forma [181] redemit,
Si modo [182] naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens: barbæ color [183] aureus; aureaq;
Ex humeris medios coma dependebat in armos. 396

154 Longè.
157 Eminentem.
158 Ulteriùs.
159 Dumeto. Sic Lib. 1. Motos in arundine ventos, i. in arundineto.
160 Conatu.
161 Refugit.
162 Se a Pallade admonitum fuiſſe Theſeus credi volebat.
163 Avellet.
164 Significat Crantorem Peleo obſidem ab Amyntore fuiſſe datum.
165 Diſſipatum.
166 Indignatione.
167 Quasi n. ira dabat.
168 Coſtas, quæ ita compoſitæ ſunt, ut cratem efficere videantur.
169 Indignatus & vulneratus.
170 Concitatur.
171 Peleum.
172 Et equi & hominis: erat enim Demoleon Centaurus.
173 Cominus & enſe percutiens.
174 Panda, aperta.
175 Quanto ſint inferiora noſtro enſe.
176 Cum impetu jeci.
177 Admonitum.
178 Per terram.
179 Inteſtina.
180 Pulchritudo.
181 Servavit, liberavit a cæde.
182 Fulvus.
183 Similem

formæ laus in Centauream cadat naturam. Centauri enim, cùm ſint ex parte bruti, non videntur eſſe poſſe formoſi.

Aſtylos. Ille etiam metuenti vulnera Neſſo,
Ne fuge; ad [125] Herculeos, inquit, ſervaberis arcus.
At non Eurynomus, Lycidaſq;, & Areos, & Imbreus
Effugêre necem: quos omnes dextra Pryantis
[126] Percuſſit adverſos. Adverſum tu quoque, quamvis
Terga fugæ dederas, vulnus, Crenæe, tulisti.
Nam grave [127] reſpiciens inter duo lumina ferrum,
Quâ naris fronti [128] committitur, accipis, [129] imæ.
In tanto fremitu [130] ductis ſine fine jacebat
Sopitus vinis, & inexperrectus [131] Aphidlas;
Languentique manu [132] carcheſia miſſa tenebat,
Fuſus in [133] Oſſææ villoſis pellibus urſæ.
Quem procul ut vidit fruſtra nulla arma moventem,
Inſerit [134] amento digitos, Miſcendaque, dixit,
[135] Cum Styge vina bibas, Phorbas. Nec plura moratus
In juvenem torſit jaculum: ferrataque collo
[136] Fraxinus ut caſu jacuit reſupinus, adacta eſt.
[137] Mors caruit ſenſu: plenoque è gutture fluxit.
Inque [138] toros, inque ipſa niger carcheſia ſanguis.
Vidi ego Petræum conantem evellere terrâ
Glandiferam quercum: quam dum complexibus ambit,
Et quatit huc illuc, [139] labefactaque robora jactat,
Lancea Pirithoi [140] coſtis immiſſa Petræi
Pectora cum duro [141] luctantia robore fixit.
Pirithoi [142] virtute Lycum cecidiſſe ferebant:
Pirithoi cecidiſſe Chromin. Sed uterque minorem
Victori [143] titulum, quàm [144] Dictys, Helopſq. dederunt.
Fixus Helops jaculo, [145] quod pervia tempora fecit;
Et miſſum à dextra lævam penetravit in aurem:
Dictys ab [146] ancipiti delapſus acumine montis,
Dum fugit inſtantem trepidans [147] Ixione natum,
Decidit in præceps: & pondere corporis ornum
Ingentem fregit; [148] ſuaque induit illa fractæ.
Ultor adeſt Aphareus: ſaxumque è monte revulſum
Mittere conatur. [149] Conantem ſtipite querno
[150] Occupat [151] Ægides, cubitique ingentia frangit
Oſſa: nec ulteriùs dare corpus [152] inutile leto
Aut [153] vacat, aut currat: tergoque Bianoris alti
Inſiliit, haud ſoliti quenquam portare, niſi [154] ipſum:
Oppoſuitque genu coſtis: prenſamque ſiniſtrâ
Cæſariem retinens, vultum, minitantiaque ora
[155] Robore nodoſo, præduraque tempora, fregit,
Robore Nedymnum, jaculatoremque Lycotan

[122] Nam Neſſus, cum Deianiræ, Herculis uxori, vim afferre vellet, ab Hercule ipſo ſagittâ, Hydræ veneno tinctâ transfixus eſt.
[126] Percuſſit.
[127] Fugiem igitur accepit vulnus.
[128] Conjungitur.
[129] Infimæ frontis parti.
[130] (Sine fine hauſtis. Seneca Thyeſte. Satur eſt, capuci ducit argento merum.)
[131] Alii legunt Aphypnas. Quis vero neget Poëtam Græca voce ad ſomniculoſum hominem alluſiſſe.
[132] Vas vinarium.
[133] In Oſſa monte natæ, aut captæ.
[134] Loro, quo jaculatores utuntur, ut longius haſtas emittant.
[135] Cum aqua Stygis paludis.
[136] Haſta ex fraxino præfixa ferro.
[137] Sopitus enim ac ebrius erat.
[138] Lectum & urſæ pellem, aut etiam in pulpas pectoris. ſive armos: ut de anteriore parte Centauri intelligitur. Sed primus ſenſus potior videtur.
[139] Labefactam quercum.
[140] Per coſtas.
[141] Retinentia.
[142] Fortitudine.
[143] Gloriam.
[144] Centauri nomen.
[145] Quod per media tempora penetravit.
[146] Præcipiti, & alto montis vertice.
[147] Pirithoum.
[148] Suiſque illis cooperuit fractam ornum.
[149] Mittere nitentem.
[150] Antè aggreditur.
[151] Theſeus.
[152] Propter brachium fractum.
[153] Otium habet.
[154] Sc. ipſam.
[155] Clava nodis plena, vel robore nodoſo.

Sterit,

Sternit. & [156] immiſſa protectum pectora barbâ
Hippotion, & ſummis [157] exſtantem Riphea ſilvis;
Tereaque, Hæmoniis qui prenſos montibus urſos
Ferre domum vivos, indignantesque ſequebat.
Haud tulit utentem pugnæ ſuccellibus [158] ultrà
Theſea Demoleon; ſolidoque revellere [159] dumo
Arnoſtim pinum magno [160] molimine tentat.
Quod quia non potuit præfractam miſit in hoſtem.
Sed procul a telo Theſeus veniente [161] receſſit.
Pallados admonitu. [162] Credi ſic ipſe volebat.
Non tamen arbos iners cecidit: nam Crantoris alti
[163] Abſcidit jugulo pectuſque humerumque ſiniſtrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille:
Quem Dolopum rector bello ſuperatus Amyntor
Æacidæ dederat [164] pacis pignuſque fidemque
Hunc procul ut fœdo [165] diſjectum vulnere Peleus
Vidit, At interias, juvenum gratiſſime Crantor,
Accipe, ait. Validoque in Demoleonta lacerto
Traxineam miſit,[166] mentis quoque [167]viribus haſtam.
Quæ [168] laterum cratem perrumpit: & oſſibus hærens
Intremuit. Trahit ille manu ſive cuſpide lignum:
Id quoque vix ſequitur. Cuſpis pulmone retenta eſt.
Ipſe dolor vires animo dabat. [169] Æger in hoſtem
[170] Erigitur: pedibuſque [171] virum proculcat equinis.
Excipit ille ictus galeâ clypeoque ſonantes.
Defenſatque humeros: prætentaque ſuſtinet arma:
Perque armos uno [172] duo pectora perforat ictu,
Ante tamen leto dederat Phlegræon, & Hylen
Gyminus: Hiphinoum [173] collato Marte, Claninque.
Addicur his Dorylas: qui tempora tecta gerebat
Pelle lupi, lævique vicem præſtantia teli
[174] Cornua vara boum multo rubefacta cruore.
Huic ego nam vires animus dabat, Aſpice, dixi,
[175] Quantum concedant noſtro tua cornua ferro:
Et jaculum [176] torſi. Quod cùm vitare nequiret.
Oppoſuit dextram paſſuræ vulnera fronti.
Affixa eſt cum fronte manus. Fit clamor: at illum
[177] Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit enſe ſub alvum.
Proſiluit, [178] terræq; ferox ſua [179] viſcera traxit: 390
Tractaque calcavit: calcataque rupit: & illis
Crura quoque impedit; & inani concidit alvo
Nec te pugnantem tua, Cyllare,[180] forma [181] redemit,
Si modo [182] naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens: barbæ color [183]aureus: aureaq;
Ex humeris medios coma dependebat in armos.

156 Longâ.
157 Eminentem.
158 Ulteriùs.
159 Dumeto. Sic Lib. 1. Motos in arundine ventos, i. in arundineto.
160 Conatu.
161 Refugit.
162 Sic a Pallade admonitum fuiſſe Theſeus credi volebat.
163 Aveſſet.
164 Significat Crantorem Peleo obſidem ab Amyntore fuiſſe datum.
165 Diſſipatum.
166 Indignatione.
167 Quas in ira dabat.
168 Coſtas, quæ ita compoſitæ ſunt, ut cratem efficere videantur.
169 Indignatus & vulneratus.
170 Concitatur.
171 Peleum.
172 Et quia hominum erat enim Demoleon Centaurus.
173 Cominus & enſe percutiens.
174 Panda, aperta.
175 Quanto ſint inferiora noſtro enſe.
176 Cum impetu jeci.
177 Attonitum.
178 Per terram.
179 Inteſtina.
180 Pulchritudo.
181 Servavit, liberavit a cæde.
182 Fulvus.
183 Sui ſem

formæ laus in Centauream cadat naturam. Centauri enim, cùm ſint ex parte homines, non videntur eſſe poſſe formoſi.

Gratus in ore vigor: cervix, humerique, manusque
Pectoraque artificum [184] laudatis proxima signis;
Et qua parte vir est: neque equi [185] mendosa sub illa
Deteriorque viro facies. [186] Da colla, caputque;
Castore dignus erit. Sic tergum [187] fetile, sic fiant
Pectora [188] celsa [189] toris: totus pice nigrior atrâ,
Candida cauda tamen: color est quoque cruribus albus.
Multæ illum [190] petiêre [191] suâ de gente; sed una
[192] Abstulit [193] Hylonome qua nulla decentior inter
[194] Semiferos altis habitavit fœmina silvis.
Hæc & blanditiis, & amando, & amare fatendo
Cyllaren una tenet. [195] Cultus quoque quantus in illis
Esse potest membris; ut si coma pectine lævis:
Ut modò [196] rore maris, modò se violave rosave
Implicet: interdum [197] candentia lilia gestet:
Bisque die lapsis [198] Pagasææ vertice silvæ
Fontibus ora lavet: bis flumine corpora tingat.
Nec, nisi quæ deceant electarumque ferarum
Aut humero, aut lateri [199] prætendat [200] vellera [201] læ-
Par amor est illis: [202] errant in montibus unâ.
Antra simul subeunt & tum [203] Lapithæa tecta
Intrârant pariter, pariter fera bella gerebant.
[204] Auctor in incerto est; jaculum de parte sinistrâ
Venit; & inferius, quam collo pectora subsunt,
Cyllare, te fixit: parvo cor vulnere læsum
Corpore cum toto post tela educta [205] refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus:
Impositâque manu vulnus fovet; oraque ad ora
Admovet: atque animæ fugienti obsistere tentat.
Ut videt exstinctum: dictis, quæ clamor ad aures
[206] Arcuit ire meas, telo, [207] quod inhæserat illi,
[208] Incubuit: morienique suum complexa maritum est.
[209] Ante oculos stat & ille meos: qui fœna leonum
[211] Vinxerat inter se connexis vellera nodis
Phæocomes, hominemque simul protectus equumque
[212] Codice qui misso, quem vix [213] juga bina [214] moverent
Juncta, [215] Phonoleniden summo vertice fregit.
Fracta [216] volubilitas capitis latissima: perque os
Perque cavas nares, oculosque, auresque cerebrum
Molle fluit. Veluti concretum [217] vimine querno

184 Statuis non vulgaribus, seu approbatis simillima.
185 Turpis.
186 Quod si adderes collum & caput equinum, dignus foret equus quo Castor veheretur.
187 Latum, aptumque ad sedendum.
188 Eminentia. alta.
189 Propter toros, & eminentes carnes.
190 Appetiverunt.
191 Centaurorum genere.
192 Habuit, potita est.
193 Id est sylvam deserens.
194 Centauros.
195 Ornatus.
196 Rore, id est, herbâ suavis odoris.
197 Alba.
198 Sylvæ vicinæ Pagasis, urbi Thessaliæ, quæ fontibus abundat, unde & nomen habet πηγή enim fons dicitur.
199 Opponat.
200 Pelles.
201 sinistra. Dextrum enim erat nudum.
202 Vagantur.
203 Dorum Pirithoi Lapitharum regis, seu potius antrum, in quo nuptiæ celebrantur: sic enim supra: Arboribus tecto discumbere jusserat antro. 204 Ignorans quis jaculum miserit. 205 Frigidum factum & extinctum est. 206 Prohibuit, vetuit 207 Quod in Cyllaro fuerat infixum. 208 Incumbens telo se transfixit. 209 Semifuserit. Phœocomes, qui fœna vellera leonum vinxerat nodis inter se connexis, etiam nunc videtur mihi ante oculos stare. 211 Collig. verat. 212 Trunco, vel stipite arboris. 213 Sc. equorum. 214 Nedum protraherent. 215 Phonolei filium. 216 Rotunditas, i. e. caput rotundum. 217 Per foramina fistellæ è viminibus quernis, vel cælebr.

Lac

Iac ſolet; utve liquor rari ſub pondere cribri
[218] Manat: & exprimitur per denſa foramina ſpiſſus.
Aſt ego dum parat hunc armis [219] nudare jacentem,
(ſcit tuus hoc [220] genitor) gladium ſpoliantis in ima 440
Ilia demiſi, Chthonius quoque Telephaſque
Enſe jacent noſtro. [221] Ramum prior ille bifurcum
Geſſerat; hic jaculum. Jaculo mihi vulnera fecit.
[222] Signa vides: apparet adhuc vetus ecce cicatrix.
[223] Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti: 445
Tunc poteram magni, ſi non ſuperare, morari,
Hectoris arma meis. Illo ſed tempore [224] nullus,
Aut puer, Hector erat. Nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti;
Ampyca quid referam? qui [225] quadrupedantis Oeſoli 450
Fixit in [226] adverſo [227] cornum ſine cuſpide vultu.
Veſte [228] Pelethronium Macaræus in pectus adacto
Stravit Erycdupum: memini & venabula condi
Inguine, Neſſeis manibus conjecta, Cymeli.
Nec tu erediderís tantùm cecidiſſe ſub ira 455
Ampyciden Mopſum. Mopſo jaculante biformis
Occubuit, fruſtraque loqui tentavit Odites,
Ad mentum lingua, mentoque ad guttura fixo.
Quinq; neci Cæneus dederat, Stiphelumque Bromúque,
Antimachumque Helimumque, ſeuriferumq; Pyracmõ, 460
Vulnera non memini: numerum, nomenq; noravi.
Provolvat [229] Æmathii ſpoliis armatus Haemi,
Quem [230] dederat læto, membris & corpore Latreus
Maximus, huic ætas inter juvenemque, ſenemque,
Vis juvenilis erat. [231] Variabant tempora cani. 465
Qui clypeo, galeâque Macedoniâque [232] ſariſſâ
Conſpicuus, faciemque obverſus in agmen utrumque;
Armaque concuſſit, certumque equitavit in orbem.
Verbaque tot fudit vacuas animoſus in auras:
Et te, [233] Cæni, feram? nam tu mihi fœmina ſemper, 470
Tu mihi Cænis eris. Nec te natalis origo
Comminuit? mentemque ſubit, quo præmia facto,
Quaque viri fillâm ſpeciem mercede pararis?
[234] Vel quid nata vide, vel [235] quid ſis: aſſa: [236] columque,
I, cape cum calathis; & ſtamina pollice torque: 475
Bella relinque viris. Jactanti talia Cæneus
Extentum curſu miſſâ Petus [237] eruit haſtâ,
Qua vir equo [238] commiſſus erat. Ferit ille dolore:
Nudaque [239] Phyllei juvenis ferit ora ſariſſâ.
Non ſecùs hæc reſilit quàm tecti à culmine grando: 480
Aut ſi quis parvo feriat cava tympana ſaxo.

218 Flu-
219 Spoliare
220 Peleus.
Nam Achillem alloquitur Neſtor.
221 Stipitem duas in partes divifum.
222 Cicatricem vulneris accepti inflicat Neſtor.
223 Eleganter ſenes mores expriminntur. Solent enim ſenes ſe laudare.
224 Non. Nomen pro adverbio.
225 Quatuor pedibus currentis: Centaurus enim erat.
226 In oppoſito ore.
227 Haſtam è cornu abſque ferro.
228 A Pelethrono Theſſaliæ monte.
229 Theſſali.
230 Interfecerat.
231 Alii enim ex capillis erant albi, alii nigri.
232 Hinc Macedonia, vocatur Sariſſa.
233 Per contemtum & cum indignatione exprobrat Cæneo concubitum Neptuni, de quo ſupra verſ. 195.
Q.d. Nequaquam patiar te meretricios interficere. Cæneum autem per contemtum Cænim vocat, ac ſi adhuc fœmina eſſet. 234 Nempe fœmina nata es. 235 Nerumni enim tum paſſa es. 236 Inſtrumentum, quo mulieres filant. 237 Avertit 238 Committus. 239 Cæni. Theſſali. Phyllos eſt oppidum Theſſaliæ.

240 Comi-

240 Enſe invadit Cæneum: quod, niſi propius accederet, facere non poterat.
241 Impenetrabili.
242 Conatur.
243 Cuſpis eſt obtuſa.
244 Obliquo ictu mittit.
245 Strepitus.
246 Tanquam marmore percuſſo. Erat enim Cæneus invulnerabilis.
247 Exhibuit.
248 Mortiferum.
249 Occultam, coopertam.
250 Nam cum jam vulnus feciſſet, manum verſando alia vulnera faciebat.
251 Tmeſis, Dicitur enim pro Inceruentatus.
252 Novum miraculum.
253 Validus atque robuſtus. Correctio ſuperioris dicti.
254 Ignavis factis.
255 Fœminæ. Nam Cæneus ante à fœmina fuerat.
256 Hominem & equum.

240 Cominus aggreditur; laterique recondere 241 duro
242 Luctatur gladium. Gladio loca pervia non ſunt.
Haud tamen effugies: medio jugulaberis enſe, [ſem
Quandoquidem 243 mucro eſt hebes, inquit; & in latus en-
244 Obliquat: longâque amplectitur ilia dextrâ. 486
Flaga facit 245 gemitus, ceu 246 corpore marmoris ictu:
Fractaque diſſiluit percuſſo lamina collo.
Ut ſatis illa ſos miranti 247 præbuit artus;
Nunc age, ait Cæneus, Noſtro tua corpora ferro 490
Tentemus. Capuloque tenus dimiſit in armos
Enſem 248 ſatiferum 249 cæcamque in viſcera movit
Verſavitque manum: 250 vulnuſq; in vulnere fecit.
Ecce ruunt vaſto rabidi de more bimembres:
Telaq; in hunc omnes unum mittuntque, feruntque. 495
Tela retuſa cadunt. Manet impertoſſus ab omni,
251 Inque cruentatus Cæneus Elatejus ictu.
Fecerat attonitos 252 nova res. Heu deuecus ingens!
Monychus exclamat: Populus ſuperamur ab uno (actis,
Vixq; viro. Quanquam ille 253 vir eſt: nos 254 ſegnibus
255 Quod fuit ille, ſumus. Quid membra immania profunt?
Quid geminæ vires? quid quod fortiſſima rerum 502
In nobis natura duplex 256 animalia junxit?
Nec nos 257 matre Deâ, nec nos Ixione natos
Eſſe reor; qui 258 tantus erat, Junonis ut altæ 505
259 Spem caperet. Nos 260 ſeminar. ſuperamur ab hoſte.
Saxa, trabeſque ſuper, totoſque involvite montes,
Vivacemque animam 261 miſis 262 elidite ſilvis:
Silva premat fauces: & erit pro vulnere pondus.
Dixit: & 263 infani dejectam viribus Auſtri 510
Fortè 264 trabem nactus, 265 validum conjecit in hoſtem.
266 Exemplumq; fuit: parvoque in tempore nudus
Arboris Othrys erat: 267 nec habebat Pelion umbras.
268 Obrutus immani cumulo, ſub pondere Cæneus
269 Æſtuat arboreo: congeſtaque robora duris 515
Fert humeris. Sed enim poſtquam ſuper ora caputque
Crevit onus; 270 neq; habet, quas ducat, ſpiritus auras;

257 Junone. Nube potius, Ixione pro Junone ſuppoſitâ. 258 Tam magnanimus. 259 Sc. potiundæ. Hujus rei meminit Tibullus l. 1. Illic Junonem tentare Ixionis aufi Verſantur celeri noxia membra rotâ. 260 Seniviro. 261 Injectis ſylvarum arboribus. 262 Opprimite, exprimite. 263 Maximis, furibundis. Sunt qui infani legunt. 264 Arborem. 265 Potentem: ut qui ferro vulnerari non poterat. 266 Exemplum proprie eſt res, quæ nobis imitanda vel fugienda proponitur. Ille autem, in quo eſt aliquid imitandum, vel fugiendum, dicitur exemplar, i. e. a quo ſumitur: unde illud contentum eſt, hoc verò continens. Fuit ergo Monychus exemplum aris Centauris, ut in Cæneum arbores conjicerent. Aliquando ſumitur pro gravi pœna, quæ poteſt cæteris documento eſſe, ne peccent. Ter. Utrique in te exempla edent. Exemplum etiam dicitur, quod in ordine adhibetur rei aut probandæ, aut ordinandæ gratiâ. 267 Sicuti mons Othrys, ita & Pelion Theſſaliæ mons, arboribus quoque ſpoliatus erat. 268 Oppreſſus, maximâ liguorum congerie. 269 Angitur, *pallet.* 270 Nec reſpirare poteſt.

271 Deficit

271 Deficit interdum: modo se 272 super aera frustra
273 Tollere conatur, jactasque 274 evolvere silvas.
Interdumq; movet. Veluti quam cernimus 275 ecce, 520
Ardua si terræ quatiatur motibus Ide,
276 Exitus in dubio est. Alii sub inania corpus
Tartara detrusum 277 silvarum mole ferebant.
278 Abnuit 279 Ampycides: medioq; ex aggere 280 fulvis
Vidit avem pennis liquidas exire sub auras: 525
Quæ mihi tunc primùm, tunc est conspecta suprema,
Hanc ubi 281 lustrantem leni sua castra volatu
Moplus, & ingenti circum clangore sonantem
Adspexit, pariterque oculis animoque secutus;
O salve, dixit, Lapithææ gloria gentis. 530
Maxime vir quondam, sed avis nunc 282 unica, Cæneu.
283 Credita res auctore suo est. Dolor addidit iram:
Oppressumq; 284 ægrè tulimus tot ab hostibus unum.
Nec priùs 285 abstitimus ferrum 286 exercere cruore
Quam data pars leto, partem fuga noxq; diremit. 535

271 Deficere, mori videtur.
272 Ad.
273 Erigere.
274 Excutere.
275 Hoc adverbio significat se dixisse ostendere Idam Phrygiæ montem.
276 Mors Cænei in dubio est. Nam alii mortuum esse contendunt, alii in aquilam mutatam.
277 Arborum pondere.
278 Negat.
279 Mopsus. Supra v. 458.
280 In aquilam Cæneum fuisse mutatum innuit Poeta.
281 Circumvolantem.
282 Sola, singularis.
283 Creditus est Cæneus in aquilam fuisse muratus Mopso auctore.
284 Indignati sumus.
285 Destitimus.
286 Sævire in Centauros ob dolorem de Cænei morte conceptum.

Periclymenus in aquilam, & ab Hercule interfectus. *Fab.* VI.

Periclymenus à Neptuno accepta potestate, ut se in varias figuras transverteret, cum adversus Herculem dimicasset, & eum varietate formarum vellet eludere, in aquilam transformatus est: quam ille advolantem sibi & in altitudinem se aeris efferentem, novissime sagitta trajectam interemit.

HÆC inter Lapithas, & semihomines Centauros
Prælia 1 Tlepolemus 2 Pylio referente dolorem
3 Præteriti Alcidæ tacito 4 non pertulit ore:
Atque ait; 5 Herculeæ mirum est 6 oblivia laudis
Acta tibi, senior. Certè mihi sæpe referre 540
7 Nubigenas 8 domitos à se pater ipse solebat.
9 Tristis ad hæc Pylius: Quid me meminisse malorum
Cogis; & obductos annis rescindere luctus?
Inque tuum genitorem odium, 10 offensaq; fateri?
Ille quidem 11 majora fide (Di) gessit; & orbem 545
Implevit meritis; quod mallem posse negari:

1 Herculis filius.
2 Nestore ita dicto, à Pylo oppido Messeniæ, in quo natus erat.
Αἰγυιεὺς ἐπίκλησιν ἀνὴρ ἀγερώχετο. Homer. Iliad. 1.
3 Præteritæ Herculis patris sui.
4 Non est passus.
5 Herculis.
6 Oblivionem esse factam.
7 Centauros nube genitos.
8 Devictos.
9 Nestor mœstus: quod & se a Tlepolemo notari videret, & ea commemorare cogeretur, quæ sibi luctus causa fuerant.
10 Injurias quibus me adfecit.
11 Majora, quam credi debeat.

12 Sed neq; 13 Deiphobum, nec 14 Polydamanta, nec ip-
Hectora laudamus. Quis enim laudaverit hostem? [sum
Ille tuus genitor 15 Messenia mœnia quondam
Stravit: & immeritas urbes 16 Elinque, 17 Pylonq; 550
Diruit: inque meos ferrum flammamque penates
Impulit. Utque alios taceam, quos ille peremit,
18 Bis tex Nelidæ fuimus conspecta juventus:
Bis sex Herculeis ceciderunt, 19 me minus uno,
Viribus. Atque alios vinci potuisse ferendum est. 555
Mira 20 Periclymeni mors est: cui posse figuras
Sumere quas vellet, rursusque 21 reponere sumtas
Neptunus dederat, Nelei sanguinis auctor.
22 Hic, ubi nequicquam est formas variatus in omnes,
Vertitur in faciem volucris: 23 quæ fulmina curvis 560
Ferre solet pedibus, divûm gratissima 24 Regi.
Viribus usus avis, pennis rostroque reduncо,
25 Hamatisque 26 viri laniaverat unguibus ora.
Tendit in hunc nimiûm certos 27 Tirynthius arcus:
Atque inter nubes sublimia membra ferentem, 565
Pendentemque ferit, lateri quâ jungitur ala.
Nec grave vulnus erat: sed rupti vulnere nervi
Deficiunt, motumque negant virelque volandi.
Decidit in terram, non concipientibus auras
Infirmis pennis: 28 & quæ levis hæserat alæ, 570
Corporis affixi pressa est gravitate sagitta:
Perque latus summum 29 jugulo est 30 exacta sinistro.
Num videor debere tui præconia rebus
31 Herculis, ô Rhodiæ 32 ductor pulcherrime classis?
Ne tamen ulterius, quam tortia facta silendo, 575
Ulciscar fratres, 33 solida est mihi gratia tecum.

Hæc postquam 34 dulci 35 Neleius edidit ore;
A 36 sermone senis repetito munere Bacchi
Surrexêre toris. Nox est data cætera somno.

12 Hostes non esse laudandos colligit Nestor.
13 Priami filium.
14 Polydamas unus è Principibus Trojanis fuit fortissimus, sic vocatus, quod multos domaret.
15 Messene est Siliciæ urbs & Arcadiæ.
16 Elis urbs est Arcadiæ juxta Olympiam.
17 Messeniæ urbem, supra, v. 537.
18 Duodecim Nelei filii. Neleus autem Neptuni fuit filius, qui à fratre Pelia domo pulsus, Pylon, urbem in Messenia, condidit.
19 Me excepto.
20 Fratris nati.
21 Deponere.
22 Periclymenus.
23 Periphrasis est aquilæ.
24 Jovi.
25 In modum falcis recurvis.
26 Herculis.
27 Hercules: à Tirynthe, Peloponnesi urbe, sic appellatus. 28 Et levis sagitta, quæ hæserat, & affixa erat alæ, pressa & impulsa fuit gravitate corporis illi affixi. 29 Per sinistrum jugulum. 30 Expulsa. 31 Sc. patris. 32 O Tlepoleme inclyte dux classis, quum ex insula Rhodo adversus Trojanos vixisti. 33 Firma amicitia. 34 Suavi sermone. Vide quæ diximus supra ad vers. 178. 35 Nestor Nelei filius. 36 Post sermonem Nestoris.

Mors Achillis. *Fab.* VII.

Neptunus graviter ferens Cygnum filium ab Achille occidisse, & Hectorem defensorem operum, quæ ipse posuisset; ab Apolline socio laboris petit, quoniam sibi non daretur ut cominus cum eo congredi posset, ut ultor exsisteret,

exſiſtere. At Ille auditis precibus ejus, immiſſus acie nullique conſpectus, arcum Alexandri in Achillem convertit, ut ſagittam in eum dirigere poſſet: talemque (qui fuit in ejus corpore mortalis) percuſſit, & interemit.

AT [1]Deus æquoreas qui cuſpide temperat undas,
In volucrum corpus nati [2] Stheneleida verſum
Mente dolet patriâ: ſævumque peroſus Achillem
Exercet [3] memores, [4] plus quàm civiliter, iras.
Jamque ferè [5] tracto duo per quinquennia bello,
Talibus [6] intonſum compellat [7] Smyntheа dictis:
O [8] mihi de fratris longè gratiſſime [9] natis,
[10] Irrita qui mecum poſuiſti mœnia Trojæ,
Ecquid, ut has jamjam caſuras aſpicis arces,
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia cæſa dolet? ecquid (nè perſequar omnes)
Hectoris umbra [11] ſubit circum ſua Pergama [12] tracti?
Cùm tamen ille ferox, belloque cruentior ipſo
Vivit adhuc [13] operis noſtri [14] populator Achilles.
[15] Det mihi ſe: Faxo, [16] triplici quid cuſpide poſſim,
Sentiat. At quoniam concurrere comibus hoſti
Non datur; occulta [17] nec opinum perde ſagittâ.
Annuit: atque animo pariter patruoque ſuoque
Delius [18] indulgens, nebulâ velatus in agmen
Pervenit [19] Iliacum; mediaque in cœde virorum
Rara per ignotos ſpargentem cœrula Achivos
Tela Parin faſſuſque Deum, Quid ſpicula perdis
[20] Sanguine plebis? ait. Si qua eſt tibi cura tuorum;
Vertere in [21] Æaciden, cæſoſque ulciſcere fratres.
Dixit: & oſtendens ſternentem Troia ferro
Corpora [22] Peliden, arcus obvertit in illum:
[23] Certaque letiferâ direxit ſpicula dextrâ.
Quo Priamus gaudere ſenex [24] poſt Hectora poſſet,
Hoc fuit. [25] Ille igitur tantorum victor Achille,
Vinceris à timido [26] Graiæ [27] raptore maritæ?
At ſi [28] fœmineo fuerat tibi Marte cadendum;

1 Neptunus.
2 Olorem Cygnus Schenei Filius.
3 Quas in memoria habebat Ut illud Virgil. Memorem Junonis ob iram.
4 Hoſtiliter.
5 Protracto, producto.
6 Comarum, crinitum.
7 Apolliteum, ita dictum omiſſis aliis conjecturis) quia, cum mures Chyſen urbem Myſiæ infeſtarent, Apollo, civium precibus exauditis, animalia illa infecta ſagittis interfecit: cujus illi tremendo beneficii templum & ſimulacra fuere. Apollini Smyntheo poſtea, quod ejus linguæ dialecto mures σμινθοι appellentur.
8 Hæc oratione Neptunus Apollinem hortatur, ut Achillem, Cygni interfectorem, ſagittâ interficiat. 9 De filiis fratris mei Jovis. 10 Peritura ſequenti verſu arces caſuras inquit. 11 In mentem cum quadam miſeratione venit. 12 Sc. ab Achille. 13 Neptunus & Apollo in condenda Troja Laomedonti opem tulerunt. Vide Lib. 11. Fab. 6. 14 Deſtructor. 15 Committat ſe mihi & mari. 16 Tridente. 17 Non opinantem. 18 Obſequens. 19 Trojanum. 20 Plebeios ac viles interficiendo. 21 Achillem, Æaci nepotem. 22 Achillem Pelei filium. 23 Phœbe, graves Trojæ ſemper miſeratæ labores, Dardana qui Paridis direxit tela manuſque Corpus in Aeacidæ. Æneas Phœbum precatus 6. Æneid. In eam corporis partem quæ erat vulnerabilis, caligantem nempe, quem prehendens mater cum in Stygia tinxit palude. 24 Poſt interfectum filiuum ſuum Hectora. 25 Apoſtrophe ad Achillem indignationem continens, quòd ab effœminato Paride fuerit interfectus. 26 Græcæ mulieris Helenæ, quæ viris imperavit. 27 Paride, à quo Achilles interfectus eſt. Huc pertinet illud: Bella gerant fortes, tu Pari ſemper ama. 28 Imbelli.

29 Thermodontiacâ malles cecidiſſe bipenni.
Jam timor ille Phrygum, decus & tutela Pelaſgi
Nominis Æacides, caput inſuperabile bello,
Arſerat: amârat 30 Deus idem, idemque eremârat.
Jam cinis eſt; & de tam magno reſtat Achille 615
Nescio quid, parvam quod non bene compleat urnam.
At vivit, totum quæ gloria compleat orbem.
32 Hæc illi menſura viro reſpondet: & hac eſt
Par ſibi Pelides, nec inania Tartara ſentit.
Ipſe etiam, 33 ut cujus fuerit cognoſcere poſſis, 620
Bella movet clypeus: 34 deque armis arma feruntur.
Non 35 ea 36 Tydides, non audet 37 Oileos Ajax,
Non 38 minor Atrides, non bello 39 major & ævo
Poſcere, non alii: ſoli 40 Telamone creato
41 Laërtaque fuit tantæ fiducia laudis. 625
A ſe 42 Tantalides onus invidiamque 43 removit:
Argolicoſque duces mediis conſidere caſtris
Juſſit: & arbitrium litis 44 trajecit in omnes.

29 Thermodontiacâ] Amazonum accolarum fluvii Thermodontis; quarum dux Penthesilea. Virg. Lib. 1. Æneid. [Bipennis autem Amazonum telum, quo ſemper hoſtes feriebant: ideoque ſemper in Nummis Bipenniferæ Amazones depingi ſolitæ.] 30 Vulcanus, qui rogatu Thetidos Achilli arma fabricavit, & eum mortuum combuſſit. 31 Parùm quid eneris de tanto Achillis corpore ſupereſt: quo ne urna quidem impleri poſſit. 32 Totus terrarum orbis menſura eſſe videtur gloriæ Achillis. 33 Q. d. fortiſſimi, ac bellicoſiſſimi illum clypeum fuiſſe, pro quo tantæ contentiones fuêre ſuſceptæ. 34 Propter arma Achillis bella & contentiones excitantur. Nam poſt mortem Achillis inter Ajacem & Ulyſſem de armis ipſius graviſſimæ ſunt ortæ contentiones, quas libro ſequenti videbimus. 35 Arma Achillis. 36 Diomedes, Tydei filius. 37 Oilei filius. Duo Ajaces fuerunt, hic, & Telamonis filius. 38 Menelaus minor natu Atrei filius. 39 Agamemnon. 40 Ajaci, Telamonis filio: undè appellatur Telamonius. 41 Ulyſſe, Laërtis filio. 42 Agamemnon à Tantalo genus ducens. 43 A ſe derivavit, repulit. 44 Tranſmiſit, tranſtulit.

P. OVIDII

P. Ovidii Naſonis

METAMORPHOSEΩN

LIBER XIII.

Contentio inter Ajacem, & Ulyſſem: & Ajacis cruor in Hyacinthum. *Fab.* I.

Achille ab Alexandro occiſo, arma cùm peterentur ab Ajace, quia frater patruelis eſſet; & Ulyſſe, qui conſilio ſe potiorem, ac virtute judicaret: placuit principibus, ut utriuſque res geſtæ in bello perpenderentur, & digniori propoſitum præmium ab univerſo exercitu tribueretur. Cùm itaque in conſpectu omnium Ajax virtutes ſuas, quibus Graios juviſſet, retuliſſet; & Ulyſſes conſilia ſua, quibus communem republicam juviſſet; duces quoque adduxiſſet, noviſſime ſignum Minervæ, quod è Troja ſuſtulerat, oſtendit. Quo Graji moti, cùm ante oratione ejuſdem perculſi ſtuperent, ab Ajace arma abjudicata ſunt, & Ulyſſi data. Qua ille contumelia accenſus, incubuit enſi: ex cujus cruore flos purpureus ſimilis hyacintho natus eſt.

[1] Conſedere [2] duces; &, [3] vulgi ſtante coronâ,
[4] Surgit ad hos [5] clypei dominus ſeptemplicis [6] Ajax.

1 Civilem inſtituit concionem, in qua principes ſedent, ſed potiſſimum illi, qui dicturi ſunt ac vulgus ſtant. 2 Agamemnon Menelaus, Diomedes, Neſtor, Idomeneus, &c. 3 Et conventu hominum circum ſtante. 4 Ad hunc locum reſpexit, Juv. Sat. 7. Conſedêre duces, ſurgit tu pallidus Ajax, Dicturus dubiâ pro libertate bubulco Judice. 5 Septem boum coriis tecti. Sic infra: Fruſtra Telamone creatus Geſtaſſet lævâ tantorum ſegora ſeptem. 6 Telamonis, Pelei fratris, filius, Achillis patruelis fuit.

Utque erat impatiens iræ, [7] Sigeia torvo
Littora repſexit, claſſemque, [8] in littore vultu:
[9] Intendenſique manus, [10] Agimus, prò Jupiter, inquit
[11] Ante rates cauſſam; [12] & mecum confertur Ulyſſes!
At [13] non Hectoreis dubitavit cedere flammis:
Quas ego ſuſtinui; quas [14] hac à claſſe fugavi,
Tutius eſt fictis igitur [15] contendere verbis,
Quàm pugnare manu. [16] Sed nec mihi dicere promptum;
Nec facere eſt [17] iſti. [18] Quantumque ego Marte feroci,
Quantùm acie valeo, tantùm valet iſte loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelaſgi,
Eſſe reor: vidiſtis enim. Sua narret Ulyſſes,
Quæ ſine teſte gerit, quorum nox coſcia ſola eſt.
[19] Præmia magna peti fateor: [20] ſed demit honorem
Æmulus Ajaci. Non eſt [21] tenuiſſe [22] ſuperbum,
[23] Sit licet hoc ingens, quicquid ſperavit Ulyſſes.
[24] Iſte tulit pretium jam nunc certaminis hujus;
Quo cùm victus erit, mecum certâſſe [25] feretur.
Atque ego, ſi virtus [26] in me cubitabilis eſſet,
Nobilitate potens eſſem, Telamone creatus:
Mœnia qui forti Trojana ſub [27] Hercule cepit:
[28] Littoraque intravit [29] Pegaſea Colcha carinâ.
Æacus [30] huic pater eſt: [31] qui jura ſilentibus umbris
[32] Reddit, ubi [33] Æoliden ſaxum grave Siſyphon urget.
Æacon agnoſcit ſummus, prolemque fatetur
Jupiter eſſe ſuam. Sic ab Jove tertius Ajax.
Nec tamen hæc [34] ſeries in cauſſa profit, Achivi;
Si mihi cum magno non eſt communis Achille: [30]
[35] Frater erat; fraterna peto. Quid ſanguine cretus
Siſyphio, furtiſque, & fraude ſimillimus illi,

7 Sigeum & Rhœteum promontorium eſt Troadis, juxta quod Græcorum claſſis ſubducta erat.
8 Scr. frontem.
9 Extendens ad cauſſam.
10 Ajax oſtendere vult, arma ſibi potiùs, quam Ulyſſi, deberi; primo quidem, me facinoris nve hæreditario, quod frater Achillis patruelis ſit, nobiliore etiam genere natus: deinde ex merito, quoniam plura, quæ ille, præſtare geſſi; ille autem quidem etiam petiinè. Etiam illud adcit, neque pagem neque idoneum his armis geſtandis Ulyſſem eſſe.
11 Naves, à quibus ego ſolus Hectoreas faces repuli, cum alii Græci, & imprimis Ulyſſes, illius viri impetum non ſuſtinentes, eas deſeruerint. Cùm enim Achilles, Agamemnoni propter Briſeida ereptam, infrà tentorium ſe contineret, neque pugnare vellet, Hector cum delectis Trojanorum juventute in hoſtium claſſem impetum fecit: quam etiam incendiſſet, niſi Ajacis virtute fuiſſet repulſus. 12 Indignationem hoc loco ſignificat. 13 Ulyſſes auſus eſt. 14 Δεξιτερὴν· manum enim ad claſſem intendit Ajax, & ſic illam Græcis oſtendit. 15 Compoſitis. 16 Ita Heric. Lib. 9. Melior mihi dextera linguâ eſt. 17 Ulyſſi; cum magno contemtu hoc dicit. 18 Collatio, qua oſtendit ſe in certamine, & adverſarium Ulyſſem in eloquentia valere. 19 Arma Achillis à Vulcano fabricata. 20 Ex æmuli collatione mea fama plus detrimenti, quam victoria gloriæ eſt comparatura. 21 Obtenuiſſe. 22 Glorioſum. 23 Quamvis id, de quo contenditur, ſit maximum. 24 Si parvi ignominiam celebri & inſigni certare cum ignobili & abjecto: ergo hoc contrà cum longe majori decertanti gloriam pariet. Talis autem eſt Ulyſſes mecum collatus. [Utebantur autem voce Iſte veteres, quoties cum contemtu de aliquo loquerentur. Heinſ.] 25 Dicetur. Eſt enim glorioſum cum magnis viris certare, etiamſi eos vincere non poſſis. 26 Fortitudo. 27 Hercules enim Telamonem ad Trojam duxit, quæ ab iis capta eſt. 28 Colchia. Nam Telamon cum Jaſone in Colchos navigavit. 29 Argo nave, juxta Pagaſas, promontorium & oppidum Theſſaliæ fabricatâ. 30 Telamoni. 31 Æacus. Is enim tantâ juſtitiâ præditus fuiſſe dicitur, ut à Plutone apud inferos judex ſit delectus. 32 Jus dicit. 33 Æoli filium. [Siſyphum autem potius nominat Ajax, quàm alios qui pœnis apud inferos vexantur, quia inter progenitores Ulyſſis Siſyphus numeratus eſt.] 34 Stemmatis diſpoſitio. 35 Achilles fuit patruelis frater Ajacis. Nam Peleus & Telamon fratres fuerunt. Patrueles autem fratres dicuntur, qui ex fratribus nati ſunt.

[36] Inſerit [37] Æacidis alienæ nomina gentis ?
An quod ia arma prior, nullo ſ; [38] ſub indice veni,
Arma neganda mihi ? [39] potiorq; videbitur [40] ille,
[41] Ultima qui cepit ; [42] deturbavitque furore
Militiam ficto : donec [43] ſollertior [44] illo,
[45] Sed ſibi inutilior, timidi [46] commenta retexit
[47] Naupliades animi, vitataque traxit ad arma ?
[48] Optima nunc ſumat qui ſumere n oluit ulla.
Nos inhonorati, & [49] donis patruelibus ſo orbi,
Obtulimus qui nos ad prima pericula, ſimus.
Atq; utinam aut verus [51] furor ille, aut creditus eſſet ;
Nec comes hic Phrygias unquam veniſſet ad arces
[52] Hortator ſcelerum ! Non te, [53] Pœantia proles,
Expoſitum [54] Lemnos noſtro cum crimine haberet.
Qui nunc (ut memorant) ſilveſtribus abditus antris,
Saxa moves gemitu : [55] Laertiadæque precaris,
Quæ meruit : quæ Di, Di dent non vana preceris.
Et nunc ille eadem nobis juratus in arma,
(Heu !) pars una ducum, quo ſucceſſore ſagittæ
Herculis utuntur, fractus morboque fameque,
[56] Velaturq; alitumq; avibus ; volucreſq; [57] petendo
[58] Debita Trojanis exercet ſpicula fatis,
[59] Ille tamen vivit, quia non comitavit Ulyſſen.
Mallet & infelix Palamedes eſſe relictus.
Viveret ; aut [60] certè letum ſine [61] crimine haberet.
[62] Quem male [63] convicti [64] nimiùm memor [65] iſte furoris
Prodere rem Danaam fixit : fictumque probavit
Crimen. Et oſtendit, quod jam [66] præfoderat aurum,
Ergo aut [67] exſilio vires [68] ſubduxit Achivis

36 Anim
37 Achill
mihi, Æaci
nepotibus.
38 Nullo in
dicante.
39 Melior,
præſtantior.
40 Ulyſſes.
41 Qui Græ
corum ductum
cepit & arripuit
arma, finitâ
inſania, in e
ultimos.
42 Vitiavit.
43 Prudentior,
perſpicacior.
44 Ulyſſe.
45 Nam Pa
medes in ſe U
lyſſem com
vit, cujus mal
proditione tan
dem ut pr
tor à cunctis
Græcorum ex
ercitu ruit in
terfectus Ul
ſes enim literas
finxit a Pri
ad Palamedem
datas, quibus
ſignificare vi
debatur Pria
mus, ſe manda
auri pondus
miſſurum. Cum

vero literæ ad Agamemnonem fuiſſent perlatæ, principeſque omnes præter Palamedem conveniſſent, vixque illud ſcelus in Palamedem cadere poſſe cunctis videretur, Ulyſſes nihil temere de tanto viro credendum cixit, niſi aurum, quod ille jam per ſervos corruptos in illius tentorio defodiendum curaverat, deprehenderetur. Qui igitur miſſi ad hoc inquirendum fuerant, cum renunciaſſent inventum, lapidibus Palamedes à toto exercitu, de quo optime meritus erat, obrutus eſt. 46 Figmenta. 47 Palamedes Nauplii filius. Nauplius autem Neptuni & Amymones filius, in Eubœa regnavit. 48 Ironia indignationis plena, quâ Ajax ſignificat Ulyſſem nullâ ratione armis Achillis eſſe dignum, ſe autem eſſe digniſſimum. 49 Armis fratris patruelis Achillis. 50 Orbati privati. 51 Inſania illa Ulyſſis. 52 Virg. 2. Æn. Scelerumque inventor Ulyſſes. 53 Apoſtrophe ad Philoctetem Pœantis filium, cui cum Hercules moriturus dediſſet arcum, & ſagittas venenatas, ſine quibus Trojam capi non poſſe oraculum reſponderat, (vide ſupra Lib. 9. verſ. 234.) una ſagittarum in ejus pedem decidit, ita ut faucius, Ulyſſe auctore, in inſula Lemno relictus ſit. Sed vide ſis quem diximus lotum Lib. 9. 54 Inſula Vulcano dicata. 55 Ulyſſi Laertis filio. 56 [Pinnis avium, quas ſagittis interfecit, ſeipſum convelluit Philoctetes. Ita Cicero ex Attio. Philoctetam pinnarum contextu corpori tegumentum feciſſe : Ipſe Philoctetes apud Attium Configo tardius celeres, tum volatiles ; Pro veſte pinnis membra textis contegens. 57 Jaculando. 58 Trojano excidio deſtinata i. quibus Trojam perituram in fatis erat. 59 Philoctetes. 60 Saltem. 61 proditionis infimulatione. 62 Palamedem. 63 Deprehenſæ, detectæ inſaniæ. 64 Illa enim memoriâ Palamedes, optime de Græcorum exercitu meritus, fuit interfectus. 65 Ulyſſes. 66 Ante defoderat in tentorio Palamedis. 67 Relinquens Philoctetem in Lemno tanquam exſulem. 68 Subtraxit, ademit.

69 Aut nece. 70 Sic pugnat, ſic eſt metuendus Ulyſſes.
71 Qui liſet 72 eloquio fidum quoque, Neſtora vincat;
Haud tamen efficiet, deſertum ut Neſtora crimen
Eſſe rear nullum. Qui, cum imploraret 73 Ulyſſen 65
Vulnere tardus equi, feſſuſque ſenilibus annis,
74 Proditus à ſocio eſt. Non hæc 75 mihi crimina fingi
76 Scit bene 77 Tydides: qui nomine ſæpe vocatum
78 Corripuit; 79 trepidoq; fugam exprobravit amico.
Aſpiciunt oculis ſuperi mortalia juſtis. 70
En eget auxilio, qui non tulit; utque reliquit,
Sic linquendus erat. Regem ſibi dixerat ipſe.
80 Conclamat ſocios. Adſum; videoque trementem,
Pallentemque metu, & trepidantem morte futura.
Oppoſui 81 molem clypei; texique jacentem; 75
Servaviq; animam (minimum eſt hic laudis) inertem.
Si perſtas certare 1 cum redeamus in illum:
Redde hoſtem, 82 vulnuſq; tuum, ſolitumque timorem:
Poſt clypeumque late: & mecum contende ſub illo.
At poſtquam eripui; 83 cui ſtandi vulnera vires 80
Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
Hector 84 adeſt; ſecumque 85 Deos in prælia ducit,
Quaque ruit, 86 non tu tantum terreris, Ulyſſe;
Sed fortes etiam: 87 tantum trahit ille timoris.
Hunc ego ſanguineæ ſucceſſu cædis 88 ovantem 85
89 Cominus ingenti reſupinum pondere 90 ſudi.
91 Hunc ego 92 poſcentem, cum quo concurreret, unus
Suſtinui: ſortemque meam 93 voviſtis, Achivi:
94 Et veſtræ valuere preces. Si quæritis hujus
Fortunam pugnæ; 95 non ſum ſuperatus ab illo. 90
Ecce ferunt Troes ferrumque, ignemq; 96 Jovemque
In Danaas claſſes. Ubi nunc facundus Ulyſſes?
97 Nempe ego mille meo 98 protexi pectore puppes,
Spem veſtri reditus 99 dare tot pro navibus arma.
Quod ſi vera licet mihi dicere; 100 quæritur iſtis,

70. Inducens exercitum ad lacedæmonem. 71 Troiana. Hæc ſunt ejusfacinora militaria, ut terrores, fraudes, inſidiæ machinationes improbæ. 72 Nestor. 73 Eloquentiâ, fraude. 74 Ulyſſis auxilium. 74 Ab Ulyſſe derelictus fuit. Qui autem ſocios in pugna derelinquunt, ut proditores habentur. 75 A me. 76 Probat adverſarii crimen Diomedis teſtimonio. 77 Diomedes. 78 Objurgavit, reprehendit. 79 Timido Ulyſſi. 80 Trojani, ubi vidiſſent Socum ab Ulyſſe interfectum, irruunt in eum; & periiſſet, niſi Ajax, monitu Menelai, inclamanti auxilium ſuccurriſſet. 81 Clypeum. 82 A Soci haſta immiſſum. Nam Socus latus illius haſta trajecerat. 83 Mirum dictu: qui ob vulnus à Soco acceptum conſiſtere nequibat, à me protectus & præſentiſſimo periculo ereptus, etiam fugere potuit. 84 Advenit. 85 Deorum, imprimis Jovis, auxilium. 86 Emphatice; Non tantum tu, qui es omnium timidiſſimus, terreris impetu Hectoris, ſed etiam fortes. 87 Epiphonema ſeu acclamatio eſt. 88 Exultantem, triumphantem. 89 [Rectè Cominus: antea Eminus legebatur. Plus enim laudis erat Ajaci, quod cominus cum Hectore congreſſus eſt, quam ſi eminus congreſſus eſſet.] 90 Proſtravi. 91 Hectorem. 92 Provocantem. Ajax Telamonius ſorte ſe Hectori objicit: qui cum, adveniente nocte è pugna æquali cum honore diſcederent, ſe invicem muneribus ſunt proſecuti. Nam Hector Ajaci gladium, contra Ajax Hectori baltheum dono dedit. 93 Voto optaſtis, ut ſors mea proferretur. 94 Nam ut optaverant, ſors Ajacis prima prodiit eſt, ut cum Hectore pugnaret. 95 Pari enim gloriâ uterque ex ea pugna receſſit. 96 Auxilium Jovis Hectori faventis. 97 Solus Ajax, aliis Græcorum ducibus perterritis, claſſem ab ignibus hoſtium protexit. 98 Defendi. 99 Ego dedi vobis tot naves, dum eos capitis mei periculo conſervavi: nunquid tanto merito mihi debetur? 100 Non tam illa Ajaci quam Ajax illis futurus eſt honori.

Quem

Quàm mihi major honos: cõjunctaq; gloria noſtra eſt. 95
Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur. (Dolona,
[201] Conferat his [101] Ithacus Rheſum, [103] imbellemq; [104]
[105] Priamidenq; [106] Helenum raptâcum [107] Pallade captũ.
Luce nihil geſtum, nihil eſt Diomede remoto : 100
Si ſemel iſta datis meritis tam vilibus arma ;
Dividite : & major pars ſit Diomedis in illis, [ermis
[108] Quò [109] tamen hæc Ithacoꝫ qui clam, qui ſemper in-
Rem gerit; & [110] furtis [111] incautum decipit hoſtem ?
[112] Ipſe nitor galeæ claro radiantis ab auro 105
Inſidias prodet, manifeſtabitque latentem.
Sed neque [113] Dulichius ſub Achillis caſſide vertex
Pondera tanta feret. [114] Nec non oneroſa graviſque
Pelias eſſe poteſt imbellibus haſta lacertis.
[115] Nec clypeus vaſti celatus imagine mundi 110
Conveniet timidæ, nataeque ad furta ſiniſtræ.
[116] Debilitaturum quid te petis, improbe, munus ?
Quod tibi ſi populi donaverat error Achivi ;
Cur ſpolieris, erit ; non, cur metuaris ab hoſte.
Et fuga (quæ ſola cunctos, timidiſſime, vincis) 115
Tarda futura tibi eſt geſtamina tanta [117] trahenti.
Adde, quòd iſte tuus, tam rarò prælia paſſus,
Integer eſt clypeus. Noſtro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, novus eſt ſucceſſor habendus.
Denique, quid verbis opus eſt ? Spectemur agendo. 120
Arma [118] viri fortis medios mittantur in hoſtes.
[119] Inde jubete peti : & referentem ornate relatis.
[120] Finierat Telamone ſatus ; vulgique ſecutum
[121] Ultima [122] murmur erat. Donec [123] Laertius heros
[124] Adſtitit; atq; oculos paulùm tellure [125] moratos 125
Suſtulit ad proceres : exſpectatoque reſolvit
Ora ſono : neque abeſt facundis gratia dictis.
[126] Si mea cum veſtris valuiſſent vota, Pelaſgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres:
[127] Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille. 130

101 Hæc ſententia completur Ulyſſes, Rheſum, Iegem Thracum, qui cum auxilio Trojanis cum candidiſſimis equis venerat, à Diomede & Ulyſſe capta nocte, qui venerat ad Trojam, cum ſuis interfectus eſt.
102 Ulyſſes, è Ithaca inſula in mari Ionio, in qua regnavit Ulyſſes.
103 Bellicoſum minime.
104 Eumenidis filium. Non autem invidetur Ajax, Ulyſſem aliquid præſtitiſſe, ſed id, quantum poteſt, extenuat.
105 Priami filium.
106 Qui fata Trojanorum arcana Græcis revelavit, à Diomede & Ulyſſe captus.
107 Palladio, Trojanis fatali, quod Ulyſſes una cum Diomede rapuit cæſis ſentinæ cuſtodibus arcis. 108 Ad quid, ad quem finem, ſc. petuntur. 109 Arma Achillis incommodo Ulyſſi futura oſtendit Ajax. 110 Dolis, fraudibus, inſidiis. 111 Improvidum. 112 Argumentum ab inutili : quod Achillis arma Ulyſſi, hominum omnium timidiſſimo, uſui futura non ſint. 113 Ulyſſis caput. Pars pro toto 114 Et Pelias haſta non poteſt eſſe non oneroſa & gravis imbellibus lacertis. 115 In clypeo Achyllis ſculpta videbantur, & tota mundi machina, i. cælum cum ſideribus ſuis, terra cum urbibus & populis, & ipſe denique Oceanus. 116 Oneri magis, quam honori futurum. 117 Propriè dixit : illa enim trahimus, quæ geſtare non poſſumus. 118 Achillis. 119 Ex mediis hoſtibus. 120 Poetæ hæc ſunt verba, uſque ad illud. Si mea, &c. 121 Ultimam orationis partem. 122 Nam populus murmure ſuo Ajacis dicta approbare eſt viſus. Murmur autem eſt approbationis ſignum. 123 Ulyſſes, 124 Surrexit. 125 In terram defixos, Contra ſenerat Ajax : Sigeia torvo Littora reſpexit 125 Oratio Ulyſſis, qua primum judicum benevolentiam ſibi conciliat : deinde indicans Achillis mortem ſibi moleſtiſſimam fuiſſe, eos in miſericordiam adducit. Exorditur autem à ſuo & à communi Græcorum omnium voto. 127 Ut Ajacide.

Ita Properrius lib. II. Eleg. IX. Cum capite hoc Styga jam poteremur ut aura. *Valerius Flaccus lib. VII.* Scilicet Æoliæ pecudis poteretur ut auro. Heinsius.

Quem quoniam non æqua mihi vobiſque negârunt
Fata, (manuque ſimul veluti lacrymantia terſit
Lumina) quis magno meliùs ſuccedat Achilli;
[128]Quam per quem maghus Danais ſucceſſit Achilles?
Huic modò ne proſit, quod, ut eſt, hebes eſſe videtur. 135
Neve mihi noceat, quod vobis ſemper, Achivi,
Profuit[129] ingenium: [130]meaq; hæc facundia, ſi qua eſt
Quæ nunc pro domino, pro vobis ſæpe locuta eſt.
[131] Invidiâ careat: [132] bona nec ſua quiſque recuſet.
Nam *Genus*, & *proavos*, & *quæ non fecimus ipſi*, 140
Vix ea noſtra voco. Sed enim, quia rettulit Ajax
[133] Eſſe Jovis pronepos, noſtri quoque ſanguinis auctor
Jupiter [134] eſt: totidemque gradus diſtamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater eſt, Arceſius [134] illi, [exſul.
Jupiter[135] huic; neque in his quiſquam [136] damnatus, &
Eſt quoque per matrem [137] Cyllenius addita nobis 146
Altera nobilitas. Deus eſt in utroque parente.
Sed neque materno quod ſum generoſior ortu,
Nec mihi quòd pater eſt fraterni ſanguinis [138] inſons,
Propoſita arma peto: Meritis expendite cauſſam. 150
Dummodò quòd fratres Telamon Peleuſque fuerunt,
Ajacis meritum non ſit: nec ſanguinis ordo,
Sed virtutis honos ſpoliis quæratur in iſtis.
Aut ſi proximitas primuſque requiritur, hæres;
Eſt genitor Peleus, eſt Pyrrhus filius [139] illi. 155
Quis locus Ajaci: [140] Pittheïn [141] Scyronve ferantur.
Nec minùs eſt illo [142] Teucer patruelis Achilli.
Num petit ille tamen, num ſperat ut auferat arma?
[143] Ergò operum quoniam nudum certamen habetur;

128 Quam is, cujus opera Achilles ad bellum Trojanum deductus eſt: is autem Ulyſſes fuit. Nam (ut ipſe paulo poſt narrat) cùm Thetys, mater Achillis, cognoſceret filium in bello Trojano periturum, illum virginis habitu ornatum Lycomedi, Scyri inſulæ regi, una cum filiabus ipſius educandum commendavit, ut tanti ſper apud eum in virgineo habitu lateret, donec Troja foret deleta. Cùm verò ſine Achille Troja capi non poſſet, nec uſquam inveniretur, Ulyſſes mercibus, quibus fœminæ capiuntur, gladium ſcutumque ac galeam immiſceens, ad Lycomedem ſe contulit, ubi mercibus illis expoſitis, Achilles gladium ac ſcutum, alia negligens, tractare cœpit: ex quo cognitus ad bellum Trojanum fuit deductus. 129 Ingenium acumen, vel callidiras, ſolertia. 130 Amolitur à ſe Ulyſſes arrogantiæ ſuſpicionem, ſimulque ad id reſpondet: Quantumque ego Marte feroci, Inque acie valeo, tantùm valet ille loquendo. 131 Non ſit mihi apud vos invidiæ. Num Ajax in invidiam Ulyſſis eloquentiam adducere conatus eſt, cùm dixit, Tutius eſt virtutem fictis contendere verbis, Quam pugnare manu. 132 Propria, vel naturâ data, vel induſtriâ comparata. Q. d. Sed liceat cuique ea agnoſcere, & ſuo loco illis gloriari. 133 Se eſſe pronepotem Jovis. Conſtructio Græca. 134 Laërti. 135 Arceſio. 136 Sicut Peleus Achillis pater, & Telamon Ajacis pater. Peleus enim Phocum fratrem diſco interémit, uti dictum ad verſ. 109. lib. 11. & Telamon, ferro in cervicem Phoci adacto, fraternæ cædis non inſontem fuiſſe arguit Ulyſſes mox verſ. 149. Quare ab Æaco in exſilium pulſi fuerunt. Hoc autem ideò urgetur, ut dilueret Objectionem de Siſypho illa ina, qui inter avos maternos Ulyſſis numerabatur: Se itaque etiam hac in re Aiace nobiliorem eſſe oſtendit, quod à paterno genere nullus nota infamiæ eſſet inultus; cum Ajacis & Patris & Patrui ob fratrem interfectum eſſent exſules: Patris autem Matrem, pluris ſunt æſtimandi quam Matris. 137 Mercurius à Cyllene monte Arcadiæ. Sæpiùs ſupra. Ulyſſis mater, filia fuit Autolyci, cujus pater Mercurius. 138 Innocens, extra culpam. 139 Achilli. 140 Ubi Peleus. 141 Ubi tum Pyrrhus, qui poſtea à Græcis accerſitus eſt. 142 Ajacis frater Ajacem enim Telamon ex Eribæa, Teucrum verò ex Hoſione genuit. 143 Quoniam quæſtio eſt, uter noſtrum pluribus, ac majoribus meritis Græcorum exercitum afficerit, non omnia, quæ geſſi, referre poſſum.

Plura

Plura quidem feci, quam quæ comprendere dictis 162
In promptu mihi ſit. Rerum tamen ordine ducar:
144 Præſcia venturi 145 genitrix Nereia leti
146 Diſſimulat cultu natum. Deceperat omnes,
147 In quibus Ajacem ſumtæ fallacia veſtis,
148 Arma ego fœmineis animum motura virilem 265
Mercibus inſerui. Neque adhuc 149 projecerat heros
Virgineos habitus. Cùm parmam haſtamq; tenenti,
Nate Deâ, dixi: tibi ſe peritura reſervant
Pergama. Quid dubitas ingentem evertere Trojam?
Injecique manum; ſortemque 150 ad fortia mihi. 270
151 Ergo opera illius mea ſunt. Ego 152 Telephon haſtâ
Pugnantem domui: victum 153 orantemque reteci,
Quòd Thebæ cecidere, meum eſt. Me, credite, Lesbon,
154 Me Tenedon, Chryſenque, & Cyllan Apollinis urbes,
Et Syron cœpiſſe. Meâ concuſſa putate 275
155 Procubuiſſe ſolo 156 Lyrnetia mœnia dextrâ.
Utque alias taceam; qui 157 lævum perdere poſſet
Hectora, nempe dedi. Per me jacet inclytus Hector.
Illis hæc armis, quibus eſt inventus Achilles,
Arma peto. Vivo 158 dederam, poſt 159 fata reposco. 280
160 Ut 161 dolor 162 unius Danaos 163 pervenit ad omnes,
164 Aulidaq; Euboicam complerunt mille carinæ;
Exſpectata diu, nulla aut contraria claſſis.
165 Lamina ſunt: 166 derisq; jubent Agamemnona ſortes
Inmeritam ſævæ 167 natam mactare Dianæ. 285
Denegat hoc 168 genitor: Diviſque iraſcitur ipſis.
Atque in rege tamen 169 pater eſt. Ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.
Nunc equidem fateor, falſoque ignoſcat Atrides;
170 Difficilem 171 tenui ſub iniquo judice cauſſam. 290
Hunc tamen utilitas populi, fraterq; datiq; ſue penſet
172 Summa movet ſceptri; 173 laudem ut cum 174 ſangui-

percuſſus, ac deinde iterato vulnere, ſanatus eſt. Sed vide ſis quæ dixi lib. 12. ad verſ. 112. 152 Vidnus-inflictum eâdem haſtâ ſanavi. 154 Urbes Troadis, in quibus Apollo cultus fuit. 155 Proſtraſſe. ſolo æquaſſe. 156 Lyrnetia urbs fuit Troadis unde ſit fecta repulſi Achilles. 157 Magnum-erat [illegible] Sc. arma, cum ea mercibus inſerui. Tunc enim primum arma tractare [illegible] Achilles. 159 Mortem. 160 Fabricam. 161 Secundum eos qui putant meritò [illegible] ſes, quo probaſſe arma Achillis dignorem eſſe, quam Ajacem. Nec [illegible] Græcorum naves ad Aulida convenîſſent, inde tempeſtatibus impediti [illegible] non poterant. Quare conſulti vates, reſpondêrunt Dianæ ſatisfieri [illegible] filiæ Agamemnonis, eſſe placandam: nam Agamemnon illius cervum [illegible] necarat. cum vero pater nimis immoderatè doleret, ne placata quidem [illegible] tus eſt, ut publicam utilitatem privatæ anteponeret caritati. Quod [illegible] Ulyſſes, claſſi Græcorum imminentem ad Aulide profecta fuiſſet. 162 [illegible] ereptam ſibi Helenam. 163 Omnes Græcos communi vitæ. 164 Aulis Bœotiæ urbs eſt, partim habens ampliſſimum, convenia mille navium Græcarum. [illegible] 165 Venti. 166 Cruciatus oraculi. 167 Ifigeniam. 168 Pater Agamemnon. 169 Paterna caritas. 170 Propter iniquum judicem. Nec enim non magis privatâ charitate quam publica utilitate movetur verbatim [illegible] timus. 172 Publicæ. 173 Gloriam. Hæc autem omnia ex Ulyſſe [illegible] memoria commemorata, publica utilitas, Menelaus frater, ac [illegible] dicta. 174 Ifigenia immolanda.

Mittor.

Mittor & ad matrem: quæ non [175] hortanda, ſed aſtu
[176] Decipienda fuit quò ſi Telamonius iſſet,
[177] Orba ſuis eſſent etiamnum lintea ventis.
Mittor & Iliacas audax [178] orator ad arces;
Viſaque & intrata eſt altæ mihi curia Trojæ.
[179] Plenaque adhuc erat illa viris. Interritus egi,
Quam mihi mandârat communis Græcia, cauſſam:
Accuſoq. Parin: [180] prædamq; Helenamq; repoſco: 200
Et moveo Priamum, Priamoq; [181] Antenora junctum.
At Paris, & fratres, & qui rapuere [182] ſub illo,
Vix [183] tenuere manus (ſcis hoc, Menelae) [184] nefandas:
Primaque lux noſtri tecum fuit ille pericli.
Longa referre mora eſt, quæ conſilioq; manuque 205
Utiliter feci [185] ſpatioſi tempore belli.
[186] Poſt acies primas, urbis ſe mœnibus hoſtes
Continuere diu; nec aperti copia Martis
Ulla fuit. Decimo [187] demum pugnavimus anno.
Quid facis interea, qui nil niſi prœlia noſti? 210
[188] Quis tuus uſus erat? Nam ſi mea facta requiris?
Hoſtibus inſidior: foſſas munimine cingo:
Conſolor ſocios; ut longi tædia belli
Mente ferant placidâ: [189] doceo quo ſimus alendi
Armandique modo: mittor quò poſtulat uſus. 215
[190] Ecce Jovis monitu deceptus imagine ſomni
[191] Rex jubet incœpti curam dimittere belli.
Ille poteſt [192] auctore ſuam defendere cauſſam
[193] Non ſinat hoc Ajax: delendaq; Pergama poſcat:
Quodque poteſt, pugnet. Cur non remoratur ituros? 220
Cur non arma capit? [194] dat, quod vaga turba ſequatur?
[195] Non erat hoc nimium, nunquam niſi magna loquenti.
Quid, quod & ipſe fugis? Vidi puduitque videre,

175 Oranda. 176 Impiger, ante alias, ire, qui Ulyſſes. Ennius, Cum ſi mittat ad Achilli ad Neoptolemum. 177 Ne nunc dicas: ventis ſecundis uteremur. Q.d. Telamonius, i.e. Ajax non ſi petraſſet Ilium. 178 Legatus, hortator. 179 Significat ſenatum veteribus, non adhuc diu, cum adhuc curia viris eſſet plena, interpretibus regum Priamum adiiſſe. Aut plenam quando nondum tot procères Troianorum Bello occiſi fuere. 180 Quæcunq; una cum Helena importaverat Paris. 181 Aut affinitate quia offenſebatur Priami ſententiæ. Nam Antenor ſemper cenſetur Helenæ in Menelao eſſe reddendam. 182 Sub ductu & auſpiciis Paridis. 183 Abſtinuerunt, i. parum abfuit, quin me interfecerint. 184 Nefas enim eſt legatos violare. 185 Diuturni ac longi, & in decimum uſque annum protracti. 186 Poſt primas prœlia, poſt primum conflictum. 187 Solum. 188 Quæ tua Græcis utilitas erat? 189 Commeatu inſtruo exercitum. [190 Cum tres voces ſubſtantivæ ſine ullo Epitheto apud noſtrum in uno verſu vix alibi occurrant, cenſet ſcribendum Heinſius, Ecce Jovis monitos deceptus imagine ſomnos. Moniti ſomnia dicebantur veteribus, in quibus Dii ipſi apparebant. Claudianus de Diis, — cui nunc monſtrant, Aut monitos certâ dignantur imagine ſomnos. Noſter de illo, quæ Telethuſæ apparuit. — Monuit, thalamoque receſſit.] 191 Aliud commemorat in Græcos meritum Ulyſſes. Nam Jupiter per ſomnium Agamemnonem admonuit, ut toto exercitu cum Trojanis confligeret: futurum enim, ut victoriam adipiſceretur. Agamemnon vero ut ſuorum animos texaret convocatis ad concionem Græcis, finxit ſe in ſomnis à Jove admonitum, ut Græcum cum toto exercitu repeteret: Troiam enim nullâ ratione capi poſſe. Quare cum omnes deducerent naves, ut redirent in patriam, Ulyſſes id diſſuadere Principibus coepit. Tantumque eloquentiâ valuit, ut omnes mutare ſententiam coegerit. 192 Jove, à Jove, à quo ſe monitum fingebat. 193 Ironia, qua ſignificat Ulyſſe Ajacem, nullâ prædictum eloquentiâ, illud prohibere non potuiſſe. 194 Dicat aliquid, proponat aliquod conſilium, quod turba ſequatur. 195 Ajaci, magni ſemper jactanti, hoc nimium non erat. Siquidem eloquentiâ opus erat ad retinendum abituros.

Cum

Cum tu terga dares, [197] inhoneſtaque vela perares.
Nec mora, Quid facitis? quæ vos dementia, dixi,
[198] Concitat, ô ſocii. [199] captam dimittere Trojam?
Quidve domum ferris decimo, niſi dedecus anno?
Talibus atque aliis, [200] in quæ dolor ipſe diſertum
Fecerat, averſos [201] profuga de claſſe reduxi.
Convocat [202] Atrides ſocios terrore paventes:
Nec [203] Telamoniades etiam nunc hiſcere quicquam
Auſit: ut auſus erat reges [204] inceſſere [205] dictis
[206] Therſites etiam per me [207] haud impunè, protervis.
Erigor: & trepidos cives exhortor in hoſtem:
Amiſſamque meâ virtutem voce [208] repoſco.
[209] Tempore ab hoc quodcunque poteſt feciſſe videri
Fortiter ille, meum eſt: quem dantem terga retraxi.
[210] Deniq; de Danais quis te laudatve [211] petitve?
At ſua Tydides mecum communicat acta:
Me [212] probat: & ſocio ſemper confidit Ulyſſe.
[213] Eſt aliquid, de tot Grajorum milibus, unum
A Diomede legi. [214] Nec me ſors ire jubebat:
Sic tamen & ſpreto noctiſque hoſtiſque periclo,
Auſum eadem, [215] quæ nos, Phrygia de gente [216] Dolona
Interimo; [217] non antè tamen, quàm cuncta coegi
[218] Prodere, & edidici quid [219] perfida Troja pararet.
Omnia cognôram: nec, quod [220] ſpecularet, habebam:
Et jam præmiſſa poteram cum laude reverti.
Haud contentus ea, petii tentoria [221] Rheſi:
Inque ſuis ipſum caſtris comiteſque peremi,
Atque ita captivo victor potitus
Ingredior [222] curru lætos [223] imitante triumphos.
[224] Cujus equos pretium pro [225] nocte popoſcerat hoſtis,
Arma [226] negare mihi: fueritque [227] benignior Ajax.

197 Inhoneſte ac turpiter. Nomen enim pro adverbio poſitum eſt.
198 Concitat ut dimittatis.
199 Non quæ revera capta eſſet, ſed quæ in eo erat, ut facile capi poſſet.
200 Ad quæ.
201 Ad fugiendum paratâ.
202 Agamemnon.
203 Ajax Telamonis filius.
204 Provocare.
205 Conviciis.
206 Quo nemo deformior nec lingua protervior in Græcorum exercitu fuit. Loquacitatem ejus narrat Homer. Iliad 2.
207 Non ſine pœna. Cum enim Agamemnonem quoque conviciis inceſſiſſet, ab Ulyſſe ſceptro graviter fuit percuſſus.
208 In animos eorum immitto, reſtituo. 209 Quæcunque Ajax fortiter fecit, poſtquam cum aliis eum à fuga revocavi, mihi ſunt adſcribenda. 210 Reſpondet ad illud quod objecerat Ajax, verſ. 100. Luce nihil geſtum eſt, nihil eſt Diomede remoto. 211 Sc. Sacium. 212 Laudat. 213 Pulcrum ac glorioſum eſt à præſtanti viro ſocium deligi. Nam Diomedes unum ex omnibus Græcorum primatibus Ulyſſem ſocium delegit ad ſpeculandum Trojanorum caſtra. Sic [illegible] Eſt aliquid validâ ſceptra tenere manu. Sic, Eſt aliquid miſiſſe Jovi. 214 [illegible]nificat ſe ſponte ſocium Diomedi iviſſe ad ſpeculandum hoſtium caſtra. 215 [illegible] auſi ſumus. 216 Hoc faciunt illa ex Epiſt. Penel. Rettulit & ferro Rheſumque Dolonaque cæſos, Utque ſit, hic ſomno proditus ille dolo. Auſus es, ô nimium, nimiumque oblite tuorum, Thracia nocturno tangere caſtra dolo. 217 Sc. interemi eum. 218 Detegere, indicare, aperire. 219 Perfidi Trojani. Continens pro contento. 220 Explorarem, inquirerem. 221 Thracum regis, quem auxilium Trojanis ferentem, una cum comitibus Ulyſſes interfecit, abductis equis ejus candidis in caſtra ſua, priuſquam Pabula guſtaſſent Trojæ, Xanthumque bibiſſent, ut Virg. inquit. 222 Currum intelligit & equos Rheſi. 223 Conſcendo currum qua triumphum pene referebat. Obiter autem & ad triumphales equos & currum, quibus Romani victores vehi ſolebant, alludit. 224 Ordo eſt: Negare mihi arma ejus viri, cujus equos hoſtis Dolon popoſcerat pro nocte. 225 Nocturna ſpeculatione quid hoſtes agerent. 226 Ironia qua Ulyſſes arma Achillis & Ajacis neganda, & ſibi adjudicanda eſſe oſtendit. 227 Gratior. Ironia.

Quid

Quid Lycii referam [228] Sarpedonis agmina ferro
Devaſtata meo? Cum multo ſanguine fudi
Cœranon [229] Iphitiden, & Alaſtoraq; Chromiumque,
Alcandrumque, Haliumque, Noëmonaque Prytaninque,
[230] Exitioque dedi cum Cherſidamante Thoona,
Et Charopen, fatilque immitibus Ennomon actum:
Quique minùs celebres noſtrâ ſub mœnibus urbis
Procubuere manu. Sunt & mihi vulnera, cives,
Ipſo [231] pulchra loco. Nec vanis credite verbis.
[232] Aſpicit en. Veſtemq; manu [233] deducit, & hæc ſunt
Pectora ſemper ait, veſtris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in ſocios: & habet ſine vulnere corpus.
[234] Quid tamen hocce refert; ſi te pro claſſe Pelaſgâ
Arma tuliſſe refert contra Troaſque [235] Jovemque?
Confiteorque, tulit: neq; enim benefacta [236] malignè
Detrectare meum eſt. [237] Sed nec communia ſolus
Occupet, atq; aliquem vobis quoque reddat honorem.
Reppulit [238] Actorides ſub imagine tutus Achillis
Troas ab arſuris cum [239] defenſore carinis,
[240] Auſum etiam Hectoreo ſolum concurrere Marti
Se putat, oblitus [241] regiſque, [242] ducumque, meique;
Nonus in officio, & [243] prælatus munere ſortis.
Sed tamen eventus veſtræ, 244 fortiſſime, pugnæ
Quis fuit? 245 Hector abit violatus vulnere nullo.
[246] Me miſerum, [247] quanto cogor meminiſſe dolore
Temporis illius; quo [248] Grajum murus Achilles
Procubuit! nec me lacrymæ, luctuſve, timorve
Tardárunt, quin corpus humo ſublime [249] referrem.
His humeris, his inquam, humeris ego corpus Achillis,
Et ſimul arma tuli: quæ nunc quoq; ferre [250] laboro,
Sunt mihi, quæ valeant in talia pondera, vires:

228 Filii Jovis ex Europa, ac Minois fratris. Hic cum rex eſſet Lyciæ, Trojaniſque faveret, multis ex ejus ſociis ab Ulyſſe cæſis, à Patrocio tandem fuit interfectus. 229 Iphiti filium. 230 Et interfecit 231 Pectore objecto excepta, non tergo: pudori enim erat illi, qui in tergo vulneratus eſſet, quod fugæ ſignum erat. 232 Militibus cicatrices, quas ab hoſte acceperant, oſtentare maximum apud veteres erat ornamentum. Docet hoc C. Marius apud Sall. in Jugurth. cui vitio dabatur generis ſui novitas: quod nemo ex eo Conſulatum, aut alios honores geſſiſſet. Verba ejus hæc ſunt: Non poſſum, fidei cauſa, imagines, neque triumphos, aut Conſulatus majorum meorum oſtentare: at, ſi res poſtulet, haſtas, vexillum, phaleras, alia dona militaria, præterea cicatrices adverſo corpore. 233 Removit à pectore divifit. 234 Q. d. Nihil. Confutat enim Ulyſſis id, quod jactaverat Ajax, ſe ſolum faces Trojanorum à Græcorum claſſe repuliſſe. Nam alii quoque (inquit) & imprimis Patroclus, armis Achillis indutus, reſtitit hoſtibus naves noſtras incendere volentibus. 235 Jupiter enim Hectori Trojaniſque favebit. 236 Cum quadam malignitate & vituperatione detrahere. 237 Dummodo Ajax ea, quæ communia ipſi vobiſcum ſunt, ſibi ſoli non arroget. 238 Patroclus, qui ab Hectore fuit interfectus. Patrocli autem collatione Ajacis res geſtas extenuat Ulyſſes. 239 Hectore. Trojanorum enim defenſor fuit Hector. 240 Hoc enim ſibi Ajax arrogaverat ſupra v. 87. Hunc ego poſcentem, cum quo concurreret, unus ſuſtinui Hoc eo refutat Ulyſſes, quod Ajax certamen non ſua ſponte, ſed fortuito (ejus enim prima ſors probata eſt) cum Hectore ſuſcepit. 241 Agamemnonis. 242 Novem duces ſortiti erant, ut ex Homero diſcimus. 243 Antepoſitis nullâ aliâ cauſâ, quàm ſorte. Cum enim novem ſe pugnaturos cum Hectore prohiberentur, conſilio Neſtoris factum eſt, ut ſortem quiſque ſuam in galeam dejiceret, ac cujus prima educta foret, is in certamen cum Hectore deſcenderet. 244 Ironia. Qui tibi viderie fortiſſimus, cum non ſis. 245 Hector, nullo acceſſo ab Ajace vulnere, incolumis Trojam ſe recepit: ſicque oſtendit, Ajacem minùs præſtiti in eo certamine præſtitiſſe. 246 Hæc lacrymans videtur pronunciaſſe Ulyſſes. 247 Sc. cum. 248 Τῶν Ἀχαιῶν i. Græcorum propugnaculum. 249 Reportarem corpus humo ſublatum. 250 Exopto, conor, ſtudeo.

ER.

Eſt animus veſtros certè [253] ſenſurus honores.
Scilicet idcirco pro gnato cærula [254] mater
[255] Ambitioſa ſuo fuit, ut cœleſtia dona,
Artis opus tantæ, rudis & ſine [256] pectore miles
Induceret? neque enim clypei [257] cælamina norit,
Oceanum, & terras, cumque alto ſidera cœlo, [Arcton,
[258] Pleiadaſque, [258] Hyadaſque, [259] immunemque; æquoris
Diverſaſque urbes, nitidumque Orionis [260] enſem.
Poſtulat ut capiat, quæ non intelligit arma.
[261] Quid? quòd me duri fugientem munera belli
Arguit [262] incepto ſerum acceſſiſſe labori?
Nec ſe magnanimo maledicere ſentit Achilli?
Si ſimulaſſe vocat crimen; ſimulavimus ambo;
Si mora pro culpa eſt; [263] ego ſum maturior illo.
Me pia detinuit conjux: pia mater Achillem:
Primaque ſunt illis data tempora, cætera vobis.
Haud timeo, ſi jam neques defendere crimen
[264] Cum tanto commune viro. Deprenſus Ulyſſis
Ingenio tamen [265] ille; at non Ajacis Ulyſſes.
[266] Neve in me ſtolidæ convicia fundere linguæ
Admiremur eum: vobis quoque digna pudore
Objicit. [267] An falſo Palamedem crimine turpe
Accuſaſſe mihi, vobis damnaſſe decorum eſt?
Sed neque [268] Naupliades facinus defendere tantum
Tamque patens valuit: nec vos auditis in illo
Crimina, vidiſtis: [269] pretioque objecta patebant.
[270] Nec Pœantiaden quod habet [271] Vulcania Lemnos,
[272] Eſſe reus merui. Factum defendite veſtrum:
[273] Conſenſiſſe enim. Nec me ſuaſiſſe negabo;
Ut ſe ſubtraheret bellique viæque labori,
Tentaretque [274] feros requie lenire dolores.
Paruit; & vivit. Non hæc ſententia tantùm
Fida, ſed & [275] felix; cùm ſit ſatis, eſſe [276] fidelem
[277] Quem quoniam vates delenda ad Pergama poſcunt;

253 Cæteruru. tureſſ: cturus & ex merito æſtimaturus.
254 Thetys, Dea marina.
255 Rogando inſtitit apud Vulcanum, ut filio ſuo Achilli arma fabricaret.
256 Ingenio. Irridet Ajacem, qui arma petat, quæ non ſit intellecturus, propter ruditatem & ineptiam ſuam
257 Cælaturam, ſculpturam.
258 Quæ ſint Pleiades, & Hyades: annotavimus ſupra Lib. 3. ad verſ. 505.
259 Arctos minor eſt urſa. Solum autem ex omnibus hoc ſidus nunquam occidit.
260 Sidus auſtrale, conſpicuum. 32. ſtellis, & enſe ſtellato fulgens.
261 Reſpondet ad verſ. 36. Ultima quæ cepit. d Tractavit me furore Militiæ ficto.
262 Ad bellum ſuſceptum.

263 Ego citiùs, quam Achilles ad bellum veni. 264 Quantus fuit Achilles 265 Achilles in gynecæo latitans. 266 Non mirum eſt Ajacem in me eſſe contumeliioſum, qui vobis etiam non parcit. Quia ſolvere hoc de Palamede non poteſt, communicat cum judicibus, & conflat odium adverſario. Si mihi turpe eſt accuſaſſe Palamedem inſontem, turpe etiam eſt vobis damnaſſe. Ego me reprehendendo, Ajax vos ſimul reprehendit. Mox negat utrumque, & ſe ipſoſque proceres abſolvit. 267 Q. d. Si mihi turpe eſt accuſaſſe Palamedem, turpe itidem vobis eſt eum damnaſſe. 268 Palamedes Nauplii filius. 269 Auro, quod in tentorio Palamedis fuit deprehenſum, cùm illùc operâ Ulyſſis feret importatum. Vide ſupra ad verſ. 38. 270 Quæ de Philoctete ſibi ſunt objecta refellit Ulyſſes ac ſe conſenſu principum in Lemno inſula illum reliquiſſe ait. 271 Ita dicta, quia Vulcanus à Jove è cælo præcipitatus in inſulam Lemnum decidit. 272 Debeo accuſari. 273 Ut illum in Lemno relinquerem curandum. 274 Acerbos cruciatus. 275 Scil. fuerieſſu. 276 Scil. me. 277 Philoctetam. In fatis enim erat Trojam ſine Herculis ſagittis, quæ Philoctetæ traditæ fuerant, capi non poſſe. Ideòque oportebat Philoctetam cum ſagittis ipſis bello Trojano intereſſe.

Ne mandate mihi. [278] Melius Telamonius ibit:
[279] Eloquioque virum morbis iraque furentem
Molliet: aut aliquâ producet cautus [280] arte.
[281] Ante retrò Simois fluet & sine [282] frondibus Ide
Stabit, & auxilium promittet [283] Achaia Trojæ; 325
Quam, cessante meo pro vestris [284] pectore rebus,
Ajacis stolidi Danais [285] sollertia prosit.
[286] Sis licèt infestus [287] sociis, [288] regique, mihique
Dure Philoctete; licèt [289] exsecrere, [290] meumque
Devoveas sine fine caput; cupiasque dolenti 330
Me tibi fortè dari; nostrumque haurire cruorem;
[Utque tui mihi, sic fiat tibi copia nostri:]
Te tamen [291] aggrediar [mecumq; reducere nitar.]
[292] Tamq; tuis potiar [293] faveat Fortuna) sagittis;
Quàm sum Dardanio, quem cepi, vate potitus: 335
Quam responsa Deûm, Trojanaque fata [294] rerexi:
Quàm rapui Phrygiæ [295] signum penetrale Minervæ
Hostibus è mediis. Et se mihi comparat Ajax?
Nempe capi Trojam prohibebant fata sine [296] illo,
Fortis ubi est Ajax? ubi sunt ingentia magni 340
Verba viri? cur hîc metuis? cur audet Ulysses
Ire per [297] excubias, & se committere nocti?
Perque feros enses, non tantùm mœnia Tröum,
Verùm etiam summas arces intrare: [298] suâque 345
Eripere æde [299] Deam: raptamq; efferre per hostes?
Quæ nisi feciſſem; frustra Telamone creatus
Gestâsset [300] lævâ [301] taurorum tergora septem.
[302] Illâ nocte mihi Trojæ victoria parta est:
Pergama tum vici, cùm vinci posse coëgi.
Define [303] Tydiden vultuq; & murmure nobis 350
Ostentare meum. Pars est sua laudis [304] in illis.
Nec tu, cùm socià clypeum pro [305] classe tenebas,
Solus eras: tibi turba comes, mihi contigit unus.
Qui, nisi pugnatem sciret [306] sapiente [307] minorem
Esse, nec [308] indomitæ deberi præmia dextræ. 355
[309] Ipse quoq; [310] hæc peteret; peteret moderatior [311] Aſ-
Eurypiluſq; ferox, claroq; Andremone [312] natus: (jax,

278 Ironia.
279 Eloquentia, qua prorsus caret.
280 Fraudes, cùm tardus sit & hebes.
281 Antè rerum natura mutabitur, quamvobis Ajacis ingenium prodesse possit.
282 Arboribus.
283 Græcia.
284 Mea prudentia.
285 Ingenii acumen.
286 Apostrophe ad Philoctetem.
287 Græcis.
288 Agamemnoni.
289 Detestaris. Interim respondet Ulysses ad vers. 47 supra.
290 Quamvis assidue mihi mala imprecaris, atque ea omnia facias, quæ solent a capitalibus inimicis fieri & optari, te tamen eloquentia meâ placabo, ac mecum ad Trojanum bellum adducam.
291 Verbis & oratione te alloquar. [Hemistichium autem hoc, cum præcedenti versu spurios esse censet Heinsius.]
292 Sic in testate mea tuas sagittas habebo, ut habui & Helenum Priami filium, vatem egregium, & Palladium, quod nisi hostibus abstulissem, Troja nunquam capi potuisset.
293 Sc. dummodo.
294 Aperui.
295 Palladium, i. e. fatale Palladis simulacrum, quod Ulysses una cum Diomede &c
296 Palladio.
297 Vigilias & custodias hostium.
298 Suo templo.
299 Palladem, i. Palladium seu simulacrum Palladis.
300 Manu sinistra.
301 Scutum septem boum coriis tectum.
302 Quâ rapui Phrygiæ signum penetrale Minervæ Hostibus è mediis.
303 Diomedem mihi amicum. Objecerat Ajax supra v. 109. Ulyssem nihil gessisse luce, nec Diomede remoto.
304 Palladio à nobis rapto.
305 Classis defensione.
306 Eloquente: omnis enim eloquens sapiens esse existimatur.
307 Inferiorem.
308 Viribus ratione carentibus ac temeritati.
309 Diomedes
310 Arma Achillis.
311 Alter Ajax Oilei filius.
312 Thoas Andremonis filius.

Ne

Nec minus Idomeneus, [313] patriâque creatus eâdem
Meriones, peteret majoris [314] frater Atridæ.
Quippe manu fortes [315] (nec sunt tibi Marte secundi) 360
[315] Consiliis cessere meis. Tibi dextera bello
Utilis; [317] ingenium est quod eget moderamine nostri.
Tu vires sine [318] mente geris: [319] mihi cura futuri est.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides. Tu tantùm corpore prodes; 365
Nos animo. Quantoq; [320] ratem qui temperat, anteit
Remigis officium; quanto dux milite major,
Tanto ego te supero. Nec non in corpore nostro
[321] Pectora sunt potiora manu. [322] Vigor omnis in illis.
At vos, ô proceres, [323] vigili date præmia vestro; 370
Proque [324] tot annorum cura, quos anxius egi,
Hunc [325] titulum meritis pensandum reddite nostris.
[326] Jam labor in fine est. Obstantia fata removi:
Altaque, [327] posse capi faciendo, Pergama cepi.
[328] Per spes nunc socias, casuraq; mœnia Troum 375
Perque [329] Deos oro, quos hosti nuper ademi;
Per, si quid [330] superest, quod sit sapienter agendum;
[Si quid adhuc [331] audax ex [332] præcipitiq; petendum,
Si Trojæ [333] fatis aliquid restare putatis;]
Este mei memores: aut si mihi non datis arma; 380
[334] Huic date. Et ostendit signum fatale Minervæ.
[335] Mota manus procerū est: [336] &, quid facundia posset,
Re patuit; [337] fortisq. viri [338] tulit arma [339] disertus.
[340] Hectora qui solus, qui ferrum, ignemq; Jovemque
Sustinuit toties; unam non sustinet iram: 385
[341] Invictumque virum vincit dolor, Arripit ensem:
Et, Meus hic certe est. An & hinc sibi poscet Ulysses?
Hoc, ait, utendum est in me mihi: quique cruore
Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit:
Ne quisquam Aiacem possit superare, nisi Ajax. 390
Dixit: & in pectus [342] tum denique vulnera passum,

313 Creta.
314 Menelaus, Agamemnonis frater, Atrei filius.
315 Nec re- sunt pugnando inferiores.
316 Prudentiæ meæ.
317 Sc. sed. Vires enim corporis Aiaci concedit Ulysses.
318 Ingenio, prudentiâ.
319 Ego prospicio futura, quod nemo nisi prudens facere potest.
320 Navem regit & gubernat.
321 Ingenii acumina viribus corporis meliora.
322 Omnis virtus in ingenii acumine consistit.
323 Ei, qui pro vobis libenter vigilare consuevit.
324 Decem enim annos pro Græcis solicitus fuerat Ulysses.
325 Honorem, qui debetur: quasi præmi-

um vigiliarum & laborum publicæ salutis causâ susceptorum. 326 Labori præmium debetur. 327 Ut posset capi. Sic 5. Trist. Et facis accepto munere posse frui. 328 Per spem communem 329 Palladem, cujus simulacrum Trojanis abstulerat. 330 Restat. 331 In quo conficiendo audaciâ opus est. [Duos hos versus unsis inclusos, pro spuriis damnat Heinsius.] 332 Ex periculoso loco sumendum. 333 Fatis prohibentibus, ne Troja capiatur. Intelligit Herculis sagittas. 334 Digito & manu Palladium, quod Trojanis abstulerat, Ulysses indicavit. 335 Commota & persuasa fuit principum Græcorum multitudo Ulyssis oratione. 336 Tunc manifestum fuit, quantum eloquentia valeat in animis hominum flectendis: [ita Noster lib. 3. Reque minas firmat. Et lib. 14. de Circe & Pico v. 385.

Læsaque quid faciat, quid amans, quid fœmina discs
Rebus, ait.]

337 Achillis, Græci enim Achillis, fortissimi viri, arma Ulyssi potius ob fortitudinem, quam fortitudinem adjudicarunt. 338 Accepit. 339 Eloquens Ulysses. 340 Periphrasis Ajacis. 341 A cæteris, ii, quem cæteri alii vincere non potuerunt, is ab ira victus fuit. 342 Tunc solum.

343 Quà

343 Quatenus ceſſit ferro.
344 Mortiferum gladium. Hic gladius, quo ſe Ajax interfecit, fuit Hectoris: quem ab eo in certamine (ut ſupra diximus) accepit, cum mutuis donis ſe ipſos, quoniam utrique ſtrenue ſe geſſerat, honeſtaſſent. Hector autem ab Ajace baltheum accepit, quo ipſe cum circum Trojam raperetur, vinctus eſt. 345 Extrahere. 346 Hyacinthi Oebalii, qui in florem purpureum ab Apolline amatore fuit mutatus. 347 Sanguine. 348 In foliis illius floris, in quem Ajax fuit mutatus, littera communis eſt, & Hyacinthi pueri querelis & nomini Ajacis. Nam in illo flore inſcripta videntur (ut ajunt) hæ duæ literæ Græcæ αι quæ querimoniæ ſunt indices & in hoc nomine αἴαξ primæ. 349 Ajacis. 350 Hyacinthi, qui genens ſi clamans αἰ, αἰ, extinctus eſt. Sed vide Lib. 10. verſ. 206. & ſeq.

343 Quà patuit ferro, 344 letalem condidit enſem:
Nec valuere manus infixum 345 educere telum.
Expulit ipſe cruor. Rubefactaque ſanguine tellus
Purpureum viridi genuit de cæſpite florem. 349
Qui priùs 346 Oebalio fuerat de 347 vulnere natus,
348 Littera communis mediis puerique viroque
Inſcripta eſt foliis: 349 hæc nominis, illa 350 querelæ.

Hecuba Polymeſtoris oculos defodiens, & in canem verſa. *Fab.* II.

Ulyſſes poſtquam Philoctetæ ſagittis ipſo comitante i caſtra Grajarum pertulit, quibus Ilium captum eſt præda dives Hecuba Priami conjux Ulyſſi forti ceſſit: quæ noviſſime interitum Aſyanactis, & Polyxenæque in buſtis Achillis fuerat interemta, me rens, claſſe in Thraciam cum eſſet appulſa, reliqui liberis orba, Polydorum apud Polymeſtora, qui clar fuerat educatus, putabat incolumem permanere quæ dum ſtatiantur in littore, animadvertit eum aquæ fluctibus in aridam dejectum. Polymeſtor autem propter aurum, quod cum infante Polydoro ei traditum fuerat, avaritia eum interfecit. Et ut indicia quoque facinoris celari poſſent, eum in profundum præcipitavit. Quod ut Hecuba ſupradicta ciſſei filia comperit, curavit ut perveniret ad Polymeſtorem, dicens ſe velle adjicere ſuper, quod ante dederat, aurum, quo facilius nati celarentur indicia. Et tyrannus verum eſſe exiſtimans, pe tenti ſecretum colloquium dedit. Hecuba nacta lo cum, lumina ei abſtulit: Thracesque dum eam pro ſequuntur ſaxis, verſa eſt in canis figuram.

1 Ulyſſes qui Achillis arma aſſecutus erat in armorum judicio ſuperor.

1 Victor ad 2 Hypſipyles patriam, clariq; Thoantis
Et veterum 3 terras infames cæde virorum, 4ce

2 Inſulam Lemnum, ubi regnabat Hypſipyle, Thoantis fi lia. 3 Factum eſt aliquando ut omnes Lemniades, præter Hypſipylen, qui ſola patri pepercit, patres ſuos maritos & filios interficerent, hinc terra in *ſumis, &c.*

Vela dat ; ut referat [4] Tirynthia tela ſagittas.
Quæ poſtquam ad Graios [5] domino comitante revexit ;
Impoſita eſt ſero tandem [6] manus ultima bello.
Troja ſimul Priamuſq; cadunt : [7] Priameia conjux
Perdidit infelix hominis poſt omnia [8] formam ;
[9] Externaſque novo latratu terruit auras.
[10] Longus in anguſtum [11] qua clauditur Helleſpontus,
Ilion ardebat ; neque adhuc [12] conſederat ignis :
[13] Exiguumq; [14] ſenis Priami [15] Jovis ara cruorem
Combiberat. [16] Tractata comis [17] antiſtita Phœbi
Non profecturas tundebat ad æthera palmas.
[18] Dardanidas matres patriorum [19] ſigna Deorum
Dum licet amplexas, ſuccenſaque templa tenentes
[20] Invidioſa trahunt victores præmia Graii.
Mittitur [21] Aſtyanax illis de turribus, unde
Pugnantem pro ſe, proavitaque regna [22] tuentem,
Sæpe videre [23] patrem monſtratum à [24] matre ſolebat.
Jamque viam ſuadet Boreas ; flatuque ſecundo
[25] Carbaſa mota ſonant : jubet uti navita [26] ventis.
Troja vale : rapimur, clamant : dantque oſcula terræ
[27] Troades : & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Ultima conſcendit claſſem (miſerabile viſu)
In mediis Hecube natorum inventa ſepulcris.
[28] Prenſantem tumulos, a q; oſſibus oſcula dantem
[29] Dulichiæ traxêre manus : tamen unius [30] hauſit,
Inque ſinu cineres ſecum tulit Hectoris hauſtos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,
[31] Inferias inopes crinem lacrymaſque reliquit.
Eſt ubi Troja fuit, Phrygiæ [32] contraria [33] tellus,
[34] Biſtoniis habitata viris, [35] Polymeſtoris illic
Regia dives erat, cui te commiſit alendum

4 Sagittas Herculis, qui cur Tirynthias dicatur vide ſupra Lib. 9. verſ. 66. [Verium hunc Tranſierat : tantum porro, utroque portius in textum admittere noluit Heinſ.]
5 Philoctetа quem Ulyſſes & Diomedes ex Lemno petierunt. Omnem rem, vide ſupra Lib. 9. ad verſ. 234. & hoc Libro ad verſ. 45.
6 Finis.
7 Hecuba uxor Priami.
8 In canem enim fuit mutata, ut nonnulli fingit.
9 Externum aerem, Thraciam n. procul à Troja.
10 Helleſpontus eſt mare anguſtum & longum Aſiam ab Europa dividens. Dictus eſt autem Helleſpontus ab Helle, Phryxi ſorore, quæ in illo ſubmerſa eſt. 11 Ubi cogitur in anguſtum & ſtrictum. Anguſtatur maxime Helleſpontus ille, ubi olim fuerunt Seſtos & Abydos. Ad Helleſpontum autem uſque Troas, ubi fuit Ilium, protenditur. 12 Extinctus erat, ceſſaverat. 13 Quia in ſenibus eſt parum ſanguinis. 14 Sic alibi : Hic ſteterat Priami regia celſa ſenis. 15 Ad quam Priamus ipſe fuerat interfectus. 16 [Ita Pacuvius apud Marium Victorinum. Agite ita, volvite, rapite, comâ tractate per Aſpera ſaxa & humum ; ſcindite veſtem ocyus. Et morſu ferarum tractari apud Lucretium. Heinſ.] 17 Caſſandra Priami filia Phœbi ſacerdos. 18 Trojanas mulieres. 19 Signa, ſimulacra. 20 Prædam invidiæ plenam. 21 Hectoris filius, ex Andromache : ſic dictus, quòd urbi videretur imperaturus. Nam ἄϛυ urbs & ἄναξ rex dicitur. Is ab Ulyſſe poſt Trojæ direptionem ex altiſſima turri fuit præcipitatus. 22 Defendentem. 23 Hectorem. 24 Andromache. 25 Vela à ventis commota ſtrepunt. 26 Ventorum commoditate, aut velis. 27 Ordo eſt : Troades, i. mulieres Trojanæ clamant, Troja vale ! rapimur, i. vi abducimur. 28 Amplectentem filiorum ſepulcra. 29 Ulyſſes (dictus Dulichius ab inſula Dulichio, prope Ithacam eius patriam) deprehendit Hecubam dum tumulos matrum preniſat, atque oſſibus oſcula dat. 30 Accepit. 31 Sacrificia inopum & pauperiorum. 32 Ex adverſo atque è regione Troadis poſita. 33 Thracia. 34 Thracibus. Nam Biſtonia urbs eſt Thraciæ, à Biſtone, Martis filio, cognominata ; unde & Biſtones & Biſtonii Thraces dicuntur. 35 Regis Thraciæ, avaritiâ & Polydori cæde famoſiſſimi.

Clam [36] Polydore, [37] pater, Phrygiiſq; removit ab ar-
Conſilium ſapiens. Sceleris niſi præmia magnas [mis
Adjeciſſet opes, animi [38] irritamen avari. 435
Ut cecidit Fortuna Phrygum, capit impius enſem
[39] Rex Thracum, [40] juguloque ſui defigit [41] alumni,
Et, tanquam tolli cum corpore crimina poſſent,
[42] Exanimem è ſcopulo ſubjectas miſit in undas.
Littore Threicio claſſem [43] religârat [44] Atrides, 440
Dum mare pacatum, dum ventus amicior eſſet.
Hic ſubitò, quantus cum viveret eſſe ſolebat,
Exit humo late ruptâ; ſimiliſque minaci,
Temporis illius vultum [45] referebat Achilles;
Quo ferus injuſto [46] petiit Agamemnona ferro. 54
[47] Immemoreſque mei diſceditis, inquit, Achivi?
[48] Obrutaque eſt mecum virtutis gratia noſtræ?
Nè facite: [49] utq; meum non ſit ſine honore ſepulcrum
Placet Achillêos [50] mactata [51] Polyxena manes.
Dixit &, [52] immiti ſociis [53] parentibus umbræ, 45
Rapta ſinu matris, quàm jam propè ſola fovebat,
Fortis, & infelix, &, pluſquam fœmina, virgo
Ducitur ad [54] tumulum; [55] diroque ſit hoſtia buſto.
Quæ memor ipſa [56] ſui, [57] poſtquam crudelibus aris
Admota eſt; ſenſitque ſibi [58] fera ſacra parari; 45
Utq; [59] Neoptolemum ſtantem, [60] ferrumq; tenentem
Inque ſuo vidit figentem lumina vultu;
Utere [61] jamdudum [62] generoſo ſanguine, dixit.
[63] Nullo mora eſt. At tu jugulo vel pectore telum
Conde meo: jugulumque ſimul pectuſque retexit 46
[64] Scilicet [65] aut [66] ulli ſervire [67] Polyxena ferrem,
Aut [68] per tale ſacrum numen placabitur ullum.
Mors tantum vellem matrem mea [69] fallere poſſet.
[70] Mater obeſt; minuitque necis mihi gaudia. Quamvi
Non mea mors illi, verùm ſua vita [71] gemenda eſt 46
[72] Vos modo, [73] ne Stygios adeam non libera manes,
Eſte procul; ſi juſta peto: tactuque viriles

36 Apoſtrophe. 37 Priamus. 38 Provocationem. 39 Polymeſtor. 40 In jugulum. 41 Polydori, quem à patre alendum ſuſceperat. 42 Mortuum. Cadaver enim Polydori in mare conjecit Polymeſtor. 43 Religari juſſerat. 44 Agamemnon Atrei filius. 45 Repræſentabat, præ ſe ferebat. 46 Aggreſſus eſt, invaſit, i.e. tali vultu, quali videbatur Achilles ſtringere gladium in Agamemnonem ob raptam Briſeidem. 47 Achillis umbra Græcos ingratitudinis accuſat. 48 Sepulta. 49 Ut meum honoretur ſepulcrum. 50 Immolata. 51 Ira dicta, quaſi Multorũ hoſpita. Filia fuit Priami ex Hecuba, quam Achilles & vivus amavit, & mortuus ſibi immolari voluit. 52 Crudeli, quæ ſibi virginem immolari volebat. 53 Obedientibus. 54 Sepulcrum Achillis, quod in Sigæ promontorio erat. 55 Sepulcro crudeliũ & dirorum manium, qui ſibi virginem immolari jubebant. 56 Sui generis. 57 Poſtquam crudeliter ad ara fuit adducta. 58 Crudelia, utpote quibus ipſa interficiebatur. 59 Pyrrhus Achillis ex Deidamia filium: qui Neoptolemus fuit appellatus, quòd juvenis admodum ad bellum Trojanum eſt profectus: νέος enim juvenis, & novus, à πόλεμος, ſive πολεμος bellum dicitur. 60 Enſem, quo ipſa erat jugulanda. 61 Citò. 62 Meo ſanguine, quæ ſum generoſa. 63 Sc. in me. 64 Certè. Aſſeverantis eſt adverbium. 65 Nulli certè ſervire vellem. cum filia Polyxena Priami regis filia. 66 Nulli. 67 Emphaſis eſt. Q.d. Priami regis filia Hectoriſque ſoror. 68 Per meam cædem. 69 Latère. Se autem Polyxena in matrem piam eſſe oſtendit, cùm de illa ſola ſe dicat eſſe ſolicitam 70 Dolor, quo mater afficitur morte meâ animus meum cruciat. 71 Lugenda & defienda. 72 Rogat Polyxena, ne quiſquam virorum ſe tangat, ut *inviolata* ad inferos deſcendat. 73 Ut libera maneat.

Virgi

Virgineo removete manus: [74] acceptior illi,
[75] Quisquis is est, quem cæde mea placare paratis,
Liber erit sanguis. Si quos tamen ultima nostri
Vota movent oris; Priami vos filia regis,
Non captiva rogat; genitrici corpus inemtum
Reddite: neve auro redimat [76] justrisse sepulcri,
Sed lacrymis. [77] Tunc cùm poterat, redimebat & auro.
Dixerat. At populus lacrymas, quas illa tenebat,
Non [78] tenet. Ipse etiam flens [79] invitusque sacerdos
[80] Præbita conjecto rupit præcordia ferro.
[81] Illa, super terram [82] defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos [83] ad fata novissima vultus.
[84] Tunc quoque cura fuit partes velare [85] tegendas,
Cùm caderet. castique decus servare pudoris.
[86] Troades excipiunt: deploratosque [87] recensent
Priamides: & [88] quid dederit domus una cruoris.
[89] Teque gemunt, virgo; teque, ô modo regia conjux.
Regia victa parens, Asiæ florentis imago;
Nunc etiam [90] prædæ mala sors: quam victor Ulysses
Esse suam nollet, [91] nisi quòd tamen Hectora partu
Edideras. [92] Dominum matri vix repperit Hector.
Quæ corpus complexa animæ tam fortis [93] inane,
Quas toties patriæ dederat, natisque viroque
Huic quoque dat lacrymas, lacrymas in vulnere fundit.
[94] Osculaq; ore legit: [95] consuetaq; pectora [96] plangit:
[97] Canitiemq; suam [98] concreto in sanguine [99] verrens,
Plura quidem, sed & hæc, laniato pectore dixit:
Nata tuæ (quid enim supereſt?) dolor ultime matri,
Nata, jaces: videoq; [100] tuum mea [101] vulnera vulnus.
En, ne perdiderim quenquam sine cæde meorum,
Tu quoque vulnus habes. At te, quia fœmina, rebar
A ferro tutam: Cecidisti & fœmina ferro.
Totque tuos idem fratres, te perdidit idem,
Exitium Trojæ nostrique [102] orbator, Achilles.
At postquam cecidit Paridis Phœbique [103] sagittis;
Nunc certè, dixi, non est metuendus Achilles.
Nunc quoque [104] mî metuendus erat. Cinis ipse sepulti

74 Gratior.
75 Sive Deus, sive heros. Ignorat enim Polyxena, quem cæde sua sit placatura.
76 Facultatem sepeliendi.
77 Quando mater mea poterat non lacrymis solum, sed etiam auro filiorum cadavera ab hostibus redimebat.
78 Continet, cohiber.
79 Pyrrhus, qui sacrificii curator, & Pontifex tuerat designatus.
80 Exhibita.
81 Polyxena.
82 Deficientibus genibus.
83 Usque ad mortem.
84 Quam curam Julio quoque Cæsari fuisse narrat Suetonius, ut togam ad pedes demitteret, quò à conjuratoribus vulneratus honestius caderet.
85 Pudendas.
86 Trojanæ mulieres suscipiunt jacens Polyxenæ cadaver.
87 Recognoscunt, enumerant: quod in næniis & fletibus fiebat. 88 Quantum sanguinis: nam Priamidæ omnes fuerant interfecti. 89 Apostrophe ad Polyxenam atque Hecubam, quæ paulò antè Asiæ regina vocabatur. 90 Nam Hecuba paulò ante quidem erat regia conjux, regia parens, Asiæ florentis imago. Nunc etiam est prædæ mala sors: quam omnes adspernabantur. 91 Ratio est qua motus Ulysses, Hecubam accepit. 92 Eleganter Hecubæ lamentabile fatum exibet Poëta: ac si diceret, Illa magni Hectoris mater adeo abjecta est, ut vix inveniatur dominus, cui serviat. 93 Tam constanti animâ vacuum. 94 Parva Polyxenæ ora. Est enim ab ore diminutivum hoc loco osculum. 95 Assueta plangi & peruti filiorum cædibus. 96 Percutit. 97 Caput suum canum. Solebant autem veteres in maximis doloribus caput suum pulvere fœdare. 98 Coagulato. 99 Volvens. 100 Sc. vulnere transfixum. 101 Meos dolores. 102 Qui nos liberis orbavit atque spoliavit. 103 Dirigente enim Paridis sagittas Apolline, Achilles fuit interfectus. 104 Mihi.

105 In genus nostrum.
106 In tumulo & sepulcro exitientem.
107 Ad Achillis voluptatem multos peperi liberos.
108 Exitu pernicioso.
109 Sensus est. Aliis jam fato functis Troja aurura est: mihi verò soli restat. Scil. quia hostes perinde in eam sæviunt, ac si Troja ipsa staret, neque finis esset bello impositus.
110 In perseverantia. Non enim finitur.
111 Ex qua felicitate in quas miserias recideris, flebiliter Hecuba commemorat.
112 Hecuba Priamo 7. filias & 12. filios peperisse scribitur. Ex aliis enim mulieribus reliquos ad 50. usque Priamus suscepit.
113 Ulyssis uxori.
114 Polyxena.
115 Hostium sepulcra & manes. Est autem Apostrophe ad Polyxenam commiserationis plena.

[105] In genus hoc sævit: [106] tumulo quoq; sensimus hostē:
[107] Æacidæ fœcunda fui: jacet Ilion ingens:
[108] Eventuque gravi finita est publica clades:
Si finita tamen. [109] Soli mihi Pergama restant:
[110] In cursuq; meus dolor est. [111] Modò maxima rerum,
[112] Tot generis natisque potens, nuribusque, viroq;
Nunc trahor exsul, inops, tumulis avulsa meorum,
[113] Penelopæ munus, Quæ me data pœna trahentem
Matribus ostendens Ithacis, Hæc Hectoris illa est
Clara parens: hæc est, dicet, Priameia conjux.
Postque tot amissos [114] tu nunc, quæ sola levabas
Maternos luctus, [115] hostilia busta [116] piasti.
Inferias hosti peperi. [117] Quò ferrea resto?
Quidve [118] moror? quò me servas, damnosa senectus?
Quid, Dî crudeles, nisi quo nova funera cernam,
[119] Vivacem [120] differtis anum? Quis posse putaret
Felicem Priamum post diruta Pergama dici?
Felix morte suâ [121] nec te, mea nata, peremtam
Aspicit; & vitam pariter regnumque reliquit.
At (puto) [122] funeribus dotabere, regia virgo;
Conderetur que tuum monumentis corpus avitis:
Non hæc est Fortuna domus. Tibi munera matris
Contingit fletus, peregrinæque haustus arenæ.
Omnia perdidimus. [123] Supereſt, cur vivere tempus
In breve sustineam, proles gratissima matri,
Nunc solus, quondam minimus de stirpe virili,
Hac [124] datus [125] Ismario regi Polydorus in oras,
Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
Abluere, & [126] sparsos inmiti sanguine vultus?
Dixit: & ad littus passu processit anili,
Albentes laniata comas: date, Troades, urnam
Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:
Aspicit ejectum Polydori in littore corpus,
Factaque Threiciis ingentia vulnera telis.
Tröades exclamant. Obmutuit [127] illa dolore;
Et pariter vocem, lacrymasq, [128] introrsus obortas
[129] Devorat ipse dolor: duroque simillima saxo
Torpet: & adversâ figit [130] modò lumina [131] terrâ;

116 Mactasti. 117 Ad quem vitæ exitum ego in me ipsam crudelis reservor. 118 Exspecto. 119 Me vetulam diu viventem. 120 In longum tempus differtis. 121 Rationibus colligit Hecuba Primum inter felices numerandum. 122 Pompâ funereâ, i. e. exsequiarum honoribus ornaberis. Est autem Ironia doloris plena, qua significat Hecuba Polyxenam & funeris & sepulturæ honore carituram. 123 De tot filiis meis solus restat Polydorus Polymestori regi commendatus. Sed fallitur Hecuba: jam enim à Polymestore erat interfectus. 124 Missus. 125 Polymestori Thraciæ regi. Nam Ismarus Thraciæ mons est. De hoc Polydoro sic Virg. 3. Æn. Hunc Polydorum auri, &c. usque ad Auri sacra fames? 126 Infectos. Cadavera sanctæ antiqui abluebant. 127 Hecuba. 128 Intus natas. 129 Continuit. 130 Interdum. 131 In Troade, ubi fuit Troja è regione Thraciæ sita.

Lacry-

nterdum [132] torvos ſuſtollit ad æthera vultus:
Nunc [133] poſiti ſpectat vultum, nunc vulnera, nati;
Vulnera præcipuè: ſeque armat & inſtruit irâ.
Quâ ſimul exarſit, tanquam regina [134] maneret,
Illeſi ſtatuit; pœneque [135] in imagine tota eſt,
Itque [136] furit catulo lactante orbata leæna; [Item:
Signaq; naſta pedum ſequitur, quem non videt, [137] hoſtis
Hecube, poſtquam cum luctu miſcuit iram,
Non oblita [138] animorum, annorum oblita ſuorum,
Vadit ad artificem diræ Polymeſtora cædis:
Colloquiumq; petit: nam [139] ſe monſtrare relictum
Velle [140] latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit [141] Odryſius: prædæque affluetus amore
In ſecreta venit. Cum blando callidus ore,
Tolle moras Hecube, dixit: da munera nato.
Omne fore illius quod das, quod & ante dediſti,
Per ſuperos juro. Spectat [142] truculenta loquentem,
Falſaque jurantem? [143] tumidâque exæſtuat irâ.
Atque ita [144] correptum captivarum agmine matrum
[145] Involat, & digitos in perfida lumina condit,
[146] Exſpoliatque genas oculis, ([147] facit ira potentem)
Immergitq; manus: fœdataq; [148] ſanguine ſonti
Non [149] lumen, neque enim [150] ſupereſt, loca luminis
Clade ſui Thracum gens irritata tyranni [151] haurit.
[152] Troada telorum lapidumque [153] inceſſere jactu
Cœpit. At [154] hæc miſſum [155] rauco cum murmure ſaxum
Morſibus inſequitur: rictuque in verba parato
Latravit conata loqui: locus exſtat, & [156] ex re
Nomen habet. Veterumque diu memor illa malorum
Tum quoq; [157] Sithonios ululavit mœſta per agros.
Illius Troaſque ſuos hoſteſque Pelaſgos.
Illius Fortuna Deos quoque moverat omnes:
Sic omnes, ut & ipſa [158] Jovis conjuxque ſororque,
Eventus Hecubam meruiſſe negaverit illos.

132 Triſtitiâ efferatos.
133 Jacentis
134 Eſſet
135 In imaginatione & cogitatione pœnæ, quâ Polymeſtorem afficere poſſet.
136 Sævit. Hac autem ſimilitudine oſtendit Poeta, quantam iram indignationemque concepérit Hecuba adverſus Polymeſtorem, filii, quem educandum ſuſceperat, interfectorem.
138 Magnitudinis ac præſtantiæ animi ſui.
139 Sc. ait.
140 Occultum.
141 Polymeſtor Thracius: nam Odryſæ ſunt populi Thraciæ, & Odryſa urbs eorum.
142 Indignata, torvum præ ſe ferens aſpectum.
143 Quæ tumidos & inflatos homines reddit.
144 Comprehenſo Polymeſtore. 145 [Involare eum quarto caſu exemplis non caret apud Veteres. Lucanus Lib. 6. —Quos Cæſaris involet artus.] 147 [Exſpoliare verbum Quadrigario uſurpatum: qui Agrum Campanum exſpoliabatur dixit: Adi Nonium verbo Spolio. Heinſius.] 148 Sanguine nocentis ac ſcelerati Polymeſtoris. 149 Oculos. 150 Salvum eſt. 151 Percutit, aperit. 152 Hecubam Trojanam. 153 Irritare, provocare, invadere. 154 Hecuba. 155 Cum voce canina. Jam enim in canem fuerat mutata. 159 Nam κυνὸς σῆμα appellatur, i. canis ſepulcrum. 157 Thracios. Nam Sithonia pars eſt Thraciæ. 158 Juno, quæ Trojanorum tam atrox erat inimica.

Memnonis cineres in aves. *Fab.* VI.

Memnon, Tithoni & Auroræ filius, Priamo ferens auxilium ab Achille occiditur. Mater ergo precibus pro aſſiduo officio inducendæ lucis ab Jove impetrat, ut faville

faville ejus adusto rogo in volucres converterentur. Memnonides nomine. Quæ memores belli, quotannis ad sepulcrum ejus conveniunt, & inter se dimicantes sanguine suo manibus ejus frequentes parentant. Et ipsa mater ejus matutinis temporibus lacrymas desiderio filii sui Memnonis transformat in rorem: quod tamen monumentum in Phrygia constituit patrum ejus, ut Hesiodus vult.

1 Tithoni uxori, Memnonis matri.
2 Propter Tithonum, maritum, qui Laomedontis fuerat filius, ac Priami frater.
3 Aurora ipsa, Memnonis mater, rutila ac rubicunda.
4 Potuit.
5 Quia parens erat.
6 Omnium infima.
7 Splendidum cœlum.
8 Ratio est, cur Aurora omnium Deorum sit infima.
9 Dies festos.
10 Sacrificiis.
11 Considereos.
12 Quantum tibi prosim, quamvis fœmina sim.
13 Custodio ne nox suos fines transeat. Nisi enim Aurora vigilans esset, nox semper videretur duratura.
14 Quia & ipse fuit interfectus, & Troja eversa.
15 Priamo, qui Tithoni frater.
16 Sc. interfectus, percussus.
17 Et maternos dolores mitiga.

NON vacat [1]Auroræ, [2]quamquam ipsi faverat arCladibus & casu Trojæq; Hecubæq; moveri[mis, Cura Deam propior, luctusque domesticus angit Memnonis amissi. Phrygiis quem [3] lutea campis Vidit Achillêa pereuntem cuspide mater. Vidit; & ille color, quo matutina rubescunt Tempora, palluerat: latuitque in nubibus æther. At non impositos supremis ignibus artus [4] Sustinuit spectare [5] parens: sed crine soluto Sicut erat, magni genibus procumbere non est Dedignata Jovis, lacrymisque has addere voces: [6] Omnibus inferior, quas sustinet [7] aureus æther, ([8]Nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem) Diva tamen venio; non ut delubra, [9] dieisque Des mihi sacrificos, calituraque [10] ignibus aras. Si tamen [11] aspicias, [12] quantum tibi fœmina præstem, Tum cùm luce novâ [13] noctis confinia servo; Præmia danda putes. Sed non ea cura, neq; hic est Nunc status Auroræ, meritos ut poscat honores: Memnonis orba mei venio: qui f rtia [14] frustra Pro [15] patruo tulit arma suo: primisq; sub annis Occidit à [16] forti (sic vos voluistis) Achille. Da, precor, huic aliquem solatia mortis honorem, Summe Deûm rector: [17] maternaq; vulnera leni. Jupiter annuerat. Cum Memnonis arduus alto Corruit igne rogus: nigrique [18] volumina fumi [19] Infecere [20] diem. Veluti cùm flumina natas [21] Exhalant nebulas, nec Sol admittitur [22] infra. Atra favilla volat: [23] glomerataq; corpus in unum Densatur; 24 faciemque capit: simulq calorem Atque [25] animam ex igni. [26] Levitas sua præbuit alas. Et primo similis volucri, mox vera volucris Insonuit pennis. Pariter sonuere sorores Innumeræ; [27] quibus est eadem natalis origo. Terque rogum [28] lustrant: & consonus exit in auras Ter [29] clangor. Quarto [30] seducunt castra volatu.

18 Revolutiones. 19 Obscuravere, denigravere. 20 Diei lucem. 21 Emittunt. 22 Sc. Nebulas. 23 Congregata. 24 Figuram & formam accipit. 25 Vitam. 26 Propria favillæ levitas alas effecit. 27 Nam & ipsæ, ex favillis sunt ortæ. 28 Circumagunt. 29 Clangor. 30 Separant castra, & dividunt. *Se in duas partes.*

Tum.

Tunc duo [31] diversâ populi de parte feroces
Bella gerunt : rostrisque & aduncis unguibus iras
Exercent ; alasq; adversaque pectora lassant.
Inferiæque cadunt cineri [32] cognata sepulto
Corpora : seque viro forti meminere creatas.
[33] Præpetibus subitis nomen facit [34] auctor ; ab illo
Memnonides ductæ, [35] cùm Sol duodena peregit
Signa, parentali [36] perituræ Marte [37] rebellant.
Ergo aliis latrâsse [38] Dymantida flebile visum :
Luctibus esse Aurora suis intenta ; piasque
Nunc quoque dat lacrymas : & toto [39] rorat in orbe.

31 Pro
bus
32 Si
33 Sc
tis al
34 M
earum
Memn
enim a M
none fu
cognomi
35 Quo
ubi Sol
duoderim
na cœlestia
cursum
um peregit. 36 [Alludit ad munera gladiatoria in funeribus Patriciis
solita.] 37 Bellum iterum inter se suscipiunt. 38 Hecubam Dymantis
39 Rorem fundit.

Anii filiæ in columbas. *Fab.* IV.

Æneas cum parente Anchise & filio Ascanio profugus Delphos venit. Hic ab Anio sacerdote Apollinis recipitur hospitio : quibus indicat quinque se natorum, hoc est, filii unius & quatuor filiarum parentem, orbum relictum Andrum enim filium, à quo Andros insula, reliquisse patriam narrat. Huic ut Apollo deferit augurium, sic Liberum dedisse virginibus, ut contacta manibus earum in segetem, vinum, oleumque verterentur. Eas Agamemnon ut cœlesti munere exercitum aleret, cùm vellet abducere, in insulam eandem Andron profugisse. Hinc rursus ne vinculis illigatæ raperentur potentia regis Agamemnonis. Liberi numen effecit ob misericordiam, & muneris sui causam, ut in columbarum speciem transferrentur.

NEC tamen eversam Trojæ cum mœnibus esse (trē
Si quoq; fata sinunt. [2]sacra,& [3]sacra altera pa-
Fert humeris venerabile onus [4] Cytherëius heros. 626
De tantis opibus [5] prædam pius eligit illam ;
Ascaniumque suum : profugâque per æquora classe
Fert..r ab [6] Antandro : sceleratæque limina Thracum,
Et Polydoreo manantem sanguine terram 630
[7] Linquit : & utilibus ventis a stuque secundo
Intrat Apollineam, sociis comitantibus [8] urbem.

1 Non ita
dem in Tro
est, ut cu
ruta Troja,
etiam Tro
norum spes
omnis se
sa. Surgit e
nim Troja al
duce Æne
intulit Deos
Lario, 6 nos
unde Latinam.

Albanique patres, atq; altæ mœnia Romæ, ut Virg. inquit l. 1. Æneid. 2 De e
Vestæ, inde Veliæ patrona Virgo dicta Catullo : Romanis enim sortem fatalem
tiesque ardua quæque suas aggressis, ipsi supplicarit ejusque favorem appe
tere, ut suis cœptis propitia foret. 3 Patrem Anchisen. Non enim nimis po
tam ex parentibus, quam sacris, auxilium ferre. 4 Æneas Veneris, quæ ex Cy
thera dicitur, filius. 5 Sacra. & patrem. 6 Antandrus urbs est Ida
Antandro duce cognominata. 7 Quamvis ibi jam urbem Æneam ædificasse
Virg. 3. Æn. narrat. 8 Urbem in insula Delo, regnatam Anio.

[9] Hunc Anius, quo rege [illegible]ite Phœbus
Rite colebantur, temploque, domoque recepit:
Urbemq; oltendit, delubraq; [11] vota, [12] duasque 635
Latona quondam ſtirpes pariente retentas.
13 Thure dato flammis, vinoque in thura profuſo,
Cæſorumque boum fibris de more crematis,
Regia tecta petunt: politique [14] tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho. 640
Tum pius [15] Anchiſes: O Phœbi lecte ſacerdos,
Fallor? an & natum, [16] cùm primum hæc mœnia vidi
[17] Biſque duas natas, quantum reminiſcor, habebas?
Huic Anius nivei circumdata tempora vittis
Concutiens, & triſtis, ait: Non falleris, heros 645
Maxime: natorum vidiſti quinque parentem.
Quem nunc ſtanta homin. s rerum [19] inconſtantia verſat
[20] Pæne vides orbum. [21] Quid enim mihi filius abſen
Auxilii? quem dicta ſuo de nomine telius
[22] Andros habet, pro patre locumq; & regna tenentem. 650
23 Delius [24] augurium dedit [25] huic: dedit altera [26] Lib
Fœmineæ [27] ſorti vocis maj ra fideque
Munera: Nam tactu natarum cuncta mearum
In ſegetem [28] laticemq; meri, [29] baccamq; Minervæ
Transformabantur: [30] ulvelque erat uſus in illis. 655
Hoc ubi cognovit, [31] Trojæ populator Atrides,
[32] Ne non ex aliquâ veſtram lenſiſſe procellam
Nos quoque parte putes) armorum viribus uſus
Abſtraxit invitas genio genitoris: alantque
Imperat Argolicam cœleſti munere claſſem. 660
Effugiunt quo quæque poteſt, [34] Eubœa duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita eſt.
[35] Miles adeſt: &, ni dedantur, bella minatur.
Victa metu [36] pietas conſortia [37] pectora pœnæ
Dedit, & ut timido pollis ignoſcere fratri; 665
Non hic Æneas non, qui defenderet Andron,
Hector erat: [38] per quos decimum duraſſis in annum
Jamque parabantur [39] captivis vincla lacertis,
Illæ tollentes etiamnum libera cœlo
Brachia, Bacche pater, fer opem, dixêre: tuliq; 670
Muneris auctor opem. Si [40] miro [41] perdere more
[42] Ferre vocatur opem. Nec qua ratione figuram

---

9 Hunc Anius, quo rege [illegible]ite Phœbus Rite colebantur, temploque, domoque recepit: Urbemq; oltendit, delubraq; [11] vota, [12] duaſque Latona quondam ſtirpes pariente retentas. 13 Thure dato flammis, vinoque in thura profuſo, Cæſorumque boum fibris de more crematis, Regia tecta petunt: politique [14] tapetibus altis Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho. Tum pius [15] Anchiſes: O Phœbi lecte ſacerdos, Fallor? an & natum, [16] cùm primum hæc mœnia vidi [17] Biſque duas natas, quantum reminiſcor, habebas? Huic Anius nivei circumdata tempora vittis Concutiens, & triſtis, ait: Non falleris, heros Maxime: natorum vidiſti quinque parentem. Quem nunc ſtanta homin. s rerum [19] inconſtantia verſat [20] Pæne vides orbum. [21] Quid enim mihi filius abſens Auxilii? quem dicta ſuo de nomine telius [22] Andros habet, pro patre locumq; & regna tenentem. 23 Delius [24] augurium dedit [25] huic: dedit altera [26] Libs Fœmineæ [27] ſorti vocis maj ra fideque Munera: Nam tactu natarum cuncta mearum In ſegetem [28] laticemq; meri, [29] baccamq; Minervæ Transformabantur: [30] ulvelque erat uſus in illis. Hoc ubi cognovit, [31] Trojæ populator Atrides, [32] Ne non ex aliquâ veſtram lenſiſſe procellam Nos quoque parte putes) armorum viribus uſus Abſtraxit invitas genio genitoris: alantque Imperat Argolicam cœleſti munere claſſem. Effugiunt quo quæque poteſt, [34] Eubœa duabus, Et totidem natis Andros fraterna petita eſt. [35] Miles adeſt: &, ni dedantur, bella minatur. Victa metu [36] pietas conſortia [37] pectora pœnæ Dedit, & ut timido pollis ignoſcere fratri; Non hic Æneas non, qui defenderet Andron, Hector erat: [38] per quos decimum duraſſis in annum Jamque parabantur [39] captivis vincla lacertis, Illæ tollentes etiamnum libera cœlo Brachia, Bacche pater, fer opem, dixêre: tuliq; Muneris auctor opem. Si [40] miro [41] perdere more [42] Ferre vocatur opem. Nec qua ratione figuram

---

[illegible]ſcuerunt. Erat enim Deus hominum, Pythiique laverides. Virg. 11 Dic, devota. 12 Livio veri bus centum. 12 Duas arbores, quas tenens ad pedes Latona, Apollinem & Dianam peperit. 13 ſacrificiis peractis. 14 Initratis toris bus altis. 15 Sc. inquit. 16 Quando. 17 Anius quatuor habuit natas, quibus Bacchus conceſſit, ut quicquid tangerent in frumentum, vel vinum, vel oleum mutaretur. Eas cum Agamemnon vi ducere vellet in expeditionem Trojanam, ut exercitum alerent, Bacchi auxilio in columbas fuiſſe transformatas fabulantur. 19 Inſtabilitas fortunæ. 20 Fere carentem filiis. 21 Nulli mihi e: auxilio filii abſens, cuivis ſit vivus. 22 Inſula eſt, [illegible]b Andro, Anii filio, denominata. 23 Apollo. 24 Auguriorum ac vaticinarum artium. 25 Andro. 26 Bacchus. 27 [Ita lib. 6. v. 679. Quattuor ille quidem juvenes, totidemque crearat Fœmineæ ſortis] 28 Vinum. 29 Olivam Pallas enim olivam extulit in lucem. 30 Opulenta utilitas. 31 Agamemnon Trojæ depræda tor. 32 Ut ſcias veſtram calamitatem etiam ex qualibet parte oppreſſiſſe. Metaphora à tempeſtate. 34 Inſula eſt Bœotiæ adjacens, a modulo longa. 35 Milites Græci inſtant. 36 Andri fratris in ſororis. 37 Sedos. 38 Quorum virtute. 39 Captivarum brachiis. 40 Mirando modo. 41 Deſtruere, delere. 42 Q. d. Anius: Perdere miro modo non eſſe opus ferre.

Perdiderint, potui ſcire, aut nunc dicere poſſum.
Summa mali nota eſt. Pennas ſumſêre ; 43 tuæque
Conjugis in volucrem niveas 44 abiere columbas. 675

43 Vt
cu
tu
Ne
columbæ ſunt dicatæ. 44 Co

Orionis filiæ pro Thebanis immolatæ, & duo juvenes ex earum favillis. *Fab.* V.

Diſcedentes ab Anio Anchiſes & Æneas ; invicem munera dant, & accipiunt. In quibus fuit crater Æneæ datus ab Aicone Lydio cælatus quem Anius à Thyrſe Bœotico acceperat : in quo ſculptæ erant Thebæ, & Orionis filiæ, quæ pro populo Thebano ſe paſſæ erant immolari. Quæ cum adultæ eſſent, è rogi favilla duo adoleſcentes increverunt : qui & virginum nomine Coronæ ſunt nominati.

TAlibus atque aliis poſtquam convivia dictis
Implêrunt ; menſâ ſomnum petière remotâ.
Cumque die ſurgunt : adeuntque oracula Phœbi.
Qui petere antiquam [1] matrem cognataque juſſit
Littora. Proſequitur [2] Rex, & dat munus ituris ; 680
Anchiſæ ſceptrum, chlamydem pharetramq; 3 nepoti.
Cratera Æneæ, quem quondam miſerat illi
Hoſpes ab Aöniis Theſſes 4 Imenius 5 oris.
Miſerat hunc illi Theſſes, fabricaverat Alcon
[6] Myleus ; & [7] longo cælaverat argumento. 685
[8] Urbs erat : & ſeptem poſſes offendere portas.
[9] Hæ pro nomine erant ; & quæ foret illa, docebant.
Ante urbem exequiæ, tumulique, igneſque, rogique,
[10] Effuſæque comas, & apertæ pectora matres
Significant luctum. Nymphæ quoq; flere videntur ; 690
Siccatoſque queri frontes. [11] Sine frondibus arbos
Nuda riget : rodunt arentia ſaxa capellæ.
Ecce tacit mediis [12] natas Orione Thebis
Hanc non 13 fœmineum jugulo dare pectus aperto,
Illam dimiſſo per tergora vulnera telo, 695
Pro populo cecidiſſe ſuo ; pulcriſque per urbem
Funeribus ferri, celebrique in parte cremari :
Tum de virginea geminos exire favillâ,
Ne genus intereat, juvenes, quos fama Coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam. 700

1 Italiam, ut
2 Aceſtes.
3 Aſcanio.
4 Ilioneus Rex
5 Ægei.
6 Myleus
7 Prolixo
8 In Oro
ſeptem caſtra e
Thebæ.
9 Nam ea
ten
Thebas Bœo
ticas. Thebæ e
nim Bœotiæ
ſeptem
habuiſſe cir
cumvat
10 Effuſique &
ſparſis comis & aperta pectora habentes. 11 Herbæ enim omnes
12 Filias Orionis. 13 Non timidam, ſed virile, & aud
animo, ad Deorum iram placandam, ſe immolavit

Judex Ambracius in ſaxum, & filii Moloſſi in aves. *Fab.* VI, & VII.

Fe.entes inſulam Cretam & hinc Italiam Æneas & Ancha.es, ut aliquando errorem poſitis ædificiis finire poſſent multis regionibus tranſitis Ambraciam aucunt, a Diis olim per certamen petitam. In quam Ambracii judicis imaginem in ſaxum conſpiciunt figuratam. Hinc in Chaoniam, in qua oraculum Jovis Dodonæi. Ibique aſpiciunt Moloſſi regis filios: qui ne flamma conſumerentur, immortalium numine factum eſt, ut in avium figuras mutarentur.

1 Simulacra hactenus enumerata in antiquo ære ſculpta erant: crateris vero summa ora auro operate prætexebatur, quod in noſtrum horum verſum non recepit. Sermonis autem noſtri genius verba hæc honos accepit poſtquam Callimachus Archias Capita ſolummodo carminum, quæ ab eo Comitho dictæ ſunt, foliis Acanthi cooperiri voluit.

[1] HActenus antiquo [2] ſignis fulgentibus ære
Summus 3 in aurato crater erat [4] aſper acantho.
Nec [5] leviora datis Trojani dona [6] remittunt:
Dantque ſacerdoti cultodem thuris [7] acerram;
Dant pateram, claramq, auro gemmiſq; coronam. 705
[8] Inde recordati Teucros a ſanguine Teucri
Ducere principium, Creten tenuêre; locique
Ferre diu nequiêre [9] Jovem. [10] Centumque relictis
Urbibus, [11] Auſonios optant contingere portus.
Sævit hyems, jactatq; viros: [12] Strophadumq; receptos
Portubus infidis exterruit ales [13] Aello 711
Et jam [14] Dulichios portus, Ithacamque, Samenque,
[15] Neritiaſque domos, regnum fallacis [16] Ulyſſei,
Præter erant vecti: [17] certatam lite Deorum
[18] Ambraciam, verſiq; vident ſub imagine ſaxum 715
Judicis, [19] Actiaco quæ nunc ab Apolline nota eſt;
Vocalemque ſua [20] terram Dodonida quercu,
[21] Chaonioſque ſinus, [22] ubi nati rege Moloſſo
Irrita ſubjectis fugêre incendia pennis.

2 Simulacris.

3 Quia in aurato cratere Acanthus erat inſculptus. 4 Cælatus. Nam vaſa cælata aſpera ſunt. 5 Minora. 6 Retribuunt. 7 Arculam, in quam thus reponi ſolet. Huo Diis ſacrificatur. 8 Hiſce apud Anium peractis, Trojani recordati Teucros ducere principium à ſanguine Teucri, petunt Cretam, &c. 9 Aerem. Sic Hor. Lib. 1. Od. 1. Sub Jove frigido. 10 Relicta Creta, centum urbibus clara. 11 Italos. 12 Strophades inſulæ ſunt in mari Ionio duæ juxta Zacynthum, Στροφάδες, i. à converſione, Zetes & à Calais dictæ: nam illuc uſque Harpyias proſecuti retro rediere. 13 Harpyiarum una, quæ Virgilio Celæno 3 Æn. Hæc tres eſſe finguntur, Neptuni & Terræ filiæ: Aello, Ocypete, & Celæno. 14 Dulichium, Ithaca, Samus, inſulæ ſunt in mari Ionio, quibus imperavit Ulyſſes. 15 Neritus & mons eſt in Ithaca inſula, & urbs. 16 Et hic genitivus nominis Ulyſſeus 2. declin. 17 De qua Dii certarunt. 18 Urbem Theſprotiæ Epiri, concilio Deorum claram. 19 Qui apud Actium colebatur. Et vero Actium oppidum & promontorium Epiri, ubi Auguſtus prælio navali Antonium & Cleopatram devicit. 20 Et terram Dodonæam, i.e. nemus juxta Dodonem urbem, in Chaonia Epiri regione, in quo duæ columbæ è quercu responſa dabant. Sunt qui ipſas arbores vocales fuiſſe, atque oracula edidiſſe volunt. 21 Chaones populi ſunt Epiri. 22 Significat autem Poeta Moloſſi filios in aves fuiſſe mutatos. Obſcuram eſſe hanc fabulam notant interpretes.

Polyphe-

Polyphemus Galateæ amore captus, & Acis in fluvium. *Fab.* VIII.

Acis Fauni Simethidisque Nymphæ filius Galateam Nerei & Doridis filiam cùm diligeret, nec mutuo ipse ab ea peteretur; Cyclops ejus quoque captus amore, dolens copiam ejus nullam fieri posse (erat enim Galateæ Cyclops feritas invisa) incensus furore, scelerisque relictâ palam professus vagatusque per sylvas conspexit Galateam gremio Acidis residentem, avulsumque scopulum Ætnæ in eos ejecit: cujus vi exterrita Galatea subjecto mari mersa est, Acis vero, qui effugere impetum ejus non potuit, obrutus saxo est: cujus cruor numine ejusdem Galateæ in flumen ejusdem nominis fuit, quod est in Sicilia, versus est.

[1] PRoxima Phæacum felicib[us] obſita pomis
Rura petunt. Epiros hab[et] nis, [2] regnataq; vati
[4] Buthrotos Phrygio, [5] ſimulataque Troja tenentur
Iode futurorum certi, qui cuncta fideli
Priamedes Helenus monitu prædixerat, intrant
[6] Siciniam. Tribus hæc excurrit in æquora linguis.
E quibus imbriferos [7] obverſa Pachynos ad [8] Auſtros:
[9] Mollibus expoſitum Zephyris [10] Lilybæon ſpectat [11] Arcton
Æquoris expertem, ſpectat Boreamque [12] Peloros.
Hanc ſubeunt Teucri; remis æſtuque ſecundo
Sub noctem potiuntur [13] Zancleâ claſſis arenâ.
[14] Scylla latus dextrum, lævum irriquieta [15] Charybdis
Inſeſtant. Vorat hæc raptas revomitque carinas:
[16] Illa feris atram canibus ſuccingitur alvum;

1 Maxime ... dulcibus ... ta, ... clivis ... dem ... ab ... juvenes ... vum ... mus ... tatur. ... artem ... populi ... Corcyræ, ... maris ... clara.

2 Pyrrhi ... 3 Helenus, ... ejus filius, ... post mortem ... Pyrrhi ab Oreſte cæſi, in conjugium ceſſerat, una cum regno Epiri. Andromache, quæ fuerat uxor Hectoris, d[e] ... a Pyrrho capta, & illi in Epiro ... junctæ. 4 Urbs eſt haud longe à Corcyra diſtans. 5 Condiderat Helenus ... piro urbem repræſentantem, & delineatam ad formam antiquæ Troiæ. 6 Sicinam; [pari modo Lucanus quo ſuo loquitur eſt lib. II. de Brundiſio. Hic locus angustum jam ſe cogentis in artum Heſperiæ tenuem producit in æquora linguam.] 7 Ad linguam referetur, non ad Pachynum. 8 Ad meridiem, ut ... Auſter. 9 Molliter ac ſuaviter flantibus. 10 Urbs eſt Siciliæ, ſic promontorium, Occidentem verſus, unde flat Zephyrus, ſpectans. 11 Ad ſeptentrionem. 12 Pelorus autem dictus eſt à Peloro claſſis Hannibalis gubernatore ibi ſepulto. 13 Zancle urbs eſt Siciliæ à Zancleo gigante, vel à Ζ falce forte dicta. 14 Duæ fuerunt Scyllæ: quarum altera Niſi filia in avem fuit mutata: altera Hecatæ filia: de qua hic agitur, in monſtrum, quod in freto Siculo navigantibus infeſtatur, nata eſt fabula, è ſaxo, vel ſcopulo in freto Mamertino inter Siciliam & Italiam, navigantibus periculoſiſſimo. 15 Hanc Poetæ fabulantur fuiſſe ... furaciſſimam, quæ cum Herculi boves furata eſſet, à Jove in fretum ... monſtrum marinum fuit mutata, quod adhuc priſtinam retinet rapiendi ... ram: nam illac tranſeuntes naves ad ſe rapit, devoratque ac remevet. ... ro hic in freto Siculo gurges periculoſiſſimus. Scyllæ oppoſitus. 16 Scyl[la] cujus inguina carnibus cincta. Vide infra Lib. 14. Fab. 1. & quæ notavi ad

Virginis ora gerens : & (ſi non omnia vates
Ficta reliquerunt) aliquo quoq. tempore virgo.
Hanc multi petiêre proci : quibus illa repulſis
Ad pelagi Nymphas, pelagi gratiſſima Nymphis,
Ibat : & eluſos juvenum narrabat amores.
Quam, dum pectendos præbet [17] Galatea capillos,
Talibus alloquitur repetens ſuſpiria dictis :
Te tamen, ô virgo, genus haud immite virorum
Experit : utqûe facis, potes his impunè negare.
At mihi, cui pater eſt Nereus, quam cærula Doris
Enixa eſt ; quæ ſum tu. bi quoque tuta [18] ſororum,
Non niſi per fluctus licuit [19] Cyclopis amorem
Effugere : & lacrymæ vocem impediêre loquentis.
Quas ubi [20] marmoreâ deterſit pollice [21] virgo,
Et ſolata [22] Deam eſt ; Refer, ô cariſſima, dixit,
Neve tui cauſſam tege (ſum tibi fida) doloris.
[23] Nereïs [24] his contra [25] reſecuta Cratæide natam :
Acis erat Fauno Nymphâque [26] Symæthide cretus,
Magna quidem patriſque fui matriſque voluptas ;
Noſtra tamen major : nam me tibi junxerat uni
Pulcher : & [27] octonis iterum natalibus actis,
Signârat [28] dubiâ teneras lanugine malas
[29] Hunc [30] ego, me [31] Cyclops [32] nullo cum fine petebat.
Nec, ſi quæſieris odium Cyclopis, amorne
Acidis in nobis fuerit præſentior, [35] edam.
[36] Par utrimque fuit. Proh ! quanta potentia regni
Eſt, Venus alma, tui ! Nempe ille immitis, & ipſis
Horrendus [37] ſilvis, & viſus ab hoſpite nullo
[38] Impunè, & magni cum Dis contemtor Olympi ;
Quid ſit amor ſentit : noſtrique cupidine captus
Uritur ; oblitus pecorum antrorumque ſuorum.
Jamque tibi formæ, jamq; eſt tibi cura placendi ; [39]
Jam rigidos pectis raſtris, Polypheme, capillos :
Jam libet hirſutam tibi falce recidere barbam :
[40] Et ſpectare feros in aquâ, & [41] componere vultus.
Cædis amor, feritaſque, ſitiſq; immenſa cruoris
Ceſſant, & tutæ veniunt abeuntque carinæ
[42] Telemus interea Siculam delatus ad Ætnæ

17 Nerei & Doridis fuit filia, cui vi amore Acidis capta Polyphemum Cyclopem ſe amantem fugiebat. Sed cum Cyclops eam in gremio Acidis reſidentem deprehendiſſet, ira correptus rupem ingens ſaxum in illos conjecit, quo Acis obrutus (nam Galatea aufugerat) in fluvium ſui nominis fuit mutatus.
18 Nympharum marinarum, quæ Nereides dictæ ; earum omnium mater Doris.
19 Polypheme.
20 Candidis digitis.
21 Scylla.
22 Gallatea.
23 Galatea Nerei filia.
24 Sc. verbis.
25 Reſpondit Scyllæ Phorci & Cratæidis filiæ.
26 Erat Symæthus vicinus fluvius, cujus filia peperit Acidem Galateæ adamatum. 27 Sedecim annos natum Acim fuiſſe ſignificat. 28 Adeo tenui, ut vix videretur, & in dubio eſſet, verum pubeſcere cœpiſſet Acis. 29 Acidem. 30 Petebam. 31 Polyphemus. 32 Sine fine, i. vehementer. 33 Utrum majori odio Cyclopem, an amore Acidem proſequeretur, ignorat. 34 Major, vehementior. 35 Nec edere, faut dicere nolim. 36 Æquale utrumque fuit, & odium, quo Cyclopem, & amor, quo Acidem proſequebatur Galatea. 37 Feris. Metonymia. 38 Sine pœna. Omnes enim ad ſe venientes interficiebat Polyphemus. 39 Pulchra emphaſis, quâ eraſtitudo Polyphemi & ruditas innuitur. 40 Hoc eſt quod mox dicit : Liquidis ut in imagine vidi Nuper aquæ. 41 Gratos efficere vultus & jucundos, ut amicæ poſſit placere. 42 Eurymi filius, inter Cyclopas vates fuit egregius, qui Polyphemo prædixit omnia, quæcunque ab Ulyſſe paſſus eſt.

Telemus

Telemus Eurymides. [41] quem nulla fefellerat ales,
Terribilem Polyphemon adit. Tumenque quod unum
Fronte geris mediâ, rapiet tibi, dixit, Ulyſſes.
Riſit &, O vatum ſolidiſſime, falleris, inquit:
[44] Altera jam rapuit. [45] Sic fruſtra vera monentem
Spernit, & aut gradiens ingenti littora paſſu
[46] Degravat; aut feſſus ſub opaca revertitur antra.
[47] Prominet in pontum [48] cuneatus acumine longo
Collis: [49] utrumq; latus circumfluit æquoris unda.
[50] Hunc ferus aſcendit Cyclops; [51] medio ſq; reſedit.
[52] Lanigeræ pecudes nullo ducente ſecutæ;
[53] Cui poſtquam pinus, baculus quæ præbuit uſum,
Ante pedes poſita eſt, antennis rupta ferendis;
Sumtaq; arundinibus compacta eſt fiſtula centum;
Senſerunt toti [54] paſtoria ſibila montes:
Senſerunt undæ. Latitans ego rupe, meique
Acidis in gremio reſidens, procul auribus [55] hauſi
Talia dicta meis, auditaque mente [56] notavi.
[57] Candidior [58] nivei folio Galatea, [59] liguſtri;
Floridior pratis; longâ [60] procerior [61] alno;
Splendidior vitro; tenero laſcivior hædo;
[62] Lævior aſſiduo detritis æquore conchis:
Solibus hibernis, æſtivâ gratior umbrâ;
Nobilior pomis; platano conſpectior aliâ;
Lucidior glacie; maturâ dulcior uvâ;
Mollior & cygni plumis, & lacte cocto;
Et, ſi non fugias, riguo formoſior horto,
[63] Sævior indomitis eadem Galatea juvencis,
Durior annoſâ quercu; fallacior undis;
Lentior & ſalicis virgis, & vitibus albis:
His immobilior ſcopulis; violentior amne;
Laudato pavone ſuperbior; acrior igni;
Aſperior [64] tribulis; fœtâ [65] truculentior [66] urſâ;
Surdior æquoribus; [67] calcato immitior hydro:
Et, quod præcipuè vellem tibi [68] demere poſſem,
Non tantùm cervo claris latratibus acto,
Verùm etiam ventis volucrique [69] fugacior aurâ.
At, benè [70] ſi nôris, pigeat fugiſſe: moraſque
Ipſa tuas damnes: & me retinere [71] labores.

41 quem nulla fefellerat ales, Terribilem Polyphemon adit. Tumenque quod unum Fronte geris mediâ, rapiet tibi, dixit, Ulyſſes. Riſit &, O vatum ſolidiſſime, falleris, inquit: 44 Altera jam rapuit. 45 Sic fruſtra vera monentem Spernit, & aut gradiens ingenti littora paſſu 46 Degravat; aut feſſus ſub opaca revertitur antra. 47 Prominet in pontum 48 cuneatus acumine longo Collis: 49 utrumq; latus circumfluit æquoris unda. 50 Hunc ferus aſcendit Cyclops; 51 medio ſq; reſedit. 52 Lanigeræ pecudes nullo ducente ſecutæ; 53 Cui poſtquam pinus, baculus quæ præbuit uſum, Ante pedes poſita eſt, antennis rupta ferendis; Sumtaq; arundinibus compacta eſt fiſtula centum; 54 Senſerunt toti paſtoria ſibila montes: Senſerunt undæ. Latitans ego rupe, meique Acidis in gremio reſidens, procul auribus 55 hauſi Talia dicta meis, auditaque mente 56 notavi. 57 Candidior 58 nivei folio Galatea, 59 liguſtri; Floridior pratis; longâ 60 procerior 61 alno; Splendidior vitro; tenero laſcivior hædo; 62 Lævior aſſiduo detritis æquore conchis: Solibus hibernis, æſtivâ gratior umbrâ; Nobilior pomis; platano conſpectior aliâ; Lucidior glacie; maturâ dulcior uvâ; Mollior & cygni plumis, & lacte cocto; Et, ſi non fugias, riguo formoſior horto, 63 Sævior indomitis eadem Galatea juvencis, Durior annoſâ quercu; fallacior undis; Lentior & ſalicis virgis, & vitibus albis: His immobilior ſcopulis; violentior amne; Laudato pavone ſuperbior; acrior igni; Aſperior 64 tribulis; fœtâ 65 truculentior 66 urſâ; Surdior æquoribus; 67 calcato immitior hydro: Et, quod præcipuè vellem tibi 68 demere poſſem, Non tantùm cervo claris latratibus acto, Verùm etiam ventis volucrique 69 fugacior aurâ. At, benè 70 ſi nôris, pigeat fugiſſe: moraſque Ipſa tuas damnes: & me retinere 71 labores.

continens, hic deſcribitur. 58 Candidi. 59 Ligustrum genus eſt virgultorum, flores habens candidiſſimos, quibus arefactis, fructum emittit ſubnigrum, maturum hic accipio. Hoc igitur loco debemus nivei ligustri ad florum rem referre. 60 Longior atque rectior. 61 Arbore in ripis fluminum nascente. nim altitudinem crescente. 62 Lævigatior. 63 Hactenus Galatea virtutes fuerunt enumeratæ, nunc vitia referuntur. 64 Herbâ ſpinosâ segetibus inimicâ. 65 Crudelior. 66 Urſâ, cui nuper peperit. 67 Preſſo serpente, in calcatus maximè sævire solet. 68 Eripere. 69 Velocior ad fugiendum. 70 Scias. Enumerat autem Polyphemus omnia, quæcunque sibi adsunt, bona, ut Galateam in ſuum pelliciat amorem. 71 Studeas, ac niteris

Sunt mihi pars montis vivo [72] pendentia ſaxo
Antra; quibus nec Sol medio ſentitur in æſtu,
Nec ſentitur hyems: ſunt poma [73] gravantia ramos:
Sunt [74] auro ſimiles longis in vitibus uvæ:
Sunt & purpureæ tibi & has ſervamus, & illas.
Ipſa tuis manibus ſilveſtri nata ſub umbrâ
[75] Mollia fraga [76] leges: ipſa [77] autumnalia [78] corna.
Prunaque, non ſolum nigro liventia ſucco,
Verùm etiam [79] generoſa, [80] novaſq; imitantia ceras.
Nec tibi caſtaneæ, me conjuge, nec tibi deerunt
[81] Arbutei fœtus. Omnis tibi [82] ſervietarbos.
[83] Hoc pecus omne meum eſt. Multæ quoq; vallibus [84] errant:
Multas ſilva tegit: multæ ſtabulantur in antris.
Nec, ſi fortè roges, poſſim tibi dicere, quot ſint.
Pauperis eſt numerare pecus. De laudibus harum
Nil mihi crederis: præſens potes ipſa videre,
Ut vix ſuſtineant [85] diſtentum cruribus uber.
[86] Sunt fœtura minor tepidis in ovilibus agni:
Sunt quoque par ætas aliis in ovilibus hœdi.
Lac mihi ſemper adeſt niveum. Pars inde bibenda
Servatur: partem liquefacta [87] coagula [88] durant,
Nec tibi deliciæ [89] faciles, [90] vulgataque tantùm
Munera contingent, damæ, leporeſque, capræque,
Parve columbarum, demtuſve cacumine nidus:
[91] Inveni geminos, qui tecum ludere poſſint,
Inter ſe [92] ſimiles, vix ut dignoſcere poſſis,
Villoſæ catulos in ſummis montibus urſæ.
Inveni! & dixi, [93] Dominæ ſervabimus iſtos.
Jam modò cæruleo nitidum caput [94] exſere ponto:
Jam Galatea veni: nec munera deſpice noſtra.
[95] Certè ego me novi, liquidæque in imagine vidi
Nuper aquæ: placuitque mihi mea forma videnti.
Adſpice, ſim quantus. Non eſt hoc corpore major
Jupiter in cœlo: nam vos narrare ſoletis
Neſcio quem regnare Jovem. Coma plurima torvos
Prominet in vultus: humeroſque, ut lucus, obumbrat.
Nec, mihi quod [96] rigidis horrent denſiſſima ſetis
Corpora, turpe puta. [97] Turpis ſine frondibus arbos,
Turpis equus, niſi colla jubæ flaventia velent.

72 Sc. mihi. 73 Gravantia ramos. 74 Auro ſimiles. 75 Fragum. 76 Leges. 77 Autumni tempore maturescentia. 78 Corna. 79 Generoſa. 80 Novaſq; imitantia ceras. Nec tibi caſtaneæ, me conjuge, nec tibi deerunt. 81 Arbutei fœtus. 82 Erit tibi præda. 83 Hæc omnes meæ ſunt oves. 84 Paſcuntur. 85 Plena uberis. Significat autem grege[m] ovium magnitudine uberum impediri. 86 Sc. mihi. 87 Coagulum (coagendo) 88 Condenſant in caſeum. 89 Quæ facile haberi poſſunt. 90 Vulgaria dona quales ſunt damæ, lepores, capræ, columbæ. 91 Hæc ſunt ſcilicet illa munera, quæ non eſſe vulgaria Polyphemus ait. 92 Sc. ita, ſive adeo. 93 Amicæ. Amatores enim amicas appellare dominas ſolent. Tibull. Quam juvat immites ventos audire cubantem, Et dominam tenero continuiſſe ſinu. 94 Emitte. 95 Se quoque formoſum eſſe colligit Polyphemus. 96 Dura corpora denſiſſimis ſetis horrent. Colligit autem multis ſimilibus Polyphemus pilos & fetas potius decori, quam dedecori eſſe. 97 Alibi: Turpe pecus mutilum, turpis ſine gramine campus: Et ſine fronde frutex, & ſine crine caput.

Pluma tegit volucres: ovibus ſua lana decori eſt:
Barba viros, hirtæque decent in corpore ſetæ.
[98] Unum eſt in mediâ lumen mihi fronte, ſed [99] inſtar
Ingentis clypei, [100] Quid, non hæc omnia magno
Sol videt è cœlo? Soli tamen unicus orbis.
Adde, quod in[101] veſtro genitor[102] meus æquore regnat.
Hunc tibi do ſocerum. Tantum miſerere, preceſq;
Supplicis exaudi. [103] Tibi enim ſuccumbimus uni.
Quiq; Jovẽ, & cœlos, [104] ſperno, & penetrabile fulmen,
[105] Nerei, te vereor: tua fulmine ſævior ira eſt.
Atq; ego [105] contemtus eſſem patientior [106] hujus
Si fugeres omnes. Sed cur, Cyclope repulſo,
Acin amas, præferſque meis amplexibus Acin?
Ille tamen 107 placeatque ſibi, placeatq; licebit.
Quod nollem, Galatea, tibi. Modo [108] copia detur,
[109] Sentiet eſſe mihi tanto pro corpore vires.
Viſcera viva[110] trahamː[111] divulſaq; membra per agros,
Perque tuas ſpargam [112] (ſic ſe tibi miſceat) undas
[113] Uror enim; [114] læſuſq; exæſtuat [115] acriùs ignis:
Cumque ſuis videor tranſlatam [116] viribus 117 Ætnam
Pectore ferre meo: Nec tu, Galatea, [118] moveris.
Talia nequicquam queſtus (nam cuncta videbam)
Surgit: & ut taurus vaccâ furibundus adempta
Stare nequit; ſilvâque & notis ſaltibus errat.
Cùm ferus [119] ignaros, nec quicquam tale timentes,
Me videt, atq; Acin: Videoque, exclamat; & illa
Ultima ſit, faciam, [120] Veneri concordia veſtræ,
Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit. Clamore perhorruit Ætne.
Aſt ego vicino pavefacta ſub æquore mergor.
Terga fugæ dederat converſa [121] Symæthius heros:
Et, Fer opem, Galatêa precor, mihi: ferte parentes:
Dixerat: & [122] veſtris periturum admittite regnis.
Inſequitur Cyclops: partemque è monte revulſum
Mittit; & extremus [123] quamvis pervênit ad illum
Angulus è ſaxo, totum tamen [124] obruit Acin.
At nos, quod fieri ſolum [125] per fata licebat,
Fecimus; ut vires adſumeret Acis [126] avitas.
Puniceus de mole cruor manabat: & intra
Temporis exiguum rubor evaneſcere cœpit:
Fitque color primo turbati fluminis imbre:

98 Objectioni, quæ fieri poſſet. Polyphemus occurrit, refutatur que ſe unum tantum oculum habere, ſed tam magnum, ut pro duobus eſſe poſſit.
99 Ad magnitudinem nempe ſimilitudinem magni ſcuti.
100 Exemplo Solis probat homus oculum unicum ſibi ſufficere eſſe; cum Sol, qui omnia videt, tantum unico oculo conſtet.
101 Martis, ut vos veritis, & Nereïdis.
102 Nereus.
103 Subjicimus nos tibi ſoli.
104 Contemno.
105 Cyclopia, Nerei, ſit.
106 Quo me ſperneris.
107 Patiatur ſibi videatur.
108 Ipſum comprehendere poſſim.
109 Cognoſcet me præſentia tantis corporis viribus habere.
110 Extrahamː
111 Diſcerpam.
112 Si fieri poſſit, commiſceat.
113 Crucior.
114 Offenſus amor. 115 Vehementius. 116 Ignibus. Vires etiam Æ[illegible] cendia ſunt aſſidua. 117 Siciliæ montem, de quo vide ſupra Lib. 2. verſ. [illegible] & Lib. 5. verſ. 235. 118 Commoveris ad miſericordiam, ut mihi motum [illegible] ras. 119 Neſcios nos videri. 120 Voluptati, amori. 121 Acis, fluvius Nyphæ Symæthidis. 122 In veſtra aquarum regni. 123 Quamvis ultimus pars anguli. Hinc colligitur quantum fuerit illud ſaxum, quod in Acin Polyphemus conjecit. 124 Texit. 125 Fatis permittentibus. 126 Symæthi fluvii, in eum fluvium mutaretur. Eſt vero Symæthus fluvius rapidiſſimus.

Purgaturq; morâ. Tum [127] moles jacta dehiſcit:
Vivaque per rimas, [128] proceraq; ſurgit arundo:
Oſque cavum ſaxi ſonat exſultantibus undis:
Miraque res; ſubitò mediâ tenus exſtitit alvo
[129] Inciſtus juvenis flexis nova [130] cornua cannis, 895
Qui, niſi quòd major, quòd toto [131] cærulus ore eſt,
Acis erat. Sed ſic quoque erat tamen Acis in amnem
Verſus: & [132] antiquum tenuerunt flumina nomen.

730 Ripas. Fluviorum autem Dii cornua habere, & bobus vel tauris ſimiles aliquando finguntur, propter ſtrepitum, & circumflexiones, quas meandros vocant. 131 Niger. 132 Acis enim fluvius ille fuit appellatus, quod ἀκὶς, i.e. cuſpidi ſagittæ.

Glaucus in Deum marinum. *Fab.* IX.

Glaucus Anthedonis filius, piſcator, cùm ſtrecioſos piſces cepiſſet, & eos vellet recentiſſimos in urbem ferre, in opaco loco proximo mari eos, dum requieſceret, ac tetia ſiccarentur, ſub recentiſſimam herbam expoſuit. At illi vigore ejus, ſuccoque contacti, reparato ſpiritu quem amiſerant, merſerunt ſe in profundum. Glaucus vero experrectus exiſtimans vim quandam divinitatis eſſe in herba, ipſâ quoque jejunum polluit, alienatuſque mente ex alto ſe præcipitavit in pelagus: ſed inter Deos marinos receptus: qui ut Scyllam Phorci, & Nymphæ Cratæidis filiam eodem mari verſantem conſpexit, pulchritudine ejus accenſus fugientem proſecutus eſt.

Diſſierat Galatea loqui: cœtuque [1] ſo'uto
Diſcedunt: placidiſq; natant Nereides undis. 900
[2] Scylla redit: (neq; enim medio ſe credere ponto
Audet) & aut [3] bitulâ ſine veſtibus errat arenâ;
Aut ſi laſſata eſt, [4] ſeductos nacta receſſus
Gurgitis, incluſâ ſua membra refrigerat undâ.
Ecce freturn findens alti [5] novus incola ponti, 905
Nuper in [6] Fuboica verſis [7] Anthedone membris,
Glaucus adeſt: viſæque cupidine [8] virginis hæret:
Et, quæcunque putat fugientem poſſe [9] morari,
Verba refert: Fugit illa tamen: veloxque timore
Pervenit in [10] ſummum poſiti prope littora montis. 910
Ante fretum eſt ingens apicem collectus in [11] unum
Longa ſine arboribus [12] convexus ad [13] æquora vertex.
Conſtitit hîc: & tuta loco, monſtrumne, Deuſne
Ille ſit ignorans, admiraturque colorem.
Cæſariemq; humeros ſubjectaq. terga tegentem, 915

1 Sermone habito. Accedunt. i.e. Nympharum auriculas m. 2 A littus. 3 Avertitur à mari. 4 Quæ ſeſe ſuum in ſorbet. 5 Recietos ſinus. 6 Nuper in Deum marinum verſus. 7 Quia Fuboi Bœotiæ adjacet. 8 Orbi Bœotiæ. 9 Scyllæ. 10 Remorari, retinere. 11 Summitatem & cacumen. 11 In unum cacumen. 12 Devexus, inclinatus. 13 In mare verſus.

14 Ubi-

[14] Ultimaque excipiat quod [15] tortilis inguina piſcis.
[16] Senit & innitens, quæ ſtabat proxima [17] moli.
Non ego [18] prodigium, non ſum fera bellua, virgo; [teus
Sum [19] Deus, inquit, aquæ: nec [20] majus in æquora [21] Pro-
Jus habet, aut [22] Triton, [23] Athamantiadeſq; Palæmon.
Ante tamen mortalis eram: ſed ſcilicet altis
[24] Ded tus æquoribus, jam tum exercebar in illis.
Nam modò ducebam ducentia retia piſces;
Nunc in mole ſedens moderabar arundine [25] linam.
[26] Sunt viridi prato confinia littora, quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis:
Quas neque cornigeræ [27] mortu læſere juvencæ,
Nec placidæ carpſiſtis oves, hirtæve capellæ.
Non apis inde tulit collectos ſedula flores,
Non data ſunt capiti [28] genialia ſerta: nec unquam
Falciferæ ſecuere manus. Ego primus in illo
[29] Ceſpite conſedi, dum [30] lina madentia ſicco,
Utque [31] recenſerem [32] captivos ordine piſces;
Inſuper expoſui, quos aut in retia caſus,
Aut ſua credulitas in aduncos [34] egerat hamos.
Res ſimilis fictæ: [36] (ſed quid mihi fingere prodeſt?)
[37] Gramine contacto cæpit [38] mea præda [39] moveri,
Et mutare latus, terrâque, ut in æquore, [40] niti.
Dumque moror, mirorq; ſimul, fugit omnis in undas
Turba ſuas: dominumque novum, littuſq; relinquunt.
Obſtupui: dubiuſque diu, quæ cauſſa, requiro:
Num Deus hoc aliquis, num ſuccus fecerit herbæ.
Quæ tamen [41] has, inquam, [42] vires habet herba? ma-
Pabula decerpſi, decerptaq; dente momordi. [nuque
Vix bene combiberant ignotos guttura ſuccos:
Cùm ſubitò [43] trepidare intus præcordia ſenſi;
[43] Alteriuſque rapi naturæ [44] pectus amore.
Nec potui [45] reſtare loco: Repetendaq; nunquam
Terra, vale, dixi: corpuſque ſub æquore merſi.
Di maris exceptum [46] ſocio dignantur honore:
Utque mihi quæcunq; [47] feram mortalia [48] demant,
Oceanum Tethynq; rogant. Ego [49] luſtror ab illis:
Et purgante [50] nefas novies mihi carmine dicto,
Pectora fluminibus jubeor [51] ſupponere centum.
Nec mora: diverſis lapſi de fontibus amnes,

13 Ultimam. inguinibus parcem. 14 Quæ [illegible] 15 Ambit [illegible] veſtit [illegible] cam [illegible] ſe ſubtrahit [illegible] [illegible] eſſet. 17 Ri[illegible] ſax 18 Monſtr [illegible] 19 Deus [illegible] 20 Majus [illegible] poteſtas. 21 De [illegible] 22 Triton [illegible] videquis [illegible] vers. & ſeq. Lib. [illegible] Et de Athant[illegible] ti[illegible] [illegible] fuit, vetu[illegible] ſeque Fab. 14. Lib. 4. 22 Proteus, [illegible] ſtudioſus. 23 Nutrimentum [illegible] bus, unde dum Juno [illegible] pisce ca[illegible] [illegible] 24 Indes bam. 25 Harn. [illegible] neam. 26 Topographia & loci deſcriptio. 27 Depaſtæ. 28 Coronamento ac vaſtup ari conſuevimus. 29 Herbidæ [illegible] ſtrore. Cæſpes enim dicitur terra cum propria herba avulſa. 30 Retia madefacta. 31 Dinumerarem. 32 Captos. 33 Deſuper. ſuperne. 34 Impulerat. 35 Scio. fictæ. 36 Q. d. Nullam habeo cauſam, cur fingere debeam. 37 Herbâ. 38 Capti piſces jamque mortui. 39 Frequenter moveri. 40 Salire. Salientes enim nitebantur, ut longiores faciant ſaltus. 41 Tantam vim, ut mortuos piſces vivos efficere poſſit. 42 Salire, moveri. 43 Æquoris ac piſcis. 44 Animum remitti. 45 Reſiſtere amori & cupiditati, alterius naturæ. 46 Nam me quoque in ſuorum numerum admiſerunt. 47 Habeam. 48 Auferant. 49 Purgor. 50 Soror Veſtiorum ex antiqua vita mortali contractas, i.e. impietatem, ſui numinis [illegible] mitatem. 51 Subjicere.

Tota-

Totaque vertuntur ſupra caput æquora noſtrum.
[53] [Hactenus acta tibi poſſum memoranda referre:
Hactenus & memini: nec mens mea cætera ſenſit,]
Quæ poſtquam rediit; alium me corpore toto
Ac fueram nuper, nec eundem mente [54] recepi.
Hanc ego tum primum [55] viridem ferrugine barbam,
Cæſariemque meam, quam longa per æquora [56] verro,
Ingenteſque humeros, & cærula brachia vidi,
[57] Cruraque [58] pinnigero curvata noviſſima piſce.
Quid tamen hæc ſpecies, quid Dis placuiſſe marinis,
Quid juvat eſſe Deum, ſi tu non [59] tangeris iſtis?
Talia dicentem, dicturum plura reliquit
Scylla Deum. [60] Furit ille, irritatuſque; repulsâ
[61] Prodigioſa petit Titanidos atria [62] Circes.

53 [Hos duos verſus ut frigidos & jejunos ablegandos eſſe contendit Heinſius.: Et pro quo poſtquam in verſu ſequenti reponendum eſſe credit Utque animus: Poſtquam a Gloſſatore quodam inepto interpolitum affirmat, ut Tò Utque explicaret.] 54 Percepi. 55 Dii marini à colore maris cærulei finguntur. Sæpius ſupra. 56 Traho. 57 Et crura mea in piſcis caudam tranſmutata. 58 In piſcem pinnas habentem. 59 Moveris. 60 In furorem ſtimulatur. 61 Ædes monſtrorum plenas. 62 Circes Solis filiæ, quæ potentibus herbis (ut Virgil. invenit lib. 7. Æneid.) hominibus ſolebat induere vultus, ac terga ferarum. Vide verſ. 10. Libri ſequentis.

P. Ovidii Naſonis METAMORPHOSEΩN LIBER XIV.

Scyllæ inguina in canes. *Fab.* I.

Glaucus Anthedonius ſupradictus Scyllam circa Siciliam conſpicatus dum adamaſſet, & quia nollet ſequi appetentem, venit ad Circen, obſecrans, ut amanti ſuccurreret : quem illa ipſius non levi cupiditate capta nequiit à propoſito retardare. Ubi autem ſcivit quæ eſſet quæ ſibi præferretur (inſtructa enim Hecates carminibus venit in locum in quo Scylla ablui conſueviſſet) venenis eam imbuit, quibus illa tempus pube canibus eſt efferata, ut amantibus odio ac timori eſſet. Quod ob factum, illa poſtea in Ulyſſem amatum ab ea exercuit ſævitiam. Quod Glaucus factum hoc à Circe dolenter tulit.

JAmque [1] Giganteis injectam faucibus Ætnen,
[2] Arvaq; Cyclopum, 3 quid raſtra, quid uſus aratri
[4] Neſcia, nec quicquam junctis debentia bubus,
Liquerat [5] Euboïcus [6] tumidarum cultor aquarum :
Liquerat & [7] Zanclen, adverſaque mœnia [8] Rhegi, 5
[9] Navifragumq; fretum, [10] geminoquod littore [11] preſſum
[12] Auſoniæ Siculæque tenet cõfinia terræ

1 Capitibus gigantum qui oppreſſi Ætnâ dicuntur. Diximus aliquoties ſupra de Ætna Siciliæ monte incendia eructante, cui

Poetæ fingunt Typhoea, Enceladum, alioſque gigantes à Jove ſubjectos. 2 Arva Sicula, prope tres Cyclopum ſcopulos quos hodie Faraglioni appellant. 3 Sc. ſint. 4 Inarata. 5 Glaucus, natus Anthedone, urbe Bœotiæ, contra Eubœam. 6 Maris. 7 Hodie Meſſanam Siciliæ urbem, in penitiſſimo Pelori ſinu, 8 Rhegium ἀπὸ τοῦ ῥήγνυσθαι, i. ab abrumpendo, quod eo in loco Sicilia ab Italia fuerit abrupta. 9 In quo fiunt naufragia, quippe periculoſo ſcopulis. Scylla & Charybdis. 10 Duobus littoribus, Italico & Siculo. 11 Anguſtarum. 12 Fretoenim Sicilia ab Italia diſterminatur.

Inde

Indè, manu magnâ 13 Tyrrhena per æquora lapſus
14 Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
Sole ſatæ Circes, variarum plena ferarum
Quam 15 ſimul aſpexit; dicta acceptâque ſalute,
Diva, Dei miſerere, precor: nam ſola 16 levare
Tu potes hunc, dixit, (videar 17 modo dignus) amorem.
Quanta ſit herbarum, 18 Titani, potentia nulli
Quàm mihi! 19 cognitius; 20 qui ſum mutatus ab illis.
Neve mei non nota tibi ſit cauſſa 21 furoris;
Littore in Italico Meſſenia mœnia 22 contra
Scylla mihi viſa eſt. 23 Pudor eſt, promiſſa, preceſque,
Blanditiaſque meas, contemtaque verba referre.
At tu, ſive aliquid 24 regni eſt in carmine; carmen
Ore move ſacro: ſive 25 expugnacior herba eſt;
Utere tentatis operoſæ viribus herbæ.
Nec medeare mihi, ſanelque hæc vulnera manu:
26 Ineque nil opus eſt. 27 Partem ferat illa caloris,
At Circe (neq; enim 28 flammis habet aptius ulla
Talibus ingenium; ſeu cauſſa eſt hujus 29 in ipſa;
Seu Venus indicio facit hoc offenſa 30 paterno)
Talia verba refert: 31 Melius ſequerere volentem,
Optantemque eadem, 32 pariliq; cupidine captam.
Dignus eras: 33 ultro poteras certeque rogari:
Et, ſi ſpem dederis, 34 mihi crede, rogaberis ultro.
Nec dubites, 35 ablitque tuæ fiducia formæ.
En ego, cùm Dea ſim, nitidi cum filia Solis,
Carmine cùm tantum, tantùm cum gramine poſſim;
Ut tua ſim, 36 voveo. 37 Spernentem ſperne: 38 ſequenti
Redde vices: 39 unoque duas ulciſcere facto.
Talia tentanti, 40 Prius, inquit, in æquore 41 frondes,
Glaucus, & in ſummis naſcentur montibus 42 algæ;
43 Soſpite quàm Scyllâ noſtri mutentur amores.
Indignata 44 Dea eſt: & lædere quatenus 45 ipſum
Non poterat, nec vellet 46 amans; iraſcitur 47 illi,
Quæ ſibi prælata eſt: Veneriſque offenſa repulſâ,
Protinus horrendis 48 infamia pabula ſuccis

13 Ita dicta à Tyrrhenis regionibus Italiæ.
14 Circæum ſignificat, in quo monte Circe dicitur habitaſſe, quæ hominibus farmentibus ſuiſque herbarum in feras mutabat.
15 Simulac, poſtquam.
16 Levè facere.
17 Dummodo.
18 O Circe, filia Solis, qui è Titanum familia.
19 Notius.
20 Quia ab illis ſum converſus ex homine in Deum marinum.
21 Amoris tam vehementis.
22 E regione Meſſeniæ urbis, olim Zancle appellata, cui è regione Rhegium in Italia.
23 Pudet me tibi narrare: blanditiis enim uſus erat Glaucus Deo non convenientibus
24 Aliqua potentia.
25 Potentior ad expugnandum & vincendum.
26 Quia nihil opus eſt fine. i. e. nolo ut amori meo finis imponatur. 27 Scylla quoque mei amore capiatur. 28 Ejuſmodi amoribus conciliandis. 29 In ipſius voluntate, ad amores, libidinemque pronâ. 30 Solis. Q. d. Seu Venus ulta indicium Solis (qui Martis adulterium ad Vulcanum detulit) Solis progeniem turpiſſimis amoribus contaminat. 31 Rectius faceres, ſi amares quandam redamantem. Interim tacitè admonet Circe Glaucum, ut Scyllæ valedicat & ſe amet. Mox enim ait; ut tua ſim voveo. 32 Pari amore. 33 Sponte ob pulchritudinem tuam poteras ac debebas à Scylla rogari. 34 A me. 35 Tuæ pulchritudini confide. 36 Votis exopto. 37 Scyllam. 38 Redama me ultro te rogantem. 39 Et me, quæ tibi ea, quæ rogaſti, concedere nolo. & Scyllam, quæ te eſt aſpernata. 40 Ante rerum natura mutabitur, quam ego ab amanda Scylla deſiſtam. Ita prope Virg. Eclog. 1. Ante leves ergo paſcentur in æthere cervi, Et freta deſtituent nudos in littore piſces. 41 Arbores. Pars pro toto. 42 Herbæ mari propriæ. 43 Incolumi & viva. 44 Circe. 45 Glaucum; Deus *enim erat.* 46 Quia amabat eum. 47 Scyllæ. 48 Infames herbas propter *nocumenta.*

Conte-

Conterit: & tritis [49] Hecateia carmina miſcet:
[50] Cærulaque induitur velamina: perq; ferarum
Agmen adulantum mediâ [51] procedit ab aula:
Oppoſitumque petens contra Zancleia [52] ſaxa
[53] Rhegion ingreditur, ferventes æſtibus undas:
In quibus, ut ſolidâ, [54] ponit veſtigia, ripâ;
[54] Suminaq; decurrit pedibus ſuper æquora ſiccis.
[55] Parvus erat gurges curvos ſinuatus in arcus,
Grata quies Scylæ: quò ſe referebat ab æſtu
Et maris & cœli, [56] medio cum plurimus [57] orbe
Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras:
Hunc Dea [58] prævitiat; [59] portentiferiſq; venenis
[60] Inquinat. Huic [61] fuſos latices radice nocenti
Spargit: & obſcurum verborum ambage novorum
Ter novies carmen [62] magico demurmurat ore.
Scylla venit; mediâque tenus deſcenderat alvo;
Cum ſua 63 fœdari latrantibus inguina monſtris
Aſpexit: ac primò non credens corporis illas
Eſſe ſui partes, refugitque, [64] abigitque, timetque
Ora [65] proterva canum. Sed quos fugit, attrahit unà,
Et [66] corpus quærens femorum crurumque, pedumque,
[67] Cerbereos rictus pro partibus invenit iſtis.
Statque canum rabies: ſubjectaq; terga ferarum
[68] Inguinibus truncis [69] uteroq; exſtante [70] cohærent.

49 Incantationes à magis Hecate eſt data & acceptas.
50 Cæruleas veſtes & magas.
51 Excelſ.
52 Reſpicit Rhegium è regione ubi Meſſana, olim Zancle appellata. Vide ſupra verſ. 5. & 17.
53 Ingreditur.
54 Arribus magicis inſtructa tranſgreditur fretum ſiccis pedibus.
55 Gurgitem deſcribit, in quo ſe lavare ſolebat Scylla, Glauci amica.
56 Periphraſis eſt meridiei.
57 Medio cœlo.

58 Ante inficit, præcorrumpit. 59 Portenta ac monſtra facientibus. 60 Inficit, contaminat. 61 Succos ex herbis noxiis expreſſos. 62 Pro magicum carmen. 63 Deturpari. 64 Et depellit manibus. 65 Improba, rabida. 66 Carnem ac pulpam femorum, crurumque, &c. 67 Ora canum terribilium inſtar Cerberi triſaucis. 68 Mutilatis: nam inguina in canes fuerant converſa. 69 Eminente ventre. 70 Corporis Scyllæ inſignitur: adeo ut præter ora canum extrinſecus nihil appareret: omne quod reſtabat, in corpore Scyllæ eſſet occultatum.

Scylla in ſaxum. *Fab.* II.

Docet eandem Scyllam transformatam eſſe in ſaxum, ne Æneæ naviganti in Italiam nocere poſſet.

[1] FLevit amans Glaucus: nimiumq; hoſtiliter uſæ
Viribus herbarum fugit connubia Circes.
[2] Scylla loco manſit; cumq; eſt data copia primùm,
In [3] Circes odium ſociis ſpoliavit Ulyſſen.
[4] Mox eadem [5] Teucras [6] fuerat merſura carinas;
Ni prius in ſcopulum, qui nunc quoq; ſaxeus exſtat,
Transformata foret. Scopulum quoq; navita vitat.

1 Amans flevit Scyllæ fatum.
2 In eodem gurgite remanſit.
3 Scieba: enim Ulyſſem à Circe amari, Multos autem è ſociis in freto Siculo amiſit Ulyſſes. 4 Scylla, ne Æneæ, in Italiam naviganti, perinde noceret atque Ulyſſis ſociis, in ſaxum mutata eſt, quod etiamnum à nauris vitatur. 5 Naves Trojanorum, qui à Teucro orti ſunt. 6 Submerſiſſet, niſi, quo tempore illac tranſivit Æneas, in ſcopulum jam mutata fuiſſet.

Cerco-

Cecropes in ſimias. *Fab.* III.

Cercopes propter fraudem, ſceluſque, quia bonis ſemper inſidiatores fuerunt, exoſus eſt Jupiter: qui cùm vellet eos convenientem animo figuram habere, in ſimias converſi ſunt. Itaque de eorum nomine (nam Græcis pithecos ſimia dicitur) inſulas, quas hi incoluerant, Pithecuſas vocavit.

[1] Errores Æneæ breviter deſcribit Poeta.

[2] Quæ devorat naves, atque evomit. Vide quæ nos ad Lib. 13. v. 731.

[3] Acerbè, ægrè laturæ: nam ſe ipſam interfecit, Virg. 4. Æneid.

[4] Æneæ Trojani.

[5] Dido Sidonia relicta ab Æneâ, quem ſibi ut maritum copularat.

[6] De hoc 4 Faſt. Arſerat Æneæ Dido miſerabili ſigno, Arſerat exſtructis in ſua fata rogis.

Compoſituſque cinis, tumulique in marmore carmen, Hoc breve, quod moriens ipſa reliquit, erat.

Prælibuit Æneas & mortis cauſam & enſem: Ipſa ſuâ Dido concidit uſa manu. Vide Juſtin. 18.

[7] Carthaginis. [8] Siciliam. Fuit vero Eryx Butæ & Veneris filius, qui ab Hercule occiſus, in monte, in quo Veneri matri templum condiderat, ſepultus eſt. Mons ipſe Eryx, & Venus inde Erycina vocatur. [9] Vide Virg. 5. Æn. [10] Anchiſæ. [11] A Junone emiſſa. [12] Æolias inſulas. Nam Æolus Jovis fuit filius ex Aceſta Hippotæ Trojani filia. [13] Sirenum, Acheloi filiarum. Sirenes enim Acheloi filiæ ex Calliope, vel, ut alii volunt, Melpomene aut Terpſichore Muſa dicuntur: quæ juxta fretum Siculum habitantes tam ſuaviter canebant, ut illac navigantes ſopirent, ſomnoque oppreſſos mergerent. [14] Navis Palinuro gubernatore privata. [15] Inſula non procul à Neapoli; alio nomine Æmaria, à ſtatione navium Æneæ. Hodie Iſchia dicta, à forma coxendicis, quia huic inſulæ gigantem Typhoea ſubjectum narrat Virg. lib. 9. Æneid. [16] Inſulam ſuperiori vicinam. [17] Tranſit. [18] Pithecuſa inſula eſt in ſinu Campano urbem in monte habens: Pithecuſa à multitudine ſimiarum dicta. Nam *ſimia dicitur*. Jupiter (ut Poetæ volunt) Cercopum perfidiam odio habens, eos *in ſimias* convertit, hancque inſulam illis aſſignavit habitandam. [19] Facultatem querendi ac lamentandi.

Hunc ubi Trojanæ remis [2]avidamq; Charybdin
Evicêre rates; cùm jam prope littus adeſſent
Auſonium, Libycas vento referuntur ad oras.
Excipit Æneam illic animoque domoque,
[3] Non bene diſcidium [4] Phrygii latura mariti,
[4] Sidonis: [6] inque pyrâ ſacri ſub imagine factâ
Incubuit ferro: deceptaque decipit omnes.
Rurſus [7] arenoſæ fugiens nova mœnia terræ,
Ad [8] ſedemq; Erycis, [9] fidumq; relatus Aceſten,
Sacrificat; tumulumque ſui [10] genitoris honorat.
Quaſque rates [11] Iris Junonia pæne cremârat,
Solvit: & [12] Hippotadæ regnum, terrâſque calenti
Sulphure fumantes, [13] Acheloiadumque relinquit
Sirenum ſcopulos. [14] Orbataque prælide pinus
[15] Inarimen, [16] Prochytenque [17] legit, ſterilique locata
Colle [18] Pithecuſas, habitantum nomine dictas.
Quippe Deûm genitor fraudem, & perjuria quondam
Cercopum exoſus, gentiſque admiſſa doloſæ:
In deforme viros animal mutavit: ut idem
Diſſimiles homini poſſent, ſimileſque videri.
Membraque contraxit: nareſque à fronte reſimas
Contudit, & rugis peraravit anilibus ora.
Totaque velatos flaventi corpora villo
Miſit in has ſedes: nec non prius abſtulit uſum
Verborum, & natæ dira in perjuria linguæ.
[19] Poſſe queri tantùm rauco ſtridore reliquit.

FAB. IV.

Apollo Jovis & Latonæ filius, Glauci filiam cum diligeret oppidi veniam tribuit. At illa in longum ductura tempus, spatians in littore, haustio pugno arenæ petit tot annorum spatium, quot partes ejus dinumerare posset. Igitur præstita fide, senectute dilapso corpore relicta est vox, quæ Sibyllam indicaret. Deus vero proconcubitu si consensisset æternam quoq; juventam dedisset: sed illa neglexit Dei voluntatem.

[1] HAS ubi præteriit, & Parthenopeia dextrâ
[2] Mœnia deseruit; lævâ de parte [3] canori
Æolidæ tumulum, & loca fœta palustribus ulvis
Littora [4] Cumarum. [5] vivacisque antra Sibyllæ
Intrat: &, ut [6] manes adeat per Averna paternos, 105
Orat. At illa diu vultus tellure moratos
Frexit: tandemque Deo [7] furibunda [8] recepto,
Magna petis, dixit, vir factis maxime, cujus
[9] Dextera [10] per ferrum, [11] pietas spectata per ignes.
Pone tamen, Trojane, metum: potiere petitis; 110
[12] Elysiasque domos, & regna [13] novissima mundi
Me duce cognosces, [14] simulacraque chara parentis.
[15] *Invia virtuti nulla est via.* Dixit: & auro
Fulgentem ramum silvâ [16] Junonis Avernæ
Monstravit; jussitque suo devellere trunco. 115
Paruit Æneas: & [17] formidabilis Orci
Vidit opes, atavosque suos, umbramque senilem
Magnanimi Anchisæ: didicit quoque jura locorum;
Quæque novis essent adeunda pericula belli.
[18] Inde ferens lassos aversо tramite passus. 120
Cum duce Cumæâ [19] fallit sermone laborem.

1 Adverte, Ænea, ait Apollinem deditum fuisse poetis, quæ cum esset virgo ab Apolline amata, ab eo, ut quidquid vellet peteret, hortante, impetrasset, tot annos vivere, quot in manu arenas tenebat, oblita est addere voto, ne unquam senesceret. Quare cum Apollini morem gerere noluerit, ad tantum decrepitatis pervenit, ut à corpore derelicta in vocem sit mutanda.

2 Urbem Neapolin, prius

Parthenopen dictam de nomine unius Sirenum ibi sepultæ. 3 Miseni Æoli fil. quo non præstantior alter Ære ciere viros, Martemque accendere cantu. 6 Æneid. unde etiam promontorium Misenum fuit appellatum. 4 Cumæ urbs Campaniæ antiquissima Italicarum urbium atque Siculorum. 5 Quæ septingentos jam annos vixisset, ut ipsa infra narrat. De Sibyllarum oraculis, libris, atque mendacibus versibus, quibus & hodie aliquot Christianorum (proh pudor!) nimium creduli sunt, dicturus sum in libello meo, brevi, si fata dent, lucem visuro, cui titulo Græcæ, Lat. & Belg. Linguæ amœnitates. 6 Animam Anchisæ patris. 7 Furenti similis. 8 Apolline accepto. 9 Fortitudo. 10 Per ensem, quo multos hostium interfecit Æneas. 11 Nam ex incendio Trojano & Deos Penates, & parrem Anchisen humeris exportavit Æneas. Unde alibi: Cum foret Æneæ cervix subjecta parenti. Dicitur ipsa viro flamma dedisse viam. 12 Elysium a Poetis fingitur locus esse apud inferos, ubi animæ eorum, qui beate vixerunt, quiescere in summa felicitate dicuntur. 13 Ultima, i. e. infima. 14 Hoc ex eorum opinione dictum est, qui aiunt hominem ex tribus constare, animâ, corpore, & simulachro. animam autem cœlum petere, corpus redditum terræ, simulachrum ad inferos descendere. 15 Se. nam. Est enim sententia causam continens, cur sit ad inferos descensurus Æneas. 16 Proserpinæ. Nemus enim juxta Avernum & Plutoni & Proserpinæ fuit dicatum. 17 Formidandi Plutonis. 18 Lassus ab inferis revertens. 19 Loquendo efficit, ut labor non sentiatur

Dumque

Hic quidem totam fremebundus obambulat Ætnam,
Prætentatq; manu ſilvas; & luminis orbus
Rupibus incurſat: fœdataque brachia tabo
In mare protendens, gentem exſecratur Achivam.
Atque ait: O ſi quis referat mihi caſus Ulyſſei,
Aut aliquem é ſociis, in quem mea ſæviat ira,
Viſcera cujus edam, cujus viventia dextrâ
Membra meâ laniem cujus mihi ſanguis inundet
Guttur, & elifi trepident ſub dentibus artus: (ita
Quam nullum, aut leve ſit damnum mihi lucis acem-
Hæc & plura ferox. Me luridus occupat horror,
Spectantem vultus etiamnum cæde madentes
Crudeleſq; manus, & inanem luminis orbem.
Membraque, & humano concretam ſanguine barbam.
Mors erat ante oculos: minimum tamen illa malorum.
Et jam prenſurum, jam jam mea viſcera rebar
In ſua merſurum: mentique hærebat imago
Temporis illius, quo vidi bina meorum
Ter quater affligi ſociorum corpora terræ.
Quæ ſuper ipſe jacens, hirſuti more leonis,
Viſceraque, & carnes, ob iſiſque oſſa medullis,
Semanimeſq; artus avidam condebat in alvum.
Me tremor invaſit. Stabam fine ſanguine mœſtus:
Mandentemque videns, ejectantemque cruentas
Ore dapes, & fruſta mero glomerata vomentem,
Talia fingebam miſero mihi fata parari,
Perq; dies multos latitans, omnemque tremiſcens
Ad ſtrepitum, mortemq; timens, cupiduſq; moriri,
Glande famem pellens, & miſtâ frondibus herbâ,
Solus, inops, exſpes, leto pœnæque relictus,
Hanc procul adſpexi longo poſt tempora navim:
Oravique fugam geſtu, ad littuſque cucurri:
Et movi: Graiumque ratis Trojana recepit.
Tu quoque pande tuos, comitum gratiſſime caſus,
Et ducis, & turbæ, quæ tecum credita ponto eſt.
Æolon ille refert Tuſco regnare profundo;
Æolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
Quos bovis incluſos tergo memorabile munus:
Dulichium ſimſiſſe ducem: flatuque ſecundo
Lucibus iſſe novem, & terram adſpexiſſe petitâ:
Proxima poſt nonam cum ſeſe Aurora moveret,
Invidiâ ſocios prædæque cupidine ductos,
Eſſe ratos aurum, demſiſſe ligamina ventis:
Cum quibus iſſe retro, per quas modo venerat undas,

1 Cæci. Cyclopis. 2 Oculo privatus. 3 Incidit in talpa. Sic aut pedibus lat. 4 Sanie corporum devorat. rum. 5 Detestatur. 6 Orco eſt: 7 Quam nullius vis, aut leve damnum lucis acerbum. 8 Quis caſus referat mihi Ulyſſem. 9 Revocabat. 10 Sævitiam ac crudelitatem exerceat. 11 Lacerem. 12 Cadæ more impleat. 13 Contuſa premitur. 14 Ereptâ oculi. 15 Locum tenebat. 16 Metonym. effic. 17 Sanguine. 18 Circulum oculo vacuum. 19 Sc. vaſta. 20 Scil. erat. 21 Opinabar, putabam. 22 Affixa erat. 23 Allidi. 24 Semimortuus. 25 Devorabat. 26 Pallidus. 27 Quia videbam. 28 Carnium partes. 29 Permiſta mero. illi ab Ulyſſe dato. 30 Talem mortem. 31 Morientiſi. 32 Glandibus & herba veſcens.

63 Extra omnem ſpem conſtitutus. 64 Commovi, perſuaſique ut me reciperet. 65 Græcum. Q. d. ſibi hoſtem. 66 O Macareu. 67 Vide ſupra v. 86. & Lib. 4. v. 663. 68 In Thuſco mari. 69 In urre ex tergore bovis confe[illegible]. 70 Ulyſſem. Lib. 13. v. 426. 71 Diebus. 72 Ithacam. 73 Decimus dies. 74 Putantes aurum utri eſſe incluſum. 75 Diſſolviſſe ventos.

[illegible] Reddit

[76] Æoliquæ ratem portus repetiſſe tyranni.
Inde [77] Lami veterem Læſtrygonis, inquit, in urbem
Venimus. [78] Antiphates terrâ regnabat in illâ.
Miſſus ad hunc ego ſum, numero comitante duorum
[79] Vixque fugâ quæſita ſalus comitique mihique,
Tertius è nobis [80] Læſtrygonis impia [81] tinxit
Ora cruore ſuo: Fugientibus inſtat, & [82] agmen
[83] Concitat Antiphates. [84] Coeunt, & ſaxa trabeſque
Continuant: mergunt viros, mergunt; carinas.
Una tamen, quæ nos ipſumque vehebat Ulyſſen,
Effugit. Amiſſa ſociorum parte, dolentes,
Multaque conqueſti [85] terris allabitur illis, (da eſt
Quas procul hinc cernis. [86] Procul hinc tibi (cerne) viden-
Inſula viſa mihi. Tuque, ô juſtiſſime Troum,
[87] Nate Deâ (neque enim finito 88 Marte vocandus
Hoſtis es, Ænea) moneo, fuge littora Circes.
Nos quoque Circæo religata in littore [89] pinu
Antiphatæ memores, [90] immanſuetique Cyclopis,
[91] Ire negabamus; & tecta ignota ſubire.
Sorte ſimus lecti. Sors me, fidumque Polyten,
Eurylochumque [92] ſimul, numiique Elpenora vini,
Biſque novem ſocios Circæa ad mœnia miſit.
Quæ ſimul attigimus, ſtetimuſq; in limine [93] tecti;
[94] Mille lupi, miſtæque lupis urſæque [95] leæque
Occurſu fecere metum: [96] ſed nulla [97] timenda,
Nullaque erat noſtro factura in corpore vulnus.
Quin etiam blandas movêre per aera caudas,
Noſtraq; adulantes [98] comitant veſtigia; donec
Excipiunt famulæ, perque atria [99] marmore tecta
Ad dominum ducunt. Pulcro ſedet [100] illa receſſu,
Sublimi ſolio; pallamque induta nitentem,
Inſuper aurato circumvelatur [101] amictu.
Nereides Nymphæque ſimul, quæ vellera motis
Nulla trahunt digitis, nec fila ſequentia ducunt,
[102] Gramina diſponunt; ſparſoſq; ſine ordine flores
[103] Secernunt calathis, variaſque coloribus herbas.
Ipſa, quod hæ faciunt, opus exigit: ipſa [104] quid usûs,
Quoque ſit [105] in ſolio, quæ ſit concordia miſtis
Novit: & advertens [106] penſas examinat herbas.
Hæc ubi nos vidit, dictâ acceptâque ſalute,
[107] Diffudit vultus, & [108] reddidit omnia votis.

76 Et navem repetiſſe portum Æoli.
77 Antiquiſſimi Læſtrygonum regis.
78 Neptuni, qui urbem, poſtea Formiæ dictam, condidit.
79 De hoc Antiphate loquitur Homer. Odyſſ. Lib. 10. Fuit Læſtrygonum rex ferocissimus ἀνδροφάγος.
79 Ulyſſes ad Antiphatis littus ejectus, miſit ad eum tres ſocios, regionem exploraturos, è quibus ille unum dilaniavit.
80 Antiphatæ.
81 Madefecit.
82 Læſtrygonum multitudinem.
83 Convocat.
84 Conveniunt, concurrunt.
85 Ad illas terras navigavimus, quas procul vides.
Digito vero demonſtrat promontorium Circes de quo Virg. lib. 7. Æneid
86 Non enim tutum eſt accedere propius. 87 O Ænea. 88 Bello. Metonymia efficientis. 89 Navi. Metonymia materiæ. 90 Valde ac prorſus crudelis. 91 Nolebamus ire. 92 Poſtquam. 93 Domus. 94 Multi. Numerus finitus pro infinito. 95 Et leænæ. 96 Sc. ferarum. 97 Quia nondum humanitatem depoſuerant, ideoque hominibus adulabantur. 98 Archaiſmus, pro comitantur. 99 Marmoreis regumentis inſtructa. 100 Circe. 101 Pallio. 102 Herbas. 103 Diſcernunt. 104 Quæ utilitas. 105 In qua herba. Pars pro toto. 106 Ponderatas. Neque enim pharmaca, niſi ponderentur, recte componi poſſunt. 107 Exhilaravit. 108. i. e. vultu hilari ad omnia pro votis nobis reſpondit.

Nec

Nec mora miſceri toſti jubet [109] hordea grani.
Mellaque, vinque meri, cum lacte coagula paſſo.
Quique ſub hac lateant furtim dulcedine, ſucos
Adjicit. Accepimus [110] ſacrâ data pocula dextrâ:
Quæ ſimul arenti ſitientes hauſimus orè,
Et tetigit ſummos virgâ Dea dira capillos;
(Et pudet, & referam;) ſetis [111] horreſcere cœpi,
Nec jam poſſe loqui; pro verbis edere raucum
Murmur; & in terram toto procumbere vultu;
Oſque meum ſenſi [112] pando [113] occalleſcere roſtro;
[114] Colla tumere toris: & [115] quâ modo pocula par
Sumta mihi fuerant, illa veſtigia feci.
[116] Cumq; eadem paſſis (tantum medicamina poſſur
Claudor harâ: ſolumque ſuis caruiſſe figurâ
Vidimus Eurylochum: ſolus data pocula fugit.
Quæ niſi vitâſſet, pecoris pars una [117] maneret
Nunc quoque ſetigeri. Nec tantæ cladis [118] ab illo
Certior ad Circen ultor veniſſet Ulyſſes.
[119] Paciſer huic dederat florem Cyllenius album;
[120] Moly vocant Superi. Nigrâ radice tenetur.
Tutus eo, monitiſque ſimul cœleſtibus intrat
Ille domum Circes: & ad inſidioſa vocatus
Pocula, conantem virgâ mulcere capillos
Reppulit; & ſtricto pavidam deterruit enſe.
Inde fides, dextræq; datæ; [121] thalamoq; receptus
[122] Conjugii dotem [123] ſociorum corpora poſcit.
Spargimur innocuæ ſuccis melioribus herbæ,
[124] Percutimurq; caput converſæ verbere virgæ:
Verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
Quò magis ille canit, [125] magis hoc tellure levati
Erigimur: ſeræque cadunt, biſidoſq; relinquit
Rima pedes. Redeunt humeri; ſubjecta lacertis
Brachia ſunt. Flentem flentes amplectimur [126] illum,
Hæremuſque ducis collo: nec verba locuti
Ulla priora ſumus, [127] quàm nos teſtantia gratos.
Annua nos illic tenuit mora: multaque præſens
Tempore tam longo vidi: multa auribus hauſi.
[128] Hoc quoq; cum multis, quod clam mihi rertulit u
Quattuor è famulis, [129] ad talia ſacra [130] paratis. [1
[131] Cum duce namque meo Circe dum ſola moratur,
[132] Illa mihi niveo factum de marmore [133] ſignum
Oſtendit juvenile, gerens in vertice picum,
Æde ſacrâ poſitum, multiſq; [134] inſigne coronis.
Quis foret, & quare ſacrâ coleretur in æde,
Cur hanc ferret avem, quærenti, & ſcire volenti.

109 Grana hordei toſti. 110 Execrabili. 111 Horridus & aſper fieri. 112 Recurvo. 113 In celsum commutari. 114 Exſtantibus carnibus rumida fieri. 115 Manus quibus pocula ſumſerum in crura anteriora ſunt mutæ. 116 Cum ſocius meis, qui eadem erant paſſi, in ſtabulo claudor. 117 Eſſet. 118 Sc. factus, ille enim Ulyſſi nunciatum abiit. 119 Mercurius ferens caduceum, qui pacis ſignum eſt. Vide quæ nos annotavimus ad verſ. 710. Lib. 2. & alibi. 120 Sc. quod. De hac herba *Moly* legendus Homerus. 121 In thalamum. 122 Coitûs præmium. 123 Ut reſtituat ſociorum corpora priſtinæ figuræ. 124 Caput nobis percutitur. 125 Tanto magis. 126 Sc. Ulyſſem. 127 Sc ante omnia gratias Ulyſſi egiſſe ait. 128 Pici juvenis in avem ſui nominis portentoſum Metamorphoſin nar Achæmenidi Macareus. 129 Magica. 130 Inſtructis. 131 Cum Ulyſ 132 Famula. 133 Statutam. 134 Ornatum.

[135] Accipe, ait, Macareu: [136] dominæq; potentia quæ ſit
Hinc quoque diſce meæ. Tu dictis [137] adjice mentem.

[135] Accipe.
[136] Circes.
[137] Adjice.

Picus in avem ſui nominis. *Fab.* VII.

Picus Saturni filius, Latii rex, cùm Canentem Jani ex Venilia filiam duxiſſet uxorem, à Circe in venatione primò latim ab ea amatus eſt. Cui cùm morem gereret nollet, ab ea in avem ſui nominis mutatus eſt.

Picus in Auſoniis [1] proles Saturnia terris
Fit fuit, utilium bello ſtudioſus equorum.
[2] Forma viro quam cernis, erat. Licet ipſe decorum
Auſpicia, fidàque probes ab imagine veram.
Par animus formæ. [3] Nec adhuc ſpectaſſe per annos
Quin quater ennem poterat Graiâ quater Elide pugnam,
[4] Ille ſuos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus: illum fontana petebant
Numina Nayades; quas [5] Albula, quaſq; [6] Numici,
Quas [7] Anienis aquæ, curſuque brevillimus [8] Almo,
[9] Narq; tulit præceps, & amœnæ [10] Farfarus undæ; 330
Quæque colunt [11] Scythicæ [12] regnum nemorale Dianæ,
Finitimoſque lacus. Spretis tamen omnibus unam
Ille fovet Nymphen, quam quondam in colle Palati
Dicitur [13] Ionio peperiſſe [14] Venilia Jano.
Hæc ubi nubilibus primùm maturuit annis, 335
Præpoſito cunctis Laurenti tradita Pico eſt:
[15] Rara quidem facie, ſed rarior arte canendi,
Unde [16] Canens dicta eſt: ſilvas & ſaxa movere,
Et mulcere feras, & flumina longa [17] morari
[18] Ore ſuo, volucreſque vagas retinere ſolebat. 340
Quæ dum fœmineâ modulatur carmina voce,
[19] Exierat tecto [20] Laurentes Picus in agros,
Indigenas [21] ſixurus apros: terguinque premebat
[22] Acris equi; lævâque haſtilia bina ferebat,

[1] Filius Saturni.
[2] Fuerat pulcherrimus, quali & ſtatua ipſius.
[3] Quater ſpectaſſe ludos Olympicos: qui Elide quinto quoque anno celebrabant: antea autem pro Elide legebatur; perperam. Heinſ.
[4] Nymphas ſylvestres & fluviales ad amorem ſui allexerat.
[5] Tyberis nunc à celeritate quæ prius Albula dicebatur.
[6] Fluvii Laurentis agri, in quem Æneam cecidiſſe ferunt.
[7] Anio fluvius eſt Latii, haud longe ab urbe in Tyberim defluens. [8] Eluvius haud longe ab urbe Roma diſtans. [9] Nar fluvius est Umbriæ in Tyberim labens. [10] Fluvius eſt Sabinorum. [11] Quæ ab Orestæ una cum Iphigenia ex Taurica regione Aricium uſque allata ſint, vel etiam cur Scythico, ſeu Taurico ritu, i. humano ſanguine aliquo modo factivo tum eſt donec Romani crudelitatem illam averſati, ſacrificandi morem hinc abroleverunt. [12] Sacerdotium Dianæ Aricinæ regnum vocabatur; Rex nemorenſis Sacerdos. Statius in Sylvis - - profugis cum Regibus altum Tumet Aricinæ Triviæ nemus. Nemorenſem Regem vocat Suetonius in Caligula. De Regno noſter Artis Amat. lib. 1. Ecce ſuburbanæ regnum nemorale Dianæ Partaque per gladios regna nocente manu. Triviæ nemoroſa regna Martialis, Horatius J 13 [illegible]em à librariis non intellectam corruperunt: quam ex membranis restituimus. Optime. Nam Perrhæbum Jonum faciunt Plutarchus in quæſtionibus Romanis, & Athenæus lib. 15. qui tractus mari Ionio vicinus. [13] Jonius Jano in Italiam contendenti ſuperandum fuerit. J [14] Uxor fuit Jani, antiquiſſimi Italiæ Regis, qui à Romanis poſtea Deus habitus eſt. [15] Rara. Omne enim rarum præclarum eſt. [16] Propter excellentem canendi peritiam. [17] Remorari, ſiſtere. [18] Cantu. [19] Exieſſuerat domo. [20] Laurentum populorum Latii, à Laurento urbe. [21] Confecturus, perculturus. [22] Acrem

23 Premi.

Perpream.
24 Ab aureo cingulo comprehenſam & cineram chlamydem habens.
25 Circe.
26 Circeum montem, Circe denominatum.
27 Abſcondita.
28 Ob Pici pulchritudinem, qua Circe ſtatim capta eſt.
29 A vehementi amore.
30 Satellites & comites circumfuſi.
31 Licet, quamvis.
32 Meam potentiam.
33 Vana fata eſſe.
34 Finxit umbratilem apri effigiem.
35 Ramis & arboribus, è quibus trabes fiunt.
36 Prædam non cognoſcens eſſe altam.
37 Imaginem apri ſimulati & picti
38 Umbram corpore carentem.
39 Vagatur.
40 Obſcuris & non intellectis verbis.
41 Carmine magico, quo vulgus credebat, veneficas poſſe lunam rubere ſuffundere, & deducere cælo.

23 Pœniceam fulvo chlamyden contractus[24] ab auro. 335
Venerat in ſilvas & [25] filia Solis eaſdem :
Utque novas legeret fœcundis collibus herbas :
Nomine dicta ſuo [26] Circæa reliquerat arva.
Quæ ſimul ac juvenem virgultis [27] abdita vidit ;
[28] Obſtupuit. Ceciderе ſinu, quas legerat, herbæ : 340
Flammaque per totas viſa eſt errare medullas.
Ut primum valido mentem collegit [29] ab æſtu ;
Quid cuperet, faſſura fuit. Ne poſſet adire.
Curſus equi fecit, circumfuſuſque [30] ſatellles.
Non tamen effugies, vento rapiare [31] licebit, 345
Si modo 32 me novi, ſi non 33 evanuit omnis
Herbarum virtus. & me mea carmina fallunt.
Dixit : & effigiem nullo cum corpore [34] falſi
Finxit apri : præterque oculos tranſcurrere regis
Juſſit. & in denſum [35] trabibus nemus ire videri ; 350
Plurima quâ ſilva eſt. & equo loca pervia non ſunt.
Haud mora ; continuò prædæ petit [36] inſcius [37] umbram
Picus ; equique celer ſumantia terga relisquit.
[38] Spemq; ſequens vanam, ſilvâ pedes [39] errat in altâ.
Concipit illa preces ; & verba venefica dicit, 355
Ignotoſque Deos [40] ignoto carmine adorat,
[41] Quo ſolet & niveæ vultum [42] confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas ſubtexere nubes.
Tum quoque cantato [43] denſetur carmine cœlum,
Et nebulas exhalat humus ; [44] cæciſq; vagantur 360
Limitibus comites ; & [45] abeſt cuſtodia regi.
Nacta locum tempuſque, Per ô tua [46] lumina dixit,
Quæ mea ceperunt, perq; hanc, pulcherrime, formam,
Quæ facit ut ſupplex [47] tibi ſim Dea, [48] conſule noſtris
Ignibus ; & ſocerum, qui pervidet omnia Solem 365
Accipe ; nec [49] durus Titanidâ deſpice Circen.
Dixerat : Ille ferox ipſamque precesque repellit :
Et, [50] Quæcunq; es, ait, non ſum tuus : altera captum
Me tenet ; & teneat per longum comprecor ævum.
Nec [51] Venere externâ [52] ſocialia fœdera lædam : 370
Dum mihi [53] Janigeram ſervabant fata Canentem.
Sæpe [54] retentatis præcibus Titania ſruſtra,
[55] Non impunè feres, neque enim [56] reddère Canenti :
Læſaq; quid faciat, quid amans quid fœmina, [57] diſces
Rebus, ait : ſed amans. & læſa, & fœmina Circe. 375
Tum bis ad occaſum, bis ſe convertit ad ortum :

42 Obſcurare. 43 In nubem tegitur aer, ut ait Virg. 5. Æneid. 44 Ignoris. 45 Comites regis abſunt. 46 Oculos, ubibus amor meus eſt acceſſus. 47 Qui es mortalis. 48 Succurre, medere. 49 Crudelis. 50 Cum quodam [illegible] Nec ait Picus, q. d. Etſi mihi eſſes filia Jovis, nedum Solis. 51 Veritus amore tuo quæ es externa. 52 Connubialia. 53 Vano genitum. more Virg. 54 Tentatis. 55 Non abibis hæc pœna. 56 Redibis ad Canentem. 57 Reipſa cognoſces.

Ter juvenem [58] baculo tetigit: tria carmina dixit.
Ille fugit ſeſe ſolito [59] velocius ipſe
Currere miratus. pennas in corpore vidit;
Seque novam ſubito Latiis [60] accedere ſilvis
Indignatus avem, [61] duro ſera robora roſtro
[62] Figit; & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis pennæ traxêre colorem.
[63] Fibula quod fuerat, veſtemq; [64] momorderat; aurum
Pluma fit: & tulvo cervix præcingitur auro.
[65] Nec quicquam antiqui Pico, niſi nomina, reſtat.

58 Virgula prodigioſa. Παῤῥάβδῳ πεπληγὼς, καὶ συφορβὸς ὁ Ἰφικλου, Homer.
59 Citius quam ſolebat. Jam enim in avem fuerat mutatus.
60 Adjungi.
61 Dura robora fero percutit roſtro. 62 Percutit. 63 Fibula aurea. 64 Depilaverat. Nam fibulæ veſtes mordere videntur, cùm eas pilis privant. Significat autem Pici aureum baltheum in torquem fulvum, quo collum Pici avis cingitur, fuiſſe mutatum. 65 Picus Martius idcirco hæc avis appellatur, quod Marti ſit conſecratus.

Pici ſocii in feras. *Fab.* VIII.

Socii quoque Pici, requirentes ducem, ne viribus in noxiam ſævirent, contacti venenis in varias ferarum ſpecies abiere mutati.

Interea [1] comites clamato ſæpe per agros
Nequicquam Pico, nullaque in parte reperto,
Inveniunt Circen, (nam jam [2] tenuaverat auras;
Paſſaque erat nebulas ventis ac ſole reſolvi)
Criminibuſque premunt veris, [3] regemque repoſcunt,
[4] Vimque ferunt; ſæviſque putant [5] inceſſere telis.
Illa nocens ſpargit virus, ſuccoſque veneni:
Et Noctem, Noctiſque [6] Deos [7] Ereboque Chaoque
Convocat: & magicis Hecaten ululatibus orat.
Exſiluere loco (dictu mirabile) ſilvæ,
Ingemuitque ſolum, vicinaque palluit arbos,
Sparſaque ſanguinei, maduerunt pabula guttis;
Et lapides viſi mugitus [8] edere raucos;
Et latrare canes; & humus ſerpentibus atris
Squallere, & [9] tenues animæ volitare ſilentum
Attonitum monſtris [10] vulgus pavet. Illa paventum
Ora venenata tetigit [11] mirantia virgâ
Cujus ab attactu variatum [12] monſtra ferarum
[13] In juvenes veniunt. Nulli ſua manſit imago.

1 Stipatores, & ſatellites, de quibus Fab. 7.
2 Tenues & ſubtiles reddiderat.
3 Picum.
4 Et violentiam Circæ afferri volunt.
5 Invadere.
6 Hecaten, Plutonem, & reliquos inferos Deos. Nam nox apud inferos ſemper eſſe putatur.
7 Ab Erebo & Chao, i. e. ab inferis.
8 Emittere.
9 Sine corpore. 10 Comites Pici. 11 Stupentia. 12 Monſtroſæ figuræ. 13 Nam illi in varias feras fuerunt mutati.

R Canens

Canens Pici uxor in auras. *Fab.* IX.

Uxor quoque Pici Canens ſecundùm Tiberim deſiens deſiderio viri amiſſi extabuit. Ita tamen ut locus memoriam nominis præberet poſteris. Canens enim nominatus eſt.

PRæſſerat occiduus [1] Tarteſſia littora Phœbus:
Et fruſtra conjux oculis animoque Canentis
Exſpectatus erat. Famuli populuſque per omnes
Diſcurrunt ſilvas; atque obvia [2] lumina portant.
Nec ſatis eſt Nymphæ flere, & lacerare capillos,
Et [3] dare plangorem: facit hæc tamen omnia; ſeſe
[4] Proripit; ac Latios errat [5] veſana per agros:
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
[6] Lumina viderunt, inopem ſomnique cibique,
Per juga, per valles, qua fors ducebat, euntem.
[7] Ultimus adſpexit feſſam luctuque viaque
Tibris, & in gelidâ ponentem corpora ripâ.
Illic cum lacrymis ipſos modulata dolores,
Verba ſono tenui mœrens fundebat: ut olim
[8] Carmina jam moriens canit exſequialia cygnus.
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
[9] Tabuit, inque leves paulatim evanuit [10] auras:
Fama tamen lignata loco eſt; quem rite [11] Canentem
Nomine de Nymphæ veteres dixêre Camænæ.
[12] Talia multa mihi longum narrata [13] per annum,
Viſaque ſunt, reſides & defuetudine [14] tardi
Rurſus [15] inire freta, rurſus [16] dare vela jubemur.
Accipiteſque vias, & iter Titania vaſtum
Dixerat, & [17] ſævi reſtare pericula ponti.
Pertimui, fateor; nactuſque hoc littus adhæſi.

1 Occidentalis enim Tartheſus urbs eſt ulterioris Hiſpaniæ.
2 Faces, &c.
3 Edere ejulatum.
4 E domo ſcil.
5 Inſana ac furens.
6 Dies.
7 Tandem feſſa pervenit ad Tybrim.
8 Exequiis convenientia. Cygnus autem morti vicinus ſuaviſſime canere dicitur. Vide Ovid. in Triſtibus.
9 Paulatim abſumpta eſt.
10 Reſoluta eſt.
11 [Camænæ olim hæc loca inhabitare dicebantur.]
12 Hæc inquit Macareus.
13 Quod apud Circen fuimus.
14 Deſides, pigri, ſc. facti. 15 Intrare, ingredi. 16 Navigare. 17 Maris furentis & in tempeſtatem concitati.

Diomedis comites in aves Diomedeas. *Fab.* X.

Refert Macareus Æneam adverſus Rutilos pro Latino dimicantes ab Evandro auxilium petiiſſe, & quemadmodum Turnus Venulo legato à Diomede item auxilium poſtulaſſet, qui ſub Dauno Japygiæ rege domicilium poſuiſſet: qui id ſe facturum negaſſet, eo quod pro Ænea Venus ſtaret, quam in bello Trojano à ſe vulneratam inimicam

micam haberet. Refert quoque, ut Diomedis ſocii Venetis, cantemtu cupientes in illud proficiſci bellum, à Dea in aves mutati ſint, quæ de nomine ducis Diomedeæ ſunt appellatæ. Eorum nomina hæc ſunt: Agmon, Lycus, Idas, Rhetenor, Nycteus. Quæ volucres albi coloris cygnis ſimiles ſunt.

Floierat Macareus: urnaque [1] Æneia nutrix
Condita marmoreâ tumulo breve carmen habebat:
Hic me Cajeten [2] notæ pietatis [3] alumnus,
Ereptam [4] Argolico, quo debuit [4] igne, cremavit.
Solvitur herboſo religatus ab aggere [5] funis: 445
Et procul inſidias, infamataque relinquunt
[6] Tecta Deæ: lucoſque petunt, ubi nubilus [7] umbrâ
In mare cum flaviâ [8] prorumpit Tibris arenâ.
[9] Faunigenæque domo potitur [10] naraque Latini;
Non ſine [11] Marte tamen. Bellum cum gente feroci 450
Suſcipitur; pacſâque furit pro conjuge Turnus.
[12] Concurrit Latio Tyrrhenia tota: diuque
Ardua ſollicitis victoria quæritur armis.
Auget uterque ſuas [13] externo robore vires:
Et multi Rutulos, multi Trojana tuentur 455
Caſtra. [14] Neque Æneas Evandri ad limina fruſtra,
[15] At Venulus fruſtra [16] profugi Diomedis ad urbem
Venerat. [17] Ille quidem ſub [18] Iapyge maxima [19] Dauno
Mœnia conſiderat: dotaliaque arva tenebat.
Sed Venulus Turni poſtquam mandata peregit, 460
Auxiliumque petit; Vires [20] Ætolius heros
[21] Excuſat. Nec ſe [22] ſoceri committere pugnæ
Velle ſui populos; nec quos è gente ſuorum
Armet, habere viros. Neve hic commenta putetis;
(Admonitu quanquam luctus renoventur amaro) 465
[23] Perpetiar memorare tamen. Poſtquam alta cremata
[24] Ilion; & Danaas pavernnt Pergama flammas; (eſt
[25] Naryticſq; heros, a [26] virgine, [27] virgine rapta,

1 Cajeta, Æneæ nutrix, quæ mortua ac ſepulta, & portui & urbi nomen dedit.
2 Singularis, inſignis, eximiæ.
3 Æneas a me alitus atque educatus.
4 Quo a Græcis illium fuit incenſum.
5 Quo naves religatæ tenentur.
6 Domum Circes, veneficiis famoſæ.
7 Sc. arborum.
8 Cum impetu ingrediter.
9 Latini Fauni filii.
10 Lavinia Latini filia, quæ primum deſponſa Turno, Rutulorum regis, dein Æneæ nupſit. Verum rem omnem fuſe canit Virgilius.
11 Bello.
12 Thuſcæ populi ſub rege Mezentio pro Turno bellum contra Latinos & Trojanos ſuſcipiunt.
13 Externis copiis auxiliaribus.
14 Nam Evander in Trojanorum auxilium, & Pallantem filium miſit, & ut à Thuſcis implorarent auxilium, hortatus eſt.
15 Venulus, unus ex proceribus à Turno ad Diomedem, qui in Apulia urbem ædificaverat, miſſus orator, nihil auxilii ab eo impetravit; quod diceret cum alia quædam, tum Trojanos nimium Diis eſſe graros & charos.
16 Procul à patria ob uxoris turpitudinem fugatus. Nam Diomedes a bello Trojano reverſus, ubi comperiſſet uxorem Ægialem à Comata filio Scheneli corruptam, vitæque ſuæ inſidiantem, in Apuliam profugit: ubi regni parte & filia in uxorem à Dauno donatus, Argiripam condidit.
17 Diomedes.
18 Apulo. Nam Apuliæ pars Iapygia vocatur.
19 Rege Apuliæ, à quo Daunia fuit appellata.
20 Diomedes, cujus pater Tydeus, Ætoliæ rex.
21 In excuſationem adducit.
22 Dauni.
23 Suſtinebo.
24 Urbs Troja, quæ & Ilion dicitur.
25 Ajax Oilei filius ortus ex oppido Locrorum vetuſtiſſimo.
26 Palladæ.
27 Caſſandrâ ſtupratâ in æde Palladis.

Quam meruit ſolus pœnam [28] digeſſit in omnes;
[29] Spargimur: & ventis inimica per æquora rapti, 470
Fulmina, noctem, imbres, iram cœlique mariſque
Perpetimur. Danai, [30] cumulumque Cepharea cladis.
Neve morer referens triſtes ex ordine caſus;
Græcia tum potuit Priamo quoque [31] flenda videri.
Me tamen [32] armiferæ ſervatum 33 cura Minervæ 475
Fluctibus eripuit. Patriis ſed rurſus ab Argis
Pellor: & antiquo [34] memores de 35 vulnere pœnas
Exigit alma Venus: tantoſque per alta labores
Æquora ſuſtinui, tantos terreſtribus armis;
Ut mihi felices ſint illi ſæpe vocati, 480
Quos communis hyems, [36] importunuſq; [37] Caphareus
Merſit aquis: vellemque horum pars una fuiſſem.
Ultima jam paſſi comites belloque fretoque.
[38] Deficiunt; fineſmq; rogant erroris. At Agmon
[39] Fervidus ingenio, tum verò & cladibus [40] aſper, 485
Quid ſupereſt, quod jam patientia noſtra [41] recuſet
Ferre, viri? dixit. Quid habet [42] Cytharea, quod ultra
(Velle puta) faciat? Nam dum pejora timentur;
43 Eſt in vota locus: [44] Sors autem ubi peſſima rerum;
[45] Sub pedibus timor eſt, [46] ſecuraq, ſumma malorum. 490
Audiat ipſa, licet; licet, ut facit, oderit omnes
[47] Sub Diomede viros; odium tamen illius omnes
Spernimus, & magno ſtat [48] magna potentia nobis.
Talibus invitam Venerem [49] Pleuronius Agmon
Inſtimulat verbis: vetereſmque reſcuſcitat iram. 495
Dicta placent paucis. [50] Numeri majoris amici
Agmona corripimus: cui reſpondere paranti
Vox pariter, vociſque via eſt [51] tenuata: comæque
In plumas abeunt: plumis nova colla teguntur,
Pectoraq; & tergum: majores brachia pennas 500
Accipiunt: cubitique leves ſinuantur in alas.
[52] Magna pedum digitos pars occupat: oraq; [53] cornu
Indurata rigent: [54] finemque in acumine ponunt.
Hunc Lycus, hunc Idas, & cum Rhetenore Nycteus,

28 Diſſipavit. Nam Pallas ultrix ſacrilegium Ajacis Oilei filii, qui Caſſandram in eius templo ſtupraverat, iram ſuam diffudit in omnes Græcos, & eorum claſſem tempeſtatibus oppreſſit. Ita queritur ſecum Juno irata apud Virg. lib. 1. Æneid. Pallasne exurere claſſem Argivûm, atq; ipſos potuit ſubmergere ponto, Unius ob noxam & furias Ajacis Oilei.

29 Diſſipamur dispergimur.

30 Caphareus promontorium eſt Euboeæ in Helleſpontum ſpectans, ad cujus radices ſtat Minervæ a fraude Nauplii Palamedis patris (qui ultro filii neci Græcos nacta tempeſtate laborantes facilius fraudavit) Græcorum eorum claſſis maximum fecit naufragium.

31 Deploranda. 32 Quippe quæ Dea belli. 33 Minerva. Sic Lib. 1. dixit Cura Dei. 34 Quas in memoria habebat. Sic Virg. 1. Æn. dixit memorem iram. 35 Diomedes, ut Hom. Il. E. narrat bello Trojano Veneris violavit vulnere dextram, Virg. lib. 11. cujus illa memor ſummiſit Stheneli filium qui Ægialam Diomedis uxorem corrupit. Vide quæ nos modo ad v. 497. 36 Sine portu, pernicioſus. 37 Vide ſupra v. 472. 38 Me derelinquere volunt. 39 Feroci ingenio præditus. 40 Etiam iratus, utpote qui longo malorum uſu indurueraat. 41 Nolit pati. 42 Venus. 43 Votis & precibus locus relinquitur: tunc enim homines ad preces confugiunt, cum pejora timent. 44 Ubi peſſimus eſt rerum ſtatus. 45 Nihil timetur. 46 Sine timore. 47 Diomede duce navigantes. 48 Veneris. 49 Oriundus Pleurone Ætoliæ urbe. 50 Plures amici. 51 Tenuis & exigua facta. 52 Magna pedum pars à digitis fuit occupata. 53 Roſtro. 54 Acutum habent roſtrum.

Hunc

Hunc miratur Abas: & dum mirantur, eandem
Accipiunt faciem: numeruſq. ex [55] agmine major
Subvolat, & remos [56] plauſis circumſonat alis.
Si volucrum quæ ſit [57] ſubitarum forma requiris:
Ut non Cygnorum, ſic albis [58] proxima cygnis.
Vix equidem has ſedes, & [59] lapygis arida Dauni
Arva gener teneo minimâ cum parte meorum.

55 Multitudine comitum. 56 Cum quodam ſtrepitu motis. 57 Recens natarum. 58 Similima. Nam Diomedeæ aves oloribus ſunt ſimiles. 59 Soceri mei. Vide ſupra ad verſ. 461, & 463.

Apulus paſtor in Oleaſtrum. *Fab.* XI.

Laviniæ regionis locum arboribus obumbratum Pan Mercurii filius tenuit: quem poſtea Nymphæ coluerunt. Has paſtor Apulus cum procacibus maledictis terruiſſet; ne amplius linguam in propatulo haberet, numine earum in arborem oleaſtrum extabuit. Cujus fructus ſucco amaro linguæ paſtoris aſperitatem refert.

HActenus [1] Oenides, Venulus [2] Calydonia regna,
[3] Peucetioſq; ſinus, Meſſapiaq; arva relinquit.
[4] In quibus antra videt: quæ multâ [5] nubila ſilvâ,
Et levibus ſtagnis [6] mabantia, [7] ſemicaper Pan
Nunc tenet; at quodam tenuerunt tempore Nymphæ.
Appulus has illâ paſtor regione fugatas
Terruit; & primò ſubitâ ſorinidine [8] movit:
Mox, ubi mens rediit, & contemsêre ſequentem;
[9] Ad numerum motis pedibus [10] duxêre choreas.
[11] Improbat has paſtor: ſaltuque imitatus agreſti
Addidit obſcœnis convicia ruſtica dictis,
Nec prius obticuit, quàm guttura [12] condidit arbor.
Arbore enim [13] ſuccoque licet cognoſcere mores.
Quippe [14] notam linguæ baccis [15] oleaſter amaris
Exhibet. Aſperitas verborum [16] ceſſit in illas.

1 Diomedes Oenei nepos. 2 Apuliam, ubi Diomedes donatus a Dauno parte regni, & filiâ. Diomedis autem pater Tydeus fuit rex Ætoliæ, cujus civitas Calydon. 3 Calabriam, quam & Peucetiam veteres dixere, & Meſſapiam, non procul a Sicilia. 4 Paſtoris cujuſdam Apuli in oleaſtrum Metamorphoſin exponit. 5 Obſcura. Eſt enim hoc loco adjectivum. 6 Stillantia. 7 Pan Deus eſt paſtorum, qui a parte poſteriori capro ſimilis pingebatur. 8 Commovit ad fugiendum. 9 Ad rythmum & geſtus rationem. 10 Tripudiarunt. 11 Vituperat. 12 Abſcondit. 13 Ex ſucco, qui eſt amarus & aſper. 14 Signum, n. amarulentiam. 15 Oliva eſt ſylveſtris. 16 Tranſivit.

Æneæ naves in Nymphas. *Fab.* XII.

Turnus adverſus Æneam pro Lavinia ſponſa dimicans, cùm immittere ignem claſſibus conaretur: mater Deorum, quia ex Ida monte Phrygiæ ſibi ſacrato eſſent factæ, impetravit precibus ab Jove, ut in Nymphārum ſpeciem converſæ, Dearum marinarum numen augere poſſent.

Hinc ubi [1] legati rediere, negata [2] ferentes
Arma Ætola ſibi, [3] Rutili ſine viribus illis
Bella inſtructa gerunt: multumque ab utraq; cruoris
Parte datur. Fert ecce avidas in pinea Turnus
[4] Texta faces igneſque timent, quibus unda peperci.
Jamque picem & ceras, alimentaque cætera flammæ
[5] Mulciber urebat, perque altum ad carbaſa malum
Ibat: & incurvæ fumabant tranſtra [6] carinæ.
Cum membra pinus Idæo [7] vertice cæſas
Sancta [8] Deûm genitrix, [9] tinnitibus æra pulſi
Æris, & inflati complevit murmure [10] buxi.
Perque leves [11] domitis invecta leonibus auras,
[12] Irrita [13] ſacrilegâ jactas incendia dextrâ
Tunc, ait. Eripiam; nec me patiente cremabit
Ignis edax nemorum partes & membra meorum.
Intonuit dicente Dea; tonitrumque ſecuti
Cum ſaliente graves ceciderunt grandine nimbi:
Aeraque, & ſubitis tumidum concurſibus æquor
[14] Aſtræi turbant, & eunt in prælia, fratres.
E quibus [15] alma parens unius viribus uſa,
[16] Stuppea prærumpit Phrygiæ retinacula claſſis:
Fertque rates pronas; imoque ſub æquore mergit.
[17] Robore mollito, ligneque in [18] corpora verſo.
In capitum faciem puppes mutantur aduncæ.
In digitos abeunt, & crura natantia, remi:
Quodque prius fuerat, latus eſt: mediiſque carina
Subdita navigiis, ſpinæ mutatur in uſum,
[19] Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt.
[20] Cærulus, ut fuerat, color eſt. Quaſq; ante timebant,
Illas virgineis exercent luſibus undas
Naides æquoreæ: duriſque in montibus ortæ
Molle freturn celebrant: [21] nec eas ſua tangit origo.
Non tamen oblitæ, quam multa pericula ſævo
Pertulerint pelago, jactatis ſæpe carinis
Suppoſuere manus: [22] niſi ſi qua vehebat [23] Achivos.

1 Quorum princeps Venulus. Vide ſupra v. 460.
2 Annuncian-tes Diomedem Ætolum auxilia negaſſe.
3 Populi, quibus imperavit Turnus.
4 Naves quæ ex pineis tabulis conficiuntur. De Æneæ autem navibus, quibus Turnus ignem immiſit, ſic Virg. 9. Æn. Atque illi (Æneæ) medio in ſpatio, uſq; ad æ-vumq; hi bitare ſub undis.
5 Vulcanus, ignis. Metonym. effic.
6 Navis.
7 In vertice montis Idæ.
8 Cybele.
9 Sonitu cymbalorum, & tympanorum, quibus in ſacris Cybeles utuntur.
10 Tibiarum è buxo.
11 Currus enim Cybeles trahitur à leonibus, in quos Hippomenes & Atalanta mutati fuerunt, ut narrat noſter Lib. 10. Fab. 11.
12 Vana.
13 Ipſe Turnus ſacrilegus.
14 Venti. Fingit enim Heſiodus Auroram ex Aſtræo gigante ventos peperiſſe.
15 Cybele, quæ & eadem eſt cum terra.
16 Oras, i. funes, ex ſtupa quibus navis terræ vel littori alligatur. Sic Virg. Æneid. Lib. 2. Et ſtupea vincula collo Intendunt.
17 Duritie molli factâ.
18 Carnes.
19 Funes ex lino confecti.
20 Niger.
21 Nihil moventur cupiditate ſuæ originis videndæ. Nihil curant redire in montes, ubi ſunt ortæ.
22 Cum enim antea Trojanæ naves fuiſſent, Græcos Trojanorum hoſtes admodum oderant.
23 Græcos.

Navis Ulyſſis in ſcopulum. *Fab.* XIII.

Naves Æneæ in ſpeciem Nympharum verſas Deorum voluntate, docet ex recordatione odiſſe Græcos, ideoque hilares vidiſſe fluctuantia fragmina navis Ulyſſis,

qui naufragium fecerat Item Alcinoi navem, qua Ulyſſes in Ithacam vehebatur, in ſaxum transfiguratam.

CLadis adhuc [1] Phrygiæ memores, odêre [2] Pelaſgos
Neritiæque [3] ratis viderunt fragmina lætis
Vultibus. Et lætæ videre rigeſcere [4] puppim
Cautibus Alcinoi; ſaxumque increſcere ligno.

1 Trojanæ.
2 Græcos
3 Navis quâ vectus eſt Ulyſſes, qui unde Neritius vocatur, vide ſupra ad v. 159. 4 Navem Ulyſſi naufrago datam ab Alcinoo Pheacum rege.

Ardea Turni civitas in avem. *Fab.* XIV.

Turno ab Æneâ interemto Ardea urbs regnum Turni incendio ad cinerem redacta: ex quâ volucris emerſa eſt, quæ patriæ ejus nomine vocaretur à poſteris Ardea.

SPes erat in Nymphas animatâ [1] claſſe marinas
Poſſe metu monſtri [2] Rutulum deſiſtere bello.
Perſtat, [3] habetq; Deos pars utraque: quiq; Deorum
[4] Inſtar, habent animos. Nec jam dotalia regna,
Nec ſceptrum [5] ſoceri, nec te, Lavinia virgo,
Sed [6] viciſſe petunt: [7] deponendique pudore
Bella gerunt. Tandemque Venus victricia nati
Arma videt: [8] Turnuſq; cadit; cadit Ardea Turno
Soſpita dicta potens. Quam poſtquam barbarus ignis
[9] Abſtulit, & tepidâ latuerunt tecta favillâ;
[10] Congerie é mediâ tum primùm cognita [11] præpes
Subvolat: & cineres [12] plauſis everberat alis.
Et [13] ſonus, & macies, & pallor, & omnia, captam
Quæ decerant urbem, nomen quoque manſit in illâ
Urbis: & ipſa ſuis [14] deplangitur Ardea [15] pennis.

1 Claſſe mutatâ in Nymphas animam habentes.
2 Turnum.
3 A parte Æneæ ſtat Venus, a parte Turni Juno.
4 Ad ſimilitudinem Deorum. Nam animi, ut Dii, ſunt immortales.
5 Latini regis.
6 Victoriam. Verbum pro nomine poſitum eſt. Sic Perſius, Scire tuum nihil eſt. 7 Se. bella utrumque enim pudebat deponere bellum. 8 Ab Æneâ interficitur. 9 Suſtulit, delevit. 10 E media urbis incenſæ mole. 11 Avis. Dicuntur autem propriè præpetes aves majores, quæ volatu ſuo dant augurium. 12 Concuſſis. 13 Vox tenuis & exilis. 14 Plangitur. 15 Alis.

Æneas poſt mortem Deus factus, Indigeſque dictus. *Fab.* XV.

Venus ut animadvertit filium Æneam laboribus exhauſtis ad finem veniſſe ævi, petit ab Jove patre ut promiſſis fidem faceret. Cujus ille precibus auditis, efficit, ut in agro Laurenti flumine Numicio mortalitatem ablueret, interquæ Indigetes Deos transferretur.

retur. Ita ut à poſteris, ſicut cæteris Diis, ſacra ei adminiſtrarentur.

JAmque Deos omnes, [1] ipſamque Æneïa virtus
Junonem veteres finire coëgerat iras :
Cùm, bene fundatis opibus creſcentis [2] Iuli,
[3] Tempeſtivus erat cœlo Cytherëius heros.
[4] Ambieratq; Venus ſuperos : [5] colloq; parentis
Circumfuſa ſui, Nunquam mihi, dixerat, ullo
Tempore dure pater, nunc ſis mitiſſimus oro ;
Æneæque meo, qui te de ſanguine noſtro
Fecit avum, [6] quamvis parvum, des, optime, numen;
Dummodo des aliquod. Satis eſt [7] inamabile regnum
Aſpexiſſe ſemel, Stygios ſemel iſſe per amnes.
Aſſenſere Dei : nec [8] conjux regia vultus
Immotos tenuit ; placatoque annuit ore.
Tum [9] pater, Eſtis ait, cœleſti munere digni,
Quæq; petis, pro quoq; petis. Cape [9] nata, quod optas.
Fatus erat. Gaudet; grateſque agit illa parenti :
Perque leves auras [17] junctis invecta columbis
Littus adit Laurens ; ubi teſtus arundine [12] ſerpit
In lreta flumineis vicina [13] Numicius undis.
Hunc jubet Æneæ, quæcunq; [14] obnoxia morti,
Abluere ſ & tacito deferre ſub æquora curſu.
[15] Corniger exſequitur Veneris mandata ; ſuiſque,
Quicquid in Ænea fuerat mortale, repurgat,
Et reſpergit aquis. [16] Pars optima [17] reſtitit [18] illi
[19] Luſtratum [20] genitrix divino corpus odore
Unxit, & [21] ambroſiâ cum [22] dulci nectare miſtâ
[23] Contingit os ; feciteq; Deum : quem tuba [24] Quirini
[25] Nuncupat indigetem ; temploque ariſq; recepit.

1 Qui ſemper ei adverſata fuerat.
2 Æneæ filii, qui & Aſcanius dictus patri in regno Latino ſucceſſit. Virg. Æneid Lib. 1. At puer Aſcanius, cui nunc cognomen Iulo
3 Quum jam ad extremum vitæ terminum perveniſſet tempus erat,
4 Favorem Deorum peterat.
5 Collum Jovis patris ſui complexa.
6 Quantumvis parvum.
7 Inferorum regnum.
8 Et Juno ipſa annuit.
9 Jupiter.
10 Vos ambo eſtis digni, quibus hæ preces concedantur. Et tu Venus, quæ pro filio precaris : & ille Æneas filius, qui pietate ſua meruit, ut inter cœleſtium numerum transferretur. 11 Currus Veneris à columbis trahi fingitur. 12 Lentè labitur. 13 Fluvius Latii, in quo cum Æneas pugnans periiſſet, ad Deos migraſſe creditus eſt. 14 Subjecta, i. mortalia. 15 Fluvius : omnes enim fluvii cum cornibus pingebantur. Vide quæ diximus ſupra Lib. 13. ad verſ. 895. 16 Divina particula. 17 Manſit. 18 Æneæ. 19 Purgatum. 20 Venus. 21 Cibo, quo Dii veſcuntur. 22 Ut ambroſia pro Deorum cibo ponitur, ita nectar pro Deorum ſuaviſſima accipitur potione. 23 Tetigit. 24 Populus Romanus à Romulo, qui poſt obitum Quirinus dictus eſt. 25 Nuncupavit, i. appellavit Deum Indigetem, i. qui ex indigena mortali in Deorum numerum relatus eſt. Jovem indigetem appellant, inquit Livius Lib. 1.

Tiberinus in Tyberim : Aventinus mons : Pomona à pomis dicta, & Vertumni varia Metamorphoſis. *Fab.* XVI.

Tiberinus Albanorum rex Tuſco amni, qui tunc dicebatur Albula, merſus interiit, & nomen fluvio reliquit. Item

Aven-

Aventinus, à quo mons dictus, urbis Albæ accepit imperium. Sed hoc fuit Pomona, Hamadryadum Nymphārum hortorum cultrix, feliciumq; arborum: unde nomen à pomis obtinet. Hanc cùm Vertumnus diligeret, ſolitus in varias figuras mutari, &, ea refugiente concubitum, ſolicitudine aſſidua ureretur: noviſſime in anum converſus eſt, eique multa rettulit, quibus fœminæ flecti ſolerent, ut ſibi jungeretur. Ipſa autem perſeverante in propoſito, noviſſime refert quoque fuiſſe in Cypro Anaxareten virginem, quæ propter ſuperbiam punita fuiſſet à Venere. Verſuſque in Juam formam concubuit cum ea.

INdè ſub Aſcanii [1] ditione [2] binominis [3] Alba
[4] Reſque Latina fuit: Succedit [5] Silvius illi:
Quo ſatus antiquo tenuit repetita [6] Latinus
Nomina cum ſceptro: Clarum ſubit Alba Latinum:
[7] Epitos ex illo eſt. Poſt hunc Caperuſque, Capyſque;
[8] Sed Capys antè fuit, [9] Regnum Tiberinus [10] ab illis
Cepit; & in [11] Tuſci demerſus fluminis undis
Nomina fecit aquæ. De quo Remuluſque feroxque
Acrota ſunt geniti: Remulus [12] maturior annis
Fulmineo periit [13] imitator fulminis ictu.
Fratre ſuo [14] ſceptrum moderatior Acrota ſorti
Tradit Aventino: qui quo regnârat, eodem
Monte jacet [15] poſitus; [16] tribuitq; vocabula monti.
Jamq; Palatinæ [17] ſummam [18] Proca gentis habebat.
Rege ſub hoc [19] Pomona fuit: qua nulla Latinas
Inter [20] Hamadryadas coluit [21] ſolertius hortos,
Nec fuit arborei ſtudioſior altera fœtus:
[23] Unde tenet nomen. [24] Non ſilvas illa, nec amnes:
Rus amat, & ramos [24] felicia poma ferentes.
[25] Nec jaculo gravis eſt, ſed aduncâ dextera falce:

1 Imperio.
2 Duo nomina habentis. Nam & Aſcanius & Julus fuit cognominatus.
3 Alba urbs quæ ab ſitu longa fuit denominata. ab Aſcanio Æneæ filio fuit ædificata, & ab alba ſue, illic triginta porcellos enixa, nominata eſt.
4 Imperium Latinum.
5 Hic poſthumus fuit Æneæ ex Lavinia filius ita dictus, quod in ſylvis cum matre à paſtore quodam Tyrrheno educatus eſſet: unde 4 Faſt. ait: Venimus ad felix aliquando nomen Iuli, Unde domus Teucros Julia tangit avos. Poſthumus hinc, qui quod ſylvis fuit ortus in altis, Sylvius in Latia gente vocatus erat. Liv. L. 1. Sylvius deinde regnat, Aſcanii filius, caſu quodam in ſylvis natus. 6 Sylvii Æneæ filius. 7 Tyberinus 8 Capys Caperum genuit, & non contra. 9 Sic 4. Faſt. Cumque patris regnum poſt hanc Tiberinus haberet, Dicitur in Tuſcæ gurgite merſus aquæ. 10 Poſt illos. 11 Periphraſis eſt Albulæ, qui poſtea Tyberis à Tyberino rege, in illo ſubmerſo, fuit appellatus. 12 Major natu. 13 Cum enim vellet videri fulmina jaculari, à Jove fulmine vero percuſſus eſt. 14 Imperium. 15 Sepultus. 16 Aventinus enim unus ex ſeptem urbis Romæ collibus, ab Aventino rege, illic ſepulto, fuit cognominatus. Sic alibi: Venit Aventinus poſt hos, locus unde vocatur Mons quoque, poſt illum tradita regna Phoceæ. 17 Imperium & Cum... partem gentis, quæ circa Palatium & ea loca ubi poſtea Roma fuit condita, habitabat. 18 Pater Amulii & Numitoris. 19 Dea fuit pomorum, unde etiam Pomona vocata eſt. 20 Nymphas, quæ una cum arboribus & oriuntur & occidunt. Unde etiam nomen ſumſerunt: ἅμα enim ſimul, & δρῦς arbor dicitur quercus. 21 Diligentius. 22 Pomona enim à pomis nomen eſt conſecuta. Poma vero dicuntur omnes fructus, quicunq; ex arboribus nati eſui ſunt apti, molliori cortice tectis nuces vero ſunt fructus qui duriori cortice teguntur. 23 Pomona non amat ſylvas, ut venetur, non amnes, ut piſcetur eat. 24 Dulcia, non amara & aſpera. 25 Nec dextra Pomonæ jaculum geſtat, ſed falcem quâ luxuriantes ramos recidat.

Iphis amoris impatientia laqueo vitam finit, & Anaxarete in ſaxum. *Fab.* XVII.

In inſula Cypro Anaxarete fuit ex progenie Teucri Salaminiis, quæ forma cæteras gentes ejuſdem civitatis ſupergreſſa eſt, ſed ut pulcritudo eminens fuit, ita propter aſpernationem virorum abominanda omnibus. Quam cùm Iphis, ejuſdem civitatis, amore diligeret, neque aditum ad eam haberet, dolens quod in eam gravem ſortem incidiſſet, ne diutius doleret, ad extremum noctu clam ante fores puellæ ſuſpendio ejus amore ſe liberavit. Cui cùm funus pro dignitate fortunæ per publicum maxima frequentia duceretur; & patientiſſimè ex ſuperiori parte domus proſpiceret; ob nimiam crudelitatem animi; duritiam in veſtigio ſuo à Venere ſaxo durata eſt; ita ut apud Salaminios ſpecies ejus proſpicientis Veneris nomen acceperit. Dehinc Vertumnus rediens in ſuam ſpeciem, Pomona potitus eſt.

Viderat à veteris generoſam ſanguine [1] Teucri
Iphis Anaxareten humili de ſtirpe creatus.
Viderat: & totis perceperat oſſibus æſtum.
Luctatuſque diu, poſtquam ratione furorem
Vincere non potuit, ſupplex ad limina venit;
Et modo nutrici [2] miſerum confeſſus amorem,
Nè ſibi dura foret, per ſpes oravit alumnæ.
Et modò de multis blanditus cuique miniſtris
[3] Sollicitâ petiit [4] propenſum voce favorem.
Sæpe ferenda dedit blandis ſua vexba tabellis:
Interdum madidas lacrymarum rore coronas
Poſtibus [5] intendit; [6] poſuitque in limine duro
Molle latus: 7 triſtique ſeræ [8] convicia fecit.
Surdior illa 9 freto ſurgente [10] cadentibus [11] Hœdis,
Durior & ferro, quòd [12] Noricus excoquit ignis,
Et ſaxo, [13] quod adhuc vivum radice tenetur;
[14] Spernit, & irridet; factiſq; [15] immitibus addit
Verba ſuperba ſerox: [16] & ſpe quoq; [17] fraudat amantem.

1 De Teucro Telamonis filio, intelligimus: quem Telamon pater, quia Ajacis fratris necem non fuerat ultus, Salamine arcebat. Is itaque in Cypro inſula novam condidit Salaminam.

2 Eam enim, à qua non amabatur, amabat.

3 Pluſquam diligenti oratione.

4 Magnum ac diligenter animadver ſum.

5 Alligavit. Amantes enim non admiſſi à ſuis amaſiis quas in capite gerebant coronas poſtibus ſuſpendebant. 6 Iphin ſæpe in limine januæ Anaxaretes jacuiſſe ait. Atque amantis exprimit naturam, qui ut amicâ potiatur, omnia magno cum incommodo ferre haud recuſat. Ita alibi: Dura ſuper totâ limina nocte jace. 7 [Seræ, difficili & immiti, ou, januam clauſam tenebat.] 8 Maledixit. 9 Mari quod in tempeſtatem excitatur. 10 Occidentibus. 11 Stellis, ortu, & præcipue occaſu tempeſtatem cientibus. 12 Norici populi ſunt Alpini, ferro abundantes. 13 Quod nondum è terra eſt effoſſum. Saxa enim nondum à ſua radice avulſa, & viva dicuntur, & duriora ſunt. 14 Anaxarete Iphidis humilitatem contemnens illius querelas irridet. 15 Aſperis, crudelibus. Illum enim à ſuma Auralle depulit. 16 Quod crudele admodum videtur. 17 Privat.

Non

tulit impatiens longi tormenta doloris
: & ante fores hæc verba noviſſima dixit:
, Anaxarete: neque erunt ttbi tædia tandem
erenda mei. [18] Lætos molire triumphos,
Pæana voca, nitidâq; [20] incingere lauro.
s enim, moriorq; libens: age, [21] ferrea, gaude.
rtè aliquid laudare mei cogeris, eritque
ibi ſim gratus: meritumque fatebere noſtrum.
:amen ante tui [22] curam [24] ceſſiſſe memento,
ı vitam, geminâq; ſimul mihi [25] luce carendum.
ibi Fama mei ventura eſt nuncia leti;
go, nè dubites, adero: præſenſque videbor;
ore ut exanimi [26] crudelia lumina paſcas.
nen, ô Superi, mortalia fata videtis;
nei memores; nihil ultra lingua precari
et; & longo facite ut memoremur in ævo:
jnæ demſiſtis vitæ, date tempora famæ.
: & ad poſtes ornatos ſæpe coronis
mentes oculos & pallida brachia tendens,
foribus laquei religaret vincula ſummi.
ec tibi ſerta placent crudelis & impia? dixit.
ruitq; caput, ſed tum quoq; verſus ad illam:
: onus infelix [30] eliſâ fauce pependit.
a pedum motu trepidantum ut multa pementem
ſediſſe ſonum eſt, adapertaq; janua factum
dit; exclamant [32] famuli: 33 fruſtraq; levatum
ı [34] pater occiderat) referunt ad limina matris.
it illa ſinu, complexaque frigida nati
bra ſui, poſtquam miſerarum verba parentum
t; & matrum miſerarum facta peregit;
nera ducebat mediam lacrymoſa per urbem;
ridaq; [37] arſuro [38] portabat membra feretro.
viæ vicina domus, quâ flebilis ibat
ba fuit: duræque ſonos plangoris ad aures
: Anaxaretes [39] quam jam Deus ultor agebat.
ı tamen, Videamus, ait, miſerabile funus:
itulis [40] iniit teſtum ſublime feneſtris,
xque bene impoſitum lecto proſpexerat Iphin;
tuêre oculi: calidúſque è corpore ſanguis
lo pallore fugit. Conataque retrò
: pedes, [42] hæſit: conata avertere voltus,
quoque non potuit: paulatimq; occupat artus,

18 Ab effectu: nam triumphi lætos & celebres reddunt homines.
19 Vocibus lætitiæ utere, qualibus voti compotes gaudia ſua exprimere ſolent.
20 Coronare viridi lauro, quod triumphantes facere ſolent.
21 Dura atque crudelis.
22 Quod mihi ipſe mortem conſcivi, ut tibi rem gratam facerem.
23 Amorem, quo te proſequor.
24 Sc. à me, i. oblitum eſſe me.
25 N. Vitæ meæ, & tui, quæ lux mea es.
26 Crudeles oculos.
27 Lachrymantes.
28 Hujuſmodi coronæ tibi ſunt gratæ, ut laqueo collum inſeram, Sarcaſmus.
29 Sc. laqueo.
30 Compreſſâ.
31 Perculſa.
32 Servi Anaxaretes.
33 Allevatum. Jam enim mortuum. 34 Iphidis. 35 Ducendas ac celebrandas exequias curabat. 36 Quant mortuorum & præcipue laqueo ſuffocatorum membra. 37 Capulo comdo. Feretrum enim una cum cadavere comburebatur. 38 Portanda curat 39 Quam jam Deus vindex vel Nemeſis, ſuperbiæ ultrix perſequebatur. travit cubiculum. 41 Anaxerete perſpexerat vix bene Iphin impoſitum i. feretro, cum oculi illius rigidi ſunt facti. 42 Affixa eſt.

Quod

Quod fuit in duro jampridem pectore [43] ſaxum.
Neve ea ficta putes; [44] dominæ ſub imagine ſignum
Servat adhuc [45] Salamis: Veneris quoq; nomine templũ
[46] Proſpicientis habet. Quorum memor, O mea [47] lentos
Pone, precor, faſtus, & amanti [48] jungere, Nymphe. 762
[49] Sic tibi nec vernum naſcentis frigus [50] adurat
Poma; nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc ubi nequicquam formas [51] Deus aptus in omnes 765
Edidit; in [52] juvenem rediit: & [53] anilia demit
Inſtrumenta ſibi. Taliſque apparuit illi,
[54] Qualis ubi oppoſitas nitidiſſima Solis imago
Evicit nubes, nulláque obſtante reluxit.
Vimq; parat: [55] ſed vi non eſt opus; inque figurâ 770
Capta Dei Nymphe eſt: & [56] mutua vulnera ſentit.

43 Saxi duritiem, quæ paulò antè in pectore illius erat. 44 Adhuc ſtatua Anaxaretes, in ſaxum mutatæ, eſt Salamine. 45 Quæ & Salamin dicitur, inſula eſt cum urbe ejuſdem nominis, & urbs in Cypro, à Teucro Telamonis filio, ædificata. 46 Atque ibi templum eſt dicatum Veneri proſpicienti, ita dictæ, quod illa ultrix Anaxaretem proſpicientem è feneſtra in ſaxum mutaverit. 47 Diuturnam ſuperbiam. 48 Copula te, nube. 49 Oprantis eſt adverbium hoc loco illud ſic. 50 Urere dicitur de frigore & calore. 51 Vertumnus, qui ſibi quaſvis figuras adaptare poterat. 52 Juvenilem figuram. 53 Quibus ſe anum ſimulaverat, mitram ſcil. baculum, canos, aliaque quæ refert ſupra verſ. 555, &c. 54 Quam pulcher eſſet Vertumnus, anili habitu depoſito, aptâ ſimilitudine oſtendit Poeta. 55 Nam Pomona, formâ Vertumni capta, facile ei morem geſſit. 56 Nam & ipſa Vertumni amore cœpit ardere.

Aquæ frigidæ in calidas, & Romulus in Deum Quirinum. *Fab.* XVIII, & XIX.

Poſt Amulii ac Numitoris Albanorum regum interitum, Romulus urbis à ſe conditæ cepit imperium. Qui cùm adverſus Titum Tatium pro raptu virginum dimicaret, hoſtis appropinquavit urbi; portis obſeratis una patefacta eſt, Tarpeia virgine prodente patriam. Quod ut præſenſit Venus, pro filii incolumitate à Nymphis, quæ proximæ Junoni erant, geminum petiit auxilium. Data ergo venia, ſecundum portam, quam Sabini irrupturi erant, recluſa fonte ſcaturire aquæ, quæ antea latuerant, cœperunt. Quæ cum frigidæ hoſtium introitum non prohiberent, ex frigidis in calidas verſæ, hoſtem averterunt: victoriaq; Romulus potitus, rebus urbis compoſitis, jura reddens populo, ſicut petierat mater raptus in cœlum eſt. Ita ut Quirinus novo nomine vocaretur.

1 Ad hiſtoriam regum Albanorum, permiſſâ narratione mutationum Vertumni, redit Poeta. Q.d. Dein Amulius, vi militum occupat arcem injuſteque regnavit, fratre natu majore Numitore pulſo, ſſlioq; ejus Lauſo interemta, filia vero Rhea, quæ & Ilia dicta eſt, Veſtæ Sacerdotio conſecratâ.

[1] Proximus [2] Auſonias injuſti miles Amu'i
Rexit [2] opes: [3] Numitorq; ſenex amiſſa nepotum

2 *Italas.* Regnum Italiæ. 3 Romulus & Remus, Marte & Rhea geniti, avo Numitori, ab Amulio pulſo, regnum reſtituunt, Amuliumque avunculum obtruncant.

Munere

Munere regna capit: feſtiſque [4] Palilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatiuſque patreſque Sabini
Bella gerunt: [5] arciſque viâ Tarpeia reclusâ
Dignâ animam pœnâ congeſtis exuit armis.
Inde [6] ſati Curibus, tacitorum more luporum,
Ore [7] premunt voces; & [8] corpora victa ſopore
Invadunt; portaſque petunt; quas objice firmâ
Clauſerat [9] Iliades. Unum tamen ipſa recludit,
Nec ſtrepitum verſo [10] Saturnia cardine fecit.
Sola Venus partæ cecidiſſe repagula ſenſit:
Et clauſura fuit; niſi quod reſcindere nunquam
Dis licet acta Deûm. [11] Jano loca juncta tenebant
Naides Auſoniæ gelido rorantia fonte:
Has rogat auxilium. Nec Nymphæ juſta petentem
Suſtinuêre Deam: venaſque & flumina fontis
Elicuêre ſui. [12] Nondum tamen invia Jani
Ora [13] patentis erant, neq; iter præcluſerat unda.
Lurida ſupponunt fœcundo ſulfura fonti,
Incenduntque cavas [14] fumante [15] bitumine venas.
Viribus his aliiſque vapor penetravit ad ima
Fontis: & Alpino modo quæ [16] certare rigori
Audebatis aquæ, non cedits ignibus ipſis.
Flammiferâ gemini ſumant aſpergine poſtes:
Portaque, nequicquam [17] rigidis permiſſa Sabinis,
Fonte fuit [18] præſtructa novo; dum Martius arma
Indueret [19] miles. Quæ poſtquam Romulus ultro
Obtulit; & [20] ſtrata eſt tellus Romana Sabinis
Corporibus, ſtrataque ſuis; [21] generiq; cruorem
Sanguine cum ſoceri permiſcuit impius enſis:
Pace tamen ſiſti bellum, nec in [22] ultima ferro
Decertare, placet; [23] Tatiumque accedere regno.
[24] Occiderat Tatius, popul.ſq; [25] æquata duobus,
[26] Romule, jura dabas: poſitâ cum caſſide Mavors
[27] Talibus adfatur Divûmque hominemq; parentem:
Tempus adeſt, genitor, (quoniam [28] fundamine magno
[29] Res Romana valet, nec [30] præſide pendet ab uno)
Præmia jam promiſſa mihi, dignoque [31] nepoti

4 Feſtum hoc, ſive Palilia, à Dea paſtorum Pale, ſive à partu pecorum Parilia, nuncupatum, agebatur 12 Calendis Maiis. quo die urbis fundamenta jacta ſunt, ut latius docet 4. Faſt. Meminit autem & Plutarchus in vita Romuli, & Propert. lib. 4. Eleg. 4. Urbi Feſtus erat dixere Palilia patres,
Hic cœpit primus mœnibus eſſe dies.
5 Ordo eſt: Et Tarpeja virgo exuit, i. depoſuit animam dignam pœnâ, armis, i. clypeis congeſtis in eam, via arcis reclusa, i. poſt apertam arcis viam.
6 Sabini, quorum primaria urbs Cures.
7 Silent.
8 Romanos ſomno oppreſſos.
9 Romulus Iliæ fil.
10 Juno Saturni filia.
11 Prope Jani Sacellum.
12 Sed nondum Nymphæ aquis ſuis januam Jani inviam fecerant: ergo ſupponunt ſulphura, &c. 13 Aperti. 14 Ardentes. 15 Bitumen genus eſt picis facillime ignem concipientis. 16 Contendere cum Alpium frigore, quod eſt vehementiſſimum. De Alpibus altiſſimis Italiæ montibus dictum eſt alibi. 17 Severis. 18 Obſtructa, obturata. 19 Romani orti Romulo, qui Martis fil. 20 Cooperta fuit. 21 Romani enim Sabinorum filias uxores acceperunt. 22 Non ad internecinem. 23 Nam inter reliquas pacis conditiones hoc etiam placuit, ut Tatius una cum Romulo æqua poteſtate patribuſque honoribus regnaret. 24 Interfectus fuerat. Pergit poeta narrare, 25 Æqualia facta. 26 Apoſtrophe ad Romulum. 27 Martis oratio ad Jovem, quâ, ut Romulum, filium ſuum, in Deorum numerum referat, precatur: commemorans ſe olim, id ei palam aliis Diis effecturum recepiſſe. 28 Firmo fundamento. 29 Imperium Romanum. 30 Nec unius tantum Dei tutelaris cura & providentia, patris commode protegi & defendi poſſit. 31 Romulo, cujus pater ego Mars, filius tuus.

32 Sol-

32 Solvendi. 33 In numerum Deorum referre. 34 In memoria habeo. Alioqui memorare, eſt narrare. Ordo eſt: Tu dixiſti mihi quondam, i. olim, concilio Deorum præſente, unus erit (Romulus) quem tu (& Mars) tolles, i. extolles ad ſydera cœli. 35 Hæc ſunt ergo verba, quæ de Romulo, inter Deos referendo, Jupiter dixerat Marti. 36 Jupiter. 37 Audi Romuli

[32] Solvere, & ablatum terris [33] imponere cœlo.
Tu mihi concilio quondam præſente deorum,
(Nam [34] memoro, memorique animo pia verba notavi)
[35] Unus erit, quem tu tolles in cærula cœli,
Dixiſti. Rata ſit verborum ſumma tuorum.
Annuit [36] omnipotens: & [37] nubibus aëra cæcis
Occuluit, tonitruque & fulgure terruit Urbem.
Quæ ſibi promiſſæ [38] ſenſit data [39] ſigna rapinæ,
Innixuſque haſtæ, preſſos temone cruento
Impavidus conſcendit equos [40] Gradivus, & ictu
[41] Verberis increpuit: pronumque per aëra lapſus
Conſtitit in ſummo [42] nemoroſi colle [43] Palati:
Reddentemque ſuo jam Regia jura Quiriti
Abſtulit [44] Iliaden. Corpus mortale per auras
Dilapſum tenues: ceu latâ plumbea fundâ
Miſſa ſolet medio glans [45] intabeſcere cœlo.
Pulcra ſubit facies. & [46] pulvinaribus altis
Dignior & qualis [47] trabeati forma Quirini.
Flebat, & amiſſum conjux; cum regia Juno
Irin & [48] Herſiliam deſcendere [49] limite curvo
Imperat: & vacuæ ſua ſic mandata referre.

Κυρίωνος breviter ex Floro. Repente cum concionem haberet ante urbem apud Capreæ paludem, è conſpectu ablatus eſt. Diſcerptum aliqui à Senatu putant ob aſperius ingenium: ſed oborta tempeſtas, ſoliſque defectio, conſecrationis ſpeciem præbuere: cui mox Julius Proculus fidem fecit, viſum à ſe Romulum affirmans, auguſtiore forma quam fuiſſet: mandare præterea ut ſe pro numine acciperent. Quirinum in cœlo vocari. 38 Cognovit, animadvertit. 39 Quibus ſibi nunc liceret filium Romulum rapere è terris. 40 Mars. 41 Flagelli, quo equi verberantur. 42 Nemoribus obſiti. 43 Palatium autem unus eſt ex collibus Romanis, Imperatorum ſede clariſſimus. 44 Romulum Iliæ filium. 45 Liquefcere, atque conſumi. 46 Sedibus atque pulvinaribus excelſis: Pulvinaria enim ſunt Lecti, qui Diis extrui ſolebant in templis. 47 Trabeâ induti Romuli. Erat autem Trabea tunica purpurâ & albo trabeatim diſtincta. 48 Romuli uxorem: cujus Metamorphoſin exponit Poeta: nam & ipſa in Deam, nomine Oram, fuit mutata. 49 Arcum intelligit per quem Iris decurrere dicitur. De Iride vide ſupra quæ nos ad Lib. II. verſ. 27. & Lib. II. verſ. 591.

Herſilia in Oram Deam. *Fab.* XX.

Herſilia conjux Romuli, cùm fleret amiſſum conjugem, poſt datam ei à Junone immortalitatem, Ora nuncupata eſt. Quorum templa à populo Romano in collo Quirinali conſtituta ſunt.

1 Qui in Deorum numerum tranſlatus eſt. 2 Tuis fletibus finem impone.

[1] Et de Latia, ô & de gente Sabinâ
Præcipuum matrona decus; digniſſima tanti
Antè fuiſſe viro, conjux [2] nunc eſſe Quirini;
[2] Siſte tuos fletus: &, ſi tibi cura videndi

Conju-

Conjugis eſt, duce me lucum [3] pete, [4] colle Quirino
Qui viret, & templum [5] Romani regis obumbrat.
Paret: & in terram [6] pictos delapſa per arcus,
Herſiliam juſſis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
O Dea, (namque mihi, nec quæ ſis dicere promtum eſt;
Et [7] liquet eſſe Deam) duc, ô duc inquit: & [8] offer
Conjugis ora mihi. Quæ ſi modo poſſe videre
Fata ſemel dederint; cœlum aſpectaſſe fatebor.
Nec mora; [10] Romuleos cum [11] virgine Thaumanteâ
Ingreditur colles. Ibi ſidus ab æthere lapſum
Decidit in terras: à cujus lumine flagrans
Herſiliæ crinis cum ſidere [12] ceſſit in [13] auras.
Hanc manibus [14] notis Romanæ [15] conditor urbis
Excipit: & [16] priſcum pariter cum corpore nomen
Mutat; Oramq; vocat: [17] quæ nûc Dea juncta Quirino eſt.

3 Vide ad lucum.
4 Qui à Quirino Quirinalis fuit appellatus.
5 Romuli, qui poſt mortem Quirinus fuit appellatus.
6 Variis coloribus diſtinctos.
7 Conſtat.
8 Oſtende.
9 Faciem, figuram.
10 Quirinalem collem.
11 Iride Thaumantis filiâ. Vide ſupr. Lib. 4. v. 480. & quæ diximus ad Lib. 1. v. 271. & ad Lib. 11. v. 591.
12 Receſſit. 13 Aerem. 14 Amicis. 15 Romulus. 16 Nam corpus ex mortali effectum eſt immortale, & pro Herſilia Ora fuit cognominata. 17 Nam Ora in templo Romuli colebatur.

P. Ovidii Naſonis
METAMORPHOSEΩN
LIBER XV.

Myſcelos abſolutus, calculis nigris in albos converſis. *Fab.* I.

Myſcelos Alemonis filius procreatus Argis, cùm quieti ſe dediſſet, Hercules viſus eſt, qui eum moneret, ut patriam relinqueret, & ſecundum Æſarem amnem conſideret: qui cùm facere extimeſceret, quia lex vetaret deſerere patriam, & in aliam civitatem tranſire, rurſus admonitus eſt. Metuens itaque penates ſuos deſtitult, ideoque in judicium publicum eſt devocatus; & cùm omnem populum averſum ſibi haberet. judicaturis calculi albi ac nigri dati ſunt, ut atri damnarent, candidi abſolverent. Myſcelos itaque pertimens periculum capitis, Herculem invocavit, ut laboranti ſibi, quia ejus juſſis obtemperaſſet, ferret auxilium. Cujus preces non incaſſum abierunt. Nam cùm calculi more patrie in urna effuſi deducti eſſent, omnes apparuerunt in colorem album converſi. Quamobrem ille metu liberatus, per Ionium pelagus navigans, cum in Italiam veniſſet, & Æſarem amnem attigiſſet, ſicut præceptum erat, urbem conſtituit: eamque à proximo tumulo, cui & Tares Neptuni filius ſubjectus erat, Tarentum nominavit.

Quæritur interea, qui [1] tantæ pondera molis
Suſtineat, [2] tantoque queat ſuccedere regi.
Deſtinat imperio [3] clarum præmunia veri
Fama Numam. Non ille ſatis cognôſſe Sabinæ

1 Tanti imperii.
2 Quantus fuit Romulus.
3 Nobilem.

ſuâ juſtitiâ atque integritate notum.

Genio

Gentis habet [4] ritus: animo majora capaci
Concipit: &, quæ ſit rerum natura [5] requirit.
[6] Hujus amor curæ, patria [7] Curibuſque relictis,
Fecit, & Herculei [8] penetraret ad [9] hoſpitis urbem.
Graia quis Italicis auctor poſuiſſet in oris.
Mœnia quærenti, ſic é ſenioribus unus
Rettulit indigenis, veteris [10] non inſcius ævi:
Dives ab Oceano bubus [11] Jove natus [12] Iberis
[13] Littora felici tenuiſſe Lacinia curſu
Fertur, &, armento teneras errante per herbas,
Ipſe domum magni nec inhoſpita tecta Crotonis
Intrâſſe; & requie [14] longum relevâſſe laborem;
Atque ita diſcedens, Ævo, dixiſſe, nepotum
Hic locus urbis erit; promiſſaque vera fuerunt.
Nam fuit [15] Argolico generatus Alemone quidam
Myſcelos, illius Dis [16] acceptiſſimus ævi.
[17] Hunc ſuper incumbens [18] preſſum gravitate ſoporis
[19] Claviger alloquitur: Patriis, age, deſere ſedes:
I, [20] pete [21] diverſi lapidoſas [22] Ælaris undas.
Et, niſi paruerit, multa ac metuenda minatur.
Poſt ea diſcedunt pariter, Somnuſque [23] Deuſque.
Surgit Alemonides; tacitâque [24] recentia mente
Viſa refert: [25] pugnatque diu ſententia ſecum.
Numen abire jubet: prohibent diſcedere leges:
Pœnaque mors poſita eſt patriam mutare volenti.
[26] Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et [27] caput extulerat [28] denſiſſima ſidereum nox:
[29] Viſus adeſſe [30] idem Deus eſt, eademque monere;
Et, niſi paruerit, plura & graviora minari.
Pertimuit: [31] patriumque ſimul transferre parabat
In ſedes penetrale novas; Fit murmur in urbe:
[32] Expetarumque; 33 agitur legum reus. Utq; peracta eſt
Cauſſa prior, crimenque patet [34] ſine teſte probatum,
Squalidus ad Superos tollens reus ora manuſque,
O cui jus cœli 35 bis ſex [36] fecere labores,
Per precor, inquit, opem; [37] nam tu mihi criminis auctor.
Mos erat antiquus, niveis atriſque lapillis,
[38] His damnare reos, [39] illis abſolvere culpæ.
Nunc quoque ſic lata eſt [40] ſententia triſtis: & omnis

4 Mores.
5 Inquirit, ſcrutatur.
6 Cupiditas perdiſcendæ rerum Naturæ.
7 Cures opulentiſſima fuit Sabinorum urbs: ex qua evocati ſunt T. Tatius, & Numa Pompilius, reges.
8 Cum difficultate iret. Per varios enim populos illum tranſire oportuit.
9 Crotonis. Nam Croto Herculem ex Hiſpania redeuntem cum armentis Geryonis hoſpitio excepit: ab eo didicit fore, ut aliquando eidem in loco urbs conderetur, quam tandem condidit Myſcelus.
10 Priſcarum hiſtoriarum peritus.
11 Hercules.
12 Hiſpanis, Geryone interfecto, abactis. Iberia enim eſt Hiſpania, ab Ibero fluvio cognominata.
13 Lacinium promontorium in extrema Italia, dividens mare Jonium ab Adriatico, inter Petiliam & Crotonem, denominatum a latione Lacinio, quem Hercules interfeciſſe dicitur. 14 Longi itineris defatigationem. 15 Argis nato. 16 Gratiſſimus. 17 Anaſtrophe eſt. 18 Gravi ſomno oppreſſum. 19 Hercules clavo armatus. 20 Ad petendum & quærendum vade. 21 Hinc longe remoti ab Argis ſc. 22 Fluvium juxta Crotonem oppidum. 23 Hercules. 24 Nova inſomnia. 25 Diffidet. 26 Deſcriptio noctis. 27 Syderibus ornatum. 28 Obſcuriſſima. 29 Se. cum. 30 Hercules. 31 Paternum domum ilium. 32 Contentarum. 33 Accuſatur. Peragere reum, damnare eſt. 34 Ipſe enim confeſſus eſt ſe commigrare decreviſſe: 35 Herculis labores vide ſupra Lib. 9. 36 Acquiſivere. 37 Nam tu perſuaſiſti mihi ut commigrarem. 38 Acris lapillis. 40 Ab effectu: condemnatus enim erat Myſcelos. Proprie autem ſententia ferri à judicibus dicitur, i. dari.

Calculus

Calculus immitem demittitur ater in [41] urnam.
Quæ ſimul effudit numerandos verſa lapillos; 45
Omnibus è nigro color eſt mutatus in album:
[42] Candidaque Herculeo ſententia munere facta
Solvit Alemoniden. Grates agit ille parenti
Amphitryoniadæ: ventiſque faventibus æquor
Navigat Ionium: [43] Lacedæmoniumq; Tarentum 50
Præterit, & [44] Sybarin, Salentinumq; [45] Neæthum.
[46] Thurinoſq; ſinus, [47] Temeſenq; [48] & Lapygis arva.
Vixque pererratis quæ ſpectant littora terris,
Invenit [49] Æſaræi [50] fatalia fluminis [51] ora.
Nec procul hinc [52] tumulum, ſub quo ſacrata Crotonis [55]
Oſſa tegebat humus: [53] juſſâque ibi mœnia terrâ
Condidit: & [54] nomen tumulati traxit in urbem.
Talia conſtabat certa primordia famâ
Eſſe loci, [55] poſitæque Italis in finibus urbis.

41 Vas, quo judicum ſuffragia colligebantur. Urna eſt enim vas, quo aqua è puteis fluminibuſve hauritur. In urnis præterea mortuorum cineres ſervabantur. 42 Ad calculos alludit. 43 A Lacedæmoniis conditum. Tarentum urbs eſt Calabriæ. 44 Magnæ Græciæ oppidum. 45 Fluvius in Salentinis. 46 Thurium urbs eſt Calabriæ. 47 Oppidum æris fodinis olim clarum. 48 Iapygium promontorium. 49 Vide ſupra verſ. 23. 50 Fato debita, & Herculis indicio quæſita. 51 Oſtia. 52 Sepulchrum. 53 Ab Hercule. 54 Nam Croton à Crotone heroe fuit dicta, unde Crotoniatæ dicuntur. 55 Crotonis.

Pythagoræ Oratio, ab eſu carnium dehortans. *Fab.* II.

Pythagoras Samius tyrannidem fugiens cùm patriam reliquiſſet, in Italiam venit, & quæ didicerat de rerum natura mundique aperit, ad modumque ſæculi aurei docet ad uſum quoque neceſſarios cunctis præbente terra, nefas eſſe animalibus veſci: quod eſſent in eis forte conſanguineorum animæ mortalium: & quod è corporibus in corpora animæ transfunderentur. Poſtea docet unde occidendorum animalium uſus primùm inoleverit. Nam paulatim conceſſum eſt, ut maleficæ feræ dolis interceptæ occiderentur, & manſuetorum fœtus ſues, quod fruges ſatas everterent: item capri, quod vitem maturam præcerpere aſſuevíſſent, nec deinde fructus creſceret.

VIR fuit [1] hic [2] ortu Samius: ſed fugerat unà 60
Et Samon & [3] dominos; odioque tyrannidis exſul
Sponte erat. Iſque, licet cœli regione remotos,
[4] Mente [5] Deos adiit: &, quæ natura negabat
Viſibus humanis, [6] oculis ea pectoris [7] hauſit.
Cumque animo, & [8] vigili perſpexerat omnia curâ; 65

1 Illic, ſc. Crotoni, quò ſe contulit Numa Pompilius, ut Pythagoram audiret. 2 Origine. 3 Tyrannos. 4 Mentis contemplatione. 5 Cœleſtia ac divina ſcrutatus eſt. 6 Ingenio. 7 Percepit, intellexit. 8 Diligenti ſtudio.

In medium diſcenda [9] dabat: cœtumq; ſilentum,
[10] Dictaque mirantum, [11] magni primordia mundi,
[12] Et rerum cauſſas, [13] & quid natura docebat:
[14] Quid Deus; [15] unde nives, quæ fulminis eſſet origo:
[16] Jupiter, an venti, diſcuſſâ nube tonarent: 70
[17] Quid quateret terras; [18] quâ ſidera lege mearent;
[19] Et quodcunq; latet. Primuſque animalia menſis
[20] Arcuit imponi, primus quoque talibus ora
Docta quidem ſolvit, ſed non & credita, verbis.
[21] Parcite, mortales, dapibus [22] temerare nefandis 75
Corpora. Sunt fruges: ſunt [23] deducentia ramos
Pondere poma ſuo, [24] tumidæque in vitibus uvæ:
Sunt herbæ dulces: ſunt, quæ miteſcere flammâ,
[25] Mollirique queant. Nec vobis [26] lacteus humor
Eripitur, nec mella [27] thymi redolentia florem. 80
[28] Prodiga divitias alimentaque mitia tellus
[29] Suggerit, atq; epulas ſine cæde & ſanguine præbet.
Carne feræ ſedant jejunia: nec tamen omnes.
Quippe equus, & [30] pecudes, [31] armentaq; gramine vivũt.
At, quibus [32] ingenium eſt immanſuetumq; ferumque, 85
Armeniæ tigres, iracundique leones,
Cumque lupis urſi, dapibus cum ſanguine gaudent.
Heu quantum ſcelus eſt, [33] in viſcera [34] viſcera condi,
Congeſtoque avidum pingueſcere corpore corpus;
Alteriuſque animantem animantia vivere leto! 90
Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra parit, nil te niſi triſtia mandere ſævo
Vulnera dente juvat, [35] rituſque referre Cyclopum?
Nec, niſi perdideris alium, placare voracis
Et [36] male morati poteris jejunia ventris? 95
At vetus illa ætas, [37] cui fecimus Aurea nomen,
[38] Fœtibus arboreis, &, quas humus educat, herbis
[39] Fortunata fuit: nec [40] polluit ora cruore.
Tunc & aves [41] tutas [42] movere per aëra pennas:
Et lepus [43] impavidus mediis erravit in agris: 100
Nec ſua credulitas piſcem ſuſpenderat hamo:
Cuncta ſine inſidiis, nullamque timentia fraudem,

9 Proponebat.
10 Verba Pythagoræ ob ſummam gravitatem admirantum. Tantâ enim fuiſſe auctoritate Pythagoras traditur, ut diſcipuli, etiamſi nullam dictorum rationem reddidiſſet, maximam adhiberent fidem, rogatique alicujus dicti rationem, reſponderent, αὐτὸς ἔφη, i. ipſe dixit, Pythagoram innuentes, exiſtimarentque ſe Dei vocem audire.
11 De quibus variæ ſunt Philoſophorum opiniones.
12 In quibus inveniendis Philoſophi maximè laborant.
13 Sc. fit. Hæc omnia à Phyſicis tractantur.
14 Quænam ſit Dei definitio.
15 Qua ex cauſa nives & fulmina generentur.
16 Quæ cauſa tonitru eſſet. Alii enim tonitru eſſe aiunt aeris vehementem ſtrepitum: alii autem eruptionem ventorum effracâ nube cum maximo impetu coeuntium.
17 Quid faceret terræ motus. 18 Alia enim ſydera cum mundo, alia contra mundum meare diruntur. 19 Omnia hominibus alioquin incognita docebat Pythagoras. 20 Vetuit. 21 Graviſſima Pythagoræ oratio, qua hominibus diſſuadet, ne carnibus veſcantur. 22 Nolite violare. 23 Curvantia, flectentia. Superis idem dixit aliis verbis. Sunt poma gravantia ramos. 24 Succi pleni. 25 Mollia fieri, coqui. 26 Lac. 27 Herbæ apibus gratiſſimæ. 28 Quæ omnia copioſe effundit. 29 Subminiſtrat. 30 Oves. 31 Boves. 32 Natura. 33 In venire, & inteſtinis. 34 Carnes. 35 Mores Cyclopum, qui carnibus humanis eruditſque veſcebantur. Q. d. Turpe homini imitari & feras, & Cyclopum mores. 36 Malis moribus aſſueti. 37 Quum Auream appellavimus: de qua vide Lib. 1. 38 Fructibus arborum. 39 Felix & beata. 40 Inquinavit. 41 Securæ, ſine periculo. Neque enim tunc illis retia tendebantur. 42 Volaverunt. 43 Intrepidus, ſine ullo timore.

Plena-

Omnia mutantur : [14] nihil interit. Errat, & illinc
Huc venit, hinc illuc, & quoſlibet occupat artus
Spiritus : eque feris humana in corpora tranſit,
Inque feras noſter : nec tempore deperit ullo.
[15] Utque novis fragilis ſignatur cera figuris,
Nec manet ut fuerat, nec formas ſervat eaſdem ;
[17] Sed tamen ipſa eadem eſt : animam ſic ſemper eandem
Eſſe, ſed in varias doceo migrare figuras.
[18] Ergo, ne pietas ſit victa cupidine ventris,
[19] Parcite (vaticinor) [20] cognatas cæde nefandâ
Exturbare animas : nec ſanguine ſanguis alatur,
[21] Et quoniam magno feror æquore, plenaq; ventis
Vela dedi ; Nihil eſt toto quod [22] perſtet in orbe.
Cuncta fluunt : omniſque [23] vagans formatur imago.
[24] Ipſa quoque aſſiduo labuntur tempora motu
Non ſecus ac flumen. Neq; enim conſiſtere flumen,
Nec levis hora poteſt : ſed & unda impellitur undâ,
Urgeturque prior venienti, urgetque priorem,
Tempora ſic fugiunt pariter, pariterque ſequuntur :
Et nova ſunt ſemper. Nam quod fuit ante, relictum eſt :
Fitque, quod haud fuerat : momentaq; cuncta novantur.
Cernis & emerſas in lucem tendere noctes ;
Et [25] jubar hoc nitidum nigræ ſuccedere nocti.
Nec color eſt idem cœlo, cum laſſa [26] quiete
Cuncta jacent mediâ, cumque albo Lucifer exit
Clarus equo : rurſumq; [27] alius, cum prævia luci
Tradendum Phœbo [28] Pallantias [29] inficit orbem.
Ipſe Dei [30] clypeus, terrâ cum tollitur imâ,
Manè rubet : terrâque, rubet, cum conditur imâ,
Candidus [31] in ſummo eſt. Melior natura quòd illic
Ætheris eſt, terræque procul contagia vitat.
Nec par aut eadem [32] nocturnæ forma Dianæ
Eſſe poteſt unquam : ſemperque hodierna ſequente,
Si creſcit, minor eſt ; major, [33] ſi contrahit orbem.
Quid ? Non in [34] ſpecies ſecedere quatuor annum
Aſpicis [35] ætatis peragentem imitamina noſtræ ?

14 Ex ſententia omnium veterum Philoſophorum hæc dicuntur, qui ſentiunt quidem omnia poſſe reſolvi in quatuor Elementa, vel in materiam primam : ſed minimè in nihilum redigi.
15 Hac ſimilitudine colligit Pythagoras ſubſtantias varias quidem ſuſcipere formas, nunquam tamen interire.
17 Quoad ſubſtantiam, ſiquidem ſubſtantia, quamvis varias ſuſcipiat qualitates & formas, tamen nunquam ipſa mutatur.
18 Ne igitur pietas violetur, nolite animas è corporibus cum perturbatione quadam expellere, ea interficiendo.
19 Nolite expellere.
20 Cognatorum veſtrorum animas.
21 Et quandoquidem in profundiſſima verſor quæſtione ;
Cuncta eſſe in continuo fluxu ait. 22 Permaneat, ſi ſit mutatione alienum ſit. 23 Fluxa, mutabilia. 24 Exemplo temporis colligit Pythagoras, omnia eſſe in continuo fluxu. 25 Splendorem Solis. 26 Noctis. Alium autem cœli eſſe colorem in media nocte colligit, alium in crepuſculo, quando Lucifer lucere deſinit. 27 Sol. color eſt cœlo. 28 Aurora Pallantis filia. Vide Lib. 9. Fab. 12. 29 Tingit colore rubicundo. 30 Orbis Solis. Vocat hunc clypeum, forte quia Sol nobis appareat forma rotunda inſtar clypei. 31 In cœli ſummitate. 32 Lunæ, quæ ſemper creſcit aut decreſcit, nec unquam in eodem permanet ſtatu. 33 Luna major eſt hodie, quam cras, ubi decreſcit & minuit orbem. 34 In partes quatuor. ver, æſtatem, autumnum hyemem, quæ quidem ſibi invicem cedunt. 35 Annum ætates hominis referre ſcribit : nam ut quatuor ſunt anni partes, ita Pythagoræ ſententiâ, quatuor ſunt hominis ætates. Pueritia, quæ viginti annos implet : Adoleſcentia viginti : Juventus viginti : Seneſtus viginti. Pueritia autem Veri ſimilis videtur : Adoleſcentia Æſtati : Juventus Autumno : Senectus Hyemi.

Nam

Nam tener, & lactens, puerique ſimillimus ævo [35]
Vere novo eſt. Tunc herba nitens, & [36] roboris expers
[37] Turget, & [38] inſolida eſt & [39] ſpe delectat agreſtem.
Omnia tum florent ; florumque coloribus [40] almus
[41] Ridet ager: [42] neq adhuc virtus in frondibus ulla eſt.
[43] Tranſit in Æſtatem, poſt Ver, [44] robuſtior Annus : [206]
[45] Fitque valens juvenis. Neque enim robuſtior ætas
Ulla, nec [46] uberior : nec, quæ magis [47] æſtuet ulla eſt.
[48] Excipit Autumnus, poſito fervore juventæ,
Maturus, mitiſque inter juvenemque ſenemque [210]
Temperie medius, [49] ſparſis per tempora canis.
Indè [50] ſenilis Hyems tremulo venit horrida paſſu ;
Aut ſpoliata ſuos, aut, quos habet, [51] alba capillos.
[52] Noſtra quoq; ipſorum ſemper, requieq; ſine ulla,
Corpora vertuntur : Nec quod fuimuſve, ſumuſve [215]
Cras erimus. [53] Fuit illa dies qua ſemina tantum,
[54] Speſq; hominum primæ materna habitavimus [55] alvo
Artifices Natura manus admovit : & [57] angi
Corpora viſceribus [58] diſtentæ condita matris
Noluit ; [59] eque domo vacuas emiſit in auras. [220]
Editus in lucem jacuit ſine viribus infans :
Mox [60] quadrupes rituque tulit ſua membra ferarum :
Paulatimque tremens, & nondum poplite firmo
Conſtitit, adjutis aliquo [61] conamine nervis.
Indè valens veloxque fuit : ſpatiumque juventæ [225]
Tranſit : &, [62] emeritis medii quoq; temporis annis,
Labitur occiduæ per iter [63] declive [64] ſenectæ.
[65] Subruit hæc ævi [65] demo iturque prioris
Robora : Herlque [67] Milon ſenior, cum ſpectat inanes
Illos, qui fuerant, [68] ſolidorum mole tororum [230]
Herculeis ſimiles, [67] fluidos pendere lacertos.

35 Firmitate carens.
37 (Tumeſcit ſuccorum copiâ. Sic Virg. Georg. Vere tument terræ.
38 Infirma.
39 Agricolas : ſperant enim ſe fruges omnis generis collecturos.
40 Ab alendo almus dicitur ager, quod homines ſuis fructibus alat.
41 [Lætari videtur, cum amœnus ſit viſus. Metaphora etiam ſacris ſcriptoribus aliquoties uſurpata. Pſal. LXV. 13.]
42 Tenellæ enim tempore veris ſunt frondes, ut puerorum corpora ſine ullo robore & firmitate.
43 Veri ſuccedit æſtas. Enumerat viciſſitudines, quæ fiunt toto anno, ac deſcribit quatuor anni tempora. Quæ alibi quoq; ſic compluribus eſt : Vere prima flores, æſtu numerabis aristas, Poma per Autumnum, Frigoribuſq; nives. 44 Pars anni robuſtior. 45 Valenti, fortique ac robuſto juveni ſimilis. 46 Fœcundior. 47 Fervet : Metaphora ab hominibus, qui juventute integra, cupiditatibus & libidinibus indomitis maxima ex parte agitantur, ut æſtuare haud improprie dicantur. 48 Æſtatem ſubſequitur Autumnus, qui viridi primæq; ſenectuti ſimilis videtur. 49 Tempora canis capillis ſparſa habens, nam tempora primo canescere incipiunt. 50 Senectus hyemi ſimilis. 51 Canos capillos habens. 52 Noſtra etiam corpora in continuo eſſe fluxu colligit Pythagoras. 53 Illud fuit tempus, quo ſemina tantum fuimus. 54 Primum ſpes hominum fuimus. Ex ſemine enim, in uterum mulieres projecto, homines natum iri ſperantur. 55 Utero. Alvus enim eſt, per quam deſluunt ſordes : uterus autem, in quo mulieres concipiunt. 57 Suffocari. 58 Gravidæ, ac diſtentæ, repletumq; ventrem habentis. 59 Ex utero. 60 Inſtar quadrupedis fere procedens. Manibus enim ac pedibus infantes repunt brutorum more. 61 Aliquo adminiculo, quo poſſit niti. 62 Exhauſtis, præteritis, peractis. Hinc emeriti milite nominantur, qui militiâ perfuncti, & ab ea liberati, vacationem jam habent. 63 Devexum & deorſum vergens, perinde ut ſol cum ad occaſum tendit. 64 Ad ſenectam, quæ ultima eſt ætatum hominis quæque facile occidit ac moritur, perinde ut occidens, ultima meta curſus Solaris. 65 Evertit. 66 Deſtruit. 67 Athleta fuit Crotoniata tantis viribus, ut uno ictu nudæ dextræ taurum interfecisse creditur, humeriſus non ſolum ſine fatigatione geſtaſſe, ſed & totum ſolus devoraſſe. Hunc ſenem factum, cum videret lacertos ſuos fluidos pendere, illacrymaſſe refert Cicero in Catone. 68 Robuſtorum. 69 Flaccidos, viribus ætatis vacuos.

Flet quoque, ut in ſpeculo rugas aſpexit aniles,
Tyndaris : & ſecum, cùr ſit bis rapta, requirit.
Tempus edax rerum, tuque invidioſa vetuſtas,
Omnia deſtruitis: vitiataque dentibus ævi
Paulatim lentâ conſumitis omnia morte.
Hæc quoq; non perſtant, quæ non elementa vocamus.
Qualque vires peragant, animos (adhibere) docebo.

7 Helena, cui Tyndari filia putabatur, cùm revera eſſet Jovis, qui in Cygnum converſus cum Ledâ rem habuit, cujus ovum peperit ex qua nata eſt Helena. Hæc ob pulchritudinem fuit rapta à Theſeo, cum eſſet juvenis : dein verò recuperata, & Menelao nupta à Paride rapta fuit. 71 Bis. Helena deformis ſenectute effecta miratur, cur bis fuerit rapta. 72 Apoſtrophe ad tempus. 73 Multitudine annorum. Nam anni dentes ævi dicuntur, quibus omnia rodi videntur. Alludit autem ad dentes rotarum, quibus hora notantur in horologiis. 74 Lentè ac tardè venienti. 75 Permanent. Elementa duo quoque in continuo fluxu eſſe oſtendit. Hæc autem quatuor eſſe vult, quorum duo, Terra & Aqua, gravia : duo, Aer & Ignis, levia.

Elementorum mutationes, & aquæ in terras, montes in valles & contrà. *Fab.* IV.

Ipſa quoque initia quatuor, ex quibus generantur omnia transfigurari motibus ſuis. Reſolutam enim tellurem in aquas abire, attenuatam, aquam efficere: & aera rurſus per eundem ordinem vetexi. Spiſſatum ignem enim in aera verti : hinc in aquam, hanc in terram abire. Cæteraque rerum perinde variari : quæ tempus aut natura acceptas ab initio facies cogit admittere. Eadem fluminibus etiam, fontibus ac terrenis locis accidere.

Quatuor æternus genitalia [1] corpora mundus
Continet. Ex illis duo ſunt [2] oneroſa, ſuoque
Pondere in inferius, tellus atque unda, feruntur :
Et [3] totidem gravitate [4] carent : [5] nulloque premente
Alta petunt, aër, atque aëre purior ignis.
Quæ quanquam ſpatio diſtant; tamen omnia [6] ſunt
[7] Ex ipſis ; & in ipſa [8] cadunt. Reſolutaq; tellus
In liquidas roreſcit aquas : tenuatus in auras
Aeraque humor abit [9] demto quoque pondere rurſus
In [10] ſuperos aer [11] tenuiſſimus emicat ignes.
Inde retro redeunt : idemque [12] retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aëra tranſit ;
[13] Hic in aquas : [14] tellus glomerata cogitur undâ,
Nec ſpecies ſua cui manet Rerumque novatrix

1 Hæc ſunt illa quæ vocant elementa : ſeu quatuor corpora ſimplicia, ut olim voluit Aristoteles, 2 Gravia. 3 Duo. 4 Sunt levia. 5 Non pondere. 6 Generantur. 7 Quatuor elementis. 8 Reſolvuntur in elementa dicuntur, ex quibus omnia conſtant, & in quæ omnia reſolvuntur. 9 Idem rursum unum in alterum tranſire probat. Nam & terra in aquam, & aqua in aërem, & aër in ignem, & contra ignis in aërem, & aër in aquam, aqua in terram convertuntur. 10 Æthereum, qui omnium elementorum ſupremus eſt. 11 Purißimus. 12 Reſolvitur. 13 Aer. 14 Aqua condenſata.

Et aliis alias reparat Natura figuras
[15] Nec perit in tanto quicquam (mihi credite) mundo;
Sed variat, faciemque novat: [16] Nasci quid vocatur,
Incipere esse aliud, quàm quod fuit antè; Morique
Desinere illud idem. [17] Cùm sint hæc [18] forsitan illa,
Hæc translata [19] illuc; summâ tamen omnia constant.
Nil equidem durare diu sub [20] imagine eâdem
Crediderim. Sic [21] ad ferrum venistis [22] ab auro
Secula. Sic toties [23] versa es, Fortuna locorum.
[24] Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus,
Esse fretum. Vidi factas ex æquore terras:
Et procul à pelago [25] conchæ jacuêre marinæ:
Et vetus inventa est in montibus anchora summis;
Quodque fuit campus, vallem decursus aquarum
Fecit: & [26] eluvie mons est deductus in æquor:
[28] Quæque sitim tulerant, [29] stagnata paludibus [30] hument.
Hic fontes Natura novos emisit, at illic
Clausit: & antiquis tam multa tremoribus orbis
Flumina prosiliunt; aut [31] excæcata residunt.

15 Quæ enim perire videntur, in quatuor elementa resolvuntur. 16 Quid nasci, quidque mori sit, eleganter describit. Nasci enim aliquid dicitur, cùm aliud, quàm quod fuit antè, incipit esse, Mori verò, cùm id desinit esse, quod antè fuit. 17 Corruptionem unius esse generationem alterius ait, eaque, quæ perire videntur, in alia converti. 18 In hoc corpus. 19 In illud corpus. 20 Figurâ. 21 Ad ferreum sæculum. 22 Ab aureo sæculo. Est autem Apostrophe ad sæcula, de quibus dictum Lib. 1. 23 Mutata. 24 Nam ubi nunc est fretum Siculum, ibi fuit terra, & quidem solidissima. 25 Undè colligitur illic mare aliquando fuisse. 26 Diluvio. 27 Sc. terrâ. 28 Et quæ sicca fuerant loca, à paludibus sunt occupata. 29 Stagna facta. 30 Humescunt, humida facta sunt. 31 [Ita Noster Ponticarum Lib. IV. Eleg. 11. Scilicet ut limus venas excæcat in undis.]

FAB. V.

Amnem Dyciæ consumtum ostendit aliàs apparuisse, aliàs non.

[1] SIC ubi serenos [2] Lycus est epotus hiatus,
Exsilitit protul hinc, [3] aliòque renascitur ore.

1 Varii probat exemplis multa flumina modò oriri.

modò occultari. 2 Alii fluvius. 3 [Recte vulgata scr.: quæ quoque antiqua satis: nam apud Senecam, qui hos versus in Naturalibus Quæstionibus Lib. III. cap. xxvi. citat, ambigua est lectio: quidam enim codd. ibi sic legunt. Potest autem Lycus loco remoto satis iterum apparere, licet in eodem Orbe. Heinsius.]

FAB. VI.

Erasinus in Arcadiæ parte visus, modo latens terra voragine absumtus, postea Argis est redditus voluntate Junonis.

SIC modò combibitur: recto modò gurgite lapsus
Redditur Argolicis lugens [2] Erasinus in arvis.

1 Arcadiæ flumen.

FAB. VII.

Caicum flumen Myſiæ alibi nunc ripis, alibi in ſolo fluxiſſe fertur.

ET [1] Myſum capitiſque ſui rionque priſtris
Pœnituiſſe ferunt, alia nunc ire, Caicus,
Caicus dicitur.

1 Fluvius Myſiæ, qui à terra abſorptus, nomine & curſu mutato,

FAB. VIII.

Amaſenum flumen Siciliæ intumeſcere, reſtuere, interdum ſiccari.

NEC non Sicanis volvens [1] Amenanus arenas
Nunc fluit, interdum ſuppreſſis fontibus aret, 280

1 Fluvius Cataniam alluens; Straboni nominatur) ne dubites) eam ipſam ob cauſſam, ob quam Noſtro. In Editis. ut & in Argumento, Amaſenus, qui Privernatium fluvius Servio & Vibio Sequeſtro: ut exinde conſtet errorem eſſe ſatis antiquum. Heins.

FAB. IX.

Anigrum flumen jucundiſſimam aquam ſitientibus præſtitiſſe: poſteaquam Centauri ab Herculeis ſagittis confecti cruorem in eo abluerint, aſſero advenientes fugaſſe odore.

ANtè bibebatur; dum [1] quas contingere nolis
Fundit [2] Anigros aquas, poſtquam (nisi vatibus [3]
Eripienda fides) illic lavêre [4] bimembres
Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus. [omnis

1 Qui ſi amarus potu factus dicitur ex quo Centauri, ab Herculevulnerati ſeſe in eo lavêre.

2 Peloponneſi fluvius. 3 Venuſtè. Pythagoras enim ſuprà verſ. 215. Materiem vatum, & nomina vana ſpernere jubet. 4 Centauri ſemiviri.

FAB. X.

Hypanin Scythiæ amnem, mariſi ſalſum liquoris ait, cùm fuerit in initio dulciſſimi, ob fontem regionis ejuſdem in eum influentem.

QUid? Non & Scythicis [1] Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis, ſalibus vitiatur amaris? 286

1 Scythiæ fluvius potu dulciſſimus, quem tamen fonticulus quidam maritimus ſua corrumpit.

FAB. XI.

Antissa, & Pharos, item Tyros in Phœnicia insulæ fuerunt, nunc verò contenti conjunctæ.

1 Luctibus 2 ambitæ fuerant Antissa Pharosque,
Et Phœnissa Tyros: quarum nunc insula nulla est.

1 Ex insulis continentem fieri, & ex continente insulas, exemplis colligit Pythagoras. Nam Antissa, cùm antè per se insula esset, inf. Lesbo, Pharos autem Ægypto, & Tyros Phœnicis adjunctæ sit. 2 Circumdatæ.

FAB. XII.

Item Leucades insulæ tres in salo sunt nunc, à fluctibus olim relictæ. Item Zancle olim conjuncta Italiæ, nunc freto discriminatur. Quod propterea contigit, quod Latonæ sedes esset ibi negata.

1 Leucada continuam veteres habuêre coloni:
Nunc freta circuëunt. 2 Zancle quoq; juncta fuisse
Dicitur Italiæ: donec confinia pontus
Abstulit; & mediâ tellurem repulit undâ.

1 Fuit hæc humano opere à continenti avulsa. 2 Hodie Messana. sed vide supra Lib. 14. vers. 5.

FAB. XIII.

Helice, & Bura Achaiæ urbes Ponto vorata sunt.

SI quæris 1 Helicen, & Burin Achaïdas urbes;
Invenies sub aquis: & adhuc ostendere nautæ
Inclinata solent cum mœnibus oppida mersis.

1 Hæc Achaïn oppida marie impetu absorpta sunt.

FAB. XIV.

Tumulum secundùm Trœzena urbem ex ære factum ait eruptione spiritus qui è terra increverat.

EST prope 1 Pittheân tumulus Trœzena, sine ullis
Arduus arboribus, quondàm planissima campi
Area, nunc triplus: Nam (res 2 horrenda relatu)
3 Vis fera ventorum, 4 cæcis inclusa cavernis,
Exspirare 5 aliquà cupiens, 6 luctataque frustra
Liberiore frui cœlo, cùm carcere rima
Nulla foret toto, nec pervia 7 flatibus esset;
Extentam tumefecit humum: 8 ceu spiritus oris
Tendere vesicam solet, aut 9 derepta bicornis

1 Pittheus Æthræ patris patrium. Nam Trœzen urbs est Peloponnesi. 2 Admiranda. 3 Violentia terribilis. 4 Occulti. 5 Viâ. 6 Conata 7 Flaminibus. 8 Sicut. 9 Periphrasis. Excornis.

Terga

Terga capro. Tumor ille loco permanſit; & alti
Collis habet ſpeciem: longoque indurut ævo.

FAB. XV.

Fons in Africa Ammonis, ſolis ortu obituque caleſcit, poſtmodum in glaciem vertitur.

1 In mentem veniant. 2 Inſuper. 3 Jupiter ſub figura arietis in Libya hac de cauſa colitur: quòd, cùm Liber pater per Libyæ deſerta exercitum duceret, & Liberaret, patrem rogavit, ut ſibi auxilio eſſet: cui repentè aries occurrit, quem ſecutus limpidiſſimum fontem invenit. In tantæ autem rei memoriam templum magnificentiſſimum exſtruxit, & inſtituit, ut Jupiter ſub figura arietis coleretur. Fons verò ille interdiu frigidus, nocturnis fervet. De hoc fonte præter Curtium Lucret. Lib. 6. Eſſe apud Hammonis fanum fons luce quidem Frigidus: at calidus nocturno tempore fertur.

Primùm 1 Libyæ ſub Hammone mentem
Si 2 quis forte velit, quæ ſint, quæ fuerint ante,
Multa videt, dubitet cognoſcere quæ ſit in illis
Res prior, & ſolus qui ſit poſſit ſua regna.
Ipſe 3 pater ſtabulis aries cornutus in altis
Fingitur: hoc ſignum ſequitur de monte recedens
Ammonis, ſecumque refert, quæ ſentiat, undæ.
Nocte tepent, lucemque gelant: ubi Phœbus equorum
Spargit anhelatos, & terras alterat ignes,
Fervet aquis, medioque die fervore tumescit.
Tum ſub ſole jacent, umbræ cum finiat omnes,
Et cum ſol idem venit ad intima Tartara recti,
Exit humo, & media ſe nox ſurgentibus infert.
Ut Phœbo mergente cavis exorta quadrigis
Lucifer incipiat, gelidis fervescit ab undis.

FAB. XVI.

Athamanis Theſſaliæ regionis fonti lignum tenuati lunâ admotum accenditur.

1 Fons eſt apud Athamanis Epiri populos, qui lign. &c. 2 Decreſcit.

Admotis 1 Athamanis aquis accendere lignum
Narratur; minimos cum Luna 2 receſſit in orbes.

FAB. XVII.

Flumen quoque apud Ciconas eſt, ex quo qui bibit, in lapidem convertitur.

1 Populi in Thracia.

Flumen habent 1 Cicones, quod potùm faxea reddit
Viſcera: quod tactis inducit marmora rebus.

FAB. XVIII.

Crathis amnis, & ei confinis Sybaris, capillos aurei coloris efficiunt.

1 Fluvii in magna Græcia.

Crathis, & huic Sybaris noſtris contermina arvis
Electro ſimiles faciunt auroque capillos.

FAB. XIX.

Salmacis fons in Caria contactu sui liquoris cogit in mollitiem corporis obpeti vetus: quod maleficio Mercurii & Veneris dicitur esse factum.

QUodq; magis mirum est, sunt qui non corpora tantùm,
Verum animos etiam valeant mutare, liquores
Cujusmodi audita est obscœnæ [1] Salmacis undæ?

1 Salmacis Cariæ fons est, cujus prodigiosas vires vide supra Lib. 4. vers. 285.

FAB. XX.

Dictus est in Æthiopia qui hausto liquore ad stim sedendum, aut in insaniam, aut in soporem vertit.

AT Thiopesq; lacus? quos quisquis fontibus hausit, [1] Periphrasis est Lethargi.
Aut furit; aut [1] mœrum patitur gravitate soporem.

FAB. XXI.

Clitorius fons in Arcadia vinum in odium adducit: quod Melampus Amithaonis filius Prœtidas cum ab insania liberasset, revisens reperit, eum projecisse fertur.

[1] CLitorio quicunque sitim de fonte levârit
Vina fugit, gauderq; meris [2] abstemius undis:
Seu vis est in aquâ calido contraria vino:
Sive, quod [3] indigenæ memorant, [4] Amithaone natus,
Prætidas attonitas postquam per carmen & herbas
Eripuit furiis; purgamina mentis in illas
Misit aquas: odiumque meri permansit in undis.

1 Arcadiæ fonte. 2 [Sobrius; viro abstinens: Temetum antiquis vinum; inde temulentus pro ebrio; & præpositione abs præfixâ sit abstemius. 3 Accolæ ibi geniti. 4 Melampus medicus, Amithaonis filius qui Prœti filias furentes mentis simitati restituit, purgamina vero, ut hic noster vult, in fontem Clitorium abjecit.

FAB. XXII.

Lyncestius amnis Thraciæ hunc usu obtinet, potentem mutatis, ut aquam ejus bibentes ebrii fiant.

HUic fluit [1] affinis [2] dispar [2] lyncestius amnis,
Quem quicunque parùm moderato gurgite potat,
Haud aliter titubat, quàm si [3] mera vina bibisset.

1 Bibentes enim inebriat, instar vini. 2 In Macedonia.

FAB. XXIII.

In Arcadia ſecundum Pheneon urbem aquæ feruntur, quæ potæ nocte nocent, luce autem innocuæ cognoſcuntur.

EST locus Arcadiæ (Pheneon dixêre priores)
Ambiguis ſuſpectus aquis. Quas nocte timeto:
Nocte nocent potæ. Sine [1] noxa luce bibuntur.

1 Nocumento.

FAB. XXIV.

Ortygia inſula olim mobilis erat. Symplegades quoque cautes in Ponto concurrentes. flatibus ſolitæ moveri, nunc fixæ fundamentis tenentur loco.

SIC alias aliaſque lacus & flumina vires
Concipiunt. Tempuſq; fuit, [1] quo navis in undis,
Nunc ſedet Ortygie. Timuit concurſibus [2] Argo
[3] Undarum ſparſas [4] Symplegadas eliſarum
Quæ nunc immotæ perſtant, ventiſque reſiſtunt.

1 Ortygia inſula, quæ & Delos vocatur, fluitare ſolebat.
2 Navis quâ Jaſonem cum Argonautis Colchos profectum eſſe fabulantur Poetæ, petitum vellus aureum. Vide ſupra Lib. 7. verſ. 1.
3 Expreſſarum duorum ſcopulorum concurſu.
4 Quæ & Cyaneæ dictæ ſunt. Sunt hæ inſulæ vel ſcopuli in oſtio maris Euxini, qui navigantibus videntur inter ſe concurrere. Συμπλήττω Græcè concurro, collido.

FAB. XXV.

Ætna mons Siciliæ in ignem verti cœpit, cum initio riguerit.

NEC, quæ ſulfureis, ardet fornacibus [1] Ætne
Ignea ſemper erit: neq; enim fuit ignea ſemper.
Nam ſive eſt animal tellus, & vivit, habetque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis;
Spirandi mutare vias, quotieſque movetur,
Has finire poteſt, illas aperire cavernas:
Sive leves imis venti cohibentur in antris;
Saxaque cum ſaxis, & habentem ſemina flammæ
Materiem jactant, ea concipit [2] ictibus ignem;
Antra relinquentur ſedatis [3] frigida ventis:
Sive [4] bitumineæ rapiunt incendia vires,
Luteave exiguis areſcunt ſulfura fumis;
Nempe ubi terra cibos alimentaq; pinguia flammæ
Non dabit, abſumtis per longum viribus ævum,

1 Siciliæ mons, de quo ſupra ſæpius.
2 Jactatibus.
3 Sine igne.
4 Bitumen genus eſt picis celerrime ignem rapientis.

Natura

Naturæque ſuum nutrimen deerit edaci;
Non feret illa famem: deſertaque deſeret ignes. 355

FAB. XXVI.

In Pallene, quæ ſub Aquilone jacet, homines dicuntur in volucres verti, novies cum in Tritoniacam paludem merſi ſint.

Eſſe viros fama eſt in [1]Hyperborea [2]Pallene:
[3]Qui ſoleant levibus velari corpora pennis,
Cum [4]Tritoniacam novies ſubiêre paludem.

1 Septentrionali. 2 Urbs eſt Thraciæ. 3 Qui ſoleant in aves mutari. 4 Eſt hæc palus, unde Pallas Tritonia dicitur.

FAB. XXVII.

Scythides, in Scythia famina, venenis ſparſæ corpora immutant ſe in aves transfigurantes.

Haud equidem credo: [1]Sparſæ quoq; membra veneno
Exercere artes [2]Scythides memorantur [3]eaſdem.

1 Perunctæ. 2 Scythicæ mulieres, quæ ſe in aves mutare dicuntur. 3 Ut ſe in aves convertant.

FAB. XXVIII.

Ex vitulis apes naſcuntur: quas Ariſtæus ſortitus fuiſſe.

Si qua fides [1]rebus tamen eſt addenda probatis;
Nonne vides, quæcunque mori [2]fluidove calore
Corpora [3]tabuerint, in parva animalia verti?
I quoque, delectos maſtatos [4]obrue tauros;
Cognita res [5]uſu: de [6]putri viſcere paſſim 365
Florilegæ naſcuntur apes. Quæ more parentum
[7]Rura colunt: operiq; favent; in [8]ſpemque laborant.

1 De quibus periculum eſt factum. 2 Ab effectu, quod fluidi, i. molliſ corpora reddat. 3 Corrupta fuerint. 4 Terræ rege boves mactatos: nam ex iis (ut 4. Georg. ſcribit Virg.) apes naſcuntur. 5 Hujuſmodi apum reparationem Proteus Ariſtæum docet. 1. Faſt. Obrue mactati corporis tellure juvenci, Quod petit à nobis obrutus ille dabit. Juſſa faciat paſtor; fervent examina putri De bove: mille animas una necata dedit. 6 De corrupta carne. 7 Nam in agriſ floribus rorem legentes, verſantur. 8 Futuri melli, & novi examinis.

FAB. XXIX.

Ex equo putrefacto crabrones naſci potuiſſe primum proditur.

Preſſus homo [1]bellator equus crabronis origo eſt:

1 Aptus bello. Dicuntur autem crabrones ex equis putrefactis naſci.

FAB. XXX.

Cancrum demtis brachiis & terræ ſubjicias, ſcor-pius naſcitur.

COncava [1] littoreo ſi demas brachia cancro,
Cætera ſupponas terræ; de parte ſepultâ
Scorpius exibit: caudâque minabitur uncâ.

1 Inlittorea moriuri. Volunt nonnulli Scorpiones niſi ex littoreo terrâ obruto. 2 Nam Scorpius caudâ ſaevit.

FAB. XXXI.

Bombyces quæ folia filis intexunt, in papiliones transmutantur.

QUæque ſolent canis frondes intexere filis
Agreſtes [1] tineæ (res [2] obſervata colonis)
[3] Feriali mutant cum papilione figuram.

1 [Papilionea ſub triplici forma, donec perfecta adoleſcunt, viſuntur: Vere ineunte, vermiculus parvus ex ovo truditur, Eruca dicta, & foliis arborum vel herbarum inhæret: iiſque paſcitur: harum erucarum una ſpecies, Bombyx dicta, Mori foliis tantum vescitur: Hæ erucæ poſtea in Aurelias ſeu Chryſalides convertuntur, aureo tegumento cooperræ, quoadusque Aiæ, Alæ, Pedes, Pediculi, cæteraque membra juſtam menſuram acquiſiverint; quâ completâ, integumentum effringunt, exitque Papilio alatus generationi idoneus. Quia diu enim ſub Eruca aut Aureliæ formâ conſpicitur imperfectus eſt, ut fœtus in utero aliorum animalium, cui membra omnia nondum efformantur: Cavendum tamen eſt, ne metamorphoſin ullam in hiſce animalculis effingamus; eruca enim aurelia ipſiſſimus eſt papilio imperfectus, pari modo ac fœtus trimeſtris eſt homo licet præter inteſtina parteſque nobiliores nihil ſit videndum: Ita Gyrinus Rana imperfecta, ſeu fœtus Ranæ dimidiatus, pedibus nondum formatis.] 2 Animadverſa, notata. 3 Venenoſo, ac noxio.

FAB. XXXII.

Ranæ naſcuntur ex limo ſine pedibus; mox natatoriis pedes increſcunt.

SEmina limus habet virides generantia ranas:
Et generat [1] truncas pedibus: mox apta natando
Cura dat. Utique eadem ſint longis faltibus apta;
Poſterior partes ſuperat menſura priores.

1 Mutilatas & carentes pedibus.

FAB. XXXIII.

Urſa carnem pariunt, eamque lambendo in figuram ſui convertunt.

NEC casta parit, quam raptis ursa relictis
Sec[undo] mate viva cavo sit lambendo matres in artus
Fingit, & in formam quamcumque capit ipsa reducit. 381

1 [Ita Noster Artis Amator: lib. II. v. 658. Si qua Strabo est, Veneri similis; si rara, Medea: vivæ sit gracilis, gracilisque sua male viva figura est: in priori versu Heinsii emendationem in notis aliquam sequor.]

FAB. XXXIV.

Apes initio vacuis, ut verunt, nascuntur; posteriores patrum funera ultro prodeunt.

NOnne vides, quos vera gerit sexangula, ficus
Melliferarum apium sine membris corpora nasci,
Et sera[s]que pedes, seraſque assumere pennas?

FAB. XXXV.

Pavones, qui in titulo Junonis dicuntur; Veneri dicatæ columbæque Veneris, & caprea volucres ex vitulis natæ sui, qui vitelli vocantur, edituntur nasci.

[1] JUnonis volucrem, quæ caudâ sidera portat, 385
[2] Armigerumque Jovis, [3] Cythereiadasque columbas
Et genus omne avium, [4] ovoque à pectore ortum
Ni scirent fieri, fieri quis posse putaret?

1 Pavonem.
2 Aquilam.
3 Veneri dicatas.
4 Ex vitello.

FAB. XXXVI.

Ex medullis humana in sepulchris ungues prodire dicuntur.

QUat qui cum clauso putrefacta est spina sepulcro,
Mutari credat hirundo[s] angue medullas. 390
Hæc tamen ex aliis docuit [1] primordia rebus.

1 Originem.

FAB. XXXVII.

Phœnix in Assyriis finibus nido ex aromatibus facto, cum est senectute pressa, supra ramum palmæ ex cujus sinu alia renascitur: & viribus roborata, nidum in urbem effert Solis: ibique in templo ejus monumentum patris reponit. Fertur enim quinque ætatis sæcula replere.

UNA est, quæ reparet, seque ipsa reseminet, ales.
Assyrii, [1] Phœnica vocant. Nec fruge, nec herbis,

1 A colore pureo Phœnix videtur appellatus.

Sed thuris lacrymis, & ſucco vivit amomi.
[2] Hæc ubi quinq; ſuæ complevit ſæcula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæve cacumine palmæ,
Unguibus & pando nidum ſibi conſtruit orc.
Quò ſimulac [3] caſias, & nardi lenis ariſtas,
Quaſſaque cum fulva ſubtravit cinnama myrrhâ;
Se ſuper imponit: finitque in odoribus [4] ævum.
Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos
Corpore de patrio parvum Phœnica renalci.
Cum dedit huic ætas vires; [5] onerique ferendo eſt,
[Ponderibus nidi ramos [6] levat arboris altæ:]
Fertque pius cunaſque ſuas patriumq; ſepulcrum;
Perque leves auras [7] Hyperionis urbe potitus
Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit.

2 Quingentos annos vixit. De hujus ætate ſic Auſonius: Hos (homines) novies ſuperat vivendo garrula Cornix, Et quater egreditur cornicis, ſæcula Cervus: Alipedem Cervum ter vincit: Corvus, & illum * Multiplicat novies Phœnix reparabilis ales. Quicquid vero vel primæ notæ Oratores, vel Poetæ de mirabili Phœnicis reſurrectione ſcripſerint, ſunt gerræ, mendacia priſca. 3 Caſia & Nardus frutices ſunt fuviſſimi odoris in Arabia naſcentes. 4 Vitam. 5 Sufficit nido auferendo. Sic dicimus, aliquem non eſſe ſolvendo. 6 Allevat, & leves reddit. [Tollit hunc verſum Heinſius,] 7 Heliopolin Ægypti urbem intelligit. [Metuo ne proximè præcedens, & tres ſequentes huc ab aliena manu ſint inculcati, ita ut duodecim verſibus totam de Phœnice Hiſtoriam abſolverit. Heinſius. De verſu uncis incluſo loquitur, & ſequentibus: mihi autem (pace tanti viri loqui liceat) Hiſtoria abſque his quinque verſibus mutila eſſe videtur. Solenne quoque Ovidio, omnia ad numen aliquod pertinentia, quæ fabulæ ſuæ illuſtrandæ ullo modo conducerent, enarrare. Hæc autem, pietatem Phœnicis deprædicantia, maximi eſſe momenti videntur.]

FAB. XXXVIII.

Hyæna fera, ex fœmina in marem vertitur.

2 Alternis annis mutare, i.e. nunc matrem nunc fœminam fieri ridiculum.

SI tamen eſt aliquid miræ novitatis in iſtis;
[2] Alternare vices, & quæ modò fœmina tergo
Paſſa marem eſt, nunc eſſe marem miremur Hyænã.

FAB. XXXIX.

Chamæleon ventis & aura nutritus, quodcunque contigerit, coloris ejuſdem efficitur.

1 Intelligit Chamæleonem.

[1] ID quoque, quod ventis animal nutritur & aurâ,
Protinus aſſumulat actu quoſcunque colores.

FAB. XL.

Lynces, qui ſunt in Liberi tutela, urinam vertunt in lapidem.

Vida

Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho:
E quibus (ut memorant) [1] quicquid vesica remisit
Vertitur in lapides, & congelat aëre tacto.

1 Omnis urina Lyncum.

FAB. XLI.

Coralium lapis sub aqua mollis est; extra durescit.

SIC & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit: mollis fuit herba sub undis.

FAB. XLII.

Significat gentes variari in Species, Deorum voluntate.

Deseret ante dies; & in altos Phœbus anhelos
Æquore tinget equos; [1] quam consequar omnia dictis
In species translata novas. Sic tempore verti
Cernimus, atque illas assumere robora gentes;
Concidere has. Sic magna fuit [2] censuq; virisque,
Perque decem potuit tantum dare sanguinis annos,
Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas,
Et pro divitiis tumulos ostendit avorum.
[Clara fuit [3] Sparte: magnæ viguere [4] Mycenæ:
Nec non [5] Cecropiæ; nec non Amphionis [6] arces.
Vile solum Sparte est: altæ cecidêre Mycenæ.
[7] Oedipodioniæ quid sunt nisi fabula Thebæ?
Quid [8] Pandioniæ restant nisi nomen Athenæ?]

1 Quam verbis omnia explicare possim.
2 Opibus & incolis.
3 Quæ & Lacedæmon dicta, urbs Peloponnesi.
4 Urbs Peloponnesi.
5 Athenæ, quarum auctor fuit Cecrops.
6 Thebæ, ab Amphione conditæ.

7 Ubi Oedipus regnavit. 8 Ubi Pandion regnavit. [Quinque hos versus tollit Heinsius; & jure merito: interrumpunt enim filum orationis, quâ Poeta nunc probaturus est Romam ex Trojæ ruinis renasci. Præterea quoque Spartam bis nominari odiosum. Athenæ quoque Pythagoræ ævo florebant unicè.]

Roma ab Ænea fundata, & quòd carnibus non est omnino vescendum. *Fab.* XLIII.

Numa Pompilius propter scientiam rerum à populo Romano in regnum est receptus. Cujus præcepta cum ante dictis hæc sunt: Quæcunque nascuntur, hæc crescendo, & senescendo transmutari in dissimiles Species: & post obitum sic consumi, ut aut in terram abeant, quæ corpora sunt; aut in aera, quæ spiritûs contineri videntur. Porro Helenus Priami filius, refert ab Ænea urbis conditæ positionem.

1 Nunc

[1] NUnc quoq; [2] Dardaniâ fama eſt conſurgere Româ
[3] Appenninigenæ quæ proxima Tybridis undis
Mole ſub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam creſcendo mutat; & olim
Immenſi caput orbis erit. Sic dicere [4] vates
[5] Faticinaſque ferunt ſortes: [6] quantumque recordor
[7] Priamides Helenus ſſenti, dubioque ſalutis,
Dixerat Æneæ, cùm [8] res Trojana labaret:
Nate Deâ, ſi nota ſatis præſagia noſtræ
Mentis habes; Non tota cadet te ſoſpite Troja.
Flamma tibi terrumque dabunt iter. Ibis; & una
Pergama rapta feres: donec Trojæque tibique
Externum patrio contingat amicius arvum.
Urbem & jam cerno Phrygios [9] debere nepotes;
Quanta nec eſt, nec erit, nec viſa prioribus annis.
Hanc alii [10] proceres [11] per ſecula longa potentem,
Sed dominam rerum de ſanguine [12] natus Iüli
Efficiet. Quo, cùm tellus erit uſa, fruentur
Ætherex ſedes: cœlumque erit exitus illi.
Hæc Helenum cecinisſe [13] Pematigero Æneæ;
Mente memor refero: cognatuq; mœnia lætor
Creſcere; & [14] utiliter Phrygibus viciſſe [15] Pelaſgos.
[16] Nè tamen oblitis [17] ad metam fendere longe
[18] Exſpatiemur equis; Cœlum, & quodcunq; ſub illo eſt,
Imminutat formas, telluſque, & quicquid in illa eſt
Nos quoq; pars mundi, (quoniam non corpora ſolùm,
Verùm etiam volucres [19] animæ ſumus, [20] inq; ferinas
Poſſumus ire domus, [21] pecudumq; in pectora condi)
Corpora, quæ poſſint animas habuiſſe parentum,
Aut fratrum, aut aliquo junctorum fœdere nobis,
Aut hominum certè, tuta eſſe, & honeſta ſinamus:
Neve [22] Thyeſtèis [23] cumulemus [24] viſcera [25] menſis.

1 Exemplo urbis Romæ quæ tum maximè creſcebat, omnia eſſe in continuo motu & vicißitudine Pythagoras oſtendit.
2 Romam conditam à Romulo ducente genus è Dardanidis, ſive Trojanis, olim urbium reginam, & non ſolum Italiæ, ſed totius mundi caput dictam.
3 In Apennino monte orientis.
4 Sibyllas.
5 Fata canentes, i. prædicentes. 6 Vel maximè ſe recordari putat Pythagoras, utpote qui tempore Trojano ſe Euphorbum fuiſſe teſtatur. Scitè.
7 Helenus Priami filius, qui fuit vates optimus.
8 T. Imperium Trojanum vacillaret, periliteretur.

9 Urbi ædificandæ, ita volentibus fatis, obnoxios eſſe. 10 Varii Domini, primum Reges, dein Conſules, &c. quibus Roma regnata fuit. 11 Per ſeptingenſtos annos. 12 Blanditur Cæſari Octavio Auguſto, qui Julii Cæſaris adoptione filius fuit, & maternum genus ad Aſcanium (cui & cognomen Iulo) Æneæ filium referebat. 13 Penates gerenti. Penates autem Dardanus ex Samothracia in Phrygiam, Æneas ex Phrygia in Italiam detulit. 14 Senſus eſt: Pelaſgos, i. Græcos, viciſſe utiliter Phrygibus, i. e. eum utilitate Phrygum, vel Trojanorum: jactura nempe amiſſæ Trojæ cedente in bonum, & Roma ex ejus cineribus renatâ. 15 Græcos, Trojam expugnaſſe. 16 Concludit omnia in continuo eſſe fluxu, & à carnibus omnino eſſe abſtinendum Pythagoras, cum animæ noſtræ in varia corpora tranſeant. 17 Ad finem & concluſionem. Metaphora ab equis currentibus ſumpta. 18 Evagemur copia verborum. 19 Leves atque veloces. Animo enim nihil eſt velocius. 20 In corpora ferarum. 21 Ordo eſt & ſenſus: Nos quoque pars mundi ſinamus, i. permittamus, ea corpora eſſe tuta & honeſta, quæ poſſunt habuiſſe animos parentum aut fratrum, aut junctorum nobis aliquo fœdere, affinitate; aut certe hominum; quoniam ſumus non ſolum corpora, verum etiam volucres, i. leves atque veloces animæ, i. quoniam non ſolum ex corpore, ſed etiam anima conſtamus, & poſſumus ire in domos ferinas, & in pectora pecum. Ex his omnibus colligit Pythagoras nullo modo carnibus eſſe veſcendum. 22 Atreus & Thyeſtes, Pelopis & Hippodamiæ filii, operâ Mercurii, ægre ferentes Mirtilum filium à Pelope ipſo fuiſſe interfectum, in tantam devenêre diſcordiam, ut alter alteri in-

fidius ſtrueret, cum ea conditione regnum à patre accepiſſent, ut alternis regnarent annis. Nam Thyeſtes, ut facilius arietem velleris aurei, in quo regni fata conſiſtebant, ſibi uſurpare poſſet, Aëropen, Atrei uxorem, compreſſit ex eaq; filios ſuſcepit. Quod cum Atreus reſciviſſet, bello illum Mycenis in exilium ejecit. Quo quidem non contentus, ſimulatâ gratiâ fratrem ad ſe revocavit, treſq; ejus filios decoctos ſic appoſuit comedendos, ut ſanguinem quoq; poculis immiſceuiſſe feratur. Hoc vero nefandiſſimum ſcelus ne Sol videret, alio radios averriſſe memoratur. Hinc menſæ Thyeſteæ, pro diris epulis. 23 Utque ad cumulum repleamus. 24 Inteſtina. 25 Cibis. Continens pro contento.

26 Quàm malè conſueſcit, quam ſe parat ille 27 cruori
Impius humano; vituli qui guttura cultro
Rumpit; & 28 immotas præbet mugitibus aures;
Aut qui vagitus ſimiles puerilibus 29 hœdum
Edentem jugulare poteſt, aut 30 alite veſci,
Cui dedit ipſe cibos! 31 Quantum eſt, quod deſit in iſtis
Ad plenum 32 facinus! 33 Quo tranſitus 34 inde paratur!
35 Bos aret; aut mortem ſenioribus imputet annis:
36 Horriferum contra Boream ovis 37 arma miniſtret.
Ubera dent ſaturæ manibus 38 preſſanda capellæ.
Retia cum 39 pedicis, laqueoſque, arteſque dolique
40 Tollite: nec volucrem 41 viſcatâ fallite virgâ:
Nec formidatis cervos eludite pinnis:
Nec 42 celate cibis uncos fallacibus hamos. (tantum.
43 Perdite, 44 ſi qua nocent. Verum hæc quoque perdite
Ora 45 vacent epulis: alimentaq; 46 congrua carpant.

26 Eum qui poſſit pati, ut interficiat vitulum, aut hœdum, aut avem, facile aſſueſcere ait necandis hominibus. 27 Sanguini humano effundendo. 28 nullâ miſericordiâ motas. 29 Emittentem vagitus puerorum. 30 Avem comedere. 31 Q.d. Minimum.

32 Homicidium. 33 Q.d. Ad hominum cædem. 34 Ex immolatione brutorum animalium. 35 Cum magna autoritate hæc à Pythagora dicuntur. Imperat enim, ut bos ſic arare permittatur, ut nullâ aliâ vi, quam ſenectute, moriatur. 36 Frigora Boreæ: is enim horrorem & frigus affert. 37 Lanam. Arma enim, quibus Boreæ, frigidiſſimo vento, reſiſtitur, ſunt veſtes ex ovium lanis confectæ. 38 Exprimenda. 39 Pedicæ ſunt vincula pedum, ut manicæ manuum. 40 Removete, auferte, abjicite. 41 Viſco infectâ. 42 Occultate. 43 Interficite. 44 Noxia animalia perdite, ſed ne carnibus eorum veſcamini. 45 Careant ejuſmodi epulis. 46 Homini convenientia.

Numa Deorum cultum inſtituens, & Egeriæ luctus. *Fab.* XLIV.

Egeria, poſt mortem mariti Numæ, in vallem Aricinam ſe contulit lugens.

Talibus atque aliis inſtructo 1 pectore 2 dictis
In patriam 3 remeaſſe ferunt: 4 ultroq; petitum
Accepiſſe Numam populis 5 Latialibus habenas.
6 Conjuge qui felix Nympha, 7 docilibuſq; Camœnis,

1 Animo, inſtituto. 2 Pythagoræ præceptis. Eorum autem opinionem ſequitur Ovidius, qui ſentiunt Numam à Pythagorâ inſtitutum fuiſſe. 3 Rediiſſe. 4 Quæſitum, ſponteque à Romanis invitatum. 5 Latini atque Romani: nam Roma Latii eſt caput. 6 Egeria Nympha Numæ Pompilii fuit uxor, quæ poſt mariti interitum, urbe relicta, in ſylvas abiit, ac tandem miſeratione Deorum in fontem fingitur mutata. Cum illa verò Nympha congreſſus noctur.os ſibi eſſe Numa ſimulavit, ejuſque monitu ſe, quæ gratiſſima Diis eſſent, ſacra conſtituere Populo Romano perſuaſit. 7 Autoribus Muſis.

8 Sacri-

8 Sacrificiorum leges. Nam ſua cuique Deo ſacra, ſacerdotesque inſtituit.
9 Ad Deorum religionem, & jura, & leges, & mores colendos. Numa enim urbem Romanam, vi & armis à Romulo conditam, jure, legibus, ac moribus de integro condidit.

8 Sacrificos docuit ritus; gentemque ferocì
Aſſuetam bello pacis tradurit 9 ad artes.
10 Quem, poſtquam ſenior regnumq ævumq; 11 peregit
Extinctum Latiæq. nurus, populuſque, patreſque,
Deflevêre Numam. Nam 12 conjux urbe relictâ,
13 Vallis Aricinæ denſis latet abdita ſilvis;
14 Sacraque Oreſtêæ gemini queſtuque Dianæ
Impedit. Ah quoties Nymphæ nemoriſq; lacuſque,
15 Ne faceret, monuêre; & conſolantia verba
Dixere ah! quoties flenti 16 Theſeius heros,
17 Siſte modum, dixit: neque enim fortuna querenda
Sola tua eſt: *Similes aliorum reſpice caſus;*
Mitius iſta feres. Utinamque exempla dolentem,
Non mea te poſſent 18 relevâre? Sed & mea poſcunt.

10 Numa, cum tres & quadraginta regnaſſet annos, periit. 11 Perfecit, ac finivit. 12 Uxor Egeria. 13 Aricia urbs eſt Latii, haud longè ab urbe Roma diſtans. 14 Et impedit aſſiduo gemitu, & queſtu ſacra Dianæ cujus ſimulacrum & ſacrificiorum ritus Oreſtes ex Taurica Cherſoneſo in Italiam apportaverat, & in Aricino nemore ſtatuerat. 15 Ne flere pergeret. 16 Hippolytus Theſei filius, qui equorum furore dilaniatus deûm precibus Dianæ Æſculapii ope vitæ reſtitutus, templo ejuſdem Deæ in Aricina ſylva præfectus fuit. Sed tranſi ad ſequentem fabulam. 17 Statue, impone finem luctui. 18 Levem reddere, à fletu liberare.

Hippolytus in Virbium: q. d. bis virum. *Fab.* XLV.

Hippolytus cùm propter novercale odium propulſus eſſet patriâ, & Trœzena proficiſceretur; ex improviſo mari elatus taurus, ſicut parens optaverat, graviſſimum ei objecit timorem: & exaſperatis equis tractus interiit. Quem Æſculapius Dianæ voluntate, cujus initio comes fuerat, reduxit ad ſuperos. Hinc ab eadem Dea evocatus in nemus Aricinum, mortalitatem exuit, & converſo itaq; nomine, Deus Virbius eſt appellatus.

1 Inter loquendum. Sic Virgil. 2, Æneid. Fando aliquid ſi forte tuas pervenit ad aures, &c.
2 Quendam.
3 Theſei qui nimium facile credidit Phædræ uxori, privignum accuſanti.

1 FAndo 2 aliquem Hippolytum veſtras (puto) contigit
Credulitate 3 patris; ſceleratæ fraude 4 novercæ (aures.
Occubuiſſe neci, mirabere, 5 vixque probabo:
Sed tamen ille ego ſum. 6 Me Paphiaeia quondam
Tentatum 7 fruſtra, patrium 8 temeraſſe cubile,
[Quod voluit. finxit voluiſſe: & 9 crimine verſo,]
(10 Indiciine metu magis, offenſane repulſæ,)
11 Arguit. Immeritumque pater 12 projecit ab urbe;

4 Phædræ. 5 Et difficulter perſuadebo. 6 Ordo eſt: Paſiphaëia finxit, quondam me, fruſtra tentatum, voluiſſe temerare patrium cubile, quod ipſa voluit. 7 Quæ me fruſtra ad inceſtos pariter ac adulteros concubitus tentavit. 8 Violare. 9 Sc. in me. 10 Alterâ duarum cauſarum ſe accuſatum à Phædra Hippolytus ait, vel quod timebat ne ipſa accuſaretur, vel quod repulſa fuit & ſpreta. 11 Accuſavit. 12 Ejecit, expulit.

13 Hoſti-

[13] Hoſtilique caput prece deteſtatur [14] euntis. 505
[15] Pittheam profugo curru Trœzena petebam;
Jamque Corinthiaci carpebam littora ponti;
Cum mare [16] ſurrexit: cumuluſq; immanis aquarum
[17] In montis ſpeciem curvari, & creſcere viſus;
Et [18] dare mugitus; ſummoq; cacumine findi. 510
[19] Corniger hinc taurus ruptis [20] expellitur undis,
Pectoribuſque tenus molles erectus in auras,
Naribus & patulo partem maris evomit ore.
Corda pavent comitum. Mihi mens interrita manſit,
[21] Exſiliis contenta ſuis. Cum [22] colla [23] feroces 515
[24] Ad freta convertunt [25] arrectiſq; auribus [26] horrent
Quadrupedes [27] monſtriq; metu turbantur, & [28] altis
[29] Præcipitant currum ſcopulis. [30] Ego [31] ducere [32] vanâ
Fræna manu, ſpumis albentibus oblita, 33 luctor:
Et [34] retrò [35] lentas [36] tendo reſupinus habenas. 520
Nec vires tamen [37] has [38] rabies ſuperaſſet equorum;
Ni rota, [39] perpetuum quâ circumvertitur [39] axem,
Stipitis occurſu fracta ac disjecta fuiſſet.
[40] Excutior curru: loriſque tenentibus [41] artus
Vilcera viva trahi, nervoſque in ſtirpe teneri, 525
Membra rapi partim, partim [42] reprenſa relinqui,
Oſſa [43] gravem [44] dare fracta ſonum, teſſamq; [45] videres
[46] Exhalari animam; nullaſque in corpore partes,
Nolcere quas poſſes: unumque erat omnia vulnus.
[47] Num potes, aut audes cladi [48] componere noſtræ, 530
Nympha, tuam? [49] vidi quoque luce carentia regna:
[50] Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in undâ.
Nec niſi [51] Apollineæ valido medicamine prolis,
Reddita vita foret. Quam poſtquam [52] fortibus herbis
Atq; [53] ope Pæoniâ, [54] Dite indignante, recepi; 535
Tum mihi, [55] nè præſens augerem muneris hujus

13 Impreca-tione hoſti conveniente, non patri. Theſeus enim Neptunum patrem precatus eſt, ut Hippolytus filius ab ejus diſcerperetur.
14 In exſilium.
15 Trœzena urbem Peloponneſi ubi educatus fuerat Hippolytus à Pittheo rege, Pelopis filio, ac Æthræ, matris Theſei, parre.
16 Tumefactum eſt.
17 Per emphaſin oſtendit quantus eſſet vitulus ille marinus, qui inſtar montis, mare extolleret
18 Mugire: nondum enim vitulus ille marinus ex aquis extulerat caput. Phocæ autem, ut tauri, mugitus edunt.
19 Deinde Phoca, ut taurus, cornua habens, ex ruptis undis egreſſa eſt. 20 Erumpit, cum impetu egreditur. 21 Exſilii ſui mœrore confecta. 22 Capita. 23 Feroces equi, quibus Hippolyti currus trahebatur. 24 Ad mare, propter ſtrepitum phocæ egredientis. 25 Proprie hoc de peccoribus dicitur. Metaphoricè adrem Ter. in Andr. Arrige aures, Pamphile. Et Virg. 2. Æn. Atque arrectis auribus adſto. Anglicè dici ſolet, *prick up your ears*, arrige aures. 26 Timent. 27 Vituli illius marini timore. 28 Per alta ſaxa. 29 In præceps jaciunt. 30 Ego fruſtra conor detrahere fræna ſpumis infecta. 31 Reducere, retrahere. 32 Infirmâ. 33 Conor. 34 Sc. ducere i. retrahere. 35 Flexilia lora. 36 Contendo. 37 Meas. 38 Ferocitas. 39 Teres lignum illud, circa quod rotæ currus vertuntur. 40 E curru ejectus cado. 41 Pedes, aut etiam manus: nam manibus habenas moderantur aurigantes. 42 Retenta à radicibus ſtirpibuſque arborum. 43 Magnum ſtrepitum. 44 Edere, efficere. 45 Videre poſſes. 46 Emittere, ſc. me. 47 Majorem ſuam fuiſſe calamitatem, quam quæ Egeriæ contigit, Hippolytus ait. 48 Comparare. 49 Ad inferos quoque deſcendi. 50 Et corpus laniatum in ardentiſſima Phlegethontis aqua lavi. Eſt enim Phlegethon unus ex inferorum fluviis, qui ardens exponi poteſt. 51 Æſculapii Apollinis filii. 52 Potentibus. 53 i. e. arte medica, ſive quod Apollo, medicinæ inventor Pæan dicitur, ſive à Pæone, medico peritiſſimo, quem Homerus narrat Plutonem, ab Hercule vulneratum, curaſſe. 54 Plutone ægre ferente me vitæ reſtitui. 55 Ne, ſi in Græcia viverem, Athenienſium in me invidiam concitarem, à Diana fui occultatus.

Ivi-

Invidiam, denſas objecit [56] Cynthia nubes:
Utque ſorem tutus; poſſemque [57] impunè videri;
[58] Adjidit ætatem: nec cognoſcenda reliquit
[59] Ora mihi. Cretæque diu dubitavit [60] habendam
Traderet, an Delon. Delo Cretâque relictis
[61] Hic poſuit: [62] nomenque ſimul, quod pollit equorum
Admonuiſſe, jubet deponere: quique fuiſti
Hippolytus, dixit, nunc idem [63] Virbius eſto.
[64] Hoc nemus inde colo. De Diſq; minoribus unus
Numine ſub Dominæ lateo: atque [65] accenſeor illi.

56 Diana, à Cyntho Deli monte.
57 Sine ulla mea pœna.
58 Me natu majorem effecit, quàm eſſem, cum ab equis fui dilaceratus.
59 Faciem quâ cognoſci poſſem. Innuit

aurem Hippolytus ſe in novam figuram fuiſſe mutatum ne à quoquam cognoſci poſſet. 60 Habitandam. 61 In Latio juxta Ariciam. 62 Hippolytus enim fuit appellatus, quod ab equis fuerat ſolutus, i. laniatus: nam ἵππος equus & λύω ſolvo dicitur. 63 Quod bis vir fuiſſe videatur, & antequam ab equis fuit laceratus, & poſtquam vitæ fuit reſtitutus. 64 Ex eo tempore, quo ab inferis fuit revocatus, in hoc Aricino nemore habito. 65 [In ejus familitium fuit receptus; in ſodalitium eorum qui ejus ſacris divæ operam, cooptatus: quæ prius notavimus Lib. 3. v. 693. de ſignificatione hujus verbi, ſunt nihili.]

Egeria in amnem. *Fab.* XLVI.

Egeria Nympha Numæ Pompilii conjux, poſt viri interitum cùm ſe in nemus Aricinum contuliſſet; ibi aſſiduo deflevit caſum viri, fatigans Dianam ejus regionis incolam aſſiduo fletu. Noviſſime lacrymæ ejus ab eadem Dea tranſmutatæ ſunt in fontem: qui ex ejus nomine nuncupatur Egeria.

NON tamen Egeriæ luctus aliena [1] levare
Damna valent: montiſque jacens radicibus imis
[2] Liquitur in lacrymas: donec pietate dolentis
Mota [3] ſoror Phœbi gelidum de corpore fontem
Fecit; & æternas artus [4] tenuavit in undas.

1 Leves reddere. 2 Reſolvitur.
3 Diana.
4 In tenues aquas mutavit.

Gleba in puerum Tagen, qui futurorum apud Hetruſcos ſcientiam invenit. *Fab.* XLVII.

Cum in Tyrrhenia, quæ etiam Thuſcia eſt, quidam arator juſtum opus in dies redderet preſſo vomere glebam opinione ſuo ponderoſiorem excitavit: cujus dum miratione premeretur, animadvertit eam in figuram pueri eſſe tranſmutatam: qui Etruſcorum lingua, Tages poſtea nominatus, futurorum ſcientiam invenit.

AT [1] Nymphas tetigit nova res: & [2] Amazone natus
Haud aliter ſtupuit, quàm cum [3] Tyrrhenus arator

1 Gleba agricolæ aranti in puerum, vaticinandi peritum, viſa eſt transformari. 2 Hippolytus, Hippolyti Amazonum reginæ filius.
3 Theſeus.

4 Pirithous

[4] Fatalem glebam mediis aſpexit in arvis,
Sponte ſua primùm, nulloque agitante moveri:
Sumere mox hominis,[1] terræq; amittere formam;
Oraque [6] venturis aperire [7] recentia fatis.
Indigenæ [8] dixere Tagen: [9] qui primus Hetruſcam
Edocuit gentem caſus aperire futuros.

4 Inqua fata & futorum præſcientia continebantur. 5 Glebæ figuram. 6 Diſciplinæ & arti eorum quæ fato ventura e-

rant, cognoſcendorum. 7 Nuper ex terræ gleba ſignata. 8 Appellavere. 9 Nam Tages primus omnium haruſpicinam, artemque diribendi ac prædicendi futura Thuſco docuit.

Lancea Romuli in Cornum arborem. *Fab.* XLVIII.

Romulus, Martis & Iliæ filius, cùm venaretur ex monte Aventino perſequens aprum fugientem, jaculum jecit; quod cùm pretium in colle Palatino hæſiſſet, loco ejus montis ſcala facta: cujus imâ parte ubi depreſſa terræ eſt, ut ſit compreſſa radicibus. Eſſectum eſt noviſſimè, ut in arborem cornum converſum ſit.

Ut[2] Palatiis [3] hæſerunt tollitus olim,
Cùm ſubitò vidit frondeſcere Romulus haſtam;
Quæ radice novâ, [4] non ferro [4] ſtabat adacto:
Et jam non telum, ſed [5] lenti vimine ſudos,
[6] Non exſpectatus [7] dabat [8] admirantibus umbras.

1 Virbium ita ſtupuiſſe ait poeta mutatione ligneæ in fontem, ut ſtupuit Romulus, cùm haſtam ſuam frondeſcere

vidit. 2 Priùs in monte Palatino. 3 Quòd cuſpide terræ infixa. 4 Non haſta cuſpidem ferrâ armata. 5 Erebra erat. 6 Proceſſu virgæ. Cornus enim arbor, ramos admodum flexiles habet. 7 Præbebat. 8 Hanc in arborem fuiſſe mutatam.

Cipus cornutus factus, & regnum reſpuens. *Fab.* XLIX.

Cipus Genucius ab hoſte victor revertens, priuſquam triumphans portam intraret, animadvertit cornua ſibi temporibus enata. Quo prodigio exterritus, haruſpices cùm conſuluiſſet; reſponſum eſt, eum, ſi in urbem intraret, regnaturum. Quod ille averſatus, patribus convocatis indicavit. Ac cùm perſtitiſſet nunquam ſe tyrannum futurum, decretum eſt ei univerſorum conſilio tantum agri quantum uno die aratro poſſet circumdare. Portaque, qua intraturus fuiſſet, in ſigni gratiam factum, ut æneis cardinibus aptaretur, in qua ad memoriam poſterorum cornutum caput ejus exſculperetur.

Aut[2] ſua flumineâ cùm vidit [1] Cipus in unda
Cornua, (vidit enim) falſâmq; in imagine credens

1 Sc. ita ſtupuit Virbius. 2 [Recte Cipus, antea in Helmiu

vulgatis Cippus. Genucius Cipus Valerio Maximo ex membranis] Eſſe

Eſſe fidem, digitis ad fontem ſæpe relatis,
Quæ vidit, tetigit. [3] Nec jam ſua lumina damnans
Reſtitit, ut victor domito remeabat ab [4] hoſte.
Ad cœlumq; oculos & eodem brachia tollens,
Quicquid, ait, Superi, monſtro [5] portenditur iſto,
Seu lætum eſt, [6] patriæ lætum, [7] populoq; Quirini;
Sive [8] minax, mihi ſit. Viridique è cæſpite factas
[9] Placat [10] odoratis herboſas ignibus aras:
[11] Vinaq; dat pateris: [12] mactatarumq; bidentum,
[13] Quid ſibi ſignificent, [14] trepidantia conſulit exta.
Quæ ſimul inſtruxit [15] Tyrrhenæ gentis haruſpex;
[16] Magna quidem rerum molimina vidit in illis;
Non manifeſta tamen. Cum verò ſuſtulit [17] acre
A [18] pecudis fibris ad Cipi cornua lumen;
Rex, ait, O ſalve: tibi enim, tibi, Cipe, tuiſque
[19] Hic locus, & [20] Latiæ parebunt cornibus arces.
[21] Tu modò rumpe moram: portaſq; intrare patentes
Adpropera: ſic fata jubent. Namq; [22] urbe receptus
Rex eris; & [23] ſceptro tutus potière [23] perenni.
Rettulit ille pedem: [24] torvamque à mœnibus urbis
Avertens faciem. Procul, ah procul [25] omnia, dixit,
Talia Di [26] pellant: multoque ego juſtius ævum
Exſul agam; quàm me videant Capitolia regem.
Dixit: & extemplo populumq; gravemq; Senatum
Convocat. Ante tamen [27] pacali cornua lauro
Velat: & aggeribus factis à milite forti
[28] Inſiſtit: [29] priſcoque Deos è more precatus,
En, ait, hic unus, quem vos niſi pellitis urbe,
Rex erit. Is qui ſit, ſigno, non nomine [30] dicam,
Corna fronte gerit. Quem vobis indicat augur,
Si Romam intrârit, [31] famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas [32] irrumpere apertas;
Sed nos obſtitimus: [33] quamvis conjunctior illo
Nemo mihi eſt. Vos urbe virum [34] prohibete, Quirites;
Vel, ſi dignus erit, gravibus vincite catenis:
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
[35] Qualia [36] ſuccinctis, ubi trux inſibilat Eurus,

3 Nec jam diutius erecens, ut ante, oculis ſuis.
4 Ab hoſtibus ſuperatis.
5 Præſignificatur, præmonſtratur. Unde portenta monſtra dicuntur, quæ futurum aliquid prænunciant.
6 Sc. ſit.
7 Populo Rom. ita denominato a Romulo, poſt mortem in cœlis Quirini nomen adepto.
8 Triſte.
9 Deos mitigat. Metonymia: Dii enim placari dicuntur, per ſacrificia in aris facta.
10 Thuribus incenſis.
11 In pateras fundit vina, mox ritè in victimas effundit.
12 Immolatarum ovium.
13 Sc. cornua in fronte nata.
14 Palpitantia.
15 Ex Hetruria enim haruſpices petebantur.
16 Magnas rerum commutationes.
17 Acute videntes oculos.
18 Ab extis pecudum. Fibræ enim ſunt tenuiores venæ, quibus exta, velut lineis quibuſdam diſtinguuntur. 19 Romam indicat digito. 20 Romanum imperium, 21 Tu ſolummodo tolle moras, & feſtina ut portas patentes ingrediaris. 22 In urbem. 23 Perpetuo regno. 24 Cornibus terribilem, atque deturpatam. 25 Portenta. 26 Avertant. 27 [De lauro, ſigno pacis, multum apud veteres. Plinius, Ipſa pacifera, ut quam prætendi etiam apud armatos hoſtes, quietis ſit indicium.] 28 Stat in aggere altò, vel tribunali è ceſpitibus facto, ut ab omnibus audiatur. 29 Priſcâ conſuetudine. 30 Indicabo. 31 Leges ſerviles, quibus ut ſervos omnes oporteat vos obedire. 32 Intrare cum impetu. 33 Figuratè ſe illum eſſe innuit Cipus, quem haruſpex futurum eſſe dixerat. 34 Arcete. 35 Duabus ſimilitudinibus exprimit Poeta quale murmur populi fuerit, poſtquam Cipus finem orationi impoſuit. 36 Altis & proceris. Succincta dicuntur altius cincta: Inde ſuccincti milites dicuntur, quod brevioribus veſtibus utentes altius cincti videantur. Pineta vero dicuntur ſuccincta, quod *id genus* arborum eſt enode, procerum, in Ramos nequiquam ſe diffidens, niſi *juxta* cacumen.

Murmur

Murmura pinetis fiunt ; aut æqualia fluctus,
Æquorei taciunt, ſi quis procul audiat illos ;
Tale ſonat populus. Sed [37] per confuſa [38] frementis
Verba tamen vulgi vox [39] eminet una, Quis ille?
Et ſpectant frontes : prædictaq; cornua quærunt.
Rurſus ad hos Cipus. Quem poſcitis, inquit, habetis :
Et demptâ capiti populo prohibente coronâ
Exhibuit [40] gemino [41] præſignia tempora cornu.
[42] Demiſere oculos omnes ; gemitumque dedêre :
Atque illud meritis clarum ([43] quis credere poſſit?)
Inviti vidêre caput : nec honore carere
Ulterius paſſi, [44] feſtam impoſuêre coronam.
At [45] proceres, quoniam muros intrare vetaris,
[46] Ruris honorati tantum tibi Cipe dedêre,
Quantum depreſſo ſubjectis bubus aratro
Complecti poſſes [47] ad finem lucis ab ortu.
Cornuaq; [48] æratis miram [49] referentia formam
Poſtibus inſculpunt, longum manſura per ævum.

37 Iater.
38 Trepidantis populi.
39 Elatior eſt & clarior.
40 Duobus cornibus ſimilibus.
41 Inſignia.
42 In terram oculos demiſerunt, ne cornua cum ſummo dedecore tam boni civis aſpicerent.
43 Nemo crederet Romanos invitos aſpexiſſe viri caput tam præclarè de patria meriti,

ut, cum regnum aſſequi poſſet, ſoluerit. Illos enim, qui de nobis bene ſunt meriti, libenter aſpicere ſolemus. 44 Lætam. Romani enim ſemper cives de patria bene meritos, coronis ornabant. Quæ coronæ variæ erant, & propter ea quæ in bello gerebantur, diverſæ. 45 Senatores. 46 Agri honorato viro convenientis. 47 Ab ortu diei uſque ad occaſum. 48 Æreis poſtibus portæ illius, per quam ingredi poterat Cipus. 49 Significantia, repræſentantia mirandum Cipi effigiem.

Æſculapius Romam accerſitus, & in ſerpentem mutatus. *Fab.* L.

Gravis peſtilentia Romanis cùm incidiſſet, & maxima trepidatio urbem teneret ; per legatos oraculum Apollinis conſultum eſt. Ex qua reſponſum, ut Æſculapium Epidauro accerſerent : nobiliſſimique legati cum ſimulacrum Dei petitum ad Epidaurios iviſſent, ſtupentibus admiratione Deum in Draconem verſum, per medium Epidaurum lapſum, navem legatorum conſcendit : cum quibus veſtus Romam ut delatus eſt, inſulam Tyberis ingreſſus eſt, ibique ſe virgultis occultuit : qui locus Draconis vocatur.

PAndite nunc, Muſæ, [1] præſentia numina vatum,
(Scitis enim, nec vos fallit ſpatioſa vetuſtas)
Unde Coroniden circumflua Tybridis alveo
Inſula Romuleæ ſacris [2] adciverit urbis.
[3] Dira loes quondam Latias vitiaverat auras,

1 Propitii Dii Poetarum, Muſæ enim præſidere Poetis finguntur.
2 [Adſciti vocabantur Romanis Dii qui

Indigetibus ſeu Indigenis opponebantur : nempe quorum ſacra in Italiam aſſiunde eſſent advecta. Cicero Verrina VII. Quarum ſacra Pop. Romanus adſciſcat & accepta tutâ religione tueatur.] 3 Pœdis & Deorum ira immiſſa.

Palli-

Eſſe fidem, digitis ad fontem ſæpe relatis,
Quæ vidit, tetigit. [3] Nec jam ſua lumina damnans
Reſtitit, ut victor domito remeabat ab [4] hoſte.
Ad cœlumq; oculos & eodem brachia tollens,
Quicquid, ait, Superi, monſtro [5] portenditur iſto,
Seu lætum eſt, [6] patriæ lætum, [7] populoq; Quirini;
Sive [8] minax, mihi ſit. Viridique è cæſpite factas
[9] Placat [10] odoratis herboſas ignibus aras:
[11] Vinaq; dat pateris: [12] mactatarumq; bidentum,
[13] Quid ſibi ſignificent, [14] trepidantia conſulit exta.
Quæ ſimul inſpexit [15] Tyrrhenæ gentis haruſpex;
[16] Magna quidem rerum molimina vidit in illis;
Non manifeſta tamen. Cum verò ſuſtulit [17] acre
A [18] pecudis fibris ad Cipi cornua lumen;
Rex, ait, O ſalve: tibi enim, tibi, Cipe, tuiſque
[19] Hic locus, & [20] Latiæ parebunt cornibus arces.
[21] Tu modò rumpe moram: portaſq; intrare patentes
Adpropera: ſic fata jubent. Namq; [22] urbe receptus
Rex eris; & [23] ſceptro tutus potière [23] perenni.
Rettulit ille pedem: [24] torvamque à mœnibus urbis
Avertens faciem. Procul, ah procul [25] omnia, dixit,
Talia Di [26] pellant: multoque ego juſtius ævum
Exſul agam; quàm me videant Capitolia regem.
Dixit: & extemplo populumq; gravemq; Senatum
Convocat. Ante tamen [27] pacali cornua lauro
Velat: & aggeribus factis à milite forti
[28] Inſiſtit: [29] priſcoque Deos è more precatus,
En, ait, hic unus, quem vos niſi pellitis urbe,
Rex erit. Is qui ſit, ſigno, non nomine [30] dicam,
Corna fronte gerit. Quem vobis indicat augur,
Si Romam intrârit, [31] famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas [32] irrumpere apertas;
Sed nos obſtitimus: [33] quamvis conjunctior illo
Nemo mihi eſt. Vos urbe virum [34] prohibete, Quirites;
Vel, ſi dignus erit, gravibus vincite catenis:
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
[35] Qualia [36] ſuccinctis, ubi trux inſibilat Eurus,

3 Nec jam diutius credens, ut ante, oculis ſuis.
4 Ab hoſtibus ſuperatis.
5 Præſignificatur, præmonſtratur. Unde portenta monſtra dicuntur, quæ futurum aliquid prænunciant.
6 Sc. ſit.
7 Populo Rom. ita denominato a Romulo, poſt mortem in cœlis Quirini nomen adepto.
8 Triſte.
9 Deos mitigat. Metonymia: Dii enim placari dicuntur, per ſacrificia in aris facta.
10 Thuribus incenſis.
11 In pateras fundit vina, mox ritè in victimas effundit.
12 Immolatarum ovium.
13 Sc. cornua in fronte nata.
14 Palpitantia.
15 Ex Hetruria enim haruſpices petebantur.
16 Magnas rerum commutationes.
17 Acute videntes oculos.

18 Ab extis pecudum. Fibræ enim ſunt tenuiores venæ, quibus exta, velut lineis quibuſdam diſtinguuntur. 19 Romam indicat digito. 20 Romanum imperium. 21 Tu ſolummodo tolle moras, & feſtina ut portas patentes ingrediaris. 22 In urbem. 23 Perpetuo regno. 24 Cornibus terribilem, atque deturpatam. 25 Portenta. 26 Avertant. 27 [De lauro, ſigno pacis, multum apud veteres. Plinius, Ipſa pacifera, ut quam prætendi etiam apud armatos hoſtes, quietis ſit indicium.] 28 Stat in aggere altò, vel tribunali è cæſpitibus facto, ut ab omnibus audiatur. 29 Priſcâ conſuetudine. 30 Indicabo. 31 Leges ſerviles, quibus ut ſervos omnes oporteat vos obedire. 32 Intrare cum impetu. 33 Figuratè ſe illum eſſe innuit Cipus, quem haruſpex futurum eſſe dixerat. 34 Arcete. 35 Duabus ſimilitudinibus exprimit Poeta quale murmur populi fuerit, poſtquam Cipus finem orationi impoſuit. 36 Altis & proceris. Succincta dicuntur altius cincta: Inde ſuccincti milites dicuntur, quod brevioribus veſtibus utentes altius cincti videantur. Pineta vero dicuntur ſuccincta, quod id genus arborum eſt enode, procerum, in Ramos neuiquam ſe diffidens, niſi juxta cacumen.

Murmur

Murmura pinetis fiunt ; aut æqualia fluctus,
Æquorei taciunt, ſi quis procul audiat illos ; 605
Tale ſonat populus. Sed [37] per confuſa [38] trementis
Verba tamen vulgi vox [39] eminet una, Quis ille?
Et ſpectant frontes : prædictaq; cornua quærunt.
Rurſus ad hos Cipus. Quem poſcitis, inquit, habetis :
Et demptâ capiti populo prohibente coronâ 610
Exhibuit [40] gemino [41] præſignia tempora cornu.
[42] Demiſere oculos omnes ; gemitumque dedêre :
Atque illud meritis clarum ([43] quis credere poſſit?)
Inviti vidêre caput nec honore carere
Ulterius paſſi, [44] feſtam impoſuêre coronam. 615
At [45] proceres, quoniam muros intrare vetaris,
[46] Ruris honorati tantum tibi Cipe dedêre,
Quantum depreſſo ſubjectis bubus aratro
Complecti poſſes [47] ad finem lucis ab ortu.
Cornuaq; [48] æratis miram [49] referentia formam 620
Poſtibus inſculpunt, longum manſura per ævum.

37 Inter.
38 Trepidantis populi.
39 Elatior eſt & clarior.
40 Duobus cornibus ſimilibus.
41 Inſignia.
42 In terram oculos demiſerunt, ne cornua cum ſummo dedecore tam boni civis aſpicerent.
43 Nemo crederet Romanos invitos aſpexiſſe viri caput tam præclarè de patria meriti, ut, cum regnum aſſequi poſſet, noluerit. Illos enim, qui de nobis bene ſunt meriti, libenter aſpicere ſolemus. 44 Lætam, Romani enim ſemper cives de patria bene meritos, coronis ornabant. Quæ coronæ variæ erant, & propter ea quæ in bello gerebantur, diverſæ. 45 Senatores. 46 Agri honorato viro convenientis. 47 Ab ortu diei uſque ad occaſum. 48 Æreis poſtibus portæ illius, per quam ingredi poterat Cipus. 49 Significantia, repræſentantia mirandum Cipi effigiem.

Æſculapius Romam accerſitus, & in ſerpentem mutatus. *Fab.* L.

Gravis peſtilentia Romanis cùm incidiſſet, & maxima trepidatio urbem teneret ; per legatos oraculum Apollinis conſultum eſt. Ex qua reſponſum, ut Æſculapium Epidauro accerſerent : nobiliſſimique legati cum ſimulacrum Dei petitum ad Epidaurios iviſſent, ſtupentibus admiratione Deus in Draconem verſus, per medium Epidaurum lapſus, navem legatorum conſcendit : cum quibus vectus Romam ut delatus eſt, inſulam Tyberis ingreſſus eſt, ibique ſe virgultis occultuit : qui locus Draconis vocatur.

PAndite nunc, Muſæ, [1] præſentia numina vatum,
(Scitis enim, nec vos fallit ſpatioſa vetuſtas)
Unde Coroniden circumflua Tybridis alveo
Inſula Romuleæ ſacris [2] adſciverit urbis. 625
[3] Dira loca quondam Latias vitiaverat auras,

1 Propitii Dii Poetarum, Muſæ enim præſidere Poetis fingunturi.
2 Adſciti vocabantur Romanis Dii qui Indigetibus ſeu Indigenis opponebantur : nempe quorum ſacra in Italiam aſſumpſerant & accepta tanta religione tuebatur.] 3 Peſtis à Deorum ira immiſſa.

Publi-

Italiam tenuit; [55] præterq; [56] Lacinia templo
Nobilitata Deæ [57] Scylacéaque littora fertur.
Linquit [58] Iapygiam, lævisque [59] Amphissia remis
Saxa fugit: dextrâ prærupta Ceraunia parte,
Romechiumq legit, [60] Caulonaque, [60] Naryciamque,
[61] Evinciq, fretum, Siculiq; angusta [62] relicti,
[63] Hippotadæq: domos regis. [64] Themesesq; metalla,
[65] Leucasiamq, petit, [66] tepidiq; rosaria [67] Pæsti:
Inde [68] legit [69] Capreas, promontoriumq; Minervæ,
Et [70] Surrentino generosos palmite colles,
[71] Herculeamq; urbem, [72] Strabiasq; & in otia natam
[73] Parthenopen, & ab hac [74] Cumæ templa Sibyllæ,
Hinc [75] calidi fontes, [76] lentiscifer umque tenentur
[77] Linternum, mul amq; trahens sub gurgite arenam
[78] Vulturnus, niveisq; frequens [79] Sinuessa colubris,
[80] Minturnæque [81] graves, & [82] quam [83] tumularit
[84] alumnus,
[85] Antiphatæq; domus, [86] Trachasque obsessa palude,
Et tellus [87] Circæa, [88] spissi littoris [89] Antium
Huic ubi ve liferam nautæ advertere carinam;
(Asper enim jam pontus erat) Deus explicat orbes:
Perque sinus crebros & magna volumina labens,
Templa [90] parentis init flavum tangentia littus:
Æquore pacato patrias Epidaurias aras
Linquit: & hospitio juncti sibi numinis usus
Littoream tractu squamæ crepitantis arenam
Sulcat: &, innixus moderamine navis, in alta
Puppe caput posuit: donec Castrumque. sacrasque
[91] Lavini sedes, [92] Tiberinaque ad ostia ven t.

[55] Juxta templa Junonis Laciniæ.
[56] Templum Junonis est in promontorio Lacinio, a Lacinio latrone, illic ab Hercule interfecto, cognominato.
[57] [Virgilius, ---attollat se Diva Lacinia contra Caulonii arces, ac navifragum devitet Scylacen.]
[58] Calabriam, ab Japyge Dædali filio, dictam. Hæc olim Magna Græcia appellata fuit.
[59] [Vossius in Melam pro Amphissa legit Argennia, ut Argennum Siciliæ promontorium intelligat, quod est a læva fretum Siculum transeuntibus. pro Ceraunia reponit Cocynthia a Cocynto: denique pro Romechiumque (voce mihi) Lamorumq; legit.] [60] Urbes Calabriæ. [61] Cum difficultate trajit per fretum Siculum, quod quidem est maxime vorticosum. [62] Siciliæ promontorium. [63] Insulas Æolias, in quibus regnavit Æolus, Jovis filius ex Aceste, Hippotæ Trojani filia. [64] Themesen Brutiorum urbem metallis claram. [65] [Hujus Leucasiæ meminit Plinius lib. 3. cap. 6. contra Pæstanum sinum. Leucasia est; ut jam videamus, cur eam cum Pæsto Naso conjungat. Græcis Λευκασία. Vulgata verò lectio ferri non potest: in Leucosia secunda syllaba producitur; Græcis Λευκωσία. Heins.] [66] Semper vernantis. [67] Est hæc Lucaniæ urbs, rosis uberrima. [68] Transit. [69] Insulam maris Tyrrheni contra promontorium Minervæ, Tiberii secessu notam. [70] Surrentum urbs est Campaniæ vino maxime nobilis, cujus Martialis sæpissime meminerit. [71] Herculaneum, vel Herculeum Campaniæ urbem. [72] Oppidum Campaniæ. [73] Neapolim, amœnitatem, & otium studiis præbentem. [74] Cumas Campaniæ oppidum, vaticiniis Sibyllæ clarissimum. [75] Qui sunt in Campania, Tepentes fontibus Bajæ, &c. [76] Lentiscum arborem ferens. [77] Campaniæ fluvius & vicus. [78] Fluvius est Campaniæ. [78] Campaniæ urbs est. [79] [De colubris Sinuessanis nulla apud veteres mentio; forte columbis. Niveæ columbæ frequenter occurrunt: Campaniæ quoque columbæ laudantur Plinio. Heins.] [80] Latii oppidum est, paludibus cinctum. [81] Morbosæ, gravis ac noxii aeris. [82] Cajetam: portus & Campaniæ urbs, quæ a Cajeta. Æneæ nutrice denominata est. [83] Sepelivit. [84] Æneas a Cajeta educatus. [85] Formiæ. Vid. quæ nos supra l. 14. v. 233. 234. [86] Tarracina. Volscorum civitas in Campania, non procul a Cajeta. [Urbs hæc trinomia; Anxur, Trachas, Tarracina.] [87] Circæum Strabonis, oppidum Campaniæ Circes domus dictum. [88] Densi ac duri. [89] Antiquum Latii oppidum. Mare enim jam in tempestatem fuerat erectum. [90] Apollinis, quem Nox nutrem sibi (i. e. Æsculapio) junctum vocat. [91] Lavinium urbs est Latii, ut & Castrum. [92] Ad ostia Tyberis.

Huc omnes populi paſſim, matrumque patrumque
Obvia turba ruit ; [92] quæq; ignes, [94] Troica, ſervant,
Veſta, tuos: lætoque Deum clamore ſalutant.
Quaque per adverſas navis cita ducitur undas,
Thura ſuper ripas, aris ex ordine factis,
Parte ab utraq; [95] ſonant : & [96] odorant aëra fumis :
Ictaque conjectos [97] incalfacit hoſtia cultros.
Jamque caput rerum Romanam intraverat urbem ;
Erigitur ſerpens ; ſummoque acclinia malo
Colla movet : ſedeſque ſibi circumſpicit aptas.
Scinditur in geminas partes circumfluus [98] amnis :
Inſula nomen habêt : laterumq; à parte duorum
Porrigit æquales mediâ tellure lacertos.
Huc ſe de [99] Latia pinu [100] Phœbeius anguis
Contulit : & finem, ſpecie cœleſte reſumptâ,
[101] Luctibus impoſuit ; venitque ſalutifer Urbi.

92 Virgines Veſtales. Ita ed. Apotrimphe ad Veſtam.
94 Troica, quia a Troja allata fuit ab Æneâ.
95 Strepunt. Nam thura ardentia ſonitum quendam emittunt : vel contentum pro continente poſitum eſt, ut æerras & thuribula ſonare intelligantur.
96 Odorant aërem implent.
97 Calefacit.

Dum enim victimæ jugulantur, cultri ſanguine calefiunt. 98 Tybris, in quo hic ager, nomine inſula. 99 E navi Latina, i.e. Romana : primo pro navi Metonymia materiæ. 100 Æſculapius Apollinis filius. 101 Morbo ſopitis. Conſequens pro antecedente.

Julii Cæſaris per cometam Apotheoſis. *Fab.* LI.

Ovidius opere peracto docet ſe à Chao principium cepiſſe, & ad Cæſarem deduxiſſe, quem gentibus orbis devictis, Venus poſt ſuorum inſidias in cometen vertit.

HIC tamen acceſſit delubris [1] advena noſtris :
Cæſar in urbe ſua Deus eſt. Quem [2] Marte togâq;
Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
Reſque domi geſtæ, [3] properataque gloria rerum
In ſidus vertêre novum, [4] ſtellamque comantem ;
Quam [5] ſua progenies. [6] Neq; enim de Cæſaris actis
Ullum majus opus, quàm quòd pater exſtitit hujus.
Scilicet [7] æquoreos plus eſt domuiſſe Britannos.
Perque [8] papyriferi ſeptemflua flumina Nili
[9] Victrices egiſſe rates : [10] Numidaſque [11] rebelles,
[12] Cinyphiumq; Jubam [13] Mithridatéiſq; tumentem

1 Æſculapius Deus Advena fuit Romæ. Cæſar autem Deus indiges.
2 Bello & pace
Metonymia adjuncti.
3 Properatæque ac cito acquiſitæ.
4 Cometa. Comeres pelia eſt crinita.
5 Octavius Auguſtus Julii

Cæſaris filius adoptivus & hæres. 6 Omnibus Cæſaris geſtis adoptionem Auguſti anteponit Poeta. 7 Mari cinctos, ac navigationi deditos, quos imperio Romano una cum Gallis Julius Cæſar ſubegit. 8 Papyrum ferentis, ex qua olim charta conficiebatur. 9 Devicto Ptolemæo rege. 10 Populos Africæ nimodum feroces. 11 Propterea quod Jubam, regem ſuum, recipere noluerunt. 12 Mauritaniæ regem, à Cinyphe Fl. Scipionis & reliquiarum Pharſalicæ partis tuentem; à Cæſare ſuperatum. 13 Mithridatis gloriâ, utpote qui 40 annos cum Romanis bellum geſſit.

Solane ſemper ero ijdſtis [24] exercita curi
Quam modò [25] Tydiæ Calydonia vulne
[26] Nunc malè defenſæ [27] confundant mœnia
Quæ videam [28] natam longis erroribus a
Jactarique freto, ſedeſque intrare [29] ſilen
Bellaque cum Turno gerere ; aut ſi vera
Cum Junone magis. Quid nunc antiqua r
Damna mei generis? Timor hic meminiſſe
Non ſinit. [30] In me æqui ſceleratos cerniti
Quos prohibere, precor; taciuuſq; repelli
Cæde ſacerdotis [31] flammas exſtinguite V
Talia [32] nequicquam toto Venus anxia co
Verba jacit; ſuperoſq; movet. [34] Qui rumpe
[35] Ferrea non poſſunt [36] veterum decreta ſ

quam tantum reliquum filium, quantum eſt Auguſtum, quem natorem non genuit, ſed ſic adoptavit Julius Cæſar.

17 Augustus.

17 Natus. Quod Julius Cæſar, in numerum Deorum fuit referendus, ne Auguſtus ex femine mortali natus eſſe videretur.

18 Julii Cæſar.

19 Pulcra Venus. 20 Cæſari, qui Pontifex erat. Nam (ut narrat c. 76.) cum Cæſar dominationem abuteretur, regnumque affecturet, ſyſtrarum eſſe à ſexaginta & amplius. C. Caſſio, Marcoq; & D. Bruto conjurationis. Pontifex verò appellatus eſt vel à poſſe & facio, vel (ut mat) à ponte faciendo. Nam à Pontificibus pons Sublicius primum poſtea ſæpe reſtitutus, nec non cæterorum pontium cura iis data. curioſi longe alium hujus vocis originem ex Prudentio diſcere po autem Majores & Minores Pontifices, inter quos unus ſummus, Maximus dicebatur, à Numa Pompilio inſtitutus, quod maximarum ad ſacra & religionem pertinent, judex eſſet. 21 Quanto ſtudio. Cæſaris. 23 Æneæ filio, à quo gens Julia originem duxit. Virg lus, à magno demiſſum numen Iulo. Juliusautem Cæſar de geni reſtabat. 24 Sollicita, anxia. 25 Diomedis regis Calydoniæ, qui ne ſæviantem, ipſumque nube operientem, ſagittâ vulneravit, ; d

ıa tamen [38] luctus dant haud incerta futuri.
na [40] ferunt inter nigras [41] crepitantia nubes,
ileſque tubas, auditaque cornua cœlo
:monuiſſe 43 nefas. Phœbi quoq; triſtis imago 785
ida 45 ſollicitis præbebat lumina terris.
ɔe faces viſæ mediis ardere ſub aſtris:
ɔe inter nimbos guttæ cecidêre cruentæ,
rulus & vultum ferrugine Lucifer [49] atrâ
irſus erat; [51] ſparſi Lunares ſanguine currus. 790
, [52] mille locis 53 Stygius dedit omina bubo;
locis lacrimavit 54 ebur: cantuſque feruntur
, 55 ſanctis & verba minantia lucis.
lima nulla fitas: [57] magnoſq; [58] inſtare tumultus
ra moner; [60] cæſumq; caput reperitur in extis. 795
foro: circumq; domos, & templa Deorum
ſurnos ululâſſe canes; [62] umbraſque ſilentum
ſſe ferunt; [63] n otamque tremoribus urbem.
imen inſidias venturaque vincere fata
:monitus po ûêre Dɔ ûm; [65] ſtrictiq; feruntur 800
plum gladii. Neque enim locus ullus in Urbe
inus, diræmque placet, niſi, Curia, cædem.
ercò Cytherea manu percuſſit utrâque
:: & æthereâ [66] molitur condere nube;
à priùs infeſto Paris eſt ereptus Atridæ: 805
Diomedeos Æneas fugerat enſes.
libus hanc [70] genitor: Sola inſuperabile fatum,
[71] movere paras? [72] Intres licet ipſa ſororum
[73] trium; cernes hîc molimine [74] vaſto
e, & ſolido [75] rerum tabularia ferro: 810
ɔeque [76] concurſum cœli, neque fulminis iram,
eruunt ullas tuta atque æterna ruinas.

37 Cæſaris cædem, evidentibus prodigiis, quæ etiam enumerantur, denunciatam fuiſſe mortalibus, Poeta narrat.
38 Mœrore toti terrarum orbi futuri propter Julii Cæſaris cædem.
39 Prodigia enumerat poſt, quæ ante cædem Julii Cæſaris apparuerunt.
40 Aiunt. Quære hæc prodigia in Plutarcho, Suetonio aliiſque.
41 Strepitum emittentia.
42 Præmicantes.
43 Nefandam impiam Cæſaris pontificis Maximi cædem.
44 Pallidus.
45 Anxius mortalibus, ne quid magnæ calamitatis ſibi impenderet, timentibus.
46 Sæpe faces ardentes in cœlo ante cædem Cæſaris viſæ

7 Sæpe ſanguinem pluit. 48 Obſcurus, cum alioqui nitidiſſimus ſolet. 49 Nigro colore. 50 Reſperſum & rectum os habens. 51 Luna ipſa ſanguine reſperſa videbatur. 52 Multis in locis. Numerus finitus pro infinito. 53 Horribilis, funeſtus. Habebatur enim hæc avis peſſimi ominis. 54 A ſimilare, Deorum. Ita Virg. Georg. Et mœſtum illacrimat templis ebur. 55 Quæ dis conſecrata, violare non poſſunt. 56 Nullæ hoſtiæ Deo. ſignifie pl. cabre. Id vero Cæſari eventiſſe, quo die fuit trucidatus, ſcribit Plutarchus. Nam priuſquam hoſtis cæſus eſſet, cum litare non poſſet, intrare curiam præcipitanter. 57 Magnarum rerum mutationem. 58 Imminere, impendere. 60 Exſiccant. 60 Reciſum: nam exta ſine capite ſignificant mortem alicui imminere. 61 Noctes canes ululantibus luporum ſimiles voces emiſiſſe. Verum quod magis eſt: Pecudes, locutæ. 62 Animas mortuorum. 63 Urbem fuiſſe concuſſam. 64 Prædictiones, prodigia & portenta Deorum. Decretorum ne Dii quidem perrumpere poſſunt. Fata vero magis prævideri quàm poſſunt. 66 In curiam Pompeii, in qua Senatus habebatur. Dii furorem arunt conjurati, utrum illum in campo, &c. uſque ad finem c. 80. 66 Ira ut abſcondat. 67 Paris, cum Menelao congreſſus, opem auxilio Veneris, ibe ipſum texit, manus illius effugit. 68 Æneas, cum Diomede cum rem, interfectus fuiſſet, niſi à Venere fuiſſet liberatus. 69 Sic alloquitur. 70 Veneris pater. 71 Mutare. 72 Tu ipſa intrare potes Parcarum & Fatorum ædes. 73 Trium Parcarum. Ita vitæ mortiſq; omnium præſides eſſe fingebant, quod mundo proderent, quæ ſunt Lachęſis, Atropos & Clotho. 74 Vaſta, ingentia. 75 Tabulæ æreæ, in quibus immutabilia fatorum decreta ſcripta ſunt, in tabulis habent deſcripta. 76 Tonitru, quod enim concutiunt.

Inveniesillic [77] inciſa adamante [78] perenni
[79] Fata tui generis. Legi ipſe: animoque notavi:
[80] Ne referam: nè ſis eramnum ignara futuri. §
Hic [81] ſua complevit (pro quo, Cytherea laboras)
Tempora, pertectis, quos terræ debuit, annis,
Ut cœlum accedat cœlo, templique colatur.
Tu facies, [82] natuſque ſuus qui nominis hæres,
Impoſitum feret [83] Urbis onus: cæſiq; parentis §
[84] Nos in bella ſuos terruſſimus ultor habebit.
[85] Illius auſpiciis obſeſſæ mœnia pacem
Victa [86] petent Mutinæ: [87] Pharſalia ſentiet illum,
[88] Amathiaque iterum madefacti cæde Philippi, §
Et [89] magnum Siculis nomen ſuperabitur undis:
Romanique ducis [90] conjux Ægyptia [91] tedæ
Non bene fiſa cadet: triſtraque erat illa minata,
Servitura ſuo [92] Capitolia noſtra [93] Canopo.
Quid tibi barbariem gentes ab [94] utroq; jacentes §
Oceano numerem? Quodcunque habitabile tellus
Suſtinet, hujus erit. Pontus quoque ſerviet illi.
Pace data terris, animum ad civilia vertet
Jura ſuum, legeſque feret juſtiſſimus auctor:
Exemploque ſuo [95] mores reget: inque futuri
Temporis ætatem venturorum que nepotum §
Proſpiciens, [96] prolem ſancta de Conjuge natam
Ferre ſimul nomenque ſuum [97] curaſque jubebit.
Nec, ſi cùm ſenior [98] ſimiles æquaverit annos,
Æthereas ſedes [99] cognataque ſidera tanget.

Auguſtus ſ. Mutinenſe, Philippenſe, Peruſinum, Siculum, Actiacum: qu
rum bellorum initium & cauſam hinc ſumpſit, nihil convenientius ducens, qu
recem avunculi vindicare, illiuſque acta tueri. Suet. in Aug. c. 9. & 10. 85
nefuctus. Nam cum D. Brutus Mutinæ, M. Antonio obſideretur, juſſus e
eum Octavius comparato exercitui pro Prætore præeſſe, & Hirtio ac P.
Conſulibus, D. Bruto opem ferre. Suet. in Aug. c. 10. 86 Quærent pac
& libertatem. 87 Pharſalus urbs eſt Theſſaliæ. Unde fit Pharſalia, ac
Theſſalia ponitur, in qua Romani exercitus conſiuxere, Ducibus Pompeio
& Cæſare. 88 Macedonici. Num Philippi urbs eſt Macedoniæ, à Philippo re
cognominati. Bellum Philippenſe, initâ cum M. Antonio & Lepido ſocieta
adversus Brutum & Caſſium Octavius geſſit: ſolent vero Poetæ Virgilius, O
vidius & Lucanus Pharſalum Theſſaliæ urbem, ubi inter Cæſarem & Pompeii
pugnatum eſt, confundere cum Philippis Macedoniæ, ubi Octavius & Anto
nius victi Cæſaris percuſſores, devicerunt Brutum, & Caſſium. Vide Virgil.
one lib. 1. Georg. & Lucanum ſub fin. lib. 1. 89 Sext. Pompeius, M
Pompeii filius, circa Siciliam ab Octavio Cæſare victus. 90 Cleopatra reg
Ægypti nupta M. Antonio. 91 Non bene conſiſa nuptiis M. Antoni
amiſit regnum & vitam amiſit. 92 Romana. Intellige hic per Capitoli
um, & per Canopum Ægyptum. Dein utriuſque incolas. Metonym. fu
ab ubi placenti ac grato. Eſt autem Canopus urbs Ægypti. 94 Orientali
Occidentali. Prædicit autem Veneri Jupiter, Auguſtum Cæſarem totius or
bis imperio potiturum. 95 Ubi Cenſor fuerit. 96 Tiberium, Oc
vio genitum ex Livia Druſilla, quam ille gravidam à Druſo impetrârat ux
orem. 97 Imperii adminiſtratione. 98 [Similes; num Patriis? atqui
Auguſtus Cæſar nondum Senex eſt interfectus; repone cum Heinſio Pylios, con
ſimiles feliciſſimè; Sic noſter Triſtium Lib v. Eleg. v. Di precor & Cæſar
Augustus, ſed olim Æquârint Pylios cum tua fata Dies.] 99 Ad Romuli
Cæſaris ſtellas aſcendet.

ne animam interea cæſo de corpore raptam 840
' jubar, ut ſemper Capitolia noſtra Forumque
[102] ab excelſa proſpectet Julius æde.
ea fatus erat ; medi à cùm ſede Senatûs
it alma Venus nulli cernenda : ſuique
s eripuit membris, nec in aëra ſolvi 845
'ecentem animam, cœlestibus intulit aſtris.
; tulit ; lumen [103] capere, atq; igneſcere ſenſit :
que ſinu : Lunâ volat altius ilia :
immiſerumque trahens ſpatioſo limite crinem
[104] micat, [105] Natiq; videns benefacta, fatetur 850
is majora ; & vinci gaudet ab illo.
ic lua præferri quanquam vetat acta paternis ;
i fama tamen ; nulliſ ique obnoxia juſſis.
in præfert ; [108] unà que in parte repugnat,
magnis cedit titulis [110] Agamemnonis [111] Atreus:
ſic Theſeus. Sic Pelea vincit Achilles. 855
ne ut [112] exemplis ipſos æquantibus utar,
Saturnus minor eſt Jove. Jupiter [113] arces
:mperat ætherias, & [115] mundi regna triformis:
ſub Auguſto. Pater eſt & Rector [116] uterque. 860
Dî, precor, [118] Æneæ comites, quibus enſis & ignis
unt, [119] Dii; Indigetes, [120] genitorque, Quirine,
, & invicti genitor, [121] Gradive, Quirini,
eſtaque Cæſareos inter ſacrata penates ;
n Cæſareâ tu, [123] Phœbe domeſtice, Veſta, 865
ie tenet altus [124] Tarpeias Jupiter [124] arces,

100 Hortatur Venerem Julium, ut Julii Cæſaris animam in ſtellam commutet : quod quidem iderit-co fingitur quia (ut Suetonius narrat) poſt ejus cædem, edente Auguſto ludos patri conſecratos, ſtellà crinita per ſeptem continuos dies fulſit ; unde creditum, eum ſtellam eſſe animam Cæſaris in cœlum recepti.

101 Stellam.

102 Ab alto cœlo.

103 Contra Severe divinatum.

104 Cometæ exprimit definitionem : cometa enim ſtella eſt crinita.

105 Splendet.

106 Auguſti.

107 Quamvis Auguſtus vera

la præferri meritis Julii Cæſaris ſui parentis, fama tamen illum ante invitum, atque in hoc uno populi judicio Auguſti ſententia repugnat.

Sed tuus hic populus ſapiens & juſtus in uno Te noſtris ducibus anteferendo. 108 In hac una re. In reliquis enim morem Imperat uſto gerit. 109 Julium Cæſarem gaudere, ſe rerum geſtarum magnitu filio Auguſto ſuperari, exemplis probat Poëta. 110 Cujus ductu Troa erſa. 111 Pater Agamemnonis. 112 Æqualibus ipſis, Julio & Au bus : tria enim exempla, quæ adduxit Ovidius, virorum quorum præmorum fuere. ſed Julio & Auguſto Cæſaribus, qui in numerum Deo accommodata minus eſſe videntur, ideoque Deorum exemplis illud demonſtrat. 113 Cœlum. 114 Moderatur, regit. 115 Jupiter regn ſuperiores partes, quæ conſtant ex cælo, æthere, & aere. Auguſtus nferiores, terram & mare. 116 Jupiter & Auguſtus. 117 Deos, Ve Veſtam, Romulum, Martem, Apollinem, Jovem, alioſque precatur P t diu Auguſtus in terris maneat, ſerò autem in cœlum recipiatur. Se Serus in cœlum rediens, diuque Lætus interſis populo Quirini. ates Dii, quorum ope Æneas ex hoſtium enſibus & Trojæ incendio us. 119 Indigetes appellati ſunt Dei ab Italis ante Evandri & Æne um culti ; quales Janus, Faunus : præterea ii quoque qui de gent vel Romana poſt mortem in Deorum numerum ſunt recepti. Qui cultus Græcis vel Ægyptiis debetur. Adſciti dicti ſunt. 120 O Ro qui etiam Quirinus appellatus es, urbiſque Romæ conditor fuiſti. rs, ex quo Romulus invictus natus eſt. 122 Et tu, O Veſta, cui eſt in Palatio, ubi habitant Imperatores. 123 Auguſtus templum A a (ut ſcribit Suetonius) in ea parte Palatinæ domus excitavit, addita u cum Bibliotheca Græca & Latina. 124 Tuque 6 Jupiter, qui tem habes Romæ in monte Tarpejo, ita dicto à Tarpeja Virgine. Mons ad arpejus idem eſt qui Capitolinus.

Quoſque alios vati fas appellare, piumque;
Tarda ſit illa dies, & noſtro ſerior ævo,
125 Quæ caput Auguſtum, quem temperat orbe relicto
Accedat cœlo: faveatq; precantibus 126 abſens. 670
127 Jamque opus 128 exegi: quod nec Jovis 129 ira, nec ignis,
Nec poterit ferrum, nec 130 edax 131 abolere vetuſtas.
132 Cum volet illa dies, quæ nil niſi corporis hujus
Jus habet, incerti ſpatium mihi finiat ævi:
133 Parte tamen meliore mei ſuper alta 134 perennis 675
Aſtra ferar: nomenque erit 135 indelebile noſtrum.
136 Quaque patet domitis Romana potentia terris;
Ore legar populi: perque omnia ſecula famâ.
Si quid habent veri vatum 137 præſagia, vivam.

Hoc ſuper arvorum cultu pecorumque canebam, Et ſuper ar- ... Cæſar cum magnus ad altum Fulminat Euphratem. Hanc conſuetu- ... Ovidius in fine operis imitatus, nonnulla in commendationem operis ſui ... 128 Perfeci, abſolvi, finem operi impoſui. Sic Horat. Exegi monumen- ... ære perennius. 129 Regalique ſitu pyramidum altius. 129 Aſpera tempeſta- ... cus, &c. 130 Omnia rodens & corrumpens. 131 Delere, ad nihilum re- ... ere. Sic Horat. Exegi, &c. Quod non imber edax, non Aquilo impotens ... diruere, aut innumerabilis Annorum ſeries & fuga temporum. 132 De ... ſe nihil curare ait, quando ſuum opus & nomen immortale ſit futu- ... rum. 133 Ingenii mei fama. 134 Immortalis, ac per omnes annos duraturus. ... Incorruptibile, immortale. 136 Per totum terrarum orbem opus meum ... legar, cum hoc tempore totus Auguſto pateat, ac ubique Latina lingua lo- ... quatur. 137 Divinationes Poetarum.

METAMORPHOSEΩN

FINIS.

Fabularum & Rerum

Memorabilium Copioſus

INDEX.

A.

Accipiter. 321
Achæmenidis relicti in Ætna liberatio. 381
Achelous in anguem & taurum. 243,244
Acheloi atrium. 231
De Achillis armis contentio. 332
Achilles Græcorum murus. 342
Achillis geſta. 352
Mors. 331
Acis à Polyphemo interfectus in fluvium. 362
Actæon in cervum. 73
Actæon eſt præda ſuis canibus. 74,75
Adonis ex Cinyræ & Myrrhæ concubitu. 280
Adonis in anemonem. 288
Æacus. 198,199
Æneas inter Deos Indigetes. 384
Æneæ naves in Nymphas. 382
Æneæ congreſſus cum Sibylla Cumana. 360
Æneæ Pietas. 363
Æneæ navigatio. 370
Æſacus Priami F. Heſperiæ vim afferre conatur. 313

Æſacus in Mergum mutatur. ibid.
Æſculapius in ſerpentem. 423
Æſculapius Romam arceſſitur. 422. Venit. 423
Reducit Hippolytum ab inferis. 417
Æſon ex decrepito Juvenis. 188
Æſtas. 401
Ætates quatuor hominis. ibid.
Æthiopum lacus furorem inducens. 407
Ætna mons ardens 404
Ætnæ incendium. 138
Aglaurus in lapidem. 65
Ajax in gladium incumbit & ejus cruor in Hyacinthum. 345
Ajacis Telamonii pro indipiſcendis Achillis armis Oratio. 333
Ajacis fortiter geſta. 335
Alcidamantis Filia parit columbam. 192
Althæa in filio fratrum mortem ulciſcitur. 228
Ambracius judex in ſaxum. 356
Amenanus fluvius. 404
Anaxarete in ſaxum. 389
Andromeda objecta Belluæ marinæ. 119
Andromeda liberatori ſuo nubit. 126
Anemone. 288
Anguis ex hominis ſpinâ. 411
Anigros fluvius. 404
Anii Filiæ in columbas. 375
Annus in quatuor partes. 7
Antigone in Ciconiam. 155
Antiphates Læſtrygonum rex. 337
Antiſſa in Continentem. 405
Apes è bubulo cadavere. 409
Apes primo ſine pedibus. 411
Apollo & Neptunus Trojana mœnia ædificant. 295
Apollinis adulteria 157
Appulus Paſtor in oleaſtrum. 381
Aquæ frigidæ in calidas, 390

in terras. 402
ne lanificii perita. 151
nes cum Pallade certamen. 153
Calliſtûs filius. 50
i Turni civitas in Avem. 383
uſa in fontem. 149
oculi in caudam pavonis. 30
næ corona in Sidus, 218
in agnum. 190
in monedulam. 197
ıphus in Bubonem. 145
ntæ in Leænam. 286
ıtæ velocitas. *ibid.*
nanis fons. 406
nas furens ſe occidit. 112
in montem. 118
in pinum. 267
ex ovi medullis. 411
ſtus major Cæſare. *ibid.*
nnus. 401

B.

chantium habitus. 94
ccharum habitus. 29
ıs inſuitur femori Jovis. 77
i acclamationes & cognomina. 94
juvenes rejuveneſcunt. 188
adulterium. 159
i in Silicem. 59
& Philemon. 235
ım nervi. 8,9
ces in Papiliones. 410
raptor Orithyiæ. 176
apes. 479
hoſtiæ. 415
urbs abſorpta à mari, 405
fratrem amat. 256, &c.
in fontem. 261

Byblidis repulſæ querelæ.
Byblidis Literæ ad Caunum.

C.

CAdmus & Hermione in Dracones.
Cadmus ſorore non inventâ Thebas condit,
Cadmi congreſſus cum Serpente, & de eo victoria.
Cæneus invulnerabilis opprimitur ſilvis.
Cæneus mutatur in avem.
Cænis in virum ferro invulnerabilem.
Cænis à Neptuno compreſſo optat mutari in virum.
Cæſar in Stellam.
Cæſaris mors.
Cæſaris mors prædicta.
Cajeta nutrix Æneæ.
Cajetæ Sepulcrum.
Calculi nigri in candidos.
Caliſto in Urſam.
Caliſto & Arcas in Sidera.
Calliopes Cantus.
Callirrhoes filii impuberes in Viros.
Calydonii Apri deſcriptio.
Cum Calydonio Apro pugna.
De Calydonio Apro victoria.
Cancer in Scorpium.
Canens Uxor Pici.
Canis & Vulpes in Saxa.
Cannæ vocales.
Caper hoſtia.
Carnium uſus deteſtandus.
Caicus Fluvius.
Centauri Pyrithoi nuptias interturbant.
Cephali telum inevitabile.
Cephenorum pugna.
Cepheni in Saxa.

ī nepos in Phocam. 194
ibus in avem. 191
æ. 273
us. 110
i ſpuma in Aconitum- 195
es in ſimias. 368
luget raptum filiæ. 143
laus. 138
pro Iphigeniâ ſuppoſita. 315
manſuetus Cypariſſi, 270
t conſultum Phœbum. 303
n halcedinem. 312
Halcyonæ apparet in ſomnis. 310
infelix navigatio. 305
naufragium. 308
leontis natura. 412
n elementa. 1
à Diana interfecta. 300
m fluvius ſaxificus. 406
natæ in gradus templi. 151
ornutus. 419
mat Picum. 376
ula & pediſſequæ. 377
reneficia. 366
s fons vino infeſtus. 407
Nympha in heliotropium. 103
atres cornutæ. 392
æ. 355
in avem. 193
n. 120
n ex molli durum. 413
opiæ. 243
Phlegyæ F. Phœbum amatorem fallit. 56
transfixa telo ab Apolline. *ibid.*
Coronei F. in Cornicem. 55
candidus proditor Coronidis. 52
es ex equo. 53
capillos electro facit ſimiles. 405

Crepuſ-

Crepuſculum, 108
Creuſa cum patre exuſta. 194
Crocos in florem. 104
Croton Heraclis hoſpes. 395
Cyane prohibitura raptum Proſerpinæ, in fontem. 141
Cycnus Rex in olorem. 46
Cycnus Hyries F. in olorem. 193
Cygni natura 47
Cygni & Achillis certamen. 318
Cygnus invulnerabilis ab Achille, ab eo ſtrangulatur. ibid.
Cygnus in avem. 319
Cyllarus Centaurus formoſiſſimus. 325
Cyllarus cum uxore occumbit. 326
Cypariſſus in Cypreſſum. 270

D.

DÆdalion in accipitrem. 300
Dædalius volucer. 219
Danaïdes. 111
Daphne in laurum. 24
Deianiræ forma. 242
Dentes ſerpentini in homines. 69,70
Deorum poteſtas. 233
Deorum cum Typhoëo pugna, & cum in fugam conjecti eſſent, ſecutæ mutationes. 137
Dercetis in piſcem. 95
A Deucalione jacti lapides in viros. 18,19
Dictys mira mors. 324
Diluvii deſcriptio. 15
Diomedis errores. 397
Diomedis à bello reverſi ſedes. 380
Dionedes Socii in aves. 381
Draco Hesperius. 183
Draco in ſaxum. 191
Dryantis Theſſali virtus. 324
Dryope in arborem. 253

E.

EChinades inſulæ. 232
Echo Junonis F. in vocem. 72
Echo in ſilvis. *ibid.*
Egeria Numæ uxor. 415
Egeria in Fontem. 418
Electrum ex lacrymis ſororum Phaethontis. 47
Elementorum mutationes. 402
Equus in crabrones. 409
Eraſinus fluvius. 403
Eridanus. 46
Eriſichthon Cereris lucum violat. 237
Eriſichthonis fames. 239
Eriſichthonis filia in varias formas. *ibid.*
Eumeli filia in avem. 194
Euphorbus in Pythagoram. 399
Europa à Jove abducta & vitiata. 66
Eurylochus non mutatur à Circe. 373

F.

FAmæ domus deſcriptio. 316
Famis deſcriptio. 238
Fatorum ſeries in adamante. *ibid.*
Filiarum Oriones exuſtarum favillæ in duos juvenes. 356
Fontes & flumina celeberrima. 42, 43
Formicæ in Myrmidones. 203
Fulmina Jovis ſecunda. 77
Fungi in homines. 194
Furiarum ornatus. 112

G.

GAlanthis in muſtelam. 251
Ganymedis raptus. 269
Geſtus ingreſſuri aquas. 107
Geſtus tollentis ſecurim. 226
Geſtus currentis. 286
Geſtus expergiſcentis. 309
Gigantum ſanguis in homines. 10

Glaucus in Deum maris. 364
Gleba in puerum. 418
Græcorum expeditio contra Trojanos. 315

H.

HÆmus in montem. 155
Halcyones vota pro Ceyce. 308
Halcyone in Halcedinem. 312
Hammonis fons. 406
Hecuba Ulyſſi ſorte obtigit. 349
Hecuba luget Polydorum. 351
Hecuba in canem. *ibid.*
Helenæ forma ætate deterior. 402
Helice urbs abſorpta à mari. 405
Herculis & Acheloi congreſſus. 234,244
Herculis labores. 247
Herculis ſagittæ ad Trojam vincendam neceſſariæ. 249
Herculis ingentia facta. 329
Hercules ab uxore miſſâ veſte Neſſi venenata interimitur. 246,247
Herculis Apotheoſis. 249
Ex Hermaphrodito & Salmace unum corpus. 107
Herſilia in Oram Deam. 393
Heſperie effugit vitium illatum ab Æſaco. 313
Hiems. 401
Hippomenes curſu cum Atalanta certat. 286
Hippomenes in Leonem. 287
Hippolyti mors. 417
Hippolytus Virbius. 418
Hirundo. 175
Humani generis reparatio per lapides. 19
Hyacinthus in florem. 273
Hyacinthus. 249
Hyæna modò mas, modò fœmina. 412
Hypanis fluvius. 404
Hyrie in ſtagnum. 193

I.

JAſon potitur vellere aureo. 184
Icari volatus & ſubmerſio. 222

Icarium

m mare, Inſulæ. *ibid.*
ia in vetulam. 241
rum aditus & deſcriptio. 111
ixor Athamantis in Leucotheam 113
). 385
iæ deſcriptio. 63
omites Sidoniæ in ſaxa. 113
mprimitur à Jove. 26
achi F. in vaccam. *ibid.*
Iſidem. 32
ſenex in juvenem. 254
adulteria. 156
tres filii juſtitia maximè inſignes. 256
enia immolata. 315
nomen commune viro & fœminæ. 262
puella ardet in puellâ. 263
puella in marem. 265
amore Anaxaretes ſe ad ſummos ejuſ-
m poſtes ſuſpendit. 389
308
comitatus. 262
Patri apponitur devorandus. 174
Cæſar in Cometen. 425. ſeq.
in Beroen. 77
er in Dianam. 49
er cauſâ rapiendæ Europæ in Taurum. 65
er in Aquilam. 271
111

L.

byrinthus Dædali. 217
Lacteus circulus. 10
icii tres partes. 84
icii partes. 152
is Apollini ſacra. 23
ea in Saxum. 269
ides Inſulæ olim continens. 405
othea. 113
othoe à Phœbo compreſſa in Arbo-
rem

rem thuriferam. 102
Leucothoe defoditur viva. 102
Lotis Nympha in Arborem ſui nominis. 253
Lunæ mutationes. 470
Lupi rabies. 301
Lupus Pelei armenta vaſtans in Lapidem. 301
Luſcinia. 175
Lycaon in Lupum. 10
Lychas in Scopulum. 249
Lycii ruſtici in ranas. 165
Lycus fluvius. 404
Lynceſtius fluvius inebriat. 407
Lyncurium ex Lyncum naturâ. 413
Lyncus cædem parens Triptolemo in Lyncem feram. 149

M.

MArſyæ ſupplicium. 160
Medea Æſoni reparat juventutem. 188
Medææ amor erga Jaſonem. 179, 180
Meduſæi capitis guttæ ſanguineæ in Serpentes. 116
Meduſæ crines in Angues. 124
Meleager interimit ſuos Avunculos- 228. & aprum. 227
Meleagri ſorores in Aves. 230
Melicertes. 113
Memnonis regis favillæ in aves Memnonides. 251
Menephron in feram. 193
Mercurius in Paſtorem. 28
Mercurius vitiat Chionem. 300
Mergus. 12
A Midâ tacta in Aurum. 292
Midæ aures in Aſininas. 295
Miletus è Minois regno fugit. 256
Milo Crotoniates. 401
Minyeides Thebanæ in Veſpertiliones. 118
Minerva in anum. 152

Minos

Scyllam proditricem patris repudiat. 215
e Nympha in Mentham herbam. 287
i filii in aves. 256
s altiſſimi. 41,42
:s in valles. *ibid.*
is Theſſalus 327
ilba poma in ſanguinea. 99
as in quatuor ætates. 5, &c.
icnes rerum. 400, &c.
idones. 203
na deperit parentem. 277
ha fruitur patre. 280
na in arborem cognominem. 281

N.

Aïdes in Echinadas. 232
Nais in piſcem. 95
ſſus ab Echo amatur. 80
ſſus ſeipſum deperit. 82
ſſus in florem. 84
s ab Alcinoo Ulyſſi data in ſaxum. 383
unus ferum Saxo elicit percuſſu Tri-
ntis. 154
uni adulteria. 156
cruor in venenum. 244
oris ætas. 320
oris geſta. 327
es jactantia. 159
es VII filiorum mors. 160
es ſeptem filiarum mors. 162
e in marmor. *ibid.*
s Rex in Halyzetum. 217
na Deorum cultum inſtituit. 415
timene in Noctuam. 56
pharum Satyrorum, &c. qui Marſyan
coriatum flebant lacrymæ in flumen. 166

O.

Cyrhoë vates. 57
Ocyrhoë in equam. 58

Olea Minervæ. 14
Oleaſter. 381
Olenus in ſaxum. 269
Olor. 193
Omina nuptiarum inauſpicata. 168
Oppidum Phrygiæ in ſtagnum. 24
Ora Dea. 393
Orbis incendium. 41,42
Orgiorum Deſcriptio. 76,77
Orithyïa à Borea rapta. 17
Orphei infauſtæ nuptiæ. 26
Orphei deſcenſus ad inferos. 267
Orpheus diſcerptus à Bacchis. 29
Orphei Lyra. 269
Ortygia olim fuit natans Inſula. 40
Oves hoſtiæ. 39
Ovidius quando ſcripſerit Metamorphoſes.

P.

PActolus fluvius fit auriſer. 29
Palæmon. 18
Palamedes. 33
Pallenæi viri in aves. 49
Palingeneſia Pythagoræ. 49
Pan cantu certat cum Apolline. 24
Papilio è Bombycibus. 48
Pegaſus è collo Meduſæ. 12
Peleus Theti potitur ope Protei. 297, 29
Pelei fortitudo. 32
Pelias æſtu Medeæ à natabus ſuis interficitur. 190
Pelopis Humerus eburneus. 166
Pentheus Tireſiam ridet & Bacchi ſacra. 8
Pentheus à Bacchis diſcerpitur. 91
Perdix in avem. 221
Periclymenus in varias formas, poſtremò in Aquilam. 230
Perimele in Inſulam. 232

Peri-

as in avem. 194
& Andromedæ nuptiæ. 120
ntiæ cauſſa & deſcriptio. 201,202
a. 417
ion præceps in Eridanum. 34
iontis ſorores in arbores. 45
s in continentem. 405
ionis & Baucidis domus in Tem-
n. 235
on & Baucis in arbores. ibid.
nela in Luſciniam. 175
nela à Tereo vitiatur. 170
is in navem. 194
is in Saxum. 132
is vitiat Chionem. 300
s ex ſeipſo. 411
133,&c. 150
atii Rex. 375
in avem cognominem. 377
mites in feras. ibid.
s Muſas provocant. 136
s in picas. 150
i nuptiæ. 321
i virtus. 324
es in montem. 406
ctes in lapidem. 133
eſtor Polydorum interfecit. 347
eſtori oculi effodiuntur ab Hecuba. 351
monis neptis in avem. 194
iemus amat Galateam. 358
iemi cantilena. 359
iemi opes. 360
iemus homines devorat. 371
iemi excæcati querela. ibid.
na ſit ſacrificium Achilli. 349
a. 385
Cephali uxor. 205
à marito interfecta. 210

Prodi-

Prodigia ante Cæſaris mortem.
Prætus in ſaxum.
Progne in hirundinem.
Propætides in ſilicem.
Proſerpina partim apud Superos, partim apud inferos.
Proteſilaus.
Proteus in varias formas.
Puer quidam in Stellionem.
Pygmalionis ſtatua in Puellam mutata.
Pygmæi.
Pyramus ſibi manus infert.
Pyrenæus Muſarum violator.
Pyrenæi præcipitium.
A Pyrrhâ jacti lapides in mulieres.
Pythagoræ dogmata. 39
Pythagoræ Μετεμψυχωσις.
Python ſerpens occiſus ab Apolline.

Q.

QUirinus.

R.

RAna ex limo.
Regnorum mutationes.
Rhadamanthus.
Rheſus ab Ulyſſe interemtus.
Rhodope in montem,
Rhæti Centauri ſtrenuitas.
Roma fit è Troja.
Romulus in Deum Quirinum.
Romuli lancea in arborem.
Ruſtici pauperis apparatus. 23

S.

SAlmacis amat Hermaphroditum.
Salmacis fons effœminat.
Saturni adulteria.

hominibus. 131
ı petram. 197
ı è Cancro. 410
linoem deperit. 214
ı Cirim, 217
ı monſtrum. 357, & 366
edes. 362
ıguina in Canes. 367
ı Saxum. *ibid.*
es in aves. 409
ı modò vir, modò fœmina. 104
ex Jove gravida. 76
nis in Columbam. 95
in Lapidem. 291
in Saxum. 315
leſcriptio. 221
in vocem. 370
Cumanæ ætas prorogata à Phœbo. *ibid.*
95
368
comites Proſerpinæ ex parte in a-
146
ıs. 111
in florem. 104
neris & Martis adulterium prodit. 100
ſla. 34
ımitatus. 35
ıatuor Equi. 39
nutatio. 400
s Gnome. 71
ejuſque Regiæ deſcriptio. 309
filii tres. *ibid.*
ı eburnea in puellam. 142
ibid.
r candentis ferri in aquâ. 323
ima hoſtia. 398
Deorum timor. 77
is capillos ſimiles reddit, electro. 406

Symple-

Symplegades olim natantes.
Syrinx Nympha in fiſtulam.

T.

TAntalus.
Tarpeia arcem Romanam Sabinis pr
dit, & ab eiſdem necatur.
Tatius Romam invadit.
Telæ lanceæ deſcriptio.
Tempeſtatis deſcriptio,
Tereus linguam Philomelæ exſecat.
Tereus in Upupam.
Tetra in varias formas.
Terræ in aquas.
Terræ motus.
Terra animal.
Thebæ à Cadmo conditæ.
Therſites.
Theſeus agnoſcitur Patri, & tantum n
veneno interfectus.
Theſei geſta.
Theſei & Sociorum cum Centauris pugna
Thetis in varias figuras.
Thisbe ferro incumbit.
Thraciæ mulieres in arbores.
Tireſias in fœminam, tum denuo in Viru
Tityus.
Triopeis in varias figuras.
Triptolemus agriculturam docet juſſu C
reris.
Trojana præda.
Tumultus deſcriptio.
Turnus Rutulus contra Æneam.
Turnus Æneæ claſſem conatur exurere.
Typhoei ſupplicium.
Tyros Inſula in Continentem.
Tyrrheni nautæ in Delphinas.

V.

V.

in montes. 403
i. 4
is proditionem ulciſcitur. 100
m Marte adulterium. *ibid.*
Jovem oratio pro Julio. 400
401
s in omnes formas. 386
s in anum. *ibid.*
108
Coralia. 121
atio ut Achillis arma ei decernan-
337
erate geſta. 333, 336
dentiæ fructus. 339
atio ad Priamum. 340
titer geſta. 341
illis arma dijudicantur. 345
ores. 378
i in porcos. 374
i in priſtinam figuram. *ibid.*
175
ndo fingit catulum. 411

Z.

inſula olim continens. 405
& Calais ex parte aves. 175
irculus. 34, 38
rculi. 4

FINIS.